

طا. وصحح [illegible] لولیاه اسماعیل افندی نور الله مرقده بنور الحمد والغفران

اعوذ مع بسملهٔ شریف مع سورهٔ فاتحه الکتاب

ان الله وملائکته یصلون علی النبی یا ایها الذین آمنوا صلوا علیه وسلموا تسلیما صدق الله العظیم [illegible]

وبلغ رسوله الکریم سید کاینات صلوات نور پاک محمد مصطفی را صلوات خواجهٔ عالم را صلوات [illegible]

[illegible] مثنوی شریف ده ٥ بار زیارت ایلیه بعون الله تعالی کشف اولور بحمد [illegible] ٢٣ شهر [illegible]

[illegible] وتعالی [illegible] وقد [illegible] سید المرسلین و اولیا کملیه

[illegible] اذ نشتنی [illegible] شریف [illegible] مبارکه [illegible] خدای [illegible] نفس [illegible]

تعقیب بسملهٔ شریف مع فاتحه الی آخره بعده ان الله وملائکته یصلون علی النبی یا ایها الذین آمنوا صلوا علیه

وسلموا تسلیما سبحانک لا علم لنا الا ما علمتنا انک انت علام الغیوب سبحانک لا فهم لنا الا ما فهمتنا انک انت

[illegible] الجواد الکریم الرؤوف الرحیم رب اشرح لی صدری ویسر لی امری واحلل عقدة من لسانی یفقهوا قولی صدق الله

[illegible] الجلیل العظیم الغفار وبلغ رسوله الکریم المختار ونحن علی ما قال [illegible] مع الشاهدین [illegible]

سبحان ربک رب العزة عما یصفون وسلام علی المرسلین والحمد لله رب العالمین

خدا [illegible] علی [illegible]

کس خواند فاتحه [illegible] کاتب

[illegible]

ترکیب مرکب

زاج درهم ٥ — دوده درهم ١٠ — صمغ عربی درهم ٣٠

مازو درهم ٥ — زاج [illegible] — [illegible] درهم ٣ — [illegible] درهم ٣

[illegible] دوده [illegible]

صمغ اصلا [illegible]

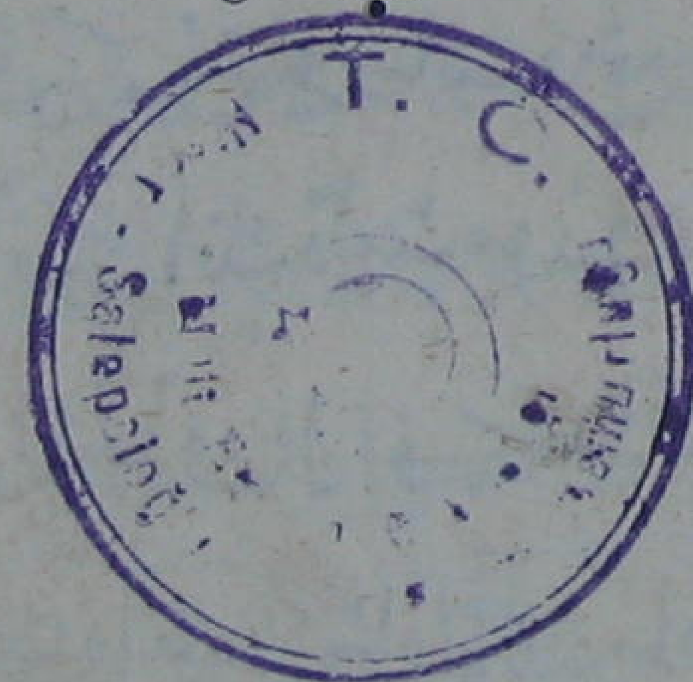
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ما دل اندر راه جانان باختیم
غلغلۀ کاندر جهان انداختیم

آتشی کاندر دل گریان زدیم
شعلۀ در بحر عمان انداختیم

ما ذوان بکذ بلیم مغفرا
بهر پست اینی فنا انداختیم

جبه و دستار و علم و قال و قیل
جمله در آب روان انداختیم

خرقه و سجاده و تسبیح را
در خرابات فنا انداختیم

از کمان فقر تیر معرفت
راست اکنون در بنان انداختیم

خوش بگفت شمس تبریزی سخن
زو دین بلای جان انداختیم

بسم الله الرحمن الرحيم

سپاس بی پایان اول صانع بی نظیره که گلستان جهان صنعی آفتابندن برذره و بوستان فلک قدرتی دریالندن برقطره در مثنوی

فلک یک نقطه از کلک کمالش • جهان یک غنچه از باغ جمالش

زهی قدرتش گردون حبابی • زنور حکمتش خورشید تابی

زهی کریم بی همتا که ذات انسانی برا وج خاکدن مخلوق ایکن لقد خلقنا الانسان فی احسن تقویم حلیه سی ایله آراسته ایدوب جمله دن زیبا و اعلی و لطف عمیم ایله انا عرضنا الامانة آیتنک قبولی سببی ایله انی ذات و صفاتنده آینهٔ تجلی قلدی و درود بی حد و ثنای بی عد اول فارس میدان قاب قوسین او ادنی و صدرنشین بارگاه سبحان الذی اسری بعبده لیلاً یه که در بحر رسالت و شمع بزم هدایتدر که قبای لولاک لما خلقت الافلاک انک قامت موزونی ایچون راست و معلم و خاتم خاتم النبیین انبیا و رسل اصبعنده اکمل و مسلم قلندی مثنوی

قاید الخلق بالهدی والعون • شاه لولاک ما خلقت الکون

نقد بیرب سلاله بطحا • امی لوح خوان ما اوحی

دخی انک آل کرامی و اصحاب

عظامی

عظامی اوزره اولسون که پیشوایان راه شرع و دین و غریق بحر صدق و یقین لردر رضی الله تعالی عنهم اجمعین بعد بو جور ماننده ایله شکسته حال و آلام دوزکاردن پریشان بال کمینه بنده پر ملال شمعی که السلامة فی الوحدة مقتضاسنجه گوشهٔ وحدتده فارغ البال صحبت خلقدن دامن احتلاطی کندمه دیرمش ایدیم کسی کیرد آرام دل در کنار که از صحبت خلق گیرد کنار و گنج قناعتی گنج دنیا اوزره اختیار ایدوب آسوده اوتورمش ایدیم ماحی بغی و عناد حامی سبیل رشاد حضرت پادشاه عالم پناه که رشک هشت باغچه لرینک دبیری ملک خصلت نیکو سیرت محمد چلبی که نیچه زماندن بو حقیردن فن فرسی تحصیل اوزره اولمشدی برکون برکونده اثنای مصاحبتده گلستانه لسان ترکی ایله شرح اولنمسنی طلب ایلدی هرنه قدر که عذر و بهانه بیان ایتدوم قتنده مقبول اولمیوب عاقبت ابرام و الحاحی باعث حصول مرام اولوب بعون الله الملک العلام بش ایده بلا تسوید تمام اولدی حضرت فیاض ذوارف عوارفدن متضرعدر که بو شرحدن استفاضه سنافع ایدنلرک صدو

رنی

لطفندن منشرح ایده اندردخی شارح و باعثنی خیر دعادن فراموش
اتمیه لر حضرت شیخ رحمة الله علیه حمد ایتان مایشیر بالتعظیم اولدوغی
اعتبار اوزره حدیث شریف موجبنجه بعد التسمیه حمده شروع ایلدی
منت خدایرا شکر و سپاس و اجر و عوضسز نعمت ویرمک الله ایچوندر یاخود
معنی بویله اوله امتنان نعمت و تعداد نعمة الله ایچوندر یعنی الله تعالی حضرتنه
لایق و مخصوصدر انک غیرلیسندن قبیحدر زیرا فی الحقیقة منعم اولدر غیرلر
سببدر لفظ خدای علم خاصدر حق تعالیدن غیریه اطلاقی جایز دکلدر
بیکر بو لفظ اخرایله ترکیب قلنه فانه خدای و ده خدای کبی اول وقت صاحب
معناسنه اولور عز و جل انجلیین خداکه عزیز و جلیل اولدی یعنی دایما بو ایکی
صفت ایله متصفدر حضرت شیخ نور الله مرقده بعد الحمد طاعت لفظنه تعرض
ایتدی بو آیت کریمه مقتضاسنجه خلقت انسانیه سبب نه ایدوکنی بیان ایتمک
ایچون وما خلقت الجن والانس الا لیعبدون معترفون لیعبدون
کلمه سنی لیعرفون ایله تفسیر ایتمشلردر بو نکته بیان ایچون که اولا عبادت
کیمه اولور انی معلوم ایتمک کرک که اول عبادتک فائده سی اوله که طاعتی
موجب قربتست که اول ایتمک طاعتی قربتی ایجاب ایدر جیده یعنی

طاعت

طاعت ایدیجنک حقه قریب اولمسنه سببدر ننه کم حق تعالی حضرتی بیورمشدر
واسجد واقترب طاعت بوندن مفعول له مضاف اولمشدر طاعت بنده اورا
تقدیرنده در طاعتش ده اولان ضمیر غایب حق تعالی حضرتنه راجعدر
بونده اولان که ما بعدینی ما قبلنه ارتباط ایتمک ایچوندر بو محلده مراد طاعتش
در و بونک امتثالی محللرسبنه اسناد اولنمق قبیلندندر بنی الامیر المدینة
کبی و بشکر اندرش مزید نعمت اول ایتمک شکری ایچنده مزید نعمت واردر
یعنی حق تعالی حضرتی ویردوکی نعمته شکر ایلمک نعمتک زیاده اولمسنه سبب
درننه کم حق تعالی حضرتی بیورمشدر لئن شکرتم لازیدنکم بیت شکر نعمت
نعمتت افزون کند ❁ کفر نعمت از کفت بیرون کند شکر طاعتدن
بر نوع ایکن حضرت شیخ انی اقرار بالذکر ایلدی عطف الخاص علی العام
طریقی اوزره تنزل الملائکة والروح کبی حق تعالینک نعمتنه لایق شکر
ایلمک زیاده مقبول و صعوبت اوزره ایدوکنی بیان ایتمک ایچون
بیت عطاییست هر موی از و بر تنم ❁ چکونه بهر موی شکری کنم ❁ حضرت
شیخ کتاب ثراه نعت بیاننه شروع ایلدی زیرا اولا نعمت کندوسی معلوم
اولمق کرک تا که اکدکوره منعمه شکر ایتمک ممکن اوله فضلا کرنفسی
نیجه نعمت ایدوکی بیان اولنمه نفسی وانک امتثالی نعمت ایدوکی دکله

کمسنک خاطرینه کلمز ایدی هر نفسی که فرو میرود هر بر نفس که اشغه کیدر
ممد حیاتست حیاته اوزدجیدر یعنی حیاتک استمدادینه سببدر زیرا
حقیقتده ممد اولان حق تعالی حضرتیدر عز اسمه بو دخی سببنه اسناد اولان
قبیلدندر وچون بر می آید دخی چونکه اول نفس یوقاری کله مفرح ذات است
ذاته یعنی بدنه فرح ویریجیدر ممد حیاته اسناد نیجه ایسه بونده دخی اسناده
پس در هر نفسی هر نفسک اشغه کیتمسی ممد حیات یوقاری کلمسی مفرح ذات
اولدیغی ایله هر بر نفسده دو نعمت موجودست ایکی نعمت موجوددر ایدوکی ظاهر
که بوی استمداد حیات بوی مسرت ذاتدر وبر هر نعمتی شکری واجبست
وهر نعمت اوزره بر شکر واجبدر ایلیه هر بر نفسده ایکی شکر واجب اولور حضرت
شیخ رحمة الله علیه حق تعالینک نعمتنه لایق کمسه شکر اتمکه قادر اولمدوغنه
بو بیت ایله اشارت ایلدی بیت از دست وزبان که بر آید کیمک الندن
وکیمک دلندن کلور یعنی کیم قادر اولور کز عهده شکرش بدر آید
اول اللهک شکری حقندن طشره کله یعنی انک انعام واحساننه لایق
شکر ایده بوکه خود کمسه قادر دکلدر زیرا شکره قدرت باشقه بر نعمتدر
اول خود حق تعالی دندر حضرت شیخ رحمة الله علیه کندی عجزینی اثبات اتمک
ایچون شکر خصوصنده عدم قدرتینی بو آیت کریمه ایله استدلال ایلدی اعملوا

آل داود

آل داود شکرا وقلیل من عبادی الشکور ای داود اوغوللری شکر عملنی
ایلکوز یعنی سزه اتدوکم احساننه شکرا ایلکوز حال بوکه بنده لرمدن زیاده
شکر ایدیجی ازدر اکر سؤال اولنور ایسه که بیتدن مفهوم اولان بودر که
هر کز کمسه قادر اولمیه آیت کریمه دن مفهوم اولان بودر که بعضی کمسه
قادر اوله ایلیه اکسنک مابیننده تطبیق نه وجهله اولور اکه جواب النادر
کالمعدوم حضرت شیخ قدس سره العزیز بو قطعه ایله اشارت ایلدی که
چون هیچ کمسه اکه لایق شکر اتمکه قادر دکلدر ایلیه طریق عجزه سلوک
ایدوب کندونک قصورینه اعتراف اتمکدن غیری بر طریق یوقدر
زیرا العجز عن الشکر کالشکر قطعه بنده همان به که ز تقصیر خویش
بنده یه همان اول یک که کندو قصورندن بو معنی دخی جایزدر
بنده همان اول یک که بو تقدیرجه را لفظی مقدر اعتبار اولنمز عذر
بدرگاه خدای آورد خدانک درکاهنه عذر کتوره یعنی قصورینه
اعتراف ایده ورنه سزاوار خداوندیش یوضسه یعنی اکر بنده قصورینه
معترف اولوب درکاهنه عذر کتورمیه جک اولور ایسه انک خداوند
لغنه والوهیتنه لایق شکر کس نتواند که بجای آورد کمسه قادر

قادر اولمز یرینه کتوره یعنی بلا قصور ادا ایده باران رحمت بی حسابش
اول اللهک حسابسز رحمتی یغموری همه را رسیده دوکلیه ایرشمشدر
وخوان نعمت بی دریغش واول اللهک دریغسز نعمتی سفره سی همه جا کشیده
دوکل یره چکلمشدر پرده ناموس بندگان بنده لرک عرض وقاری
پرده سنی بکناه فاحش ندرد قبیح کناه سببی ایله یرتمز یعنی حق تعالی حضرتی
عاصی بنده لرینک شهاده ایتدکلری قباحتلرینی فاش ایتمک ایله خلق قتنده
عرض ووقارلرینه خلل کتورمز ووظیفه روزی وحق تعالی حضرتی بنده لرینک
رزقنی ویری بخطای منکر نبرد ناشروع خطا سببی ایله کسمز بونلر که
بویله لطیف نعمتدر قطعه ای کریمی که از خزانه غیب ای اللهسن ایله
کریم سن که غیب خزینکدن کبر وترسا وظیفه خور داری اتش پرست
ایله ترسایو کفره بی وظیفه بیجی طوترسن یعنی لطفکدن انلره دخی رزقلرینی ویرورسن
وظیفه خور وصف ترکیبی در اکثر محلده الف ایله بیله واقع اولور
خونخوار وغمخوار وبسیارخوار کبی نته که بوستانده واقع اولمشدر
مکن رحم بر گاو بسیار خوار که بسیار خسبد بسیار خوار ودیوان
حافظده بو بیت الفسز واقع اولمشدر بیت ما برفتیم تو دانی ودل

اول اللهک نعمت یغموری ۲

غمخوارما

غمخوار ما بخت بد تا بکجا میبرد آبشخور ما ظاهر بودر که الف ایله اولمسی
استعمالدر زیرا خوردن دن مشتقدر اصلنده الف یوقدر بعض کمسه
ترکیبی ترکیب توصیفی ظن ایدر ترکیب توصیفی صفت ایله موصوفدن
مرکبدر حیوان ناطق کبی وصف ترکیبی همان معنای وصفیت بولنان
ترکیبدر که اول ایکی قسمدر برقسمی اولدر که کلمه ثانیدن اوله
دلبر ودلدار ودلفروز ودلکش ودلکشا کبی برقسمی دخی
اولدر که کلمه ثانیه انده مستعملدر اولمیه بلکه ایکی کلمه نک
اجتماعندن محضا بر صفت حاصل اوله فرشته خوی ونیک
خوی وبدطبع وبدکردار ودیریادل وکداطبع وسنک
روح کبی دوستان را کجا کنی محروم دوستلری که قنده محروم
ایدرسن توکه با دشمنان نظر داری سن که دشمنلره نظر طوترسن
که دنیاده بوقدر انعام واحسان ایدرسن فراش باد صبارا گفته
صبا یلی فراشنه دینلمشدر بو معنی دخی جایزدر حق تعالی باد صبا
فراشنه ایتمشدر تا فرش زمردین بگسترد تا زمرد نکلو فرشی که مراد
چمنلر یریوزی اوزره دوشیه ودایه ابر بهاری را فرموده

وبهاره منسوب اولان بلوت دایه سنه بیورلمشدر بو وجهله دخی جایزدر
حق تعالی حضرتی عز اسمه بهاره منسوب اولان بلوت دایه سنه بیورمشدر
تا بنات نبات را تا اوت قولوینی در مهد زمین بپرورد یعنی یر بشکنده
بسلیه و درختانرا بخلعت نوروزی واشجاره نوروزلق خلعتی
ایله قبای سبز ورق در بر گرفته یشیل یپراق قفتانی گیدرمشدر
بو وجهله دخی جایزدر حق تعالی حضرتی درختلره یشیل ورق
گیدرمشدر نته کم پادشاهلرك عادتیدر که اول گونده اکا
بر واعیانه خلعت احسان ایدرلر حق تعالی حضرتی دخی
لطفندن اول وقتده اشجاره یاشیل یپراقدن وارضه یاشیل
چمندن خلعت گیورر درختك الف نون ایله جمعی استعاره
طریقی ایله در کملر بلکه نشو و نماسی و تحرکی اولان کلماتدن
بعض کلمه کبی الف نون ایله جمع ایتمشلردر نته کم گلستانده
مثنوی زن حکایتندن واقع اولمشدر وبیخ گیاهان بر آورده
گوفت که مغزی گیاهدر و گیاه فیلو مغزی لبحر بیت
حالی که بران لبان نوشتست * ذکی بجه شکر فروشتست * وبهاران

دیرلو

دیرلو که معنوی بهار عبد نته کم بوستانده واقع اولمشدر بهاران که
بار آورد بید مشك * بر بزد بینخت کهن برگ خشك * ودروزکار آن
دیرلو که معنوی روزکاردر که دیوان حافظده واقع اولمشدر
بیت حافظ اسرار الهی کس نمی داند خموش * از که می پرسی که
دور روزکار را انراچه شد * ودستان دیرلو معنوی دست در
که بوستانده واقع اولمشدر بیت بدستان خود بند از او بر گرفت
سر شوابیوسیده در بر گرفت و اطفال شاخ را او بودق طفللرنك
بقدوم موسم ربیع یا زمانی کلمك ایله کلاه شکوفه چیچك کلاهی
بر سر نهاده باشی اوزره قونلمشدر بو معنی دخی قابلدر حق تعالی حضرتی
چیچك کلاهنی انلرك باشی اوزره قومشدر و عصاره تاکی و بر نوع
قمشك چغندیسی بو معنی نایدن واد شکر قمشی اولدوغی تقدیرجه
در بقدرتش او شهد فایق شده اول اللهك قدرتی ایله اعلی ولذیذ
شکر اولمشدر بو معنی دخی جایزدر اربنك بوغازنیه منسوب قمشنك
اول اللهك قدرتی ایله فایق و شیرین شهد اولمشدر و تخم خرما
بتربیتش وخرماجکردکی اول اللهك تربیه سی ایله نخل باسق گشته

بلند خرما اغاجنه د و نشندر یعنی بلند خرما اغاجی اولشلر و هو القادر

علی ما یشا قطعه ابر و باد و مه و خورشید و فلک در کارند سحاب و باد

و قمر و شمس و فلک ایشده در یعنی بونلرك هر بریسی نه خدمت ایچون خلق

اولندی ایسه او لخدمت اوزره در تا تو نانی بکف آری و بغفلت

نخوری بونلرك بویله اولمسی شونك ایچوندر که تا سن بو نانی الك ایله سن

کتوره سن یعنی حاصل ایله سن و غفلت ایله یمیه سن یعنی اول نانك

حصولنی بونلردن بلمیوب بلکه بونلرك ایشی اوزره قوین صانعدن

بلوب انك شکرینی ادا ایلیه سن همه از بهر تو سرگشته و فرمان بردار

جمیعسی سندن اوتری یعنی سنك نفعکدن اوتری خدمته یلیجی و بویرق

طوتیجیدر فرمان بردار وصف ترکیبیدر قول اصح اوزره اصلی بری

رنده فرماننده علامت اسم فاعل که نون و دال و یادر حذف اولنوب

مفعول تقدیم اولنمق ایله فرمان بردار اولدی معناسی بویرق

طوتیجیدر شرط انصاف نباشد که تو فرمان نبری انصاف شرطی

اولمیه یعنی انصافه لایق دکلدر که سن بویرق التمیه سن حال بو که

اولخدا سنك رزقك حصولنه بو قدر خدمتکار نصب ایتمشدر

ولی

وسنی احسانی دریاسنه غرق ایلمشدر حضرت شیخ بعد الحمد تصلیه یه شروع

ایلدیکه در خبر است حدیث شریفده وارد در از سرور کائنات

مخلوقاتك سرورندن و مفخر موجودات و موجوداتك مایه فخری

بیرسندن و رحمت عالمیان و عالملرك رحمتندن یعنی اون سکز

بیك عالمك رحمتنه سبب اولندن و ما ارسلناك الا رحمة للعالمین

و صفوت آدمیان و ادمیلرك کزیده سندن و تتمه دور زمان

و دور زمانك نبوت ایله تمام اولنمشندن بو وجهله دخی معنی

جایزدر دور زمانی نبوت ایله تمام ایدیجیدن معنای اوله کوره

تتمه مصدر بمعنی مفعولدر معنای ثانیه کوره مصدر بمعنی فاعلدر

محمد مصطفی بو اوصاف ایله موصوف و بو القاب ایله معروف اولان

محمد مصطفی دن علیه الصلوات و السلام اللهك صلواتی و سلامنك

اوزرینه اولسون اللهم ارزقنا شفاعته یوم القیام شفیع مطاع

نبی کریم شفیع قیامت کونی خلقه شفاعت ایدیجیدر مطاع اطاعت اولنمش

یعنی خلق اکا مطیع اولوب نبوتنی قبول ایتمشلردر نبی پیغامبردر یعنی حق تعالی

حضرتندن خلقه خبر کتوریجیدر یا خود معنی بویله اوله جمیع خلقدن

خلقدن رفیعدر کریمٌ کرمٌ ایدجیدر قسیمٌ جسیمٌ بسیمٌ وسیمٌ قسیم کوزل
یوزلو معناسنه در قسامتدن اعتبار اولنجق اولور ایسه خلقلو دنیاسنده
علمی قسمت ایدجی معناسنه در قسمتدن اعتبار اولورسه نته کم حبیب
اکرم بیورمشدر صلی الله علیه وسلم انا مدینة العلم وعلی بابها جسیم بوند
بونده عظیم القدر معناسنه در زیرا انبیادن هیچ بریسی جسیم یعنی ایری
کوده لو و بیوک قرنلو دکل ایدی بسیمٌ کولر یوزلودر وسیمٌ نبوت
مهریله نشانلمشدر یعنی سباركك ظهرنده کوکرجک یومرده سی
مقداری وار اولدی نوردن بر مهر وار ایدی که انک نامی مهر
نبوت ایدی بیت چه غم دیوار امت را که دارد چون تو پشتیبان
نه غم امت دیوارینه که سنکلین پشتیبان طوته یعنی قیامت کونی
عذابدن نه غم شول امته که سنکلین پیغمبری ا چه باک از موج
بحر آنرا که باشد نوح کشتیبان نه خوف دریا موجندن اول
کمسیه که نوح پیغامبر علیه السلام انک ملاحی اوله شعر بلغ العلی بکماله
کشف الدجی بجماله اول رسول بلند مرتبه لو ایرشدی کمالی ایله کفر
ظلماتنی یاخود دنیا ظلماتنی اچدی یعنی رفع ایلدی جمالی ایله

بکماله

بکماله ده وبجماله ده اولان یا سببیچون ده اولمق جایزدر حسنت
جمیع خصاله صلوا علیه وآله کوکچك اولدی اول رسولک جمیع
خویلری اصلا انده بر قبیح خوی یوق ایدی نته کم حق تعالی حضرتی
انک حقنده بیورمشدر انك لعلی خلق عظیم صلوات کتورك اول رسول
اوزره وانک آلی اوزره خصال جمع خصلت در صلوا امر حاضر جمع مذکر
فتدر صلی یصلی در قد خبر ست که یوقاروده کچمشدر انک مقول
بودر یکی از بندگان گنهکار پریشان پریشان روزکارلو یعنی
روزکار
عمرنی معاصیه صرف ایلمش کنهکار بنده لردن بری پریشان لفظی
روزکار لفظنه مضاف اولمق جایزدر اول وقت روزکاری
دیمک اولور دست انابت تا جمیع معاصیدن رجوع و توبه
ایلمک النی با امید اجابت قبول اولمق امیدی ایله بدرگاه خدا
خدا عز و جل و علا جلیل عالی اولان اللهک درگاهنه بردارد
یوقاری طوته یعنی نیاز و تضرع النی قالدرسه انده کی گناهلرینه
توبه ایلسه ایزد تعالی و تقدس درو نظر نکند عز و تقدس
الله انده نظر ایلمیه یعنی انک توبسنی اکر قبول اتمیه بازش بخواند

اول بنده کیرواوقیه یعنی دعا ایلیه بَاز اِعْرَاضْ کُنَدْ حق تعالی حضرتی کیرو

اعراض ایلیه یعنی قبول اتمیه بَاز اَزُوشْ بِتَضَرُّعْ وُزَارِي بِخْوَانَدْ کیرو

اول بنده تضرع و زاریلق ایله دعا ایلیه بازشده اولان ضمیر غایبدر

قچن اسمه متصل اولسه مضاف اولند واقع اولور دِلَشْ وَسَالَشْ

وکویش کبی مفعول واقع اولور قچن فعلك اخرنده لاحق اولسه دیدنش

وَشِنِيدَنَشْ وَ کُفْتَمَشْ کبی حُوسُبْحَانَهُ وَتَعَالَی کُوِيدْ بَاکْ وَعَالِ الله ملائکیه

خطاب ایدوب ایده یعنی اوچنجی نوبتده دعاسنی قبول ایلیه یاملائکتی

قَدْ اِسْتَحْيَيْتُ مِنْ عَبْدِی تحقیق بن عبدمدن اوتندم

یعنی کرمه لایق کورمدم که بنم درکاهمه کله انی درکاهمدن محروم

کوندرم وَلَيْسَ لَهُ رَبٌّ غَيْرِی حال بو که اول بنده ایچون یعنی اول

بندهمك بندن غیری ربی یوقدر که انك مرادینی حاصل ایلیه

فَقَدْ غَفَرْتُ لَهُ چونکه بویله در تحقیق بن انی یرلغدم دَعْوَتَشْ رَا

اِجَابَتْ کَرْدَمْ لطفمدن انك دعاسنی قبول ایلدم وَحَاجَتَشْ رَا

بَرْآوَرْدَمْ وانك حاجتنی حاصل ایلدم که اَزْ بِسْيَارِی دُعَا وَزَارِی بنده

زیرا اول کنهکار بندهمك دعاسی و زارلغی چوقلوغندن بنمی شرم

دایم

دائم شرم طوتهم یعنی لایق کورمزم که انك دعاسنی قبول اتمیوب درکا

همدن محروم کوندرم بیت کَرَمْ بِینْ لُطْفِ خُدَا خُدَاوَنْدِکَارْ الله تعالی

نك کرم و لطفنی کور • کُنَهْ بَنْدَه کَرْدَسْتْ اُوْ شَرْمْسَارْ بنده کناه ایلمشدر

اول الله شرمساردر یعنی بندهنك کناهنی عفو ایدوب کرمندن

مرادینی حاصل ایلدر بیت مَبِنْد اَزْ مِنْ دَرْ کِه کُوهِ نِسْبَتْ • که محروم

کَرْدَدْ بَرْآوَرْدَه دَسْتْ • حضرت شیخ رحمة الله علیه بو قاروده الله تعالی یه

لایق شکر اتمکه کمسنك قدرتی اولمدوغنه اشارت اتدوکی کبی بونده

نقصانیله اشارت ایلدی که الله تعالی یه لایق طاعت و ذاتنك حقیقتنی بیلمکده

کندو قادر دکلدر عَاکِفَانِ کَعْبَهٔ جَلَالَشْ اول اللهك جلالی

کعبه سنك معتکفلری یعنی بران انك طاعتندن حالی اولمیانلر بتقصیر

عبادت معترفند عبادتلرینك قصورینه اعتراف ایدیجیلردر

بویله دیو کِه مَا عَبَدْنَاكَ حَقَّ عِبَادَتِكَ که بز سکا عبادتك لایق

حقی عبادت اتمدك یعنی سکا لایق عبادت اتمدك وَوَاصِفَانِ

حِلْيَهٔ جَمَالَشْ دَخِی اول اللهك جمالی حلیه سنك واصفلری یعنی

انك جمالی مشاهده سنك سندن بر نفس خالی وجدا اولمیانلر بتحیر

منسوب حیرتند منسوبلردر یعنی متحیر اولوب بویله یوقصورلرند اعتراف
ایدرلر که ما عرفناك حق معرفتك که بز حق معرفتك اولان معرفت
ایلەسنی بیلمدك یعنی کنهك ایلەسنی بیلمدك قطعه کر کسی وصف
او زمن پرسد حضرت شیخ رحمة الله علیه ایدر اگر بر کمسه او اللهك
وصفنی بندن سؤال ایلیه . بی دل از بی نشان چه گوید باز بی
دل اولان کمسنه نشانسزدن نه کیرو نه دیه یعنی شراب عشقله
مست و بی عقل اولان کمسنه حق تعالی حضرتندن نه دیمکه قادر
عاشقان کشتگان معشوقند عاشقلر معشوقك دیه تلنمشلریدر
بر نیاید ز کشتگان آواز دیه لنمشلردن آواز یوقاری کلمز
حضرت شیخ طاب ثراه بونك ایله اشارت ایلر که انك ذاتندن
هکذ بر و جهله خبر ممکن دکلدر . یکی از صاحب دلان اولیا
ء الله دن بری حضرت شیخ کندوسی اولمق احتمالی در سر بجیب مراقبه
فرو برده بود باشنی مراقبه یقاسنه اشغله التمش ایدی یعنی
مراقبه یه وارمش ایدی نته کم مشایخك عادتیدر و در بحر
مکاشفه مستغرق شده ومکاشفه بحرنده مستغرق اولمش ایدی
یعنی

10 یعنی جانان ازلك جمال مشاهده سنه ایرشمش ایدی آنگاه که از ان
حالت باز آمد اول وقت که اول صاحب دل اولان شیخ اول حالتدن
کیرو کلدی یعنی اول حالتلردن کندی یکی از اصحاب انك اصحابندن
بریسی بطریق انبساط گفت لطیفه طریقی ایله صاحب دله ایتدی
ازین بوستان که تو بودی بو بوستاندن که سن اولدك یعنی بو
سیر ایتدوکك بوستاندن ما را چه تحفهٔ کرامت آوردی بزه نه
کرامت تحفه سی کتوردك گفت صاحب دل اول کمسنه یه جواب ویروب
ایتدی بخاطر داشتم خاطرمده طوتدم یعنی خاطرمده ایدی که چون
بدرخت گل رسم که چون گل اغاجنه ایرشم یعنی عالم مشاهده یه
یتشم دامنی پر کنم اول کلدن بر داسن پر ایلیم یعنی کلشن وحدتده
کوردوکم اسراردن بر مقدارینی عقلمده طوتم برای هدیهٔ اصحاب را
اصحابه ارمغان ایچون که کلوب انلره خبر ویرم چون برسیدم
چونکه کل اغاجنه ایرشدم یعنی جناب قدسه وصول بولدم بوی کلم
چنان مست کرد گلك رایحه سی بنی انجلین مست ایلدی یعنی
عقلمی زائل ایتدی که دامنم از دست برفت که حیرتدن دامنم الدن

کندی کندمی بیلمز اولدم قنده قالدیکه اندن بونک برخبر کتوریم
حضرت شیخ نور الله مرقده بونک ایله اشارت ایدر که بو حال ذوق
قیدر من لم یذق لم یعرف نظم ای مرغ سحر عشق ز پروانه بیاموز
ای بلبل عشقی پروانه دن اوکرن کان سوخته را جان
شد و آواز نیامد زیرا اول یانمشك جانی کتدی واوازی کلمدی
یعنی هلاك اولدی واندن هرکز برصدا ظاهر اولمدی حضرت شیخ
رحمة الله علیه پروانه یی عاشق صادقه تشبیه ایدر و مرغ سحری عشق الهیدن
بی بهره اولان مدعی کذابه تشبیه ایدر بیت این مدعیان در طلبش
بی خبرانند بو مدعیلر اول اللهك طلبنده خبرسزلردر قانکه قالدیکه
انك عشقنه وصول بولمش اوله لر کانرا که خبر شد خبری باز نیامد
زیرا اول کیمسه که خبر اولدی یعنی واصل حق اولدی اول کمسنه دن
برخبر کیرو کلمدی قنده قلدی که دعوی ایلیه من عرف الله کلّ لسانه
ای برتر از خیال و قیاس و گمان و وهم ای خیال و قیاسدن و کماندن
و وهمدن یوجه رك اولان الله ذات پاکی بونلر ایله معلوم اولمیان الله
وز هرچه گفته اند شنیدیم و خوانده ایم دخی هرنسنه دنکه ایتمشلردر که.

انك

انك بعضسنی اشتدك و بعضسنی اوقیدك مجلس تمام گشت وبآخر رسید عمر
مجلس حمد یاخود کتاب تمام اولدی و عمر آخره ایرشدی عادتده اول
کتابی اندن دیباجه تمام ایدرلو ما همچنان در اول وصف تو مانده ایم
بز هنوز سنك وصفك اولنده قالمشز قنده قالدیکه انی نهایتنه ایرشدرمکه
قادر اوله وز ذکر محامد پادشاه اسلام خلد الله ملکه ذکر جمیل
ذکر جمیل سعدی سعدینك کوکچك ذکری که در افواه عوام
افتاده است که عوام اغزلرینه دوشمشدر یعنی شهرتی برمرتبه ده در که
خلق عالمك معلومی اولوب انی مدح ایدرلر و صیت سخنش
که در بسیط زمین رفته دخی اول سعدینك سوزینك
صداسی که یوزینه کتمشدر یعنی انك سوزی مشهور آفاق
اولمشدر و قصب الجیب حدیثش داول سعدینك شکر قمشنه
بکزر لذید و لطیف سوزی که همچون شکر میخورند که خلق
شکر کبی یرلر یعنی تمام حظ و سرور ایله اوقورلر و رقعه منشا
تش داول سعدینك منشاتنك رقعه سنی یعنی انك سوزلری یازلمش
کاغدپاره سنی که چون کاغذ زر می برند که خلق التون کاغذ

کبی ایلدیلر یعنی زیاده التفات واعتماد ایدرلر بتو کمال فضل و بلاغت
او محمل نتوان کرد سعدینك بو حالنی انك فضل و بلاغتی کمالی اوزره نسبت
ایلمك اولمز یعنی سعدینك خلق قتنده بویله مقبول ومرغوب وسوزنك بو
درجه‌ده مطبوع ومشهور اولمسی فضل و بلاغتندن او تری دکلدر صو
تواضع ایلر لیکن ظرافت ایله کندونك فضل و بلاغتی بو طریق ایله
اشعار ایدر بلکه خداوند جهان بلکه جهانك پادشاهی وقطب
زمان
جهان دایرهء زمان دایره سنك قطبی یعنی زمانه ده اولان
خلقك سیدی قایم مقام سلیمان سلیمانك مقامنه قایم اولیجی
وناصر اهل ایمان واعیان اهلنك ناصری شاهنشاه معظم اولو
پادشاه اتابك اعظم اولورك اتابك لغت ترکماننده تصرف
اهلی دیمکدر جملهء الملك معناسنه مظفر الدین دینك مظفری
یعنی دینی قوی ابو بکر بن سعد بن زنکی بو اوصاف ایله موصوف
اولان پادشاه زنکی اوغلی سعد سعد اوغلی ابو بکر ظل الله فی ارضه
الله تعالینك سایه سیدر اول الله‌نك یرنده یعنی خلقی حفظ ایدیجیدر
رب ارض عنه ای بنم ربم اول پادشاهدن راضی اول وارضه وانی کندکدن
راضی ایله

راضی ایلیا انعام واحسانك ایله بعین عنایت نظر کرده است اول پادشاه
ایله
بو کتابه عین عنایت نظر ایلمشدر یعنی عنایت مذکور اولان بلکه خدا وند
تولنه معتقدر وتحسین بلیغ فرموده وزیاده تحسین بیورمشدر
وارادت صادق نموده وکرچك ارادت ومحبت کوسترمشدر لاجرم
اول اجلدن شکسز کافهء انام خلقك جمیعسی از خواص وعوام خاصلردن
وعاملردن بمحبت او اول سعدینك محبتنه کرایده اند میل ایتمشلردر
که الناس علی دین ملوکهم بو حال عجب دکل زیرا خلق پادشاهلرنك
دینی اوزره‌در رباعی زانکه که تو بر من مسکین نظرست اولوقتدن
برو که سنك بن مسکین اوزره نظرك واردر یعنی سن بانکه نظر والتفات
ایلدکدن آثارم از آفتاب مشهور ترست بنم اثرلرم یعنی مؤلفاتم افتابدن
مشهوردر کنجد گر خود همه عیبها بدین بنده درست اکر خود یعنی
اکرچه بالذات دوکلی عیبلر بو بنده ده واردر لیکن غم دکلدر زیرا
هر عیب که سلطان بپسندد هنرست هر عیبی که سلطان بکنه اول هنردر
قطعه کلی خوش بوی در حمام روزی لطیف رایحه لو بر کل حمامده بر کون
رسید از دست محبوبی بدستم حضرت شیخ ایدر بر محبوبك الندن بنم

المدایرشدی گلدن مراد بونده گلنلرا عودتلر انی باشلرنه سوردرلر عجمده کوده
لرنده بله سوررلر اما دومده عیبده سکرین محبوب کندوسی ایچون حمامه گل کوتورمش
که سورنه اندن برمقدار حضرت شیخه ویرمش بو سوز وقوعی اولمق وادعائی اولمق
ده احتمالدر بونك کبینك وقوعی چوقدر غفلت اولنمیه بدو گفتم که مشکی
یا عبیری حضرت شیخ ایدر بن اول گله خطاب ایدب ایتدم که مشك میسن
یوخسه عبیر میسن که از بوی دلاویز تو مستم که سنك کوکل تعلق و میل
ایدجی بو یکدن مستم بگفتا من گلی نا چیز بودم اول گل لسان حال ایله
بکا جواب ویروب ایتدی بن هیچ برنسنه یه یرامز لاشی
برباجق ایدوم ولیکن مدتی با گل نشستم اما بر زمانك
گل ایله اتوردم زیرا گلی گل ایله تعبیه ایدرلر اول سببدن
گلك رایحه سی انده تاثیرا یدوب خوش بوی اولور جمال همنشین
در من اثر کرد مصاحبك کمالی کرد و ادگلك رایحه سی بنده
زمان کچمك ایله بنك اثرایلدی وگرنه من همان خاکم که هستم
یوخسه من یعنی اگر انك رایحه سی بنده تاثیرا تمشی اولیدی همان بنده
سایر خاکدن فرقم یوق خاکم که وار ایدم یعنی سایر خاك ایله برابرم
حضرت شیخ

حضرت شیخ رحمة الله علیه مصنفا لنفسه کندوسنی گله پادشاهك
نظرینی رایحه گله تشبیه اتمشلر کویا شیخ بو قلده حالت پادشاهك
التفاتندن اولمشدر اللهم ای الله متع المسلمین مسلمانلری فایده
لندر بطول حیاته اول ابوبکرك حیاتی اوزنلغ ایله وضاعف
ثواب جمیله وحسناته ومضاعف ایله اول ابوبکرك کوکچك ثوابنی
وحسناتنی وارفع درجته اوداىه وولایته دخی رفیع ایله اول پادشاهك
دوستلرنك وحاکملرنك مرتبه سی ودق علی اعدائه وشنائه وقهر ایله انك
دشمنلرینی واکه بغض ایدجیلری بما تلی فی القران من آیاته شونك حقیچون
که قران عظیمده اوقوندی انك ایتلرندن یعنی قران عظیمده اولان ایتلر
حقیچون اللهم ای نم چلبم آمن بلده امین وحفظ ایله انك شهرینی ویران
اولمقدن وسایر بلادن واحفظ ولده وانك ولدنی یرامز کوزدن
لقد سعد الدنیا به دام سعده الله حقیچون تحقیق دنیا کوکچك ولطیف ولدی
اول ابوبکرك سببی ایله یعنی انك عدل وکرمی ایله عالم خلقی اسوده وراحت
اولدیلر انك سعادتی دایم اولسون سعد بونده سعادت معنا سنه در
دیا پادشاهك ولدنك اسمنه ایهام لطیفی واردر وایده المولی بالویة النصر

دخی الله تعالی حضرتی مظفر سنجاقلری ایله انی دشمنلری اوزره قوی و منصور
ایلسون كذالك تنشا لینة هو عرقها اول ابو بکر کبی نشو و نما بولور بر خرما
اغاجی بوداغی حال بوکه ابو بکر اول بوداغك اصلیدر وحسن نبات
الارض من کرم البذر زیرا ارض ده بتن نباتك کوکجکلکی و لطافتی
تخمك ایولکندندر یعنی پادشاه ایو اولدوغی کبی ولدی دخی ایودر
ندانی که من در اقالیم غربت حضرت شیخ رحمة الله علیه خطاب عام
طریقیله ایدر بیلمزمیسن که بن غربت اقلیملرنده چرا روزکاری بکردم
درنکی نیچون بر زمان اکلنمکلك ایلدم برون رفتم از تنك ترکان که
دیدم طاشره کتدم ترکلرك عارندن زیرا کوردم جهان درهم افتاده
چون موی زنکی جهان خلقی بری برینه دوشمش و قارشمش اولمشدی
ایدی زنکی صاچی کبی زیاده غوغادن همه آدمی زاده بودند
لیکن شیراز اوزره کلن ترك عسکری ظاهرا کوکله آدم اوغلی ایدیلر
لیکن چو کرکان بخون خوردن تیز چنکی قان ایچیجیلکده پنجه لی کرکلر
قوردلر کبی ایدی یعنی زیاده خونریز ایدیلر حضرت شیخ کرکان ایله ترکان
عسکرینه اشارت ایدر چو باز آمدم کشور آسوده دیدم حضرت شیخ ایدر
چو

تنشاء بوی چکمکس واوزار دیمکلر
لینة دال و بوداق معناسنه در
سودی

چونکه غربت اقلیمندن کیرو کلدم اقلیمی یعنی شیرازی آسوده کوردم پلنکان
رها کرده خوی پلنکی قپلانلر قپلانلق خوینی ترك ایلمشلر حضرت شیخ پلنکان
ایله شیراز پادشاهنك عسکرینه اشارت ایدر درون مردمی چون
ملك نیك محضر شهر ایچنده بر طائفه واریدی ملك کبی ایو و لطیف خویلو
برون لشکری چون هژبران جنکی طاشرده بر عسکر واریدی جنك ایدیجی
ارسلانلر کبی حضرت شیخ مصراع اولده شهر خلقنه مصراع ثانیده پادشاهك
عسکرینه اشارت ایدر چنان بود در عهد اول که دیدم انجلین اولدی
اول اول زمانده که کوردم جهان پر ز آشوب و تشویش تنکی جهان مملو
ایدی غوغا و خوفدن و طارلقدن عهد قول و قرار و یمین و وصیت
و فرمان و حفظ و صیانت و زمان معناسنه کلور اما بونده معنای
اخیر مراددر چنین شد در ایام سلطان عادل عادل سلطانك ایامنده
بویله اولدی یعنی خلق تمام امن و حضورده اولدی اتابك ابو بکر سعد بن
زنکی اول سلطان عادل زنکی اوغلی سعد اوغلی ابو بکردر که اتابکلر
حکایت اولنور که سعد اوغلی ابو بکر اوزره مکر طاطار طایفه سی غالب
اولوب مملکتندن سورمش حضرت شیخ دخی بالضروره ترك دیار ایتمش

صکره سعد ابوبکر بن عظیم عسکر ایله کلوب دشمنی قهر ایلمش حضرت شیخ دخی عودت
ایدوب بو قطعه‌یی اول زمانده انشا اتمش این زد تقیا و تقدس عالی و پاک
الله خطهء پاك شیراز را پاك شیرازك ذایر مینه بهیبت حاکمان عادل
عادل پادشاهلك عدلو هیبتی سببی ایله وهمت عالمان عامل وعلمیله عمل
ایدیجی عالملك دعاسی وهمتی سببی ایله تا زمان قیامت قیامت زمانه دك
در امان سلامت سلامت امانده نگه دارش نگاه طوت یعنی حفظ ایلیه
قطعه اقلیم پارس را غم از آسیب دهر نیست پارس اقلیمنه زمانك فتنه سندن
قصدندن غم یوقدر تا بر سرش بود چو توای سایه خدا مادامکه اول اقلیمك
باشی اوزرنده سنك کبی بر عادل پادشاه اوله ای ظل الله یعنی ای پادشاه امروز
کس نشان ندهد در بسیط خاک بوکون یر یوزنده کمسه نشان ویرمز
مانند آستان درت مأمن رضا سنك بابك استانه مشابه رضا مأمنی
یعنی راضی و امین اولجق یره نتیجهء کلام دنیاده بر پادشاه یوقدر که خلق
سنك باب سعادتکده امین و راضی اولدوغی کبی انك استانه سنده اجلین
امین و راضی اوله‌لر حضرت شیخ طاب ثراه بونك ایله پادشاهی زیاده
مدح ایدر بلکه مدحنده تمام مبالغه ایدر بر تست پاس خاطر بیچارگان

وشکر

وشکر سنك اوزریکدر یعنی سکا لازمدر بیچاره‌لرك خاطرنك رعایت
وحفظی و بزم اوزرمزه شکر لازمدر بر ما و بر خدای جهان آفرین جزا و جها
یرادیجی خدای اوزره سکا بیچاره‌لره رعایت اتدوکك دن او تری و بزه شکر
اتدکمزدن او تری جزا و عوض ور یعنی لایق اولان بودر که کریم لطفی ایله
وعده ایلمشدر ان الله لا یضیع اجر المحسنین یا رب ز باد فتنه نگه دار
خاک پارس ای بنم ربم پارس مملکتنی نگاه طوت فتنه یلندن یعنی فتنه دن
حفظ ایله چندانکه خاک را بود و باد را بقا اول زمانه دکن که خاکه و باده
بقا اوله یعنی قیامته دکن سبب تألیف کتاب گلستان گلستان
کتابنك تألیفنك سببی بیاننده در یك شب تأمل ایام گذشته
میکردم بر کیجه کچمش ایامی فکر ایدر ایدیم و بر عمر تلف کرده و تلف اولمش
عمر اوزره تأسف میخوردم تحسر ایدر ایدم و سنگ سراچه دل را و کوکل
اوجوزنك طاشنی بالماس آب دیده می سفتم کوز یاشی الماسی ایله دلر
ایدم یعنی اغلمق ایله قلبمه رقت حاصل اولور ایدی و این بیتها مناسب
حال خود و بو بیتلری کندو حالمه مناسب میگفتم ایدر ایدم بو وجهله دخی
یعنی قابللر و بو بیتلری کندو حالمه مناسب ایدر ایدم بو تقدیرجه

بیتها لفظی مناسب لفظنه مضاف اولمز مثنوی مردم از عمر میرود نفسی هر
دم عمردن بر نفس کیدر چون نگه میکنی نمانده بسی چونکه نظر ایده سن
کوررسن که عمردن چوق قالمدی بو وجهله دخی قابلدر مغرور اولوب
عمرکه نیجه التفات واعتماد ایدرسن که عمرک چوق قالمدی ای که پنجاه
رفت ودر خوابی ای کمسه که عمرک اللیی کندی دخی خوابده یعنی غفلتده
سن مگر این پنج روزه دریابی الا بو بش کونکه دخی کتمدی ایرشه‌سن
واکلیه‌سن یعنی حال نیجه ایدوکنی اکلیوب اکه کوره تدارک ایده سن
بو وجهله دخی معنی قابلدر مکر بو بش کونکه هنوز کچمدی ایرشور واکلر
مسن یعنی عمرک اکثری غفلت ایله کچدی ادراک وتدارک ایتمدک
بو بش کون مقداری که قالمشدر انی قنده ادراک وتدارک ایلیه سن
بنجاه کثرتدن پنج قلتدن کنایتدر خجل آنکس که رفت وکار نساخت
شرمنده اولکه که دنیادن اخرته کتدی واشن دوزمدی یعنی عملسز
اولکه کوس رحلت زدند وبار نساخت کوچمک کوسنی چالدیلر یوکنی
دوزمدی یعنی غفلت ترك ایدوب اخرت تدارکنده اولمدی خواب نوشین
بامداد رحیل کوچ صباحنك لذیذ اویقوسی باز دارد پیاده را

زنبیل

زنبیل پیاده یی یولدن کیرو طوتر یعنی عمل الله سوار اولمین کمسه صراط
مستقیمدن جدا دوشر هرکه آمد عمارتی نو ساخت هر کیم که دنیایه
کلدی بر یکی عمارت دوزدی یعنی کندوسنه بر یکی سرای یاپدی که انک
ایچنده آسوده اوله رفت ومنزل بدیگری پرداخت عاقبت اول کمسه
کتدی وبنا ایلدوکی منزلی غیری کمسه تمام ایلدی یعنی اوکه اول
منزلی یعنی ده غیری کمسه ایچون بنا ایلدی اکه همان زحمتی قالدی
وان دگر پخت همچنین هوسی اول بری دخی بونکبی بر هوس پشوردی
یعنی اول دخی انکبی بر یکی سرای بنا ایلدی عاقبت ترك ایدوب کتدی وین
عمارت بسر نبرد کسی محصل کلام بو عمارتی بر کمسه باشه التمدی یعنی
ابد بونده قالمدی یاد دارم یادگار دوست مدار بقاسز یاری دوست طوتمه
یعنی محبت ایتمه دوستی را نشاید این غدار بو وفاسز که مراد دنیادر
دوستلغه لایق دکلدر نیک وبد چون همی بباید مرد ایو کیشی ویرامز
کیشی یعنی مؤمن وکافر وصالح وطالح چونکه اوله‌جکدر یعنی عاقبت
اولورلر خنك آنکس که کوی نیکی برد بختلو اولکمسه که ایلك طوبنی
الدی یعنی عمل صالح ایله کتدی وقد بونده وردن معناسنده مقصدر

بزرك عيشنى بكور خوشى فرست • بر حرلك ازغنى كندي قركد كو ندر
يعنى اولمزدن اول عمل صالح ايلد كس نيارد زپس توبيش فرست • صكره دن
كمد كتوره سن اوك كوندر يعنى سن دنيادن رحلت اتدكدن صكره
سنك ايچون كمد خيرات همان سعى ايله اولمزدن اول الى كندك ايله صاقن
هر كز كمسنه يه اعتماد ايلمه عمر برفست و آفتاب تموز • عمر قادر يعنى برف
زياده تيز اريجى اولدوغى كبى عمر دخى زيالهٔ سريع الزوالدر و تموز آفتابى
اندكى ماند خواجه غره هنوز • عمر برفنى بر آز قودى يعنى زياله
از قودى خواجه هنوز مغرورسن حاصل معنى عمرك اقلى قالدى
كتدى كثرت عمره هنوز مغرورسن اى تهى دست رفته در بازار •
اى سيم و زردن الى بوش بازار جهانه كتمش كمسنه ترسمت برنياورى
دستار • قورقرم دستماليكى طلو كتورميه سن يعنى اى آخرته عملسز
كتمش كمسنه قورقرم كه انده هيچ نسنه بولميه سن • هر كه مزروع خود
بخورد خويد • وقت خرمنش خوشه بايد چيد • خرمن وقتيده
اول كمسنه بشق ديرمك كرك زيرا هيچ نسنه سى قالمدى بو سوز تمثيل
طريقى ايلدر يعنى هر كمسنه كه عالم شبابده عمرينى هوا و هوسه صرف ايليه •

اكدلازمدر

[illegible]

اكدلازمدر كه پيرلك عالمنده عبادته تمام سعى ايليه تا كه آخرتده خجل اولميه
تا بعيش آدمى شكمست • آدم اوغلنك عيشنك اصلى و حياتنك سببى
شكمدر يعنى اكل و شربدر • تا بتدريج مى رود چه غمست • مادامكه
اول طعام تدريج ايله كيده كه هيچ وضع عارض اولمز موتدن نه غم
واردر كر ببندد چنانكه نكشايد • اكر بغلنه انجلين كه آچلميه يعنى
اكر قبض اولدكه علاج قابل اولميه كر دل از عمر بركند شايد • اول
اكرعمردن كوكل قوپاره يعنى حياتدن اميد قطع ايده لايقدر • ور
كشايد چنانكه نتوان بست • اكرچه انجليه اجلد كه بغلنمق ممكن
اولميه يعنى زياله لينت عارض اولوب علاجه قابل اولميه كو بشوى
از حيات دنيا دست • دى اكه دنيا حياتندن ال يو يعنى يوسفى حاصل
معنى اميدنى قطع ايلسون ديمكدر • چار طبع مخالف سركش • باشى چكيجى
برى برينك مخالفى درت نسنه كه مراد عناصر اربعه در • بنج دوزى بدند
باهم خوش • بر بش كون يعنى براز وقت زمان برى برى ايله خوش و ممتزج
اولدبلو كر يكى زين چهار شد غالب • اكر بو درتدن برى او بولوى
اوزره غالب اولدى ايسه يعنى غالب اوله جان شيرين برآيد از قالب •

طاتلو جان جسمدن بو قادی كلعد يعنی موت مقرر اولور لاجرم مرد
عارف كامل اول سببدن كامل اولان عارف كشی شنهد بن حيات دنيا
دل دنيا حياته اوزره كوكل قومز يعنی ميل ايلمز پند سعدی بگوش جان
بشنو سعدينك نصيحتنی جان قولغی ايله استماع ايله ره چنين است
مرد باش برو تول بو يلده در اول و يوری يعنی سنی جناب حقه
ايرشدرن طريق بودر همان وصولنه سعی ايله بعد از تامل اين
معنی بو معنانك فكريدن صكره يعنی دنيانك فناسنی ملاحظه ايلدكدن صكره
مصلحت آن ديدم معقول انی كوردم كه در كنج عزلت بنشينم كه عزلت
كوشه سنده اوتوردم يعنی خلقدن عزلت اختيار ايلدم و دامن صحبت
فراهم چينم و صحبت واختلاط اتكنی كندمدن يقين دوشرم يعنی كمسه ايله
مصاحبت و مخالطت اتيم و دفتر از گفتهای پريشان بشويم و دفتر
پريشان و نامعقول سوزلردن يويم يعنی محو ايدم و من بعد پريشان
نگويم واندن صكره هر گز پريشان سويلميم بيت زبان بريده بكنجی نشسته
صم بكم اصملر وابكملر كبی بر بو جهده لسانی كسلمش يعنی خاموش اوتورمش
كمسه بو وجهله دخی معنی قابلدر مقطوع اللسان يعنی خاموش اولوب

بر بوجهده

بر بوجهده صم بكم اوتورمش كمسه بو تقديرجه ادات تشبيه مقدر اعتبار اولنمز
وصم بكم ذكر جمع واراده واحد قبيلندن اولور غفلت اولنميه به از كسی كه
نباشد اندر حكم نگكدر بو كمسه دنكه انك لسانی كندی حكمنده اولميه يعنی نامعقول نه زبانش
سويليه تا يكی از دوستان بو نيت اوزره بو زمان بو كوشه ده اوتوردم
تا كه دوستلرمدن بيری كه در كجاوه انيس من بودی كه اول دوست
محفه ده بنم انيسم ايدی و در حجره جليس من بودی و حجره ده بنم مصاحبم ايدی
يعنی سفرده و حضرده بنم رفيقم ايدی برسم قديم از در در آمد اول دوست
اسكی عادتی ايله قپودن ايچرو كلدی چندانكه نشاط ملاعبت كرد اول
قدر كه ملاعبت سوردی ايلدی يعنی اول كدر حال اوزره اونك ايله اتمكدن مصاحبت
بنی غمكين ظن ايدوب نشاط و سرور ويرمك ايچون لعب ولطيفه ايلدی
و بساط مداعبت گسترد و مداعبت بساطنی دوشدی يعنی بنی كندوسی ايله مصاحبته
رغبت ايتدرمك ديلدی جوابش نگفتم حضرت شيخ ايلدن اكه جوابی ويرمدم
وسر از زانوی تعبد بر نگرفتم و عبوديت وفكرت ديزيندن باشی بو قلدی
طوتمدم يعنی باشمی قالدروب اكه مقيد اولمدم رنجيده نگه كرد و گفت
اول دوست بنم بو حالمدن انجنمش اولدوغی حالده يعنی غضب ايله باكه نظر ايلدی

قطعه

وایدی کنونت که امکان گفتار هست شمدی که سکا سویلمك امکانی وارده
یعنی سویلمکه قادرسن بگوای برادر بلطف و خوشی سویله ای قرداش لطف
وخوشلق ایله که فردا چو پیك اجل در رسد زیرا یارن چونکه اجل پیکی ایرشد
یعنی موت مقرر اوله بحکم ضرورت زبان در کشی ضرورت حکمیله لسانك
چکرسن یعنی بالضروری سویلمکه قادر اولمزسن یکی از متعلقان منش
نیم متعلقلرمدن بری اولدیکه بر حسب واقعه واقعه‌نك حسبیه اوزره یعنی
واقع اولان حال اوزره که مراد شیخك عزلت و صمت اختیار اتدوکیدر مطلع
گردانید مطلع ایلدیکه زبده کلام شیخك متعلقلرندن بری چونکه اول دوستك
رنجیده و شاکی اولدوغنی کوردی شیخك احوالنی اکا بیان ایلدیکه بوندن
صکره کلمن کلمات ایلدیکه فلان که شیخ سعدی حضرتی عزم کرده است
قصد ایلمشدر و نیت جزم و قطعی نیت یعنی بوخصوصده محکم نیت ایلمشدر که بقیه
عمر معتکف بنشیند که عمرك باقیسنی معتکف اوتوره یعنی عمری اولدقچه
خلقدن عزلت ایله و خاموشی گزیند و خاموشلغی اختیار ایله اما حق بودرکه
معقول اولمشدر تونیز حضرت شیخك متعلقلرندن اولان کمسه اول دوسته
خطاب ایدوب ایدرسن دخی اگر توانی اکر قادر ایسك ره خویشتن گیر کندو

باشکر

باشکر طوت یعنی کندو تدارکك ایله و راه مجانبت پیش گیر و ناخوشدن اجتناب
ایلمك طریقنی اوکه طوت یعنی اول طریقه سلوك ایله گفتا اول دوست چونکه
اولکه‌دن بو سوزلری اشتدی اکه خطاب ایدوب ایتدی بعزت عظیم
عظیمك عزتی حقیچون و صحبت قدیم و ما بینمزده اولان قدیم مصاحبت
و دوستلق حقیچون که دم بر نیارم که نفس یوقاری کتورمیم یعنی انك
ایله مصاحبت اتمیم و قدم بر ندارم و قدم یوقاری طوتمیم یعنی بو مکاندن
کتمیم مگر آنگه که مگر اول وقت مصاحبت ایلیم و بوارادن کیدم که سخن
گفته شود که شیخ سعدی حضرتی سوز سویلمش اوله بر عادت مألوف قدیم
عادت اوزره و طریق معروف و معلوم و مشهور اولان طریق اوزره یعنی
اولکی کبی که آزردن دوستان زیرا دوستلری رنجیده اتمك جهلست جاهل
لقدر حال بوکه شیخ سعدی کبی کمسه‌دن بو بخیلجه فعل صادر اولمق لایق دکلدر
و کفارت یمین سهلست و یمینك کفارتی اساندر یمین مشهور اولان معنی کردن
غیری قدرت و قوت و بیانلق و داد و محبت معناسنه کلور و خلاف
راه صوابست و مستقیم و معقول یولك خلافیدر و عکس رای اولی الالباب
و عقل صاحبلرینك راینك عکسیدر یعنی معقول دکلدر که ذو الفقار علی در نیام

که حضرت مرتضی علینک ذالفقاری غلافنده اولمق زیرا غلافدن چقدیغی غالر
ایله غلافنده اولسه حاصل اولمز و زبانِ سعدی در کام و سعدینک
لسانی طمعده اولمق یعنی خاموش اولمق زیرا خاموش اولسه بو قدر معارف
منطق اولمیوب مستور اولمق لازم کلوردی ایدی قطعه زبان در دهان
ای خردمند چیست د هان ایچنده لسان ای عاقل نه در بیلورمسن
کلیدِ درِ گنجِ صاحب هنر صاحب هنرک خزینه سی قپوسنک مفتاحیدر
چو در بسته باشد چه داند کسی چونکه قپو بغلنمش اوله بر کمسنه بلورمی
که جوهر فروشست یا پیله ور که اولکمسه جوهر صاتجمیدر یوخسه
چرچیمیدر یعنی مادامکه بر کیشی سکوت اوزره اوله معلوم اولمز که اول
کمسه عالم میدر یوخسه جاهل قطعه اگرچه پیشِ خردمند خاموشی ادبست
اگرچه عاقل قتنده یعنی عاقل اولان کمسه سکوت ادبدر بوقتِ مصلحت
آن به که در سخن کوشی اما مصلحت قتنده اولیکه سوزه چالشر
سین یعنی معقول سوز سویلمکه سعی ایده سن دو چیز طیرهٔ عقلست دم
فرو بستن اکی نسنه عقلک غضبه کتوریجیدر یعنی معقول دکلدر اول ایکی نسنه
نک برسی نفسی اشغه بغلمقدر یعنی خاموش اولمقدر سویلمک وقتنده

قتنده نه جایزدر یعنی کلمکن و تکلم ایتمکلو طوغان قتنده نه ایده قادر دکلدر
بشریت کذ گرفتنی موش کدی ارسلاندن صچان طوتمقده کربه کافی
بچمیک ضمی ایلدن بو محل لیکن موشست در مصاف پلنگ اما کربه
قپلان جنکنده فاره در حضرت شیخ رحمة الله علیه بو بیتلری کتوردکلدن مرادی
تواضعدر نته کیم بو قادری بیان اوندنده حضرت شیخ علیه الرحمه عذر ایدوب
بیورمشلر اما باعتمادِ سعتِ اخلاقِ بزرگان ایله اشعار ایلدکه بنم کتاب
تصنیف اتمکه قدرتم یوق ایدی لیکن اولولرک اخلاقنده کی حمیده سنه اعتماداً
بو خصوصه شروع اتدوک بو سوزدی خی حقا لنفسه اما باعتمادِ
سعتِ اخلاقِ بزرگان اما اولولرک اخلاق سعتنه یعنی اخلاق حمیده سنه
اعتماد اتمک سببی ایله که چشم از عوایب زیر دستان بپوشند
که اولکلر زیردستلرک عیبلرندن کوزلرینی اورتولر یعنی
کندولرندن اشغه اولنلرک عیوبنه نظر اتمزلر و در افشای جرایم کهتران
نکوشند و کهترلرک و حقیرلرک خطالرینی فاش اتمکه سعی اتمزلر بلکه ستر
ایدرلر کلمهٔ چند بر قاچ کلمه بر سبیلِ اختصار اختصار طریقی اوزره
از نوادر و امثال نوادر و غرایب دن و مثللردن و حکایات منبو ...

وَ أَشْعَارْ وحكايتلردن وشولرعن وَ سِيَرِ مُلُوكِ مَاضِي وكچمش پادشاهلر

سيرتلرندن رَحِمَهُمُ اللّهْ الله تعالى حضرتى انلره رحمت ايليسون دَرِينْ كِتَابْ

بوكتابده دَرَجْ كَرْدِيمْ جمع ايلدك وَبَرْخِي أَزْ عُمْرِ گِرَانْمَايَه واغربهالو

يعنى زياده قيمتلو ومقبول عمردن بعضنى بَرْوُ خَرْجْ كَرْدِيمْ انكا ونديني

يعنى كلستان كتابنك تصنيفى اوزره خرج ايلدک مُوجِبِ تَصْنِيفِ

كِتَابِ گُلِسْتَانْ اِينْ بُودْ گلستان كتابنك تصنيفنك سببى بو

ايدى وَبِاللهِ التَّوْفِيقْ وتوفيق الله تعالى حضرتى ايلهدر حضرت

شيخ قدس الله سره العزيز كلستان كتابنك تمام اولمسى حق تعالى

حضرتنك توفيقى ايلهدر چوغوغى نغندن دعرايدر بمانَدْ

سَالْهَا اِينْ نَظْمُ وَتَرْتِيبْ بو نظم وبو ترتيب نيجه ييللر قالور يعنى

بو نظم ونثر ايلدوكمز اولن كتاب چوق زمان بو حال اوزره

قالور زِ مَا هَرْ ذَرَّه خَاكْ اُفْتَادَه جَايِي حال بوكه بزدن هر

ذره خاک بر يره دوشمش اولور يعنى جسمم تراب اولدقدنصکره

هر بر ذرهسى بر يره دوشر مثنوى اگر خاك شدي الحراجد غم كِه

فَنْ زندگى خاك بودست منم بر بى چاره كى تن وا خاك واد وكو

گردِ عالم بَرْ آمَدْ جو بَادْ ببيى بر نيايد كِه خاكش خوردْ دِكَرْ بَاره

پادشى بعالم بَرَدْ غَرَضْ نَقْشِيسْتْ كَزْ مَا بَازْ مَانَدْ بو كتابك تأليفندن

غرض بر نقش در كه بزدن كيروقاله وبنم ذكرمزه سبب اوله كه

هستى رَا نَمِي بِينَمْ بَقَايِي زيرا اوارلغك اصلا بر بقاسنى كورمزم يعنى

بى بقا ايدوكى زياده روشندر مَكَرْ صَاحِبْ دِلِي رُوزِي بَرَحْمَتْ

مكر صاحب دل بركون رحمت ايله كُنَدْ دَرْ كَارِ دَرْ وِيشَانْ دُعَايِي

درويشلرك ايشنه بر دعا ايليه يعنى باكه بر دعا ايليه تواضعا حضرت

شيخ رحمة الله عليه كند كوكنى درويشلردن صيرسز منلك قلدى اَلْقُوتْ فِي

حديثى ايله عمل ايلدى مثنوى اَلَا اَيْ كِه بَرْ خَاكِ مَا بُكْذَرِي بِخَاكِ عَزِيزَانْ كِه

يَادْ آوَرِي نِكَرْ تَا گُلِسْتَانْ مَعْنِي شُكُفْتْ بَرْوُ هِيچْ بُلْبُلْ چُنِينْ خُوشْ

نَكُفْتْ عَجَبْ كَرْ بِمِيرَدْ چُنِينْ بُلْبُلِي كِه بَرْ اُسْتُخْوَانَشْ نَرُويَدْ كُلِي حق

تعالى حضرتى اولكيمسه رحمتى دريا سندغرق ايليسون كه بو كتابك مصنفنى دعاسنده

خير ايله ياد اتكه لطفندن بو كتابك شارحى اولن شمعى دخى فراموش

اتميه بيت فِي مَتِّي مَكَرْ رَحْمَتِي دَرْ بَيَمْ كِه بَرْ كَرْدَهٔ خُوِيشْتَنْ وَاثِقْ نِيَمْ

حضرت شيخ كتاب تمرله كلستان كتابنك بابلرى سكزدن زياده واكسك

سلطان مولى ملوك العرب والعجم وارث ملك سليمان مظفر الدين ابو بكر بن سعد بن زنكى ادام الله اقبالهما وجعل الى كل خير مآلهما وبكرشمه لطف خداوندى مطالعه فرمايد

قطعه

اولمدوغنی بوندن صکره مذکور اولن کلمات ایله اشادت ایدر امعان
نظر نظرک تدقیقی یعنی بنم دقت نظرم در ترتیب کتاب گلستان
گلستان کتابنک ترتیبنده و تهذیب ابواب واندن اولن
بلبلرک تنقیحنده یعنی لطیف کلمات ایله انی ادا اتمکده ایجاز سخن
را سوزک اختصارنی مصلحت دید معقول گوردی تا برین
روضهٔ رعنا تا که بو رعنا روضه تا لفظی فادیسی برقاج معنایه
کلور بری انتهاء غایت ایچون نتکم بو بیت واقع اولمشدر
از مهد تا بلحد بیاموز و پاک زی • تا نزد حق و خلق جهان
معتبر شوی • بیت بنشت دو تای فلک راست شد از خمی • تا
چو تو فرزند زاد مادر ایام راه قامت ایکی قات اولمش فلکک قدی
سعدندن دوغلدی تا که مادر ایام تا که سنک کبی بر فرزند سعادت
انجام دوغردی و حدیقهٔ علیا دخی بو بیوکسک باغ چون بهشت
جنت کبی بهشت باب سکز باب ایله اتفاق افتاد اتفاق دوشدی.
زیرا کلام امعان نظم شوینی معقول گوردیکه بو کتابک جنته مثا
بهشتی اولسون ایچون سکز باب اوزره تمام اوله انک سببی مختصر

آمد بو سببدن گلستان کتابی مختصر گلدی یعنی مختصر واقع اولدی تا بملالت
نینجامد تا که ملالت ایله آخر اولمیه زیرا احتمالدر که بوندن زیاده اولسه
اوقونیله ملالت حاصل اوله وطبع نفرت گله **باب اول**
در سیرت پادشاهان اولکه باب پادشاهلرک سیرتی بیاننده در **باب**
دوم در اخلاق درویشان ایکنجی باب درویشلرک خلقلری بیاننده در
باب سوم در فضیلت قناعت اوچنجی باب قناعتک فضیلتی بیاننده در
باب چهارم در فواید خاموشی دردنجی باب خاموشلغک فائده‌لری
بیاننده در **باب پنجم** در عشق جوانی بشنجی باب عشق و جوانلق
بیاننده در **باب ششم** در ضعف و پیری التنجی باب ضعف و پیرلک
بیاننده در **باب هفتم** در تأثیر تربیت یدنجی باب تربیتک تأثیری
بیاننده در **باب هشتم** در آداب صحبت سکزنجی باب مصاحبت
ادبلری بیاننده در تاریخ کتاب گلستان • گلستان کتابنک تاریخی
بیاننده در **بیت** در آن مدت که ما را وقت خوش بود • اول زمانده که
بنم وقتم خوش و لطیف ایدی و بو کتاب شریف تمام اولدی ز هجرت
ششصد و پنجاه و شش بود هجرت نبویه‌دن التی یوز اللی التی ییل ایدی یعنی بو قدر

دلبری کنم شوخ کرده باشم وبضاعت مزجات بحضرت عزیز اوردہ وشبه
در بازار جوهریان جوی نیارد جوی نیرزد وچراغ پیش افتاب پرتوی
ندارد ومناره بلند در دامن کوه الوند پست نماید هر که گردن بدعوی

بو قدر بیلکن ایدی وادِ ما نصیحت بود گفتیم بو کتابک تالیفندن مرادم
نصیحت ایدی ایدک حوالت با خدا کردیم و رفتیم سنی الله تعالی حفظ ایده
موالدایلدک یعنی سنی خدایه اصمرلدق وکتدک تاریخ شرح کتاب
کلستان بهجت بنوید دَدَ طقوز یوز ییتمش یدنجی سنه ده ربیع
الاولک یکرمنجی کوننده جمعه کونی تمام اولدی بعون الله تعالی
باب اول در سیرت پادشاهان حکایت پادشاهی را شنیدم
که بکشتن اسیری اشارت کرد بر پادشاهی اشتدم که بر اسیری
هلاک اتمکه اشادت وارایلدی بیچاره دران حالت نومیدی
بیچاره اسیر اول امیدسزلک حالنده که هر کز کردن شفاعت وترحم
رجاسنی کورمدی بزبانی که داشت شول دل ایله طوتدی یعنی
بیلدوکی دل ایله شلاعب ایه لسان عربی ایله عجم ایه لسان عجمی ایله
ملک را دشنام دادن گرفت پادشاهه دشنام ویرمکه طوتدی یعنی سوکمکه
باشلدی وسقط گفتن و نامعقول سوز سویلمکه شروع ایلدی که گفته اند
زیرا ایتمشلردر هر که دست از جان بشوید هر کمسه که جانندن الیوی
یعنی حیاتندن امیدنی قطع ایلدی هر چه در دل دارد بگوید هر نه سوز که
کوکلنده

افزاید دشمن از هر
طرف بدو تازد سعدی
افتاده است ازاده
کس نیاید بجنگ
افتاده اول اندیشه
وانکه بی کفتار و بی
بست امد ابت
پس دیوار نخل
بندی دانم ولی
ندر بوستان کنا هد
میفرو بنم ولی ندر
کنعا[illegible]
لقمان حکیم را کفتند
حکمت از که اموختی
کفت از نابینایان
تا جای نبینند پای
ننهد

قدم الخروج قبل الولوج مصراع هر دیت بیازمای وانکه زن کن
تجربه

کوکلنده مخفی ومستور طوتاربی باک انی اشکاره سویلر بیت عربی
اذا یئس الانسان طال لسانه قچن انسان نومید اولور انک
لسانی اوزار یعنی دلنه هر نه کلورسه سویلر کسنور مغلوب یصول علی الکلب
مغلوب وزبون اولمش کدی کبی که کلب اوزرینه هجوم وحمله ایدر
بیت وقت ضرورت چو نماند گریز ضرورت واضطراب وقتی چونکه قچمغه
مجال وقدرت قالمیه که دشمن انک اوزرینه هجوم ایلیه دست بگیرد
سر شمشیر تیز اولکه دشمنک کسکن قلچی طرفندن النی طوتر بو جمله دخی
معنی ممکندر ال ایله کسکن قلجک او جنی طوتار بو اعتبار ایله دست لفظی
بدست تقدیرنده اولور ملک پرسید که چه میگوید پادشاه چونکه
اول اسیرک سوزنی استماع ایلدک یعنی سؤال ایلدی بو اسیر ندیر
ونه سویلر یکی از وزراء نیک محضر ایو خویلو وزیرلردن بری
کفت ایتدی ای خداوند ای پادشاه همی کوید اول اسیر ایدر
والکاظمین الغیظ والعافین عن الناس معناسی جنت خشمنی یوتیجیلر
و ناسدن صوچ عفو ایدیجیلر ایچوندر یعنی اول اسیر سزدن ترحم وعفو
رجا ایلر دیو اول غریب اسیرک سوزنی بو جمله تاویل ایلدی ملک را

بعد رحمت آمد وزیردن چونکه بو سوزی استماع ایلدی پادشاه اول
افنده رحم کلدی یعنی ترحم ایلدی و از سر خون او در گذشت و اول
اسیرک قانی هوسندن کچدی یعنی انی قتل ایلمکدن فراغت ایلدی
وزیر دیگر که ضد او بود بر غیری وزیر که اول وزیرک ضدی
ایدی یعنی اولنک مخالفی ایدی و بونه مخالف ایدی گفت اول غیری
ایتدی ابنای جنس مارا بزم ابنای جنسمزه یعنی وزیرلره نشاید که
در حضرت پادشاهان لایق دکلدر که پادشاهلر حضورنده جز براستی
سخن گوید راستلقدن غیری ایلیه یعنی راست سوزدن غیری سویلک
بو اسیر ملکرا دشنام داد پادشاهه دشنام ویردی یعنی سوکدی
و ناسزا گفت و نامعقول سوز ایتدی ملک روی ازین سخن درهم
کشید پادشاه انکچی وزیرک سوزندن یوزنی بر یره چکدی یعنی وزیره
بغض اولوب یوزنی بورشدردی و گفت مرا آن دروغ وی دخی پادشاه
ایتدی بکا وزیرک اول یلان سوزی پسندیده تر آمد مقبولراک کلدی
و معقولراک کلدی ازین راستی که تو گفتی بو کرچک سوزدنکه سن ایتدک
خطاب اول مخالف وزیره در که آنرا روی در مصلحتی بود زیرا اول

اولکه وزیرک رویی یعنی توجهی بر مصلحته ایدی که بیچاره یی قتلدن
خلاص ایتمکه سعی ایدر ایدی و این را بنا بر خبث و بالکنجی وزیرک توجهی
خباثت اوزره مبنی ایدی که اولا اول وزیری پادشاهه غماز ایتدی
ثانیا اول بیچاره اسیری هلاک ایتدرمکه قصد ایلدی و حکما گفته اند و عقلا
ایتمشلردر دروغ مصلحت آمیز مصلحت حاصل ایدیجی یلان به از راستی
فتنه انگیز فتنه قوبرجی و غیری شر ایرشمکه سبب اولان کرچک سوزدن
ایو و مقبولدر بیت هر که شاه آن کند که او گوید حیف که پادشاهک
مقبولی اولدکه پادشاه انک دیدوکنی ایلیه هرکز سوزنی رد ایتمیه حیف
باشد که جز نکو گوید حیف و دریغ اولدکه اول کمسه غیری او توری یا
ایو و معقول سوزدن غیری سویلیه بعض نسخه‌ده بو بیت واقع اولور
بیت دروغ که جان و دولت خوش کند بر یلان که سنک جانکی و قلبکی
خوش و مسرور ایلیه به از راستی کت مشوش کند یکدر بر طوغری
سوزدنکه سنی مشوش و مغموم ایلیه بر طاق ایوان فریدون
نوشته بود فریدونک دیوان خانه سنک کمری اوزرنده بو بیتلر
یازلمش ایدی جهان ای برادر نماند بکس ای برادر جهان کمسه یه

قالمز یعنی هر کیمسه دنیایه کلدی البته اولمز دل اندر جهان آفرین بند و بس •
چونکه حال بویله در ایلیه کوکلکی جهان یرادیجیه بغلیه انجق یعنی جهان حق تعالی
حضرتنه محبت ایله لکن تکیه بر ملک دنیا و پشت • دنیانک سلطنتنه و معین اولمسی
اوزره تکیه و اعتماد ایلمه که بسیار کس چون تو پرورد و کشت • زیرا انجیلین
چوق کیمسه بسلیه و تربیت و رعایت ایلدی دخی عاقبت هلاک ایلدی
چو آهنگ رفتن کند جان پاک • پاک جان چونکه کیتمک قصدین ایلیه
وموت مقرر اوله چه بر تخت مردن چه بر روی خاک • نه فرق
پادشاه کبی تخت اوزره اولمک نه فرق کدا کبی طپراق یوزی اوزره
اولمک حکایت یکی از ملوک خراسان • خراسان ملکلرندن بری سلطان
محمود سبکتکین را • سبکتکین اوغلی سلطان محمودی بخواب دید • دوشنده
کوردی بعد از وفات او بصد سال • سلطان محمودک وفاتندن صکره
یوز ییلده که جمله وجود او • که انک جسمنک جمله اجزاسی ریخته بود
وخاک شده • دوکلمش ایدی یعنی تمام چورومش وخاک اولمش ایدی مکر
چشمان او • الا اول سلطان محمودک کوزلری چورومامش ایدی که همچنان
چشمش خانه همی گردید • که کوزی اونده دور و حرکت ایدر ایدی و نظر
میکدی

میکدی • واطرافه نظر ایدر ایدی سایر حکما از تأویل آن فرو ماندند • سایر
عاقللر اول دوشک تعبیرندن عاجز قالدیلر مگر درویشی که خدمت بجای آورد •
الا بر درویش که اول تعبیرک خدمتنی وحقنی یرینه کتوردی که آنی تمام اصله ایلدی شویله
ایلدی وگفت دخی اول درویش ایتدی هنوز نگرانست • هنوز سلطان محمود نظر
ایدجیدر که ملکش با دیگرانست • که سلطان محمودک سلطنتی غیرلر الیده در یعنی
دنیاده سلطان ایکن سلطنته اولان تحسری ومیلی هنوز باقیدر قطعه بس نامور
بزیر زمین دفن کرده اند • چوق نامدار ومشهور کمسه لری یر التنه دفن ایلمشلر
که هستیش بروی زمین بر نشان نماند • که اول نامورلرک وارلغندن یریوزنده
اوزره اصلا نشان واثر قالمدی وان پیر لاشه را که سپردند زیر خاک •
دخی اول ضعیف جسمی که طپراق التنه تسلیم ایتدیلر یعنی دفن ایلدیلر خاکش
چنان بخورد کز و استخوان نماند • خاک انی اویله یدی که اندن استخوان
قالمدی زنده است نام فرخ نوشیروان بعدل • نوشیروانک مبارک ادی عدل ایله
عدل ایله کرچه بسی گذشت که نوشیروان نماند • اگر چه چوق زمان کچدی که
نوشیروان عادل دنیاده قالمدی خیری کن ای فلان وغنیمت شمار عمر • بر خیر ایله
ای کشی وعمری غنیمت صای زان پیشتر که بانگ بر آید که فلان نماند • اندن

اولوک که آوازی یوقادی کلدکه فلان کمسه قالمدی یعنی سعی ایله قبل الموت بر خیر ایدن کسه والا بعد الموت اصلا امکان یوقدر حکایت ملکزاده‌ء را بر پادشاه اوغلنی شنیدم که کوتاه بود و حقیر اشتدم که قصیر القد و زشت روی ایدی و دیگر برادرانش بلند و خوب روی و اول پادشاهک زاده نک غیری برادرلری بلند و خوب روی ایدیلر باری پدر بکراهت و استحقار بو کره اول حقیر شهزاده نک باباسی شاه برادرلرنک یاننده بکراهت و استحقار درو می نظر کردی کراهیت و حقارت ایله اولکه بره نظر ایلیدی پسر بفراست دریافت پس پادشاهک کندوسنه حقارت ایله نظر ایتدوکنی فراست ایله اکلدی و گفت دخی ایتدی ای پدر ای بابا کوتاه خردمند صاحب عقل اولن قصیر القد به که نادان بلند بلند بالا اولان نادان کمسه دن ایو و مقبول در نه هر چه بقامت مهتر بقیمت بهتر هر نسنه که قامتده اولو رکه قیمت و بهاده یک کلدی که الشاة نظیفة زیرا قویون کوچکدر پاک و لطیفدر والفیل جیفة دخی فیل بیوکدر جیفه در و مرداردر شعر اقل جبال الارض طور و انه یر یوزنده اولن طاغلرک کوچکی طور طاغیدر و حال اولطور طاغی بو حقیر لکی ایله بالاتفاق لاعظم عند الله قدراً و منزلاً

جبه

عظیمکر

عظیم کبی و مقبولرکی عند الله تعالی حضرتنک قتنده قدر و حرمت و مرتبه و عزت یوننده قطعه آن شنیدی که لاغری دانا آنی اشتدکمی که بر لاغر دانا یعنی بر ضعیف عالم گفت روزی بابلهی فربه بر کوی بر سمز جاهله ایتدی اسب تازی اگر ضعیف بود عرب اتی اگر ضعیف ولاغر اوله همچنان از طویله خر به انجلین یعنی اول حالی ایله بر طویله اشکدن یک و مقبولدر پدر بخندید شهزاده نک بو سوزندن پادشاه کلدی و ارکان دولت بپسندیدند و اننده اولن اکابر و اعیان اول شهزاده نک بو سوزینی بکندیلر و برادرانش بجان برنجیدند و انک برادرلری بو خصوصدن جان ایله انجندیلر یعنی زیاده بیحضور اولدیلر رباعی تا مرد سخن نگفته باشد مادامکه کشی سوز سویلمیه عیب و هنرش نهفته باشد اولکه مک عیب و هنری مخفی و پوشیده اولور هر بیشه گمان مبر که خالیست هر بیشه یی ظن ایتمه که خالی و تهیدر شاید که پلنگ خفته باشد احتمالکه اول بیشه ده قپلان ایو مش اوله یلنک لفظی خفته مضاف اولمقده جایزدر بو تقدیرجه ایو مش قپلان اولور دیمک اولور بیت خوار بچشم هر ضعیف مرد ایک عده دانسته بر عجبی دلاور که عدوشها تیر انداز شنیدم که در آن مدت اشتدم که اول زمانده دشمنی صعب بر قوی دشمن

لاغر ارق یعنی ضعیف

تازی یوزنده ...

فربه

سمیز

ترجمه

عربیات الضعیف ... بر طویله حمار دن یک ...

روی نمود یعنی کوستردی یعنی ظاهر اولدی چون دو لشکر روی بهم
آورند چونکه ایکی عسکر بربرینه یوز کتوردیلر یعنی مقابل اولدیلر اول کیی که اسب
در میدان جهانید اول بر کمسه که میدانه آت قالغتدی و قصد نبرد کرد
وجنک اتمکه قصد ایلدی آن پسر بود اول پسر ایدی و گفت دخی اول پسر ایتدی مقول
قول بعد قطعه ان نه من باشم که روز جنک بینی پشت من بن اول کمسه
دکلم که جنک کونی بنم ارقمی کوره سن یعنی بن جنکدن قچمزم و کیدی دن باک
طوتمزم آن منم کاندر میان خاک و خون بینی سری بلکه بن اول کیمسه کم خاک و
قان ایچنده بر باشی کوره سن یعنی جنک ایچنده کوره سک قاچمشدر
دیو خاطرکه کتورمه بلکه طپراق ایله قان ایچنده دشمنی برباشی کوره دکن
بو عمری یو خاطرکه کتوره سن کانکه جنک آرد بخون خویش بازی میکند
زیرا اول کمسه که جنک کتوره کندو قانی ایله اوینر ایلر یعنی جنک
ایدن کمسه نکسه خصمی ایچون کندو نفسندن روز میدان آنکه بگریزد بخون
لشکری میدان وجنک کونی اول کمسه که قچه بر عسکرک قانی ایله اوینر
ایلر یعنی بر عسکرک قاننه کیرر زیرا اول کمسه قچمق ایله عسکره تمام انهزام
واقع اولور این بگفت و بر سپاه دشمن زد اول پسر بو سوزی ایتدکی

وکندوی

وکندوی دشمن عسکرنه اوردی وتنی چند از مردان کار دیده بینداخت
وایش دیده وایش کورمش بعضی کسنلری برقاج کمسه یی یقدی و هلاک
ایلدی چون پیش پدر آمد باز چونکه اول پسر کیرو باباسنک قتنه کلدی
زمین خدمت ببوسید و گفت خدمت یرینی اوپدی یعنی تعظیم خدمتنی تمام
ادا ایتدی وایتدی قطعه ای که شخص منت حقیر نمود ای کمسه که بنم شخصم
سکا خوار وحقیر کورندی یعنی ای پادشاه که سن بکا حقارت ایله نظر
ایلدک تا درشتی هنر نپنداری صاقن بو کلکی هنر صانمیه سن یعنی بهادرلق
جسامتده کورندیکلر ایله ظن اتمیه سن اسب لاغر میان بکار آید روز میدان
وجولان کونی ایچه بللو آت ایشه یارار نه گاو پرواری
بسلو سمز کاو ایشه یارار آورده اند که سپاه دشمن بی قیاس بود حکایت
اتمشلردر که دشمن عسکری قیاسسز ایدی واینان اندک جماعتی بود
وبونلر از جماعت ایدی آهنک گریز کردند قچمق قصدن ایلدیلر پسر
نعره بزد اول پسر چونکه بوحالی کوردی چغروب اوردی و گفت دخی ایتدی
ای مردان بکوشید ای ارلر چالشکز وغیرت ایدکز تا جامه زنان
نپوشید تا عورتلر لباسنی کیمیه سز زیرا جنکدن قاچمق وخلق عیبدر مخنث

مخنث بدان زود شمشیر زن • که روز وغا سر بتابد چو زن • سوارلرا بکفتی
او تهور زیاده کشت • انده اولان سوارلره و بهادرلره اول ایبرک بو سوزی
ایلد تهور و شجاعت زیاده اولدی • بیکبار حمله کردند • همان بو کره
عدو دشمن اوزرینه حمله غالب اولوب ظفر بولدیلر • ملک سر و چشمش ببوسید
پادشاه تمام حظ ایدوب اوپدی اول ایبرک باشنی و کوزنی اوپدی • و بخر کنار
کرفت • و قوجاغنه طوتدی و همه روز نظر بش کرد • و هر کون اول
پسره نظر و التفاتی زیاده • تا ولی عهد خویش کرد • اول ایبری پادشاه کندویه
ولی عهد ایلدی که کندو سندن صکره پادشاهلق اول ایبره مفوض اوله
برادران حسد بردند • برادرلری پادشاهک اول ایبره بو قدر التفاتنه
حسد ایتدیلر • و زهر در طعامش کردند • و اول ایبرک طعامنه زهر خلط
ایلدیلر • خواهرش از غرفه بدید • اول ایبرک قرنداشی غرفه دن
بو حالی کوردی • و دریچه بر هم زد • و پنجره یی بربرینه اوردی • پسر
دریافت • و دست از طعام باز کشید • اول ایبر بو اشارتدن حالنه ایدوکنی
اکلدی و الني طعامدن کیرو چکدی • و برادرلرینه ایتدی محالست که هنر
مندان بمیرند • محال الله کیم هنرلو لر اوله لر و بی هنران جای ایشان بگیرند •

وهمزرلر

وهمزرلر انلرک یرینی طوتیلر و وقت بند ایرشرلر • بیت • کس نیاید بزیر سایه بوم
که همای نباد • بایقوشنک سایه سی النده کلمز و اکا طالب و راغب اولمز • ور همای
از جهان شود معدوم • اکر هما جهاندن معدوم و ناپیدا اولسه بیله ر ازین حالت
اگاهی دانند • بیلدی یعنی پادشاه بو حالتدن اکاه اولدی و بریلدی یعنی احوالی
تمام معلوم ایلدی • برادرانش را بخواند • پادشاه اول ایبرک برادرلرینی قتنه
اوقودی • و کوشمالی بواجب داد • و انلره واجب و لازم ایلد برکوشمال
ویردی یعنی محکم تادیب ایلدی • پس هر یکی را از اطراف عالم بلادی بعد التا
دیبنه زاده لوک هر برینه شهرلرک اطرافندن حصه موضع معین کرد • راضی
اولنجق بر حصه تعیین ایلدی هر برینه بر شهر ویردی • تا فتنه بنشست
و نزاع برخاست • تا که بو حال ایله فتنه اوتوردی و نزاع و خصومت
قالقدی یعنی کتدی • که گفته اند • زیرا ایتمشلردر که • ده درویش در کلیمی
بخسبند • اون درویش حضور ایله بلا نزاع بر کلیمده ایوه لر و کیجه • پادشاه
در اقلیمی نکنجند • واما ایکی پادشاه بر اقلیمده صغمزلر البته جنک و غوغا ایدرلر
قطعه نیم نانی کر خورد مرد خدای • الله دوستی اکر بر نانک نصفنی یبه بذل
کند درویشان کند نیمی دکر • او بو نصفنی درویشه بذل ایدر • ملک اقلیمی

اقلیمی بگیرد پادشاه بر اقلیم ملکنی طوتوب تمام ضبط ایده انک ایله قناعت ایلمز همچنان
در بند اقلیم دگر اجلیندن یعنی بر غیری اقلیم فتح ایلمک فکرنده و قیدنده در
قناعت کن ای نفس بر اندکی که سلطان و درویش بینی یکی **حکایت**
طایفهٔ دزدان عرب بر بلوک عرب حرامیلری بر سر کوهی نشسته بودند
بر طاغک باشنده اوتورمشلر ایدیلر و منفذ کاروان بسته
و کاروانک طریقنی بغلامشلر ایدیلر و رعیت بلدان و شهرلرک رعیتی
و خلق از مکاید ایشان مرعوب انلرک مکرلرندن خائف ایدی
و لشکر مغلوب سلطان اول اقلیم سلطاننک عسکری انلرک النده
مغلوب و مرعوب ایدی بحکم آنکه اول سبب ایله که ملاذی منیع
بر محکم و بلند صغناجق یر از قلهٔ کوهی بر طاغ تپه سندن بدست
آورده بودند الده کتورمش ایدیلر و ملجا و ماوای خود کرده واول
طاغک اوستنی کندولره ملجا و مقام ایلمش ایدیلر مدبران ممالک آن
طرف اول طرفده اولان مملکتک مدبرلری در دفع مضرت ایشان
اول حرامیلرک ضررنی دفع ایتمکده مشورت کردند مشورت ایلدیلر
بویلدیکه اگر این طایفه که اکر بو حرامیلر بلوکی برین نسق بو اسلوب

اوزره

اوزره روزگاری مداومت نمایند بو زمان مداومت کوسترهلر و بو حال
اوزره اوله لر مقاومت با ایشان ممتنع گردد انلر ایله مقابله و جنک
ایتمک ممتنع و مشکل اولور **مثنوی** درختی که اکنون گرفتست پای بر درختکه
تمدی ایو طوتمشدر یعنی محکم اولمشدر به نیروی شخصی بر آید زجای
یالکز بر کمسه نک قوتی ایله اولنجه یرندن یوقاری کلور و کوکندن قوپار
وگرش همچنان روزگاری هلی اما اول درختی اجلین بو زمان ترک ایدرسن
وحالی اوزره قویرسن و اوراتا میله بر مدتدن قوی و محکم اولور بگر
دونش از بیخ بر نگسلی که انی گردون ایله کوکندن قوپاره مزسن
قانده قالدیکه سهولت ایله چقه سر چشمه شاید گرفتن به بیل چشمه نک باشنی
بیل ایله طوتمق و جریاندن منع ایلمک ممکندر چو پر شد نشاید گذشتن
به پیل اما چونکه طولدی یعنی واف اولدی فیل ایله کچمک ممکن دکلدر سخن
برین مقرر شد سوز بونک اوزرینه مقرر اولدی که یکی را بتجسس ایشان
برگماشتند که بر کمسه یی اول حرامیلری جاسوسلمغه کوندردیلر و فرصت
نگاه می داشتند و فرصت صقلیه طوتدیلر تا وقتی که شول وقته دکین که
بر سر قومی رانده بودند اول حرامیلر بر قومک باشی اوزره سعیمش ایدیلر

یعنی انلرک غارت اتمکه طاغدن اینمش ایدیلر و بتعجب خانه ماندند و اولر فکرلری جائی
وتنها قومش ایدیلر تنی چند از دوران واقعه دیده و جنگ آزموده را بفر نهادند
ایشی کورمش و جنک صاتمش معلردن برقاچ کمسنه کوندردیلر تا در شعب
جبل پنهان شدند تاکه اولکلر وارب طاغ بولنده پنهان و مستور اولدیلر
شبانگاه خنددان باز آمدند اخشام وقتی حرامیلر کیرو کلدیلر سوز کرده
و غارت آورده سوز ایلمشلر و جنک ایدب غارت و تاراج کتورمشلر
سلاح بگشادند کندولردن سلاحی چوزدیلر و رخت و غنیمت
بنهادند واسباب و غنیمتی قودیلر بخفتند دشمنی که بر سر ایشان
تاختند اول بر دشمن که انلرک باشنه اوزره چاپدی یعنی تمام سرعت
ایله کلدی خواب بود خواب ایدی زیرا اول غوغا طایفه قورسی
خواب غلبه ایلدی چندانکه پاسی از شب بگذشت بصوده اولنلر
اول قدر صبر ایتدیلر که کیجه دن برمقدار کجدی که خواب تمام
مشتد اولدی بیت قرص خورشید در سیاهی رفت جرم شمس ظلمات
ایچنه غروب ایتدکی کبی انلر خواب ایچنه ایله کتدیلر یونس اندر دهان
ماهی رفت شد یونس پیغمبر علیه السلام بالق اغزنه کتدکی کبی انلر دخی ایله

کتدیلر

٣٠ کتدیلر یعنی انلرک خوابی حقیقت زیاده مشتد اولدی مردان دلاوران
دلاور بهادرلر وزورلولر از کمین بدر جستند بصوف طائفه صبح شدید
و دست همه را و جمله سنک النی بکان جدید برکتف بستند کتفلری
اوزره یعنی ارقه لرنه بغلدیلر بامدادان بدرگاه ملک حاضر آوردند علی الصباح
پادشاهک درکاهنه حاضر کتوردیلر همه را بکشتن اشارت فرمود پادشاه
جمیعنی قتل اتمکه اشارت بیوردی اتفاقا در آن میان جوانی بود اتفاقا
انلرک اولر حرامیلرک اورتاسنده برجوان وار ایدی که میوه عنفوان شبابش
نورسیده که انک یکتلک اوقلنیک میوه سی یکی ایرشمش ایدی یعنی هنوز جوان
اولمش ایدی و سبزه گلستان عذارش و اول جوانک عذاری کلستانی نک
سبزه سی یعنی خطی نودمیده تازه بتمش ایدی یکی از وزرا وزیرلردن بریسی
پای تخت ملک را بوسه داد پادشاهک تختی ایاغنه بوسه ویردی یعنی
اوپدی و روی شفاعت بر زمین نهاد و شفاعت یوزنی یره اوزره
قودی و گفت و دخی ایتدی این پسر بو پسر هنوز انجلین از باغ زندگانی
برنخورده است عمرک باغندن میوه یمدی و از ریعان جوانی تمتع
نیافته و جوانلق حاصلندن تمتع و فائده بولمدی توقع بکرم و اخلاق

ریعان یعنی حاصل

خداوندی آنست • خداونده منسوب اولن اخلاق حمیده یه وکروه بنم
رجام اولدر که بخشیدن خوی او • که اولجوانک قاتنی بغشلمق
ایله بر بنده منت نهد • بنده افندرنده منت قویه ملک روی آزین
سخن در هم کشید • پادشاه بو سوزدن یوزنی بوروشدردی و موافق
رای بلندش نیامد • دخی وزیرک سوزی اول پادشاهک بلند و لطیف
راینه موافق کلمدی • وکفت • دخی ایتدی بیت پرتو نیکان نگیرد
هر که بنیادش بدست • ایولرک پرتوی و اسلوبنی طوتمز هر کمسه که
انک بنیاد و خلقتی بدر • تربیت نا اهلرا چون گردکان بر گنبدست
نا اهله یعنی بد اصل اولنه تربیت ایدوب اصلاح ایلمک قبه اوزرینده
طوغرو طوتمق کبیدر • نسل فساد اینان • بونلرک فساد و نامعقول
نسلنی منقطع کردن اولیترست • منقطع و نایاب ایلمک اولیراکدر و معقول
راکدر و بیخ تبار اینان • و اول حرامیلرک قبیله سنک کوکنی بر آوردن
بغض • یوقاری کتورمک یعنی جمیعنی هلاک ایلمک اصوب اولیدر که آتشی
نشاندن و اخگر گذاشتن • زیرا آتشی سویندرمک و کوزنی قومق
وافعی کشتن و بچه نگاه داشتن • وافعی یی هلاک ایلمک و یوریسنی

صقلی

قطعه

صقلی طوتمق یعنی اولدرممک کار خردمندان نیست • عاقللرک ایشی دکلدر
ابر اگر آب زندگی بارد • سحاب اکر آب حیات یاغدره هرکز از شاخ
بید بر نخوری • هرکز سکوت بوداغندن یمش یمزسن زیرا اصلنده
قونماشدر با فرومایه روزگار مبر • الحق اصلللویه روزکار التمه یعنی
انک تربیتنده سعی و عمرکی ضایع اتمه کز نی بوریا شکر نخوری • زیرا حصیر قمشندن
شکر یمزسن وزیر این سخن بشنید • شفاعت ایدن وزیر پادشاهک بو سوزینی
استماع ایلدی طوعا و کرها بپسندید • طوعا و کرها قبول ایلدی و بر حسن
رای ملک • پادشاهک حسن رایینی و لطیف فکرینی اوزره آفرین خواند و گفت تحسین
اوقدی و ایتدی • ای خداوند دام ملکه • اول سوزی که خداوندک سلطنتی
دایم اولسون فرمودید عین حقیقت است • حقیقتک عینیدر یعنی بالاتفاق
معقول و مقبولدر • اگر در سلک صحبت آن بدان • اکر بو جوان اول اراذللرک
صحبتی سلکنه منسلک اولوب تربیت بولیدی و خوی ایشان گرفتی • و بونلرک خوینی
طوتیدی و یکی از ایشان شدی • و انلردن بری اولیدی یعنی انلرکبی خونریز
اولیدی اول وقت پادشاه حضرتنک سوزی مسموع و مقبول اولوردی ایدی
اما بنده امیدوارست • ما بنده امیدلودر که بعشرت صالحان • که صالحلرک مصاحبتی

ايله تربيت پذيرد • تربيت قبول ايليه وخوى خردمندان كيرد • تمام اصلاح
كلوب عاقللرك خويني طوته كه هنوز طفلست • زيرا هنوز طفلدر سيرت
بغى وعنادان كروه • واول طائفه نك ياغيلق ومعاندلق سيرتى كه
نهاد وى متمكن نشده است • اول جوانك ذات وطبيعتنده محكم وثابت
اولمشدر وخبر حديث شريف واقع شده است • وحديث شريفده واردر
اولمشدر ما من مولود الا وقد يولد على فطرة الاسلام ثم ابواه يهودانه
وينصرانه ويمجسانه كه عالمده هيچ بر ولد يوقدر كه الا تحقيق اولولد متولد
اولور اسلام خلقتى واستعدادى اوزره صكره اول ولدك والدى
والده سى انى يهودى ايدرلر كندولر يهودى ايسه لر واول ولدك
پدر وماكترى انى نصرانى ايدرلر كندولر نصرانى ايسه لر واول ولدك
اتاسى واناسى انى مجوسى ايدرلر كندولر مجوسى ايسه لر قطعه با بدان يار
كشت همسر لوط • پيرامزلره يعنى لوط قومنه يار اولدى لوط پيغامبر عليه السلامك
خاتونى خاندان نبوتش كم شد • اول خاتونك نبوتى خاندانى ضايع اولدى
يعنى پيغمبرك جفتى اولوب جنته كرسه كرك ايكن اول قباحت سببى ايله
كوه ايله جهنمه كيردى الا عجوزا فى الغابرين انك حقنده در سگ اصحاب

سگ اصحاب كهف روزى چند • اصحاب كهفك كلبى برقاچ كون پى نيكان
كرفت مردم شد • ايولرك يعنى اصحاب كهفك ايزينى طوتدى وانلره تابع
اولدى بوقدر قبيح ايكن ادم اولدى زيرا قيامتده ادم صورتنده متمثل اولوب
جنته كرسه كرك در • اين بگفت وزير بونى ايدى وطايفه از ندماء ملك
وپادشاهك مصاحبلرندن بر بلوك طائفه با او بشفاعت يار شدند • واول وزيره
شفاعتده يار اولديلر تا ملك از سر خون او در گذشت • تا پادشاه اول
جوانك قانى دوكمك سوداسندن كچدى وگفت • دخى پادشاه
ايدى بخشيدم اگرچه مصلحت نديدم • اول جوانك قانى سكا بغشلدم
اگرچه معقول كورمدم رباعي دانى كه چه گفت زال بارستم گرد • پهلوان زال
كنذي فرزندي پهلوان رستمه نه ديدى دشمن نتوان حقير وبيچاره شمرد •
دشمنى حقير وبيچاره صايمق اولمز يعنى لايق ومعقول كلمز ديديم سببى
اب از سر چشمه خرد • چوق كوردك اوار چشمه باشندن صو چوق
بيشتر امد شد وبار ببرد • چونكه زياده رك كلدى يعنى طاء قليل ايكن
ماء كثير اولدى دوهى ويوكى الدى يعنى دوهى يوكى ايله كتوردى فى الجمله
وزير پسر را نجانه برد • محصل كلام وزير اول پيرى كندو خانه سنه الدى

ادیب تعلیم ایدیجی کیمسنه

و بناز و نعمت بپرورد و اول پسری ناز و نعمت ایله بسلدیکه و استاد ادیب
را بتربیتش نصب کرد و ادب و علم تعلیم ایدیجی اوستادی اول
پسرک تربیتنه نصب و تعیین ایلدی تا حسن خطاب تا که لطیف
و مقبول خطاب و رد جواب و جواب مستطاب رد ایتمکی و سائر
آداب خدمت ملوکش و پادشاهلره لایق اولان خدمت ادبلرینک
جمیعنی اول پسره بیاموختند تعلیم ایلدیلر تا در نظر همگنان اول پسر
بر مرتبه ده موجب اولدیکه دوکلیلرک نظرنده پسندیده آمد مقبول
کلدی باری وزیر از شمایل و اخلاق او بو کره اول پسرک خلقلرندن
وخویلرندن در حضرت ملک شمه بی گفت پادشاهک حضورنده
بر از جق ایتدیکه تربیت عاقلان کرد عاقللرک تربیه سی در وی اثر
کرده است اول پسره اثر ایلمشدر و جهل قدیم از جبلت او بدر برده است
و قدیم جهلنی اول پسرک جبلتندن طاشره اولتمشدر یعنی ازاله ایلمشدر
ملک را ازین سخن تبسم آمد و گفت پادشاه وزیرک بو سوزندن
تبسم کلدی و ایتدی بیت عاقبت گرگ زاده گرگ شود عاقبت
قورد اینک قورد اولور گرچه با آدمی بزرگ شود اگرچه آدمی ایله

بویوبه

بویوبه سالی دو برین بر آمد بو حال اوزره بر ایکی ییل کلدی یعنی بر مدت
کچدی طایفه اوباش محلت بر بلوک محله لوندلری در وی پیوستند اول
پسره یا نشدیلر و عقد موافقت بستند و موافقت عقدینی
بغلدیلر تا بوقت فرصت تا فرصت وقتنده وزیر را با دو پسرش وزیری
ایکی پسری ایله بکشت اولدردیلر اصل پسر کبیر لدی و نعمت بی قیاس بر
داشت دخی اول وزیرک مالندن قیاسسز مال کوتردی و در مغاره
دزدان و حرامیلر مغاره سنده بجای پدر بنشست باباسنک یرنده اوتور دی
وعاصی شد دخی عاصی اولدی ملک را خبر شد پادشاهه خبر کلدی ملک
دست تحیر پادشاه تحیر و تعجب الینی بدندان گرفت و گفت دیشی ایله
طوتدی و ایتدی قطعه شمشیر نیک ز آهن بد چون کند کسی برکمه یرامز
آهندن ایو قلیج نیجه ایده بو خوف ممکن کلدر ناکس بتربیت نشود
ای حکیم کس ای عاقل ناکس و بد اصل تربیت ایلدکله اولمز باران که
در لطافت طبعش خلاف نیست یغمور که انک طبعنک و ذاتنک
لطافتنده خلاف یوقدر در باغ لاله روید و در شوره بوم خس
شوره ایکن باغده لاله و گل و یاسمن بتر شوره یرده خار و خس بترر

زمین شوره سنبل بر نیارد ● چوراق یر یوقاری سنبل کتورمز یعنی اند سنبل
بتمز ● درو تخم عمل ضایع مگردان ● تخم عملی ضایع ایلمه نکویی با بدان
کردن چنانست ● یراملره احسان و کرم ایلمک انجلینله که بد کردن
بجای نیک مردان ● که ایو کمسه لرک حقنده ناسزا و نامعقول ایلمک یعنی مرازلدر
رعایت ایلمک ایولره اهانت ایلمک کبی در که معقول دکلدر

حکایت سرهنگ زاده را ● بر چاوش اوغلنی بر در سرای اوغلمش دیدم
اوغلمش سرا اینک قپوسی اوزره کوردم که عقل و کیاستی و فهم
و فراستی ● زاید الوصف داشت ● که اول چاوش زاده زاید الوصف یعنی
وصفدن زیاده بر عقل و کیاست و فهم و فراست طوتر ایدی یعنی
وار ایدی هم از عهد خردی ● هم کوچکلک زمانندن آثار بزرگی
اولولق اثرلری و سعادت نشانلری در ناصیه او پیدا بود ● اول برک
جبهه سنده ظاهر ایدی **بیت** بالای سرش ز هوشمندی ● می تافت
اول برک باشی اوزره عقللولقندن می تافت ستاره بلندی ● بلندلک لق
و سعادتلولق ستاره سی یلدرایدی فی الجمله مقبول نظر سلطان آمد ● حاصل
کلام اول بر سلطانک نظرنک مقبولی کلدی که جمال صورت و کمال

معنی داشت

معنی داشت ● زیرا اول بر خوب صورت و مقصود و مقبول اولن کمال معنی
طوتر ایدی یعنی خوب روی و هنرمند ایدی و حکما کفته اند ● و عقلا
ایتمشلردر که توانگری بهنرست نه بمال ● که غنیلک هنر ایله در مال و اسباب ایله
دکلدر ● و بزرگی بعقلست نه بسال ● و اولولق عقل ایله در سال ایله و ییللر
ایله دکلدر ● ابنای جنس ما را او ● انک ابنای جنسی یعنی سایر چاوش زاده لر
بر و حسد بردند ● اول بره اوزرنه حسد ایلدیلر و بخیانتی متهم کردند ● اول
بری خیانت ایله تهمتلو ایلدیلر و در کشتنی او ● و اول برک قتلنده سعی
بی فایده نمودند ● فایده سز سعی کوستردیلر یعنی چوق سعی ایلدیلر اما فایده و مرکی
مصراع دشمن چه زند چو مهربان باشد دوست ● دشمن نه اوره یعنی نه
قادردر چونکه دوست شفقتلو اوله ملک پرسید ● پادشاه بو حاله مطلع
اولدقده اول بره سؤال ایلدی بویلدیو که موجب خصمی اینان ●
که اول چاوش زاده لرک خصومتنک سببی نه در در حق تو چیست ● سنک حقکده
نه در کفت ● اول بره ایتدی در سایهٔ خداوندی ● خداونده منسوب اولن یعنی
پادشاهک دولتی سایه سنده همکنان را راضی کردم ● دوکللری راضی ایلدم
مکر حسود را ● الا حسودی راضی اتمکه قادر اولمدم که راضی نمی شود ● زیرا اول

زیرا اول حسوده راضی اولمز الا بزوال النعمة من الانعم نعمتمک کیتمسی ایله راضی
اولور و اقبال و دولت خداوندی باقی باد وافندیه منسوب اولان یعنی
پادشاهک دولتی و سعادتی باقی اولسون قطعه توانم آنکه نیازارم
اندرون کسی فادرم که برکمسنک خاطرنی انجتمیم حسود را چه کنم کو
ز خود برنج درست لیکن حسوده نه چاره ایدهیم که اول حسود کندودن
رنج دیده یعنی حسد عارضی برنده کلدی که ازالهسی قابل اولمز تا برمیه ای
حسود کین رنجیست اولتا که حسددن خلاص بولهسن ای حسود زیرا
بو حسد بر مرضدر که از مشقت آن جز بمرگ نتوان رست که مرکز انک مشقتدن
موتدن غیری ایله قورتلمق ممکن دکلدر لیس للحسود راحة قطعه شور بختان
بآرزو خواهند بدبختلر تمام آرزو و شوق ایله یعنی جان و دلدن طلب ایدهلر
مقبلان را زوال نعمت و جاه صاحب دولت و سعادت اولنلرک مالنک و منصبنک
کیتمسنی گر نبیند بروز شب پره چشم اگر کوندزده شب پره نک کوزی کورمیه چشمه‌ء
آفتابرا چه گناه آفتاب چشمه سنک نه کناهی وار زیرا بو قباحت شمسدن دکلدر
یوره نک کندوسندندر راست خواهی هزار چشم چنان سونک کوزی قرنی
سولد ایدرایسک مقرر بیک اجلبن کوز کور بهتر که آفتاب سیاه کورولمق یکرکدر

افتاب

افتاب سیاه اولمقدن زیرا ضرر عامدن ضرر خاص اولی در حکایت
یکی را از ملوک عجم عجم پادشاهلرندن برینی حکایت کنند حکایت ایدرلر که
دست تطاول بمال رعیت دراز کرده بود که رعیتنک مالنه ظلم الینی دراز
ایلمش ایدی و جور و اذیت آغاز جور و اذیته شروع ایلمش ایدی
خلق از مکاید ظلمش خلق اول پادشاهک ظلمی کیدلرندن در جهان
برفتند جهانه کتدیلر و از کربت جورش و اول پادشاهک جورینک شدتندن
وکثرتندن راه غربت گرفتند ترک دیار ایدوب غربت یولنی طوتدیلر
چون رعیت کم شد چونکه رعیت اکسلدی ارتفاع ولایت نقصان پذیرفت
اول ولایتک محصولی نقصان قبول ایلدی و خزینه تهی ماند و خزینه بوش قالدی
و دشمنان از هر طرف و دشمنلر هر طرفدن زور آوردند زور و هجوم
کتوردیلر قطعه هرکه فریاد رس روز مصیبت خواهد هرکیمکه مصیبت و محنت
کونی فریاد رسی و معاونت ایدجی طلب ایدر کوره ایام سلامت بجوانمردی
کوش دی اکر سلامت و حضور ایامنده سخاوتده و کرمده سعی ایلیوب تا که اول
کونده اکردوست اولدلر بنده حلقه بگوش ار ننوازی برود حلقه بکوش
قولی اکر نوازش و رعایت اتمیه‌سک سنی ترک ایدوب کیده یعنی قچار لطف کن لطف

كه لطف كني كه بيچاره‌ند شوي حلقه بگوشش چونكه حال بويله در پس سن دخي لطف
ايله لطف ايله كه بيچاره‌نك حلقه بگوشنك اوله الانسان عبيد الاحسان
روزي بمجلس او بركوفت اول ظالمك مجلسنده كتاب شهنامه همي خواندند
شهنامه كتابني اوقورلر ايدي فر زوال مملكت ضحاك ضحاكك سلطنتنك
زوالنده ايدي اول اوقنان محل وعهد فريدون وفريدونك پادشاه
اولمسنك بياننده ايدي اول مجلسده اوقنان قصه وزير ملكدار پرسيد
وزير پادشاهه تجاهل طريقي ايله بويله ديو سؤال ايلدي كه فريدون گنج
وملك وحشم نداشت كه فريدون ضحاك ايله جنك اتردي اول گنج
وخزينه وملك وسلطنت ولشكر وحشم طوتمز ايدي پادشاهي بروچه گونه
مقرر شد پادشاهلق انك اوزرينه نه وجهله مقرر اولدي حال بو كه ضحاك
مرحمت ايله اندن زياده ايدي گفت پادشاه آنچنان كه شنيدي اجليه
سداشندك خلقي بروي تعصب گرد آمدند واو خلق اول فريدون اوزره
ضحاكه نسبت ايله جمع اولديلر وتقويت كردند واكا معاونت ايلديلر
پادشاهي يافت بو وجهله فريدون پادشاهلق بولدي وزير گفت
وزير پادشاهه ايتدي چون گرد آمدن خلق چونكه خلقك اجتماعي واتفاقي

موجب

موجب پادشاهيست پادشاهلقه سببدر تو خلق را چرا پريشان ميكني
سن بنچون ظلم ايله خلقي كندكدن پريشان وپراكنده ايدرسن مگر سر پادشاهي
نداري مگر پادشاهلق هوسني طوتمزسن **بيت** همان به كه لشكر بجان پروري
چونكه بويلدر ايليه همان اوليك كه لشكري جان ايله بسليه‌سن وتمام رعايت
ايده‌سن كه سلطان بلشكر كند سروري زيرا سلطان لشكر ايله سرورلق و پا
دشاهلق ايلر گفت پادشاه ايتدي موجب گرد آمدن سپاه ورعيت چيست
عسكر ايله رعيتك جمع اولمسنه سبب نه‌در گفت وزير ايتدي پادشاه را عدل
بايد پادشاهه عدل گرك تا بروي گرد آيند تا كه انك اوزرينه جمع اوله ورحمت
وترحم گرك تا در سايه دولتش تا كه اول پادشاهك دولتي سايه‌سنده
ايمن نشينند ايمين واسوده اوتوره‌لر وترا اين هر دو نيست وسنك بو
بو ايكيده يوقدر پس نيجه پادشاهلق ايلرسن **شعر** نكند جور پيشه سلطاني
ظالم سلطانلق ايلمز كه نيايد ز گرگ چوپاني زيرا قورددن چوبانلق كلمز
پادشاهي كه طرح ظلم افكند بر پادشاه كه ظلم طرحني براقدي يعني ظلمه ميل
وجوره بنياد ايلدي پاي ديوار ملك خويش بكند حقيقتده اول پادشا
كندو سلطنتي ديوارنك اياغني قزدي يعني كندو سلطانلغنه ضرر ايرشدي

ملکترا ایند وزیر ناصح اول ظالم پادشاهه نصحت ایلدجی وزیرک نصیحتی
موافق طبع نیامد طبعنه موافق گلمدی بند فرمود پادشاه وزیره قید بند
بیوردی و بزندان فرستاد و اول وزیری زندانه گوندردی نبی ابزنیامد
که بنی عم سلطان بو حالده اوزره چوق گلمدی یعنی چوق زمان گچمدی
که سلطانک عمی اوغلکری بمنازعت برخاستند اول پادشاه ایله منازعه
اتمکه قالقدیلر و بمقاومت لشکر آراستند و محاربه و مقاتله اتمکه لشکر
بزدیلر یعنی مهیا و حاضر ایلدیلر و ملک پدر خواستند و پدرلرینک ملکنی طلب
ایلدیلر قومی که از دست تطاول این بو قوم که بو ظالمک ظلمی الندن
بجان آمده بودند جانه گلمش ایدیلر و پریشان شده و پریشان و پراکنده
اولمش ایدیلر بر ایشان گرد آمدند انلر اوزره جمع اولدیلر و تقویت
کردند و انلره معاونت ایلدیلر تا ملک از تصرف وی بدر رفت تا عاقبت
سلطنت اول ظالم پادشاهک تصرفندن و حکمندن طاشره گیتدی و بر
آنان مقرر شد و انلر اوزره مقرر اولدی قطعه پادشاهی کو روا دارد
ستم بر زیردست بر پادشاه که اول پادشاه زیردست رعیت اوزره
ظلمی روا و معقول طوتر دوست دارش روز سختی دشمن زور آورست

اول

اول ظالم پادشاهک دوستی سختلق و محنت گونی زورلو و قوی دشمندر
با رعیت صلح کن وز جنگ خصم ایمن نشین رعیت ایله صلح ایله یعنی انلره عدل
و داد ایله و دشمن جنگندن ایمن و بی باک اوتور زانکه شاهنشاه عادل را
رعیت لشکرست اول سببدنکه عادل پادشاهک لشکری رعیتدر بو وجهله دخی
معنی جایزدر یعنی عادل پادشاهه رعیت لشکردر حکایت پادشاهی با غلام عجمی بر
پادشاه اول ایلمز بر عجمی غلام ایله که کندونک محبوبی ایدی در کشتی نشسته بود کمیده
اوتورمش ایدی یعنی گمیه گیرمش ایدی و محنت کشتی نیازموده و کشتینک محنت
و مشقتنی تجربه و آزمون اتمامش ایدی گریه و زاری آغاز کرد گریه و زاریلق
اتمکه آغاز و شروع ایلدی و لرزه بر اندامش افتاد و خوفدن اول غلامک
اندامی اوزره لرزه دوشدی یعنی دترمکه باشلدی چندانکه ملاطفت کردند اول قدر که
اول غلامه ملاطفت و ملایمت ایلدیلر آرام نگرفت متسلی اولمدی و آرام طوتمدی
ملک را عیش ازو منغص شد پادشاهک عیشی و ذوقی اول غلامک بو حالندن مکدر
و منغص اولدی چاره نمی دانستند بو خصوصده هرگز بر چاره بیلمدیلر حکیمی در آن
کشتی بود اتفاقا اول کمیده بر عاقل وار ایدی گفت پادشاهه ایتدی اگر فرمان
من اورا خاموش کنم اگر بیورر ایسک بو طریقله ایلدرانی خاموش و ساکت

ایمن کسر همزه ایله بی پروا و امین معناسنه در سروری

زان ادات تعلیلدر لاجل معناسنه سروری

ویا یلمینه عجمی دیرلر یا حرف نسبت وحدت دکل سروری

گریه اسم مصدردر آغلمه معناسنه زاری ... یا مصدریه ایله اسم مصدر آغلمق معناسنه سروری

منغص صاد مهمله ایله مکدر و زبون ... واو معناسنه سروری

حکیم ده ... یوقتر ... سروری

گفت پادشاه ایتدی غایت لطف باشد غایت لطفدر حکیم فرمود اول عاقل
بیوردی تا غلام را بدریا اندازند کیم اول غلامنی دریایه اتدیلار بار چند
بار بیچه کرت غوطه خورد غوطه یدی یعنی بوقچ کره باتدی چقدی غوزان پس مویش
بگرفتند واندن صکره اول غلامنک کاکلنی طوتدیلار و سوی کشتی آوردند
و کشتی جانبینه کتوردیلار غلام بهر دو دست غلام جان خوفندن ایکی الی ایله اخر
دنبال کشتی آویخت کشتینک دنبه سنه اصلدی چون بر آمد چون غلام اولاجه
اضطرابدن خلاص بولوب یوقاری کشتی یه کلدی بگوشه بنشست ادب ایله بر
گوشه ده اولتوردی و قرار یافت و کثیر قراردی دن قرار و تسکین بولدی
ملک را این حسن تدبیر پسندیده آمد پادشاهه بو عاقلک کوچک رایی بکنلمش کیک
کلدی پادشاه اول عاقلدن ایتدی درین چه حکمت است بونده نه حکمت واردر
گفت اول عاقل پادشاهه اول محنت غرق شدن اول بو غلام غرق اولمق محنتنی
نچشیده بود طاتمش ایکن و قدر سلامت کشتی و کشتینک سلامتی و صحتی قدرنی
نمیدانست بیلمز ایدی همچنین بو یله قدر عافیت صحت و حضور قدرینی کسی داند
که بمصیبتی گرفتار آید برکمسه بیلور که بر مصیبته گرفتار کلد یعنی اوله و بو مقدار محنت
والم چکه **قطعه** ای سیر ترا نان جوین خوش ننماید ای طوق کمسه کا ارپه اتمکی خوش و لطیف
خوش

کوزی:

کوزیمن تشوقی منست انکه بنزدیک تو زشت است لیکن منیم مقبولم و مطبوعمدر
اول انکه سنک قاتنکده زشت و نامعقولدر حوران بهشتی را دوزخ بود اعراف
جنت حوریلرینه بهشت نسبت اعراف انلره دوزخدر **بیت** فرقست میان آنکه یارش
در بر فرق واردر اول کمسنک اورتاسنده کم انک محبوبی سینه سنده اولدور اندن
اولدا با آنکه دو چشم انتظارش بر در اول کمسه ایلکه که انک آنکی انتظار کوزی قپوده
اولدا **حکایت** هرمز تاجدار را گفتند هرمز تاجداره ایتدیلار از وزیران پدر
چه خطا دیدی باباک وزیرلرندن نه خطا کوردیک که همه را بند فرمودی که
جمیعی سن بند و حبس بیوردیک گفت خطایی معلوم نکردم هرمز سوال ایدنلاره ایتدی
اصلا انلرک بر خطاسنی معلوم ایلمدیم وضررلرینی کورمدم و لیکن دیدم اما کوردم
که مهابت من که منیم هیبتم در دل ایشان انلرک کوکلنده بی کرانست نهایتسزدر
یعنی بندن مدتدن زیاد خوف ایدرلر و بر عهد من اعتماد کلی ندارند و منیم عهد
و پیمانم اوزره کلی اعتماد طوتمزلار ترسیدم که از بیم گزند خویش خوف ایتدم که کندی
گزندلرندن ضرر و زیاندن ایرشمک خوفندن قصد هلاک من کنند منیم هلاکمه قصد
ایدرلار پس قول حکمارا کار بستم چونکه بو حالی کوردم پس بن دخی عاقلار
سوزی بغیلی ایش بغلدم یعنی انلرک سوزی ایله عمل ایلدیم که گفته اند که عاقلار ایتمشلردر

قطعه ازآن کز تو ترسد بترس ای حکیم اولکه دن خوف ایلکه سندن

خوف ایدر ای عاقل وکر باچو او صد بر آیی بجنک اکر یوز انجلیی ایله جنکده

یوقاری کلدسن یعنی غالب اولسن نبینی که چون کربه عاجز شود کوزمیین

که چون که کدی عاجز و مضطر اولدبر آرد بچنکال چشم پلنک پنجه سی ایله قپلانک

کوزنی چقاردر ازان مار بر پای راعی زند اول سببدن ایلان چوبانک یا غنی صوقار

که ترسد سرش را بکوبد بسنک زیرا ایلان خوف ایدر که چوبان انک باشنی

طاش ایله دوکه یعنی ازر دیو اول سببدن صوقار حکایت یکی از ملوک

عجب رنجوری بود عجب پادشاهلردن بری مریض ایدی در حالت پیری

بیرلک حالنده و امید از زندکانی قطع کرده بود وحیاتندن امیدنی قطع ایلمش

ایدی ناکاه سواری از در در آمد ناکاه برسوار قپودن ایچرو کلدی و بشارت

آورد و پادشاهه مشتلق کتوردی که فلان قلعه را که فلان قلعه یی بدولت

خداوندی پادشاهک دولتنده کشادیم فتح ایلدک و دشمنان اسیر شدند

واول قلعه ده اولان دشمنلر اسیر اولدیلر و سپاه و رعیت آن طرف واول

طرفک سپاه و رعیتی بجملکی مطیع فرمان کشتند جمله سی پادشاهک فرماننه

مطیع و منقاد اولدیلر ملک چون این بشنید پادشاه اول سوارد ن چونکه

بو سوزی اشتدی نفسی سرد بر آورد بر صوق نفس یوقاری کتوردی

یعنی بر کره حرارت ایله آه ایلدی و کفت این مژده مرا نیست دخی پادشاه

ایتدی بو بشارت بکا دکلدر بلکه دشمنانم راست بلکه بنم دشمنلرمه در

یعنی وارثان مملکت یعنی اول دشمن مملکت وارثلریدر قطعه بدین امید بسر شد

دریغ عمر عزیز بو امیده که وار درج تا نینک مفهومیدر حیفا و دریغا

عزیز و لطیف عمر باشه کتدی یعنی عمر آخره ایرشدی که انچه در دلمست از درم

فراز آید اول شنه که بنم قلبمده در قپودن باکه یقین کله یعنی اول حاصل

اوله امیدم زحمتسز و مشقتسز حاصل اوله امید نیست که عمر کذشته باز آید

امید یوقدر که هر کز کچن عمر کیرو کله قطعه کوس رحلت بکوفت دست اجل

رحلت و سفر کوسنی چالدی اجل الی یعنی اجل ایرشدی ای دو چشمم

وداع سر بکنید ای بنم ایکی کوزم باشی وداع ایلکوز زیر خاک ایچنده جو

بری بویکوزدن جدا اولورز ای کف دست و ساعد و بازو ای

ال وای ساعد وای بازو همه تودیع یکدیکر بکنید جمله کوز بری برکوزه

وداع ایلکوز بر من افتاده مرک دشمن کام دشمنک مقصودی اولن

موت بنم اوزرمه دوشدی یعنی موت ایرشدی آخر ای دوستان کذر

دیوب

بکنید

ای اخی دوستلر کذر ایلکوز یعنی اوغرایوب بنم حالمی کورکوز **بیت**

دو زنکارم بتند بنادانی بنم عمرم عزم ماتم دانلق و غفلت ایلد کندی

من نکردم شما حذر بکنید بن عمرمی غفلت ایله هوا و هوس صرف ایلمکدن

حذر ایلمدم ای دوستلر بار سز حذر ایلکوز **حکایت** سالی بر بالین

تربت یحیی پیغامبر علیه السلام بر ییل یحیی پیغامبر علیه السلام تربه سنک

بالینی اوزره یعنی باشی اوجنده معتکف بودم معتکف اولدم قضا را

جامع دمشق شام شریف جامعنده که مراد جامع بنی امیه در یکی از ملوک

عرب عرب ملکلرندن بری که به بی انصافی موصوف بود که انصافسزلق ایله

صفت لنمش ایدی یعنی ظالم ایدی اتفاقا بزیارت آمد اتفاق اول ظالم

ملک مزار شریفی زیارت اتمکه کلدی و نماز کرد و حاجت خواست

و نماز قلدی و حاجت دیلدی بیت درویش و غنی بنده این خاک درند

درویش و غنی بو قپونک طپراغنک بنده لیدر و آنان که غنی ترند محتاج ترند

و انلر که غنی ترلردر محتاج ترلردر انکه دعوی بمن کرد و کفت اول ظالم ملک

انذن صکره بکا توجه ایلدی و ایتدی از آنجا که همت درویشانست

اول یردنکه درویشلرک همتیدر و صدق معامله ایشانست و انلرک معامله لرینک

صدقیدر

صدقیدر کندی قرانلرنده ریا و نفاق یوقدر خاطری همراه من کنید بو خاطری بکا یولداش

ایلکوز یعنی دعادن فراموش اتمیکز ایتمیه سز که از دشمن صعب زیرا صعب و قوی

دشمندن اندیشناکم خوفلویم کفتم بر رعیت ضعیف رحمت کن حضرت شیخ ایلدی

اول ظالم ملکه ایتدیم ضعیف و عاجز رعیته اوزره ترحم ایله تا از دشمن قوی زحمت نبینی

تا کدسن دخی قوی و غالب دشمندن زحمت و الم کورمیه سن نظم **رباعی** ببازوان توانا و

قوت سر دست زورلو و قوی بازولر ایله و ال اوجنک قوتی ایله خطاست پنجه

مسکین ناتوان بشکست ناتوان و ضعیف مسکینک پنجه سنی صیمق و اکد جبر و ظلم

ایلمک خطا و نامعقولدر بترسد آنکه بر افتادکان نبخشاید خوف ایلسون اولکمسه که

دوشمشلره و ضعیفلره اوزره ترحم ایلمز **من لا یرحم لا یرحم** که کر ز پای در آید

کسش نکیرد دست زیرا اولکمسه اکر ایاقدن کلسه یعنی باشنه بر بلا کلسه کمسه الک

النی طوتمز یعنی ترحم ایدوب معاونت ایلمز هر آنکه تخم بدی کشت و چشم نیکی داشت

هر اولکمسه که یراماز لق تخمنی اکدی و ایلک ایدکی طوتدی یعنی خلقه ظلم ایلدی

و کندو یه اندن فایده ملاحظه ایلدی دماغ بیهده پخت و خیال باطل بست

اول کمسه بی فایده دماغ پشردی و باطل خیال بغلدی یعنی نامعقول فکر ایلدی و فایده سز

سودا ایده سمی ایلدی ذکوش بنه برون آر و داد خلق بده قولاغکدن پنبه یی چیقار

طاشره گتوره وخلقک دادنی ویره یعنی کوش دلدن غفلت پنبه‌سنی چقاره وخلقه عدل
وداد ایله که شما عقبی‌ده فائده‌لو ره وگرنه بی‌بدهی وای روز دادی هست
وگرنه دنیاده خلقه داد ویرمیه‌سن بر داد ویره‌جک کون واردر که مراد
قیامت کونیدر مثنوی بنی آدم اعضای یکدیگرند ادم اوغوللری حقیقتده
بربرینک عضولریدر که در آفرینش ز یک گوهرند زیرا دوزاول خلقتده جمله‌سی برکلند
دیرکه مراد حضرت آدم علیه السلامدر چو عضوی بدرد آورد روزگار چونکه زمانه
برعضوی درده دوالدکتوره یعنی عضوه درد کتوره دگر عضوها را نماند قرار اول عضوک
وجعندن سایر عضولره دخی قرار وسکون قالمز تو کز محنت دیگران بی‌غمی سنکه
سایرلرک محنت ودردندن غمسزسن که هرکز متألم اولمزسن بلکه صفره‌سن نشاید که
نامت نهند آدمی لایق دکلدر که سنک نامکی ادمی قویه‌لر یعنی سکا ادمی و انسان
دیه‌لر حکایت درویشی مستجاب الدعوه دعاسی مقبول بر درویش در بغداد پدید
آمد بوده بغدادده ظاهر کلدی یعنی مشهور اولدی حجاج یوسف یوسف اوغلی حجاج
بخواندش اول درویشی کندو قتنه اوقدی وگفت یعنی حجاج اول درویشه ایتدی
دعای خیر بر من کن بنم اوزره خیر دعا ایله گفت درویش خدایا جانش بستان ای
خدا اول حجاجک جانینی آل گفت حجاج اول درویشه ایتدی از بهر خدا این چه دعاست

الله ایچون بو نه دعادر که بنم حقمده ایلدک گفت درویش حجاجه ایتدی این دعا
خیرست تو وبنم دعام سکا خیر و فائده‌لو دعادر زیرا کثرت ذنوبدن خلاص
بولورسن و جمله مسلمانانرا وجمیع مسلمانلره خیر دعادر که سنک ظلمکدن خلاص
بولورلر مثنوی ای زبردست زیردست آزار ای الی اوزن غنی رنجیده ایدیجی
یعنی بیچاره‌لره ظلم ایدیجی قوی گرم تاکی بماند این بازار بو بازار قچانه دکن
کرم قالور یعنی بو دنیا دولتی و منصبی نه زمانه دکن باقی قالور که اکا مغرور او
لوب خلقه جفا ایدرسن بچه کار آیدت جهانداری پادشاهلق سنک نه ایشکه
یرار مردنت به که مردم آزاری سکا اولمک یک زیرا خلقی انجیجی سن
بو وجهله دخی معنی قابلدر سکا اولمک یک زیرا خلقی انجدرسن بو تقدیرجه
وصفی ترکیبی اولور حکایت یکی از ملوک بی انصاف انصافسز ظالم پادشاهلردن
بری پارسایی را پرسید بر صالح کمسه‌یه سؤال ایلدی که از عبادتها کدام فاضلتر ست
که عبادتلردن قنغیسی ثوابلودر گفت صالح اول ظالم پادشاهه ایتدی
ترا خواب نیم روز سکا جمیع عبادتلردن اویله زمانده قریب وقتده اویومق
ثوابلودر که اول نوم قیلوله‌در که سنت رسول علیه الصلوة والسلامدر عبادت
اولمسی بو وجهله‌در قطعه ظالمی را خفته دیدم نیم روز بر ظالمی اویلده وقتی

ایومش کوردم گفتم این فتنه است خوابش برده به ایتدم که بونایم اولی که
خلقه فتنه در خواب انی الـتمش یک که خلق انک جور وظلمندن اسوده اولورلر
وشرندن خلاص بولورلر انکه خوابش بهتر از بیدار نیست اولکه که انک
اویقوسی خلقه اویانقلغندن یکرک وفایده لورکه بووجهله دخی معنی
قابلدر اولکه که اکه خواب بیدارلقدن یکرکدر آنچنان بد زندگانی
مرده به انجلین یرامز وناسعقول دیرلکدن اولمش یکدر النوم اخ°
الموت حکایت یکی را از ملوک پادشاهلردن برینی شنیدم که شبی
در عشرت اشتدم که برکیجه یی صحبت ده روز کرده بود روز ایلمش ایدی یعنی
صباحدک عیش ونوش اتمش ایدی ودر پایان مستی می گفت و مستلق
نهایتنده ایدر ایدی بیت مارا بجهان خوشتر ازین یک دم نیست بزه جهانده
بوندن خوشترک ولطیف دک بردم وبروقت یوقدر کز نیک و بد اندیشه
و از کس غم نیست زیرا یوفکرندن وکمسه دن غم یوقدر یعنی دوستدن
ودشمندن وکمسه دن بوهم غصه وخوف یوقدر که و برهنه برعریان درویش
بیرون بسرما طاشره صوقده خفته بود یاتمش اویومش ایدی بشنید وگفت
پادشاهک بوسوزنی اشتدی وایتدی بیت ای آنکه باقبال تو در عالم نیست

ای شول

ای شول کسه یعنی ای پادشاه که سنک اقبالک ودولتک ایله عالمده کمسه یوقدر گیرم که
غمت نیست غم ما هم نیست فرض ایدلم که سنک غمک یوقدر بزم غمز دخی یوقمیدر
یعنی سن پادشاه [illegible] سنک اصلا برنسنه یه احتیاجک یوقدر غمک دخی یوقدر

اما بن فقیروبی سروپا اینم بزم غمزی سن کوره مک کرکسن نیچون بزم حالمزی کورمیورسن
ملک را این سخن خوش آمد پادشاهه اول درویشک بوسوزی خوش ومقبول
کلدی صره هزار دینار ایچنده بیک فلوری وار برکیسه یی از روزن بیرون
داشت پنجره دن طاشره طوتدی وگفت دخی پادشاه ایتدی ای درویش
دامن بدار ای درویش دامنکی طوت یعنی اچ گفت درویش پادشاهه ایتدی

دامن از کجا آرم دامن قندن کتوره یم که جامه و پیراهن ندارم که جامه
طوتم یعنی او ستمده قفتانم یوقدر پادشاه را ضعف حال او رحمت زیادت
گشت اول درویشک حالنک ضعفی افزوده پادشاهک رحمتی زیاده اولدی
خلعتی بر آن مزید کرد اول بیک فلوری اوزره برخلعت زیاده ایلدی وبیرون
فرستاد وانی برکسه ایله طاشره کوندردی درویش آن نقدرا درویش اول
بیک دیناری باندک مدت بخورد از جمی زمانده یدی و تلف کرد و تلف ایلدی
و باز آمد و کیرو کلدی که پادشاه احسان ایده بو بیت درویشک اغزندن

دکلدر قرار نزد کف آزادکان نکیرد مال • درویشک النده مال قرار طوتمز که زمان
قلیلده انی خرج ایلر نه صبر در دل عاشق نه آب در غربال • نه عاشقک قلبنده
صبر نه غربالده آب قرار طوتر در حالیکه ملک را پروای او نبود • اما اول
درویش برحالده و بروقتده کلدیکه پادشاهک قیوسی یوق ایدیکه پا
دشاهدن اول بشاشت کتمش ایدی حالش بگفتند • اول درویشک حالنی
پادشاهه ایتدیلر بهم برآمد • منقبض و بیحضور اولدی فروی در هم کشید
یوزینی بوزردی و ازینجا گفته اند • بو سببدن ایتمشلردر اصحاب فطنت
وخبرت • فطنت و خبرت صاحبلری که از حدت و سورت پادشاهان • که پادشاهلر
تیزلکندن و غضبندن بر حذر باید بود • حذر اوزره اولمق گرک که غالب
همت ایشان • زیرا انلرک اکثر همتی و اندیشه سی بر معظمات امور مملکت • مملکتک
معظملری و مشکللری اوزره متعلق باشد • متعلق اولور یعنی بو مجلسی مصالح ایله مقید
لردر تحمل ازدحام عوام نکنند • عوامک کثرت و ازدحامنه تحمل و صبر ایلمزلر **بیت**
حرامش بود نعمت پادشاه • اول کسه پادشاهک نعمتی و احسانی حرام اولور
که هنگام فرصت ندارد نگاه • که فرصت وقتنی حفظ طوتمیه مجال سخن
تا نبینی ز پیش • مادامکه سوزک ابتداده محلنی کورمیه سن به بیهوده گفتن مبر

زیرکی

غضب

قدر خویش

قدر خویش • اوکندن بیهوده سویلمکله کندو قدرکی الیمه یعنی حرمتکی ضایع ایلمه
حضرت شیخ کتاب ذیل بو ابیات ایله اشارت ایلرکه اول درویشی پادشاهه محللنده
عرض ایتمدیلر والا پادشاه بیحضور اولوب انی احساننده محروم اتمز ایدی **لکل مقام مقال**
گفت پادشاه ایتدی برانید این گدای شوخ چشم مبذر را • بو اسراف ایدیجی
گستاخ گدایی بوراده سورکوز که چندین نعمت مال را • که بوقدر نعمت و مالی
باندک مدت • از جق زمانده برانداخت • تلف ایلدی که خزینهٔ بیت المال • که بیت المال
خزینه سی لقمهٔ مساکین است • مسکینلرک لقمه سیدر نه طعمهٔ اخوان شیاطین • شیاطینی
قرداشلرینک رزقی دکلدر **ان المبذرین کانوا اخوان الشیاطین**
ابلهی کو روز روشن شمع کافوری نهد • بر ابلهکه اول ایله روشن
کونده کافوری شمع قور یعنی یقدوروب یانه ایله زود بینی کش شب روغن نباشد در چراغ
تیز کوره سن که کیجه ایله انک چراغنک یاغی اولمزیکی از وزراء ناصح • ناصح
و معقول وزیرلردن بری گفت پادشاه ایتدی ای خداوند • ای پادشاه
مصلحت آن می بینم • معقول انی کورورم که چنین کسان را • که بو مجللی کمسه لره
وجه کفاف • کفاف وجهنی یعنی سیم وزری تفاریق مجری و معین دارند •
آزرآز مجری و معین طوتدلر یعنی ویره لر تا قد نفقه اسراف نکنند • تا که درویشلر

دخی نفقه ده بو وجهله اسراف ایلمیه لر اما آنچه فرمودی اما انی که بیوردک از درج وضع

رنجیده اتمکدن و وقوعندن مناسب سیرت ارباب همت نیست همت و کرم

صاحبلرینک سیرتنه مناسب ولایق دکلدر یکی را بلطف امیدوار گردانیدن

برینی اول لطف و کرمه امیدلو ایلمک و باز بنومیدی خسته خاطر کردن

وکیرو نومیدلق ایله انی خسته خاطر و پریشان دل ایلمک **بیت** بروی

خود در اطماع باز نتوان کرد کندو یعنی بنده امیدلو امید قپوسنی کوجله

اچمق ممکن دکلدر یعنی سندن بلا رضاء بو نسنه الموق ممکن دکلدر مکر سن

احسان ایده سن چو باز شد بدرشتی فراز نتوان کرد اما چونکه امید

قپوسی اچلدی اندن صکره یاوزلق ایله امید قپوسنی سد ایلمک ممکن دکلدر

بیت **قطعه** کس نبیند که تشنگان حجاز ••• بند نشاید که نهد بر در حرم

کس نبیند که تشنگان حجاز کمسه کورمز که کعبهٔ شریف سفرنه ایدن صوسزلر

که انلرده بو قدر حرارت و عطش وار یکن بلب شور کرد ایند اجی صو

کنارنه جمع اوله لر یعنی جمع اولمزلر هر کجا که چشمه بود شیرین بلکه هر قنده که شیرین

چشمه و شیرین ولذید اب اوله مردم و مرغ و مور کرد ایند آدمی و مرغ

و مور انک بشینه جمع اولورلر **بیت** مرغ جایی رود که چینه بود مرغ شول یره کیدر که انده

دیرجک

دیرجک نسنه و دانه اوله نه بجایی رود که چیزی نبود مرغ شول یره کتمز که انده هیچ

نسنه اولمیه **حکایت** یکی از پادشاهان پیشین صرف شیخ طاب ثراه پادشاهه

حکایت ایدوب ایدرسن دن مقدم کلن پادشاهلردن بری یعنی پیشین

لفظ پادشاهه نسبت ایلدر حضرت شیخه نسبت ایله دکلدر نته کم اشعر ده

یکی از آنان که غدر کردند بانش دوستی بوده اولن معنی انی بیتده

که در رعایت مملکت سستی کردی که مملکتنک رعایتنده سستلک

وکاهللک ایلدی و لشکر را بسختی داشتی و لشکرنی سختلک ایله طوتردی که

وظیفه لرنده اهتمام ایدوب رعایت اتمزدی چون دشمنی صعب جونکه قوی

و صعب دشمن روی نمود یعنی کوستردی یعنی ظاهر اولدی همه پشت

بدادند دوکلی عسکری ارقه ویردیلر یعنی اول پادشاهی ترک ایدوب قچدیلر

بیت چو دارند گنج از سپاهی دریغ چونکه پادشاهلر کنجی سپاهیدن دریغ

طوتلر دریغ آیدش دست بردن به تیغ سپاهیه دخی النی قلیجه التمک

وانک ایچون جنک ایلمک حیف کلور یکی از آنان که غدر کردند انلردن بری

که غدر کردند و خیانت ایلدیلر یدی با منش دوستی بود انک بنم ایله دوستلغی

وار ایدی ملامتش کردم و گفتم انی ملامت ایلدم و ایتدم دون نشنوی ناسپاس

[illegible]

دگرگونی و ناسپاسی و سفلگی و ناحقی و سفله و ناحق شناسدر که باندک تغیر حال
که حالک آزجق بیحضورلغی ایله از تنعم قدیم خوی کندونک قدیم افندیسنی
ترک کردند یعنی ترک ایلیه و حقوق نعمت سالیان و بو قدر ییللرک
نعمت حقنی در نوردند طی ایلیه یعنی سابقده کوردوکی نعمتی کفران نعمت اولمق
ایله فراموش ایلیه گفت اول کمسه باکه ایتدی اگر بگویم معذور داری
اگر بو خصوصک حقیقتنی سویلیم و سببنی بیان ایلیم محقق بنی معذور
طوترسن و ملامت اتمکدن فراغت ایدرسن شاید که اسبم بی جو بود لا بود
بیلورسن بنم آتم اربه سز اوله و نمد زین بگرو و کلیتی قدرتسزلقدن رهنده
اوله و سلطان که بزر با سپاهی بخیلی کند و پادشاه که التون ایله سپاهیه
بخیللق ایلیه یعنی وظیفه ویرمیه با او بجان جوانمردی نتوان کرد اول
پادشاه ایچون جان ایله جوانمردلق ایلمک ممکن دکلدر یعنی انک یولنده ترک سر
ایلمک معقول دکلدر **بیت** زر بده مرد سپاهی را تا سر بنهد سپاهی اره
التون ویرتاکه باشنی قویه یعنی مطیع اولوب یولکده جان و باش فدا ایلیه و گرش
زر ندهی سر بنهد در عالم و گر سپاهیه التون ویرمیه سن عالمده باشنی قور یعنی سنی
ترک ایدوب باشی الوب کیده **بیت** اذا شبع الکمی یصول بطشا قچان بهادر

طویه حکم طوق اولسه قتاله حمله ایدر یعنی سیم و زری و اسباب و سلاحی مکمل اوله
جنکده قوی و شجیع اولور و خاوی البطن یبطش بالفرار و قچان بهادرک
قرنی خالی اوله قچمغه حکم طوتر یعنی قدرتی اولمیه جنکده اصلا طاقت کتورمیوب
فرار ایدر **حکایت** یکی از وزرا معزول شد وزیرلردن بری معزول اولدی
و بحلقه درویشان در آمد و درویشلرک مجلسنه کلدی و برکت
صحبت ایشان و انلرک صحبتلرینک برکتی درو اثر کرد اول وزیرده اثر
ایلدی و جمعیت خاطرش دست داد و اول وزیره جمعیت خاطر ال ویردی
یعنی سکون میسر اولدی **من اراد ان یجلس مع الله فلیجلس مع اهل
التصوف** ملک بار دیگر پادشاه کیرو برو دل خوش کرد اول وزیره
کوکلنی خوش ایلدی یعنی بیحضورلغی کتدی و عمل فرمود و عمل بیوردی یعنی تکرار
وزارت ویردی قبول نکرد اما وزیر عالی همت اولدیغندن قبول ایلمدی **بیت**
وگفت دخی وزیر پادشاهه ایتدی که معزولی به که مشغولی معزوللق یک که مشغوللقدن
رباعی آنان که بکنج عافیت بنشستند انلر که عافیت و قناعت بوجاغنده اوتوردیلر
دندان سگ و دهان مردم بستند کلبک دیشنی و خلقک اغزنی بغلدیلر کاغد
بدریدند و قلم بشکستند کاغدی یرتدیلر و قلمی صندیلر و جمیع ننده‌ن الچکدیلر

وندوست و زبانِ حرفِ گیران رستند • و نقصان طوتجیلک و عیب کوریجیلک
النندن و دلندن قورتلدیلر ملک گفت پادشاه • وزیره ایتدی هر آینه البتّه
مارا خردمندی کافی باید • بر زیرک و مصلحت گذار بر عاقل کرک کِه تدبیرا
مملکت را شاید • که مملکت تدبیرنه یعنی وزیرلکه لایق اوله گفت وزیر پادشاه
ایتدی نشانِ خردمندِ کافی • زیرک عاقلک نشانی آنست • اولدر کِه بچنین
کارها تن در ندهد • بویله ایشلره تن ویرمیه یعنی کندو رضاسی ایله امورِ
سلطنتی قبول ایتمیه بیت همای بر همه مرغان ازان شرف دارد • هما قوشی جمیع
قوشلردن اول سببدن شرف طوتر کِه استخوان خورد و جانور نیازارد •
زیرا هما قوشی استخوان یر و جانور اینجتمز مثل سیاه گوش را گفتند • قولغه ایتدیلر
مرا ملازمتِ صحبتِ شیر • شکار ارسلانک و صاحبتنک ملازمتی بچه وجه اختیار
افتادی • نه سبب ایله اختیار ایتدی گفت سیاه گوش ایتدی تا فضلهٔ
صیدش میخورم • تا انک صیدنک فضله سنی ییم و از شرِ دشمنانم • و دشمنلرمک
شرندن در پناهِ صولتش • انک هیبتی حفظنده و سایه سنده زندگانی میکنم دیرلک
ایلیم گفتند سیاه گوشه ایتدیلر اکنون که بظلِ حمایتش در آمدی • شمدیکه انک
حمایتی و حفظی سایه سنه گلدک و بشکرِ نعمتش • و انک نعمتنک شکرینه اعتراف •
نمودی

نمودی • اقرار کوستردک چرا نزدیکتر نیائی بحضرت ارسلانه یقینرک گلمزسن
تا بحلقهٔ خاصانش در آوردت • تا سنی خاصلر حلقه سنه و مقبوللر زمره سنه گتوره
و از بندگانِ مخلصت شمارد • و سنی مخلص و صادق بنده لردن صایه گفت
سیاه گوش سؤال ایلدی ایتدی همچنان انجلین یعنی اوّلکی کبی از بطشِ او
ایمن نیستم • انک محکم طوتمسندن ایمن دکلم بیت اگر صد سال گبر آتش
فروزد • اگر یوز ییل آتش پرست آتشی شعله لندره یعنی معبودی و معبودی ایدر
انی زیاده ایدوب دایما اکه سجده ایلیه اگر یکدم درو افتد بسوزد •
بو قدر خدمت ایله آتش پرست اگر بر دم آتشک ایچنه دوشسه آتش انک خدمتینی
و رعایتنی ملحوظ طوتمیوب یقر یعنی پادشاه لر دخی ارسلان و آتش کبیدر افتدکه
ندیمِ حضرتِ سلطان زر بیاید • گاهی واقع اولور که سلطان حضرتنک مصاحبی
التون بولور یعنی پادشاه انعام ایدر و باشد که سر برود • و گاهی اولور که
باشی گیدر یعنی پادشاهک غضبنه مظهر دوشر و حکما گفته اند • و عاقللر ایتمشلردر
از تلوّنِ طبعِ پادشاهان • پادشاهلرک طبعنک تلوّنندن بر حذر باید بود
حذرلو اولمق گرک که گه بسلامی برنجند • زیرا گاهی همان بر سلام ایله
انجنورلر و گاهی بدشنامی خلعت دهند • و گاهی بر دشنام ایله

بن دشنام ایله خلعت ویرودلر و گفته اند و عاقللر ایتمشلردر که ظرافت نباید
که چوق ظرافت یعنی ضحک لك و مسخره لق هنر ندیمانست ندیملرک و مضحک
لرک هنرلریدر و عیب حکیمان و عاقللرک عیبیدر بیت تو بر سر قدر
خویشتن باش و وقار بس کندو قدر و حرمتک و عرض و وقارک اوزره
اول باز و ظرافت بندیمان بگذار بازی و ظرافتی و هزل و تمسخری
ندیملره قو انلر لازملردر و مناسبدر حکایت یکی از رفیقان حضرت شیخ طاب
ثراه ایلدر رفیقلرندن بری شکایت روزگار ناساعد مراد اوزره دوران
ایدیجی مخالف روزگارک شکایتنی بنزد یک من آورد بنم قتمه کتوردی بویلدیو
که کفاف اندک دارم که از جهت خرجلق طوتم و عیال بسیار و چوق عیال طوترم
و طاقت بار فاقه نمی آرم و فقر یوکنه طاقت کتورمزم بارها در دلم آمد پیچم که
قلبمه کلدی که باقلیم دیگر روم که بر غیری اقلیمه کیدیم تا در هر صورت که زندگانی
کنم تا هر صورت زندگانی کنم تا هر صورتله که دیرلکا ایلیم کسی بر نیک
و بدم مطلع نبود کمسنه بنم ایوی کم حالم اوزره یعنی فقر و غنامه اطلاع نباشد اطلاع
اولمیه بیت بس گرسنه خفت و کس ندانست که کیست غیرتبه چوق کمسه اج
اویودی و کیمسه بیلمدی که کیمدر بس جان بلب آمد که بر وکس نگریست چوق جان

لبه کلدی یعنی چوق کمسه اولکی حال بوکه انک اوزرینه کمسه اغلمدی نهایتی
بن دخی بویله بر حاله گرفتار اولم باز از شماتت اعدا لیکن گیرو دشمنلرک خنده
و طعنندن می اندیشم خوف ایدرم که بکلعنه که طعنه ایله انلر در قفای من بخندند
بنم آردیمجه کله لر و سعی مرا و بنم سعیمی در حق عیال عیالم حقنده بر علم مروت و روز
لق اوزره حمل کنند نسبت ایده لر و گویند و ایده لر قطعه ببین آن بی حمیت را که
هرگز کوره اول غیرتسزیکه هرگز نخواهد دید روی نیک بختی و دنیاده نیک بختلق
و سعادت یوزینی کورمیه و دولت بولمیه در تن آسانی گزیند خویشتن را زیرا
کندو سنه تن آسانلق و حضور اختیار ایله زن و فرزند بگذارد بسختی زن و فرزند
سختلغه و بلاده قور و در علم محاسبه و محاسبه علمنده چنانکه معلومست انجلین
که معلومدر چیزی دانم بر مقدار بیلورم اگر بجاه شما اگر سزک سببکوز ایله
جهتی معین گردد بر جهت و سبب انتظام حاصل اولورکه موجب جمعیت خاطر
باشد که اول جهتک حصولی بنم جمعیت خاطرمه و حضورمه سبب اوله بقیه عمر
عمرمک بقیه سنده یعنی عمرم اولدقجه و دنیاده از عهده شکر آن انک شکرینک حقندن
نتوانم بیرون آمدن طاشره چیقمغه قادر اولمزم یعنی انک شکرنی تمام ادا ایتمکده قادر
اولمزم گفتم رفیقدن چونکه بو سوزلری اشتدم اکه ایتدم ای یار ای دوست

اگر بجاه شما تسنج
جاه قدر و منصب
و منزلت سوزدر

عمل پادشاه یعنی پادشاهه متعلق اولان عمل دو طرف دارد اکی طرف طوتر امید نان
و بیم جان بری نان امیدی یعنی غنا و منصب رجاسی بری دخی جان خوفی
یعنی سیاست و هلاک اضطرابی و خلاف رای خردمند است و عاقللرک
رأینک خلافیدر بدین امید بو امید ایله یعنی دولت و ریاست امیدیله
در آن بیم افتادن اول خوفه یعنی جان خوفنه دوشمک قطعه کس نیاید
بخانهٔ درویش درویشک خانه سنه کمسه کلمز که خراج زمین و باغ بده که یرک
و باغک خراجنی یعنی یرک مقاطعه سنی و باغک عشرینی ویر دیو تقاضا ایده
یعنی دنیاده حضور درویشلکده در غنی لکده دکلدر زیرا که اکا الم و اضطراب
ویرر یا بتشویش و غصه راضی شو یا تشویش و غصه یه یعنی فقر و احتیاجه راضی
و قانع اول یا جگربند پیش زاغ بنه یا بو کرکگی قوزغونه اوکنه قو یعنی کندوکی تقول
بیل گفت رفیق چونکه بنده بو سوزکی اشتدی ایتدی این سخن موافق حال
من نگفتی بو سوزی بنم حالمه موافق ایتمدک و جواب سؤال من نیاوردی
و بنم سؤالمک جوابنی کتورمدک نشنیده که گفته اند اشتمدک می که ایتمشلردر
هر که خیانت ورزد هر کیمکه خیانته چالشور دستش از حساب بلرزد اول کمسنه نک
الی حسابدن دترر و خیانتی ظاهر اولور بیت راستی موجب رضای خداست

طوغریلق

[illegible]

طوغریلق و امینلک حق تعالی حضرتنک رضاسنه سبب در کس ندیدم که
گم شد از ره راست دنیاده کمسه یی کورمدم که طوغری یولدن گم و ضایع اوله
و حکما گفته اند و عاقللر ایتمشلردر چهار کس درت کمسه از چهار کس درت
کمسه دن بجان برنجند جان ایله اینجنورلر یعنی زیاده خوف ایدرلر حرامی از
سلطان اول حرامی بری حرامیدر که سلطاندن خوف ایدر و دزد از
پاسبان بری دخی دزددر که پاسباندن خوف ایدر و فاسق از غماز بری دخی
فاسقدر که غمازدن خوف ایدر و روسپی از محتسب بری دخی روسپیدر
که محتسبدن خوف ایدر و آنرا که حساب پاکست و اما اول کمسنه که
حسابی پاکدر که عملنده خیانتی یوقدر از محاسبه چه باکست اول کمسنه
محاسبه و تفتیشدن نه باکی و نه خوفی واردر قطعه مکن فراخ روی اگر خواهی
در عمل
عملده کنگ یعنی بیجیلک یعنی خیانت ایلمه اگر استر ایسک که وقت رفع
تو باشد مجال دشمن تنگ که سنک عزل و تفتیشک وقتنده دشمنک مجالی
طار اوله تو پاک باش و مدار ای برادر از کس باک سن عملده پاک و امین
اول دخی ای برادر کمسه دن خوف طوتمه زنند جامهٔ ناپاک گازران بر سنگ
کوترمه ویس قصارلر ناپاک جامه یی پاک اولسون دیو طاشه اورر اوقورلر

[illegible]

گفتم رفیق دن چونکه بو سوزی اشتدم نصیحت طریقی ایله اکدا ایتدم حکایت اُف
روباه اولدیغونیک حکایتی مناسب حالت سنک حالکه مناسبدر که دیدلر
که اولدیغونی کوردیلر گریزان فجاری و افتان دخی دوشرک و خیزان
دخی قالقرک کسی گفتش برکسه اولدیغونه ایتدی چه آفتست بو نه
آفت و نه بلادر که موجب چندین مخافتست که بو قدر خوف و
اضطراب سبب نه گفت دیدیکی اول کمسه ایتدی شنیدم که شتران را
اشتدم که دوه‌یی سخره می گیرند اجو شتر عمله طوتارلر گفتند دیدکلر بر
ایتدیلر ای سفیه ای سفیه شتر را با تو چه مناسبت است شترک سنک ایله
نه مناسبتی واردر و ترا با او چه مشابهت است و سنک اکا نه مشابهتک
واردر گفت خاموش دیدکه انده ایتدی خاموش اولکوز اگر حسودان
بغرض گویند اگر حسودلر غرض ایله ایده‌لر که این شترست که بوده‌کو طوتی
اتدوکلر دوه‌در و گرفتار آیم و گرفتار اولم یعنی بنی شتر حیوه طوتوب
بلا اجرة عمله طوتدلر کرا غم تخلیص من باشد اولوقت بنی اول قیددن
خلاص ایتمکه کیمک غمی اولور تا تفتیش حال من کنند حقیقت حالی معلوم
اولسون ایچون تا بنم حالمی تفتیش ایلیه‌لر و تا تریاق از عراق آورده باشند

دنا

و تا عراق مملکتندن تریاق کتوره‌لر یعنی کتورنجیه دک مار گزیده مرده باشد
ایلان صوقمش کمسه اولمش اولور و ترا همچنین و سنک دخی بو نجلیه فضلست و
دیانت فضل و دیانتک واردر اما حسودان در کمین اند اما حسودلر سنی
کوزتمک ایچون پصوده در و مدعیان گوشه نشین و مدعیلر کوشه‌نشینده
اگر سیرت حسنت اولنندکه سنک حسن سیرتک و امانتکه بخلاف آن
تقریر کنند دشمنلرک انک عکسنی تقریر ایده‌لر و در معرض پادشاه آیی اول وقت
پادشاهک سوزی یرینه کلورسن و در محل عتاب و پادشاهک عتاب و غضبی
یرینه کلورسن گر آن حالت اولحالده کرا مجال مقالت باشد سنک حقکده
کیمک سوز سویلمکه مجالی اولور پس مصلحت آن می بینم چونکه حال بویله‌در
پس معقول و فائده‌لو انی کوردم که ملک قناعت را حراست کنی که قناعت
ملکنی حفظ ایده‌سن و ترک ریاست گویی و ریاست و منصب ترکنی
دیه‌سن یعنی ترک ایده‌سن که عاقلان گفته اند زیرا عاقللر ایتمشلردر
نبیت بدریا در منافع بیشمارست زیاده منفعتلی عددیر و گر
خواهی سلامت در کنارست لیکن اکر سلامت و صحت استر ایسک
کناره‌ده‌در رفیق این سخن بشنید رفیق بو سوزی بندن اشتدی بهم برآمد

منقبض ولدي فرو می دره هم کشید ویعنی بو رشدی و سخنهاء رنجش آمیز
و رنج قلدشدی یعنی خاطر رنجیده ایدجی سوزلو گفتن گرفت سوز سویلمک طوتدی
یعنی سویلمکه شروع ایلدی بو یلدیو که این چه عقل و کفایت است و فهم
و درایت که بونه عقل و ادراک و فهم و علمدر و قول حکما درست آمد و عاقللرک
سوزی درست و صحیح کلدی که گفته اند که عاقللر ایتمشلردر دوستان در
زندان بکار آیند دوستلر زندانده ایشه کلورلر یعنی دوستی زندانده
ایکن انک خلاصنه سعی و اقدام ایلیه اولکه صادق دوست در که بر سفره
نیز اسفره اوزرنده همه دشمنان دوست نمایند دوست کورنورلر
قطعه دوست مشمار آنکه در نعمت زند دوست صانمه اولکسه یی که نعمت
حضورده وناز و سرورده اوره لاف یاری و برادر خواندگی یارلق وقر
داشلق اوقومقلق لافني و هرحم محبت اظهار ایده دوست آن دانم که گیرد
دست دوست بلکه صادق انی دوست انی بیلورمکه دوستک الني طوته
و معاونت ایده در پریشان حالی و درماندگی پریشان حال و مشوش البال
لقده و عجز و بیچاره لقده دیدم که متغیر میشود حضرت شیخ رحمة الله علیه ایله
کوردم که دقیق متغیر و بیحضور اولور و نصیحت من بغرض می شنود و بنم نصیحتمی

غرض ایله

51 غرض ایله استماع ایدر نزدیک صاحب دیوان رفتم وزیر اعظمک قتنه کیتدم بسابقه
معرفتی قدیم معرفت و آشنالق سببي ایله که در میان ما بود که
بزم اره مزده ایدی صورت حالش بگفتم اوله فیقک صورت حالنی وزیر اعظمه
ایلدم و اهلیت و استحقاقش و انک اهلیت و استحقاقنی بیان کردم بیان ایلدم تا بکاری
مختصرش تا که بنم شفاعتم ایله انی بر مختصر ایشه یعنی بر حقیر خدمته نصب کردند نصب
و تعیین ایلدیلر چند روز برین بر آمد بو حال اوزره نیجه کون کلدی یعنی بر زمان
کچدی لطف طبعش را بدیدند اوله فیقک لطف طبعني کوردیلر و فاتنک
تمام قابلیتنی اکلدیلر و حسن تدبیرش را بپسندیدند و انک حسن تدبیرني بکندیلر
کارش از آن در گذشت انک ایشی اول مرتبه دن کچدی و بمرتبه بهتر از آن
واندن بلندرک مرتبه یه متمکن گشت متمکن اولدی یعنی ایرشدی همچنین
بو یلجه یعنی بو ترتیب اوزره نجم سعادتش انک سعادتی یلدزی در ترقی بود
ترقیده و ترفعده ایدی یعنی یوما فیوما دولت و سعادت تزایدده ایدی تا باوج
ارادت رسید تا که کندو ارادتنک اوجنه و مرادینک نهایتنه ایرشدی و مقرب
گشت حضرت سلطان شد و سلطان حضرتنک مقربی و مقبولی اولدی و مشار الیه بالبنان
وانگشت نمای جهان اولدی و معتمد علیه عند الاعیان و اعیان و صاحب

وصاحب دولتلر قتنده معتمد علیه کمه اولدی بو سلامت حالش انك حالنك
سلامتی و جمعیتده رفعتی اوزره شادمانی کردم شادمانلق ایلدم و گفتم
دخی ایتدم بیت ذکار بستد پیوندیش و دل ایکنند فداه بغلنمش ایشی دن یعنی
مرادک حاصل اولمدوغندن غمکین اولدم و قلبکی منکسر و مضطرب طوتدم که آب چشمهٔ
حیوان درون تاریکیست زیرا آب حیات چشمه سی قره کولك ایچنده در بیت شاد
بر انکه دل ما غمیست کامدن غم سبب خرمیست الا ان نعم اخوان البلیة ای
بلا قرنداشی یعنی ای محبت و بلاید ایرشمش کمه البته محزون و غمکین اولمه آگاه و خبر
دار اول شو حاله و بو خصوصه فلله حمد الطاف خفیة که الله تعالی حضرتی ایچون خفی
و مستور لطفلر واردر بیت منشین ترش از گردش ایام که صبر ایامک
دوراندن ترش رو یعنی بحضور اوتورمه حق بودر که بو محل ده صبر معروف اولان آجی
اوت اولمق اولور قوردشنلر تلخست ولیکن بر شیرین دارد زیرا صبر اگرچه آجیدر
اما شیرین یمش طوتر یعنی فائده سی واردر کل مر دواء حر ابن مدت اول
زمانده مرا با طایفهٔ یاران بر بلوک دوستلر ایله بکا اتفاق سفر مکه افتاد مکه سفرینک
اتفاقی دوشدی یعنی کعبه یه کتمک واقع اولدی چون از زیارت مکه باز آمدم
چونکه مکه زیارتندن کیرو کلدم دو منزلم استقبال کرد اول رفیق ایکی منزل

دل تقدیر دولت یاد در شکسته صنوق ایلک در حیوان باشنک بتورلی مشهورة دزان الکوندر سوزی

ترشی نادر و انك ضمه ایله اکشی دیمکدر رانك ... لطف لغتده سوزی

ترشی اسم مصدر در دوانش معناسنه معلوم اولاکه اسم مصدر شینک ماقبلی مکسور اولور جمیع زمانده سوزی

بکا استقبال

بکا استقبال ایلدی ظاهر حالش پریشان دیدم انک ظاهر حالینی پریشان کوردم
و گفتم هیأت سر و پای نه و پریشانلغنی کوردم گفتم حال چیست
اول رفیقه ایتدم حالک نه در گفت رفیق ایتدی چنانکه تو گفتی اغلبی که سن
نصیحت طریقی ایله بکا ایتدک اما بن قبول اتمدم طایفهٔ حسد بردند بنم بو رفعتمه
بر طایفه حسد ایلدیلر و بخیانتم منسوب کردند و بنی خیانته منسوب ایلدیلر یعنی
بکا خیانت اسناد ایتدیلر و ملک در کشف حقیقت آن و پادشاه اول خصوصك
حقیقتنك کشفنده استقصار نفرمود تفتیش بیورمدی تا که بنم خیانتم و امانتم پا
دشاهه معلوم اوله و یاران قدیم و قدیم یارلر و دوستان رحیم و مرحمتلو دوستلر
آن کلمهٔ حق خاموش شدند حق سوزدن خاموش اولدیلر و صحبت دیرینه فراموش
کردند و اسکی مصاحبتی فراموش ایلدیلر قطعه بصنع خدا چون کسی افتاد حق تعالی
از امر خدا
حضرتنك صنعی و حکمتی ایله چونکه بر کمسه منصب دن دوشدی همه عالمش پای بر
سر کند نهند دوکل عالم انك باشی اوزره ایاق قورلر یعنی اصلا کمسه اعتبار
اتمزلر بلکه اهانت ایدرلر چو بینند که اقبال دستش گرفت اما چونکه کوره لر که
دولت و سعادت انك الینی طوتدی یعنی اولکمسه عالی منصبه ایرشدی و رفیع
القدر اولدی ستایش کنانش دست بر سر نهند اولکمسه یه مدح ایدرک جمله عالم

نبینی که پیش خداوند جاه ستایش کنان دست بر سر نهند
کورمزمیسن که منصب صاحبنه اولغنه ستایش ایدیجیلر
و یا ستایش ایدرک الن کوکسی اوزره قورلر نسخ

وگر روزگارش در آرد زپای همه عالمش پای بر سر نهند نسخ
اگر خداوند جاهی روزگار آیقندن کترسه جمیع عالم باشنه آیق قورلر یعنی پایمال ایدرلر سوزی

الدینی سیندلوی افزره قورلو وتمام تعظیم ایدلر فی الجمله محصل کلام آن انواع
عقوبت گرفتار بود یعنی انواع عقوبتده وعذابده گرفتار اولدم تا قوتی نفسند
که قوت سلامتی حجاج دستید که حاجیلرک سلامتلغی وصحتی وقتلغی
ایرشدی از بند گرانم خلاص کردند بنی ثقیل بندلردن خلاص
ایلدیلر وملک موروثم خاص وبنم ادثا ایله اولان ملکمی خاص ایلدیلر یعنی
انی بیله الدیلر گفتم حجت شیخ ایله اوله فیقدا ایتدم آن نوبت اول
نوبت اشارت من قبول نکردی بنم اشارتمی یعنی رمزایله اولن بندمی قبول
ایلمدک بن سکا دیدم که عمل پادشاهان چون سفر دریاست که پادشاهلک
عملی دریا سفری کبیدر سودمند وخطرناک فائده لو وخطرلو یا گنج
برگیری یا بوعمرکه گنج حاصل ایدرسن یا در طلسم بمیری یا بوعمرکه طلسمده
اولورسن طلسم دفینه افزره اولن صورتده دیرلر بیت یا زر بهر دو دست
کند خواجه در کنار یا بوعمرکه طالع ساعدسی ایله کنی اکی الی ایله بیله
التونی کناره ایلر یعنی وافر زر حاصل ایدیجب زیاده غنی اولمقدن
خلاص بولور یا موج روزی افگندش مرده بر کنار یا بوعمرکه طالعک
نحوستندن دریاده ایو شیوب موج انی بر کوچ کناره اولمش براغور

مصلحت ندیدم معقول کورمدم از این بیش بوندن زیاده ریش درون
تنرلرانک کوکلنک جراحتنی بناخن ملامت ملامت طرناغی ایله خراشیدن
طرملمق وتمک پاشیدن وانک اوزرینه طوز صاچمق یعنی اکسجفا ایدوب
خاطرنی پریشان اتمکی معقول کورمدم بدین دو بیت اختصار کردیم همانا
بو ایکی بیت ایله اختصار ایلدم قطعه ندانستی که بینی بند بر پای بیلمزمیدک
که ایاغک اوزره قید وبند کوررسن چو در گوشت نیامد پند مردم
چونکه سنک قولغکه کمسنک نصیحتی کلمدی یعنی نصیحت قبول اتمدک
دگر ره گر نداری طاقت نیش اکرنیش طاقت طوتمز ایسک بو کرتده خی
مکن انگشت در سوراخ کژدم برفعکی عقرب دلوکنه ایلمه یعنی صوقمه که
کندوکه ضرر ایدرسن حکایت تنی چند در صحبت من بودند برقاچ
کمسه بنم صحبتمده ایدیلر یعنی باکدو یدیل اولمش ایدیلر ظاهر ایشان بصلاح اراسته
انلرک ظاهری زهد وصلاح ایله اراسته وپیراسته ایدی یکی از بزرگان صاحب
دولتلردن بری در حق این طایفه بو طایفه نک حقنده حسن ظن بلیغ
داشت وافر حسن ظن طوتر ایدی یعنی انلره تمام حسن اعتقادی وار ایکن
وادرادی معین کرده بود وانلره بر وظیفه تعیین اتمش ایدی مگر یکی

ازایشان مکر انلرحضرتیسی حرکتی کرد نامناسب حال درویشان در
ویشلرک حالنه مناسب ولایق دکل بر حرکت ایلدی ظن ان شخص فاسد شد
اول کمسنه انلرحقنده اولن حسن ظنی فاسد اولدی و بازار ایشان کاسد
وبونلرک بازاری کاسد اولدی یعنی التفات ورعایت کتدی خواستم حضرت
شیخ ایلسعادا یدندم تا بطریقی که بر طریق وظرافت ایله کفاف یاران ابنم
قمده اولن یارانک یعنی مریدلرمک کفافنی مستخلص کنم خلاص وپیدا
ایلیم آهنگ خدمتش کردم اول صاحب دولتک حضورینه کیتمکه قصد ایلدم
دربانم رها نکرد بواب بنی ایچرویه صالیویرمدی وجفا کرد وبا که جفا
ایلدی معذورش داشتم بوابک اول جفاسنی معذور طوتدم بحکم انکه کفته
اند اول سبب ایلکه ایتمشلردر **قطعه** در میر و وزیر و سلطان را امیرو
وزیر وسلطان قپوسنک بی وسیلت مکرد پیرامن واسطه سز ومکبتسز
اطرافنه طولنمه زیرا سکه و دربان چو یافتند غریب کلب ایله بواب چونکه
غریبی بولدیلر این کریبان بکیرد آن دامن بو که واردر یانده غریبک
یقاسنی طوتر اوکه واری کلب در غریبک دامنینی طوتر چند انکه اول زمانه
دکین قپوده بوابلرایله خصومت وغوغاده اولدم که قوتیان حضرت ان بزرک

اول

اولاولو حضرتک مقربلری بر حال من واقف شدند بنم حالم اوزره واقف
اولدیلر و باکرامم که آوردند وبنی اکرام ایله ایچرو کتوردیلر وبرترم
مقامی معین کردند وبلندرک بر مقام تعیین ایلدیلر یعنی تکلیف ایتدیلر اما من
بتواضع فروتر نشستم اما بن تواضع ایله اشغده رک اوتوردم وکفتم دخی ایتدم
بیت بکذار که بنده کمینم قوبنی اعلی مقامه تکلیف ایلمه زیرا کمینه وحقیر
بنده ام تا در صف بندکان نشینم تا بنده لر صفنده اوتورم کفت اول بزرک
چونکه بندن بو سوزی استماع ایلدی **مصراع** الله الله چه جای این سخن است
الله الله بو سوزک نه محلیدر **بیت** کر بر سر و چشم من نشینی اکر بنم باشم و کوزم
اوزره اوتورسن نازت بکشم که نازنینی سنک نازکی چکیم زیرا نازنین
سن فی الجمله بحکم کلام بنشستم اوتوردم واز هر دری سخن پیوستیم
وهر بابدن سوز اولاشدردم یعنی ابتداء مقصودمی بیان اتدم بلکه
الکلام یجر الکلام اقتضاسنجه صبر ایتدم تا حدیث زلت یاران تاکه یارانک
خطاسی سوزی درمیان آمد اورتایه کلدی یعنی ذکر اولنیک ذکر اولندی
کفتم اول مناسبت ایله ایتدم **قطعه** چه جرم دید خداوند سابق الانعام
سابق الانعام صاحبی اولن صاحب دولت بو بنده سنک نه کناهنی کوردی

که بنده در نظر خویش خوار میدارد که بنده سنی کندو نظرنده حقیر طوتر
خدای راست مسلم بزرگواری ولطف حق تعالی حضرتنده مسلم ولایقدر
اولوق ولطف که جرم بیند و نان برقرار میدارد زیرا بنده لرنک
جرم وخطاسنی کوردوکی کبی نانی قرار اوزره طوتر حاکم را این سخن
عظیم پسندیده آمد حاکمه بو سوز عظیم وزیاده مقبول ومعقول کلدی
واسباب معاش یاران ویارانک معیشت اسبابنی فرمود بیوردی
تا بر قاعده ماضی که کچمش عادت وترتیب اوزره بی قصور مهیا دارند
حاضر طوتهلر ومؤونت ایام تعطیل وفا کنند ومعطل قالمش کونلرک مؤونتنی
وفا ایده لر شکر نعمت بکفتم نعمت شکرنی ایتدم زیرا من لم یشکر الناس
لم یشکر الله وزمین خدمت ببوسیدم وخدمت یرنی اوپدم وعذر
جسارت بخواستم وبو خصوصده حددن تجاوز ایلمک عذرنی دیلدم
وقدر حالت بیرون آمدن واول صاحب دولتک خانه سندن طشره
کلمک حالنده این بکفتم بونی ایتدم قطعه چو کعبه قبله حاجت شد از دیار بعید
جونکه کعبه شریف حاجت قبله سی اولدی یعنی حاجتلر حاصل اولجق یر اولدی اول
اول سببدندر که ایراق دیاردن یوقلر مشقت ایله روند خلق بدیدنش

از بسی فرسنگ

از بسی فرسنگ چوقلق فرسنکدن خلق انی کورمکه وزیارت اتمکه کیدرلر تو احتمال
امثال ما ببایدکرد سکا بزم کبیلرک تحمل وصبر ایلمک و بزکبیلری بی ادبانه وضعی
متعودنه طوغری کرک که هیچ کس نزند بر درخت بی بر سنگ زیرا هیچ کمسه میوه سز
درخته اوزرنه طاش اورمز یعنی طاش اتمز حکایت ملک زاده بر پادشاه
اوغلی کنج فراوان وافر کنج از پدر میراث یافت پدرندن میراث بولدی یعنی بکری
یوزینه پادشاه اولوب انک جمله کنج ومالنی ضبط ایلدی دست کرم برکشاد
شهزاده سخاوکرم النی اچدی وداد سخاوت بداد وسخاوت دادینی ویردی
یعنی تمام جوانمردلک ایلدی ونعمت ومال بی قیاس واول قیاسسز نعمت ومالی
بی دریغ دریغ سز بر سپاه ورعیت بریخت ورعیت اوزره دوکدی یعنی بذل
ایلدی قطعه نیاساید مشام از طبله عود دماغ عودک طبله سندن دکلنمز
یعنی رایحه سندن محظوظ اولمز بر آتش نه که چون عنبر ببوید لیکن عودی
آتش اوزره قو که عنبر کبی قوقو دماغ انک رایحه سندن معطر اوله بزرگی
بایدت بخشندگی کن سکا اولوق وپادشاهلق کرک ایسه بخشلایجیلک
ایله یعنی انعام واحسان ایله که دانه تا نیفشانی نروید زیرا مادامکه دانه
بی خاکه صاچمیه سن بتمز یعنی عیاندا اولمز اسرایکسن دخی سیم وزردی

خلق اوزره صاحب بکی از جلساء بی تدبیر تدبیرسز و ادراکسز مصاحبلریدن
بری نصیحتش آغاز کرد اول شهزادیه نصیحت ایتمکه شروع ایلدیکه
بویلدیو که ملوک بیتین که سندن اول کلن پادشاهلر این نعمتهارا
بو نعمت و مالی بسعی اندوخته اند سعی و مشقت ایله قزنمشلر و جمع
ایتمشلردر و برای مصلحت وانی مصلحت و مهمات ایچون نهاده اند
قویمشلردر دست از این حرکت کوتاه کن بو حرکتدن الکی قصد ایلدیگی
سیم و زری بویله پریشان ایلمه که واقعه‌ها در پیش است زیرا
واقعه و حادثه‌لر اوکده‌در و دشمنان در پس و دشمنلر آرده‌ده
حاضردر نباید که کورکزکه یعنی اولمیه که بوقت حاجت حاجت
وقتنده فرو مانی عاجز قالهسن قطعه اگر گنجی کنی بر عامیان بخش
اگر عوام اوزره بر گنج بخش و امان ایلکسن رسد هر کدخدایی برنجی
هر براوصاحبنه یعنی هر بریسنه بر برنج یعنی بر برنج مقداری ایرشور
چرا نستانی از هر یک جوی سیم نیچون هر برندن برابر به مقداری سیم
الماسن که گرد آید ترا هر روز گنجی تا که هر کون سکا بر خزینه جمع اوله
ملکزاده شهزاده ازین سخن روی درهم کشید اول بدبختنک بو مقول

سوزندن

سوزندن یوزنی بورتدی که موافق طبعش نیامد زیرا اول شهزادهنک
طبعنه موافق کلمدی و ورا زجر فرمود اول بدبخته زجر و عقوبت بیوردی
و گفت دخی ایتدی خدای عز و جل عزیز و جلیل الله و مرا مالک این مملکت
گردانیده است بنی بو مملکتک پادشاهی ایلمشدر تا بخورم و ببخشم
تا که ییم و خلقه بخشش ایلیم نه پاسبانم که نگه دارم پاسبان دکلم
اول مالی نگه طوتم یعنی حفظ ایلیم بیت قارون هلاک شد که چهل خانه
گنج داشت قارون هلاک اولدی حال بوکه قرق خانه کنج و خزینه طوتدی
یعنی مالک اولدی لیکن ملک اکه فائده ویرمدی عاقبت انی یر یوتدی فخسفنا
به و بداره الارض نوشروان نمرد که نام نکو گذاشت نوشروان اولمدی
زیرا دنیاده عدل سببی ایله ایو نام قودی حکایت آورده اند که نوشروان
عادل را تواریخده کتورمشلردر که نوشروان عادله در شکارگاهی بر شکاریرنده
صیدی کباب کردندی بر صیدی کباب ایتلر ایلدیلر ایدی نمک نبود اتفاق اوراده
طوز حاضر دکل ایدی غلامی بر روستا فرستادند بر غلامی کوید کوندردیلر تا نمک
آورد تا که کوید طوز کتوره نوشیروان گفت نوشین روان دواف
اول غلامه ایتدی نمک را بقیمت بستان طوزی قیمت ایله آل صاتقن

مفت الدتا دستی نکردی تا که بود خمی کوی خلقی اونده بر عادت و قانون
اولمیدی ده خراب نشود و بونک ایله کوی خراب اولمیه کفتند انده حاضر
اولنلار ایتدیلر اینی قلت بو قدر قلیل نرسه دن چه خلل زاید نه خلل طوغ
قه ناقص اولور کفت نوشیروان ایتدی بنیاد ظلم ظلم بنیادی در جهان
جهانده اول اندک بوده است اول از اولمشدر و هر که آمد برو مزید کرد
و هر کیمکه جهانه کلدی انک اوزرینه زیاده ایلدی تا بدین غایت رسید
تا بو مرتبه یه ایرشدی **قطعه** اکر زباغ رعیت ملک خورد سیبی اکورند عتک
باغندن پادشاه ظلم ایله بر المایه بر آورند غلامان او درخت از بیخ
پادشاهک غلاملری اغاجی کوکندن چقاررلر به پنج بیضه که سلطان
ستم روا دارد • بش بیضه یه که پادشاه ظلمی روا طوته زنند لشکریانش
هزار مرغ بسیخ پادشاهک لشکریلری بیک مرغی چعوره اوردلر یعنی ظلم
ایله الوب کباب ایلدیلر **بیت** نماند ستمکار بد روزکار • یراز حاللو و نا معقول
زمانلو ظالم قالمز عاقبت دنیاده کیدر • بماند برو لعنت پایدار • لیکن انک
اوزرینه ابدی لعنت قالور **حکایت** عاملی را شنیدم • بر عاملی اشتدم که خانهٔ
رعیت خراب کردی • که رعیت خانه سنی خراب ایلدی یعنی رعیته زیاده ظلم

ایلدی

ایلدی تا خزینهٔ سلطان آباد کند • تا که سلطانک خزینه سنی معمور قیله
ایلیه بی خبر از قول حکما که کفته اند • اما عاقللرک سوزلرندن خبرسز که ایتمشلر
هر که خدای تعالی را بیازارد • هر کیمکه حق تعالی اینجیده یعنی بنده لرنه ظلم ایلیه
ان الله لا یحب الظالمین تا دل خلقی بدست آرد • تا بر مخلوقک کوکلینی
اله کتوره یعنی پادشاهک کوکلنه تسلیه ویرمک ایچون حق تعالی حضرتنک
امرنه مخالفت ایدب ظلمی ارتکاب ایلیه خدای تعالی • الله همان خلق را
جان خلقی بر و کمارد • اول ظالم اوزرینه حواله ایله تا دمار از روزکارش
بر آرد • تا خلق انک زمانندن دمار یوقاری کتوره یعنی هلاک ایله
بیت آتش سوزان نکند با سپند • یاقچی آتش یوزرلک ایلمز آنچه کند دود دل مستمند
اول نرسه که دود دل مستمند ایلر **حکمت** کویند • ایلدیلر سر جملهٔ حیوانات جمله
حیوانلرک سروری شیر است • ارسلاندر و کمترین جانوران خر است • قچا
نغدرک دینی ریکی خردر و باتفاق خر به که مندان • و عاقللرک اتفاقی ایله خر بار بر
یوک ایلتجی حمار به از شیر مردم در • ادم بیرتجی ارسلاندن یکدر **مثنوی**
مسکین خر اکرچه بی تمیز است • مسکین خر اکرچه بی تمیز و بی ادراکدر چون بار
همی کشد عزیز است • لیکن چونکه یوک چکر عزیز و مقبولدر کاوان و خران

باد بر دار یوک کتوره بجی صغیرلی واشک لوبند ازای میانِ مردم آزاد آدم
انجه جی ادملرندن یکسی ملکنه اظلم غیر از ذمایم اخلاقِ او بادشاهه اول
ظالمک منعوم وناماقول خویلرندن بعضی خو یی یعنی ظلم ایتدکی نگاربی معلوم
شد قبیله لی وعلامتلرایله معلوم اولدی در شکنجه کشید شش اول عاملی شکنجه یه
چکدی و بانواعِ عقوبت بکشت وانواع عقوبت وعذاب ایلدی یعنی
دبلکی **قطعه** حاصل نشود رضای سلطان سلطانک رضاسی حاصل اولمز
تا خاطر بندگان نجویی مادام که سلطانک بنده لرنک خاطرنی استمیه سن یعنی
انلری راضی اتمیه سن خواهی که خدای بر تو بخشد استرایسک که الله تعالی
حضرتی سنک اوزریکه مرحمت ایلیه با خلق خدای کن نیکویی حق تعالی حضرتنک عن
اسمه مخلوقنا ایلک ایله آورده اند که یکی از ستم دیدکان تو اریخلو کتورمشلرکه
اول عاملدن ظلم کورمشلردن بری بر سرا و هلاک اولدغندن صکره انک باشی
اوزره بکذشت کچدی یعنی اول عاملک سیاستی یرنه اوغرادی و در حالت او
تامل کرد و گفت و انک حالنه تأمل ونظر ایلدی و ایتدی **قطعه** نه هر که قوت بازو
و منصبی دارد بویله دکلدر هر کیمکه بازو و بر منصب قوتنی طوته یعنی بازو
سنده قوتی اوله و بو منصب صاحبی اوله بسلطنت بخورد مالِ مردمان بگزافی

قوت وسلطنت

قوت و سلطنت ایله خلقک مالنی کزاف ایله بیه یعنی بیهوده ظلم ایله اوب
بیه و بوا تدوکی اکه قاله جه اللهدن زیرا توان حلقی فرو بردن استخوانِ درشت
ایری کموکی بوغازدن اشغه ایتمک ممکندر و لی شکم بدرد چو بگیرد اندر ناف
و لیکن شکمی یرتار چونکه کوبکده طوتیلر **حکایت** قومی از ارباب حکایت
کنند حکایت ایلدیلر که شخصی که بر کلهٔ بر سرِ صالحی زد بر صالحک باشنه اوردی
دمدوریش را مجال انتقام نبود درویشک اول وقتده انتقام اتمکه مجالی یوق
ایدی سنک را با خود نگه می داشت اول طاشی درویش کندو ایله صقلیی طوتدی
تا وقتی که شول وقته دکین که ملک برآن لشکری پادشاه او لشکری اوزره خشم
گرفت خشم طوتدی یعنی غضب ایلدی و در چاهش کرد و انی زندانده حبس
ایلدی درویش در آمد درویش اول ظالمک حبس اولدوغی یره کلدی
و آن را و اول طاشی بر سرش انداخت انک باشی اوزره اتدی یعنی باشنه
اوردی گفت ظالم اول درویشه ایتدی تو کیستی سن کیمسن و این سنک را
اوردی گفت ظالم اول درویشه ایتدی تو کیستی سن کیمسن و این سنک را
و بو طاشی بر سرِ من چرا زدی نیچون اوردک گفت درویش اول
ظالمه ایتدی من فلانم بن فلان کیمم و این سنک همانا سنکست و بو طاشی
همان اول طاشدر که در فلان تاریخ که فلان زمانده بر سرِ من زدی بنم باشمه

اوده که کفت اولک ایتدي چندین مدت کجا بودي بو قدر زمان قنده
ایدک که بن سني کورمدم کفت کوردیش اول ایدیجه ایتدي ازجاهت اندیشه
مي کردم سنک منصبکدن خوف ایدر ایدم اکنون که دید جاهت یافتم سمدي
که سني جاه و منزلت ایله بولدم فرصت را غنیمت دانستم فرصتی غنیمت بلیلم
عاقلان گفته اند که عاقللر ایتمشلردر مثنوی ناسزایي را چو بیني بختیاد بر نامعقوله
چونکه بختیاری و دولتمند کوره سن انک کبی حالده عاقلان تسلیم کرده اند اختیار
عاقللر اول ناسزایه اختیارلرینی تسلیم ایلدیلر و امرنه منقاد اولدیلر سن دخي
اکر عاقل ایسک اختیاري تسلیم ایلسجون نداري ناخن درنده تیز چونکه
تیز کسیجي طرناق طوتمزسن یعني مقابلیه قادر دکلسن با بدان آن بِه که کم کیري
ستیز اول ایک که برار ونامعقوللر ستیز و عنادي از طوتمه سن یعني خصومت
اتمیه سن مرکه با پولاد بازو پنجه کرد هر کیمکه پولاد بازولي ایله پنجه ایلدي یعني
زیاده قوتلو کمسه ایله پنجه طوتشدي ساعد سیمین خود را رنجه کرد کندونک
سیم کبی بیاض و نازک ساعدیني رنجیده ایلدي یعني اغرتدي والم
ویردي باشي تا دستش ببندد دفع کاه صبر ایله تا که زمانه انک الیني بغلیه
و منصبي الندن الوب خوار و حقیر ایلیه پس بکام دوستان مغزش برار

اندن صکره

مراد نجیه سوری

[illegible]

اندن صکره دوستلرک مرادي ایله انک بینیسي چقار یعني هلاک ایله
حکایت یکي را از ملوک پادشاهلردن برینک مرضي هایل بود مخوف و قبیح بر مرضي
وار ایدي که اعادت ذکران کردن که اول مرضک ذکرینی اعاده ایلمک موجب
نیست معقول دکلدر طایفه حکماء یونان بر بلوک یونان حکیملري بو جمله
دخي معنی قابلدر یونان حکیملرینک بر بلوکي متفق شدند اتفاق ایدیجی اولدیلر
که مرین رنج را که بو رنجه دوایي نیست بر دوا و علاج یوقدر مکر زهره
آدمي مکر آدمینک اودي که بچندین صفت موصوف بود که اول آدمي بو قدر
صفت ایله صفلنمش اوله یعني هر کمسنک اودینک فایده سي یوقدر فلک بفرمود
پادشاه بیوردي تا طلب کردند تا انی طلب ایلدیلر دهقان پسري یافتند بو کوی
اکنجي سنک اوغلني بولدیلر بدان صفت و لصفت ایله که حکما گفته بودند که حکما
ایتمشلر ایدیلر پدرش مادرش را بخواند پادشاه اول پسرک باباسني و اناسني اوقودي
اتدیلر و بنعمت بي کران خشنود کرداند و انلري قیاس و بي کران مال و نعمت ایله راضي
قاضي فتوي داد قاضي فتوي ویردي بو ایلدیلر که خون یکي از رعیت ریختن کرعیت
دن برینک قانني دوکمک یعني هلاک ایلمک براي سلامت نفس پادشاه پادشاهک
ذاتنک سلامتلکي ایچون روا باشد روا و جایزدر جلاد قصد برد کرد جلاد اول

اول بری هلاک اتمکه قصد ایلدی پس سر سوی آسمان کرد پس چونکه بوحالی کوردی
باشنی آسمان جانبنه ایلدی یعنی یوقری کوکه طوتدی وبخندید دخی کولدی
پلک گفت پادشاه اول بره ایلدی که بو حالت چه جای خنده است بو حا
نه کولمکه یریدر پس گفت پس پادشاهه ایتدی ناز فرزندان بر پدر و مادر
باشد فرزندلرک نازی بابانک وانانک قتنده اولور ودعوی پیش قاضی
برند ودعوای قاضی قتنده التررلر وداد از پادشاه خواهند وعدلی پادشاهدن
طلب ایدرلر اکنون پدر و مادرم شمدی پدر و مادرم بعلت حطام دنیا
دنیا متاعی سببی ایله مرا بخون در سپردند بنی قانه طپشردیلر یعنی بنم
هلاکمه راضی اولوب بنی پادشاهه تسلیم ایلدیلر وقاضی بکشتنم فتوی
داد وقاضی بنی هلاک اتمکه فتوی ویردی وسلطان صحت خویش
وحال بوکه سلطان کندی صحتنی در هلاک من می بیند بنم هلاکمده کورر
بی بجز خدای تعالی ایله حق تعالی حضرتندن غیری پناهی ندارم بر ملجاء طوتمم
بو حالدن جناب حق تعالی حضرتلرینه صغنورم بیت پیش که آوردم ز دستت فریاد سنک
الکندن کیمه قتنه فریاد کتورم وسندن کیمه شکایت ایدیم هم پیش تو از تو کر خواهم
داد هم سنک قتکده سنک الکدن داد دیلرم یعنی سندن ینه سکا شکایت ایدرم
زیرا

زیرا سندن غیره شکایت ایلمک ممکن دکل سلطان را ازین سخن بهم بر آمد
سلطانک کوکلی بیرک بو سوزندن بی حضور و منقبض اولدی وآب در دیده بکردانید
وکوزنده یاشی دوندردی یعنی چشمی یاش ایله طولدی وگفت دخی ایتدی
هلاک من اولیتر است بنم هلاکم اولیدر که از خون چنین بی کناه بحتن
بو بحلیین بوکناه سزک قاننی دوکمکدن سر و چشمش را ببوسید بوینی دیدی کذلک
اولکبرک باشنی وکوزنی اوپدی تسلیه ویرمکدن اوتوری ودر کنار
گرفت و اولبری قوجاغنه طوتدی یعنی ترحما در آغوش ایلدی و نعمت
گران بخشید و آزاد کرد واول بره نهایتسز مال ونعمت احسان ایلدی
وهلاک اتمکدن آزاد ایلدی کوینده که هم دران هفته شفا یافت ایدرلرکه
پادشاه حق تعالی حضرتنک لطفی ایله هم اول هفته ده اول مرضدن شفا بولدی
الراحمون یرحمهم الرحمن ارحموا فی الارض یرحمکم من فی السماء قطعه
همچنان تکه در فکران بیتم که گفت الحلیین اول بیتک معنی سی حضور خاطرمده
کتمندر که اول بیتی ایتدی پیل بانی بر لب دریای نیل بر فیلجی نیل دکزینک
کنارنده زیر پایت گر بدانی حال مور اول فیلجی برکیجه کورمش که آیاغی
ایله قجه لوی بصوب اجدراکه خطاب ایدب ایدر اکر آیاغک التنده

[illegible]

[illegible]

اولن قوجه نک حالنی بیلمز ایسک واکا ترحم اتمز ایسک همچو حال تست زیر پای
پیل اول قوجه نک حالی سنک حالک کبیدر فیلک ایاغی آلتنده یعنی سن فیلک
ایاغی آلتنده نیجه ایسک قوجه دخی سنک ایاغک آلتنده ایلدر ایلیه انی ایاغک
آلتنده چینمه حکایت یکی از بندگان عمرو لیث لیثا اوغلی عمروک بندلرندن بری
گریخته بود قاچمش ایدی کسان در عقبش رفتند پادشاهک امری ایله بعض
کمسه لر اول بنده نک اردنجه کتدیلر و باز آوردند وانی طوتوب کیرو کتوردیلر
وزیر را با وی غرضی بود اتفاقا وزیرک اول بنده یه بر غرضی وار ایدی
اشارت بکشتنش کرد اول بنده یی قتل اتمکه اشارت ایلدی تا دیگر بندگان
تاکه غیری بنده لر چنین حرکت نکنند بو مثللو نامعقول حرکت ایلمیه لر
بنده پیش عمرو سر بر زمین نهاد و گفت بنده چونکه وزیرک بو حالنی کوردی
عمرو اوکنده باشنی یره اوردی قودی وایتدی بیت هر چه رود بر سرم
چون تو پسندی رواست هر نه که بنم باشمه اوغرده کیدر یعنی هر نه ستم
و هر نه بلا و جفا بنم باشمه اوغرده کلور چونکه سن انی بکنور و معقول
کورر سن روا و سزادر بنده چه دعوی کند حکم خداوند راست بنده
نه دعوی ایده که حکم افندینکدر مرادی نه ایسه انی ایده اما بموجب آنکه اما

اول

٦٠ اول سبب ایله که پرورده نعمت این خاندانم بو خاندانک نعمتنک بسلنمشم
یعنی بو حاله کلنجه پادشاهک انعام و احساننی کورمشم نخواهم که در روز قیامت
استمزم که قیامت کوننده بخون من گرفتار آیی بنم قانم سببی ایله عذابه گرفتار
کله سن یعنی گرفتار اولمه سن اگر بکمان اگر کشتن این بنده را بخواهی کشت
بو بنده یی قتل اتمک استر ایسک باری بتأویل شرعی بکش باری شرعی صورت
ایله دیله تا در قیامت تا که قیامتده مؤاخذ نباشی گرفتار اولمیه سن گفت
پادشاه بنده یه ایتدی تأویل چگونه کنم تأویل نیجه ایدیم گفت اول
بنده پادشاهه ایتدی اجازت فرمای اجازت بیور تا من وزیر را بکشم
تاکه اول بن وزیری دپلیم آنگه اندن صکره بقصاص او انک قصاصی ایلمه
مرا بفرمای کشتن بنی قتل ایلمک بیور تا بحق کشته باشی تا که حق ایله
قتل ایتمش اوله سن ملک بخندید پادشاه چونکه بنده دن بو ظرافتی کوردی
کولدی و وزیر را گفت دخی وزیره ایتدی چه مصلحت بینی نجه اولی
معقول کوررسن گفت وزیر پادشاهه ایتدی ای خداوند ای پادشاه
بصدقه گور پدرت باباک قبرنک صدقه سی یعنی باباک جانی ایچون
این حرامزاده را بو حرامزاده یی آزادی کن قتلدن آزاد ایله تا مرا نیز در بلایی نیفگند

تا که بنی دخی بر بلایه براقمیه گناه از منست گناه بندندر که قول حکمارا معتبر ندا

شتم دعاقللرک قولنی معتبر طوتمدم یعنی اعتبار ایلمدم که گفته اند که عاقللر

ایتمشلردر **قطعه** چو کردی با کلوخ انداز پیکار چونکه کسک اتجی ایله جنک

ایلدک سر خود را بنادانی شکستی نادانلق ایله کندی باشکی صدک زیرا البته

راشلیوب باشکه اوردی چو تیر انداختی در روی دشمن چونکه دشمنک

یوزنه اوق اتدک یعنی تیر ایله اورب انی هلاک اتمکه قصد اتدک حذر کن

که اندر آماجش نشستی حذر ایله انک تیرندن زیرا انک اوقنک نشانه‌سنده

اتورردک نته کیم سن انی تیر ایله هلاک اتمک استرسن اول دخی اوقنه

نشانه اتمک استر تا که سنی هلاک ایلیه **حکایت** ملک زوزن را خواجه نام

شهرک پادشاهنک خواجه‌ء بود بر خواجه‌سی وار ایدی کریم النفس

نیک محضر ذاتی کریم و ایو خویلو که همگنان را که دو کلیسنده مواجه

خدمت کردی مقابله‌ده خدمت و رعایت ایدر ایدی و در غیبت نیکوئی

کفتی و قفاده دوکلیسنک ایلکنی سویلر ایدی اتفاقا ازوی حرکتی اول خواجه‌دن

حرکتی در نظر ملک پادشاهک نظرنده بر حرکت ناپسند آمد نامقبول کلدی

نامقبول کلدی مصادره کرد اول خواجه‌یه مصادره ایلدی یعنی بغیر حق

مالنی الکدی

مالنی الدی و عقوبت فرمود و اکا عقوبت بیوردی سرهنکان ملک

پادشاهک سرهنکلری بسوابق نعمت او اول خواجه‌نک نعمت سابقه

لرنه و قدیم انعاملرینه معترف بودند مقر ایدیلر و بشکر آن و اول نعمتک

شکری ایلدمرتهن رهین لنمش ایدیلر یعنی اول خواجه‌دن کوردکلری

انعامک هنوز شکرینی و حقیقتنی ادا ایتمشلر ایدیلر در مدت توکیل او اکا

وکیل اولمق مدتنده یعنی انک عندنده وکیل اولدقلری زمانده رفق

و ملاطفت کردندی ملایمت و ملاطفت ایدرلر ایدی و زجر و معاتبت

روا نمی داشتندی و اکا زجر و عتاب اتمکی روا و معقول طوتمزلر ایدی

بلکه تمام رعایت ایدرلر ایدی **قطعه** صلح با دشمن اگر خواهی هر که ترا

اکر دشمن ایله صلح اتمک استرایسک و سنک ایله دوست اولسون دیر ایسک

در قفا عیب کند در نظرش تحسین کن هرکاه که او سنی قفاده تعییب

ایلیه سن انی نظرنده تحسین و مدح ایله سخن آخر بدهن میگذرد موذی را

آخر موذینک سخن سوزی دهن وسیله‌سی ایله کذر ایلر یعنی سخن اذی‌سی

اغزندن چقان سوز ایلردر سایر اعضا ایلدکلر سخنش تلخ نخواهی دهنش

شیرین کن انک سوزنی سنک حقکده آجی استمز ایسک انک اغزنی جزوئی نند

ایلدطلنلو ایلدی مرغذب لسانش کثر اخواننا آنچه مفهوم خطاب ملک بود

اولندکه پادشاهک سوزنک مفهومنی ایدی یعنی انی که مصادره دام

ایتدی ایک از عهده بعض بعضی سنک حقندن بیرون آمد طاشره کلدی

یعنی ویردی و بقیت آن در زندان بماند وانک باقی قلان لنندسببی

ایلدزندانده قالدی یکی از ملوک نواحی اطراف ملک لرندن بری در خفیه

پیغامش فرستاد کیزلو اول خواجه‌یه خبر کوندردی یعنی بر مکتوب

کوندردیکدانده بو جرهله یازلمش ایدی که ملوک آن طرف که اول طرفک

ملک لری قدر چنان بزرگواری انجلیمی براولونک قدرنی ندانستند بیلمدیلر

و بی عزتی کردند و عزتسزلق ایلدیلر یعنی اکه عزت امتیوب خوار و حقیر

ایلدیلر اگر خاطر فلان عزیز اکر غلان عزیزک یعنی خواجه‌نک خاطری

احسن الله خلاصه حق تعالی حضرتی لطفی ایلد انک زندان‌دن خلاصینی احسان

ایلسون کدا کون بجانب التفاتی کند که اکر بزم جانبمزه بر التفات ایلیه که بزم قتیمزه

کلمک جایز اوله در عایت خاطرش انک رعایتنده هر چه تمامتر هر نسنه که تمام

دکلدر سعی کرده شود سعی ایلمش اوله یعنی رعایتده هیچ قورمیم و اعیان این

امملکت و بو مملکتک اکابر و اعیانی بدیدار او مفتخرند انک دیداری ایلد فخر

ایدجی لرکه و جواب این حروف را منتظر وبو حروفک یعنی ارسال اولنان مکتوبک

جوابنه منتظرلردر خواجه برین وقوف یافت خواجه بو حالی افنره وقوف

بولدی ومکتوبدن مرادنه ایدوکنی بیلدی از خطر اندیشید خطر و فردن قوف

ایلدی جوابی مختصر بر مختصر جواب چنانکه مصلحت دید انجلیمی که معقول کوردی

بر قفای ورق اول ارسال اولنان مکتوبک آرده‌نه نوشت یازدی و روان

کرد و ارسال ایلدی یکی از متعلقان ملک پادشاهه متعلق اولنلردن

یعنی مصاحبلردن بری برین واقف بو خصوص اوزره اطلاع یافت

اطلاع بولدی و ملک را اعلام کرد و بو خصوصی پادشاهه اعلام ایلدی

و کفت دخی ایتدی فلان را که حبس فرموده فلان خواجه‌یی که حبس

بیعوردن با ملوک نواحی مراسلت دارد اطراف ملکلری ایلد مراسلت طوتر

یعنی مکتوبلشور ملک بهم بر آمد پادشاه چونکه بو سوزی اشتدی منقبض

اولوب غضب ایلدی و کشف این خبر فرمود و بو خبرک کشفنی بیوردی

تا کوره‌لرکه واقع میدر قاصد را بکرفتند اول مکتوبی کتوره‌ن کمسنه‌یی طوتدیلر

و رسالت را بخواندند و مکتوبی اوقودیلر نوشته بود اول مکتوبده یازلمش ایدی

که حسن ظن بزرگان که اولولرک حسن ظنی بیش از فضیلت این بنده است بو بنده

بنک

فضیلت و علمندن زیاده در یعنی انلرک ظن ایتدوکی کبی دکلم و تشریف قبول که
فرموده اند و بو استانه یی ترک ایدوب اول استانه یی قبول ایلمک تشریفنی
که بیوردیلر بنده را امکان اجابت آن نیست بنده یه آنی قبول ایتمکه
امکان یوقدر بحکم آنکه اول سبب ایله که پرورده نعمت این خاندانم
بو خاندانک نعمتنک بسلنمشی ام و حددن بیرون انعام و احسانی
کورمشم و بانک نماید تغیر خاطر و خاطرک ازجق مقداری بی حضورلق
سببی ایله باولی نعمت خود که کندونک ولی نعمتندن وفایی نتوان
کرد و فاسزلق ایلمک ممکن و لایق دکلدر که گفته اند زیرا عاقللر ایتمشلردر
بیت اگر گه بجای تست مردم کرمی اول کمسنه که مردم سنک حقکده کرمی واردر
یعنی سکا زیاده کرم اتمشدر عذرش بنه ار کند بعمری ستمی انک عذرنی قبول
ایله اکر سکا بو عمرده بر ظلم ایلیه یعنی بر نیجه زمانده بو کره سنی بحضورسز و پریشان
خاطر ایلیه ملک را حق شناسی او پادشاهه انک حق شناسلغی پسند آمد
مقبول کلدی خلعت و نعمت بخشید که خلعت و نعمت باغشلدی و عذر
خواست و اندوکی حقارتنک عذرینی دیلدی بو یلدیو که خطا کردم که ترا
بی گناه بیازردم که خطا ایلدم که سنی بی کناه انجتدم گفت خواجه پادشاهه ایتدی

ای خداوند

ای خداوندا ای افندی بنده در بنده حالت ده شمار اکنا هی غم جنیم سزک
بر کناهکوزی کورم یعنی بو خصوصی سزدن بیلم بلکه تقدیر خدای تعالی
بلکه عالی اللهک تقدیری چنین بود بو بوجلین ایدی که وی بنده را مکروه
بو سد که بو بنده یه بر حقارت ایرشه پس بدست تو اولیترست ایلیسنک
الک ایله ایرشمک اولیرکدر که سوابق نعمت که نعمت سابقه لر برین بنده
داری بو بنده افزون طوترسن و ایادی منت و منت نعمتلرینی طوترسن
یعنی حددن زیاده انعام اتمشسن اول انعام سببی ایله بکا منت یوکلتسک
لایقدر و حکما گفته اند و عاقللر ایتمشلردر مثنوی گر گزندت رسد ز خلق مرنج
ظاهرا اگر خلقدن سکا ضرر و الم ایرشه انجنمه که نه راحت رسد ز خلق نه رنج
زیرا حقیقتده خلقدن نه راحت و حضور و نه رنج و الم ایرشور بلکه جمله سی حق تعالی
حضرتندن ایرشور از خدا دان خلاف دشمن و دوست الله تعالی حضرتندن
بیل دشمنک و دوستک خلافنی که دل هر دو در تصرف اوست زیرا
اکسینک دخی کوکلی اول اللهک حکمنده در استدوکی کبی ایلر گرچه تیر
از کمان همی گذرد اکرچه ظاهرا اوق اتلدقده یایدن کچر ایدر از کمان دار
بیند اهل خرد لیکن عاقل یای طوتجیدن یعنی آتجیدن کورر و آندن بیلور حکایت

بیند

یکی از ملوک عرب پادشاهلرندن بری متعلقان دیوانرا دیوان متعلقلرینه یعنی
ارکان دولته فرمودی بیوردی که مرسوم فلانرا که فلان کمسنک وظیفه سنی
چندانکه هست اول قدرکه واردر مضاعف کنید مضاعف ایلکوز یعنی بر
اول قدر دخی زیاده ایلکوز که ملازم درگاهست زیرا اول کمسنه درگاهک
ملازمیدر و مترصد فرمان و فرمان کوزدیجیدر سایر خدمتکاران باقی
خدمتکارلر بلهو و لعب مشغولند لهو و لعبه مشغوللردر و در ادای
خدمت متهاون و خدمت اداسنده سستلردر صاحب دلی بشنید
وگفت بر صاحب دل بو خصوصی اشتدی و ایتدی علو درجات
بندگان بنده لرک درجاتنک علوی یعنی بلندلکی بدرگاه حق جل
و علا علا و جلیل اللهک درکاهنده همین مثال دارد همین بو مثالی طوتر
یعنی بوکا مشابهدر بیت نظم دو بامداد گر آید کسی بخدمت شاه اکی صباح بر
کمسنه پادشاهک خدمتنه کلسه و جان و دلدن خدمتنی ادا ایلیه سوم
هر آینه در وی کند بلطف نگاه اوچنجی صباح البته پادشاه اول کمسنه یه لطف ایله نظر ایده
امیدست پرستندگان مخلص را اخلاص ایله عبادت ایدیجیلره امیدوار اولور
که نا امید نگردند ز آستان اله که حق تعالی حضرتنک آستانندن محروم دونمیه لر

مثنوی

مهتری در قبول فرمانست اولولق فرمان قبول ایتمکده و بنده لک شرطنی
یرینه کتورمکده در ترک فرمان دلیل حرمانست فرمان ترک ایلمک و عبودیت
حقنی ادا ایتممک محروم و ملعون دلیل و سعادتسزلغه نشانلردر هر که سیمای راستان
دارد هر کمسه که راستلک و سعادتلولرک علامتنی طوتر و انلرک طریقنه سلوک
ایده سر خدمت بر آستان دارد خدمت باشنی آستانه اوزره طوتر یعنی خدمت
ایدر من خلع خلع حکایت ظالمی را حکایت کنند بر ظالمی حکایت ایدرلر
که هیزم درویشان که درویشلرک هیزمنی خریدی بحیف ظلم ایله صاتون
الورایدی و توانگرانرا دادی بطرح و غنیلره فائده و فرخ ایله ویرردی
یعنی صاتردی صاحب دلی بر صاحب دل برو بگذشت انک قتندن اوغرادی
یعنی اول ظالم اولدوغی یره کلدی وگفت اول ظالمه ایتدی بیت ماری تو که
هر کرا ببینی بزنی سن بر ایلانسن که هر کیمی که کورسن صوقرسن یعنی سن
بر ظالمسن که هر کیمه قادر اولسن ظلم ایدرسن یا بومی که هر کجا نشینی بکنی یا خود
بایقوشسن که هر قنده که اوتورسن قزرسن یعنی ویران ایدرسن قطعه زورت
ار پیش میرود با ما اکر سنک قوتک بزه زیاده کچرسه یعنی اکرچه درویش و
ضعیفلره زیاده ظلم و جوره قادر اولورسن با خداوند غیب دان نرود

هیزم و هیمه اودون که
عربجه حطب دیرلر

لیکن غیب بیلجی الله گجه آخرندن خوف ایله زور قندی ملکی بو اهل زمینی
بر خلقی اوزره زور مندلک و ظالملک ایلمه حذر ایله تا دعای بر آسمان نرود
تا آسمانه اوزره بر دعا گتمیه یعنی سنک حقکده بد دعا اتمیه لر ظالم از سخن
بر نجید ظالم بو سوزدن اینجندی و روی از فکرهم کشید و یوزینی اندن
بوندردی و بروی التفاتی نکرد و انک اوزرینه بر التفات ایلمدی قوله تعالی
اخذته العزة بالاثم عزت جاهلیه سی انی گناهه طوتدی یعنی عزتنه مغرور
اولوب پند پذیر اولمدی بلکه ظلمه زیاده ایلدی تا شبی آتشی از مطبخ
تا که بر گیجه اول ظالمک مطبخندن آتشی در انبار هیمه‌اش افتاد
انک هیمه انبارینه دوشدی و سایر املاکش بسوخت و انک سایر
املاکنی آتش تمام یاقدی و از بستر نرمش و ملایم بساط و فراشدن بر خاکستر
گرم نشاند آتش اول ظالمی استی کل اوزره دکدی یعنی جمله اسبابنی
تمام یانوب کل اولدی اتفاقا همان صاحب دل اتفاقا ینه اول صاحب دل
بر وی بگذشت و ظالم اوزره اوغرادی شنیدمش صاحب دل اوزره
دل ظالمی اشتدی که یارانش همی گفت که کندونک دوستلرینه ایدیدی
ندانم که این آتش بیلمزم که بو آتش از کجا در سرای من افتاد قندن بنم سرایمه

دوشدی

دوشدی گفت صاحب دل ایتدی از دود دل درویشان درویشلرک آه و بد
دعالرندن قطعه حذر کن ز دود درونهای ریش مجروح گوکللرک آه و بد دعاسندن
حذر ایله که ریش درون عاقبت سر کند زیرا اندک گوکلی یاره‌سی عاقبت
باش ایلر یعنی دعاسی مقبول اولوب ظالمه اندن اثر و ضرر ایرشور بهم
بر مکن تا توانی دلی ماداملکه قادرسن بو گوکلی بحضور و منقبض ایلمه که آهی
جهانی بهم بر کند زیرا بر آه بتون جهانی مشوش و پریشان ایلر
یعنی بر بد دعا ایله تمام جهان خلقنه زیان ایرشور چه سالها که بر تاج کیخسروی
نوشته بود کیخسروک تاجی اوزره بو قطعه یازلمش قطعه چه سالهای
فراوان و عمرهای دراز نه اوزون ییللر و نه اوزون عمرلر که خلق بر سر
ما بر زمین بخواهد رفت که خلق بزم باشمز اوزره گتمه گرک
و قبرمز اوزره یوریمک گرک بیت چنانکه دست بدست آمدست ملک بما
انجلین که سلطنت بزه الدن اله گلمشدر یعنی پادشاهلردن بزه انتقال
اتمشدر بدستهای دگر همچنین بخواهد رفت بو نجلین یعنی بو اسلوب
اوزره بزدن صکره غیری پادشاهلره گتمه گرک حکایت یکی جه صنعت
گشتی گیری بر کمسه گورشیجیلک صنعتنده بسر آمده بود باش گلمشی و فایق

وفایق الاقران اولمش ایدی سیصد و شصت بند فاخر اوچیوز التمش
لطیف ومقبول بند یعنی اویون در بی علم بو علمده دانستی بیلور ایدی
وهر روز هر کون بنوعی کشتی گرفتی بر نوع ایله کورش طوتر ایدی
یعنی زیاده کامل واوستاد ایدی مگر گوشهٔ خاطرش مگر اول اوستادک
خاطرنک کوشهسی با جمال یکی ز شاگردان میلی داشت شاگردلرندن برینک
حسن جمیلنه بر میل طوتر ایدی یعنی بر مقدار که محبت ایتمش ایدی نته کیم استاد
لرک ومعلملرک عادتیدر سیصد و پنجاه و نه بندش در آموخت اول محبت
سببی ایله اول شاگرده اوچیوز اللی طقوز فنی تعلیم ایلدی مگر یک بند
الا بر بند تعلیم ایتمدی که در تعلیم آن دفع انداختی که اول بر بندک
تعلیمنده دفع آتر ایدی یعنی صاوشدر ایدی پسر در صنعت و قوت اول
اول پسر صنعت وقوتده پسر آمد باشه کلدی واوستاد اولدی وکسی را
با او مجال مقاومت نبودی و بر کمسنهنک انک ایله برابرلشمکه و کورشمکه مجال
وقدرتی یوق ایدی تا بحدی که پیش سلطان گفت تا بر مرتبهده که سلطان
قتنده ایدیکه استاد را فضیلتی که بر منست اوستادک فضیلتی و زیادهلکی که
بنم اوزرمده در از روی بزرگی وحق تربیت است اولولق یوزندن و تربیت

حقندن

حقندندر یعنی اوستادلق و تربیت حقیدر وگرنه بقوت از او کمتر نیستم والا
والا قوتده اندن ادنی وکمتر دکلم وبصنعت با او برابرم وصنعتده انکله برابرم
هیچ وجهله اندن قالمزم ملکرا این ترک ادب پادشاهه بو ادب ترکی
یعنی بو ادبسزلک ذوقی اولمیوب پسندیده نیامد مقبول و بکنلمش کلمدی
بفرمود بیوردی تا مصارعت کنند تا کورشهلر مقامی متسع بر واسع
مقام معین کردند تعیین ایلدیلر ارکان دولت واعیان حضرت
وزرا واکابر حاضر شدند اول مقامده حاضر اولدیلر تا کورهلر که اوستاد ایله
شاگردک حالی نیه وارور شعرده پسر چون پیل مست کندوسنه اعتمادی اولدیغندن
پس مست فیل کبی در آمد کلدی بصدمتی اما بر صدمت وهیبت ایله که اگر
کوه آهنین بودی که اگر اول میدانده آهندن طاغ اولیدی از جای
بر کندی یرندن قوپاردر ایدی استاد دانست که جوان بقوت
از و برترست استاد بلدیکه جوان قوتده اندن برتر واعلادر بدان بند غریب
اول عجب بند ایله از وی داشته بود که اول پسردن نهان و دریغ طوتمش
ایدی با وی در آویخت اول پسره انک ایله اصکی یعنی پسر ایله انک ایله
کورشدی جوان دفع آن نتوانست جوان اول بندی دفع ایتمکه قادر اولمدی

استاد بکف دست استاد اکی الی ایله از زمین بر داشت اولجوانی یرندن
یوقاری قالدردی و بر بالای سر برد و باشی اوزرنه التدی و بر زمین زد دخی
یره اوره یعنی یره اوردی غریو از خلق بر خاست خلقدن غریو و غوغا قا
ملک فرمود پادشاه بیوردی تا استاد را خلعت و نعمت دادند که استاده
خلعت و نعمت ویردیلر و پسر را زجر و ملامت کردند و پسره زجر و ملامت
ایلدیلر بعید دیو که با پرورنده خویش که کندو مربیسی ایله دعوی مقاومت گودي
برابرلشمک دعویسن ایلدک و بسر نبردی و باشه التمدک پسر گفت پس
چونکه پادشاهدن بو عتابی اشتدی ایتدی ای خداوند ای پادشاه بزور
و قوت برتری و قوت ایله بر من دست نیافت بنم اوزرمه ال بولمدی
یعنی غالب و مالک بلکه در علم کشتی بلکه کورش علمنده دقیقه مانده بود
برد قیقه قالمش ایدی که از من دریغ همی داشت که انی بندن دریغ
طوتر ایدی امروز بدان دقیقه بو کون اول دقیقه ایله بر من دست یافت
بنم اوزریمه ال بولدی استاد گفت استاد پسرده چونکه بو سوزی اشتدی ایتدی
از بهر چنین روز نگاه می داشتم اول دقیقه‌یی بو کبی کوندن اوتوری
نگاه طوتر ایدم یعنی حفظ ایدر ایدم که حکما گفته اند که عاقلر ایتمشلردر دوست
تا چندان

را چندان قوت مده دوستنا اول قدر قوت ویرمه که اکر دشمنی کند بتواند کما کو
بعد زمان دشمنلک ایلیه قادر اوله نشنیدهٔ که چه گفت اشتمدک میسن که نه دیدیک
آنکه از پرورده خویش اول که که کندو بسلمه سندن جفا دیدی قطعه یا وفا
خود نبود در عالم یا بو عهد که وفا کندوسی عالمده کم اولدی یا خود موجود الاسم
و معدوم الجسم بر نسنه در یا مگر کس در این زمانه نکرد یا بو عهد که بو زمانه ده
کمسه وفا ایلمدی و هرگز کمسه اندن نشان ویرمدی کس نیاموخت
علم تیر از من دنیاده کمسه اوق علمنی بندن اوکرنمدی که مرا عاقبت نشانه نکرد
که بنی عاقبت تیره نشانه ایلمدی یعنی هر کمسه که تیر علمنی تعلیم ایلدم عاقبت
بنی تیر ایله اورمغه قصد ایلدی بیت مناسب مجو عصمت مجو از طبع مردم که گل
هرگز ز شورستان نخیزد وفا از صورت بی معنی خلق چو از صورت ملایک می گویند
بغربال فلک بو زرق اینها قضا جز مکر و غداری نبیزد بمهر انرا که بینی هیچ
خواهی بکینه هر زمان بدتر ستیزد چو اشک انرا که سازی جای در چشم اگر دستش
دهد خونت بریزد حکایت درویشی مجرد بر مجرد درویش بگوشه
صحرایی بر صحرا کوشه سنده نشسته بود اوتورمش ایدی پادشاهی بر و
بگذشت بر پادشاه انک اوزرنه مرور ایلدی که درویش از انجا که فراغت ملک قناعت است

درویش اول سببدن که قناعت ملکنک فراغی در که کمسیه احتیاجی یوقدر

سر برنیاورد باشنی یوقاری قالدرمدی پادشاه ازآنجا که سطوت سلطنت است

پادشاه اول سببدنکه سلطنت قوتیدر یعنی بن پادشاه اولم بودرویش بکا

رعایت اتمدی دیو بهم برآمد بحضور ومنقبض اولدی وگفت دخی پادشاه

ایتدی این طایفهٔ خرقه پوشان بو خرقه پوش طایفه سی یعنی صوفیلر

زمره سی بر مثال حیوانند حیوان کبی در که اهلیت وآدمیت ندارند

که اهلیت وادمیت طوتمزلر که صاحب دولته رعایت والتفات اتمزلر

وزیرش گفت وزیر پادشاهدن چونکه بو سوزی اشتدی کلوب درویشه

ایتدی ای درویش پادشاه روی زمین ای درویش یریوزینک

پادشاهی بر تو گذر کرد سنک قربکه کذر ایلدی چرا خدمت نکردی نیچون

پادشاهه خدمت وتعظیم ایلمدک وشرط ادب بجای نیاوردی وادب

شرطنی یرینه کتورمدک درویش گفت درویش وزیره ایتدی بگو ملک را

پادشاهه دی توقع خدمت از کسی دار خدمت امیدنی شول کمسه دن طوت

که توقع خدمت از تو دارد که اول کمسه سندن نعمت امیدنی طوتا و دیگر بدانکه

درویش وزیره ایتدی کبرو بیل ملوک از بهر پاس رعیت اند پادشاهلر رعیتی رعایت

وحمایت

وحمایت اتمکدن اوتریدر نه رعیت از بهر طاعت ملوک رعیت پادشاهلرک

طاعتندن وخدمتندن اوتری دکلدر قطعه پادشه پاسبان درویش است

پادشاه درویشک حافظی وپاسبانی در کم انک سایه سنده آسوده اولورلر گرچه

نعمت بفر دولت اوست اکرچه نعمت انک دولتنک قوتی ایلدر که صاحب

نعمتدر گوسفند از برای چوپان نیست قیون چوباندن اوتری دکلدر

بلکه چوپان برای خدمت اوست بلکه چوبان انک خدمتی وحفظی ایچوندر

قطعه یکی امروز کامران بینی بوکون دنیاده برینی مراد سورجی وعیش ونوش

ایدجی کوررسن دیگری را دل از مجاهده ریش بر غیریسنک کوکلنی مجاهده واضطراب

مجروح وپریشان کوررسن روزکی چند باش تا بخورد بر قاچ کون اکلن صبر ایله

خاک مغز سر خیال اندیش تا خاک خیال فکر ایدجی باشک بینی سنی ییه یعنی چوروییه

فرق شاهی وبندگی برخاست شاهلق وبنده لک فرقی قالقدی یعنی کتدی که هرکز

اکسینک مابیننده فرق قالمیه چون قضای نوشته آمد پیش چونکه یازلمش قضا اوکنه کلدی

یعنی اجلی ایرشوب اولدی گر کسی خاک مرده باز کند اکر بر کمسه مردنک قبرنی کیرو قزه

نشناسد توانگر از درویش اولکمسه توانکری درویشدن بیلمز یعنی اکنی بو بوندن

فرق ایدمز ملک را گفتار درویش استوار آمد پادشاهه درویشک سوزی

سوزي تکلّم واستوار ومؤثر کلدی گفت درویش ایتدي از من چیزی بخواه
بندن بر نسنه استه گفت درویش ایتدي آن میخواهم آنی استرم که دیگر بار
زحمت من ندهي که کیرو بکا زحمت ویرمیه سن گفت مرا پندي بده درویش
ایتدي باکه بر نصیحت ویر گفت درویش ایتدي بیت کنون که
نعمت هست بدست اکله شمدي که نعمت ومال سنک الکنده وتصرفکده در
کندو جانک ایچون آنی حق یولنده بذل ایله کین نعمت ومال بیرون شود ز دست
زیرا بو نعمت وملک که شمدي سنک الکنده در عاقبت الدن الدکد بیت
پریشان کن امروز گنجینه چیست که فردا کلیدش نه در دست تست حکایت
یکي از وزرا فقیر اولدي بري پیش ذوالنون مصري رفت ذوالنون مصري حضرتنک
قدس سره العزیز قتنه کتدي و همت خواست وهمت ودعا طلب ایلدی بویلده
که روز وشب بخدمت سلطان مشغولم که دوز وشب پادشاهک خدمتنده
مشغولم و بخیرش امیدوارم وانک خیر وفایده سنه امیدلویم واز عقوبتش
ترسانم وانک عقوبتندن خوف ایدیجیم ذوالنون قدس سره ذوالنون حضرتي
قدس سره چونکه وزیردن بو سوزي اشتدي بگریست وگفت اغلدی
وایتدي اگر من از خدای تعالی اگر بن عالی الله دن چنین ترسیدمی
بو خلیني

بو خلیني خوف ایدیدم که تو از سلطان که سن سلطاندن خوف ایدرسن
از جملهٔ صدیقان بودمی صدیقلردن اولوردیم قطعه گر نبودی امید
راحت ورنج اگر دنیاده راحت ورنج والم وحضور امیدي اولمیدی پای
درویش بر فلک بودی درویشک ایاغی فلک اوزره اولوردیدي وجناب
قدسه ایو شعردی گر وزیر از خدا بترسیدی اگر وزیر الله تعالی حضرتندن
قورقیدی همچنان گز ملک ملک بودی ایجلیني که پادشاهدن قورقر قورق
فرشته اولوردي حکایت پادشاهي بکشتن بي گناهي فرمان داد بر پادشاه
بر گناهسزی قتل ایتمکه فرمان ویردی یعنی بیوردي گفت اول بیچاره پادشاهه
ایتدي ای ملک ای پادشاه بموجب خشمي شول خشم سببي ایله که تورا بر
منست که سنک بنم اوزرمده در یعني باکه غضب ایتمک ایله آزار خویش
مجوي کندو ضررک استمه گفت پادشاه ایتدي کندو ضررم استمک
نیجه اولور گفت اول بیچاره ایتدي این عقوبت بر من بیک نفس بسر
آید بو عقوبت بنم اوزرمده بر نفس ده باشه کلور که انک المندن خلاص اولورم
و بزه آن لیکن انک گناهی بر تو جاوید بماند سنک اوزرکده باقي قالور رباعی
دوران بقا چو باد صحرا بگذشت دنیا بقاسنک وحیاتنک زماني صحرا

یلی کبی تمام سعت ایلدکچدی تلخی و خوشی وذشت وزیبا بگذشت تلخلق وخوشلق
وذشت وزیبا کچدی بنداشت ستمگر که ستم بر ما کرد ظالم صاندی که
دنیاده بزوم اوزرمزه ظلم ایلدی بلکه کندوسنه ظلم ایلدی که در گردن
او بماند و بر ما بگذشت زیرا اول ظلم انک بوینینده قالدی وبزم اوزرمزه
یعنی بزدن کچدی که بر وعده انک ظلمندن خلاص بولدق اما قیامتده
اول ظالم عذابه کرفتار اولدی ملک را نصیحت او سود کند آمد پادشاهه
اول بیکناهک نصیحتی فائده لو کلدی واز سر خون او در گذشت
وانک قانینی دوکمک هوسندن کچدی حکایت وزراء نوشیروان
عادل نوشیروان عادلک وزیرلری در رای از مصالح مملکت مملکت مصلحتلرندن
بر مهمده اندیشه می کردند اندیشه وفکر ایلدیلر هر یکی بر وفق دانش خود
هر بریسی کندو علمنک وفقی اوزره یعنی علمنه علمنه موافق رایی می زد ملک نیز
نوشیروان عادل دخی همچنین بونجلین یعنی وزیرلر کبی اندیشه می کرد
بر اندیشه ایلدی بوزرجمهر را رای ملک بوزرجمهرک نوشیروانک رایی
اختیار افتاد اختیار دوشدی وزیران در سر گفتندش وزیرلر تنهاده بزر
جمهره ایتدیلر رای ملک را چه مزیت دیدی بر فکر چندین حکیم پادشاهک راینک

نیز دخی معناسنه در

ندر بیتنی ونه فایده لکنی کوردک بو قدر عاقلک فکری اوزره گفت بزرجمهر ٧٠
وزیرلره ایتدی بموجب آنکه اول سبب ایله اختیار ایلدم که انجام کارها
ایشک عاقبتی معلوم نیست معلوم وظاهر دکلدر و رای همگنان ودوکلیلرک
رایی در مشیت است الله تعالینک ارادتنده در که صواب آید یا خطا که
صواب کله یا خطا کله چونکه حال بویله در پس موافقت رای ملک
ایلیه پادشاهک راینه موافقت ایلمک اولیتر است اولیرک ومعقولکدر
تا اگر خلاف صواب آید تا اگر اول رای وتدبیر صوابک خلافی وعکسی
کله بعلت متابعت او پادشاهه تابع اولمق سببی ایله از معاتبت
ایمن باشم پادشاهک عتابندن ایمن اولم میل خلاف رای سلطان
رای جستن سلطانک راینه مخالف رای استمک بخون خویش باشد
دست شستن بونی محقق بیل که کندو قانی ایله ال یومقدر
یعنی کندوسنی هلاک ایلمکدر اگر خود روز را گوید شبست این اگر خود
پادشاه روزه بو شبدر دیه یعنی بویله روشن بر کونده پادشاه عکسینی
قبول ایلیه بباید گفتن اینک ماه و پروین عناد ایتمیوب انکار ایمیک
کورک که اشته آی واولکر که بونلر علامت شبدر حکایت شیادی

کیسوان بتافت • بر شیاد کیسولرینی اوردی • که من علوی ام که بن شریفم
دیو • و با قافله حجاز • و حجاز قافله سی ایله یعنی حاجیلر ایله • بشهر در آمد
شهره کلدی • که از حج می آیم • که حجدن کلورم دیو • و قصیده پیش ملک
برد • و اول شیاد پادشاهک قتنه بر قصیده التدی • که من گفته ام که بو
قصیده یی بن دیمشم دیو • یکی از ندماء ملک • پادشاهک مصاحبلرندن
بری • که آن سال از سفر دریا آمده بود • اتفاقا اول ییلده دریا سفرندن کلمشدی
ایدی • گفت • اول ندیم ایتدی • من او را در عید اضحی • بن آنی قربان بیرامنده
در بصره دیدم • بصره شهرنده کوردم • حاجی چگونه باشد • اول شیاد نیجه
حاجی اولور حال بو که اول کون کعبه شریفده اولمق کرک که حاجی اوله
دیگری گفت • انده حاضر اولنلردن بری دخی ایتدی • پدرش نصرانی بود •
انک پدری نصرانی ایدی • در ملاطیه • ملاطیه شهرنده اولور ایدی • علوی
چگونه باشد • نیجه علوی اولور • و شعرش را در دیوان انوری یافتند •
و انک شعرنی یعنی کتوردیکی قصیده یی انوری نک دیوانده بولدیلر • ملک فرمود •
پادشاه بیوردی • تا بزنندش و نفی کنند • تا که انی اوره لر و شهردن سوره لر
که چندین دروغ چرا گفتی • که بو قدر یلان نیچون ایتدک دیو زیرا اوچ

یلان سویلیدی • گفت • اول شیاد ایتدی • ای خداوند روی زمین • ای یر یو
زینک پادشاهی • سخن دیگر بگویم • بر سوز دخی سویلیم • اگر راست نباشد •
اگر اول سوز کرچک اولمیه • بهر عقوبت که فرمایی • هر عقوبت که بیورر سن
سزا وارم • لایق و مستحقم • گفت • پادشاه ایتدی • آن چیست • اول سوز نه در
گفت • شیاد ایتدی • قطعه • غریبی گرت ماست پیش آورد • بر غریب اگر سنک
قتنکه یوغرت کتوره • دو پیمانه آبست و یک چمچه دوغ • کتوردیکی یوغرتک
ایکی اولچکی صو و بر چمچه سی ایران در یعنی صحیح یوغرت دکلدر ایلیه کذب
اتمش اولور سبب نه که اگر بیحضور اولمز سن باکه بیحضور اولورسن • گر از بنده
لغوی شنیدی مرنج • اگر بنده دن بر لغو و کذب اشتدک ایسه انجنمه زیرا جهان
دیده بسیار گوید دروغ • جهان دیده اولنلر یلانی چوق سویلر • ملک بخندید
و گفت • پادشاه شیاددن چونکه بو سوزی اشتدی کولدی و ایتدی
از این راست تر سخنی در عمر خود نگفته • کندو عمرکده بوندن کرچک
سوز سویلمشسن • بفرمود • پادشاه بیوردی • تا آنچه مأمول اوست • تا
اول اولنه که اول شیادک مأمولی و مرادیدر مهیا دارند • مهیا
و حاضر طوته لر • تا بدل خوش برود • تاکه دل خوشلق ایله کیده • حکایت

آفرین اند حکایتلری کتور مشلدر که یکی از وزرا که از زحلودن بری

بر زیر دستان رحمت آوردی زیر دستلره ضعیفلره مرحمت

کتورر ایدی و صلاح همگنان جستی و دوکلی لرک صلاح و فائدهسنی

طلب ایدر ایدی اتفاقا بخطاب ملک گرفتار آمد اتفاق اول وزیر پادشاهک

خطاب و عتابنه گرفتار کلدی یعنی پادشاه اکا غضب ایلدی همگنان در موجب

استخلاص او دوکلیلرنک استخلاصنک سببنده سعی کردند سعی ایلدیلر و موکلان

کلان در معاقبتش و انک قیدینه موکل و حواله اولنلر اکا عقاب

اتمکده ملاطفت کردندی ملاطفت ایدرلر ایدی و بزرگان دیگر

و غیری اولولر سیرت نیک او انک ایو سیرتنی بپادشاه گفتند

پادشاهه ایتدیلر تا ملک از سر خطای او در گذشت تا پادشاه

انک خطاسی هوسندن کچدی صاحب دلی برین حال اطلاع

یافت بر صاحب دل بو حاله انک اطلاع بولدی و گفت و دخی

ایتدی قطعه تا دل دوستان بدست آری تا که دوستلرک کوکلنی اله

کتوره سن یعنی اله کتوره ایلدن اوتوری بوستان پدر فروخته به باباک

بوستانی صاتلمش یکدر یعنی انلرک خاطری بوستانک صاتلمسیله متسلی

انکر

اتمک ممکن ایسه صاتلمق یکدر زیرا بوستانه دن دوستان لازم و اولیدر

بختن دیگ نیک خواهانرا نیک خواهلرک و دوستلرک جولمکی یعنی طعامی

پشمک ایچون هر چه رخت سراست سوخته به هر نه که سرای اسبابی دیانتی

یکدر زیرا سرای و ملک الدکیده اما یار صادق الدکیده باید نداندیش هم نیکی کن

بداندیشه و دشمنه دخی ایلک و احسان ایله دهن سگ بلقمه دوخته به

زیرا کلبک اغزی بر لقمه ایله دیکلمش یکدر بیت بداندرا نوازش که ای نیکمرد

که سگ پاس دارد چو نان تو خورد حکایت یکی از پسران هارون الرشید

هارون الرشیدک پسرلرندن بری پیش پدر آمد بابا سنک قتنه کلدی

خشمناک غضبلو که فلان سرهنگ زاده پدر شکایت ایدوب ایتدی که فلان

چاوشک اوغلی مرا دشنام مادر داد بکا مادر دشنامنی ویردی یعنی قبیح

لفظ ایله انامی سوکدی هارون الرشید ارکان دولترا هارون

ارکان دولته گفت ایتدی جزای چنین کس چه باشد بو کبی کمسنک

جزاسی ندر یکی اشارت بکشتن کرد ارکان دولتدن بری اول کمسنه‌یی

قتل اتمکه اشارت ایلدی و دیگری بزبان بریدن بری دخی دلنی قطع

اتمکه اشارت ایلدی و دیگری بمصادره و نفی بری دخی ظلم ایله مالنی الوب کندیسنی

شهريدن سعديكه اشارت ايلكي هارون گفت هارون الرشيد ايتدي اي پسر
كرم آنست كه عفو كني اي پسر كرم اولدر كه بو ندن بو كناهي عفو ايدهسن ديكر
نتواني وگر عفو اتمكه قادر اولمزيسه تو نيز دشنام مادرش ده سن دخي اكه
آناسي شتمني ويرنه چندانكه انتقام از حد نگذرد اما اول قدر شتم وير كه
انتقام حدن كچه آنگاه ظلم از طرف تو باشد اول وقت ظلم سنك
طرفكدن اولور ودعوي از قبل خصم ودعوي خصم جانبندن اولور
قطعه نه مردست آن بنزديك خردمند عاقل قتنده وي كه اول كمسه
كه با پيل دمان پيكار جويد كه كوكرشن فيل ايله جنك استيه بلي مرد كس
است از روي تحقيق بلي تحقيق يوزندن وي اول كسه دركه چون خشم
آيدش باطل نگويد كه چون اوله كه غضب كله باطل ونامعقول سويلميه
مثنوي يكي را زشت خويي داد دشنام بو شنيع الخلق بر كمسه يه دشنام
ويردي تحمل كرد وگفت اي خوب فرجام اول كمسه اول دشنامه تحمل ايلدي
واكه ايتدي اي خوب عاقبتلو بتر زانم كه خواهي گفتن آني بن اندن يرامزرك
ونامعقولركم كه سن باكه اوني ديمك استرسن كه دانم عيب من چون
من نداني زيرا بيلورم بنم عيبمي بنجلين بيلمزسن حكايت با طايفه بزركان

بوبلوك

بر بلوك اولولر ايله در كشتي بودم حضرت شيخ ايدر كميده ايدم زورقي در پي ما
بزم اردمزده بو زورق يعني كوچك كمي غرق اولدي بو برادر بگردابي در افتادند
اتفاقا اول زورق خلقندن اكي برادر گردابده دوشديلر يكي از بزرگان
ملاحرا گفت اول كشتيده اولان اولولردن بري ملاحه ايتدي بگير اين هردو
برادرانرا تا ترا صد دينار بدهم طوت يعني خلاص ايله بو اكي برادري كه سكا
يوز دينار ويرم ملاح تا يكي را خلاص كرد ملاح تا كه برني خلاص ايلدي يعني
خلاص ايدنجه آن ديكري هلاك شد اوبريسي هلاك اولدي گفتم حضرت شيخ
ايدر بن ايتدم بقيت عمرش نمانده بود انك عمرنك بقيه سي قالمش ايدي از آن
سبب اول سببدن در گرفتني او تاخير افتاد آني طوتمقده تاخير دوشدي
ملاح بخنديد وگفت ملاح چونكه بندن بو سوزي اشتدي كولدي وايتدي
آنچه تو گفتي راست است آني كه سن ايدركه راست وصحيح در ليكن ميل خاطر من
ليكن بنم خاطرمك ميلي برهانيدن اين بيشتر بود بوني خلاص اتمكه زياده رك
ايدي بسبب آنكه اول سبب ايله كه وقتي در بياباني مانده بودم بر وقت بر بيا
بانده يورلمش قالمش ايدم اين مرا بر اشتر نشانده بود بو كه بني بر اشتره
بندردي واز دست آن ديكر واول غرق اولنك الندن تازيانه خورده

بوده

قچمجی بیتی ایدیم در طفلی طفق لیتیم زملتن کفتم ایدیم صدق الله العظیم عظیم الله

صادق اولدیکی که کلام قدیمنده بیورمشدر من عمل صالحا فلنفسه ومن

ومن اساء فعلیها بو کمسه عمل صالح اتسه او کندو نفسی ایچوندر وبو کمسه

عمل قبیح اتسه او کندو نفسی افزره در قطعه تا توانی درون کس مخراش

مادامکه قادرسن کمسنک خاطرنی طرملمه یعنی پریشان وبیحضور اتمه کاندرین

راه خارها باشد زیرا بو یولده خارلو وارد هر نه ایدرسه ایسک آنی بولورسن

کار درویش مستمند بر آر مظلوم وبیچاره درویشک ایشنی یوقاری کتور یعنی

مرادنی حاصل ایله که ترا نیز کارها باشد زیرا سکا دخی ایشلر اولور یعنی

انجه سنده سکا لازم اولور غیری کمسه لردخی سنک مقصودکی حاصل ایده لر

حکایت دو برادر بودند اکی برادر وار ایدیلر یکی خدمت سلطان

کردی بو بیری سلطانه خدمت ایدردی ودیکری بسعی بازوان نان خوردی

بری دخی بازو لر سعی ایله نان یر ایدی یعنی کسب ایله کفافی حاصل ایدردی

باری بو کره آن توانکر درویش را کفت اول غنی بر اکره درویش برادرینه

ایتدی چرا خدمت سلطان نمیکنی نیچون سلطانه خدمت اتمزسن

تا از مشقت کار کردن برهی تا رنج بولک مشقتندن قورتیلوب خلاص بوله سن

کفت

کفت درویش برادر غنی برادرینه ایتدی تو چرا کار نمیکنی سن نیچون کسب

اتمزسن تا از مشقت مذلت خدمت تا کندوکبی بر مخلوقک خدمتی مذلت

ومشقتندن خلاص یابی خلاص بوله سن کیحکما کفته اند که عاقللر ایتمشلردر

نان خود خوردن ونشستن کشی کندو نانینی یمک واوتورمق یعنی قناعت

نانی یوب حضور ایله اوتورمق به بیکده که کمر شمشیر زرین بستن وبخدمت

ایستادن که التون قوشاق وقلیچ قوشنوب وخدمت ایله یا یاغ اوزره

طورمقدن بیت بدست آهک تفته کردن خمیر ال ایله قزمش الجوبی

خمر ایلمک به از دست بر سینه پیش امیر امیر او کنده الینی سینه اوزره قویوب

طورمقدن یکدر قطعه عمر کرانمایه درین صرف شد اغر بها اولو عمر بوندره

صرف وخرج اولدی تا چه خورم صیف وچه پوشم شتا عجبا یازن

نه ییم وقیشن نه کیم یعنی بو فکرده عمر آخر ایردی ای شکم خیره بنانی

بساز ای لجوج وطمعکار قرن قنق سن بر نان ایله قناعت ایله تا نکنی پشت

بخدمت دوتا تا که خدمت ایله ارقه کی اکی قات ایلمیه سن یعنی بلا ومشقت

چکمیه سن القناعة کنز لا یفنی حکایت کسی بشارت نوشیروان عادل

بو که نوشیروان عادلک قتنه مژده اوقدی بشارت کتوردی بویله دیو

کە خدای عز وجل • کە عزیز وجلیل الله فلان دشمن ترا • سنک فلان دشمنکی بر
داشت • دنیادن کتوردی کفت • نوشیروان عادل اولمغیلە ایتدی هیچ شنیدی
کە وا فرو کذاشت • هیچ اشتدکمی کە بنی اشتدی قویدی یعنی دنیادە بنی ابدی
قودی اشتە حقیقتدە بشارت بودر بیت اکر بمرد عدو جای شادمانی
نیست • اکر دشمن اولدی ایسە شادمانلق وسرور اولمق حقی دکلدر یعنی معقول
ولایق دکلدر کە زندکانی ما نیز جاودانی نیست • زیرا بزم حیاتمز دخی
باقی دکلدر بیت مکن شادمانی بمرک کسی • کە دهرت نماند پس از وی
بسی • حکایت کروهی حکما • بر بلوک عاقللر • در بارکاه کسری • نوشیروانک
دیوان خانەسندە بمصلحتی سخن میکفتند • بر مصلحتدە سوز سویلدیلر یعنی
بر مهمدە تدبیر ایلدیلر • بزرجمهر خاموش بود • بزرجمهر اندە خاموش اولمغین
کفتند • اندە اولان عاقللر ایتدیلر • چرا درین بحث • نیچون بو بحثدە با ما سخن
نمیکویی • بزم ایلە بیلە سوز سویلمزسن • کفت • بزرجمهر اندە ایتدی وزرا مثال
اطبا اند • وزیرلر طبیبلر کبیدر • وطبیب دارو ندهد • وحال بوکە طبیب
داروی ویرمز یعنی علاج ایلمز جز سقیم را • خستەدن غیریە پس چون بینم کە
رای شما • ایلیە جون کورەرم کە سزک رایکز • بر نهج صوابست • صواب طریقی اوزرە

لدن مرا دران سخن کفتن • بیاکە اول محلدە سوز سویلمک حکمت نباشد • حکمت اولمز
بیت چو کاری بی فضول من بر آید • چونکە بر ایش بنم فضولمغز حاصل اولە مرا
در وی سخن کفتن نشاید • اول وقت بلکە اول ایشدە سوز سویلمک لایق
دکلدر • وکر بینم کە نابینا وچاهست • اما اکر کورەیم کە کور وقیودر اکر خاموش
بنشینم کناهست • اول محلدە اکر خاموش اوتورەرم کناهدر زیرا تلف نفس
لازم کلور حکایت هارون الرشید را چون ملک مصر • هارون الرشید چونکە
مصر ملکی مسلم شد مسلم اولدی یعنی ضبط ایلدی کفت • هارون الرشید
ایتدی بخلاف آن طاغی • اول طاغینک کوری لکن کە مراد فرعون علیه اللعنەدر
کە بغرور ملک مصر • کە مصر سلطنتنک غروری سببی ایلە دعوی خدایی کرد
الوهیت دعوسینی ایلدی • نبخشم این مملکت را • بو مملکتی بغشلمم مکر بکمترین
بندکان • مکر کمترین بندکان مکر بندەلرک اک اشاغیسنە بغشلرم کویند ایدرلر
سیاهی داشت کودن • بر سیاه کودن بندەسی واریدی نام او خصیب • انک
نامی حصیب ایدی ملک مصر ابوی ارزانی داشت • هارون الرشید مصر ملکنی
اول سیاهە لایق طوتدی کویند • ایدرلر عقل وکیاست او • اول سیاهک عقلی وزیرککی
تا بحدی بود • بر مرتبەدە ایدی کە طایفە حراث مصر • کە مصر اکنجیلرنک بربلوکی شکایت

ارجاک [illegible]
فضولیە [illegible]
[illegible]
زیادە [illegible]
[illegible]

کودن کاف عربیلە ودالک
فتحەسیلە لغت عربیە
[illegible]
تشبیە واستعارە [illegible]
احمق [illegible]

آوردند شکایت کتوردیلر بویله دیو که پنبه کاشته بودیم که پنبه اکمش ایدک
بر کنار نیل نیل ایرمغی کنارنده باران بی وقت آمد و تلف شد و وقتسز یغمور
کلدی یعنی یاغدی و اول پنبه تلف اولدی بونلرک وادی مقاطعه‌سی و عشری
عفو اتمک ایدی انک ایچون شکایت ایتدیلر کفت سیاه چونکه اندن
بونی اشتدی مرادلرینی اکلیوب پشم بایستی کاشتن یوک اکمک کرک
ایدی تا تباه نشدی تا تباه و تلف اولمیه‌ایدی بیچاره قره احمق بونی اکلور
صانور ایمش صاحب دلی این کلام بشنید و کفت بر صاحب دل بو
کلامی اشتدی وایتدی بیت اگر روزی بدانش در فزودی اکر
رزق و مال علم و فضل ایله اولیدی ز نادان تنگ روزی تر نبودی عالمده
ناداندن فقیررک کمسه اولمز ایدی لیکن بویله دکلدر بنادان چنان
روزی رساند اما الله تعالی حضرتی عز اسمه نادانلره اکثریا رزق ایرشدرر
وبعضده غنا ویرر که دانا در آن حیران بماند که عاقللر انده حیران
و متحیر قالور که انک غنی اولمسی سبب و حکمت نه ایدوکی دوشنور و ظاهر
مثنوی بخت و دولت بکاردانی نیست بخت و دولت کاردانلق و عاقللق
ایله دکلدر جز بتایید آسمانی نیست بلکه آسمانه منسوب اولنک یعنی حق

تعالینک عون و توفیقندن غیری ایله دکلدر اوفتاده است در جهان بسیار
جهانده چوق واقع اولمشدر بی تمیز ارجمند و عاقل خوار ادراکسز جاهل تمام قدرلو
و عزتلو و عاقل خوار و بی اعتبار کیمیاگر بغصه مرده و رنج کیمیاگر یعنی کیمیا
طلب ایدیجی غصه و رنج ایله اولمش که بو قدر بلالر مشقت چکر الندن نسنه گیرمز
ابله اندر خرابه یافته گنج ابله خرابه‌ده خزینه ویرانده گنج بولمش و حضور و سرور
ده اولمش بیت جام می و خون دل هر یک بکسی دادند در دایره قسمت
اوضاع چنین باشد حکایت یکی را از ملوک پادشاهلردن برینه
کنیزک چینی بر چینلو جاریه جلب آورده بودند کتورمش ایدیلر خواست
پادشاه دیلدی که در حالت مستی باوی جمع آید که مستلک حالنده
اول دختر ایله جمع کله یعنی جماع ایلیه دختر ممانعت کرد دختر منع
ایلدی ملک در خشم شد پادشاه دخترک بو فعلندن خشمه کتدی یعنی
غضب ایلدی و مر او را و اول دختری بسیاهی بخشید مستلک حالنده بر سیاهه
بغشلدی که لب زبرینش که اول سیاهک اوست طوداغی از پره
بینی گذشته بود بورنینک قنادندن کچمش ایدی و زیرینش والک
طوداغی بگریبان فرو هشته اشغه یقاسنه صرقمش ایدی هیکلی بود اول سیاه

ابله احمق

اول سیاه بر هیئات و بر صورت ایدی که کَه صحنِ جنّی که صحن جنّی که حضرت سلیمانک
سلطنت خاتمنی بر جاریه نک الندن الدی ایدی که حدّدن زیاده قبیح ایدی
از طلعتش بر میدی اول قبح ایله اول سیاهک طلعتندن نفرت ایدر ایدی
و عینی القطره دخی بر و قطران چشمه سی از بغلش بکندیدی انک جرکین
قولتوغندن قوقر ایدی یعنی اول سیاهک بغلی عینی القطردن قره دار
قوقر ایدی بیت تو کویی تا قیامت زشت رویی سن دیرسن که قیامته
دکن زشت رویلک واندامسزلق بر و ختمست و بر یوسف نکویی اول سیاه
اوزره ختم و تمام اولمشدر و یوسف اوزره کوزللک و موزونلق ختم
اولمشدر یعنی یوسف پیغمبر علیه الصلوات والسلامدن خوب واندن
زشت قیامته دکن کلمزیر ایدک اکر آنی کوریدک قطعه شخصی نه چنان
کریه منظر انجلین قبیح صورتلو بر شخص دکل ایدی وانکه بغلش نعوذ بالله
واندن کها انک بر قولتوغی وار ایدی که نعوذ بالله انک قبیح رایحه سندن
زیرا زنکیرک قولتوغی غایت ایلدو دار قوقر و دار با آفتاب ورای نمود آی
آینک فنا بند اولن جیفه کبی یعنی اول سیاهک بغلی بوذکر اولان ایلده جیفه
نیجه قبیح قوقر ایسه ایله قبیح قوقر ایدی سیاه را کران مدّت اتفاقا سیاهک اولزمانده

اول زمانده نفس طالب بود نفسی جماعه طالب ایدی و شهوت غالب و آرزو میلی
غالب ایکن مهرش بجنبید اول کنیزکه سیاهک محبتی حرکت ایلدی و کوکلی
چکلدی و مهرش بر داشت و اول کنیزکک مهرنی قالدردی یعنی بکارتنی
ازاله ایلدی بامدادان علی الصباح ملک کنیزک را جست پادشاه کنیزکی طلب
ایلدی و نیافت دخی بولمدی ماجرا بگفتند حکایتی یتدیلر پادشاهه ام
کفت پادشاهی خشم طوتدی و بفرمود دخی بیوردی تا سیاه کنیزک را
تا سیاه ایله کنیزکک دست و پای استوار ببندند النی و ایاغنی محکم
بغلیه لر و از بام جوسق بقعر خندق در اندازند و قلعه برجی اوزره اولن
قصرک طامندن قلعه نک خندق قندآنه لر یکی از وزراء نیک محضر ایو خویلو
فنبرلردن بری روی شفاعت بر زمین نهاد شفاعت یوزنی یره اوزره
قودی و کفت دخی ایتدی سیاه بیچاره را درین خطایی نیست بیچاره سیاهک
بو خصوصده اصلا بر خطاسی یوقدر بلکه سایر بندکان بلکه سایر بنده لر بخشش
و انعام خداوندی خداونده منسوب اولن بخشش و انعامه نعمتادند
معتادلردر کفت وزیر ایتدی اکرچه مفاوضه او شبی تأخیر کردی اکر سیاه
اول جاریه نک مشاد کتنده یعنی اکر جماع اتمده بر کیجه تأخیر ایلسیدی چه شدی

نه اولور ایدی گفت وزیر ایتدی ای خداوندای پادشاه نشنیده که گفته‌اند
اشتمش میسن که عاقللر ایتمشلردر قطعه تشنهٔ سوخته در چشمهٔ حیوان چو رسید
یانمش صوسز یعنی زیاده حرارتلو کیمسه چونکه آب حیات چشمه‌سنه ایرشدی
تو مپندار که از پیل دمان اندیشد سن ظن ایلمه که اول دمده کوکرمش
فیلدن خوف وحذر ایده ملحد گرسنه در خانهٔ خالی بر خوان نعمت ایله
طولو خالی وتنها خانه‌ده آج ملحد عقل باور نکند کز رمضان اندیشد
عقل اعتماد واعتقاد ایلمز که اول ملحد رمضاندن فکر ایلیه وطعام یمیه
یعنی البته طعام یر ملک را این لطیفه خوش آمد پادشاهه
بو لطیفه خوش کلدی و گفت دنجی ایتدی سیاه را بتو بخشیدم سیاهی
سکا بغشلدم اما کنیزک را چکنم اما کنیزکی نیلیم گفت وزیر ایتدی کنیزک را
هم بسیاه بخش کنیزکی هم سیاهه بغشله که نیم خورده او هم او را شاید
زیرا انک ارتغی ینه اکا لایقدر قطعه هر کرا ابدوستی مپسند هر کس
آنی دوستلغه قبول ایلمه که رود جای ناپسندیده که اول کمسه نامقبول
واستمدعمک یره کیده تشنه را دل نخواهد آب زلال صوسز کوکلی
شیرین ولذیذ صو استر نیم خورده دهان گندیده حال بو که اول صو قوقمش اغزک

ارتغی

ارتغی اوله یعنی اغزی قوقر بر کمسه اندن صو اچمش اوله قطعه دست سلطان
دگر کجا بیند سلطانک النی کیروقنده کوره چون بسرگینی در افتاد ترنج
چونکه ترنج حیوان بخنده دوشدی یعنی سلطان بر کز او ترنجی چوکنز النده المز
زیرا سلطانلرک دلی سایرلرک دلنه بکزر دکلدر تشنه دل کی بخواهد
آب زلال تشنه‌نک کوکلی قچن لذیذ وشیرین آب طلب ایده یعنی استز کوزه
بگذشته بر دهان سلنج حال بو که اول کوزه طوداغی یلیمه‌نک اغزی اوزره
کچمش اوله یعنی اندن صو اچمش اوله حکایت اسکندر رومی را پرسیدند
اسکندر رومیه سؤال ایلدیلر بو یلدیع که دیار مشرق و مغرب بچه گرفتی که
شرق ومغرب دیارنی نه وجهله طوتدک وجمله عالمی نیجه مسخر ایلدک که ملوک پیشین
را خزاین وعمر ولشکر که سندن اوکدکی پادشاهلر خزینه‌لری وعمر ولشکر بیشتر
از این بود بوندن یعنی سندن زیاده ایدی وایشانرا اول‌اندن چنین فتحی
میسر نشد بونجلاین بر فتح میسر اولمدی گفت اسکندر سؤال ایدنه ایتدی
بعون خدای تعالی عالی الکهک عون وعنایتی ایله هر مملکت را گرفتم هر مملکتی که
طوتدم یعنی مسخر ایلدم رعیتش را نیازردم رعیتنی اینجتمدم ونام پادشاهان
وپادشاهلرک نامنی جز بنیکویی نبردم ایلکدن غیری ایله التمدم بیت بزرگش

نخواهند اهل خرد

اهل عقل اولکسی بزرک وسعادتلو اوقوللو ومقبول الطوغزلو که نام بزرکان

بزشتی نبرند که اولولرک نامنی قباحت ایله ایلده یعنی نامعقوللق ایله یاد ایده

قطعه این همه هیچست چون می بگذرد بو هپ کلیسی هیچ ولاشی در چونکه

کچی وفانی اولعرای همه در مصراع تانیه غفلت وخطا اولنمیه تخت

وبخت وامرونهی وگیرودار تخت وبخت وامر ونهی یعنی حکومت وگیرو

دار یعنی طمطراق وطنطنه وصاولعرت بونک استعمالی بوذر غفلت اولنمیه

نام نیک رفتگان ضایع مکن کتمشدرک یعنی اولمشلرک ایوادنی ضایع ایلمه

بلکه انلرک نامنی ایلک یاد ایله تا بماند نام نیکت پایدار تا که سنک ایوادک

دنیاده پایدار وباقی قاله که غیرلر دخی سنک نامکی ایلک ایله یاد ایده لر باب

دوم در اخلاق درویشان یکی از بزرکان پارسایی را گفت اولو

لردن بری بر صالحه ایتدی که چه گویی در حق فلان عابد که فلان عابدک

حقنده نه دیرسن که دیگران در حق او که غیرلر انک حقنده بطعنه طعن

ایله سخنها گفته اند سوزلر ایتمشلردر گفتا ولپارسا ایتدی بر ظاهرش

عیب نمی بینم انک ظاهری اوزره عیب کورمزم ودر باطنش غیب ندانم

وانک باطننده غیب بلمزم قطعه هر کرا جامه پارسا بینی هر کیمی که پارسا جامه

ایله

ایله کورسن یعنی ظاهرا صالح اوله پارسا دان ونیکمرد انکار انی صالح بیل وایو

کمسه ظن ایله نامعقول اعتقاد ایلمه ور ندانی که در نهانش چیست اکر بیلمز ایسک

که انک طبعنده نه وار در محتسب را درون خانه چه کار محتسبک او ایچنده نه

ایشی وار در حکایت درویشی را دیدم بر درویشی کوردم که سر بر آستان

کعبه نهاده بود که باشنی کعبه شریفک آستانی اوزره قومش ایدی ومیگوی

که زیرنی می نالید ویوزینی یره سوروب اینکلر ایدی ومیگفت دخی ایدر ایدی

یا غفور یا رحیم ای عاصیلره مغفرت ایدیجی وای بیچارلره ترحم ایدیجی الله تو

دانی که از ظلوم وجهول چه آید سن بیلورسن که ظلوم کیدن وجهولدن

نه عمل کلور که ترا شاید که سکا لایق اوله انه کان ظلوما جهولا قطعه

عذر تقصیر خدمت آورده ام درکاهکه خدمت قصورنک عذرنی کتوردم

که ندارم بطاعت استظهار زیرا طاعته استظهار طوتمزم بلکه سنک

لطفکه اعتماد طوترم عاصیان از گناه توبه کنند عاصیلر کناهدن توبه

ایدرلر عارفان از عبادت استغفار واما عارفلر عبادتدن استغفار

ایدرلر گویا هرگز عبادت اتمشلردر عابدان جزای طاعت خواهند عابدلر

اتدکلری طاعتک جزاسنی استرلر وبازرگانان بهای بضاعت وبازرگانلر

متاعدنک بهاسنی استر بحسن بنده امیدا قدرم نه طاعت امید کتورمشم طاعت
کتورمشم و بدء یعنی آمده ام نه بتجارت وقتا که بکد سؤال کلمشم متاع عمل ایله تجارته
کلمشم اصنع لنا ما انت اهله بزم حقمزده شول نسنه یی که سن اکه لایق سن
اول مغفرت و رحمتدر که عاصی بنده لرک سندن آنی رجا ایدرلر ولا تفعل
بنا ما نحن اهله و اشلمه بزم حقمزده شول نسنه یی که بز اکه لایق اولن خطا و
عصیانمزدن اوتری عذاب و عقابدر اما سن لطفکدن عفو ایدوب
بزی جهنمدن آزاد ایله **بیت** گو کشتی و رحم بخشی روی و سر بر آستانم
اکر بنی هلاک ایدرسن اکر جرمی بغشلیه سن یوزم و باشم استانک اوزره در یعنی
هرگز سندن یوز چویرمم بنده را فرمان نباشد هر چه فرمایی بر آنم بنده نک
فرمانی اولمز و نسنه یه قادر کلدر هر نه که بیورر سن انک اوزرنده ام یعنی جمیع
امرکه مطیع و منقادم **قطعه** بر در کعبه سائلی دیدم حضرت شیخ ایدر کعبه
شریفک قپوسی اوزره بر سائلی کوردم که همی گفت و می گریست زار
خوش که اول سائل جان و دلدن جناب حقه توجه ایدوب ایدر ایدی
و حرارت ایله خوش خوش آغلر ایدی مقول قول بو بیتدر من نگویم که
طاعتم بپذیر ای نعم ربتم بن دیمزم که بنم طاعتمی قبول ایله و اندن اوتری باکه اوج
ثواب

ثواب ویر قلم عفو بر گناهم کش بلکه دیرم لطفک ایله عفو قلمنی گناهم اوزره چک
یعنی گناهمی عفو ایله نتیجه کلام طاعت ایتدم دیمزم زیرا اصلا طاعتم یوقدر بلکه
جمیع افعالم خطا و گناهدر اما سن کرمک ایله عفو ایله **حکایت** عبد القادر گیلانی
را دیدم گیلانلو عبد القادری کوردیلر قدس الله سره العزیز که در حرم کعبه روی
بر حصا نهاده همی گفت ای که کعبه شریف حرمنده خرده طاش اوزره یوزینی ایلدی ایکن
ای خداوند ببخشای ای افندی بو عاصی بنده که ترحم ایله و گر مستوجب عفوییم
اما اگر عذابه مستحق ایسم که بالکه البته عقوبت ایلر ایسک در قیامتم نابینا بر انگیز
باری قیامتده بنی کور اوله رق قوپار تا در روی نیکان شرمسار نشوم تا کم سنک
مقبوللرک یوزنده خجل و شرمسار اولمیم **قطعه** روی بر خاک عجز می گویم هر سحر
عجز و بیچاره لک خاکی اوزره یوزم قویوب ایلدم هر سحر که باد می آید هر سحر وقتی که
یل کلور یعنی اسر ای که هرگز فرامشت نکنم ای خدا که هرگز سنی بر نفس فراموش
ایلمنم هیچت آز بنده یاد می آید عجب هیچ سکا بندکدن یاد کلور می یعنی یاد
ایلر میسن **حکایت** کند فقیه خانه پارسایی در آمد بر اوغری بر صالحک
خانه سنه کلدی که اندن بر نسنه اوغرلیه چندانکه طلب کرد اول قدر که خانه ده
الاجق نسنه طلب ایلدی چیزی نیافت اصلا بر نسنه بولمدی زیرا اول پارسا زاده

فقیر ایدی دلتنگ شد اول دزد دلتنک و بیحضور اولدی یاخود معنی بویله اوله
اوغری دلتنک کتدی بو تقدیرجه شد رفت معناسنده در پارسا را خبر شد
پارسایه خبر اولدی کلیمی که بر آن خفته بود بر کلیم که انک اوزرنده یاتمش ایدی
که در رهگذر دزد انداخت اول کلیمی دزدک کچک یولنه آتدی یعنی براقدی
تا محروم نگردد تا که اول کلیمی اله واندن محروم دونمیه **قطعه** شنیدم که
مردان راه خدای اشتدم که خدا یولنک ارلری یعنی الله تعالی حضرتنک دوستلری
دل دشمنان را نکردند تنگ دشمنلرینک کوکلنی طار ایتمدیلر یعنی پریشان
خاطر ایتمدیلر ترا کی میسر شود این مقام بو مقام و بو مرتبه سکا قچان میسر
اوله که با دوستانت خلافست و جنگ زیرا سنک دوستلرک ایله
خلاف و جنک سواری که متصل انلر ایله خصومت ایدرسن مودت اهل صفا
چه در روی و چه در قفا اهل صفانک محبتی یعنی اولیاء اللهک دوستلغی
نه یوزده نه آردده سنک آکی سیدر علی التسویه در نه چنانکه از پست عیب گیرند
انجلین دکل که سنک اردکدن عیب طوتهلر و سنی ذم ایدهلر و پیشت بمیرند
و یوزکه کلدکده زیاده اولهلر یعنی تملق و تواضع ایدهلر **بیت** در برابر
چو گوسفند سلیم مقابلده انلر سلیم و حلیم کوسفند کبیدر یعنی زیاده تواضع

یعنی قیون

ایدرلر

ایدرلر در قفا همچو گرگ مردم خوار اما قفاده ادم ییجی ویرتجی قورد کبیدر یعنی
ذم ایدرلر بلکه هلاک ایتمک قصد ایدرلر اما اهل الله بویله دکلدر انلرده مواجهه وقفا
برابردر **بیت** هر که عیب دگران پیش تو آورد و شمرد هر کیمکه غیرلرک عیبنی
سنک قتکده کتوردی و صایدی یعنی تقریر ایتدی بی گمان عیب تو پیش دگران
خواهد برد شبهه سز سنک عیبکی دخی غیرلر قتنه الته جکدر **حکایت** تنی چند
از روندگان سیاحت ایدجی صوفیلردن بر قاچ کمسنه متفق سیاحت
بودند سیاحتده متفق اولدیلر و شریک رنج و راحت ورنج و راحتده اورتق اولدیلر
یعنی عهد ایتدیلر که جمیع خصوصده بری برینه ظهیر و معین اولهلر خواستم که
موافقت کنم حضرت شیخ ایدر دیلدم که انلره یولداشلق ایلیم یعنی انلر ایله سیا
حت کیدیم موافقت نکردند اما باکه موافقت ایلمدیلر یعنی یارلغه قبول ایلمدیلر
گفتم ایتدم از کرم و اخلاق بزرگان بدیعست اولولرک کرمندن و اخلاق
حمیده سندن بدیع و بعیددر که روی از مصاحبت مسکینان برتافتن
که مسکینلرک مصاحبتندن یوز چویرمک و فایده دریغ داشتن و فایده یی
دریغ طوتمق که من در نفس خویش زیرا بن کندو ذاتمده این قدر قوت و سرعت
می شناسم بو قدر قوت و چابکلک بلورم که در خدمت مردان که مردلو یارلر

خدمتنك یادِ شاطرِ باشم بهادر وخدمت كذار یار اولم نه بادِ خاطرِ خاطر
یوكچه اولیم شعر اِن لم اكن راكبَ المواشي اكرین وكب لره بنجی اولیم یعنی ترك
ایله همعنان اولوب مصاحبتكزه لیاقتم اولمیه اسعی لكم حاملَ الغواشي سعی
ایلدم سزك غاشیه لركزی كوترمكه یعنی خدمتكزه ایلدم یكی آزان بیان
كفت چونكه بوقدر ابرام ایتدم اولا اوتاددن بری ایتدی یعنی قبول اتدكارند
عذر بیان اتدی بویلدی نوا زین سخن كه شنیدی بو سوزدن كه اشتدك
دلتنك مدار كوكلكی تنك وبیحضور طوتمه كه كرنه دفترها زیرا بو كونلرده یعنی
بو یقینده كزدی بصورت صالحان كه آمد صالحلر صورتنده بر كزدی بزه كلدی
وخوددار اتمه سلك صحبت ما منتظم كرد وكندو سنی بزم مصاحبتمز سلكنده منتظم
ومختلط ایلدی بیت چه داشتندكم كه كه جامه كشت ادعا نه بیلور كه جا
مه كیمده صالح میدر یوخسه فاسق میدر نویسنده داند كه در نامه چیست
كاتب بیلور كه نامه ده نه واردر انا كه سلامت حال كه وبنا نست
اول سبب دنه كه درویشلرك حالنك سلامتیدر كه تمام خلوص قلب وصفای
خاطره مالك لردر كمان فضولش نبرند اول ذنده قبیح وناسعقول ظن ایتمدیلر
یعنی بودرویش دكلدر بلكه بر فضولكدر دیمدیلر وبنادی قبولش كردند

وانی

وآنی صالح دیدی یار لغد قبول بیت ظاهر حال عارفان دلقست عارفلرك ظاهر حالی
دلقدر یعنی علامت ظاهره خرقه كیمكلدر این قدر بس كه روی در خلقست انلره بو
قدر یتر یعنی خرقه ایله عارف ولدقلری كافیدر زیرا انلرك یوزی خلقه دردر في
باطنلری معمور اولمق لازم دكلدر زیرا عارف بالله دكلدر بو بیت بطریق الا
ستهزا آدی غفلت اولنمیه مصراع كه عمل كوش و هر چه خواهی پوش عمل صالح
سعی ایله وملبوساتدن هر نه استرسك كی تاج بر سر نه و علم بر دوش پادشاه
وصاحب دولتلر كبی باشكه اغمزده تاج وامزك اوزره علملو قفتان كی كجكر
عادتیدر علمی اموزده دوشعدلو بو سوز اكه كوره علم بونده سنجاق معناسنه دكلدر
تمغا معناسنه در كه جامه لره بصرلر زاهدی كه پلاس پوشی نیست زاهدلك
پلاس كیمكلكه دكلدر زاهد پاك باش و اطلس پوش عمل صالح ایله پاك و پارسا
زاهد اول و اطلس كی یعنی باطنك معمور اولسون ظاهرك نیجه اولورسه ضرر ایتمز
بونده مبالغه یوقدر دكلدر مثنوی ترك دنیا و شهوتست و هوس پارسالق و زاهد
لك دنیایی وشهوت وارزوی و هوای هوسی ترك ایلمكدر پارسایی نه ترك
جامه و بس انجق لطیف وحریر جامه كیمكی ترك ایلمك دكلدر كه كوز اغند مرد بایدبود

روی بونده ظاهر معناسنه در

الحقیقه

ستر اغند زره معناسنه در

او... بیلیه فقط معناسنه در

زده‌ای بهادرکه اولمق کرک بو محنت سلاح جنگ چه سود محنت یعنی قورقو
افزوده جنک سلاحی نه فائده زیرا انک ایله بیله قچی بو سوز تمثیل طریقی ایله در فی الجمله
محصل کلام دوقنری تا شب رفته بودیم بر کون تمام اخشامه دکن کتمش ایدک
و شبانکه واخشام وقتی بر حصارک دیبنده خفتند استراحت ایچون یاتمش ایدک
عزت بی توفیق سعادتسز اوغری ابریق رفیق برداشت بر رفیقک
ابریقنی کوتوردی که بطهارت میروم که طهارته کیدرم دیو او خود
بغارت میرفت حال بو که او خود یغمایه کیدر ایدی بیت پارسا بین که خرقه
تن بو کرده پارسایی کور که اوزرنده خرقه ایلیک یعنی صالحلر کبی خرقه کیدی
جامه کعبه را جل خر کرده کعبه اورتسنی کویا اشک جلی ایلیک یعنی اصل اول
لونده صالحلر لباسی یراشمدی نته کم کعبه شریف اورتسی خره یراشمدی
چندانکه از نظر درویشان غایب شد اول قدر ایراق کتدی که درویشلرک
نظرندن غایب ونابدید اولدی ببرجی بر رفت برج اوزره چقدی وحقه بدزدید
واول حصاردن جواهر ذی قیمت نسنه ایله طلو بر حقه اوغرلدی تا روز روشن
شد روز روشن اولنجه دکن آن تاریک دل اول قره کوکللو کوکلو کنده مبلغی راه رفته
بود بر وافر یول کتمش ایدی و رفیقان بی گناه و کناهسز رفیقلر خفتند اویومش ایدیلر

بامدادان

بامدادان علی الصباح همه را بقلعه بردند دکلی سنی قلعه‌یه التدیلر وبزندان
کردند وزندانه ایلدیلر یعنی زندانه قویدیلر عاقبت خلاص بولدق ازان تاریخ
ترک صحبت گفتیم اول زماندن بری صحبت ترکنی ایتدک یعنی کمسه ایله مصاحبت
اتمکی ترک ایتدک وطریق عزلت گرفتیم وعزلت طریقنی طوتدق که السلامة فی الوحدة
زیرا سلامت وحضور وحدتده در قطعه چو از قومی یکی بیدانشی کرد چونکه بر قو
مدن بری جاهلق یعنی ای بنر ملک ایلدی نه کهتر را منزلت ماند نه مهتر را انک
ایبسزلکندن اول قومک اولوسنه و نه کیچی سنه حرمت وعزت قالور انک قباحتی
جمله‌سنه ایرشور نمی بینی که گاوی در علفزار گورمدکمی که بر گاو علفزاریده
بیالاید همه گاوان ده را کوی یکی دکلی صغرلرنی بولاشدرر یعنی انک سببی ایله
دکلی سنه ضرر ایرشور که علفزارک صاحبی کورر جب دکوب قوار قباحتی
برینه ایدر اما جمله‌سی متهم اولور گفتم سپاس منت خدایرا حضرت شیخ ایدر اندرون
بو حکایتی سماع اتدکدن صکره ایتدم عزیز وجلیل اللهه شکر ومنت که از فواید
درویشان محروم نماندم که درویشلرک فائده‌لرندن محروم قالمدم اکرچه از صحبت
ایشان وحید شدم اکرچه انلرک صحبتندن وحید قالدم یعنی انلر ایله خلطه
ومصاحبت میسر اولمدی اما بدین حکایت که گفتی اما بو حکایت ایله که ایتدک

مستفید گشتم متفید وفایده مند اولدم واشال امارلر اونیم گبیده گر حمد عمره این نصیحت

بکار آید دوکلی عمره بو نصیحت ایشه کلور یعنی ایشه یرار مثنوی بینک ناتراشیده

در مجلسینه برادینز سببی ایله بر مجلسده بر نجد دل هوشمندان بسی چون عاملکر

کوکلی انجنور وپریشان اولور اگر بر کدۀ بر کنند از گلاب اکر بر حوضی گلابدن

یعنی گلاب ایله بر ایلیه لر نکی ندوی افتد کند منجلاب بر کلبکه اول حوض دکوش

انی ناپاک ایلر یاخود یعنی بو یلدا اولدا اول گلاب ناپاک اولور بو تقدیر چه کند

شوی معنا سنده اولور حکایت زاهدی مهمان پادشاهی بود بر زاهد بر

پادشاهه مهمان اولدی چون بر سفره بنشستند چونکه سفره اوزره اوتوردیلر

و طعامه شروع ایلدیلر کمتر از آن خورد زاهد طعامی اندن آزرق یدی که ارادت

او بود که انک اراده تی ایدی یعنی بیچاره زاهد ریا بلاسندن قونی طوییجه یمدی

و چون بنماز برخاستند وچونکه نمازه قالقدیلر بیشتر از آن کرد اندن زیاده

ایلدی یعنی قیلدی که عادت او بود که انک عادتی ایدی تا ظن صلاحیت که

حق او زیادت کنند اول ارای بو جمله ریایی اندن او تری ایلدی که تا صلاحلق

ظنینی انک حقنده زیاده ایلیه لر بیت ترسم نرسی بکعبه ای اعرابی قورقرم کعبه یه

ایرشمیه سن ای اعرابی کین ره که تو میروی بترکستانست زیرا بو یول که سن گیدرسن

ترکستانه

ترکستانه در یعنی بو دیا یوری سنی حق تعالی حضرتنه ایرشدرمز بلکه دخی زیاده بعید

ایدر یعنی بعیده سبب اولور چون بمقام خویش باز آمد چونکه اول زاهد کیرو

کندو مقامنه کلدی سفره خواست تا تناول کند سفره طلب ایلدی تا که طعامدن

پسری داشت صاحب فراستی ول زاهد صاحب فراست بر پسر طوتر ایدی

یعنی وار ایدی کفت او پسر باباسنه ایتدی ای پدر ای بابا که دعوت سلطان

چیزی نخوردی پادشاهک دعوتنده بر نسنه یمدک می کفت زاهد ایتدی

که نظر ایشان انلرک نظرنده چیزی نخوردم که بکار آید بر نسنه یمدم که ایشه

یرایه یعنی غرای مجد یمدم کفت پسر ایتدی نماز را هم قضا کن قلدوغک نمازی

دخی قضا ایله که چیزی نکردی که بکار آید زیرا بر نسنه ایلمدک که ایشه

یرایه یعنی حق تعالی حضرتنه لایق بر نماز قلمدک قطعه ای هنرها نهاده بر کف دست

ای هنرلرینی الی آیسه اوزره قومش واشکاره ایلمش کسنه عیبها در گرفته زیر

بغل عیبلرینی قولتغی آلتنه طوتمش وستر ایلمش کسنه تا چه خواهی خریدن

ای مغرور عجب نه صاتون المق استرسن ای مغرور یعنی نه صاتون الساک

گرکدر ای مغرور روز درماندگی بسیم دغل عاجزلق وبیچاره لق کونی قلب وکچه

سیم و درهم ایله یعنی ریا ایله اولان عمل ایله آخرتده ثواب و درجات امید طوتمه

حکایت یاد دارم که در عهد طفولیت حضرت شیخ ایدر یاد طوتارم یعنی خاطرمده
در که طفولیتمزده متعبد بودم عبادت ایدیجی ایدم و شب خیز یعنی کیجه ایلدیجی
ایدم و مولع زهد یعنی زهده و پرهیزه حریص ایدم شبی در خدمت پدر
نشسته بودم بر کیجه بابام حضورنده او تورمش ایدم و همه شب دیده بر هم
نبسته و دوکلی کیجه کوزمی بری بری اوزره یومامش ایدم یعنی
اول کیجه صباح دک اویومدم و مصحف عزیز در کنار
گرفته و عزیز مصحفی قوجاغمده طوتمش ایدم یعنی تلاوت
ایدر ایدیم و طایفه‌ای گرد ما خفته و بر طائفه بزم اطرافمزده
اویومش ایدیلر پدر را گفتم بابامه اول حالده ایتدم
از اینها یکی سر بر نمی‌آرد بونلردن بری باشنی یوقاری
قالدرمز که دوگانه‌ای بگذارد که ایکی رکعت نماز ایده در خواب غفلت
چنان خفته‌اند غفلت خوابنده انجلاین اویومشلردر که گویی مرده‌اند که دیسین
بونلر اولمشلردر گفت پدرم جونکه بندن بو سوزی اشتدی نصیحت طریقی
ایله باکا ایتدی جان پدر ای بابانک جانی تو نیز اگر بخفتی سن دخی
بونلر کبی اگر اویویدک به که در پوستین خلق افتی یک یدی که خلقک غیبتنه

دوشسن اویومق یک ایدی خلقی غیبت ایتمکدن قطعه نبیند مدعی جز خویشتن
را مدعی و خود بین کندوسندن غیریسنی کورمز که دارد پرده پندار در پیش
زیرا او کندو ظن و عجب پرده‌سنی طوتمش یعنی خود بین ستلک انک دیده‌سی دیکی قتنده
پرده در که غیری کورمکه مانع قویلدی اگر چشم خدا بینی ببخشندش اگر مدعیه خدا کورر
کوز بغشلیه لر بخشند ک فاعلی الله تعالی حضرتیدر تعظیما صیغه جمع ایله کتوردی
نبیند کسی در نظام مصراع نبینی هیچ کس عاجزتر از خویشتن اول وقت هیچ کمسه‌یی عاجزک
وحقیرکک کورمزسن بونده صنعت التفات واردر من الغیبة الی الخطاب

حکایت بزرگی را در محفلی همی ستودند بر اولویی بر مجلسده مدح ایدیلر و در
اوصاف جمیلش و انک جمیل و لطیف وصفلرنده مبالغه همی نمودند مبالغه کوستردیلر
سر بر آورد و گفت اول کمسنه باشنی یوقاری قالدردی و ایتدی من آنم که من
دانم بن اولکیم که من بیلورم یعنی بن بنی سزدن یک بیلورم شعر عربی کفیت
اذى يا من تعد محاسني سن کفایت اولندک اذی یوندن ای شول کمسه که سن بنم
ایو خویلرمی صایارسن یعنی سنک باکه بو قدر جفاک یتر که خلقه اقرار ایتدک بنی مدح ایلدکسن
زیرا اول مدح دن باکه غرور و کبر و عجب حاصل اولور که اول مدح معنیده بنم هلاکمه
وحقیمده قتل و مقتلمه سبب اولور قال النبی صلی الله علیه وسلم احثوا التراب فی وجوه

المداحین

و قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ويحك قطعت عنق صاحبك صدق حبيب الله في جميع المقال

علانیتی مسئله الم تدر باطنی بوسه کورمدیکک بنم ظاهرمدر دخی سن بنم باطنیمی
و قلبه متعلق اولان معانی بیلمدک اول سببدن باکه حسن اعتقاد اتمشسن قطعه شخصم
بچشم عالمیان خوب منظرست بنم شخصم عالمک کوزنده خوب منظردر یعنی هرکس باکه
صالح دیو اعتقاد ایدر و حسن ظن ایدوب بنی مدح ایدر ز خبث باطنم سر خجلت
فتاده پیش لیکن باطنمک خباثتندن خجالت باشی اوکمه دوشمشدر طاوس
را بنقش و نگاری که هست خلق طاوسی اول نقش و نگاری سببی ایله که انده واردر
تحسین کنند و او خجل از پای زشت خویش خلق تحسین ایدرلر اما او کندونک
زشت آیاغندن خجلدر حکایت یکی ز صلحای جبل لبنان لبنان طاغنده کی
اولان صلحادن بری که مقامات او در عرب مذکور بود که اول صالحک مقاماتی
عرب دیارنده مذکور ایدی و کرامات او مشهور و اول صالحک کراماتی مشهور
ایدی بجامع دمشق در آمد اول صالح شام جامعنه کلدیکه جامع بنی امیه دیمک
ایله مشهوردر و بر کنار برکه کلاسه و برکه کلاسه نک کنارنده بو برکه کلاسه اول جامعک
بر بابی یاننده واقع اولمش بر حوضک اسمیدر طهارت همی کرد طهارت ایدر ایدی
پایش بلغزید ناگاه قضا ایله اول صالحک آیاغی طیرندی و بحوض در افتاد اول حوضه
دوشدی

دوشدی و بمشقت بسیار و چوق زحمت ایله از آنجا خلاص یافت اورادن خلاص
بولدی چون نماز را بپرداختند چونکه نمازی تمام ایلدیلر یکی ز اصحاب کفت اصحاب
دن یعنی مریدلرندن بری شیخه ایتدی مرا مشکلی هست بنم بر مشکلم واردر کفت
شیخ ایتدی آن چیست اول مشکل ندر کفت اول مرید ایتدی یاد دارم که تو در روی
دریای مغرب میرفتی یاد طوتارم یعنی الآن بنم خاطرمده در که سن مغرب دریاسنک
یوزی اوزره کیدرک و قدمت تر نشدی و قدمک یاشلنمدی ایدی دکلکده غرق
اولمیدک امروز بو کون چه شد نه اولدی که درین یک قامت آب که بو بر آدم بویی
صوده از هلاکت چیزی نمانده بود سنک هلاککدن بر نسنه قالمش ایدی که بونجه
حکمتست بونده نه حکمت واردر شیخ سر بجیب تفکر فرو برد شیخ چونکه اول کلامی بو سوزی
اشتدی باشنی تفکر یقه سنه اشغال ایلدی و پس از تأمل بسیار و چوق تأملدن صکره سر
بر آورد و کفت باشنی یوقاری قالدردی و اول کمسه یه جواب ویروب ایتدی
نشنیده سید عالم اشتمدیکمی که عالمک سیدی محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم
کفت ایتدی لی مع الله وقت بنم ایچون یعنی باکه مخصوص الله تعالی ایله بر وقت واردر
لا یسعني فیه ملک مقرب ولا نبي مرسل ایله وقت که باکه وسعت ویرمز او وقتده
مقرب ملک و مرسل نبی یعنی اول وقت باکه مخصوصدر که بن اول وقتده حق تعالی

حضرتنه بو رتبه توقف حاصل ایدرکه اول توقفده نه مقرب ملک و نه مرسل نبی ایرشمز ونکفت
علی الدوام وحبیب اکرم علیه افضل الصلوات واکمل التحیات لی مع الله علی الدوام دیمدیکی
وقتی جنبش که فرمودی بر وقت بو تجلی که بیوردی بجبرائیل ومیکائیل نپرداختی اول
جبرئیل و میکائیل ایله مصاحبت ومقارنت اتمزدی و دیکر وقت با حفصه وزینب در
ساختی و بر وقت حفصه وزینب ایله مصاحبت ومقارنت ایدر ایدی رضی الله عنهما
مشاهدت الابرار بین التجلی والاستتار ایولرک یعنی مقبول درکاه اولنلرک مشاهدی
وکرامت اظهار اتمه‌سی اشکاره ایله نهان بیننده در می نمایند وهی ربایند بر کیم
کوستردلر و بر کیم قاپرلر یعنی ستر ایدرلر **بیت** دیدار می نمایی و پرهیز میکنی دیدار کی
کوستردسن و پرهیز و ستر ایدرسن بازار خویش و آتش ما تیز میکنی کندی بازارک و بزم
آتشمزی تیز و زیاده ایدرسن یعنی عشقمزی و سکامیلمزی متضاعف ایدرسن **بیت**
اشاهدمن اهوی بغیر وسیلة مشاهده ایدرم شول کیمسه‌یی که بن آنی سورم وسیله‌سز
یعنی محبوبمی اشکار اکورمدم که بکا وسیله اولمقسزین فیلحقنی شان اضل طریقا اول
مشاهده سببی ایله باکه بر حال لاحق اولور که اول سببی ایله طریقی بلکه کندومی کم
و ناپیدا ایدرم یوجج نارا ثم یطفی برشة فراقده عشق آتشندن یاقمسکه وصال
صوینک سرپنتیسی ایله اول آتشی سوندرر لذاک ترانی محرقا وغریقا شول اجلدن

سکن بنی کورمرسن کاهی عشق آتشی ایله یانمش اولدیغم حالده وکاهی وصال ایله غریق
اولدیغم حالده بو معنی محریق وغریق اولدیغمدن کوردن آنی اما دن رویت قلب
وارد اولنجق اولدیغیمسه اول وقت تراینک مفعول ثانی سی اولور **حکایت منظومه بیت**
یکی پرسید ازان کم کرده فرزند اول فرزندی کم و ضایع ایلمشدن که مراد یعقوب
علیه السلامدر بو کمسه سؤال ایلدی بو یله دیو که ای روشن کهر خردمند کدای
روشن ولطیف اصللو عاقل پیر ز مصرش بوی پیراهن شنیدی حکمت ندر که یوسف
علیه السلامک پیراهنی نکسرایجه سنی مصردن اشتدک حال بو که مصر ایله کنعان ما
بیننده چوق مسافه وار در چرا در چاه کنعانش ندیدی آنی کنعان جاهنده نیچون
کورمدک حال بو که چاه مصره نسبت زیاده قریب در بلکه تمام بر منزل یوقدر
بکفت احوال ما برق جهانست حضرت یعقوب علیه السلام اول کمسه‌یه ایتدی بزم احوالمز
وبعجه اظهار اتدکمز همان قالقمجی برق کبیدر یا خود معنی بو یله اوله جهانک برق کبیدر
دمی پیدا ودیگر دم نهانست که اول برق بر دم پیدا وبر دم نهاندر انبیا واولیا
نک حالی دخی بو یله در که هی بر طارم اعلی نشینم بر وقت اعلی و بلند طارم افزره اوتو
ردرم طارمدن واد بودر فلک در مجاز یعنی کاهی فلک افزره بلکه اندن بلند
مکان افزره جلوس ایدرم کهی بر پشت پای خود نبینم بر وقت کندی ایاغمک ارقه
سنک

اوندی یعنی ایا غم ارقدسنی کورغم آکو که ویش بر حالی بماندی اکو کرویش بر حال
اونده قالیدی که وارد تجلی و مشاهده که سر دستار ز دو عالم بر فشاندی الک
او جنی اکی عالمدن سکر ایدی بیت یکدم دیدار دوست هر دو جهانش بهاست
اول صحبت خیز کا حاضر دنیا فناست حکایت در جامع بعلبک جامعند
کلمهٔ چند بر قاچ کلمه بطریق وعظ میگفتم وعظ طریقی ایله ایدم با جماعتی افسرده
دل مرده یعنی فهم سز بر طایفه یه که کوکلی اولمش ایدی ره از عالم صورت بمعنی نبرده
وصورت عالمندن معنی یه یول التمش بر طائفه یه دیدم کیدیم که کوردم که نفسم
در نمی گیرد که نفسم یعنی نصیحتم تاثیر اتمز و آتش گرم من وبنم کرم آتشم که
هیزم تر ایشان اندک یاش هیزمک آتش نمی کند اثر ایلمز دریغ آمدم یا که حیف
کلدی تربیت ستوران حیوانلره تربیت ایلمک و آیینه داری در محلهٔ کوران
وکورلو محله سنده آیینه دارلق وایینه فروشلق ایلمک ولیکن در معنی باز بود
ولیکن معنی و شوق قپوسی آچق ایدی و سلسلهٔ سخن دراز وسعنز بحری
دراز ایدی در معنی این آیت که بو آیت کریمه نک معناسنده که و نحن اقرب
الیه من حبل الورید بز انسانه قریب دکز شاه طمرندن سخن بجایی رسانیده
بودکم سعدی بریره ایرشدرمش ایدم که میگفتم که ایدر ایدم واعظ اولن حضرت

شیخ

شیخ کندوسیدر قطعه دوست نزدیکتر از من بمنست دوست یعنی حق تعالی حضرتی
باکه بندن یقینرکده وین عجبتر که من از وی دورم بو عجبرکه بن اندن ایراغم
چکنم با که توان گفت که او نیلیم کیمه دیمک ممکن در که او الله تعالی اسمه در کنار من و من
مهجورم بنم کنارمده یعنی بنم ایله بیله که بر آن بندن جدا اولمز اسابن اندن دور
ومهجورم والله معکم اینما کنتم مستی از شراب این سخن دست بر بو سوزک شرابندن
یعنی بو سوزده اولن حالتدن مست ایدم و فضلهٔ قدح در دست وقدحک فضله سی
الده ایدی یعنی هنوز سوزمی تمام اتمامش ایدم که رونده ای که بر کیدیجی یا خود بر سالک
دیکلوله از کنار مجلس گذر کرد مجلس کنارندن و دور آخر و آخر دور در وی اثر
کرد اول کیمسیا اثر ایلدی نعرهٔ چنان زد شوقندن انجلین بر نعره اوردی که دیگران
بموافقت او در خروش آمدند که غیریلری انکله موافقت ایتمک ایله خروشه کلدیلر و خامان
مجلس در جوش و مجلسک خامکری یعنی بی فهم و بی شوقلری انک سببی ایله جوشه کلدیلر کفتم
حضرت شیخ ایدر جونکه بو حالی کوردم تعجبا ایتدم سبحان الله دوران با خبر در عجب حال اولور که
خبر و فهم ایله اولن دورلر یعنی مجلسدن ایراغ اولنلر در حضور و معنیده اول مجلسده اولنلر
حضورده در یعنی قریبلر در زیرا فهم ایله لر و نزدیکان بی بصر و بصیرت و فهم سز نزدیکلر
یعنی واعظه قریب اولنلر احمقلر در حقیقتده انلر مجلسدن بعیدلر در زیرا فهم

انلر

قطعه فهم سخن چون نکند مستمع • مستمع چونکه متکلمک سوزنی فهم ایلمیه قوت طبع
از متکلم مجوی • ارتق متکلمدن طبع قوتنی طلب ایلمه • فسحت میدان ارادت بیاور تا
دنک واسع میدانني کتور یعنی واسع میدان بکرف ارادتی کتور جان و دلدن سویلنن
سوزی کوش عقل ایله اصغا ایلمه تا بزند مرد سخن گوی گوی • تا که سوز سویلیجی آدم طوبی اوره
یعنی مراد میدان سخنده فصاحت و بلاغت عرض ایده بیت هر که او از همزبانی شد جدا
بی زبان شد گرچه دارد صد نوا حکایت شبی در بیابان مکه • بر کیجه مکه بیابانند
از غایت بی خوابی زیاده اویقوسزلقدن پای رفتنم نماند • کتمک ایاغم قلمدی یعنی یوروکه
اصلا قدرتم قالمدی سر بنهادم • بر طرفده اویقویه باش قودم که بو مقدار حضور ایدم و شتربان
را گفتم • و شتربانه ایتدم دست از من بدار • بندن الک چک یعنی قوینی بر مقدار
بو اراده اویویم قطعه پای مسکین پیاده چند رود • بیچاره و قدرتسز آیاق پیاده نیچه بر کیده
کز تحمل ستوه شد بختی • حال بو که تحمل و صبردن بسرک دوه عاجز و زبون اولدی تا شود جسم
فربهی لاغر • تا که بو فربهک جسمی لاغر اوله یعنی بو سمز آدم اول نیچه دکین لاغری مرده باشد
از سختی بو لاغر سختلقدن و المدن اولمش اوله گفت • شتربان جونکه بنم بو حالمی کوردی
نصیحت طریقیله بکا ایتدی • ای برادر حرم در پیش است • ای برادر حرم او کوکده در
و حرامی در پس • و حرامی ارد کده در اگر رفتی بردی • اگر کیدرسک جان الدک یعنی حرامیدن

خلاص

خلاص بولدک • و گر خفتی مردی • اگر یوزنده اویودک اولدک بیت خوشست زیر
مغیلان براه بادیه خفت • کوچ کیجه سی صحرا یولنده مغیلان التنده اویومق خوش
و لطیفدر شب رحیل ولی ترک جان بباید گفت • اما جان ترکنی یعنی کندو رضاسی
ایله جاندن امید قطع اتمک کرک حکایت پارسایی را دیدم • حضرت شیخ ایدر بر پارسا
کوردم بر کنار دریا • دریا کنارنده که زخم پلنگ داشت • که قپلان زخمی طوتمش ایدی
یعنی قپلان آنی مجروح اتمش ایدی و بهیچ دارو به نمی شد • و هیچ علاج ایله اییو اولمز
ایدی و مدتها در آن رنجور بود • و نیجه زمان اول جراحتده و رنجی ایدی • و همچنان داعا
شکر خدای تعالی میگفت • اول حالده عالی اللهه شکر ایدر ایدی و می گفت • دخی ایدر
ایدی الحمد لله که بمصیبتی گرفتارم • الحمد لله که بر مصیبت و بلایه گرفتارم نه بمعصیتی
بر معصیته و فسقه گرفتار دکلم قطعه گر مرا زار بکشتن دهد آن یار عزیز • اگر بن ضعیفی
قتل اتمکه ویره یعنی بوجر اول عزیز یار تا نگویی که در آن دم غم جانم باشد • صاقن
دیمیه سن که بکا اول دمده جانم غمی اوله یعنی صلا جاندن اوتری غم عم حالم جکمم
گویم از بنده مسکین چه گنه صادر شد • بلکه اول وقت ایدرم مسکین و بیچاره بنده
دن عجب نه کنه صادر اولدی کو دل آزرده شد از من غم آنم باشد • که اول عزیز یار
بندن دل آزرده و پریشان خاطر اولدی بکا همان انک غمی اوله حکایت درویشی را

ضعوبتی بیش آمد بر درویشک اوکنه بو ضرورت کلدی کلیمی از خانهٔ یاری بدزد
دید بالضروری بر دوستک خانه سندن بر کلیم اوغورلدی حاکم فرمود که دستش
را ببرند قاضی بیوردی که انک النی کسه لر صاحب کلیم کلیم صاحبی شفاعت
کرد شفاعت ایتدی بویله دیو که من او را بحل کردم که بن کلیمی اکا حلال ایلدم گفت
قاضی ایتدی بشفاعت تو سنک شفاعتک ایله حد شرع او فرونگذارم شرع
شریف حدنی آشغه قومم یعنی الله تعالینک حکمنی ترک اتمزم گفت صاحب کلیم
ایتدی راست فرمودی کرچک بیوردک اما هر که از مال وقف چیزی بدزدد
اما هر کیمکه وقف مالندن بر نسنه اوغورلیه قطعش لازم نیاید که قطع لازم کلمز
که الفقر لا یملک شیئا زیرا فقیر کندوسی بر شیئه مالک دکلدر والا تملیک و تمید
مملوک دکلدر هر چه درویشان راست وقف محتاجانست هر نسنه که درویشلرکدر
معنی ده اول نسنه محتاجلرکدر و وقفیدر که کسه دن دریغ اتمزلر حاکم دست از و
برداشت قاضی چونکه بو سوزی اشتدی الجکدی یعنی النی قطع اتمکدن فارغ اولدی
و گفت دخی طعن ایله اول سارقه ایتدی جهان بر تو تنگ آمده بود جهان سنک
اوزرکه طار می کلمش ایدی که نزدی نکردی الا از خانهٔ چنین یاری که سارقلق
ایلمدک الا بو کبی بر دوستک خانه سندن ایلدک گفت سارق ایتدی ای خداوند

نشنیدهٔ که گفته اند ای افندی اشتمدکمیسن که ایتمشلردر خانهٔ دوستان بروب
دوستلرک خانه سنی سوپور و در دشمنان مکوب و دشمنلرک قپوسنی قاقمه بیت
چون فرومانی بسختی تن بعجز اندر مده چونکه سختلقده و فقیرلقده عاجز قالەسن
و مضطر اولەسن تنکی عجزه ویرمه یعنی بی دست و بی پا لوکبی عجز ایلدا و تعزز
دشمنان را پوست برکن دوستان را پوستین بلکه دشمنلرک پوستنی صوی یعنی
هلاک ایله دوستلرک پوستنی صوی یعنی کورکنی ال آلمغه سعی و اقدام ایله
حکایت یکی از پادشاهان پادشاهلردن بری پارسایی را دید و گفت
بر صالحی کوردی و اکا ایتدی هیچت از ما یاد می آید هیچ سکا بزدن اکمک کلورمی یعنی بنی
یاد ایدرمیسن گفت بلی پارسا ایتدی بلی یاد ایدرم یعنی یاد اتمم دیعکلدر هر گه که خدا را فراموش
میکنم هر که که الله تعالیٰ فراموش ایلیم بو سوز تعلیق المحال بالمحالدر زیرا خدایی فرا
موش ایلیم اتمک یوق ایلیانی داخی یاد ایلمک یوق بیت هر سو دود انکش ز در
خویش براند هر جا بند یلدعلکه آنی حق تعالی حضرتی اسمه کندو قپوسندن سورر
یعنی رد ایلیو ناکه نخواند بدر کس ندواند اما او کیسنی که کندو قتنده قویه
یعنی قبول ایده کمسنک قپوسنده یلدعف بلکه هرکز انی کمسه محتاج اتمز بیت حافظ
آب رخ خود بر در هر سفله مریز حاجت آن به که بر قاضی حاجات بریم حکایت

یکی از صلحا صالحلردن بری پادشاهی را بخواب دید که در بهشت بو پادشاهی دوشنده
جنتده کوردی و پارسایی را در دوزخ و بر صالحی دوشنده جهنمده کوردی پرسید
اول صالح دوشنده برکمسه‌دن سؤال ایلدی بویله دیو که موجب درجات این
چیست که بونک یعنی پادشاهک درجات علیاسنه ایرشمکنه و مقبول جناب کبریا
اولمغه سبب ندر و سبب درکات آن چه و آنک یعنی پارسانک درکات سفلایه
ایرشمکه سبب ندر بزه بیان که ما بخلاف این پنداشتیم که دنیاده بز بونک خلافنی ظن ایدردک
ایلدیکه نه عجب که عکسی واقع اولمش گفت اولکه صالح جواب ویرب ایتدی
اینی بو پادشاه بمحبت درویشان در بهشت است درویشلره محبت و ارادت
ایتمک سببیله جنتده در و آن دگر پارسا بتقرب پادشاهان پادشاهلره
یقین اولمق و محبت ایتمک سببیله در دوزخ جهنمده در **قطعه** دلقت بچه کار
آید و تسبیح و مرقع دلق و تسبیحک و مرقعک نه ایشه کلور خود را ز عملهای
نکوهیده بری دار حقیقتده درویش و صالح ایسک کندکی قبیح عمللردن
و مذموم خویلردن پاک و بری طوت حاجت بکلاه برکی داشتنت نیست
کلاه برکی طوتمغه یعنی درویشلر کبی سکا کلاه برکی کیمک حاجت و لازم دکلدر
زیرا صورتده اصلا اعتبار یوقدر درویش صفت باش و کلاه تتری دار بلکه
درویش

درویش صفتلو اول و اخلاق حمیده حاصل ایله و تتره منسوب کلاه طوت تتر بونده
کاف معناسنده در نتکیم محل اکده قید ایلدیدر زاهد پاک باش و اطلس پوش **حکایت**
پیاده سر و پا برهنه باشی و ایاغی چپلاق یعنی زیاده قدرتسز بو پیاده با کاروان
حجاز کعبهٔ شریف کاروانی ایله از کوفه بدر آمد کوفه شهریندن طاشره کلدی
و اول کاروان ایله کعبهٔ شریفه کتمکه قصد ایتدی و همراه ما شد حضرت شیخ
رحمة الله علیه ایدر اول درویش بزه یولداش اولدی خرامان همی رفت و میگفت
بو قدر فقر ایله اول درویش صالح ذوق کیدر ایدی و ایدر ایدی **رباعی** نه بر اشتری
سوارم نه چو اشتر زیر بارم نه دوه‌یه سوارم نه دوه کبی یوک آلتنده‌یم نه خداوند
رعیت نه غلام شهریارم نه رعیت صاحبیم یعنی نه پادشاهم نه پادشاه قولیم غم مو
جود و پریشانی معدوم ندارم موجود اولن شیئک غمی و معدوم اولن شیئک
پریشانلغنی طوتمم نفسی می زنم آسوده و عمری بسر آرم آسوده بر نفس اورر دم و بن
عمری باشه کتوررم یعنی حضور ایله عمر سوررم **بیت** ما عاشقیم و بی سر و سامان و عمر بست
فارغ بهر چه باشد و فارغ ز هر چه هست اشتر سواری گفتش دوه‌یه بنمش بر کمسه ترحما
اول درویشه ایتدی ای درویش کجا می روی ای درویش بو حال ایله قنده کیده سن
باز گرد کیرو دون که بسختی بمیری که سختلق و مشقت ایله اولورسن نشنید درویش

انک سوزینی استماع اتمدی و قدم در بیابان نهاد و برفت و کاروان ایله بیابانه
قدم قودی وکتدی چون بنخلهٔ محمود رسیدیم چونکه نخلهٔ محمود دیدکاری
منزله ایرشدک توانکررا اول اشترسوار اولن توانکره اجل فرا رسید اجل
ایرشدی درویش ببالینش فراز آمد درویش اول توانکرک بالیننه یعنی باشی اوجنه
یقین کلدی وکفت دخی ایتدی ما بسختی بدر نمردیم بز سختلق ایله اولمدک و تو
بر بختی بمردی واما سن بر رک دوه اوزره اولدک بیت شخصی همه شب بر سر
بیمار کریست بو کمسه دوکلی کیجه یعنی صباحه دکن بر خسته نک باشی اوزره اغلدی
که آنی اولور ظن ایلدی چون روز شد او بمرد و بیمار بزیست چونکه روز
اولدی ناکاه اول اغلایان کمسه اولدی و خسته حق تعالینک لطفی ایله دیرلدی
قطعه ای بسا اسب تیز رو که بماند ای چوق تیز و سرعت ایله یوریجی آت
که یولده قالدی منزله ایرشمدی که خر لنگ جان بمنزل برد که اقسق
و ضعیف خر جانینی منزله التدی و هلاک اولمقدن خلاص بولدی بس که در خاک
تندرستانرا چوق تندرستلری که خاکه دفن کردند و زخم خورده نمرد
دفن ایلدیلر و زخم یمش کمسه اولمدی یعنی چوق کمسه زخم یدین و خسته اولمدین اجلی
ایرشوب اولدی و بنجه زخم یمش و مدت مدید مریض اولمش اولمدی حکایت عابدی

را

را بپای شاهی طلب کرد بر عابدی بر پادشاه طلب ایلدی عابد اندیشه کرد عابد فکر
ایلدی که دارویی بخورم تا ضعیف شوم که بر دارو ییم و بر شربت ایچم تا که ضعیف
اولم تا اعتقاد در حق من زیادت کند تا پادشاه ریاضت ایدیجی و صوم ایله تحلیل
دیو بنم حقمده اعتقاد و محبتی زیاده ایلیه آورده اند حکایات ده کتورمشلردر
که داروی قاتل بود بخورد و بمرد که عابد ییدیکی دارو قاتل ایدی ییدی و اولدی قطعه
آنکه چون پسته دیدیمش همه مغز اولکه که فستق کبی دوکلی ایچ کوردک یعنی انی تمام
صالح و مقبول حق ظن ایلدک و جان و دلدن اکا محب و معتقد اولدک پوست بر پوست
بود همچو پیاز خبرک یوق که پیاز کبی پوست پوست اوزره ایدی یعنی سیرت
نیکدن و اخلاصدن اصلا بهره سی یوق ایدی پیازک اصلا ایچی یوقدر همان
پوست پوست اوزره در پارسایان روی در مخلوق یعنی مخلوقه اولن
پارسالر پشت بر قبله می کنند نماز معنی ده ارقه لرینی قبله یه ویروب
نماز قلورلر یعنی کافر اولورلر مثنوی کسی کر بتابد ز محراب روی بکفرش کواهی
دهند اهل کوی کر ترا با خدا نیست روی نیاز نه عجم پشت بر قبله در نماز
بیت چون بنده خدای خویش خواند جونکه بنده کندو خداسنی اوقویه یعنی چونکه
ذاکر حق اولوب انک طلبنده اوله باید که بجز خدا نداند کرک که خدادن غیرینی

بیلمیه

حکایت کاروانی در زمین یونان بزدند قرامان مملکتنده حرامیلر بر کاروانی
اوردیلر بازرکانان گریه وزاری کردند بازرکانلر گریه وزاریلق ایلدیلر
وخدا و رسول را شفیع آوردند والله تعالی حضرتنی ورسول حضرتنی شفیع کتوردیلر
دید سودی نداد اما بر فایده ویرمدی بیت چو پیروز شد دزد تیره روان
چونکه جانی قره حرامی کاروان اوزره مظفر وغالب اولدی چه غم دارد از گریهٔ
کاروان کاروانک اغلمسندن نه غم طوتر ونه ترحم ایلر لقمان حکیم اندر میان
بود لقمان حکیم مکر اول قومده ایدی یکی از کاروانیان اول کاروانده اولنلر
بری گفت لقمان حکیمه ایتدی کلمهٔ چند از حکمت وموعظت با اینان بگوی
حکمت ووعظدن بونلره بر قاچ کلمه سویله باشد که طرفی از مال ما دست
اولکه بو مقدار بزم مالمزدن ال طوته لر یعنی جملهسنی المیه دریغ باشد که
چندین نعمت ضایع کردد حیف اولکه بو قدر نعمت ومال ضایع اوله لقمان گفت
لقمان حکیم ایتدی دریغ کلمهٔ حکمت باشد حیف حکمت کلمهسنه اولهکه بو اینلره
گفتن که انلره دیمک زیرا اصلا تاثیر یوقدر قطعه آهنی را که موریانه بخورد براهنی که
پاس یدی یعنی پاسلندی نتوان برد ازو بصیقل زنگ صیقل ایله اول آهندن
پاسی کیدرمک ممکن دکلدر با سیه دل چه سود گفتن وعظ قرا کوکلو یه وعظ ایتمک

ونصیحت ایلمک

ونصیحت ایلمک نرود میخ آهنین در سنگ اصلا دوز لکن میخ
طاشه باتمز یعنی سیه دله نصیحت ایلمک طاشه میخ آهنین باتمغه بکزر
قطعه بروزگار سلامت شکستگان دریاب سلامت وخطر زمانندن
فقیرلرک ایوشلرینی حاصل وخاطرلرینی متسلی ایله که جبر خاطر مسکین
بلا بگرداند زیرا مسکینک شکسته خاطرنی صرمق یعنی مسرور ایلمک بلایی دوندرر
یعنی دفع ایلر چو سائل از تو بزاری طلب کند چیزی چونکه سائل زارلق ایله
سندن بر نسنه طلب ایلیه بده وگرنه بزور ستاند ویرمزسه ظالم ظلم وقوت
ایله آنی سندن الور حرامیلر بازرگانلره ظلم وزور ایلدکی گبی حکایت
چندانکه مرا شیخ اجل اولقدر که بکا شیخ اجل شمس الدین ابو الفرج الجوزی
فرج باباسی جوزه منسوب اولور شمس الدین ترک سماع فرمودی سماع
ترکنی بیورر ایدی وبخلوت وعزلت اشارت کردی وخلوت وعزلته اشارت
ایدر ایدی عنفوان شبابم غالب آمدی یکتلک اوایلی باکه غالب کلور ایدی
یعنی جوانلق مانع اولور ایدی وهوا وهوس طالب وهوا وهوس طالب
کلور ایدی که بکا بر زمان اولور ایدی ناچار بخلاف رای مربی بالضروری
شیخک راییه مخالف بر قچ برفتمی بر قاچ قدم کیدر ایدیم واز سماع ومخالطت

حظي بركوفتي و سماع و اختلاطدن بو حظ و ذوق طوترايدم يعني سماع ايله

ايدم وچون نصيحت شيخم ياد آمدي وچونكه شيخمك نصيحتي خاطرمه كلدي كفتي

ايدر ايديم بيت قاضي كر بما آن نشيند بر فشاند دست را قاضي مجلسده اكر بزم

ايله بيله اوتوره الني سلكر يعني سماع ايله محتسب كر مي خورد معذور دارد

مست را محتسب اكر شراب ايچه مستي معذور طوتر يعني اجتناب تا شبي مجمع

قومي رسيدم تاكه بو كيجه بو قومك مجلسنه ايرشدم كه دران ميان خوش طالعي

ديدم كه اول آراده بر مطرب كوردم بيت كو بي رك جان مي كسلد

زخمهٔ سازش ز درس كه جان طمرني قطع ايدر ايدي انك سازنك زخمه سي شويله ناساز

ايديكه آني اشيدن زياده المندن كويا هلاك اولور ايدي بونده مبالغه تامه

واردر ناخوشتر از آوازهٔ مرگ پدر آوازش انك آوازي بابا اولومي آوا

زندن ناخوشرك و قبيح رك ايدي يعني بركيسه باباك اولدي ديو لو

اولكه نيجه مضطرب و پيچهور اولور ايدي كاهي انكشت حريفان از و

در كوش كاهي اول مجلس دوستلري اولنلرك بر مغي انك قبيح صوتني اشتمك

دن او تري قولقلرنه ايدي وكاهي برلب كه خاموش وكاهي انلرك

برمغي لب افزوده كه خاموش اولدي اشارت ايدرلر ايدي شوعجب

يهاج الى صوت الاغاني لطيبه مغنيلرك ايرلرينك صوتنه ميل اولنور انلرك صوتي

لطيف وخوش اولدوغي ايچون وانت مغني ان سكت تطيب حال بوكه سن

بو مغني سنكه اكر سكوت ايدرسن لطيفا ولورسن بيت بنبيند كسي در سماعت

خوشي بوكيمسه سنك سماعكده خوشلق و سرور كورمز مكر وقت رفتن كه دم

دركشي مكر كتمك وقتنكه نفسك چكه يعني خاموش اولورسن اول وقت سنك

سماعكده اولان حضور ايدر بو مصراع ثانيسي تعدد كنايتا اولمق جايزدر

مثنوي چون در آواز آمد آن بربط سراي چونكه آوازه كلدي يعني بر مغنی

باشلدي اول قوبوز چالیچی كتخدا ر اكفتم از بهر خداي اوصاحبنه ايتدم الله

ايچون زيبقم در كوش كن تا نخسبم قولغمه زيبق ايله يعني قولغمي زيبق ايله

پرايله تا بو ناساز مطربك هركز صداسني استماع اتميم يا درم بكشاي تا بيرون

روم يا خود لطف ايله باكه قپويي اچ تا كه طشره كيدم في الجمله باري خاطر

ياران را محصل كلام دوستلرك خاطرني صيانت ايچون موافقت كردم انلره

موافقت ايلدم وشبي بجندين مجاهده واول كيجه بو قدر زحمت ايله يعني

صباحه چقردم بروز آوردم روزه كتوردم قطعه مؤذنين بانك بي هنكام

برداشت مؤذنين وقتسز آواز قالدردي يعني بي وقت اذان ويرمكه شروع

ترمشاند ال قرصرلري ... نغمه خوانلره وكويندهلره ... ايله ...

بو نغمه سماع صوت واوازه معناسنه اولدوغي زياده ...

بربط سراي وصف تركيبيدر قپوزله بريلچي يعني قپوز چالجي ... قپوز چالان ...

ایلدیکی نمی داند که چند از شب گذشتست اما بیلمز که کیجه‌دن نه مقدار
کچمشدر درازیء شب از مژکان من پرس اول کیجه‌نک اوزاقلغنی بنم کوز
بکلرمدن صور که یکدم خواب در چشمم نگشتست زیرا اول کیجه بر دم
ایقو بنم کوزمده طولنمشدر یعنی بر نفس اویومدم بامدادان که بحکم
تبرک علی الصباح که بخشش حکمی ایلدی دستاری از سر و دیناری از کمر بگشادم
باشمدن بر دولبند چقردم و کمرمدن بر التون چقردم و پیش مغنی نهادم
و اول بدآوازه مغنینک اوکنه قودم و در کنارش گرفتم و چوق شکر ایدیم
دانی قوجاغمه طوتدم و اکا غایت محبت اظهار ایلدم و بسی شکر گفتم
و چوق شکر ایدیم یاران ارادت من در حق او مجلسده اولان یاران
اول بدآوازه مغنینک حقنده بنم محبتمی و رعایتمی بر خلاف عادت دیدند
عادتک خلافی اوزره یعنی عادته مخالف کوردیلر زیرا اول مغنیدن
اصلا حظ اولنمدی که بو قدر التفات و رعایته لایق اوله بر خفت عقل
من بو ایشی بنم عقلمک خفتی اوزره حمل کردند نسبت ایلدیلر و نهفته
بخندیدند و خفیة بنم بو حالمه کولدیلر یکی از ایشان اندن بری
زبان تعرض دراز کرد طعنه دیلنی اوزاتدی و ملامت کردن آغاز کرد

وملامت

و ملامت اتمکه شروع ایلدی بویلدی یو که این حرکت را مناسب رأی خردمندان
نکردی که بو حرکتی عاقللرک رأیینه مناسب ایلمدک که خرقهء مشایخ که شیخلر
خرقه‌سنی که وای بو ندیم احسان اتدک دستار بچنین مطربی دادی بو کبی
بر قبیح مطربه ویردک که در همه عمرش درمی در کف نبوده است که دوکلی عمرنده
انک اوچنده بر درهم اولمامشدر یعنی کیسه اکا بر درهم ویرمامشدر و قراضه
در دف و دفنده بر قراضه اولمامشدر مثنوی مطربی دور ازین خجسته سرای
بو بو مطربه که بو خجسته و مبارک سرایدن ایراغ اولسون کس دو بارش
ندیده در یک جای کیسه اول مطربی بر یرده ایکی کره کورمامشدر راست
چون بانگش از دهن برخاست طوغری یعنی بر اوغوردن چونکه انک آوازی
اغزندن چقدی و ترنم اتمکه باشلادی خلق را موی بر بدن برخاست انک اولن
خلقک مویی اول صوتک هولندن بدنی اوزره قالقدی مرغ ایوان ز هول او بپرید
ایوانک مرغی اول صوتک هیبت و هولندن اوچدی یعنی اورکدی مغز ما
بردی و حلق خود بدرید اول قبیح و ناساز مطرب او آوازی ایله بنم بینیمزی الدی
و کندی بوغازنی یرتدی بو سوزلر شیخ سعدی حضرتنه طعن ایدن کمسه‌نک
کدر که حضرت شیخ انک اغزندن بیان ایلدی معلوم اوله که بو حکایت شیخ سعدینک

کندوسنه واقع اولمشدر گفتم حضرت شیخ ایدر چونکه اولکسنک بو طعننی گوردم اکا
جواب ویروب ایتدم مصلحت آنست که زبان تعرض کوتاه کنی معقول اولدر که
طعن و تعرضدن لسانی قصر ایده سن بحکم آنکه اول سبب ایله که مر کرامت
اینی شخصی ظاهر شد یا که بو شخصک کرامتی ظاهر اولدی یعنی بو مطرب بنم فائده مه
سبب اولدی واتی ترک سماعه گفت اول طعن ایدن کمسه حضرت شیخه ایتدی که
مرا نیز بر کیفیت این مطلع گردان بنی دخی بونک نتدر لکنه و حقیقتنه اوزره
مطلع ایله تا همکنان تقرب غاییم تا دگر کلمه توجه کوسترم لم یعنی بو خصوصده
سنی تصدیق ایدم لم و قبر عطاییه که رفت استغفار کنیم و شول بو لطیفه
افزوده که کتدی یعنی واقع اولدی استغفار ایدم لم گفتم حضرت شیخ ایدر
انده ایتدم مرا شیخ اجلّم بار که اولعرک شیخم بارها ترک سماع فرموده بود
کر اتبله سماع ترکنی بیورمش ایدی و موعظهای بلیغ دخی وافر وعظلر گفته
ایتمش ایدی و بخلوت و عزلت اشارت کرده بود و خلوت و عزلته اشارت
ایلمش ایدی در سمع قبول من نیامده اما بنم قبول قولاغمه کلمش ایدی یعنی شیخک
نصیحتنی قبول اتمش ایدم امشب لیکن بو کیجه وا طالع میمون باکه مبارک
طالع و بخت همایون دخی قتلو و سعادتلو بخت بدین بقعه بو موضعه

بعیدکه

رهبری کرد رهبرلک ایلدی تا بدانست این مطرب تا که بو مطربک الندن توبه کردیم
توبه ایلدم که دیگر بار که بو کره دخی گرد سماع و مخالطت نگردم سماع واختلاط
طرفنه طولنمیم یعنی بالکلیه فراغت ایلدم قطعه آواز خوش از کام و
لب دهان و لب شیرین خوش ولطیفدر شیرین دهاندن و شیرین
لبدن یعنی محبوبک اغزندن لطیف صوت گر نغمه کند ور نکند دل
بفریبد اول صفتلو کوزلر اگر نغمه ایلیه استماع ایدنلرک گوکلنی الدار یعنی
میل اتدرر ور پرده عشاق و صفاهان و حجازست اگر عشاق و صفا
هان و حجاز پرده سیدر یعنی بو اوج مقامدن شروع آغاز ایلدیسه بونلر
لطیف و مقبول مقاملردر از حنجره مطرب مکروه نزیبد مکروه و قبیح
مطربک بوغازندن یراشمز حکایت لقمان را گفتند لقمان حکیمه ایتدیلر ادب
از که آموختی ادبی کمدن اوگرندک گفت لقمان حکیم ایتدی از بی
ادبان ادبسزلردن اوگرندم هرچه از ایشان در نظرم ناپسند
آمد شول وجهله که هرنه که انلردن بنم نظرمده نامقبول و نامعقول
کلدی از فعل آن پرهیز کردم آنی اشلمکدن پرهیز و احتراز ایلدم
قطعه نگویند از سر بازیچه حرفی باز یچه او جهتدن یعنی لعب و لطیفه

بو محلده بو حرف دیمکلی کراز بندی نکیری صاحب هوش که اول حرفدن
عقل صاحبی بر نصیحت طوتمید وگر صد باب حکمت پیش نادان اما اکر نادان
اوکنده یعنی حکمت بابنی اوقیسن ودقایق وحقایق سویلیسن بخوانی
آیدش بازیچه در کوش اول نادانک قولغنه اول جمله حکمت بازیچه ولعب
کلور اصلا اندن نسنه حاصل ایلمز بیت نکته کفتن پیش کم فهمان ز حکمت
بی کمان گوهری چند از جواهر ریختن پیش خرست حکایت عابدی
را حکایت کنند بر عابدی حکایت ایدرلر که شبی ده من طعام خورد
ی بر کیجه اون بطمن طعام یردی وتا سحر ختمی در نماز کردی وصبا
حه دکین نمازده بر ختم ایلردی صاحب دلی بشنید وگفت بو صاحب
دل اشتدی وایتدی اگر نیم نانی بخوردی وبخفتی اگر او عابد جهان
بونانک نصفنی ییسیدی واو ییسیدی بسیار ازان فاضلتر بودی
جوق ثوابدن ... اولوردی اندرون از طعام خالی دار
ایچکی طعامدن خالی طوت تا درو نور معرفت بینی تا اندن یعنی جوق یمه معرفت
نورنی کورسن وتحقیق حاصل ایدهسن تهی از حکمتی بعلت آن که حکمت
وعلمدن بوش سن اول سبب ایله که پری از طعام تا بینی زیرا طعامدن بورنکه
دکی

دکین مملوسن ایله حکمت اندن نیجه قرار طوته حکایت بخشایش الهی حق تعالی
حضرتنک ترحمی واحسانی گم شده را در مناهی مناهی ومعاصیده گم وضایع اولمش
بر کمسنه چراغ توفیق فرا راه داشت توفیق وهدایت چراغنی یولنه یقین طوتدی
یعنی لطفی ایله اکا انصاف ویردی جمله قبایحدن توبه واستغفار ایلدی تا بحلقه
اهل دل واهل تحقیق در آمد تا که اول کمسنه اهل دل واهل تحقیقک حلقه سنه
کلدی یعنی صوفیلرک زمره سنه قرشدی که کلوب شیخ کامله مرید اولدی
بیمن صحبت درویشان درویشلرک مصاحبتنک مبارکلکی ایله وصدق
معاملت ونفس ایشان وانلرک معامله لرینک ونفسنک صدقی ایله ذمایم
اخلاقش انک قبیح ومذموم خویلری باخلاق حمیده مبدل گشت ایو خویلره
مبدل اولدی ودست از هوا وهوس هوا وهوسدن الینی کوتاه کرده قصه
ایلدی یعنی فراغت ایتدی وزبان طاعنان در حق او دراز انکا جدا اولمش
صدق واخلاص ایله طاعته شروع ایلدیکی لیکن طعن ایدیجیلرک دلی انک
حقنده دراز ایدی بویله دیو که همچنان بر قاعده اولست که اولکی
انجلین اقل اولکی قاعده اوزره در وزهد وصلاحش بی معول وانک
زهد وصلاحی اعتماد سزدر بیت بعذر وتوبه توان رستن از عذاب خدای

توبه عذری ایله یعنی توبه سببی ایله حق تعالی حضرتنک عذابندن قورتلمق ممکن
و قابلدر • و لیکن می نتوان از زبان مردم رست • اما خلقک زباننده خلاص
بولمق ممکن دکلدر • چون طاقت جور زبانها نیاوردی • اول کمسه چونکه دللرک جور
دن طاقت کتورمدی • شکایت پیش پیر طریقت برد • طریقت پیرینک قتنه
شکایت التدی یعنی طعن ایدجیلرک طعننه تحمل ایدمیوب واقع حالی شیخنه
اعلام ایلدی • شیخ بگریست و گفت • شیخ چونکه انک شکایتنی کوردی اغلدی
و ایتدی • شکر این نعمت چگونه گذاری • بو نعمتک شکرنی نیجه ادا ایدرسن
بهتر از آنی که پندارندت • که اندن یکرکسن که سنی صانورلر • قطعه • چند گویی که
بد اندیش و حسود • نیجه بر دیورسن که بد اندیش و حسود • عیب جویان
من مسکینند • بن مسکینک عیبنی استیجیلردر • که بخون ریختنم برخیزند
گاهی بنم قانمی دوکمکه قالقرلر • که ببد خواستنم بنشینند • گاه بنم عیبمی طلب
ایتمکه اوتورورلر • نیک باشی و بدت گویند خلق • اما سن ایو اولسن و خلق
سکا یاواز دیسه لر یعنی سنی ختم ایدرلر بو حال سکا یک و فایده لودر • به که
بد باشی و نیکت بینند • یکرک سن یاواز اولسن و اما خلق سنی ایو کوره لر • بیت
و لیکن مرا بین که • و لیکن بنی کور که • حسن ظن تمکنان • که دوکلی لرک حسن

ظنی

ظنی که حق من بکمالست • بنم حقمده کمال ایله در • و من که عین نقصان
حال بو که بن عین نقصانم • ایم • گر آنچه گفتمی کردمی • اگر اول نصیحتلکی
که بن خلقه ایتدم ایدیی انلری بن ایدیدم • نکو سیرت و پارسا بودمی • ایو سیرتلو
و صالح کمسه اولور ایدم • شعر عربی • انی لمستتر من عین جیرانی • تحقیق بن همسایه
لرمک چشمندن پنهان اولیجی و عیبلرمی ستر ایدیجیم • و الله یعلم اسراری
و اعلانی • لیکن الله تعالی حضرتی عز اسمه بنم سرلریمی و اشکارلرمی بیلور • قطعه
در بسته بروی خود ز مردم • خلقدن کندی یوزمه قپو بغلمشم یعنی غلت
اختیار ایتمشم • تا عیب نگسترند ما را • تا که بزم عیبمزی دوشمیه لر • در بسته چه
سود عالم الغیب • قپو بغلمش اولمقدن نه فایده عالم الغیب • دانای نهان
و آشکارا • زیرا عالم الغیب آشکاری و نهانی بیلیجیدر ایلیه قپویی بغلمقدن
نه فایده اولور • حکایت • گله کردم پیش یکی از مشایخ • مشایخدن بورنک
قتنده شکایت ایلدم بو ایلدیم که • فلان که حق من گواهی داده است
بفساد من • که فلان کمسه بنم حقمده فسق ایله طانقلق ویردی یعنی
فاسق دیدی • گفت بصلاحش خجل کن • حضرت شیخ ایدی اول شیخ باکه نصیحت
طریقی ایله ایتدی سن اول کمسه یی صلاح ایله خجل ایله یعنی سن صالح اول تا که

اولمکسکک سنک حقکده نامعقول سوز سویلمکه قادر اولمیه قطعه تو نیکی روش
باش تا بنه سگالی سن ایو بعد بشله اول تا یراغ صابحی یعنی سن صالح اهل
تای شمن بنقص تو گفتن نیاید مجال سنک عیب و نقصانک سویلمکه
مجال و قدرت بولمیه چو آهنک بربط بود مستقیم زیرا اکر چونکه قوبوز
آهنک و صداسی راست و موافق اولدیغی از دست مطرب خورد گوشمال
مطربک الندن قچی گوشمال یو یعنی یمز زیرا اصلا اکا احتیاج قالمز حکایت
یکی را از مشایخ شام شام شهرینک شیخ لرندن بو بینه پرسیدند که
حقیقت تصوف چیست سؤال ایلدیلر که تصوفک حقیقتی ندر و حقیقته
صوفی کیمدر لو گفت اول شیخ ایدی پیش ازین بودندن اول یعنی بزم زمانه
مزدن اول طایفه بودند که جهان جهانده بر طایفه وار ایدیلر بو الکنده
بصورت و بمعنی جمع اول طایفه صورتده بو الکنده و معنیده جمع ایدیلر یعنی
باطنلری محبت الله ایله و زهد و صلاح ایله معمور ایدی اما ظاهرلری
اصلاح اتمکدن فراغت اتمشلر ایدی حقیقت تصوف بودر و بونک
ایله متصف اولنلر مقبول حق اولن صوفیلر در بیت چه خوش بیت المقدس
کمعنی بو تیاب دها گرده دیوار بیرون خراب افوغن قوجی اندن اما

بو کون

بو کون یعنی بزم زمانمزده بر قوم وارده بظاهر جمع و بباطن پراکنده انلر ظا
هرده جمع و باطنده پریشاندر یعنی ظاهرلری صوفیون لباسی ایله اراسته
و ریا ایله اولن عمل صالح ایله پیراسته لیکن باطنلری محبت ماسوی ایله
و کبر و عجب ایله خالی و یباب قطعه چو هر ساعت از تو بجایی رود دل
چونکه هر ساعت قلبک بر یره کیده و بو کم قرار و آرام اتمز بتنهایی اندر
صفایی نبینی بو حال ایله تنها القده و خلوتده بر صفا نوعی کورمزسن
کرت مال و جاهست و زرع و تجارت اکر سنک مال و منصبک و زرع
تجارتک اوله یعنی ظاهر بونلره مقید اولورسن چو دل با خدا یست خلوت نشینی
اما چونکه دلک خدایی ایلدر یعنی قلبکده محبت الله دن غیری نسنه یوقدر
خلوت و تنها او تورورسن اصلا اول تجارتک و منصبک و سایر اشغالک
سکا زیانی اولمز نهایتی کثرتده وحدت اولور رجال لا تلهیهم تجارة
ولا بیع عن ذکر الله حکایت یادی دارم که در کاروانی خاطر همه شب
بر کاروانده همه شب رفته بودم حضرت شیخ ایله بر کاروانده کتمش ایدم
و سحر که کنار بیشه خفتم و سحر وقتی بر بیشه کنارنده یاتمش اویومش ایدم
شوریدۀ که در آن سفر همراه ما بود بو شوریده که اول سفرده بزم ایله ایدی

شوریده

نعره بزد ناگاه برخواست و راه بیابان گرفت و بیابان یولنی طوتدی و یک نفس
آرام نیافت و بو نفس جوش و خروشدن آرام بولمدی و خاموش اولمدی
چون روز شد چونکه صباح اولدی گفتمش اول شوریده‌یه ایتدم این چه حالست
بو نه حالتدر که بو کیجه ایلدک گفت آخر شوریده ایتدی بلبلان را دیدم که
در نالش آمده بودند آخر شب بلبللری گوردم که آغاجده نالش و فغانه
کلمش ایدیلر و لسان حال ایله خدانک تسبیحنه شروع اتمش ایدیلر و کبکان
از کوه کلکلری گوردم که نالش و فغانه کلمش ایدیلر و غوکان از آب و بهایم
از بیشه و قوربغه‌لری ابدن و حیواناتی بیشه‌دن گوردم که جمله‌سی نالشه فریان
حال ایله ذکر و تسبیحه کلمش ایدیلر اندیشه کردم فکر ایلدم که مروت نباشد
که وقت او کیده همه در تسبیح رفته بوده کلا تسبیح ایتمکده و من بغفلت خفته
دبن غفلت ایله اویوشمش اولم حال بو که بو جمله‌ده مکرم اولوب طاعت و محبت
ایچون مخلوق اولم **قطعه** دوش مرغی بصبح می نالید دون کیجه بر مرغ صبا
حدکن ایکلدی عقلمی صبرم ببرد و طاقت و هوش عقل و صبری و طاقت
و هوشمی الدی یکی از دوستان مخلص را مخلص و صادق دوستلرمدن
بوینک مگر آواز من رسید بگوش مکینم آوازم انک قولغنه ایرشدی گفت

١٠٩

باور نداشتم که ترا صحبت شیخ ایدا اولدوست چونکه بنم بو حالمی کوردی
ایتدی اعتقاد طوتمز ایدم یعنی انانمز ایدم سنی بو عقل ایله که مرغی چنین
کند مدهوش بو قوشی اولنوری بویله مدهوش و حیران ایلیه گفتم این
شرط آدمیت نیست حضرت شیخ ایدا اولدوسته جواب ویروب ایتدم بو
فعل آدمیلکده لایق دکلدر مرغ تسبیح خوان و من خاموش مرغ بو حال ایله تسبیح
اوقیجاغله و بن خاموش اولم حال بو که آدمی اولم بو قطعه حضرت شیخک
حسب حالیدر **حکایت** وقتی در سفر حجاز بر وقت کعبه شریفه سفرنده
بطایفه جوانان صاحب دل بر بلوک صاحب دل جوانلر همدم و همقدم
من بودند یاکه همدم همقدم اولدیلر و قتها زمزمه کردندی گاه گاه اول
جوانلر بو صدا و بو ترنم ایدرلر ایدی و بیتی چند محققانه بگفتندی و محققانه
و توحیده متعلق بر قاچ بیت ایدرلر ایدی و عابدی در سبیل منکر حال
درویشان بود و ملیجه بر عابد وار ایدی کدیش بکر حالنه منکر
ایدی تا برسیدیم بخیل بنی هلال تا که بنی هلال قبیله‌سنه ایرشدک کودکی
سیاه از حی عرب بدر آمد بر قره اوغلنجق اول عرب قبیله‌سندن طشره
کلدی و آوازی بر آورد و بر آواز بو قادی کتوردی که مرغ از هوا در آمد

كه مرغ بهوا در آورد ديي اشتر عابدرا ديدم كه برقص در آمد اول صوتك
لذتندن شكر عابدك دوهسني كوردم كه رقصه كلدي وعابدرا بينداخت
وعابدي اوقسندن اتدي فرا و بيابان كرفت وبيابان يولني طوتدي
دكتدي كفتم اي شيخ حضرت شيخ ايدر جونكه بو حالي كوردم اول عابده
ايتدم كه حيوان اثر كرد اول كوكلك آوازي حيوانه اثر ايكدكه بو
حاله ايرشدي وترا اثر نمي كند حال بوكه سن آدمسن وسكا اثر ايلمز
بو استفهام انكاري اولمقده جايزدر يعني سكا اثر ايلمزمي نظم داني چه
كفت مرا آن بلبل سحري بيلوهٔ مني اول سحر بلبلي لسان حال ايله باكه نه ديدي
توخود چه آدمي كز عشق بي خبري سن خود نيجه آدمسن كه عشقدن
بي خبرسن مراح اشتر بشعر عرب در حالتست وطرب اشتر عرب شعري
ايله حالت وشوق قدمدركه لطيف صداسندن ذوق ايله كر ذوق نيست
ترا كژ طبع جانوري اكر سنك عشقدن ذوق وطربك يوق ايسه اكري
طبيعتلو وبدخلقتلو جانورسن بيت شتررا جو شور وطرب در سرست
شترك جونكه باشنده شعر وطربي وذوق وشوقي واردر اكر آدمي را
نباشد خرست اكر آدمينك عشقدن ذوق وحالتي اولميه معنيده خردر
اكر

بيت
اكر آدمي ديمك لايق دكلدر شعر و عند هبوب الناشرات على الحمى
قوري اغدده يللر اسدكده قتنده يعني اول وقتده تميل غصون البان لا الحجر
الصلد الغصون اغاجنك بوداقلري يللدن اطرافه ميل وحركت ايدر يابس ومحكم
طاشه اصلا ميل ايلمز وحركت اتمز ايلمز انلركه لطافت طبعي واردر خوب
صدادن وعشقدن حظ ايدرلر اما انلركه كثيف طبع وافسرده دلدر بونك
كبيلردن ذوق اتمزلر مثنوي بذكرش هرچه بيني در خروشست عالمده
هرنه يي كه كوررسن معني يعنيدن اول الله ك ذكر وتسبيحي ايله جوش و
خروشده در وان من شيء الا يسبح بحمده ولكن لا تفقهون تسبيحهم
دلي داند دريني معني كه كوشنست اما بوني بر دل بيلور كه انك بو معنيده قولغي
واردر يعني حقايق شناس اولنلر كه بو معناني فهم ايدر عوام الناس محجوبلردر
كوجله اي راك ايله قتنده قالدي كه بو سري ادراك ايده بلبل بر كلشن تسبيح
خوانيست كل اغدده اول الله تسبيح اوقوجي اينجو بلبلدر كلدن كيده هر خاري
بتسبيحش زبانيست بلكه هر بر خار كه كوررسن اول الله ك تسبيحنه بر لساندر
كه زبان حال ايله اكا تسبيح ايدر حكايت يكي از ملوك بادشاهلردن
بري مدت عمرش سري شد انك عمري زماني باشه كتدي يعني تمام اولدي وقايم مقامي

نداشت واول پادشاه قایم مقام طوتمدی یعنی یرینه قایم مقام وحاکم اولجق
بر کیمسه یوق ایدی وصیت کرد پادشاه وصیت ایلدی که بامداد کین که علی
الصباح که نخستین کسی از در شهر در آید اول بر کمسه که شهر قپوسندن ایچرو کله
تاج شاهی بر سر وی بنهند پادشاهلق تاجنی انک باشی اوزره قویه لر
وتفویض مملکت بدو کنند وملکتی اکا تفویض وتسلیم ایلیه لر اتفاقا
اول کسی که از در شهر در آمد اتفاقا اول کمسه که شهر قپوسندن ایچرو کلدی
گدایی بود که همه عمر لقمه اندوخته بود بر گدا ایدیکه کچلی عمر بر لقمه قزغا
مش ایدی ورقعه بر خرقه دوخته وخرقه فرده یمه دیکمش ایدی یعنی
دیلنجی فقیر ایدی ارکان دولت واعیان حضرت وصیت ملک بجای آوردند
ارکان دولت واعیان حضرت پادشاهک وصیتنی یرینه کتوردیلر وتسلیم
ممالک ومفاتیح قلاع وخزاین بدو کردند وسلطنتی وقلعه لرک وخزینه لرک
مفتاحلرینی اکا تسلیم ایلدیلر مدتی مملکت راند بر مدت یعنی بر زمان سلطنت
سوردی تا بعضی از امرای دولت تا که امرای دولتدن بعضی گردن از متا
بعت او بپیچانیدند انک متابعتندن بیون چوردیلر یعنی کرو نیتی قبول
ایتمیوب عاصی اولدیلر وملوک دیار از هر طرف بمنازعت برخاستند وبلاد

بکلری

بکلکی هر طرفدن اولکه نک بکلری منازعت ایله نزاعه قالقدیلر وبمقاومت لشکر آراستند
واولکه درویشی ایله مقابله ومقاتله ایچون لشکر دوزدیلر یعنی مهیا ایلدیلر فی الجمله
سپاه ورعیت بهم برآمدند حاصل کلام سپاه ورعیت بیضه ومضطرب الحال
اولدیلر وبرخی از بلاد وشهرلردن بعضی از دست تصرف او بدر رفت انک
تصرفندن طاشره کتدی درویش ازین واقعه خسته خاطر همی بود درویش
بو خصوصدن خسته خاطر وپریشان دل اولدی تا یکی از دوستان قدیمش
تاکه اول درویشک قدیم دوستلرندن بری که در حالت درویشی قرین او بود
که درویشلک حالنده انک مصاحبی ایدی از سفر باز آمد سفردن کیرو کلدی
او را در چنان مرتبه دید بو درویشی اول عیشی تجلیل ورتبه ده کوردی
وگفت دخی سوزی ن کلن درویش پادشاه اولنده دیدیکه ایتدی منت
خدایرا عز وجل عزیز وجلیل الله شکر ومنت که بخت بلندت یاوری کرد
که بخت بلندک سکا ظهیرلک ایلدی یعنی دلیر وظهیر اولدی واقبال ودولت
ظهیری کرد واقبال ودولت ظهیرلک ایلدی تا گلت از خار تا که سنک کلک
خاردن وخارت از پای بدر آمد وایاغکدن خار طشره کلدی یعنی چقدی
که فقیرلک خلاصی بولوب حضور ایلدک وبدین پایه بلند سلطنت رسیدی

بلاد جمع بلد شهرلر دیمکدر سی

ارشدك صح

وسلطنتك بلند پایه سنه ایرشدکی إنّ مع العسر یسرا حق تعالی حضرتی بعد مشقلد

تحقیق هر عسر ایلد یسر وهر غم ایلد سرور واردر بیت شکوفه گاه شکفتست

وگاه خوشیده شکوفه گاه اچلمش وگاه بورشمش وپژمرده اولمشدر درخت

وقت برهنه است ووقت پوشیده درخت کاهی اوراق واثماردن برهنه

وعاریدر وکاهی اوراق واثمار لباسی ایلد پوشیده ومزیندر غیر ذوی العقولک

حالی بویلدا اولدقجه کبی ذوی العقولک حالی دخی بویلدر کاه غنی وفقیر

وگاه غنی وحقیر اولور برحالده اوزره برقرار دکلدر گفت پادشاه اولن

درویشی ایتدی ای برادر تعزیتم کن ای برادر بنم تعزیتم ایله یعنی ماتم زده

لره کبی ومصائب والام ایرشنلره عزاویردکلری کبی سن دخی بکا ایله عزاویر

که جای تهنیت نیست زیرا تهنیت یری دکلدر انگه که توبدیدی

غم نانی داشتم زیرا اول وقت که سن کوردک یعنی درویشلک عالمنده

بر نان غمی طوتدم وامروز تشویش جهانی وبوکون بر جهانک یعنی جهان

خلقنک غمنی طوتدم مثنوی اگر دنیا نباشد دردمندیم اکر دنیا اولمیه فقیر

واحتیاج جهتندن دردمند وبیچاره یوز وگر باشد بمهرش پای بندیم اگر دنیا

اوله انک محبتی ایلد پای بندایز که حق تعالی حضرتنک محبت وطاعتندن انک سببی

ایلد

که رنج خاطرست اهست در جنبت صح

ایلد نفقد اولمشز بلایی زین جهان آشوبتر نیست زیرا دنیا خاملک رنج والمیدر یعنی

رنج والمدن خلاص میسر دکلدر اکر دنیا واردر اکر یوقدر قطعه مطلب گر توانگری

خواهی اکر غنیلک استر ایسک جز قناعت که دولتست هنی قناعتدن غیری نسنه

طلب ایلمه زیرا قناعت ابدی دولتدر القناعة کنز لا یفنی گر غنی ز ر بدامن

افشاند فرضا اکر غنی اتک ایلد التوندن صاچد یعنی حق یولنه بذل ایلیه تا ثواب

نظر کند اولکنی آگاه اول سائلین انک نوابنه نظر ایدرسن وبنم دخی غنام

اولیدی بن دخی احسان ایدرایدم دیمیه سن کز بزرگان شنیده ام بیاف

زیرا اولولردن چوق اشتمشم که درلو صبر درویش بد که بذل غنی صبرویشک

صبری یک که غنینک بذلی یعنی انک صبری بونک بذلندن یکدر بیت اگر بریان

کند بهرام گوری اگر بهرام گور بر بیان اشکنی بریان ایلیه بهرام گوردن عجم

پادشاهلرینک بریدر کورک صیدنه میل وهوا اوقتی اولدوغندن بهرام گور

دیدلو نه چون پای ملخ باشد ز موری بر قرنجه دن بوچکرکه ایاغی قدر کبی

اولمز زیرا مورک نسبت پای ملخ پای عظیم در بهرام گورک نسبت کورزیاده

حقیردر حکایت یکی را دوستی بود که عمل دیوان کردی بر کمسه نک

بر دوستی وار ایدی که دیوان عملنی ایدردی یعنی دیوانه متعلق برعمل اوزره

ایدی

مدتی اتفاق دیدنش نیفتاد اتفاقا بر زمان بر دوست دیوان عملنه
منسوب اولن دوستی کورمک اتفاقی دوشمدی کسی گفت بو کمسه بو دوست
ایتدی فلانرا دیر شد که ندیدی فلانی یعنی دیوان عملنی ایدن دوستی
چوق زمان اولدیکه کورمدک گفت من اورا نمی خواهم که بینم بو دوست
ایتدی بن استمم که انی کورم قضارا از کسان او حاضر بود اتفاقا اول
دوستک ادملرندن بریسی حاضر ایدی گفت اول کمسه اول دوستک اینک
چه خطا کرده است که از دیدن او ملولی اول دوست نه خطا ایلمشدر که
انی کورمکدن ملول سن یعنی کورمک استمزسن گفت خطایی نیست بو دوست
اولدوستکدن دی سنه ایتدی اصلا بر خطا یوقدر یعنی اندن خطا صادر
اولمشدر اما دوست دیوانی را اما دیوانه منسوب اولن دوستی وقتی
توان دید که معزول باشد شغل وقت کورمک ممکندر که معزول اوله
وغا راحت خویشتن در رنج او نمی باید وانکر رنجنده باکه کندو راحتم
کوزکمز یعنی اول کمسه که کثرت اشتغالدن متصل رنج والمده در اول وقت اکه
ملاقی اولملق باکه راحت وذوق دکه ملاقاتدن حاصل اولمز اما اکه
رنجده زیرا اشتغالده در **قطعه** دو بزرگی فند اسو کیر و عمال اولولقده یعنی

منفعت

منفعت و عملدن زآشنایان فراغتی دارند آشنالردن فارغلق طوتارلر کثرت
اشتغالدن اولدقلرندن دولت خانه معزول اولورلر یعنی دو تماند که
در معزولی لیکن عاجزلق و معزوللک کونلرنده دردی دل پیش دوستان آرند
کوکلدن دردینی دوستلرینه کتورورلر بس معقول اولن بودرکه بونک کبی
کمسه لر ایله دوستلق ایتمیه **حکایت** ابوهریره رضی الله عنه ابوهریره حضرتی
الله تعالی اندن راضی اولسون ابوهریره کنیتیدر اسم شریفی عبدالرحمندر
هر روز بخدمت مصطفی صلی الله علیه وسلم آمدی هر کون حبیب اکرمک
حضور شریفنه کلور ایدی گفت حضرت رسول صلی الله علیه وسلم ایتدی
یا اباهریره زرنی غبا بی کون اشری زیادت ایله تزد حبا بن زیاده
اولکسن محبت یونندن یعنی هر روز مبا تا محبت زیادت گردد یعنی هر کون
کلمه تا محبت زیاده اوله صاحبدلی را بر صاحب دله گفتند ایتدیلر بدین
خوبی که آفتابست بو خوبلق ایله که آفتابدر نشنیده ایم اشتممشز که کسی
او را دوست گرفته است که بو کمسه انی دوست طوتمشدر یعنی طوتمشدر
وعشق آورده عشق کتورمشدر یعنی بر کمسه اکه عاشق اولمشدر گفت اول صاحب
دل ایتدی از برای آنکه اول سببدنکه هر روز می توان دید هر کون آفتابی کورمک

ممکنلک

مكر در زمستان مكر قيشده مكي دكلدر كه محجوبست و محبوب كه در مستانده

افتاب مستوردر اما اول كون اولوقت مرغوب و مقبولدر قطعه بديدار

مردم شدن عيب نيست خلقك ديدارينى زياده كيتمك عيب دكلدر وليكن

نه چندانكه كويند بس اما اول قدر دكلكه يتر ديه لر اكر خويشتن را ملامت

كنى اكر كندوكى ملامت ايدرسك كثرت مشاهده و مصاحبت ايله ملامت نبايد

شنيدن ز كس ايليه كمسه دن ملامت اشتمك كوكمز زيرا حقيقتده سنى

سنى ملامت ايدرسن بيت خوشا كسيكه مدام از بى نظر نروى بهر كه كردش

كه نخواهند بى خبر نروى حكايت يكى از بزرگان اولولردن برسى بادى مخالف

در شكم پيچيدن گرفت مخالف يل انك قرننده صارلق طوتدى يعنى زياده هجوم

ايدوب چقمغه قصد ايلدى و طاقت ضبط آن نداشت دخى اول اولو اول

بادى ضبط اتمكه طاقت طوتمدى يعنى ضبطنه قادر اولمدى بى اختيار ازوى

صادر شد اختيارسز اولودن ريح صادر اولدى گفت دلا اولو حيالندن

انده اولنلره ايتدى اى دوستان اى دوستلرم مرا بجد كردم اختيارى نبود

انكه ايلدم نيم انده اختيارم يوق ايدى و بزه بر من منويسند و انده اوترى

نيم اقندمه بو كناه يازمكوه راحتى بمن رسيده وانده باكه بو راحت يوتيشدى

حال بوكه

حال بوكه كيمسه اندن ضرر ايرشمدى شما نيز بكرم معذور داريد سز دخى كرم

ايله معذور طوتكز بو خصوصده بى اختيار واقع اولمشدر بيت شكم زندان باد

اى خردمند اى عاقل شكم باد ك زندانيدر ندارد هيچ عاقل باد در بند

هيچ عاقل بادى بنده طوتمز بلكه رها و خلاص ايلر چو باد اندر شكم پيچيد

فرو هل چونكه شكمده يل صاريلوب سكا زياده اضطراب ويره اشغه قويويره

كشود كه باد اندر شكم باريست بر دل زيرا يلك كوكله اغرده بر يوكدر يعنى

زياده مولم ايليه الملدن خلاص اولمق اوليدر بيت حريف ترش روى ناساز

كار موافق اولميان اكشى يوزلو حريف چو خواهد شد دست پيشش مدار چونكه

كيتمك استر انك الكندن الطوتمه حكايت از صحبت ياران دمشقم شامده اولان

دوستلريمك مصاحبتندن بالكه ملالتى پديد آمده بود بو ملالت ظاهر

كلمش ايدى يعنى انلردن بالكه بر ضعفلق واقع اولمش ايدى سر در بيابان قدس

نهادم اول سببدن قدس شريف بيابانلرنه باش قودم يعنى شام شريفى ترك ايدوب

اول سمته كتدم و با حيوانات انس كرفتم و انسانى ترك ايدوب انلر ايله انس

طوتدم تا وقتيكه تا شول وقته دكين كه اسير قيد فرنك شدم فرنك قيدنه

اسير اولدم يعنى فرنك بنى اسير ايلدى و در خندق طرابلس و طرابلس خندقنده

با جهودانم بکار گل بداشتند جهودلر ایله بنی بالجمله یعنی بالجق ایشنه طوتدیلر
یعنی ارغالغه قوشدیلر تا یکی از رؤساء حلب اول زماندکی انده کافرلر النده
اسیر اولوب بالجق طاشدیم که حلب رئیسلرندن بری که سابقهٔ معرفتی که
میان ما بود که انک ایله بزم ارهمزده قدیمدن بر آشنالق وار ایدی گذر کرد
بن اولدیغم یره اوغرادی و مرا بشناخت و بنی انده گوروب آکلدی و گفت
ای فلان واولکمسه باکه ایتدی ای فلان یعنی ای سعدی این چه حا
لتست بو نه حالتدر بونده نیلرسن و چگونه می گذرانی و نیجه کچنورسن گفتم
جواب ویروب ایتدم قطعه همی گریختم از مردمان بکوه و دشت فرار ایدر
ایدم طاغ و صحرایه که از خدای نبودم بدیگری پرداخت زیرا حق تعالی
حضرتندن غیری ایله باکه مقارنت و حظ اولمدوغی اجلدن ادملری ترک
کوه و دشته قچار ایدم بعض کمسه بو مصراعک معناسنی که خدادن غیری
بوکمسه ایله باکه مقارنت اولمیه دیو تقیید و تصریح اتمشلر بو تقریر جد
صیغهٔ نفی کرکدر قیاس کن که چه حالت بود درین ساعت قیاس ایله که
بو ساعتده بو قیدده حسرتده حال نیجه اولدوغنه قیاس ایله یرشوده که در
طویلهٔ نامردم بباید ساخت که باکه نامردلر یعنی کافرلر طویله سنده کچنمک

کوک یعنی انلر ایله مصاحبت واختلاط ایلمک لازم که ایلیه شمدی بنم حالمی نیجه
ایدوکن بلدکمی حضرت شیخ بوسعدلری اول رتبده دیو بیت پای در زنجیر
پیش دوستان دوستلر قتنده آیاق زنجیرده اولمق یکدر که با بیگانگان در بو
ستان یک که یادلر ایله بوستانده اولمقدن و انده ذوق و شوق اتمکدن
بر حالت من رحمت آورد اول رئیس چونکه بنی اول بلاده کوردی بنم
حالمه ترحم کتوردی یعنی ترحم ایلیوب و بده دینار و اون دینار ایله از
قید فرنگم خلاص کرد و فرنگک قیدندن بنی خلاص ایلدی و با خودم بحلب
برد و بنی کندوسی ایله حلب شهرنه التدی دختری داشت اول رئیس
بر دختر طوتر ایدی یعنی بر قزی وار ایدی بعقد نکاح من در آورد
اول دختری بنم نکاحم ~~عقدنه~~ حکم عقدنه کتوردی یعنی بکا نکاح بکابین
صد دینار یوز دینار کابین ایله چون مدتی بر آمد چونکه بو حال او زره
بو زمان کلدی یعنی کچدی دختر بدخوی و ستیزه روی بود اول دختر
نامعقول خویلو و عناد ایدجی ایدی زبان درازی کردن گرفت زبان
درازلق ایلمکه طوتدی و عیش مرا منغص داشتن آغاز نهاد و بنم عیشمی منغص
ایدیکی و مکدر طوتمغه اغاز ایلدی چنانکه گفته اند انجلین که ایتمشلردر

بیت زنِ بد در سرایِ مردِ نکو یعنی کوتو عورت ایو ارکک سراینده هم درین عالمست

دوزخِ او هم بو عالمده در انک دوزخی زینهار از زنِ بد زینهار زنهار دانز

یوللاشدن نینهار و قنا ربنا عذاب النار ای بنم ربمز بزی حفظ ایله نار عذا

بنده کو یا قرینِ بد کیرلو عذابدر زیاده الم ویرر باری زبانِ تعنت دراز

کرده یعنی گفت بو کرده تعنت دلنی دراز ایلمش اولدوغی حالده ایلده ایدر تو آن

نیستی که بدرمن سن اول دکلمیسن که بنم بابام مرا از قیدِ فرنک بار خریدی سنی

فرنک قیدندن کیرو صاتون الدی یعنی خلاص ایلدی گفتم بلی حضرت شیخ ایلدی

اول دخترہ جواب ویروب ایتدم بلی بده دینارم از قیدِ فرنک خرید اوقت

دینار فرنک الندن صاتون الدی و بصد دینار و یوز دینار ایله مرا بقهر

بو جلده بدستِ تو گرفتار کرد سنک الکه گرفتار ایلدی سنک الکدن خلاص

اولمق اندن اصعبدر بیت شنیدم کو سفندی را بزرگی اشتدم که بر اعلی

رهانید از دهان و دستِ گرگی بر قوردک اغزندن والندن قورتردی شبانگه کیجه

کارد بر حلقش بمالید قوردی اخشام وقتی انک بوغازی اوزره بچاق اوردی

بوغازی دوان گوسفند از وی بنالید گوسفندک جانی اندن اینکلدی

ولسان حال ایله دیدی که از چنکالِ گرگم در ربودی که بنی قورد کنجه سندن

چو دیدم عاقبت گرگم تو بودی چونکه نظر ایلدم کوردم عاقبت قوردم سن

اولدک حکایت یکی از پادشاهان پادشاهلردن بری عابدی را پرسید

بر عابده سؤال ایتدی بویله که اوقاتِ عزیزت چون می گذرد که سنک عزیز

وقتک نیجه کچر و نیه صرف ایدرسن گفت عابد پادشاهه ایتدی همه شب در منا

جات کیجه کلی کیجه حق تعالی حضرتنه مناجاتده و سحر دعای حاجات و سحر وقتی حاجت

دعاسنده یعنی حصول حاجات ایچون دعالر ایتمکده و همه روز در بندِ اخراجات

و دوکلی کون لوازم قیدنده که نفسم و عیالم ایچون کرکلر ملک را مضمونِ اشارت

عابد معلوم گشت پادشاهه عابدک اشارتنک مضمونی واول سوزدن مقصودی

ندایدوکی معلوم و ظاهر اولدی فرمودی پادشاه بیوردی تا وجهِ کفافِ او

که انک وجه کفافنی یعنی انک لوازمنی کفایت ایدەجک قدر خرجلغنی معین دا رند

خانه دن معین طوتدلر یعنی ویرەلر تا بارِ عیال از دل برخیزد تا اهل بیتنک

یوکی یعنی مهماتی ولوازمی قیدی انک کوکلندن ماالقه کیده تاکه جمیع اوقاتنی

طاعته صرف ایده مثنوی ای گرفتارِ پای بندِ عیال ای عیال پای بندینه

گرفتار اولمش کمسنه دیگر آزادگی مبند خیال گیری آزادەلک خیالنی بغلمه یعنی

شمدنکیرو حضور و سرور فکرن ایلمه غمِ فرزند و نان و جامه و قوت زیر افزند

و نان و جامه و قوت غمی باز آرد ز سیر در ملکوت• عالم ملکوتده اولن سیر
و مشاهده‌دن سنی کیرو طوتر کتورر یعنی جناب قدسک مطالعه‌سنه مانع اولور
همه روز اتفاق میسازم• حضرت شیخ ایدر بوتون کون اتفاق ایدرم یعنی
جهد و اقدام ایدوب خاطرمی مقرر ایدرم• که بشب با خدای پردازم• که کیجه‌ی
حق تعالی حضرتیله مخالطت ایده‌یم یعنی مناجات و طاعت ایله ایدم و خلقک
محبتنی قلبمدن ازاله ایلیم• شب چو عقد نماز می‌بندم• اما کیجه چونکه عقدنی
بغلیم یعنی تکبیر ایدوب نمازه شروع ایلیم• چه خورد بامداد فرزندم• اول زمان
کا دوشنه کلور که عجب صباح فرزندم نه یر یعنی قوتنی نه وجهله حاصل ایدم

حکایت یکی از متعبدان شام• شام شریف عابدلرندن بری• در بیشه• بر بیشه‌ده
سالها عبادت کردی• نیچه ییللر عبادت ایلدی• و برگ درختان خوردی•
و طعام یرینه اغاچلر یپراغنی یردی• پادشاه آن طرف• اول طرفک پادشاهی
بحکم زیارت بنزدیک او رفت• زیارت حکمی ایله اول عابدک قتنه کتدی
و گفت پادشاه عابده ایتدی• اگر مصلحت بینی• اگر معقول کورر ایسک
در شهر از برای تو مقامی سازیم• شهرده سنک ایچون بر مقام دوزه‌لم
که فراغ عبادت ازین به میسر شود• که عبادتک حضوری بوندن یک میسر

اوله

و دیگران هم• و غیرلر دخی• ببرکات انفاس شما مستفید شوند• سزک نفسلریکزک
برکتلری ایله یعنی مبارک نفسلریکز ایله مستفید اوله‌لر• و باعمال صالح شما اقتدا
کنند• و سزک صالح و مقبول عمللریکزه اقتدا ایلیه‌لر• زاهد این سخن را قبول
نکرد• زاهد بو سوزی قبول ایلمدی• ارکان دولت گفتند• ارکان دولت
زاهده ایتدیلر• پاس خاطر ملک را• پادشاهک خاطرینی رعایت اتمک ایچون
مصلحت آنست که چند روزی بشهر درآیی• معقول اولدر که برقاچ کون
شهره کله‌سن• اگر صفای وقت عزیزان• اگر عزیزلرک صفای وقتی• از صحبت
اغیار کدورتی پذیرد• اغیارک صحبتندن بر کدورت قبول ایلیه یعنی اضطراب
و المی ایرشه• اختیار باقیست• اختیار باقیدر وار ایدنغز سکون ایدینز اولکی
مقامکوزه کیده‌سز• آورده‌اند• حکایت ایده کتورمشلردر• که عابد بشهر درآمد
که عابد شهره کلدی• بستانسرای خاص ملک را• پادشاهک خاص
بستانسراینی• از برای او بپرداختند• اول عابدن اوتوری حاضر و مهیا
ایلدیلر• مقام دلگشای• اول بستانسرای کوکل آچیجی و محبت
بر مقام ایدی• و روان آسای• و جانه دکلندرجی• و صفا آور بر
مکان عالی ایدی• مثنوی• گل سرخش چو عارض خوبان• اول بستانک قرمزی

اول بستان سرایک قوزی کلی خوبلرک عارضی کبی رنکین و لطیف ایدی سنبلش

همچو زلف محبوبان انک سنبلی لطافتده ایدی محبوبلرک زلفی کبی ایدی

همچنان از غضب بری عجوز اغلین بری عجوزک خوفندن شیر ناخورده

طفل دایه هنوز دایه قوجاغنده اولوب سوت امممش طفل کبی ایدی یعنی

هنوز انک کل و سنبلی بری عجوزک خوف شدتندن تمام اچلممش ایدی اما

اچلسه حضرت شیخ وصف اتدوکی کبی اولوردی بوکه اعتبار الحال دیرلر

بیت

شعر وافانین علیها جلنار بوده اقد افزوده انار شکوفه سی غلقت

بانجم الاخضر نار کویا نیل اغاجده آتش اصلدی که همان اکدبکز ایدی

ملک در حال پادشاه زاهد کلدوکی کبی فوری کنیزکی خوب روی بلنتش

فرستاد بر خوبروی جاریه بیک اول زاهدک قتنه کوندردی رباعی

اذین مه پاره عابد فریبی بو عابد الدانجی مه پاره دن ملایک صورت

وطاوس زیبی ملایکه صورتلو و طاوس جهان زینتلو بر کنیزک ایدی

یعنی زیاده خوب ایدی و رعنا لباسی کیمش ایدی که بعد از دیدنش صورت

نبندد که انی کوردیکده هیچ صورت بغلمز یعنی ممکن و متصور دکلدر

وجودی پارسایان ازا شکیبی صالحلرک وجودنده صبر ایلمک یعنی صالحلرک

چشمی

چشمی اول کنیزکی کوندردی انکله ملاقات طلب ایدرلردی صبر ایده مزلردی قالمز

ایدی همچنان در عقبش اغلین یعنی جاریه کوندردیکی کبی عقبنجه غلام

بدیع الجمال و لطیف الاعتدال جمالی بدیع و عجیب و قامتی لطیف و معتدل

بر غلام فرستاد پادشاه انک رعایتنده هرکز قصور قلمسون ایچون انک قتنه

کوندردی شعر صحیح هلک الناس حوله عطشا ناس هلاک اولدیلر و هو ساق و لا یسقی

اطرافنده عطشی یوزندن یعنی انک عشقی اتشندن حاصل اولان آتش حرارتندن

خلق هلاک اولدیلر و هو ساق یری و لا یسقی حال بوکه اول غلام بر ساقیدر که

صوسزه آبی کوستردی اما صوارمزدی دیده از دیدنش نکشتی سیر کوز آنی کورمکدن

سیر اولمز و قناعت کلمز ایدی اول محبوب غلام بو مرتبه ده خوب ایدی

همچنان کز فرات مستسقی استسقا مرضنه مبتلا اولمش کمسه فرات ایرمغندن

قانمدوغی کبی عابد لقمه لذیذ خوردن کرفت عابد لذیذ لقمه و نفیس

طعام یمکه شروع ایلدی و کسوت لطیف پوشیدن کرفت و لطیف و فاخر

جامه کیمکه شروع ایلدی و از فواکه و مشموم حلاوت و تمتع یافت و تازه میوه

لردن و خوش بویلردن حلاوت و تمتع بولمغه باشلدی یعنی تازه میوه لر

یمکه و لطیفه ایجه لر قوقلمغه شروع ایلدی و در جمال کنیزک نظر کردن کرفت

غلام و

و پادشاه کوندردی که غلام ایله کنیزک جمالنه نظر ایلمکه باشلدی بو محل
غلامک کنیزک اوزره تقدیمنده اشارت خفیه واردر کویا اول عابدک محبوبه
نظری زیاده ایدوکنی اشعار ایدر زیرا یوقاروده کنیزکی غلام اوزره
تقدیم اتمش ایدی بو محلده تأخیر ایتدی بو نکته بیان ایچون وخردمندان
گفته اند وعاقلر ایتمشلردر زلف خوبان زنجیر پای عقلست خوبلرک زلفی
عقل ایاغینک زنجیریدر ودام مرغ زیرک غفره زیرک قوشک طوزاغیدر بیت کرده
سرکار تو کردیم دل ودین باهمه دانش بو عو کلاه علم ایلدی لمی ودینی سنک ایشک
ومحبتک سوداسنده صرف وفدا ایلدم مرغ زیرک بحقیقت منم امروز تو دامی
حقیقتده مرغ زیرک بنم بکون سن کنزیوک قوشنی ایکن ایاغندن طوتلدوغی کبی
بن دخی سکا طوتلدم بیت علم وفضلی که بچل سال بدلم جمع آوردم ترسم
ان نرکس مستانه بیغما ببرد فی الجمله دولت وقت مجموعتی بر زوال آمد فحصل کلام
اول عابدک جمع اولنمش اولان نسنک وقتی زواله کلدی یعنی اوقاتی ذوق وحالت
کتدی چنانکه گفته اند انجلین که عاقلر ایتمشلردر قطعه هر که هست از
فقیه وپیر ومرید هر کمسه که واردر فقیه وشیخ دن ومریدن وتر زبانان آوراتت
پاک نفس دخی پاک نفسلو ولطیف سوزلو زبان آورلردن یعنی عالملردن وواعظ
لردن

11 لردن چون بدنیای دون فرود آمد بو کلیه جو نکردی بی دنیایه اشغه کلدی یعنی
دنیایه محبت ایدوب انک خدعتنه الدانیدی وانک مغلوبی اولدی بعسل در ماند
همچو مگس عسلده مگس کبی قالدی یعنی عسلده یاپشوب اولوب خلاص بولمدوغی کبی
دنیای دنیه محبت ومیل ایدنلر دخی اندن خلاص بولوب جناب قدسیه ایلتمه
حاصل ایدمزلر قطعه گر شاهدان نه دنیی ودین میبرند وعقل اکر محبوبلر دنیا ودینی
وهوش عقل الترلر ایسه پس زاهدان برای چه خلوت گزیده اند ایلیلرزاهد
اول خوفدن خلوت اختیار ایتمشلردر اگر بدانند خالش نظر کنیر تماشا اکر انکر انی
مشاهده خالنه نظر ایدرسه فی الحال که دام زلف بر وکسترده اند تحقیق بلکه زلف دامنی
انک اوزرینه دوشمشلردر که کلله صیدندن اوتری بار ملک بدیدن او
رغبت کرد برکرکه پادشاه اول عابدی کورمکه میل ایلدی عابد را دید
عابدی کوردی از هیئات نخستین بگردیده که اولکی شکلندن دونمش ورنگ
وسفید کنته وتلذذ نفرقتدن بوزنک بعض دیکری قزل وبعضی ری آق اولمش
وفربه شده وتنعم وحضوریده سمز اولمش وبر بالش دیبا تکیه زده ودیبا
یصدق اوزره تکیه اورمش یعنی طایانمش وغلامی دیدی پیکر وجری صورتلو
بر غلام بامروحه طاووسی طاوس قنادندن ایدلمش مروحه ایله بالای سرش
ایستاده

انک باشی اوندە طوتمش بر سلامت حالتی شادمانی کرد پادشاه اول عابدک
سلامت حالی اوندە شادمانلق ایلدی ولز هر کرسی سخن کفتند هر بابده سوز
سویلدید الکلام یجر الکلام طریقی ایلە پادشاه عابد ایلە اول محلدە سوز سویلشدیلر
تا ملک با نجام سخن کفت تا که پادشاه سوز اخرندە ایتدی من اینی دکل طائفەدرا
در جهان دوست میدارم بن بو ایکی طائفەیی دوست طوتارم علما و زهاد که اول
ایکی طائفەنک بری عالملر و بری زاهدلردر وزیری فیلسوف جهان دیدە
بر جهان کورمش عاقل وزیر حاضر بولندی اول مجلسدە حاضر ایدی کفت پادشاهە
ایتدی ای ملک ای پادشاه شرط دوستی را انستاید آنست که با هر دو طائفەنکو
کنی دوستلغک شرطی و لایقی اولدر که هر ایکی طائفەیە ایلک ایلیەسن علما را زر
بدە عالملرە التون ویر تا دیگران بخوانند تا که غیریلر اوله عابتی کورەرک
اوقیلر و علم و فضل تحصیل ایدەلر و زهاد را چیزی مدە تا زاهد مانند
و زاهدلرە بر نسنە ویرمە تا زاهد قاله لر بیت نە زاهد را درم باید نە
دینار زاهدە نە درهم و نە دینار کرک چو بستد زاهد دیکر بدست آر
چونکە اولزاهد درهم و دینار الدی بر غیری زاهد الدکتدا انی ترک ایلە
زیرا اولزاهد دکلدر قطعه انرا که سیرت خوش و سیرتیت با خدای
اول

اولکسنک که خوش و لطیف سرتی و سیرتی وار الله ایلە بی نان وقف لقمەء
کدیە زاهدست وقف اتمکسزوی لیمکسزیی لقمەسز اولزاهددر بونکە
احتیاجی یوقدر انکشت خوبروی بنا کوش دلفریب خوب و بکر یعنی
و محبوبک قولاغی توزیبی کوشوار و خاتم فیروزە شاهدست کوشوارسز
و فیروزە خاتمسز محبوبدر یعنی کوشوار ایلە و فیروزە قاشلو خاتم ایلدق
سایر زینت ایلە اول محبوبی تزیین ایلمک لازم و حاجت دکلدر قطعه
درویش نیک سیرت و فرخندە رای را ای سیرتلو و مبارک و معقول ایلو
درویشە نان رباط و لقمەء دریوزە کو مباش رباط اتمکی و دلنمک لقمەسی
اولمسون زیرا انکا احتیاج یوقدر و من یتوکل علی الله فهو حسبه خا
توین خوب صورت و پاکیزە روی را خوب صورتلو و پاکیزە یوزلو خاتون
نقش و نکار و خاتم فیروزە کو مباش نقش و نکار و خاتم فیروزە و زینت
و دنک و بویی دی اولمسون که اصلا احتیاج یوقدر بیت تا مرا هست
و دیکرم باید ساز امکە بنم قوت لا یموت مقداری نسنەیە قدرتم وار دکر
وانلدن غیری بکا کرکمز کرک اولە یعنی اولن نسنە ایلە قناعت اتیم
کر نخوانند شاهدم شاید بو حال ایلە اکر باکە زاهد و قید لر یعنی زاهد

زاهد کلدیکلریدر لایقدر زیرا قناعتم یوقدر حکایت مطابق این سخن بو سوزه
موافق بر حکایتدر بونکر اولنجق حکایت پادشاهی را مهمی پیش آمد بر پادشاهک
اوکنه بر مهم کلدی گفت اول پادشاه ایتدی اگر این حالت انجام اگر بو حالک
عاقبتی بر مرادم اوزره باشد نیم واردم افزون اولسه چندین درم زاهدان را
بدهم زاهدلره بو قدر درم ویرم دیو نذر ایلدی چون حاجتش بر آمد چونکه
پادشاهک حاجتی حاصل اولدی وفای نذر بموجب شرط لازم شد آمد پادشا
نذرینی وفا ایلمک شرط سببی ایله لازم کلدی لاجرم اول سببدن یکی از
بندگان خاص را خاص بنده لردن بریدیکیسه درم داد بر کیسه اقچه ویردی
تا بر زاهدان تفرقه کند تا که بیقصور اول اقچه‌یی زاهدلره تفرقه ایلیه یعنی اولشدره
کویند ایدرلر ان غلام عاقل و هوشیار بود اول غلام عاقل و تخندا ایدی
همه روز بکردید دوکلی کون طولشدی و شبانکه باز آمد و اختشام وقتی
کیرو پادشاهه کلدی و درمهارا بوسه داد و پادشاهه تعظیما اول درملری
بوسه ویردی و پیش ملک بنهاد و گفت دخی پادشاهک اوکنه قودی
و ایتدی چندانکه زاهدانرا طلب کردم نیافتم اول قدر که زاهدلری
طلب ایلدم بولمدم گفت پادشاه ایتدی این چه حکایتست بو نه سوزدر

انچه من

انچه من دانم ستهوار اولندی انی که بن بیلورم درین شهر بو شهرده چهار
صد زاهد اند که درت یوز زاهد وار سبب نه در که سن انلری کورمدیسن
گفت اول غلام ایتدی ای خداوند جهان ای جهانک پادشاهی انکه
زاهدست درم نمی ستاند اول کیمسه که زاهددر درم المز و انکه می ستاند زاهد
نیست و اولکه الور زاهد دکلدر سز خود زاهدلره تعیین ایتدوکنز ملک بخندید
پادشاه کلدی و ندیمانرا گفت و مصاحبلرینه ایتدی چندانکه اول قدر که
مرا در حق این طایفه خدا پرستان بنم بو خدا پرستلر یعنی عابدلر و زاهدلر
طایفه سنک حقنده ارادتست و اقرار محبت و اقرارم وار در این شوخ
دیده را عداوتست و انکار بو کستاخک انلرک حقنده عداوت و انکاری
وار در لیکن حق بجانب اوست لیکن حق اول غلام جانبنده در بیت
زاهد که درم گرفت و دینار زاهد که درم و دینار طوتدی یعنی الدی
زاهدتر ازو یکی بدست آر اندن زاهدرک بر زاهد اله کتور حکایت
یکی از علمای راسخ علمده رسوخ بولنن عالملردن بری پرسیدندش سؤال
ایلدیلر بعید دیو که چه کویی در نان وقف که وقف اتمکی حقنده نه دیرسن
حلالمیدر یوخسه حرامیدر گفت اول عالم ایتدی اگر از بهر جمعیت خاطر

وفراغ عبادت بی ستانند حلال است اکر وقف اتمکدن وقف اتمکنی خاطرک
جمعیتندن وعبادتنک حضورندن اوتری ایدلو حلالدر واکر مجموع از بهر نان
می نشینند حرام است واما اکر جمله‌سنی ناندن اوتری جمع اولوب اوتورلر حرامدر
بیت نان از برای کنج عبادت کرفته‌اند صاحب دلان نانی عبادت بوجاغنده
صفای خاطرایله اوتورمدن اوتری طوتمشلردر کانده حضورایله عبادت
ایلیه‌لر صاحب دلان نه کنج عبادت برای نان عبادت بوجاغنی نان
ایچون طوتمشلردر زیرا بویله ایدنلر نزدکان پرستش اولورلر یعنی نان پرست
اولورلر حکایت درویشی بمقامی رسید بر درویش بر مقامه ایرشدیکه
که صاحب آن بقعه کرم النفس بود که اول بقعه‌نک صاحبی کریم النفس
برکمسه ایدی طایفهٔ اهل فضل وبلاغت بر بلوک اهل فضل وبلاغت
یعنی بر بلوک علمادر صحبت او او اول صاحب بقعه‌نک صحبتنده هر یکی بذله
ولطیفه انده اولان اهل فضلدن هر بریسی بر بذله وبر لطیفه چنانکه
رسم ظریفان باشد اخلاقینه کوره ظریفلرک عادتیدر همی کفتند ایتدیلر درویش
راه بیابان قطع کرده بود درویش بیابان یولنی قطع ایلمش ایدی
یعنی سفرحاصل ایتمش ایدی وماندهٔ شده ویورغون اولوب قالمش ایدی وچیزی نخورده

واول

واول وقتده دکی بر نسنه یمامش ایدی یکی ازان میان اول اورتادن یعنی مجلسده اولنلردن
بری بطریق انبساط لطیفه طریقیله کفت اولدرویشه ایتدی ترا هم چیزی بباید
کفت شکا دخی بومجلسده بر نسنه دیمک کرکدر درویش جواب داد درویش بویله
جواب ویردی که مرا چون دیکران فضل وبلاغتی نیست که بنم غیریلر کبی بر
فضل وبلاغتم یوقدر وچیزی نخوانده‌ام وبر نسنه اوقومشم بیک بیت از من
قناعت کنید همان بر بیت ایله بندن قناعت ایلکوز همکنان برغبت واردت
کفتند بکوی دو کلیسی میل ومحبت ایله درویشه ایتدیلر اوبیتی دی
کفت درویش ایتدی بیت من کرسنه در برابرم سفرهٔ نان بن آج برابرمده
نان سفره‌سی همچو عزبم بر در حمام زنان عورتلر حمامنک قپوسی اوزره
اولان ارکن کبی یعنی طعامه نیاز اشتهام واردر همه پسندیدند جمله
انده اولنلر بو بیتی بکندیلر سفره پیش وی آوردند واول درویشک
اوکنه سفره کتوردیلر صاحب دعوت کفت صاحب دعوت اولان کمسنه
درویشه ایتدی ای یار زمانی توقف کن ای یار بر زمان توقف ایله
که پرستارانم کوفته بریان می سازند که جاریه‌لرم کوفته بشورمکده‌لردر
درویش سر بر آورد درویش باشنی قالدردی وکفت دخی ایتدی بیت

کوفته که شوره ء مش کو مباش دی بنم سفرده کوفته اولسون کفت انان تمای
کوفته است زیرا الام سفرایله کوفته وزبون اولمش قتی سزاتک کوفته‌در
بلکه اندن زیاده در زیرا تمام اشتها ایسه راست کلور حکایت مریدی پیررا
کفت بر مرید شیخنه ایتدی چکنم ان خلایق که بر زحمت اندرم نیجه ایدیم
خلایقدن که زحمتده ایم از بسیاری که زیارتم همی آیند چوقلقدن بنم زیارتمه
کلورلر یعنی زیارتمه چوق کلدکلرندن واوقات مرا وبنم وقتلرمدن ازتوردی
ایشان تشویش حاصل می شود اندک کلوب کتدکلرندن تشویش وپریشانلق
حاصل اولور کفت شیخ اولمریده ایتدی هرچه درویشانند سنکنه یاد تکه
کلندن اندکه درویشدر ایشان را وامی بده اندک قلیل وکثیر بو قرض
دی وهرچه توانکر انند وانکه غنیدر از ایشان چیزی بخواه اندن
برنسنه قرض استه که دیکر کرد تو نکردند که کیرو سنک اطرافکده طولشمیه‌لر
ویانکه کلمیه‌لر فان القرض مقراض المحبت کر که ابیش در لشکر اسلام بود
اکر که اسلام عسکرینک مقدمی اولدی کافر از بیم توقع برود تا قد چین کافر دکلمک
خوفندن چین مملکتنه کیدر یعنی جنک ایتیوب فرار ایدر حکایت فقیهی
بپدر را کفت یک فقیه بدرینه ایتدی هیچ ازین سخنان بلاوین متکلمان

هیچ

هیچ متکلم کیعنی واعظلرکه عالملرکه بوکو کلامیل وتعلق ایدجی لطیف سوزلر
لرندن در من اثر نمی کند بنده اثر ایلمز بعلت انکه اول سبب ایله که ایشان را
نمی بینم کردارشی موافق کفتار انلک بر عملنی سوزلرینه موافق کورمم قوله
تعالی أتأمرون الناس بالبر وتنسون أنفسكم ای عجب ناسه ایلکلر ایدرسز
وکندو نفسکزی فراموش ایلرسز مثنوی ترک دنیا بمردم آموزند دنیا
ترکنی خلقه اوکردرلر یعنی سیم وزر جمع اتمکوز دیو خلقه اوکردرلر یعنی
سیم وزری جمع اتمکوز دیو خلقه وعظ ونصیحت ایدرلر خویشتن سیم وغله
اندوزند اما کندولر سیم وزر ومحصول اقراغلری واسباب واملاک جمع ایدرلر
حق تعالی حضرتندن عز اسمه خوف اتمزلر عالمی را که کفت باشد وبس بر عالمک
که انجق سوزی اوله عملی اولمیه هرچه کوید نکیرد اندر کس اول عالمک هر نه سوز که
سویلیه وهر نه نصیحت که ایلیه کمسیه تاثیر ایلمز بیت عالم آنکس بود که بد نکند
بلکه حقیقتده عالم اولکمسه در که نامشروع وفسق ایلمیه نه بکوید بخلق وخود کند
عالم دکل اولکمسه که خلقه دیر یعنی نصیحت ایدر لیکن کندوسی اتمز بیت
عالم که کامرانی وتن پروری کند عالم که او آسوده جیلک وتن بسلیجیلک
ایله یعنی نفسنه تابع اولوب ناز وتنعمه سعی ایده او خویشتن کمست کرا رهبری کند

اول کنعوسي ضاللہ کیمسہ حبر لک ایر بندر کفت باباسی نصیحت طریقی ایلہ اکر اشیدی
ای پسر ای اوغل مجوی این خیال باطل محضا بو باطل و نامعقول خیال ایلہ نشاید
لایق دکلدر دوی از زینت ناصحان بر تافتن ناصحلرک زینتندن یوز چویر
مک و علمارا بضلالت منسوب کردن و عالملری ضلالتہ نسبت ایلمک
واندک حقندہ ناشایستہ کلمات ایتمک و در طلب عالم معصوم وصلحا عالم
طلبندہ از فواید علم محروم ماندن علم فایدہ لرندن محروم قلمق مثل
همچو نابینایی کہ شبی شو کور کبی بر کیجہ در وحل افتادہ بود و میکفت
باتقہ دوشمش ایدی و ایدر ایدی ای مسلمانان ای مسلمانلر چراغ فرا راہ
من دارید نہم یولمہ یقین بر چراغ طوتکز زنی فاجرہ بشنید و کفت
بر فاجرہ عورت اول کورک سوزنی اشتدی و ایتدی تو کہ چراغ نبینی
سنکہ چراغ کورمزسن بچراغ چہ بینی چراغ ایلہ نہ کوررسن همچو
همچنین بود بجہ مجلس وعظ چون کلبۂ بزاز انست وعظ مجلسی چون بزاز
لرو بازرکانلر دکانی کبیدر آنجا تا نقدی ندهی بضاعتی نستانی اندہ یعنی بزاز
دکانندہ مادامکہ بر نقد ویرمیہ سن بر قماش آلمزسن و اینجا تا ارادتی نیاری
سعادتی نبری و بوندہ یعنی علما مجلسندہ مادامکہ بر ارادت و محبت کتورمیہ سن

برسعادت

برسعادت التمزسن قطعہ کفت عالم بکوش جان بشنو عالمک سوزنی جان
قولاغی ایلہ استماع ایلہ ور نماند بکفتنش کردار اکر اول عالمک سوزنہ عملی بکزمز
یعنی کندونک عملی یوق ایسہ باطلست انچہ مدعی کوید باطل و نامعقولدر
اول سوز کہ دشمن و مدعی دیر اول سوز مصراع ثانیدر خفتہ را خفتہ
کی کند بیدار اویومشی اویومش قجان بیدار ایدر وی باید کہ کیرد اندر کوش
لیکن وی و قابل وجودی کرکدر کہ قولاغندہ طوتہ یعنی نصیحت پذیر اولوب
تمام ارادت کتورہ ور نبشتست پند بر دیوار اکرچہ نصیحت دیوار اوزرہ
یازلمش ایسہ حکایت منظومہ صاحب دلی بمدرسہ آمد زخانقاہ بر صاحب دل
خانقاهدن یعنی خانقاهی ترک ایدوب مدرسہ یہ کلدی بشکست عهد صحبت اهل
طریق را اول صاحب دل اهل طریقک صحبتی عهدنی صیدی یعنی صوفیلری ترک
ایدوب علما زمرہسنی اختیار ایتدی کفتم میان عالم و عابد چہ فرق بود کہ فرق
شیخ ایدر بن اول صاحب دلہ ایتدم عالم ایلہ عابد بکلعہ تا سنک نہ فرق وار ایدی
تا اختیار کردی از آن این فریق را کہ اول طائفہ دن فراغت ایدوب بو بلوکی اختیار
ایلدک کفت آن کلیم خویش بدر میبرد زموج اول صاحب دل ایتدی اول
صوفی انجق کندو کلیمنی موجدن قورتارمق ایستر یعنی طاشہ ایلہ فریق جهد

فی جهد می کنند که بگیرند غریق را انتابو یعنی عالم جهد و سعی ایدر که معاصی
دریاسنه غرق اولمش طوتوب اندن خلاص ایلیه یعنی مست هوا و هوس اولان
اهل ضلالتی راه مستقیمه واصل ایلیه حکایت یکی بر سر راهی مست خفته بود
بر کمسه بر یولک باشنده مست یاتمش ایدی و زمام اختیار از دست داده
و اختیار یولارینی الندن بوشلامش ایدی یعنی مست و بیهوش اولوب دشمش ایدی
عابدی بر سر او گذر کرد بر عابد اول مست کمسنه نک باشی اوزره گذر ایلدی
یعنی اولیدن اوغردی و در حالت مستقبح او نظر کرد و انک قبیح حالنه نظر ایلدی
جوان سر بر آورد و گفت اول مست جوان باشنی یوقاری قالدردی و عابده ایتدی
و اذا مروا باللغو مروا کراما حق تعالی حضرتنک قولیدر و اهل کرم قچان اهل لغو
و گناهکاره اوغرایه لر انلر عفو ایله لر اهل عفو کریم لر یعنی حلیم لردر
هنرکارلر و ملکی حالده و لو ادب ایله اعراض ایدیجی اولدقلری حالده که
کرا اصلا اول گناهکاره حقارت ایله نظر ایدوب طعن ایتمزلر بلکه تجمیل
خاطر العلسون جواب و حرمت ایله کچرلر ای عابد سن نیچون بالکه حقارت
ایله نظر ایدرسن نظم اذا رأیت اثیما کن ساترا و حلیما فیا ای بر گناهکاری
مبتلا یعنی گورر
کورسک که فسق ایله انک عیب و خطاسنی ستر ایدیجی اول و انک خطاسندن

بغضو

بغضو اولوب غضب ایلمیه حلیم اول یا من تقبح لغوی لم لا تمر کریما ای شول کمسه که
بنم لغویم و خطامی سکا قبیح و نامعقول گورینور نیچون کریم اولوب عفو ایله الدوب بنم او
زریمدن و جرمیمدن گچمزسن قطعه متاب ای پارسا روی از گنهکار ای صالح گناهکاردن
یوزی چویرمه ببخشایندگی در وی نظر کن بلکه اول گناهکاره ترحم و لطف ایله نظر
ایله آنی تقبیح ایلمه اگر من ناجوانمردم بکردار اگر بن عمل ایله ناجوانمرد و نامعقول
ایسم یعنی عمل صالح اشلمیوب فسق و فجور ایدر ایسم تو بر من چون جوانمردان
گذر کن سن بنم نامعقوللکمه نظر ایلمه بلکه بنم اوزریمدن جوانمردلر و کریملر کبی
گذر ایله حکایت طایفه رندان بر بلوک لوندلر بانکار درویشی بدر آمدند
بر درویش انکار ایله طاشره کلدیلر یعنی ظاهر اولدیلر و سخنان ناسزا
گفتند و اول درویشه ناسزا سوزلر سویلدیلر و برنجانیدند و اول
درویشی انجیتدیلر شکایت پیش پیر طریقت برد درویش اول لوندلردن
طریقت پیرینه قتنده شکایت ایلدی یعنی شیخنه شکایت ایلیوب بویله دیدیکه برمن
چنین حالتی رفت که بنم اوزریمه بو مجلسده بر حالت کچدی یعنی واقع اولدی
اول حالی بیان ایلیک گفت شیخ نصیحت طریقی ایله ایتدی ای فرزند ای
اوغل خرقه درویشان جامه رضاست رضا قفتانیدر

یعنی کیمکه بو جهانده کیم جمله بلایه صبر اتمک کرک هر که دربن کسوت تحمل بی مرادی
نکند هرکه که بو کسوتده واو سزلغه تحمل ایلمیه مدعیست اولکه کذابدر
درویش دکلدر خرقه بر وی حرامست خرقه انک اکنه دن حرامدر بیت
گذای وار اوان نشود تیره بحنگی فراوان و بی پایان دن یا طاشی ایله تیره اولمز یعنی
بولانمز عارف که برنجد تنک آبست تصوف عارف که خلقک طعن و جفاسندن
اینجنه هنوز اول عارف بیفقه صو دره کی جیاه لمشدر قطعه گرگزندت رسد
تحمل کن اکر خلقدن سکا ضرر والم ایریشه تحمل و صبر ایله که بعفو از گناه پاک شوی
زیرا خلقدن ایرشن خطایی عفو اتمک ایله گناهدن پاک اولورسن ای برادر
چو عاقبت خاک خواهی شدن ای برادر نتیجه وجود انسان چونکه عاقبت خاک
اولمقدر خاک شو پیش از انکه خاک شوی خاک اول اندن اقدم که خاک اولورسن
موتوا قبل ان تموتوا حکایت منظومه این حکایت شنو که در بغداد بو حکایتی
ایشت که بغداده رایت و پرده را خلاف افتاده سنجق ایله قبیع پرده سنده خلاف
وغوغا روشدی یعنی واقع اولدی رایت از گرد راه و رنج رکاب سنجق یول
توزندن و رکاب زحمتندن که سفره چکمشدر گفت با پرده از طریق عتاب پرده یه
عتاب یولندن ایتدی من و تو هردو خواجه تاشانیم بن و سن ایکیمز بیله برافندی

نک بنده لو یعنی بو مصراع ثانی مصراع اولی مبیّن و مفسّردر بنده بارگاه سلطانیم برسلطان
بارکاهنک بنده سیوز یعنی بر بارگاهده خدمت ایدرز من ز خدمت دمی نیا
سودم بی خدمتدن بردم دکلمدم گاه و بیگاه سفر بودم وقتلو وقتسز
سفرده اولدم تو نه رنج و مشقت نه حصار دیدی ایسه نه حصار جنکنی کورمشسن
دایم آسوده سن نه بیابان و گرد و غبار نه بیابان و نه قبر غدو نه غبار جفاسن سن
یعنی بولنلی کورمشسن قدم من بسعی پیشترست پس نیچون سنک عزتک بندن
زیاده در که تو بر بندگان مه روی سنجق بر دیدا ایتدی سن آی یوزلو بنده
لرو محبوبلر قتنده سن با کنیزکان یاسمین بویی یاسمین رایحه لو جاریه لر ایله سن
من فتاده بدست شاگردان اما بن خدمتکارلر الینده خوار و حقیرم دوشمشم اصلا
رعایت و عزتم یوقدر بسفر پای بند و سرگردان سفره آت اقدرده ایاغم بغلو
و سرکردان گفت من سر بر آستان دارم پرده سنجقدن جونکه بو سوزلری
اشتدی اکه جواب ویروب ایتدی بنم بو قدر عزت و حضورم سبب اولدر که
بن باشمی آستان اوزره طوتدم و خاک کبی تواضع ایلدم نه چو تو سر بر آسمانم
دارم سنجلین کبر ایله باشمی آسمان اوزره طوتمدم من تواضع رفعه الله و من
تکبر وضعه الله هر که گردن بیهوده افرازد هر کیمکه بی فائده عبث یره

بوينى يوجلمه يعنى كبر ايلمه خويشتن را بگردن انداز اولكه كندوسنى بوينى
اوزره اتار يعنى كندوسنى هلاك ايلر حكايت يكى از صاحب دلان صاحب
كوكللردن برى نفرى آزماى را ديد بر زور بازوى بر كوردى يعنى بر زور
بازى كوردى كه بهم برآمده بغضب ومنقبض اولمش وكر خشم دفتق غضب
كتمش يعنى غضبلنمش وكف بر دهان آورده واغزندن كف كتورمش يعنى
ذبيحه اضطرابندن اغزى كوپكلنمش گفت اول صاحب دل انده اولنلردن
بوسيا ايتدى اين را چه حالتست بونه بازى نه حالت اولمشدركه بويله
النمشدر كسى گفت بركمسه اول صاحب دله ايتدى فلان او را دشنام داده
است فلانكمسه اول زوربازه دشنام ويرمشدر گفت اول صاحب دل ايتدى
اين فرومايه بو الچق اصلسز هزار من سنگ بر مى دارد بيك بطمن اغرلى طاشى
قالدرور وطاقت بادى سخنى نمى آرد وبر سوزيكنه طاقت كتورمز فى
نه عجب حالدر قطعه لاف سرپنجگى ودعوى مردى بگذار اى الچق
نفسك عاجزى نه ارنه عورتسن يعنى ورى كمك وقره نك كمك ما بيننده
اصلا فرق يوقدر گرت از دست برآيد دهنى شيرين كن اگر سنك
الكدن كلورسه براغزى طتلو ايله وبر كسنك مرادنى حاصل ايله مردى

ان نيست

آن نيست كه مشتى بزنى بر دهنى ويلكه عقوت اوله كه بر دهان
اوزره بر مشت اوره سن قطعه اگر خود بردرد پيشانى پيل اگر خود قوت
ايله فيلك الننى يرتسه وخرطومنى قوپوره وبنجه فيلى زبون ايليه
نه مرد است آنكه در وى مردمى نيست عارفلر قتنده وى كشى اولكه
انده ادميلك ومروت يوقدر بنى آدم سرشت از خاك دارد بنى ادم
خلقتى خاكدن طوتر يعنى ترابدن مخلوقدر اگر خاكى نباشد آدمى نيست
اگر خاكده منسوب اولميه يعنى خاك كبى حليم ومتحمل اولميه فى الحقيقه
اولكسه ادمى دكلدر اگر چه صورتا ادمه مشابه ايسه ده حكايت
بزرگى را پرسيدند از سيرت اخوان صفا بر اولويه اخوان صفانك سيرتندن
سؤال اتديلر يعنى اولياء اللهك نيجه كمسه لر ديديلر گفت اول اولو ايتدى
كمينه آنكه اخوان صفانك ادنى سى اولكمسه دركه مراد خاطر ياران
كندو دوستلرينك خاطرنك مرادنى بر مصالح خويش مقدم دارد كندى
مصلحتلرى اوزره مقدم طوته وحكما گفته اند وعاقللر ايتمشلردر برادر
كه در بند خويش است برادر كه كندو مصالحى قيدنده در نه برادر ونه
خويش است اولكمسه حقيقتده نه برادر ونه خصيم در زيرا كه لر ايله

ايلد انك فرقي يوقدر بيت همراه اكر شتاب كند همره تو نيست يولداش اكر
يولده اوسكا موافقت ايلميه سنك يولداشك دكلدر دل كه كسي مبند كه
دلبسته تو نيست شول كمسه كه كوكل بغلمه و محبت ايمه كه اول سكا كوكل بغلمش
و تعلق ايتمش دكلدر چون نبود خويش را ديانت و تقوى چونكه خصمك
ديانت و تقواسي اولميه قطع رحم بهتر از مودت قربي انجلين خصم ايلد
مودت قربي دن قرابتي قطع ايلمك يكركدر ياد دارم حضرت شيخ ايلديار
طوتدم يعني خاطرمده در كه مدعيم كه برمدعي كردين بيت بر من اعتراض
كرد بو بيتده بنم اوزرمه اعتراض ايلدي يعني قبول ايلمدي و كفت نهي ايلدي
حق جل و علا جليل و عالي الله در كتاب مجيد قران عظيمده از قطع رحم نهي
كرده است قرابتي قطع ايلمكدن نهي ايلمشدر و بمودت ذي القربي فرموده
واقربانك محبتنه وصول بيورمشدر و انچه تو كفتي مناقض آنست و انكه
سن ايتدك انك مناقضيدر كفتم حضرت شيخ ايدر اول اعتراض ايدنه ايتدم
غلط كردي موافق قرانست كه بنم بيتمك مفهومي قران عظيم الشانك
معناسنه موافقدر و ان جاهداك على ان تشرك بي ليس لك به علم
فلا تطعهما نظم بما اكر واليدينك جهدات لرسني بكا شرك قلمغه شول

تنزه كه

تنزه كه سنك اكا علمك يوقدر سن واليدينكه اطاعت ايلمه زيرا بونك
كبي خصوصده مخلوقه اطاعت ايلمك حق تعالى حضرتنه عز اسمه بر عاصي
اولمقدر حذر ايله بيت هزار خويش كه بيكانه از خدا باشد بيك خصيم كه حق
تعالى حضرتنه بيكانه يعني مقبول حق و آشناي ايزد مطلق اولميه فداي
يك تن بيكانه كه آشنا باشد اول بيك خصيم بر بيكانه كه فدا اولسون
كه اول بيكانه حق تعالى حضرتنك آشناسي اوله حكايت منظومه پيرمردي لطيف در
بغداد لطيف و خوش طبع بر پير كمسه بغداده دختر خود را بكفش دوزي
داد قزيني بر باشمقجي يه ويردي مردك سنكدل چنان بكزيد كاشكو كللو
ارجكن انجليني محكم اصردي لب دختر كه ازو بچكيد اول دخترك لبني كه
اندن قان طملدي بامدادان پدر چنان ديدش على الصباح قزك باباسي قزيني
انجليين كوردي پيش داماد رفت و پرسيد كوكوينك قتمنه كتدي و اكا
سؤال ايلدي بو يلديو كاي فرومايه اين چه دندانست كه اي الحق
اصللو بونه ديشدر كه دختره مك لبني بويله محكم اصرمشسن چند خايي
لبش نه انبانست انك لبني نيچه بر چيرسن طوغري دكلدر يعني سختيان
وش دكلدر بمزاحت نكفتم اين كفتار بو سوزي بن سكا لطيفه ايلدي عدم

هزل بكذار وجد از وي بردار هزلي ترك ايله واندن جد وعاري حاصل ايله بو بيت
بيرك كفتش بعزه عتاب طريقي ايله اولمسي روشندر اول تقديرجه از ودن
مراد دختر اولور حضرت شيخك كندو اوغلندن خطاب عام طريقي ايله اولمق
جايزدر خوي بد در طبيعتي كه نشست يعني فنا خوي بر طبيعتده كه او
توردي يعني محكم اولدي نرود جز بوقت مرك از دست اول خوي
اولمك وقتندن غيري ايله الدن كيتمز يعني ترك اتمز **حكايت**
فقيهي دختري داشت بغايت زشت روي بر فقيهك زياده زشت
روي بر قزي وار ايدي وبجاي زنان رسيده وعورتلر حدينه ايرشمش
ايدي يعني بالغه ايدي وبا وجود جهاز ونعمت واول قزك جهاز ونعمتك
وجودي ايله يعني جهاز ومالي حولر ايكن كسي بمناكحتش رغبت نمودي
بر كمسه اول دخترك نكاحنه رغبت كوسترمز ايدي **بيت** زشت باشد
ديبقي وديبا زشت اولور ديبقي وديبا قفتاني كه بود بر عروس نازيبا
كه بر نقسز وقبيح الوجه كلين اوزره في الجمله محصل كلام بحكم ضرورت
ضرورت حكمي ايله يعني بالضروره با ضريري بر كور ايله عقد نكاحش بستند
انك نكاحي عقديني بغلديلر يعني انكله نكاح اتديلر آورده اند حكايت كتورر
مثلا كه

مثلا كه كتوردكار تاريخ كه اول تاريخده حكيمي حاذق بر حاذق حكيم از سرنديب
آمده بود سرنديبدن كلمش ايدي كه ديده نابينايان را روشن كردي كورلرك
كوزني روشن ايلر ايدي فقيه را كفتند فقيهه ايتديلر چرا داماد را علاج
نكني نيچون كويكوكه علاج ايلمزسن كفت فقيه ايتدي ترسم كه بينا شود
قورقرم كه كوزلوجي اوله وين دختر مرا طلاق دهد وين دخترم طلاق
ويره **مصراع** شوي زن زشت روي نابينا به قبيح الوجه اولان عورتك
زوجي كور اولمق يكدر تا كه مصاحبت قابل اوله **حكايت** پادشاهي بچشم
حقارت بر پادشاه حقارت كوزي ايله در طايفه درويشان نظر كردي
درويشلر طايفه سنه نظر ايلدي يكي از آنان بفراست در يافت اول درويشلردن
بري فراست ايله پادشاهك اول حالني اكلدي وكفت دخي ايتدي اي ملك
اي پادشاه ما درين دنيا بني بو دنياده بجيش از تو كمتريم عسكرده سندن
كمتر وحقيرز وبعيش از تو خوشتر ودير لكله يعني كچنمكده سندن
خوشترز اين وبمرك برابر وموتده برابريز وبقيامت بهتر وقيامتده
يكرك ايز **مثنوي** اكر كشور كشاي كامرانست اكر مراد سعدي اقليم
فتح ايدجيدر يعني اكر پادشاه اكر درويش حاجتمند نانست

اکرنانه محتاج اولن درویشدر • فراغت حالت که خواهد این وآن مرد اول حالده
بو واده اولیه لرکه نخواهند از جهان بیش از کفن برد • جهاندن کفندن
زیاده التمس ایلردی بیت واکر بجلوانی وکر تیغ زنی • نخواهی بدر بردن الا
کفن چو رخت • از مملکت بربست خواهی • چونکه دنیا مملکتدن رخت
اسبابی بغلیسن گدایی خوشترست از پادشاهی • اولیه کدالق
پادشاهلقدن خوشترکدر ظاهری درویشی • درویشک ظاهری جامهٔ زهدت
اسکی جامه در • وموی سترده و صاچی یولنمش یعنی طراش اولمش زینت
ولباسدن مجرد حقیر وبی قدر وبی اعتبار در • وحقیقت آن واما
آنک یعنی درویشک حقیقتی • دل زنده ونفس مرده • قلبی ذکر حق ایله دیری
ونفسی ریاضت ومجاهده ایله اولمشدر دل زنده دیر ونفس مرده مضاف
اولمق جائزدر اولوقت معنی بویله اولور درویشک حقیقتی دیری
ونفسی آرزوی هوا وهوسدن اولمش مثابه سنده در قطعه ندانکه
بر در دعوی نشیند از خلقی • درویشی دکل اولکسه که دعوی قپوسی اوزره
اوتورر • که کر خلاف کنندش بجنک برخیزد • که خلقدن برینجیر کسه اکر اکا مخالفت
ایده لر تحمل ایتمیوب جنک وخصومته قالقه • وکر زکوه فرو غلطد آسیا سنکی

اکوطاغندن

اکوطاغندن اشغه بری کرمن طاشی یوالمنه نه عارفست • که از راه سنک
برخیزد • عارف دکلدر اولکسه که حق تعالی یه توکل اتمیوب طاشکی یولندن
قالدر بلکه عارف اولکسه در که حق سبحانه وتعالینک جمیع قضاسنه رضا
ویروب خاطرینه غم کتورمیه • طریق درویشان • درویشک طریقی ذکرست وشکر
حق تعالی حضرتنی قلبی ولسانی ایله ذکر ایلمکدر وویردوکی نعمتلرینه شکر
ایلمکدر • وخدمت وطاعت • وقدرتی اولدوغی مقداری حق تعالی حضرتی
یولنه مالنی بذل ایلمکدر وحق تعالی حضرتی ویردوکی قسمتی ایله قناعت ایلمکدر
وقناعت • وتوکل • وحق تعالی حضرتنی توحید ایلمکدر اول توحید کرکسه
بحسب الافعال کرکسه بحسب الصفات کرکسه بحسب الذات اولسون
وجمیع خصوصده حق تعالی حضرتنه توکل واعتماد ایلمکدر چونکه خلقدن
رجاسنی قطع ایده • وتسلیم • وتحمل • وکندوسنی جمیع خصوصده حق تعالی حضرتنه
تسلیم ایلمکدر وهر بلا که کله اکر شغورینی بحضور اولمیوب تحمل ایلمکدر • هرکه بدین
صفتها موصوفست • هرکیمکه بو ذکر اولنن صفات ایله متصف اولمشدر • بحقیقت
درویش است • حقیقتده درویشدر • اکر در قباست • اکرچه اولکمسه قفتانده
در یعنی حلال اولان قبالرده لطیف قبا کیره ایدی اما هر نه کوی

اما هر زه کوی و بی غانوغ و هوا پرست و هوا باز اما شول کسه که نا معقول
سویلیجی و بیغان و هوا پرست و هوس باز در که روز ها بشب آرد
در بند شهوت که کوندزی کیجه یه کتورر شهوت قیدنده و شبها بروز کند
در خواب غفلت و کیجه لری کوندز ایدر غفلت اویخوسنده یعنی صبا
حد کن یاتور اویور و بخورد هرچه در میان آید و هر نه که اوره تایه
کلدیکی یمز که حلالمیدر یا حرامیدر و بکوید هرچه در زبان آید و نامعقول
سوزلردن دلنه هرنه کلورسه سویلر زندست اگرچه در عباست اول کمسه
لونددر اگر عباده در قطعه ای درمونت برهنه از تقوای ای شول کمسه که
سنک باطنک تقوی و صلاحدن عاری و خالیدر که بروی جامهٔ ریا داری
که ظاهرده ریا جامه سنی طونورسن پرده هفت رنگ در مگذار
صاحب دولتلر کبی قپوکه یدی رنکلو پرده قور یعنی آنچه تو که در خانه
بوریا داری سنک اوکه بوریا طوتارسن یعنی حصیر دوشمشسن فانه
قلبک افکار فاسده ایله طولو بطلوسن حکایت دیدم کل تازه چند دسته
برقاح دسته تازه کل کوردم بر کنبدار کیاه بسته اوتدن بر یغن اوزره
بغلنمش یعنی بر مقدار کل بر مقدار کیاه اوزره بغلنمش کوردم گفتم چه بود

کیاه

گیاه ناچیز حضرت شیخ ایدر چونکه بونی کوردم ایتدم نه اولور یعنی فایده
یدیر ایدم و نه اعتباری واردر که لاشئ و حقیر اوتدر تا در صف گل نشیند
افیتز که اول کیاه دخی کل صفنده اوتوره بکریست کیاه و گفت خاموش
کیاه چونکه بندن بو سوزی اشتدی اغلدی و لسان حال ایله ایتدی
خاموش اول بو سوزی سویلما اول سبب نکند صحبت نکند که کرم فراموش
اهل کرم سابقده اولان مصاحبتی و دوستلغی فراموش ایلمز کر نیست
جمال و رنگ و بویم آخر کل کبی بنم جمال و رنکم و بویم یوق ایسه آخر نه کیاه
باغ اویم آخر انک باغنک اوتی دکلمیم حضرت شیخ رحمة الله علیه حضور وقت
بیاننه شروع ایلدی من بندهٔ حضرت کریمم بن جمیع عالمه کرم ایدیجی الله
حضرتنک بنده سی ایم پرورده نعمت قدیمم اول الله نک قدیم نعمتنک بسلنمشی ایم
کر بی هنرم و گر هنرمند اگر هنرلوییم و گر هنرسزیم یعنی اگر طاعت
و علم وار اگر یوق لطف است امیدم از خداوند شویله ایکن بنم امیدم
الله تعالی حضرتندن لطف و احسانندر با آنکه بضاعتی ندارم شونک برله که اصلا
بضاعت طوتمزم یعنی علم عملم یوقدر سرمایهٔ طاعتی ندارم بر طاعت سرمایه سی
طوتمزم یعنی طاعت و عملم یوقدر بو مصراع ثانی مصراع اولی مبین در او جاره

کاد بنده را اندا ولا الله بنده نینک ایشنی و ایشنینک چاره سینی بیلور بیت تو با
خدای خود انداز کار و دل خوش دار که رحم اگر نکند مدعی خدا بکند
جون هیچ وسیلتش نماند جونکه اول خدایه طاعت و عبادتده هیچ جرو وسیله قلمیه
دشمنست که ممالیکان تحیی عاشد که بنده آزاد اتمکه مالک و قادر اولنی کیمسه لر
آزاد کنند بندهٔ پیر لطف دیندن برغوی آزاد ایدیلور ای بار خدای گیتی آرای
ای عالمی صنع و آثاری ایله بزه تی و کوناکون شکوفه لر ایله جنت کبی لطیف و کلشن
ایدیجی یوجه الله بر بندهٔ پیر بخشای خود سنک خدمتکده صقلنی آغارتمش
کندو پیر قولک اوزره ترحم ایله سعدی ره کعبهٔ رضا گیر ای سعدی
رضا کعبه سنک یولنی طوت یعنی خدانک رضاسنی طلب ایله ای مرد خدا
ره خدا گیر ای الله دوستی الله یولنی طوت که اکر واصل اولمسن
عالمده سعادت حاصل ایلمسن بدبخت کسی که سر زین در بتابد در قپوده
غیری قپو یوقلمیه که نیابد بدبخت یرامز طالعلو و بدبختدر شول
کمسه که الله تعالی حضرتلرینک قپوسندن باش چکر زین در که در دیکر
دیگر نیابد بو الله قپوسندن زیرا غیری قپو یوقدر بیت کو بر در و آستین
نخود جکر تشنه مرکه در حق آستانه راه ندارد حکایت حکیمی را پسر

بدبخت کسی که سر بتابد ز

سیدند

سیدند بر عاقله سؤال ایلدیلر که از شجاعت و سخاوت کدام بهترست
که شجاعت ایله سخاوتدن قنغیسی یکرکدر گفت عاقل ایتدی آنکه سخا
وست بشجاعت حاجت نیست اول کیمسه نینک که سخاوتی وار در شجاعته
احتیاجی یوقدر زیرا مال جانندر و هر دو ذاتنده جوهر سخاوت الله سبحانه
و تعالی حضرتلرینک قاتنده و مخلوق خدا قاتنده مقبولدر و محبوبدر بیت
نوشتست بر گور بهرام گور بهرام گورنک قبری اوزره یازلمشدر بو مصراع
که دست کرم به ز بازوی زور که سخا و کرم الی بازو قوتندن
قطعه نماند حاتم طایی ولیک تا باید حاتم طایی اکرچه دنیاده قالمدی
ولیکن تا ابدی عالمده بماند نام بلندش به نیکویی مشهور ایک بلند
نامی ایلک و سخاوت ایله مشهور قالدی که معنی ده اولمدی زکوة مال بده
کن که فضلهٔ رز را مالک زکواتنی اخراج ایله زیرا رز که فضله سنی چو باغبان
ببرد بیشتر دهد انگور چونکه باغبان باغک یوداغنی کسر یعنی وقتنده بو
دایه انکوری زیاده ک ویرر زکوة دخی بحسب الظاهر بولدکدر اما
بحسب المعنا ویرلدکجه زیاده اولور وهم فقرادن عتق ادا اولدقجه ثواب
حاصل اولور باب سوم در فضیلت قناعت اوچنجی باب قناعتک

حکایت خواهنده‌ء مغربی در صف بزازان حلب
حلب بازرکانلرینک صفنده میکفت ایدر ایدی ای خداوندان نعمت
ای نعمت صاحبلری یعنی ای غنیلر اکر شمارا انصاف بودی و مارا
قناعت اکر سزک انصافکوز وبزم قناعتمز اولیدی رسم سؤال از جهان
برخاستی سؤال عادتی جهاندن رفع اولور ایدی قطعه ای قناعت
توانکرم کردان ای قناعت بنی غنی ایله که ورای تو هیچ نعمت نیست
زیرا سندن ایراق عالمده هیچ نعمت و حضور یوقدر کنج صبر اختیار
لقمانست صبر بوجاغی لقمانک اختیار ایدیکیدر هر کرا صبر نیست حکمت نیست
زیرا هر کیمک که صبری یوقدر حکمتی یوقدر القناعة کنز لا یفنی
حکایت دو امیرزاده بودند در مصر مصرده ایکی بکزاده وار ایدیلر یکی علم
آموخت بریسی علم اوقودی و دیکری مال اندوخت و بریسی مال کسب
ایلدی آن علامه‌ء عصر شد اول علم سعی ایدن عاقبت زمانه‌نک علامه
سی اولدی وآن عزیز مصر کشت و بو مال جمع ایلین وزیر اولیله مصرک
عزیزی اولدی پس این توانکر پس بو توانکر یعنی غنی برادر بچشم حقارت
در فقیه کرد و کفت حقارت کوزی ایله فقیه برادرینه نظر ایلدی و ایتدی

من

من بسلطنت رسیدم بن سلطنته ایرشدم وین همچنان در مسکنت
بماندی وسن اوقلکی کبی مسکنت و فقرده قالدک کفت عالم برادر غنی
برادرینه ایتدی ای برادر ای قرداش شکر نعمت باری تعالی علی اللهک
نعمتنک شکری بر من افزونترست بنم اوزریمه زیاده‌رکدر که من
میراث پیغمبران یافتم زیرا بن پیغمبرلک میراثنی بولدم یعنی که اهل علم اولدم
که خبرده وارددر العلماء ورثة الانبیاء که علماء عظام انبیای عظامک
وارثلریدر و ترا میراث فرعون و هامان رسید و سکا فرعون ایله ها
مانک میراثی ایرشدی یعنی ملک مصر سلطنتی در مثنوی من آن مورم که
در پایم بمالند بن اول مورم که بنی ایاغ التنده چیکنرلر نه زنبورم که از نیشم
بنالند زنبور دکلم که بنم نیشمدن اینکلیه‌لر کجا خود شکر این نعمت کذارم بو خود
بو نعمتک شکرینی قنده ادا ایدم یعنی بو حالت بر نعمتدر که بن شکرینی تمام ادا ایتمکه
قادر دکلم او نعمت مصراع ثانیده که زور مردم آزاری ندارم که دنیاده
وبم آزارلق وظالملق زوری یوقدر کم کمسنه‌نک خاطرینی پریشان ایدم
حکایت درویشی را شنیدم که در آتش فاقه میسوخت بر درویشی
اشتدم که فقر آتشنده یانر ایدی یعنی زیاده متألم و پریشان خاطر ایدی

فرقه بر خرقه مى دوخت فزياده فقرندن خرقه اوزره يمه دكر ايدى وتسليه
خاطر خود بدين بيت مى كرد وبو بيت ايله كندو خاطرنى تسلى وتسكين ايلر ايدى
بيت بنان خشك قناعت كنيم وجامه دلق قورى اتمك ايله يعنى قتقسز نان
ايله واسكى جامه ايله قناعت ايده لم كه بار محنت خود به كه بار منت خلق
زيرا كشى كندونك محنتى يوكنى چكمك يكدر خلقك منتى يوكنى چكمكدن كسى
گفتش مر كسه اول درويشه ايتدى چه نشينى نه اوتورورسن كه فلان درين
شهر كه فلان كمسه بو شهرده طبع كريم دارد كريم طبع طوتر وكرم عميم وعام
كرم طوتر ميان بخدمت آزادگان بسته آزاده لره خدمته بيل بغلمش
وبر در دلها نشسته وكوكللر قپوسى اوزره اوتورمشدر يعنى كوكللر الكرمكه
حاضردر اگر بر صورت حال تو مطلع گردد اگر او كمسه سنك صورت حالكه
اوزره مطلع اوله پاس خاطر عزيزان منت دارد سنك عزيز خاطركك
رعايتنى منت طوتر گفت اول فقير ايتدى خاموش اينم اول كه نيستى
مردن كه يوقلقده اولمك به كه حاجت پيش كسى بردن يك كه بر كمسه قتنه
حاجت التمك كه گفته اند كه ايتمشلردر قطعه هم رقعه دوختن به والزام
كنج صبر هم رقعه يى ككمك وصبر بوجاغنه بوينى اورمق يعنى قبول ايدوب

خفتن

قتنده كلمك يكدر كز بهر جامه رقعه بر خواجگان نوشت كه جامه دن
اوترى كاغد يازوب انده ادسى ايلمكدن حقا كه با عقوبت دوزخ برا
برست الله حقيچون كه جهنم عذابى ايله برابردر رفتن بپاى مردى همسايه
در بهشت همسايه نك شفاعتى ومنتى ايله جنته كتمك يعنى جنته كتمك
پاى مرد شفيع معناسنه در **حكايت** يكى از ملوك عجم عجم پادشاهلرندن
برى طبيبى حاذق را بر حاذق وماهر طبيبى بخدمت مصطفى صلى الله عليه
وسلم حضرت رسولك حضور شريفنه وخدمتنه صلوات الله وسلامه عليه
فرستاد كوندردى سالى چند در ديار عرب بود اول طبيب برنيچه ييل
عرب ديارنده اولدى كسى تجربه پيشى او نيامد اصحاب رسول الله دن
بر كمسه بر تجربه ايله انك قتنه كلمدى ومعالجتى از وى درخواست
واندن بر معالجه طلب ايلمدى روزى پيش رسول عليه السلام آمد اول
طبيب بر كون حضرت رسولك قتنه كلدى عليه السلام وگله كرد وشكا
يت ايلدى بو بنده مركنه را از براى معالجت اصحاب كه بنى اصحابه علاج ايچون
فرستاده اند كوندرمشلردر هيچ كس درين مدت ليكن هيچ كمسه بو مدتده
بمن التفاتى نكرد بكا بر التفات ايلمدى تا خدمتى كه بر بنده معين است

بجای آرد تا بر خدمتکه بو بنده اوزره تعین اولنمشدر دینه کتوره رسول علیه
السلام کلمهک رسولی سلام انک اوزرینه اولسون فرمود که این طایفه
را طریقی هست بیوردیکه بو طایفه نک بر طریقی یعنی بر عادتی وار که
تا اشتها غالب نشود که مادامکه اشتها غالب اولمیه چیزی نخورند
برنسنه یمزلر و هنوز اشتها باقی باشد که دست از طعام باز دارند
و هنوز اشتها باقی اولور یعنی باقی ایکن طعامدن الکیرو طورترلر
یعنی فراغت ایدرلر حکیم گفت حکیم ایتدی موجب تندرستی اینست
صحته سبب بودر پس زمین خدمت ببوسید و از سلطان انبیا
اجازت خواست و برفت پس حکیم خدمت یرنی اوپدی و سلطان
انبیا حضرتلرندن اجازت استدی یعنی حضرتلرندن باشی قویوب
تعظیم ایتدی وکتدی مثنوی سخن آنگه کند حکیم آغاز یا عاقل اولوقت
سوز سویلمکه شروع ایدر که سر انگشت سوی لقمه دراز یا خود برمغنک
اوجنی لقمه جانبنه اول وقت دراز ایلر یعنی طعام یمکه شروع ایدر که ز نا گفتنش خلل زاید
که زنا خوردنش بجان آید یا خود طعام یمکدن اولعاقل جاننه کلدکه یعنی زیانی
ضعف و اضطراب کلدکه لاجرم حکمتش بود گفتار و ولسببدن انک سوزی
حکمت

حکمت و معقول اولور خوردنش تندرستی آرد بار انک یمسی صحت یعنی کتورر
یعنی صحت حاصل اولور حکایت یکی توبه بسیار کردی بوکسه چوق توبه ایلر
ایدی و باز شکستی وکیره توبه سی بوزردی تا یکی از مشایخ بدو گفت تا که شیخلر
بری اکا ایتدی چنین شناسم که بسیار خوردن عادت داری بو بیلورم که
چوق طعام یمکی عادت طوترسن و قید نفس از موی باریکتر و نفسک قیدی
قلدن انجه رکدر یعنی توبه نفسک قید بندیدر و نفس چنین که تو پروری
و نفسکی بویله که سن بسلرسن زنجیر بگسلاند زنجیری و روزی ایدکه
مرا بدرد و بر کون کلور یعنی اولور که سنی هلاک ایده بیت یکی بچه گرگ
می پرورید بر کسه بر قورد یاورسنی بسلدی چو پرورده شد خواجه را
بر درید چونکه بسلنمش اولدی یعنی بیودی صاحبنی یرتدی هلاک
ایلدی حکایت در سیرت اردشیر بابکان اردشیر بابکانک سیرتنده آمده
است کلمشدر که حکیمی عرب از وی پرسید اردشیر بابکانه بر عرب حکیمی سؤال ایلدی
که روزی چه مایه طعام باید خوردن که بر کون یعنی هر کون نه مقدار
طعام یمک کرک تنه قوت و صحت حاصل اوله گفت حکیم ایتدی صد درم
سنک کفایت می کند یعنی یوز درهم اغرلغی طعام کفایت ایدر گفت اردشیر ایتدی

اي قدر چه قوت دهد بو قدر طعام جسمه نه قوت ويرر حكيم كفت حكيم
ايدي هذا المقدار يحملك وما زاد على ذلك فانت حامله يعني اي ترا
بر پاي همي دارد يعني بو قدر طعام سني اياغ اوزره طوتر وصحتك سبب
اولور وهر چه برين زيادت كني وهر چه كه بونك اوزرينه زياده
ايليه سن تو حمال آني اول وقت سن انك حماليسن كه بكا سني چكر سن
بيت خوردن براي زيستن وذكر كردنست يمك ديرلمك وذكر طاعت
ايتمك ايچوندر تو معتقد كه زيستن از بهر خوردنست اما سن اعتقاد
ايدجيسن كه ديرلمك ايچون يمكدن اوتوريدر حكايت دو درويش
خراساني ايكي خراسانلو درويش كه ملازم صحبت يكديكر كه بربرينك
صحبتنه ملازم سياحت كردندي سياحت ايدرلر ايدي يكي ضعيف بود
اول ايكي درويشدن بري ضعيف ايدي كه بهر دو شب افطار كردي
كه هر ايكي كيجه ده بر افطار ايدر ايدي وآن ديكر قوي بود واول بري
قوي كه روزي سه بار خوردي كه هر كون اوچ كره ير ايدي اتفاق
بر در شهري اتفاق بر شهرك قپوسي اوزره بتهمت جاسوسي كرفتار شدند
جاسوسلق تهمتي ايله كرفتار اولديلر هر دو را بخانه كردند يكسينه برخانه
ايلديلر

ايلديلر يعني حبس ايلديلر ودرش را بكل بر آوردند واول خانه نك قپوسني
بالچق ايله يا پديلر بعد از دو هفته معلوم شد كه بي كناهند ايكي هفته دن
صكره معلوم اولديكه اول ايكي درويش كناهسزلردر در بكشادند قپوسني
اچديلر قوي را ديدند مرده قوي كمسه يي اولمش وضعيف جان بسلامت
برده وضعيف جانني سلامت ايله التمش يعني اولمكدن خلاص بولمش
درين عجب ماندند بو حاله واقف اولنلر بو خصوصده عجب قلديلر حكيمي
كفت بو عاقل ايدي خلاف اين عجب بودي بونك عكسي عجب ايدي
كه آن يكي بسيار خوار بوده زيرا اول بري چوق ييجي ايدي طاقت بي نوائي
نداشت اجلغه طاقت طوتمدي هلاك شد هلاك اولدي وآن ديكر خويشتن
دار بوده اول بري كندوسني حفظ ايدجي ايدي يعني آز طعام يمكه معتاد
اولمش ايدي بر عادت خود صبر كرد وبسلامت بماند كندو عادتي
اوزره صبر ايلدي وسلامت ايله قلدي قطعه چو كم خوردن طبيعت شد
كسي را چونكه از يمك بر كسيه عادت وخوي اولدي چو سختي پيشش آيد
سهل كيرد چونكه انكا اوكنه سختلق كلد قضا برله كون طعام بولمه
الم چكميوب آسان طوتر وكر تن پرورست اندر فراخي اما اكر وسعت

وقدرتنه بسلیجی اولدوغی بیجی اید چو تنگی بهند از سختی بمیرد اولکه
چونکه طارلق کوره سختلقدن اولور یعنی بر کنجه کون طعام بولمیه بلا و مشقت
ایله هلاک اولور ایمدی عاقل اولنه لازمدر که کندویه چوق یمکی عادت و هوی
اتمیه حکایت یکی از حکما پسر را نهی کرد از خوردن بسیار حکمادن
بری پسرنی چوق یمکدن منع ایلدی بو یلدیوکه سیری شخص را رنجور
دارد که طوقلق کشی یی رنجور طوتر یعنی مریض ایدر گفت ای پسر ایدی
ای پدر ای بابا گرسنگی مردم را بکشد اجلق آدمی یه لو نشنیده که ظریفان
گفته اند ای پدر اشتمدیمیسن که ظرفا ایتمشلردر بسیری مردن به که بکر سنگی
زیستن طوقلق ایله اولمک یک که آجلق ایله دیری اولمقدن گفت اول
حکیم پسرنه ایتدی اندازه نگه دار سنده حفظ ایله یعنی بن سکا هیچ
یمه وحددن زیاده چوق یه دیمم بلکه اعتدال اوزره که نه هلاک
و نه مریض اولورسن که قال الله تبارک و تعالی که حق تعالی حضرتی قرآن عظیم
ده بندلرینه امر ایدوب ایتدی کلوا واشربوا ولا تسرفوا یعنی ییکوز ایچکوز
دخی اسراف ایلمکوز بیت نه چندان بخور که دهانت بر آید اوقدر چوق
یمه که اغزکدن یوقاری کله یعنی حدکز یاده چوق یمه نه چندانکه از
ضعف

ضعف جانت بر آید اوقدر از یمه که ضعفدن جانک یوقاری کله
قطعه با آنکه در وجود طعامست حظ نفس شونک برله که طعا مک
وجودنده در تنک حظی و حیاتی رنج آورد طعام که بیش از قدر
بود مرض کتورر طعام که مقداردن زیاده ایسه ک ونفی اولورسن
گر گلشکر خوری بتکلف زیان کند ضرر اگر تکلف ایله گلبشکر
ییه سن ضرر ایدر انسانه تمام نفعی واکر ایکی ور نان خشک دیر خوری
گلشکر بود اما اگر اتمک کیج یعنی اشتها ایله ییه سن گلبشکر اولور تکلفدن
وای بونده طوقلقدن دیریدن وای آجلقدن دیک لازم و ارائه ملزوم
طریقی ایلده حکایت رنجوری را گفتند دلت چه می خواهد بر مریضه
ایتدیلر کوکلک نه استر گفت اول مریض ایتدی آنکه دلم چیزی نخواهد
استر که کوکلم بر نسنه طلب اتمیه بیت معده چو کج گشت و شکم درد
خاست چونکه معده و شکم طعام ایله طولدی درد و مرض قالقدی سود
ندارد همه اسباب راست دوکلی راست سببلر اصلا فائده طوتمز یعنی
علاج بیلمز حکایت بقالی را درمی چند بر صوفیان گرد آمده بود
بر بقالک صوفیلر اوزره بر قاچ اقچه سی جمع اولمشیدی اندن بعضی

الحق ایلدی و هر بقدر مطالبت کردی و بقال صوفیدن هرگون اول اقچه‌یی
طلب ایدر ایدی و سخنها با خشونت گفتی و اول صوفیه خشونت ایدب
و غضب ایله سوزلر سویلردی اصحاب از تعنت او خسته خاطر
بودند اصحاب یعنی صوفیلر اول بقالک تعنتندن یعنی اول صوفینک
تحقیر و تذلیل و مذلتنه نسبت ایتدوکندن خسته خاطر و پریشان
دل ایدیلر و جز از تحمل چاره نبود و تحملدن غیری بر چاره یوغ
ایدی صاحب دلی از آن میان گفت اول عزیزلردن بر صاحب دل ایتدی
نفس را وعده دادن بطعام نفسه طعام ایله وعده ویرمک آسان
ترست اساندر کی بقال را بدرم که بقاله درم ایله وعده ویرم
مکدن زیرا صکره نفسک المنی چکرسن اما بقالک جفاسنی چکرسن **قطعه**
ترک احسان خواجه اولیتر صاحب دولتک احسانی ترک ایلمک اولیدر کیم
کاحتمال جفای بوابان که بوابلرک جفاسنی چکمکدن بتمنای گوشت
مردن به ات آرزوسی ایله اولمک یکدر که تقاضای زشت قصابان
که زشت قصابلرک تقاضاسنی چکمکدن **حکایت** جوانمردی را که
جنگ تاتار زخم جوانمردی کافر جنکنده جراحتی هول رسید بر قورقولو جراحت

ایرشدی

ایرشدی کسی گفتش بر کسه اول جوانمرده ایتدی فلان بازرگان نوش
دارو دارد فلان بازرگانده نوشدارو واردر اگر بخواهی اگر استیه‌سن
شاید قدری بدهد شاید که بر مقدار ویره و گویند که اول دیرلر
آن بازرگان ببخل معروف بود اول بازرگان بخل ایله مشهور و معروف
ایدی **بیت** گر بجای نانش اندر سفره بودی آفتاب اگر اول بازرگانک
سفره سنده اتمک یرینه آفتاب اولیدی تا قیامت روز روشن کس ندیدی
در جهان قیامته دگین جهانده کمسه روشن گوندز گورمز ایدی زیرا سفره
سی هرگز اچلمزدی جوانمرد گفت اول مجروح جوانمرد ایتدی اگر نوش
دارو خواهم دهد یا ندهد اگر اول بخیل بازرگاندن نوشدارو
طلب ایدم احتمالدر ویره یا ویرمیه و اگر دهد منفعت کند یا نکند
و اگر ویره احتمالدر که فایده ایلیه یا ایلمیه بهر حال خواستن
هر حالده اندن نوشدارو استمک زهر قاتلست زهر قاتلدر **بیت** هر چه از
دونان بمنت خواستی الچقلردن هر نسنه که منت ایله طلب ایلدک
در تن افزودی و از جان کاستی اگرچه انک ایله تنده زیاده ایلدک
که جسمده قوت حاصل اولدی اما جاندن اکسلدک که اندن نقص

في الحمل

استدک ایلیب عرضکه خلل ونقصان ایرشدی ق حکیمان گفته اند وعاقللر
ایتمشلردر اگر آب حیات را اگر آب حیاتی في المثل بآب روی فروشند
فرضا یعنی صوینه صاتهلر دانا نخرد عاقل اولان کمسنه عرضنی ویروب
آب حیاتی صاتون المز که مردن بعزت به از زندگانی بمذلت
زیرا عزت ایله اولمک یکدر مذلت وحقارت ایله دیرلمکدن
بیت اگر حنظل خوری از دست خوش خوی اگر ابوجهل قبعزی ییدی
لطیف خویلو کوکلو یعنی ایلی نک الندن به از شیرینی از دست ترش روی
اکشی یعزلو نک الندن شیرینی ولذیذ نسنه یمکدن بیت اگر زهر
خوشتر یار الندن گرگز شکری اغیار الندن حکایت یکی از علما
خورنده بسیار داشت علمادن بری چوق خورنده طوتر ایدی
وکفاف اندک وازچوق کفاف طوتر ایدی بایکی از بزرگان اولو
لردن برینه که حسن ظن بلیغ در حق او داشت که اول عالمک حقنده
زیاده حسن ظن طوتر ایدی احوال خود بگفت اول عالم اکه کندو حالنی
ایتدی روی از توقع او در هم کشید اول اولو عالمک عرض حاجت
اتمسندن یعنی بعد روی تعریض سوال از اهل ادب و ادب اهلندن

یعنی

یعنی عالمدن عرض حاجت ایتمک واحتیاج کوسترمک کز نظرش قبیح آمد
اول اولونک نظرنده قبیح کلدی قطعه ز بخت روی ترش کرده پیش
یار عزیز بختکدن یعنی کی ترش ایلمشی اولدوغک حالده یار عزیزک
قتنه کیتمه وفی که عیش برو نیز تلخ کرد زیرا ایلکی انک فرزنده اجید
ایلیعب دونمه دیسن یعنی آجی ایدرسن حاصل معنی انی دخی عیشندن بیزار ایلیه
زیاده بیحضور ایدرسن دیمکدر بحاجتی که روی تازه روی خندان رو
بحاجتی که کیدرسن تازه وخندان کت فرو نبندد کار کشاده
پیشانی النی آچلمشی اولان کمسنک ایشی اشفه بغلنمز یعنی خنده روی
اولنک مقصودی حاصل اولور بو قطعه دن معلوم اولور که اول
عالم احتیاج عرض ایتدکده اول اولونک قتنه ترش روی و بیحضور کیتمشی
آورده اند حکایتدن کتورمشلردر که اندکی در وظیفه او زیادت کردی
انک وظیفه سنده بر آز چوق زیاده ایلیکیو بسیاری از ارادت کم و محبت
ولرادتدن چوق قلیل ناقص ایلد عالم بس از چند بعز عالم برقاج کوندنکره
چون محبت معهود بر قرار ندید چونکه قدیم و معهود محبتی اوکلی
تکسبها قرار اوزره کورمدی کفت ایتدی شعر بیت المطاعم حین الذل

نه قبیح اولور شول طعاملر که خورلق وقتنده سن اول طعاملری کسب
ایلمکسن القدر منتصب والقدر مخفوض زیرا ایچلک طعام ایله بر اولور
شاج ایکی اوزره نصب اولنمشدر لیکن قدر وحرمتی اشغه اتمشدر بیت
نانم افزودی وآب رویم کاست اول الملونانمی زیاده ایلدی ویوزم صوینی
اکسلتدی بو جمله دخی معنی قابلدر نانم زیاده اولدی وآب رویم
اکسلدی بو تقدیرجه اول ایکی فعل لازم اولور اما اولکی معنا ایله
کوره متعدی در بی نوایی به از مذلت خواست بی نوالق یعنی فقیرلق
دلنمک خورلغندن یکدر حکایت درویشی را ضرورتی پیش آمد بر
درویشک اوکنه بر ضرورت کلدی کسی کفتش برکمسه اول درویشه
ایتدی فلان نعمت بی قیاسی دارد فلان کمسه قیاس سز نعمت طوتر اکر
اکر بر حاجت تو واقف کردد اکر سنک حاجتک اوزره واقف اوله همانا که
قضای آن توقف روا ندارد شویله معلوم اولورکه اول حاجتک
قضاسنده توقفی روا معقول طوتمز کفت درویشی ایتدی من او
را ندانم بن اونی بلمزم کفت اولکمسه ایتدی منت رهبری کنم
بن سکا رهبرلک ایلیم دستش بکرفت اولکمسه درویشک النی طوتدی

وبمنزل

وبمنزل آنکس در آورد اولکمسنک منزلنه کتوردی درویش یکی را دید
درویش بر کمسه یی کوردی لب فروهشته طوطاغنی اشغه صرقتمش
وتند نشسته وتند وبیحضور اوتورمش سخن نکفت درویش
اول کمسه یه اصلا سوز سویلمدی وباز کشت وکیرو دوندی
کسی کفتش برکمسه اول درویشه ایتدی چه کردی نیچه ایتدک کفت
درویش ایتدی عطای او بلقای او بخشیدم انک احسانینی انک
صورتنه بغشلدم قطعه مبر حاجت بنزدیک ترش روی اکشی
یوزلونک قتنه حاجت التمه واندن نسنه طلب ایتمه که از خوی بدش
فرسوده کردی زیرا انک قبیح وناممقول خویندن فرسوده وبیحضور
اولورسن اکر کویی غم دل با کسی کوی اکر دیرایسک کوکل غمنی شول کمسه
یه که از رویش بنقد آسوده کردی که انک یوزندن اول حالده آسوده سوده
ومسعود اولورسن یافوی اسوده ومسعود اولدن دیکلوله حکایت
خشک سالی در اسکندریه پدید شد اسکندریه ده بر قحط ییل ظاهر
اولدی چنانکه عنان طاقت خلوق الجلیل که خلقک طاقتی عنانی از دست
رفته بود الدن کتمش ایدی ودرهای آسمان بر زمین بسته وآسمانک

قبولی زمین افزوده بغلمش ایدی وفریاد اهل زمین وی خلقنک فریادی
با آسمان پیوسته آسمانه اولاشمش ایدی قطعه نماند جانور از وحش
وطیر وماهی ومور قلمدی جانلو جنسی وحشی وطیردن وماهی
وموردن که بر فلک نشد از بی نوایی افغانش که قدر یتسزلقدن
یعنی اجلقدن انک فغانی فلکه افزوده کیمدی عجب که دود دل خلق
جمع می نشود عجب که خلقک کوکلی توتونی یعنی آهی جمع اولمیه
که ابر گردد وسیلاب دیده بارانش که اول دود دل سحاب اوله
وخلقک کوزینک سیلابی اول سحابک بارانی اوله یعنی بو بلده اولدغنه
تعجب ایدرم زیرا حددن زیاده آه وکریه ایدیلر که چنین سالی بو بخیلین
بریلده مختنثی بود از دوستان بر مختنث که دوستلردن ایراغ اولسون
که سخن که وصف او ترک ادبست که انک وصفنده سوز سویلمک ادب
ترک ایلمکدر خاصه که حضرت بزرگان خصوصا اولولر حضورنده
وبطریق اهمال واهمال طریقیله از سران که گذشتی هم نشاید
انک حقنده سوز سویلمک ووصفنی بیان ایلمک سوداسندن کچمک هم
لایق دکلدر که طایفه زیرا بر طایفه بنجی گوینده حمل کنند اهمالکی

سویلیجک

سویلیجینک عجزی افزوده نسبت ایدرلر بر هیچ دو بیت اختصار کنیم
باری وصفنی بو ایکی بیت افزوده اختصار ایدیم که اندکی دلیل بسیارست بعد
زیرا بر آز چوق نسنه یه آز چوق نسنه یه دلیل اولور مثلا بحردن بر مقدار
آلوب طتمق ایلمکجک تمام کیفیت حالی معلوم اولور ومشتی نمونه
خرواری ومراوج بر بیوکک افزونلکی اولور مثلا بو بیوک بر بحردن
بر اوج بیخ النه مثلا فی بنجا ایلیوکی ظاهر اولور قطعه کر شتر

بکشد آن مختنث را اگر کافر اول مختنثی دیلیه شتری رابدان نباید کشت
اول شتری انک سببی ایلدی بلمک کرکمز زیرا واجب القتل ایدی چند باشد
جو جسب بغدادی شی اول مختنث نیجه بر بغدادی کوپریسی کبی اوله آب که
زیر وآی می بر بنشت آب النده وادی می ادقه سی افزوده چنین شخصی که
طرفی از نعمت او شنیدی بو بخیلی بر شخص که بر مقدار انک نعمتندن
اشتدک کران سالی وصف اولنان نامبون مختنث اول بلده نعمت بیکرانه
داشت بی کران نعمت طوتدی ایدی تنک دستانرا فقیرلره سیم وزر داد
سیم وزر ویرور ایدی ومسافرانرا سفره نهادی ومسافرلره سفره قور
ایدی کروه که وپنهان بو بلوک که عیشند از جعد فاقه فقر جورندن

بجان آمده بوکند جانه کلمش وزبانه مضطرب اولمش ایدیدآهنک دعوی
او کرد که انک دعوتنه قصد ایلدید ومشورت بمن آوردند وشو رقی
باکد کتوردید سرا ز موافقت ایشان باز زدم انلرک موافقتندن
باشمی کیرو اوردم یعنی تابع اولمدم وکفتم دخی ایتدم قطعه
نخورد شیر نیم خورده سک اردسلان کلبکا اروغنی عز کر بسختی بمیرد اندر
غار کر مغاره ده سختلقدن واجلقدن واچلق ایله اولنتن بیچاره
رکه سنلکی یعنی کندوکه چاره سزلغه واجلغه قبند ودست پیش سفله
مدار والکه سفله او کنه طوتمه یعنی اندن نسنه طلب ایلمه کر فریدون
شود بنعمت ومال اکر بی هنر نعمت ومال ایله فریدون اوله بی هنر را بهیچ
کس مشمار هنرسزی هیچ کمسه عد ایلمه وآدم دیو اکه التفات واعتبار
ایلمه پرنیان ونسیج برنا اهل کیبای منقش واطلس وکخا وبوکا مشابه
اولن قیمتلو جامه نا اهل وجاهل اوزره لاجورد وطلیسی بر دیوار
کو بادیوارا اوزره نقشی اولمش لاجورد والتون صو بیدر که اصلا ارتشمز
بیت قلندران حقیقت بدنیم جو نخرند قبای اطلس انکس که از هنر
عاریست حکایت حاتم طایی را طای قبیله سنه منسوب اولن
حاتم

حاتم که سخاو کرم ایله مشهوردر کفتند ایتدیلر از خود بزرکتر
همت کنه کندن اولو همتلو رک در جهان دیده یا شنیده جهانده کورمش
یا اشتمش میسن کفت حاتم ایتدی روزی چهل شتر قربان کرده بودم
برکون قرق دوه قربان ایلمشدم با امراء عرب وعرب بکلری ایله بکوشه سنه صحرایی
بیرون رفتیم سیر ایچون برصحرا کوشه سنه طاشره کتدک خارکنی را
دیدم بر دکن قوپاریجی کوردم که پشته خار فراهم آورده که بر
اوقد یوکجی دکنی بر یره کتورمش یعنی جمع ایلمش کفتم بمهمانی حاتم چرا
نروی حاتم ایلی بن اول خارکنه ایتدم حاتمک ضیافتنه نیچون کتمزسن
که خلقی بر سماط او کرد آمده اند که چوق خلق انک سماطی اوزره
جمع اولمشلردر کفت اول خارکن حاتمه ایتدی بیت هر که نان از عمل
خویش خورد هر کیمکه نانی کندی عملندندر یعنی کسب ایتدوکی ایله قناعت
ایده منت حاتم طایی نبرد اولکمسه حاتم طایی یه منت التمز واحتیاج
عرض اتمز حاتم طاینک منتنی التمز من او را بهمت وجوانمردی
حاتم ایلی بن انی همت وسخاوتده برتر از خود دیدم کندمدن بلندتر
وبهتر کوردم حکایت موسی علیه السلام را دید موسی علیه السلام

بر درویشی کوردی از مزهنکی بریک اندر نهان شده عیان لفندن قم
ایچنده نهان اولمش کفت او درویش ایتدی یا موسی دعایی کن
ای موسی بر دعا ایله کی تا خدای تعالی مرا کفافی دهد تا که الله تعالی بکا بر
کفاف یعنی بر مقدار قدرت ویره که از بی طاقتی بجان آمدم که طاقتم
قلمدی جانه کلدم موسی علیه السلام دعا کرد و برفت موسی علیه
السلام انکیچون دعا ایلدی و کتدی تا حق تعالی اورا دستکاهی
داد تا که حق تعالی حضرتی او درویشه بر قدرت ویردی بعد
از چند روزی بر کون نهکه از مناجات باز آمد حضرت موسی علیه
السلام مناجاتدن کیرو کلدی دیدش کرفتار شده او درویشی
کرفتار اولمش کوردی وخلقی انبوه وبر اولوغ خلق بر عکری اطراف انک
اوزرینه جمع اولمشلر موسی علیه السلام کفت موسی علیه السلام
خلقه ایتدی این را چه حالتست بو فقیره نه حال اولمشدر کفتند
ایتدیلر خمر خورده است شراب اچمشدر وعربده کرده وغوغا ایلمشدر
ویکی را کشته وبر کیمسه یی قتل ایتمشدر اکنون قصاص میکنند شمدی
بونکه قصاص ایدرلر یعنی اندن اوتوری بو فقیری هلاک ایدرلر بیت

کربه مسکین اکر پر داشتی مسکین کدی اکر قنادی طوتیدی تخم کنجشک
از جهان برداشتی سرچه نک تخمنی جهاندن یوقاردی طوتر ایدی
یعنی کوکنه کسر ایدی بیت عاجز باشد که دست قدرت یابد عاجز
وضعیف اولنکه قدرت الینه بولسه یعنی قوتلو اولنه برخیزد
و دست عاجزان برتابد قالقوب عاجزلرک النی چوره یعنی انلره ظلم
ایلیه موسی علیه السلام بحکمت جهان آفرین اقرار کرد موسی علیه السلام
جهان یرادیجینک حکمتنه اقرار ایلدی واز تجاسر خویش استغفار کرد
نکه تجاسرندن استغفار ایلدی یعنی جرأت ایلیوب جناب حقک حکمتنه مخالف
معنایه طالب اولدوغنه قوله تعالی علی الکهف قوله ولو بسط الله
الرزق لعباده لبغوا فی الارض اکر حق تعالی حضرتی عبادی ایچون رزقی
زیاده ایلیه ایدی البته بری عاصی اولور ایدی بیت ماذا اخافک
یا مغرور فی الخطر ای مغرور ندن سنی تخوف و نا مشروع این
شروع ایتدردی حتی هلکت فلیت النمل لم یطر تا که هلاک اولدک نمله کیکی
قنجا اوچمیدی زیرا وجی انک هلاکنه سبب در نه اولکه سنده دخی
قوت وقدرت اولمیدی رباعی سفله چو بجاه آمد وسیم وزرش

سفلیه چونکه منصب و سیم وزر کلدی سیلهٔ خواهد بحقیقت سرش
حقیقت ایله یعنی محقق انک باشنه برسلده استرناکه مغرور و متکبر
اولمیه این مثل آخر نه حکیمی زدست بو مثلی آخر بر عاقل اورمش
میدر اول مثل بودر مور همان به که نباشد پرش و نجدیه بیمان اول
یک که قنادی اولمیه مصراع و نجد نک قنای پدر زوالی حکایت پدر را
عسل بسیار است پدرک عسلی چوقدر ولیکن پسر گرمی دار است اما پسری
حرارتلودر کسعسلک که ضرری واردر یدری اول سببدن عسلی اندن
منع ایدر بو سوز تمثیل طریقیله ایلدی مراد نه ایدوکنی مابعدنده اولی بیت
اشعار ایدر بیت آنکس که توانگرت نمی گرداند او الله که سنی ایلمز او
مصلحت تو از تو بهتر داند او الله سنک مصلحتکی و سکا لایق واولی
اولنی سندن یکرک بیلور حکایت اعرابی را دیدم حضرت شیخ ایدر بر
اعرابی کوردم در حلقهٔ جوهریان بصره بصره جوهر فروشلرینک صفنده
حکایت همی کرد حکایت ایدر ایدی بویله دیوکه وقتی در بیابان راه گم
کرده بودم که بر وقت صحرای بولی ضایع ایلمش ایدم و از زاد معنی با من
چیزی نمانده بودو معاد اولنان ازقدن بنم ایله بر نسنه قالمامش ایدی
ذل بر هلاک

ذل بر هلاک نهادم هلاک اعزه کل قودم یعنی هلاک اولمغه مقرر بلدم
ناگاه کیسهٔ یافتم پر از مروارید ناگاه بر کیسه بولدم مروارید دن
بر مهر کز آن ذوق و شادی فراموش نکنم هرگز اول ذوق و اول سروری
فراموش ایلمزم و آن تلخی و ناامیدی و اول تلخلغی که معلوم گردیم که مر
وارید است که معلوم ایلدم که کیسه نکا ایچنده کی مروارید در قطعه
در بیابان خشک و ریگ روان قوری یعنی اوتی و صوبی یوق صحرا
واقع قده یعنی زبانه قملقده تشنه را در دهان چه در چه صدف صو
سزک اغزنده در نه صدف نه برابر در اکسه دخی عطشه دفع اتمز فرد بی توشه
کو فتاد از پای از قسر کشی که او ایقدن دوشدی یعنی که اجلقدن
که عاجز و ضعیف اولدی در کمر بند او چه زر چه خزف انک کمر بندنده
التون نه صقسی بارو سی نه هیچ فرق یوقدر حکایت یکی از عرب بدن

ایدی

بر کمسنه در بیابانی بصحرای از غایت تشنگی زیاده صوسزلغندن سیکفت ایدر
یالیت قبل منیتی یوما افوز بمنیتی ناوللیدی موتدن اول بر کون مرادیمه
ظفر بولیدیم نهر تلاطم رکبتی فاظل املاء قربتی بر ایرمق که بنم دیزیمه
دکیدی وبن قربمی اول ایرمقدن صوبیله طولدیریدیم حکایت

پنداشتم که گندم بریانست صح
لفظن ایلدم فعلمش
بغلط ایدی صح

همچنین بولیجه در قاع بسیط بر واسع صحرای مسافری گم شده بود بر سافی
کم اولمش ایدی یعنی یول یتورمش ایدی و قوت و قوتش نمانده بود
وانکا زنغی و جسمنک قوتی قالمش ایدی و در میان چند و برجی اقچه
میان داشت بلنده طوت ایدی یعنی برقاج اقچه سی ولر ایدی بسیاری
بگردید چوقلوق طولندی راه بجایی نبرد یولی بره الممدی و بسختی هلاک شد
و لعل بیچاره سختلق ایله هلاک اولدی طایفه برسیدند بر بولوک طایفه
اول بیچاره نینک هلاک اولدوغی محلی ایرشدیلر و بر خاک نوشته دیدند
و خاک اوزره بو قطعه یی یازمش کوردیلر **قطعه** گر همه زر جعفری
دارد اکر بوتکلی جعفری التون طوته یعنی یانلنده صافی جعفری
التون اولدوقی بی توشه برنگیرد کام از قسر که آدیم یوقادی طوتر
در بیابان فقیر سوخته را بیابانده افتاده یانمش آج و صوسز فقیره یعنی
حکته دیمانده اولماز فقیره شلغم پخته به که نقره خام پشمش شلغم خام
کمشدن یکدر **حکایت** هرگز از دور زمان ننالیده بودم حضرت شیخ
ایدر هرگز زمانک دورندن نالاتمش ایدم و روی از گردش آسمان
در هم نکشیده و آسمانک دونمسندن یوزنی بوزمش ایدم مگر
وقتی

وقتی که پایم برهنه مانده بود مکبح وقت که ایاغم چیلاق قالمش ایدی
و استطاعت پای پوشی نداشتم و بر ایاق قابی المغه قدرت طوتمدم
بجامع کوفه در آمدم کوفه نک جامعنه کلدم دلتنگ بیچهره یکی دیدم
که پای نداشت انده بر کمسه یی کوردم که ایاغی طوتمز ایدی یعنی ایاغی
یوق ایدی سپاس نعمت حق تعالینک نعمتنک شکرنی بجای آوردم دیمه
کتوردم یعنی شکر ایلدم **قطعه** مرغ بریان بچشم سیر بشمش قوش
طوق کمسنک کوزنده کمتر از برگ تره بخوانست طعام ایله بر اولمش
سفره اوزره اولن تره ییراغندن کمتر و حقیر تر کده وانکه را دستگاه
و قدرت نیست و اما اول کمسه که انک سیم وزری و دستگاهی و قد
رتی یوقدر شلغم پخته مرغ بریانست بشمش شلغم بشمش قوشدر **حکایت**
یکی از ملوک پادشاهلردن بری باتنی چند از خاصان خاصلردن
بر قچ کمسه ایله در شکار گاهی براق و دره در زمستان قیشده از
عمارت دور افتاد عمارتدن ایراق دوشدی یعنی شهردن ایراغه
شب در آمد کیجه کلدی خانه دهقانی دیدند اوراده دهقانک
خانه سنی کوردیلر ملک گفت پادشاه ایتدی شب انجا رویم کیجه انده

کیده لم تا از رحمت سرما نباشد تا که صووق زحمتی اولمیه یکی از عذرا
وزیرلردن بری همی گفت ایتدی لایق قدر بلند پادشاهان نباشد پادشا همک
عیا قدرینه لایق اولمز التجا بخانهٔ دهقانی رکیک بر دهقان بر ضعیف
وحقیر دهقانی نک خانه سنه التجا اتمک یعنی اکه صغنموق هم اینجا
خیمه زنیم هم بوراده چادر قورهلم و آتش افروزیم و آتش شعله
لندره لم یعنی آتش پیدا ایده لم دهقان خبر شد پادشاهک انده
قالمسندن دهقانه خبر اولدی که وزیر مانع اولدیغی بو خبر پادشاه
سنک خانه که قونمسی کرک ایدی ماحضری از طعام ترتیب کرد و آمدن
حاضر اولنی ترتیب و مهیا ایلدی و پیش سلطان برد و پادشاهک
قتنه ایلتدی و زمین خدمت بوسید و گفت وخدمت یرینی
اوپدی یعنی تعظیم شرطنی یرینه کتوردی وایتدی قدر بلند
سلطان سلطانک بلند قدری بدین قدر نازل نشدی بوقدر ایله نازل
و ناقص اولمز ایدی ولیکن نخواستند اما استمدیلر که قدر دهقان
بلند شود که دهقانک قدری بلند اوله ملک را سخن گفتن او مطبوع
آمد پادشاهه اول دهقانک سوزی سویلمسی وادای مطبوع و مقبول کلدی

شبانگاه

شبانگاه اقشام وقتی بمنزل او نقل کردند اول دهقانک منزلنه نقل ایلدیلر
بامداد ان على الصباح خلعت و نعمت بخشید پادشاه اول دهقانه خلعت
و نعمت بغشلدی شنیدمکه کردکاب ملک اشتدمکه پادشاهک
رکابنده قدمی چند بر هیچ قدم رفت و میگفت گتدی وایتدی قطعه
ز قدر شوکت سلطان نگشت چیزی کم سلطانک قدر شوکتندن
بر نسنه زائل اولمدی از التفات بمهمان سرای دهقانی بر دهقانک
سراینه التفات ایلمکدن کلاه گوشهٔ دهقان بآفتاب رسید اما دهقانک
کلاهی اوجی آفتابه ایرشدی و رفیع القدر اولدی که سایه بر سرش
انداخت چون تو سلطانی زبر انجلیس بر سلطان عظیم الشان انک
باشنه افزوده سایه اتدی واکه التفات واعتبار ایلدی بیت نظر کردن
بدرویشان منافی بزرگی نیست سلیمان با چنان حشمت نظرها
بود با مورش حکایت گدایی هول را بر مخوف و بد حال گدایی
حکایت کنند حکایت ایدرلر که نعمت وافر داشت که وافر نعمت
طوتر ایدی یعنی وافر سیم و زره جمع اتمشیدی یکی از ملوک او را گفت

گدای بو سوزی ایشیدوب ... اولمغله اولمدن ...

پادشاهلردن بري اول كدايه ايتدي بي نمايد كه مال بي كران دارى كه در نبود

يعني اكلنوركه نهايت سز مال طوترسن وعار محتجي هست وغم بي هتمت

ولردر اكر جه خجى ازان دستكيري كني اول مال الله برمقدار ايله بزه دستكير

لك ومعاونت ايدرسن بحكم عاريت وقرض كيرو ويرى ايليوب قرض حكمي

ايله يعني منت استمزم جون ارتفاع ولايت رسد جونكه ولايتك

حاصلي ايرشه وفا كردة شود وفا ايلنمش اوله يعني اداايتمش اوله وز

كفت كدا بادشاهه ايتدي لايق قدر بلند خداوند جهان نباشد

جهان پادشاهنك بلند قدرنه لايق اولميه كه دست همت بمال چون

من كدايي كه همت النى بنجليين بركدانك مالي ايلة آلودة كرددن آلوده

ايلمك يعني بندن مال المغ كه جوجو فراهم آورده ام ذيرا بن اول مالي

جوجو يعني آز آز جمع ايلمشم كفت پادشاه ايتدي غم نيست

غم دكلدركه بكافران مى دهم ذيرا كافرلره ويردم الخبيثات للخبيثين

خبيثلر خبيثلر ايجوندر بيت قالوا عجين الكلس ليس بطاهر الجوخميري

يعني خمير كيج يوغرلمش الجو طاهر دكلدر ايسه قلنا نسد به شقوق المبرز

برازده ايتدك برالجو ايله خلايا رقلرنى سد ايدرز يعني صوادز بيت

كر آب جاه

كر آب جاه نصراني نه پاكست اكر نصرانينك قويسى صوبي پاك دكلدر ايسه جهود

مرده مي شويم جه باكست اول اب ايله جهود اولسنى يودم نه باك وغم

ولوركه يعني باك وغم يوقدر شنيد مكه سر از فرمان ملك باز زده است كه

اول كدا پادشاهك فرماننده باشنى كيرو اولدي يعني پادشاهك سوزيني

قبول اتمدي وحجت آورده كرفت ودليل وحجت كتورمكه شروع ايلدي

وشوخ جشمي ويعني سوزلك واج كوزلولك ايلمكه باشلدي ملك فرمودي

پادشاه بيوردي تامضمون خطاب تا سوزنك مضمون نني يعني مرادنى

بزجر وتوبيخ اول كدادن زجر وتوبيخ ايله مستخلص كردنند خلاص

ايلديلر يعني الديلر مثنوي بلطافت چو بر نيايد كار ملاطفت ورفق

ايله جونكه ايش يوقاروكلميه يعني مصلحت حاصل اولميه سر ببي حرمتى

كشد ناچار صوكي حرمتسزلكه جكر يعني عاقبت عنف وقهر ايله اول

مصلحت حاصل اولور يعني ديدبها ن حرمتسزلكي قالور هركه برخويشتن

نبخشايد هركم كه كندو افنديه ترحم اتميه كه كندوي اولوايلدعنادى

لشوب اوبدا طاعت اتميه كر نبخشد بروكسى شايد اكر بركيمسه انكا افنديه ترحم

اتميه لايقدر حكايت بازركاني را ديدم هفت شيخ ايلد بربازركاني

متى

کوردم که صد و پنجاه شتر بار داشت که یعنی اللی دوه یوکی وار ایدی
و چهل بنده و خدمتکار و وقف خدمتکار قولی وار ایدی شبی در جزیره
کیشی بر کیجه کیش جزیره سنده و ابحجره خویش برد بنی اول بازرکان
کندی حجره سنه ایلتدی و همه شب نیارامید و کلی کیجه دکلنمدی
و اویومدی از سخنهای پریشان گفتن پریشان و نامعقول سوزلر
سویلمکدن بویله دیو که فلان بضاعت بهندوستانست که فلان
متاعم هندوستانده در و این کاغذ قباله فلان زمین است فلان
یرک قباله سیدر یعنی ولی نیم ایدوکنه قاضیدن حجت جهتمده
و فلان چیز را فلان کس ضمین است و فلان نسنه فلان کمسه ضامندر
گاه گفتی که خاطر اسکندریه دارم گاه ایدر ایدی که اسکندریه یه خاطرمی
طوتدم یعنی اسکندریه یه کتمک دنزوسنی طوتدم که هوای خوش است
نی الطف هواسی وار در باز گفتی نه که ایدر ایدی که اسکندریه یه
کتمک هوسنی طوتمم که دریای مغرب ذی مغرب دریاسی مشوش است
شغشش و مخوفدر گفت سعدیا اندن صکره اول بازرکان بکا ایتدی
ای سعدی سفری دیکر در پیش است اوکمده یعنی نیتمده بر سفری خی

نیتمده

نیتمده وار در که اگر آن کرده شود که اکر اول سفر ایلنمش اوله بقیه عمر خویش
کنده عمرمک باقیسنی بگوشه بنشینم بر گوشه ده اوتورورم و ترک تجارت
کنم و تجارتی ترک ایلرم گفتم حضرت شیخ ایدر اول بازرکانه ایتدم آن کدام
سفرست اول قنغی سفردر گفت بازرکان ایتدی گوگرد پارسی خواهم
بردن اولا پارسک گوگردینی چینه ایلتمک استرم شنیدم
که آنجا قیمت عظیم دارد اشتدم که گوگرد انده زیاده قیمت طوتر
و از آنجا کاسه چینی بروم آرم و اورادن چین کاسنی که مراد
فغفور بیدر روم کتوردم و دیبای رومی بهند برم و رومک دیباسنی
هنده ایلدم و فولاد هندی بحلب و هندک فولادینی حلبه ایلدم و آبگینه
حلبی بیمن و حلبک مرجسنی یمنه ایلدم و برد یمانی بپارس و یمنک حردنی
پارسه ایلدم و از آن پس ترک تجارت کنم و اندن صکره تجارتی ترک ایلرم
و بدکانی بنشینم و بر دکانده اوتورورم چندان از این مالیخولیا اول
قدر مالخولیادن و نامعقولدن بگفت ایتدی که بیش طاقت گفتنش
نماند که اول بازرکانک ارتق سویلمکه طاقتی قالمدی گفت ای سعدی
ایتدی ای سعدی تو نیز سخنی بگوی سن دخی بر سوز سویله از آنها که

٧٥

دیده یا شنیده انلرنکه کورمش سن و یا اشتمش سن گفتم اکه ایتلم

رباعی آن شنیدستی که در صحرای غور آنی اشتدکمی که غور صحراسنده

بار سالاری بیفتاد از ستور کچنده بر اولو بازارکان ستوردن دوشدی

یاغوی پادرینه یار اوقنه یاء عربی ایله معناسی یوک اولوسی اولور

ویوک صاحبی دیمک اولور قافله سالار قافله باشی خوان سالار چاشنکیر

باشی ساءی بونده قیاس اولنه اندنکه سالار ایله ترکیب اولن لفظک

آخری البته ساکن اولور یعنی ساکن اوقنمق کرکدر گفت چشم تنگ

دنیادار را اول ستوردن دوشن کمسه ایتدی دنیا طوتجینک یعنی

مالک دنیا اولوب قناعتی اولمیان آج کوزلینک کوزنی یا قناعت

پر کند یا خاک گور یا قناعت یا قبر طوپراغی طولدرور بو ایکیدن

غیری ایله دکلدر **حکایت** مالداری را شنیدم بر مالداری اشتدم

که بنجل اندر جهان چنان معروف بود بخل ایله جهانده انجلیین معروف

ومشهور ایدی که حاتم طایی بسخا که حاتم طایی سخا ایله مشهور

ایدی یعنی حاتم طایی سخاوت کرم ایله مشهور اولدوغی کبی اول بازار

کان دخی بخل وامساکیله مشهور ومعروف ایدی ظاهر حالش انک

ظاهر حالش

١٤١

ظاهر حالش بنعمت دنیا آراسته بود دنیا نعمتی ایله اراسته ایدی یعنی غنی

ایدی وخست نفس جبلی وخلقی نفسنک خستی که در وی همچنان

متمکن انک طبعنده انجلیین ثابت و محکم ایدی که نانی بجانی از دست

ندادی بر نانی بر جانه ویرمزایدی یعنی انک قتنده بر نان بر جاندن

مقبول ایدی وگربه ابوهریره را بلقمه ننواختی وابو هریره نک هره سینی

بر لقمه ایله اوخشمزدی یعنی فرضا اگر ابوهریره نک هره سی اول زمانده موجود

اولیدی رعایت اکه بر لقمه ویرمزایدی وسگ اصحاب کهف را استخوانی

نینداختی واصحاب کهفک کلبنه بر استخوان اتمزایدی بو درخی که قیاس اولنه

فی الجمله محصل کلام خانه او را کس ندیدی در کشاده کمسه انک خانه

سنک قپوسنی کشاده کورمز ایدی وسفره او را سر کشاده وانک سفره سنک

باشنی اچلمش کمسه کورمز ایدی انک بخل بو طبقه ده ایدی **بیت** درویش

بجز بوی طعامش نشنیدی درویش انک طعامنک رایحه سندن غیریسنی

مرغ از پس نان خوردن او ریزه نچیدی قوش انک اتمک یدوکندن

صکره خرده دیمز ایدی شنیدمکه بدریای مغرب اشتدمکه مغرب

دریاسنده راه مصر بر گرفته بود مصر یولنی طوتمش ایدی وخیال فرعونی

دن سن و فرعونلوغ خیالنی باشندن طوتمش ایدی قوله تعالی حتی اذا ادرکه
الغرق علی الکهک قولی حتی اکد هلاک و زیان شدت ایرشدی که ناگاه
باد مخالف کرد کشتی بر آمد ناگاه کشتینک اطرافنه مخالف یل کلدی
یعنی اسدی چنانکه گفته اند انجلین ایتمشلدر بیت با طبع ملول
چه کند دل که بسازد بنجه استون کوکلکه سنک ملول طبعک ایله غزله
یعنی موافقت ایدوب انک ایله صلح و اتحاد افزره اوله حاصل معنی دل طبع
ایله هر زمان بر حال افزره اولمز زیرا که شاه ان گاه نالان اولمق شرط
همه وقتی بنوی لایق کشتی موافق یل هر بر وقت کشتیه لایق اولمز یعنی
هر وقت یل کشتیه موافق اسمز بلکه مخالف اسر دست دعا بر آورد
اول بخیل چونکه بو حالی کوردی دعا الینی یوقاری کتوردی یعنی دعایه
ال قالدردی و فریاد بی فایده کرده کرفت و فائده سز فریاد اتمکه باشلدی
قوله تعالی فاذا رکبوا فی الفلک دعوا الله مخلصین له الدین بو علی الکهک
قولینه مجانکه کشتیه کیره‌لر الله تعالی یه دعا ایدرلر اخلاص ایله ایدیجی
اولدقلری حالده بیت دست تضرع چه سود بنده محتاج را تضرع الی نه
فایده ویدر محتاج قوله یعنی تضرعک نه فائده سی اولور اول کمسیده که
وقت

وقت دعا بر خدا وقت کرم در بغل دعا وقتی الی خدا اوغره
اوله کرم وقتی الی قولتوغنده اوله قطعه از شرف سیم راحتی بر سان
ندو سیم دن سکینده بر راحت ایرشدر یعنی وفی خویشتن هم متمتع بر کیر
کندک سیم بر تمتع طوت یعنی سن دخی بر انکه ای خانه ان تعخواهد
ماند اول وقت که بو خانه سندن قالسه کرکدر یعنی اولکمدرسن
خشتی از سیم و خشتی از زر کیر اول خانه نک برکن بجی کومشدن
و برکن بجی التوندن اینمش فرض ایله سکانه فائده آورده اند حکایتدر
کتورمشلدر که در مصر اقاربی درویشی داشت که اول غنی
اولان بخیل مصری درویشی خصمی طوتدی ایدی یعنی فقیر الحال اقرباسی
وار ایدی وجامه‌ای کهن و اسع بقیت مال و توانگر شدند انک مالنک
باقیسی ایله غنی اولدیلر و جامه‌ای کهن و کهنه جامه لری برک ای
بلدیدند انک اولسی ایله ریتدیلر و هذه دمیاطی بر بدند و کندیلره قفتان
ایچون حج دمیاطی قماش کسدیلر اتفاق در آن هفته یکی را دیدم
از ایشان اتفاق اول هفته ده اندرون بر فی کوردکم بر باد پایی رهوان
سرعت ایله یوریجی براق افزره سوار اولمشی کدیجی ایکیو حکایه بر یکی

وبري صورتلو بر غلام کنزبي اوغلان انکاردنده یلچي ایدي باغفوز گفتم
کندوعه ایتدم قطعه وه که گر مرده باز گردیدی وه که اکر اول
اولمش بازارکان کیرو دونیدی بمیان قبیله و پیوند قبیله ایله اقربا
اقرباسنده رد میراث سخت‌تر بودی میراث رد ایلمک مشکلرک
اولوریدي وارثان را ز مرگ خویشاوند وارثده خصمک اولمسنده
بسابقهٔ معرفتی که میان ما بود سئول کچمش اشنالق سببي ایله انکا دیدم
اقربامزده واقع اولمش ایدي آستینش کشیدم انک یکنی چکدم و گفتم
دخي ایتدم بیت بخور ای نیک سیرت سره مرد ای ایو سیرتلو و مقبول
وایو کشي کان نگون بخت گرد کرد و نخورد زیرا اول نکون بختلو و براز طالعلو
بوقدر مال ومنال جمع ایلدي و یمدي حکایت صیادی ضعیف را ماهی
قوی در دام افتاده بود بر ضعیف صیادک اغنه غالب کلدي و دام
از دستش در ربود و طوزاغي الندن قاپدي و برفت دخي کیدي
قطعه شد غلامی که آب جوی آرد بر غلام که ارمق صوینی
یعنی ارمقدن صو کتوره آب جوی آمد و غلام ببرد ارماغک صویي کلدي
وغلامي الدي یعنی اول غلام بنجه کره ارمقدن صو آلوب اوکا التي عاقبت

تمکن

برکون صو دخي غلامي کتوردي که گاه بنوبت دام هر بار ماهی آوردی
دام هر کره یعنی هر وقت ماهی کتوردي ایدي یا طوزاق کتوردي ایدي دیمک
اولور ماهی این بار رفت و دام ببرد ماهی بو کره کتدي و طوزاغي بیله الدي
دیکر صیادان دریغ خوردند غیري صیادلر حیف ایدیلر و ملامتش کردند
و اول صیادي ملامت ایلدیلر بعده دیدیلر که چنین صیدی در دامت
افتاد بو بجلین بر صید سنک طوزاغکه دوشدي نتوانستی نگاه داشتن آني
حفظ ایتمکه قادر اولمدک گفت اول صیاد ایتدي ای برادران ای قرداشلر
چه توان کرد نیجه ایتمک ممکن در یعنی نه قادرم که مرا روزی نبود
وماهینک انجلین دریادن نصیبی قلمش ایدي حکمت صیادي بی روزی
نصیب سز صیاد در دجله ماهی نگیرد دجله ارماغنده بوقدر ماهي وارکن
ماهی طوتمز و ماهی بی اجل و اجلسز ماهي در خشکی نمیرد قوري یرده اولمز
حکایت دست و پا بریده ای الی و ایاغي کسلمش بر کمسنه هزار پایی بکشت
بر قرق ایاقلویي اولدردي صاحب دلی برو بگذشت اهل حالدن بر صاحب
دل انک اوزرندن کچدي یعنی اندن اوغردي و گفت دخي ایتدي سبحان الله
بن الله تعالی حضرتني تنزیه ایدرم معنای لغویسی بودر اما معنای استعمالیسی

تعجب ایچوندر یعنی عجب حال اولمغه باهزار پای که داشت بیک ایاق ایله که طوتمش
ایدی یعنی بیک یاغی وار ایکن چون اجلش فرا رسید چونکه انک اجلی یقین
ایرشدی انی بشکست و با پی بر السرا یوغ سزون نتوانست کریخت قچمغه
قادر اولمدی مثنوی چون آید زپی دشمن جان ستان چونکه جان آلیجی
و هلاک ایدیجی دشمن اردندن کله ببندد اجل پای مرد دوان اجل
آلیجی و هلاک ایدیجی یلچی و سکرارک ایاغنی بغلر و بر آدیم آتمغه قومز
کران دم که دشمن پیاپی رسید اول دمده که دشمن کوز اچنجه صیوب
زیاده سرعت ایله ایرشدی کمان کیانی نشاید کشید اول محلده کمان
کیانی چکمکه امکان و قدرت اولمز قنده قالدی که محکم یای چکمکه قادر
اوله حکایت ابلهی را دیدم سمین حضرت شیخ ایدر بر سموز ابلهی
کوردم که خلعتی ثمین دربر که اوزرنده بر بهالو اغلی خلعت یعنی بر
قیمتلو خلعت کیمش و مرکب تازی در زیر و آلتنده بر عربی آت و
قصب مصری بر سر و مصری قصب که باشی اوزرنده آنی عمامه اتمش
ایدی کسی گفت بر که ایتدی ای سعدی که ای سعدی چکونه می بینی
نیجه کورورسن اینی دیبای معلم بو نشانلو دیبای بر این حیوان لا یعلم

نوحنز

بو نسنه بلمز جاهل حیوان اوزرنده گفتم حضرت شیخ ایدر بن اکا ایتدم خطی
زشت است که باب زر نوشته است بر قبیح خطدر که آلتون صوبی ایله
یازلمشدر یعنی بوکه بکزر شعر قد شابه بالوری حمار عتیق حمار بنی
آدمه مشابه اولدی عجلا جسدا له خوار بجل جسدی کبی که انکیچون
بقر آوازی وار ایدی سامری بنی اسرائیل قومنک حیله ایله مالنی الوب
اندن بر بوزاغی جسدی دوزدی و انک ایچنه بر آوج طپراق براقدی
فی الحال اول جسد بقر کبی آواز ویردی اول طپراغی فرعون علیه
اللعنه نیله غرق اولدوغی کون حضرت جبرئیلک بندوغی یوندک ایاغی
التندن الشدی بونک تفصیلی تواریخ کتابلرنده مفصل و مشروح تحریر
اولنمشدر قطعه با ای می کیفیت ماند این حیوان بو حیوانه آدمی بکزمک
ممکن ولایق دکلدر بجز دراعه و دستار و نقشی بیرونش انک دراعه سندن
و عمامه سندن و طاشره نقشندن غیری تمام بو جاهل آدمی بکزمز
واللادمی دکلدر بگرد در همه اسباب ملک و هستی او دعاء الیه انک
دعالی اسباب و ملکنده و خواصنده یعنی انک جمیع ما ملکنه نظر ایله کورکه
هیچ چیز نیابی حلال جز خونش که انک هیچ بر شئی حلال بولمزسن قاننده غیری

یعنی تعالی فتح الله باقیسی حراسدر قطعه شریف اگر متضعف شود
خیال مبند شریف اگر فقیر و محتاج اولسه خیال بغلمه و سوء ظن ایلمه
که پایگاه بلندش ضعیف خواهد شد که اول شریفک بلند مرتبه سی
ضعیف اولسه کرک یعنی انک شریفلکنه نقصان ایرشمز ور آستانه
سیمین بمیخ زر بزنند اگر کمش ایشکی التون میخ ایله اورسه یعنی اگر آستانه
اوزری سیم دن و میخی زردن اوله که غناسی بو عبارتدن اوله گمان
مبر که یهودی شریف خواهد شد ظن ایتمه که یهودی مال سببی ایله
شریف اولسه کرک یعنی اولمز حکایت درزی گدایی را گفت برسارق
برسائله ایتدی شرم نداری شرم طوتمزمیسن که از برای جوی سیم
کبیر ارزیه کمندن اوتری دست پیش هر لئیم دراز میکنی الکی هر لئیم و هر
خسیسی اوکنه دراز ایلرسن واندن جر ایلرسن گفت اول گدا آنکه ده
ایتدی بیت دست دراز از پی یک حبه سیم برحبه کمشدن اوتری
دلنمک ایله ال اوزاتمق یکدر به که ببرند بدانگی و نیم که جر دانک و نصف
دانک سببی ایله اولکه لر یعنی سرقه ایله ال قطع اولنمقدن ایسه
ال صحت اوزره اولمق یکدر حکایت مشتزنی را حکایت کنند که از دور

بازی حکایت ایدرلر که از دهر مخالف بجان آمده بود که مخالف زماندن
جانه کلمش ایدی و از حلق فراخ بفغان درخی کلمش یعنی قناعتسز بو
غازدن فغانه کلمش ایدی شکوت پیش پدر برد اول ذکر باز بابایه
قننه شکوت ایلدی یعنی مشاوره ایلدی و اجازت خواست و پدردن اجازت
طلب ایلدی بوبیلدیکه عزم سفر دارم که سفر قصدن طوتدم که مگر
بقوت بازو که مکر بازو قوتیله دامن کامی بکف آرم جوردای اتکنی
الده کتورم بیت فضل و هنر ضایعست تا ننمایند فضل و هنر ضایعدر مادامکه
کوسترمیه لر یعنی اظهار ایتمیه لر عود بر آتش نهند مشک بسایند عودی
آتش اوزره قوملر مشکی ازرلر لطیفه رایحه ظاهر اوله پدر گفت بابای
نغز باز ایتدی ای پسر خیال محال از سر بدر کن ای پسر محال خیالی
باشکدن چقار یعنی ترک ایله و پای قناعت در دامن سلامت کش
و قناعت ایاغنی سلامت اتکنه چک یعنی قناعت ایله که بزرگان
گفته اند زیرا اولولر ایتمشلردر دولت نه بکوشیدنست دولت
چالشمق ایله دکلدر یعنی سعی ایله حاصل اولمز چاره کم جوشیدنست
بلکه چاره از قینمقدر یعنی بی حضور و مضطرب اولمقدر بیت کس نتواند گرفت

دامن دولت بزور کمد زور ایله دولت اتکنی طوتمغه قادر اولمز کوشش
بی فایده ست وسمه بر ابروی کور کورک قاشی اوزره راستق اورتمق
کبی بی معنیدر کذلک جد و جهد ایله دولت حاصل ایتمک محالدر بوکه
بکزر بیت اکر بهر سر موییت هنر دو صد باشد اکر هر قلک باشنده ایکیوز
هنرک اولسه هنر بکار نیاید چو بخت بد باشد هنر ایشه کلمز یعنی
فائده ویرمز چونکه طالع نحس و یرامز اوله بیت چه کند زورمند
وارون بخت شوم و نحس بختلو اولن قوی پنجه استوده بازوی بخت
به که بازوی سخت اولیه دولت و بخت بازوسی یکدر زیرا انک
سببی ایله نیجه مرادات حاصل اولور محکم و قوت بازوسی ایسه یعنی
قوت بازو سندن دولت بازوسی یکدر پسر گفت پسر باباسنا اینک
ای پدر فواید سفر بسیار است ای پدر سفر فایده لری چوقدر از نزهت
خاطر فواید کبی خاطرک شاد اولمسندن یعنی اولمسیدر و جذب
فواید و فایده لو جذب اتمکدن و دیدن عجایب و عجایب کورمکدن
و شنیدن غرایب و غرایب اشتمکدن و تفرج بلدان و تفرج و شهرلر
اکلمکدن و تخاور خلان و دوستلر ایله اشنالق اولوب مصاحبت

ایلمکدن

ایلمکدن و تحصیل جاه و ادب و عزت و ادب تحصیل ایلمکدن و مزید مال و
مکسب و مال و قزنج زیاده ایلمکدن و معرفت یاران و نیجه کمسه لره یار
اولوب اشنالق حاصل ایتمکدن و تجربت روزگاران و روزگارلری
تجربه ایلمکدن که مساعدمی یوخسه مخالف میدر چنانکه سالکان
طریقت گفته اند انجلین که طریقت سالکلری ایتمشلردر رباعی تا بدکان
و خانه در گروی مادامکه دکان و خانه ده رهین سین هرگز ای خام آدمی — رباعی
نشوی هرگز ای خام آدمی اولمزسن برو اندر جهان تفرج کن یوری
جهانده صنع حقی و عجایب و غرایبی سیر و تفرج ایله پیش از آن کز جهان
بروی اول کوندن اول که جهاندن کیدرسن پدر گفت باباسی ایتدی
ای پسر ای اوغول بدین نمط که بیان کردی بو اسلوب اوزره که
بیان ایلدک منافع سفر بی شمار است سفرک فایده لری حسابسزدر
ولیکن مسلم پنج طایفه راست اما همان بش طایفه یه مسلم و مفوضدر
نخستین بازرگانی که با وجود نعمت و مکنت اول بشی طایفه نک اولکیسی
بازرگاندر که نعمت و قدرتک وجودی ایله که غلامان و کنیزکان
دلاویز و شاگردان چابک دارد که کوکل الیجی زیبا غلاملر

ورعنا کنیزکلر دخی چابک و مصلحت گذار خدمتکارلر طوتسه هر روز
بشهری بو حاللو بازادکان هرکون بر شهرده وهر شب بمقامی وهر کیجه
بر مقامده فهر دم بتفرج گاهی وهر دم بر سیرانگاهده از نعیم دنیا متمتع
شود دنیا نعمتندن متمتع و ذوق ایدیجی قطعه منعم بکوه و دشت
و بیابان غریب نیست یعنی طاغ و صحراده دخی غریب و بی کس دکلدر
هرجا که رفت خیمه زد و خوابگاه ساخت زیرا هر یرده که کندی چادر
قوردی و ایویچی فراحت اولجق یر دوزدی وانکه بمراد جهانش نیست
دست رس وانا اولکمسنک که مرادی اوزره قدرتی یوقدر یعنی مرادی
حاصل اولمزدر ز انکه بعمر خویش غریبست و ناشناخت اول کمسنه کندو نک
طوغدوغی یوردکی و حاصل اولدوغی وطن اصلیسندن غریب و نا معلومدر
یعنی مشهور کمسنک معلومی دکلدر دوم عالمی که بمنطق شیرین
اول بنی طایفه نک ایکنجیسی بر عالم که شیرین سوز و لطیف تکلم سببی ایله
وسبب سرمایه بلاغت ایله یعنی معرفت و فضل سببی ایله هر جا که رود
هر یره که کیده بخدمتش اقدام نمایند انک کبی عالمک خدمتنه اقدام
کوسترلر واکرام کنند کندی اکرام ایدرلر قطعه وجود مردم دانا

مثال زر

مثال زر طلاست عالم کشینک وجودی یعنی ذاتی خالص و صافی التون کبیدر
المعلم کالذهب والمتعلم کالفضة والباقی کالبهج هر کجا که رود قدرو
قیمتش دانند زیرا عالم اولدوغی یره که کیده انک قدر و قیمتنی بیلورلر و اکا التفات
واعتبار ایدرلر بزرگزاده ٔ نادان بشهر وا مانند اما بزرگ اوغلنک
جاهل و غلطی شهرده اولسه بکزر که در دیار غربتش بهیچ نستانند زیرا غیری
دیارده آنی هیچ المزلر سوم خوب رویی که درون صاحب دلان بجذب
لطف او میل کنند اول بنی طایفه نک اوچنجیسی بر محبوب که صاحب
دللرک کوکلی انک اختلاطنه میل ایلیه وصحبتش را غنیمت شناسند وانک
مصاحبتنی غنیمت بلیلر و خدمتش را منت دانند واکا خدمت
اتمکی منت بلدلر که گفته اند زیرا ایتمشلردر اندکی جمال ازلغی به از
بسیاری مال مالک چوقلوغندن یکدر وروی زیبا مرهم دلهای خسته است
و زیبا یوز خسته دللرک مرهمیدر و کلید درهای بسته و بغلنمش قپولرک
آچقیدر اصلا اکتری یوقدر قطعه شاهد آنجا که رود حرمت و عزت بیند
محبوب وره که کیده یعنی هر قنده کیدرسه حرمت و عزت کورر ور برانند
بقهرش پدر و مادر خویش کندو نک پدری و مادری اکا نی قهر ایله سورلر

[illegible]

قتی ایله لرسده پرِ طاوس بر اوراقِ مصاحف دیدم مصحفلرک
ورقلری اراسنده طاوس قنادینی کوردم زیرا صبیلرک عادتیدر منقش
اولدوغندن اورتی اعتبار ایچون مصحفلری ایچنه قورلر گفتم
این منزلت از قدرِ تو می بینم بیش حضرت شیخ ایدر پر طاوسه ایتدم
بو رتبه یی سنک قدرکدن وحدکدن زیاده کوردم گفت خاموش که
هر کس که جمالی دارد طاوس قنادی چونکه بندن بو سوزی اشتدی
لسان حال ایله جواب ویروب ایتدی خاموش اول زیرا هر کمسه که
حسن طوته هر کجا پای نهد دست ندارندش پیش اول کمسه
هر قنده آیق قویه انک اوکنده ال طوتمزلر قطعه چون نبود در بشر موافقت
ودلبری بود چونکه بشرده موافقت وملایمت ودلبرلک اولمیه اندن
نیست کز نکند از نقش پری بود نیم کلدر اکر پیکر اولسه پرده پری
ومثلا اوله زیرا عاشقلری یکرهته بدر وما ایدن اکله زیاده رعایت
ایدرلر بیت نیک سوز انکده انکله سنی عاشقلرک فحمه اندکنی
قد نکلمی تیم بابا جغم بیت ای گوهر نیست که صدفش در جهان مباد
اول نیس گوهره یعنی گوهر کبی عزیز ومقبولدر یعنی صدف کبیدر
جهانه

جهانه انک صدفی اولسون زیرا صدف مرآوزی کلدرکه در یتیم راهمه کس
مشتری بود که در یتیم دوکلی کمسه مشتریدر چه باشدم خوش آوازی اول
اول طائفه نک دعوتنجی بر خوش آوازکه بحنجرهٔ داودیه که دی اوده
بوغاز ایله آب از جریان صوی آقمقدن ومرغ از طیران وقوشی
اوچمقدن باز دارد کیرو طوته پس بوسیلت این فضیلت ایلیه بو فضیلت
سببی ایله دلهای مردمان صید کند آدمیلرک کوکلنی صید ایلیه وارباب
معنی ومعنی صاحبکری یعنی صاحب دللر تمنای صحبت او رغبت نمایند
انک مصاحبتنه رغبت ومیل کوسترلر شعر سمعی الی حسن الاغانی بنم قولغم
اغانینیک ایو سنه در من ذا الذی حتی المثانی کیمدر شول کمسنه که
الی ایله مثانی یا یپشدی یعنی مثانی چالدی که وآی حسن صوتندر قطعه
چه خوش باشد آواز نرم حزین ته خوش وند لطیف درزم وحزین آواز
بگوش حریفان مست صبوح صباح شرابی ایله مست اولمش حریفلرک
قولغنده بدانز روی زیباست آواز خوش خوب یوزدن یکدر خوش ولطیف
آواز که آن حظ نفس است واین قوت روح زیرا او یعنی زیبا یوز نفسک
حظیدر که اندن نفسی تلذذ ایدر وبو یعنی خوش آواز روحک قوتیدر

كه روح حيات بخشدر * نيم بيت سعدي كه سعي بازو كفافي حاصل كند *
اول بش طائفه نك بشنجيسي بر اهل صنعت كه بازو سعيي سببيله بر كفاف
حاصل ايليه * تا آب روي از بهر نان ريخته نشود * تا كه انك يوزي صويي
نان ايچون دوكلمش اولميه * چنانكه خردمندان كفته اند * انجلين كه عاقللر
ايتمشلردر قطعه كر بغريبي رود از شهر خويش * اكر كندو شهرندن غريبلكه
كيده يعني غربته دوشه * سختي و محنت نبرد پينه دوز * اسكيجي تعلق و محنت
التمز زيرا كندوسي كفاف حاصل ايتمكه قدرتي واردر * ور بخرابي بود از مملكت
اكر خراب اولوب و ياخراب اولمغه دوشه مملكتندن * كرسنه خسبد ملك نيمروز *
نيمروز پادشاهي آج اويور زيرا كندوسي كفاف حاصل ايتمكه قادر دكلدر
چنين صفتها كه بيان كردم * بوجلين صفتلر كه بيان ايلدم * در سفر موجب
جمعيت خاطرست * سفرده خاطرك جمعيتنه سببدر * و داعيه طيب عشرت
وطيب عيش وسروره باعثدر * اما آنكه ازين جمله بي بهره است * اما اول
كمسه كه بو جمله صفتلردن نصيبسزدر * بخيال باطل كرد جهان برود * باطل
خيال و نامعقول فكر ايله جهانده كيده يعني سياحت عالم هوسي ايله
وديكر كسي هيچ نام و نشانش نشنود * و كيرو كمسه انك نام و نشانني ايشتمز

وبنجه اولدوغي

فنيجه اولدوغني بلمز اول سودا ايله كندوسني ضايع و هلاك ايده قطعه هو انكيد
كرچه شي كيتي بكيتي اوفتد خاست * هر اول كمسه كه جهانك دوشمني انك
كيننده قالقه * بغير مصلحتش رهبري كند ايام * زمانه اول كمسه مصلحتنك
عكسنه قولاغوزلق ايده يعني انك خلاف مشربنه آغوز * كبوتري كه ديكر آشيان
نخواهد ديد * بر كبوتر كه كيرو يواسني كورمسه كرك يعني كورمك نصيب اولميه
قضا همي بردش تا بسوي دانه ودام * حكم الهي آني تا دانه و دام طرفنه ايلتر
دانه سببي ايله اسير ايدر * پسر كفت * پسر ايتدي * اي پدر * اي بابا قول حكمارا
چكونه مخالفت كنم * عاقللرك سوزينه نيجه مخالفت ايدم كه كفته اند * انلر كه ايتمشلردر
رزق اكرچه مقسومست * رزق اكرچه قسمت اولنمشدر * باسباب
حصول آن تعلق شرطست * اما اكر رزق اولانه سببده مباشرت ايتمك
شرطدر * همچنين بلا اكرچه تقدير اولنمشدر * از ابواب دخول آن احتراز
واجبست * اول بلانك اولدوغي قپولردن احتراز ايتمك واجبدر
قوله تعالى ولا تلقوا بايديكم الى التهلكة * قطعه رزق اكرچند بي كمان برسد
رزق اكرچه نه قدر قسمت اولنمش ايسه كمانسز ايرشور * شرط عقلست
جستن از درها * لكن عقلك شرطيدر آني قپولردن استمك يعني معقول

اولن بودر که آنی سببلرندن طلب ایدکز مصراع اطلبوا الارزاق من
اسبابها گرچه کس بی اجل نخواهد مرد اگرچه کمسه اجلسز اولمیسه‌ده تو
مرو در دهان اژدرها اماسن اژدرهانک اغزینه کتمه یعنی کندوکی تهلکه‌یه
آتمه دیگر ضرورت که منم بو صورتده که بنم یعنی بو قدر قوت و صلابت
که بنده واردر با پیل دمان بزنم کوکرمش فیل ایله اوروشورم و با شیر ژیان
پنجه در افکنم اکره‌مش و مهیب و قفان ارسلان ایله پنجه طوتشورم
مصلحت آنست که سفر کنم معقول اولدر که سفر ایلیم که ازین بیش زیرا
بوندن زیاده طاقت بی نوایی ندارم قدرتسزلغه طاقت طوتمزم قطعه
چون مرد در فتاد ز جای و مقام خویش چونکه کشی کندو یرندن و مقامندن
کوچ شدی یعنی دور اولدی دیگر چه غم خورد همه آفاق جای اوست
کیرو نه غم ییه ذلیل دوکلی عالم انک جاییدر هر یرده ایسترسه اوتورر شب هر
توانگری بسرایی همی رود کیجه هر غنی بر سرایه کیدر درویش هر کجا که
شب آمد سرای اوست اما درویش هر قنده که کیجه کلدی یعنی کیجه ایرشدی
انک سراییدر این بگفت بو سوزی ایتدی و همت
خواست و پدرندن همت و دعا طلب ایلدی و پدر را وداع کرد و باباسنی

وداع ایلدی

وداع ایلدی و روان شد و گیتدی و در هنگام رفتن و کیتمک وقتنده
شنیدندش ای اشتدیلر که میگفت که ایدر ایدی بیت هنرور که
بختش نباشد بکام هنرمند که انک بختی مراد ایله اولمیه یعنی بختی اکا مساعد
اولمیه بجایی رود کش ندانند نام بر یره کیدر که انک نامنی بلمزلر یعنی
خلاف سمته کیدر همچنین تا برسید بکنار آبی تا که بر صو کنارینه ایرشدی که سنگ
از صلابتش بر سنگ همی آمد اما ایله صو ایدی که انک شدتندن
وجریاننک قوتندن طاش طاشه اوره کلور ایدی و آواز خروشش
بفرسنگ همی رفت دخی اول صونک جوش و خروشنک آوازی فرسنکه کیدر
ایدی بیت سهمگین آبی که مرغابی درو ایمن نبودی انک الجغوف برسبلو
صو ایدی که صو قوشلری انده دکل ایدی که کتمک کیده ایدی کمترین موج
آسیاسنگ از کنارش در ربودی انک الجغوف صوجی کنارندن دکرمن طاشنی
قپر ایدی گروهی مردمان دید اول مشت زن بر بلوک آدمکر کوردی که هر
یک بقراضه کندی اولانرک هر بریسی بر قراضه ایله در معبر نشسته
معبرده اوتورمش و رخت سفر بسته و سفر اسبابنی باغلمش جوان دست
جوان دست عطا بسته بود لیکن جوانک که مراد مشت زندر فقر سببی ایله

عطا ایله بغلمش ایدی یعنی یاننده اصلا بر نسنه یوق ایدی که اجرت کشتی یه ویره بیلکه
زبان ثنا بر گشود بالضروری ثنا دلنی اچدی یعنی ملاحی مدح ایتدی چندانکه
زاری کرد اول قدر که زارلق ایلدی یاری نکرد ندم گفتند ترحم ایدوب
اکا یارلق ایلمدی واتیدی بیت بی زر نتوانی که کنی بر کس زور التونسز
قادر دکلسنز کیمسه یه زور ظلم ایلیه‌سن یعنی قوت ایله ورایکی حاصل
ایتمکه قادر دکلسن ور زور داری بزر محتاج نه‌ای اکر طوغری ایسک
یعنی زورکوار ایسه اولقدر قوته محتاج دکلسن زیرا التون ایله
جمیع مهمات حاصل اولمغه ملاح بی مروت و تبسم ملاح ازو بخندید
بکیدی و گفت اول مشت زنده کلمک ایله کیروی دوندی و طعن ایله
ایتدی بیت زر نداری نتوان رفت بزور از دریا زر طوتمز ایسک
یعنی زرک یوق ایسه زور ایله دریادن کچمک یعنی دریایی کچمک
ممکن و قابل دکلدر زور ده مرده چه باشد زر یک مرده بیار اول ارقدر
قوت نه اولور یعنی نه فائده یه یرار سن ممان برادر زرک قدر التون
کتور یعنی اجرت کشتی غیری یدن ویرلر ایسه سنده آنی ویر جوان را
دل از این طعنه بهم بر آمد ملاحک بو طعنندن جوانک کوکلی بیضو و منقبض

اولدی

اولدی خواست که ازو انتقام بکشد مشت زن دیدیکه اندن انتقام چکه
کشتی رفته بود اول وقتده کمی کنارده کچمش ایدی آواز داد [illegible]
مشت زن اواز ویردی یعنی چاغردی بویله دیو اکر بدین جامه که پو
شیدم اکر بو جامه ایله که کیمشم قانع شوی قانع اولورسن دریغ نیست
دریغ دکلدر ملاح طمع کرد ملاح اکا طمع ایلدی و کشتی را باز کردانید
و کشتی یی کیرو دوندردی و کناره کلدی بیت بدوزد شره دیده هوشمند
حرص عاقلک کوزنی دکر کوزن ایدر آرد طمع مرغ و ماهی به بند طمع مرغ و ماهی
یی بنده کتورر که هوادن و دریادن ایکیسنی اکرفتار ایلر چندانکه مشت زن
انتقام ایتمکه اول قدر صبر ایلدیکه دست جوان چو انکالی بریش و کریبان ملاح
رسید ملاحک صقالنه و یقاسنه ایرشدی بخود در کشید محکم طوتوب آنی کندو سند
چکدی و بی محابا فرو کوفت و میل و توقفسز یعنی اصلا کمسنه دن خوف
ایتمیوب و ملاحه مرحمت ایتمیوب محکم دوکدی [illegible] یارش از کشتی بدر
آمد ملاحک دوستی کمیدن طشره کلدی تا پشتی کند که ملاحه معاونت
ایلیه همچنان درشتی دید ملاحک دوستی ملاح کبی ایلک کوردی
یعنی لت یدی پشت بکردانید اول کیمسه ارقه سن دوندردی

یعنی کمیه قاجیی مصلحت آن دیدند که با او مصالحت کنند انی معقول
کوردیلر که اول مشت زن ایله مصالحت ایلیه لر یعنی صلح ایده لر و باجرت
کشتی مسامحت نمایند و کمی اجرتی ایله مسامحت کوستره لر یعنی نسنه المیه لر مثنوی
چو پرخاش بینی تحمل بیار چونکه جنک و غوغا کورسن تحمل کتور که سهلی ببندد
در کارزار زیرا ملایمت و ملاطفت جنک قپوسنی بغلر لطافت کن آنجا که
بینی ستیز ملاطفت و رفق ایله اول یرده که عناد و کج کوردرسن نبرد
قز نرم را تیغ تیز زیرا ملایم ایپکی کسکین قلج ملایم اولدوغندن اوتری کسمز
بشیرین زبانی و لطف و خوشی شیرین زبانلق و لطف و خوشلق ایله توانی که پیلی
بموی کشی قادرسن که بر فیلی بر قیل ایله چکه سن یعنی یدکسن بعذر ماضی بکشتی
عذر سببی ایله در قدمش افتادند ملاح و رفیقلری آنک آیاغنه دوشدیلر بوسه
چند بر قاج بوسه بنفاق نفاق ایله بر سر و چشمش دادند اول مشت زنک
باشی و کوزی اوزره ویردیلر یعنی اظهار محبت ایدوب منافقانه آنک
باشنی و کوزنی اوپدیلر نته کم عادت ناسدر و بکشتی در آوردند و کشتی یه کتور
دیلر و کتدیلر تا برسیدند بستونی تا که بر ستونه ایرشدیلر که از عمارت
یونان که یونان عمارتندن یعنی آنک بناسندن که در آب ایستاده بود

صوره

صوره دکلمش قالمش ایدی ملاح کفت ملاح ایچنکدن اول ستونی کوردی مشت زندن
انتقام المکدن اوتری ایتدی بکشتی خللی هست کشتینک بر خللی واردر یکی
از شما که دلاورترست سزدن بر یکوز که دلاورلکده و زورلنده زورمند
دخی و دلاورک و قوتلو در کده باید که برین ستون برود کرک که بو ستونه
افزره کیده یعنی چقه و مقود کشتی بکیرد و اوراکی کمینک اپینی طوته عمارت
کنیم تا که کشتینک اول خللنی عمارت ایده لم جوان بغروری دلاوری که در
سر داشت جوان دلاورلکک غروری ایله که باشنده طوتدی ایدی یعنی کندی
دلاورلکنه مغرور اولمغله از خصم دل آزرده نیندیشید کوکلی انجنمش و بیجور
اولمش خصمدن احتراز ایدوب خوف اتمدی و قول حکما نشنید و عاقللرک
سوزنی استماع ایلمدی که کفته اند که ایتمشلردر که هر که را رنجی بدل رسانیدی
هر کیمک که کوکلنه بر رنج والم ایرشدردک اکر در عقب آن اکر اولدیغک صوکنده
صد راحت برسانی خاطرنی مستلی اتمک ایچون یوز راحت ایرشدره سن از پاداش آن
یکی زحمتی ایمن مباش اول بر زحمتک عوضندن ایمن اولمه که پیکان
از جراحت بدر آید زیرا پیکان یاره دن طشره کلور جراحت ایچ اولور
و آزار در دل بماند اما اولی پیکاندن آیرلش آزار والم کوکلده قالور بیت

چه خوش گفت بکتاش با خیلتاش نه خوش وند لطیف دیدی بکتاش خیلتاش

چو دشمن خراشیدی ایمن مباش چونکه دشمنی طرملدک ایمن اولمه قطعه

مشو ایمن که تنگ دل گردی ایمن اولمه که تنگ دل و پریشان خاطر اولورسن

چون ز دست دلی بتنگ آید چونکه سنک الکدن بر کوکل تنکه کلسه سنک

مر بارهٔ حصار و قلعه حصارک باروسی اوزره طاش اوراسن که بود کز حصار

سنگ آید زیرا احتمالدر که حصاردن طاش کلمه اندن فرد ایرشه چندانکه

ریسمان کشتی بساعد بپیچید ملاح اول قدر صبر ایتدی که مشت زن گمینک

ایپنی ساعدنه طولادی و بر بالای ستون رفت و ستون نک اوزرینه

کتدی ملاح زمام از کفش در کسلانید ملاح یوللری یعنی ایپی انک

اللندن قوردی یعنی کسدی و کشتی براند و گمیی سوردی بیچاره در انجا

حیران بماند بیچاره مشت زن اول یرده حیران قالدی دو روزی دو بلا و محنت

دید و ایکی کون بلا و محنت کوردی و سختی کشید و مشقت چکدی

سیم روز اوچنجی کون خوابش گریبان گرفت خواب انک یقاسنی طوتدی

و بآب انداخت و صویه اتدی بعد از شبان روزی اول کون اول

کیجه دن صکره بکناره افتاد کناره دوشدی از حیاتش رمقی مانده بود

بر وقتده ضعیف اولمش ایدی که انک حیاتندن بر رمق قالمش ایدی برگ

درختان خوردن گرفت اغاجلرک یپراغنی یمکه باشلدی و بیخ گیاها بر اوردی

و اوتلرک کوکنی چقارمغه باشلدی تا اندکی قوت یافت تاکه براز اجق قوت

بولدی و سر در بیابان نهاد و برفت دخی بیابانه باش قودی و کتدی تا تشنه

و گرسنه تاکه آج و صوسز و بی طاقت و طاقتسز بر سر چاهی رسید بر قیو

باشنه ایرشدی قومی دید که بر وگرد آمده بودند [...]دی که صوی

اوقری انک اوزرینه جمع اولمش ایدی و شربتی آب [...] صوینی بر پشیزی

بر پول ایله می آشامیدند ایچرلر ایدی جوان را پشیزی نبود و انک بر پولی یوغیدی

آب طلب کرد آب طلب ایلدی ابا کردند ابا ایلدیلر دست تعدی دراز

کرد مشت زن بی حضور اولوب تعدی و خصومت الینی دراز ایلدی تاکه اندن

ضربا صو الوجقی ایچون میسر نبود میسر و ممکن اولمدی باری تنی چند از فرو کوفت

حصل کلام بر نیچه کمسنه یی حکم ایلدکی و ز دوستان غلبه کردند انده اولان کمسه لر

مشت زنی غلبه ایلدیلر بی محابا بزدند و حجم اتیو جلو دید و مجروح کردند

و مجروح اتدیلر قطعه پشه چو پر شد بزند پیل را سیوری سکک چونکه چوق اولسه

فیلی اورر یعنی صوقار الم ویرر با همه تندی و صلابت که اوست اول فیلکه

بویکلی قوت وتندلک وجسارت وصلابت ایلدیکر یعنی انده بوقدر قوت
وصلابت وار ایکن زبون وعاجز اولمز مرد چه کانز جو بود اتفاق وقرنجه
بکلک چونکه اتفاقی اولدی شیر ژیان را بدرانند پوست قفان و مهیب
ارسلانک پوستنی یرتدیلر بحکم ضرورت ضرورت حکمی ایلدیلر بی کاروان
افتان کاروانک ارتندن شدی وبرفت دخی کتدی شبانگاه اخشام
وقتی بمقامی برسیدند از کنار پرخطر بود بر مقامه ایرشدیلر که حرا میدن
خوف وخطر ایدی کاروانیان را دید کاروانلولری کوردی لرزه
بر اندامش افتاده خوفندن انداملری افدره لرزه دوشمش وقلبی
هلاک نهاده وهلاکه فردد کوکل قوشلر کفت اندیشه مدارید مشت زن
کاروان خلقنه ایتدی غم وخوف طوتمک که من تنها نیم میان ذرایبی
یالکز بو فرداده بنجاه وعرا جواب دهم الا کمسه جواب ویرعرم ودیکر جوا نان
هم یاری کنند وبو قافلده اولن غیر یعنی سایر جوانلر دخی معاونت
ایلیدلر مردم از بلاف وفعل قوی کشت کاروانده اولن کمسه لر کوکلی
انک لافی ایله قوی اولدی وبصحبت شادمان کشتند وانک مصاحبتی
ایله شادمان اولدیلر عزادو آبش دستکیری کردند وزاد وآب ایله اکا
دستکیرلک

دستکیرلک ایلدیلر یعنی اکا طعام وآب ویردیلر چو از آتش معده بالا
کرفته بود چونکه معده سی بو کسک طوتشی ایدی یعنی زیاده اجقمشی ایدی
لقمه چند از سر اشتها تناول کرد اشتها او جندن بر قاج لقمه تناول ایلدی
یعنی تمام اشتها ایله اول طعامی یدی ودمی چند آب دخی بر قاج ایچم
صو بر وبیاشامید انک افندنیسه ایچدی تا دیو درونش بیارامید تا انک
ایچینک شیطانی یعنی نفسی دکلندی وخوابش در ربود وبخفت
وانی او یقو قاپدی دخی یاتدی اویودی پیر مردی پخته وجهان
دیده دران میان بود اول کاروانده پخته وجهان دیده بر پیر وار ایدی
کفت رفیقلرینه ایتدی ای یاران ای دوستلر من ازین بدرقه شما بی
بیمترکه رفیق وحافظکزی اندیشناکترم خوفلو کم نه چندان از دزدان
وامیدندن اول قدر خوفلو دکلم یعنی بو کمسه دن خوف اتدکم کبی حرا میدن
خوف اتمم چنانکه حکایت کنند انجلین که حکایت ایدرلر اعرابیی ادرهم چند
کرد آمده بود که براعرابینک بر قاج اقچه سی جمع اولمشی ایدی یعنی بر مقدار
اقچه سی وار ایدی وشب از تشویش در دل تنها خوابش نبردی وکیجه
وامیک کی خوفندن تنها خواب التمزایدی یعنی خوفندن یالکز او یومز
حمو اولمس

قالدی کل ایدی یکی از دوستان نزد خود برد دوستلردن برینی کیم قتینه
الدی تا وحشت تنهایی تا یالکوزلوق وحشتینی بدیدار او ننفرف کند
انک دیداری ایله ازاله ایلیه شبی چندی در صحبت او بود بر قاچ کیجه انک
صحبتده اولدی چند انکه بر دیر مهمانی شی وقوف یافت اولقدر کم انک
دیر مهمانی افنده وقوف بولدی یعنی انک اقچه سنی و نه مرده حفظ الله کنی اکلدی
ببرد و سفر کرد اولکسه اعرابنک اقچه سنی الدی و اوادن سفر ایلدی یعنی
اقچه یی الدی قاچدی بامدادان اعرابی دیدند علی الصباح عرب کوردیلر
عریان و کریان کفتند حال چیست اولعرب ایتدیلر کیم حالک ندر مکر آن
دیر مهمانی ترا کنده برد مکر اول سنک سلعم اولن دیر مهمانک اوغری الدیکه
کفت عرب انده حال نیچه اولدی غنی بیان ایدی عرب ایتدی لا والله بلی
رقد برد بنم دیرمهمی برزی التدی والله سو بنو حافظا اولن دوستم
الدی هرکز ایمن زمار ننشستم هرکز ایلا نندن ایمن اوتورمزم تا بدانستم
آنچه خصلت اوست تا که بلدم اول ننسد که انک خوی نیش زخم دندان
دشمنی بهتر ست سوعا اللو بری دشمنک زخمی دیشی وقد لعد کدیعر بو مصراع
تانی دشمن لفظنک صفتیدر که نماید بچشم مردم دوست کیم اولری دشمن
خلقک

خلقک کوزینه دوست کورینه یعنی صورتا دوست اما بحسب المعنی
دشمن اولسه نیز اظاهری دشمن دن احتراز ممکن که کفت چه دانید
اولسبیر دفیقه نیه ایتدی نه بیلورسز که ایمن نیز که بو جوان دهی از جمله
دزدان باشد حاصل بیلورکیندن اولد و عیاری که در میان سا تعبیه شده
باشد حاصله بیلو کیندن عیار لق ایله بزنم ارامزده قرشمش اولد تا بوقت
فرصت تا که فرصت وقتنده یارانرا خبر کند یولداشلرینه خبر ایلیه یعنی مصلحت
آن میبینم ایلیه معقول اولکور جورم که مر اورا خفته بگذاریم که آنی
یوقده اویوقشی قویلیم و بدرانیم دیر موسرعت ایله کیدیلم جوانرا تدبیر پیر
استوار آمد جوانه پیرک تدبیری محکم و صورت کلدی و مهابتی از مشت زن
در دل کرفتند و هیبت زند لو کلانده بر هیبت ظاهر تدبیر خت برکرفتند
قودی یوکلتدیلر و جوانرا خفته بگذاشتند و جوانی اویوقشی قودیلر
بیچاره آنگاه خبر یافت بیچاره اول وقت بولدی که آفتاب بر کتفش تافت
که آفتاب انک کتفی اغزوه یعنی اموزی اوزره یلدرادی یعنی کتفی قزدی
سربر آورد خواب دن باش قالدردی کاروان رفته دید کاروانی کوچمش کوردی
بسی بکردید اطرافه چقلق طولاندی و ره بجایی نبرد و هیچ بر یول اتمدی

يعنى يول بولمدى تشنه و بى نوا صوسز و ازقسز يعنى اج مرغى بر خاك
يعنى نى طبراق افزده و دل بر هلاك خناى همى كفت يعنى كوكلنى هلاك افزده
قومش ايدى شعر سن لا يجد شيئ وزم العيش كيمه بورالده بنم
ايله مصاحبت ايليه. و وحشت كربتنى بندن ازاله ايليه يعنى وحشت
كربتنى بندن ازاله ايليه حال بوكه عيش يوللر ليدى يعنى قافله كتدى بن
بعد ازين تنها قالدم ما للغريب سوى الغريب انيس غريبه غريبدن
غيرى مونسى يوقدر يعنى غريبك مونسى ينه غريبدر كه الجنس الى الجنس
يميل بيت كر نشيند بر غريبان كسى غلط و هنوزست ايله غريبله
شول كمسنه كه نابوده باشد بغربت بسى كه غربته چوقلق اولمش و غربت
بلالنى چكمش اوله او درى سخن بود اول بچاره بو سوزده ايدى كه بادشا
زاده بر بادشاه كه در پى صيدى بر صيد اردنده اى لشكريان دور افتاده بود
ياننده اولان بنده لرندن و مصاحبلرندن ايراق دوشمش ايدى و بالاى سرش
ايستاده وانك باشى اوزره دورمش ايدى و اين سخن همى شنيدى وانك
بو سوزنى استماع ايدر ايدى در هيأتش نظر كرد اول مشت زنك هيأتنه
نظر ايلدى صورت ظاهرش پاكيزه ديد انك ظاهر صورتنى پاكيزه و لطيف

كوردى

كوردى و حالش پريشان وانك حالنى پريشان كوردى پرسيدش كه از كجا
ئى اكه قنده نسن ديو سؤال ايلدى و بدين جايكه چكونه افتادى و بو
يره نيجه دوشدك بر خى از انجه بر سر او كذشته بود اعادت كرد اول
نسنه كه انك باشى اوزره كچمش ايدى بعضيسنى اعاده ايلدى ملكزاده
برحم امد پادشاه زاده يه انك اوزرينه رحم كلدى خلعت
و نعمت داد خلعت و نعمت ويردى و معتمدى باوى همراه كرد
و بر معتمد كمسنه يى انكله يولداش ايلدى تا بشهر خويش باز امد تا
كندو شهرينه كلدى پدر بديدن او شادمان شد باباسى آنى كورمك
ايله شادمان اولدى و بر سلامت حالش شكر كفت وانك حالنك
سلامتى اوزره شكر ايلدى شبانكه اخشام وقتى از انجه بر سر او رفته
بود اول نسنه كه انك باشى اوزره كچمش ايدى از حالت كشتى كشتى
حالتدن و جور ملاح و ملاحك جورندن و غدر كاروانيان و كاروانلرك
و فاسقلغندن با پدر كفت پدرينه ايلدى پدر كفت باباسى ايلدى
اى پسر اى اوغل نكفتمت سكا ديمدمى كه وقت رفتن كتمك وقتنده
كه تهى دستانرا كه قلدن بشلرك دست دليرى بسته است بهادرلق

الی بغلمشدر بس و پنجهٔ شیری شکسته و ارسلانلق پنجه سی صنمشدر یعنی سنده
قالمدی اولمز بیت چه فوتش گفت آن مخنثی دست سلحشور نه لطیف
دیدی اول المحنث اولان فقیر بقول قول بومقوله جوابا ز بهشتی اگر
بجاه تمکن زور بر ابرابه قدر البوب الله بحق قوتدن یکدر بسر گفت
بیری با باجنق لیکنی ایی بدری انی بابا هر آینه تا رنج نبری گنج بر
نگیری البته مادامکه رنج التمیه سن و زحمت چکمیه سن گنج و مال بوقاری
طلو غرسه و تا جان در خطر ننهی بر دشمن ظفر نیابی و تا جان خطره قویه سن
یعنی صیانکدن امیدی قطع ایتمیه سن بر دشمنه ظفر نیابی دشمنه اوزره
ظفر بولمز سن و تا دانه پریشان نکنی و مادامکه دانه ی پریشان ایتمیه سن
خرمن بر ندهی خرمن حاصل ایدمز سن نبینی که کوردمیسن که باندک
مایه رنجی که بردم بر ازاجق مقداری رنج که ایلتدم انک سببی ایله
چه تحصیل راحت کردم نه راحت تحصیل ایلدم و بنیشی که خوردم
و شول نیشی که یدم انک سببی ایله چه عسل آوردم نه قدر عسل
کتوردم عسل ذکری بونده نیش مناسبتی ایله در یوخسه مراد بوقدر
زحمت که چکدم انک سببی ایله بو قدر نعمت الدکتوردم دیمکدر که مراد

شهزاده نک

شهزاده نک احسان اتدکی کبیدر بیت گرچه بیرون ز رزق نتوان خورد اگرچه
کیشی رزقندن زیاده یمک ممکن دکلدر در طلب کاهلی نشاید کرد لیکن
طلبده کاهللق ایلمک کرکمز بیت غواص اگر اندیشه کند کام نهنگ
غواص اگر تمساحک طعمه سی فکر ایلیه یعنی انک یوتمسندن فکر ایده هرگز نکند
در گرانمایه بچنگ صوکی آغر بهالو دری الده ایلمز حکمت آسیا سنگ زیرین
متحرک نیست دکرمنک التی طاشی حرکت ایلیجی دکلدر لاجرم تحمل
بار گران همی کند اول سببدن آغر یوک کتورر اگر حرکت ایدیدی بو قدر
یوک چکمز ایدی ایکیسی سیاحت اتمک ایلدیکجه بلا و المدن خلاص بولور اما
حرکت و سیاحت اتمک ایلدیکجه مشقت و زحمت چکر یعنی
سفرلو مشقت چکر بو قطعه دخی مناسب در قطعه چه خورد شیر
شرزه در بن غار شرزه یعنی قبلان ارسلان مغاره دبنده نه یر باز
افتاده را چه قوت بود دوشمش طوغانک نه قوتی اولور یعنی ماکه
پرواز ایلیه صید اتمک سعی اتمیه کندو یه لازم اولان قوتی قنده بولور
گر تو در خانه صید خواهی کرد اگر سن خانه ده صید اتمک استرسک
دست و پایت چو عنکبوت بود سنک الک و ایاغک عنکبوت کبی اولور

یعنی بر کره قدید اولوب قالورسن پند گفت پدری نصیحت طریقی
اکه ایتدی ای پسر ای اوغل که این نوبت بو نوبته یعنی بو سفره
فلک مرا یاوری کرد فلک بکا معاونت ایلدی واقبال رهبری واقبال
وسعادت وادراک حصولنه رهبرلک ایلدی تا کلمت از خار و خارت
پای بدر آمد که سنک کلک خاردن وخارک ایاغکدن طاشره آنکه
کلدی یعنی چقدی که بو قدر کربت ومحنت خلاص بولدک
وصاحب دولتی بتو رسید وبر صاحب دولت سکا ایرشدی
وبر تو بخشید وسنک لعذرکه یعنی سکا احسان ایلدی وترحم کرد
دخی ترحم ایلدی وکسر حالت را وسنک حالک کسرینی بتفقدی جبر
کرد بر تفقد وتفحص ایله جبر ایلدی یعنی سنک شکسته قلبکی انعام
واحسان ایله سنی مسرور قلدی وچنین اتفاق نادر افتد وبو بخلی
اتفاق نادر دوشر وبر نادر حکم نتوان کرد وقلیل الوقوع اوزره
حکم ایلمک اولمز زنهار تا بدین طمع صاقن تا بو امید ایله دیگر بار
کرد ولع نکردی بر کره دخی حرص اطرافنه طولنمیسن بیت صیاد
نه هر بار شغالی ببرد صیاد هر کره بر چقال الممز افتد که یکی روز پلنکش
بدرد

بدرد یعنی شکار برکون آنی قبلان یرتار چنانکه یکی از ملوک پارس انجلیی
زمان ماضیده پارس پادشاهلرندن بری نگینی گرانمایه در انگشتری داشت
خاتمنده آغر بهالو بر یوزک قاشی طوتار ایدی باری بحکم تفرج مرکزه تفرج حکمی
ایله باتنی چند از خاصان خاصلرندن بر نیچه کمسه ایله بمصلای شیراز شیرازک
نمازگاهنه بیرون رفت طشره کتدی وفرمود دخی بیوردی تا انگشتری را
تا اول خاتمی بر گنبد عضد الدوله عضد الدوله نام پادشاهک تربه سنک
قبه سنه اصدرکه پادشاه مذکور اول قبه نک التنده مدفوندر نصب
کردند نصب ایلدیلر تا هر که از حلقه انگشتری بگذراند تا هر کمسه که اول
انکشترینک حلقه سندن اوق کچوره خاتم اورا باشد خاتم انکدر اتفا
چهار صد حکم انداز اتفاقا دورت یوز حکم انداز که در خدمت او بودند
که اول پادشاهک خدمتنده ایدیلر جمله خطا کردند جمله سی خطا ایلدیلر
مگر کودکی مگر بر طفل بر بام رباطی بر کاروانسرای طامی اوزره که بازیچه
که اوینجق تیر از هر طرف می انداخت هر طرفدن اوق اتر ایدی باد صبا ایله
تیر او قضا ایله صبا یلی انک اوقنی از حلقه انگشتری بگذرانید اول
خاتمک حلقه سندن کچوردی انگشتری را بوی ارزانی داشتند وعده لری

[illegible]

قاتمی اول طفل لایق طوتدیلر یعنی ویردیلر و نعمت بی قیاس براندش
واکر خاندن ماعدا اقتباس نعمت و مال و عمری ید بسر جهان دیدم
تیر و کمان از بسوخت الندکی تیر و کمانی یاقدی کفتند که چرا
چنین کردی ایتدیلر نیچون بویله ایتدوک کفت تا بسر ایتدی تا
تا رونق اولین بر جای بماند تا اولکی رونق و اعتباری
یرنده قاله زیرا بر کره دخی اتمغه تکلیف اولنه نشانه اورمسی
مقرر ایلییه اولکی رونق و اعتبار قالمز قطعه که بود کز حکیم روشن
رای گاه اوله که روشن رایلو عاقلدن بر نیاید درست تدبیری
برکرست تدبیر کلمز خطا ایله گاه باشد که کودکی نادان گاه اوله رکد
بر نادان اوغلنجق بغلط بر هدف زند تیری غلط و خطا ایله براوقی
نشانه اوره حکایت درویشی را دیدم بر درویشی کوردم که در
غاری بنشسته بر مغاره ده اوتورمش و در بروی خود از جهان
ببسته و جهاندن کندو یوزینه اختلاط و مصاحبت قپوسنی
بغلمش یعنی عزلت اختیار ایدوب خلقدن اختلاطی قطع اتمش
و ملوک و سلاطین را دخی ملکلر و سلطانلرک که در چشم همت او الکهتی
کوزنده

کوزنده شوکت و هیبت نمانده شوکتی و هیبتی قالمش یعنی اصلا التفات
اتمز ایدی قطعه هر که بر خود در سؤال کشاد هر کیم که کندو اوزره سؤال
قپوسنی اچدی یعنی دلنمکی کندویه عادت ایلدی تا بمیرد نیازمند
بود اولمکه اولنجیه دکین محتاج اولور عمری اولدقجه احتیاجدن خلاص
بود بولمز آز بکذار و پادشاهی کن حرصی قو و پادشاهلق ایله گردن بی طمع بلند
زیرا طمعسزک بوینی یوکسک اولور یعنی احتیاج جهتندن کمسه یه سر فرو اتمز
یکی از ملوک آن طرف اول طرف پادشاهلرندن بری اشارت کرد اشارت
ایلدی توقع بکرم اخلاق عزیزان آنست که عزیزلرک اخلاق کرمی ایله امید اولکه
بنان و نمک با ما موافقت کنند که نان و نمک ده بزه موافقت ایلیه لر
بت یعنی بنم دعوتمزی قبول ایلیه لر شیخ رضا داد شیخ بو سوزه رضا ویردی که اجابت
دعوت سنت است زیرا دعوتی قبول ایلمک سنتدر زیرا فخر کس
حبیب اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری طعام دعوت ایله قبول
ایدر ایدی دیگر روز اوچنجی کون شیخ رعایت قصد ایلیك ایله ملک
پادشاه بعذر قدمش رفت عذر ایله انک قدمنه یعنی عذرین انک
ضیافتنه رضا ویردیکی ایچون اکا اعتذار ایتمکه کیتدی عابد برخاست

عابد چونکه پادشاهی کوردی تعظیماً و تکریماً ایاق اوزره قالقدی و سلکرا اند
کنار گرفت و پادشاهی کنارینه طوتدی یعنی پادشاه ایله قوچشدی
و تلطف و ملاطفت ایلدی چون ملک غایب شد چونکه پادشاه غایب
اولدی یکی از اصحاب اصحابندن بری شیخ را پرسید شیخه سؤال ایلدی بو یوله
که چندین ملاطفت که امروز با پادشاه کردی که بو قدر ملاطفت و ملاطفت
و رعایت که پادشاهه ایلدک خلاف عادت تست سنک عادتک
خلافیدر زیرا دنیا اهلنه بو قدر التفات اتمک سنک عادتک دکلدر
در این چه حکمت است بونده نه حکمتدر یعنی نه حکمت واردر گفت نشنیده
شیخ اول سؤال ایلینه کیم ایتدی اشتمدکمی سن که گفته اند که اوستادلر
قطعه هر کرا بر سماط بنشینی هر کیمک که سفره سی اوزره اوتوره سک
یعنی طعامنی یدک واجب آمد بخدمتش برخاست انک خدمتنه قالقمق
واکه تعظیم ایلمک واجب کلدی چون مکافات خیر نتوان کرد چونکه
اول اندوکی خیرک عوضنی اتمک ممکن دکلدر عذر بیچارگی بباید خاست
باری بیچاره لک عذرنی دیلمک مثنوی گوش تواند که همه عمر وی سمع
قادر اولورکه دوکلی عمر اول سمع نشنود آواز دف و چنگ و نی دف و چنک

و نی آوازینه

و نی آوازینی استماع ایلمیه واصلا اکه رحمت والم کلمیه دیده شکیبد ز تماشای باغ
کوز صبر ایدیر باغ تماشاسندن که تماشا اتمک ایله هرکز اکه ضرر کلمیه بی گل
نسرین بسر آید دماغ کلسز و نسرینسز دماغ باشه کلور یعنی لطیفه ایچلر
دماغه ایرسه اصلا دماغه زیان اولمز آنسز حیات میسر اولمز
ور نبود بالش آکنده پر اکر قوش قنادی ایله طولمش یصدق اولمیه خواب توان
کرد حجر زیر سر باشی التنه طاش قیوب اویومق ممکن و قابلدر ور نبود
دلبر همخوابه پیش اکر کوکسنده اوکنده بیله یاتمه دلبر اولمیه دست توان
کرد در آغوش خویش الینی کندو قوجاغنده ایلمک ممکندر یعنی الینی قوجوب
کندو قوجاغنده ایلمک ممکندر یعنی الینی قوجوب یاتوب و دلبرسز اولمق قابلدر
انسان اصلا بونلرک بریندن زبون و مضطر اولمز وین شکم بی هنر پیچ پیچ
اما بو بارده دخی هنرسز قرن عالمده صبر ندارد که بسازد بهیچ هرکز صبر طوتمز که
هیچ نسنه ایله قناعت ایلیه بلکه جمله عالمی انک یولنده صرف ایلسک
هرکز قناعت ایلمز انسان همان بونده زبون اولور بیت چو دوزخ
که سیرش کنند از وقید دگر بانگ دارد که هل من مزید سعلعم اولاکه
پیچ پیچ لفظلری بعض محلده ذم مقامنده استعمال اولنور باب چهارم

پیچ پیچ لفظلری قبیل الاضداددندر
و بو یعنی اعتباریله کاه اشنی معنا
دخی قابلدر

در فوائد خاموشی دوردنجی باب ایسم اولمنک فائده لری بیاننده
که یکی از دوستان گفتم حضرت شیخ ایله دوستلری وبینده ایتدم امتناع
سخن گفتنم باکه سوز سویلمک امتناعی یعنی سوز سویلمکی بعلت آنی
اختیار افتادست اول سبب ایله اختیار ایتدیم که اغلب اوقات
زیرا اکثر اوقات که سخن نیک وبد اتفاق افتد سوزده ایو وکم اتفاق
دوشر یعنی لطیف ومعقول سوز ونامعقول سوز واقع اولور
ودیده دشمنان جز بر بدی نمی آید ودشمنک کوزی نامعقول وقبیح
سوزدن غیری اوزره کلمز یعنی دشمن لطیف سوزی کورمز لاجرم قبیح
سوزی کورر گفت اول دوست ایتدی ای برادر ای قرداشم دشمن
آن به که نیکی نبیند اول یکدر که دشمن ایلک کورمیه بونده ایهام لطیف
واردر بیت هنر بچشم عداوت بزرگتر عیبست هنر وکمال عداوت
ضدی کوزی ایله اولو عیبدر عدو وحسود قتنده عظیم قبیح
عیبدر گلست سعدی ودر چشم دشمنان خارست فی الحقیقه
سعدی کلدر لیکن دشمنک کوزینده خاردر بونده ایهام لطیف
واردر بیت واخو العداوة لایمر بصالح عداوت قرداشی یعنی عداوت

صاحبی

صاحبی که وای عدوه بصالح ووالیم الا ویلمزه بکذاب اشر الا البته
اول عداوت صاحبی اول صالحی طعن ایلر کذاب متکبردر دیو یعنی صالحه
بغضی اولان کمسه قچان صالحی کورسه اکا بوجهله طعن ایلر بیت نور گیتی
فروز چشمه هور خورشید چشمه سنک جهانی روشن ایلیجی نوری بو قدر
لطیف ایکن زشت باشد بچشم موشک کور یرسنک کوزنه قبیحدر
زیرا اصلا افتابه حظ اتمز حکایت بازرکانی را هزار دینار خسارت
افتاد بر بازرکانک بیک التون ضرری دوشدی پسر را گفت اول بازرکان
پسرینه نصیحت طریقیله ایتدی نباید که این سخن را باکسی در میان
بنهی کرکمز که بو سوزی برکمسه ایله اورتایه قویه سن یعنی اولمیه
که بونی کمسه دیه سن گفت پسر بابا سنه ایتدی ای پدر فرمان
تراست ای بابا فرمان سنکدر نگویم کمسه دیمیم ولیکن وا بر فائده
این مطلع گردان اما بنی بونک فائده سی اوزره مطلع ایله که مصلحت در
نهان داشتن چیست که مصلحتی نهان وکتم طوتمغک فائده
ندر گفت باباسی ایتدی تا مصیبت دو نشود تاکه مصیبت
ایکی اولمیه یکی نقصان مایه برسی سرمایه نک ناقص اولمسی ودیکر

شماتتِ همسایه و برسیی دخی همسایه نک یعنی قونشونک کولمسی و
سرینی بیت سگ اندر خویش باری شمنان کنده غصه کجی شمنلره دیعه
که لاحول گوینده شادی کنان زیرا بحسب الظاهر اکر چه بیضعه لوقو کرو
لاحول ولا قوة الا بالله العلی العظیم دیرلر ولیکن تنها ارزنده شادلق
ایدجیدر و مسرورلوک حکایت جوانی خردمند بر عاقل جوان که از فنون
فضایل که فضیلت لرک فننده یعنی درلو درلو فضیلتلردن حظی وافر داشت
بروافر نصیب طوتر ایدی یعنی زیاده نوع فنون ایدکا و طبعی نافر و لطیف
و نادر بر طبع طوتر ایدی چندانکه اما او قدر که در محافل دانشمندان
نشستی دانشمندلر مجلسلرنده او تورر ایدی هیچ سخن نگفتی اصلا سخن
سویلمز ایدی باری پدرش گفت بر کره باباسی اکا ایتدی ای پسر ای
اوغل تو نیز آنچه دانی چرا نگوئی سن دخی انلر که بیلدکن نیچون سویلمزسن
گفت بترسم ایتدی قورقرم که بپرسندم آنچه ندانم خوف ایدرم که بکا سؤال
ایلیه لر اول نسنه دن که بیلمزم و شرمساری برم و شرمندلک ایلدم
قطعه آن شنیدی که صوفیی میکوفت انی اشتدکمی که صوفی ققار ایدی
زیر نعلین خویش میخ چند کندو نعلینک التنه بر قاچ کبکب

آستینش

آستینش گرفت سرهنکی اول حالده ایکن ناکاه بر سرهنک اول صوفینک
یکنی طوتدی بولدی دیو که بیا نعل بر ستورم بند که ای کشی کل بنم
ستورمه نعل بغله یعنی آتمی نعلله بیت نگفته ندارد کسی با تو کار سو یلمزسن
ایکن کمسه سنک ایله ایشی طوتمز یعنی مادامکه سن بن فلانم و فلان بیلورم
دیمیسن هیچ کمسه نک سنک ایله ایشی یوقدر ولیکن چو گفتی دلیلش بیار
اما چونکه ایتدک یعنی بن شو که بو که قادرم دیدک انک دلیلنی
کتور و اثبات که دعوینک حقندن کل حکایت یکی را از علمای معتبر
اولو عالملردن بر ینه مناظره افتاد با یکی از ملاحده ملحدلردن بری ایله
مباحثه دوشدی لعنهم الله علی حدة الله تعالی حضرتی انلرکه هر بریسی افرده
باشقه باشقه لعنت ایلسون با او بحجت بسر نیامد اول عالم ملحد
ایله حجت و دلیله باشه کلمدی یعنی اکا غالب اولمدی سپر
بینداخت عاقبت سپر اتدی یعنی مناظره دن و لغت اتدی
و برگشت و اعراض رجوع ایلدی کسی گفتش بر کمسه اول عالمه ایتدی
ترا با چندین علم و ادب و فضل و حکمت با بی دینی حجت نماند بو قدر
علم و ادب و فضل و حکمت ایله بر بی دینه سنک حجتک قلمدی یعنی ملحد

ملزم ایتمکه قادر اولمدک گفت عالم ایدی علم من قرآنست نیم علم قرآن

عظیمدر و احادیث شریفست وحدیث شریفدر و گفتار مشایخ

سوزیدر و او بدینها معتقد نیست حالبو که اول ملحد بونلره

اعتقادی ایدیجی دکلدر و نمی شنود واشتمز وقبول ایتمز و استنیدن

کفر او بجد کار آید بکا انک کفرینی ایشتمک نده ایش کلور یعنی نه

فایده ویرر **بیت** انکه بس لعن بقرآن وخبر زو فرهی اولکسه که

قرآن عظیم ایله وحدیث شریفی قبول ایلمز آنست جوابش که

جوابش ندهی اکه جواب اولمدکه هرکز اکه جواب ویرمیسن

حکایت جالینوس حکیم ابلهی را دید برابلهی کوردی که دست

در کریبان دانشمندی زده و بی حرمتی همی کرد النی بر دانشمندک

یقاسنه اورمش حرمتسزلق ایدر ایدی گفت جالینوس ایتدی

آکو اکر این نادان نبودی اکر بو دانشمند عاقل و دانا اولیدی کار او با نادان

او بدانشمندک نادان ایله ایشی بدینجا نرسیدی بو وقته یه

ایرشمز ایدی **مثنوی** دو عاقل را نباشد کین و پیکار ایکی عاقل

بربری ایله کین و جنک ایلمز نه دانایی ستیزد با سبکسار نه

بردانا

بر دانا یینیجک کمسه ایله یعنی عرض و قارسز ایله عناد و جنک ایدر یعنی

ایتمز زیرا کنده عرض و ضرر ی دکر اگر نادان بوحشت سخت کوید اکر نادان

بوحشت سخت کوید اکر نادان وحشت ایله سخت و نامعقول

سوز سویلیه و عاقل بیضور ایکیه ایله خرک نندش بنرمی دل بجوید ها قل

ملایمت ایله انک کوکلنی استر یعنی نامعقول سوز ایله خاطرینی پریشان

ایتمز که صاحب دل نگه دارد موی ایکی صاحب دل بر مویی

صقلر یعنی هرکز بربرینک خاطرینی بر موی قدر بیضور ایتمزلر همیدون

سرکشی و آزرم جویی شویله در بر سرکشی و بر حرمت استیجی یعنی

ایکی عاقل بربری ایله جنک ایتمدوکی کبی بر عاقل بر جاهل ایله جنک ایتمز

اکر بر هر کسی دو جانب جاهلانند اما اکر هر ایکی جانبده یعنی خصومت

ایدنک ایکسی ده جاهل اوله لر اگر زنجیر باشد بگسلانند فرضا اکر ایکینک

اوره سنده زنجیر اوله قوپاره لر **مثنوی** یکی را زشت خویی داد دشنام

تحمل کرد و گفت ای خوب فرجام بتر زانم که خواهی گفتن آنی

که دانم عیب من چون من ندانی بو ایکی بیت باب اولده ما بعد انترنیدیه

پسرینک حکایتنده کچمشدر اول محله مراجعت اولنه که انده تمام شرح اولنمشدر

آکو

قل

ک

اول مخلده واجب اولندی که انده تمام شرح اولنمشدر اکثر نسخه ده بو ایکی بیت
تکرار واقع اولمشدر اول سببدن تکرارین اختیار ایتدم حکایت سحبان
وائل را وائل اوغلی سحبانی در فصاحت بی نظیر زمانه اند فصاحتده نظیر ندرو مثل در
یعنی بی نظیر ایدی که اندن اتفاق اتمشدر بسبب آنکه اول سبب ایله که سالی
بر سر جمعی سخن گفتی بر بیل بر جمعک باشنه اوزره یعنی بر مجلسده
سوز سویلردی یعنی بر کامل بر بیلده بر سوز سویلردی اکثر الاوقات
خاموش اولوردی و اگر همان معنی اتفاق افتادی واگر همان
اول معنی اتفاق دوشیدی یعنی لازم کلیدی بعبارت دیگر
گفتی غیری عبارت ایله ایدر ایدی و از جمله آداب حضرت سلوک
پادشاه حضرتک ندیملرینک ادبلرینک جمله سندن یعنی پادشاه همدرک
ندیملرینه لازم اولان اینست بری بودر مثنوی سخن گرچه دلبند و شیرین بود
سوز اگرچه مقبول و شیرین اولورسه سزاوار تصدیق و تحسین بود تصدیق
و تحسینه لایق اولورسه لطیف و مقبول اولورسه چو یکبار گفتی مگو باز
پس اول سوزی تکرار برداخی سویلمه که حلوا چو یکبار خوردند بس زیرا
حلوا بو قدر شیرین ایکن چونکه بر کره ییدیلر تکرار یمکدن حظ اولنمز

حکایت

حکایت یکی را از حکما شنیدم عاقللردن برینی اشتدم که می گفت
که ایدر ایدی هرگز کسی بجهل خود اقرار نکند هرگز کیسه کندو جهلنی اقرار
ایلمز مگر آنکس مگر اول کمسنه کندو جهلنی اقرار ایدر که چون دیگری
در سخن باشد که چون بر غیری کمسنه سوزده اوله همنوز تمام ناکرده
همنوز سوزنی تمام ایلمشکن سخن آغاز کند اول کمسنه سوز سویلمکه شروع
ایلیه بجهل خود اقرار کرده باشد اول کمسنه کندو جهلنه اقرار اتمش اولور
مثنوی سخن را سرست ای خردمند وبن ای عاقل سوزک ابتداسی و انتهاسی
واردر یعنی سوزک باشی و ایاغی واردر میاور سخن در میان سخن
ایلیه سوز اراسنه سوز کتورمه یعنی سویلمه خداوند تدبیر و فرهنگ و هوش
کمال و تدبیر و عقل صاحبی نگوید سخن تا نبیند خموش سوز سویلمز مادامکه
غیرینی خاموش کورمیه حکایت تنی چند از بندگان سلطان محمودی
سلطان محمودک بنده لرندن بر نیچه کمسنه حسن میمندی را گفتند حسن
میمندی یه ایتدیلر حسن میمندی سلطان محمودک وزیریدر که سلطان
امروز ترا چه گفت که سلطان سکا بوکون نه دیدی در فلان مصلحت
فلان مصلحتده گفت حسن میمندی انلره ایتدی بر شما هم پوشیده نباشد

فرهنگ عقل و کمال معناسنده در

تدبیر

اول سوزلر سوزک افزونیکیدر ستور اولور گفتند اند ایشیدیلر توئی ستور مملکتی
سن مملکتک وزیرسن آنچه با تو گوید اول سنده یی که پادشاه سکا سویلید
با امثال ما گفتن روا ندارد اول سوزی بزم کبیده یعنی روادوتز ولایق
کورمز گفت حسن میمندی ایدی باعتماد آنکه اول اعتماد ایله سویلر
که داند بکسی نگویم پادشاه بیلور که کمسنه یه دیمنم پس چرا می پرسید
ایلیه نیچون سؤال ایدرسز **بیت** نه هر سخنی که بداند بگوید اهل شناخت
اهل ادراک و صاحب عقل هر سوزی که بیلور سویلمز یعنی عاقل اولن
کمسنه جمیعی بیلدوکنی سویلمز و سرنی کمسنه یه فاش ایلمز بسر شاه
سر خویشتن نشاید باختن زیرا شاهک سرنی فاش اتمک ایله
کندو باشنی ترک ایلمک یعنی کندوسنی هلاک ایلمک لایق و معقول
دکلدر **حکایت** در عقد بیع سرایی متردد بودم حضرت شیخ ایدر بر
سرایک بیعی عقدنده تردد ایدیجی ایدم یعنی الماسنی مقرر اتمش ایدم جهودی
گفت اول حالده جهودی ایتدی من کتخدایان قدیم این محلتم بو
محلتنک قدیم کتخدالرندنم وصف این خانه چنانکه هست بو خانه نک
وصفنی انجلین که وار یعنی تمام اصلح ایله از من پرس بندن سؤال ایله
که انک

که انک احوالنی زیاده خوب بیلورم بهیچ صاتوون ال که هیچ عیب ندارد
که بو خانه هیچ عیب طوتمز گفتم بجز آنکه تو همسایه اویی حضرت شیخ ایدر
بن جهوده ایتدم اول خانه نک بوندن غیری هرکز عیبی یوقدر که سن
انک همسایه سی سن بو خود عظیم عیبدر **قطعه** خانه را که چون تو همسایه است
بو خانه نیک که سنجلین همسایه سی وار ده درم سیم کم عیار ارزد اول درم
که عیار سیمه دکر یعنی اون درهم دکر انجق لیکن امیدوار باید بود لیکن
امیدلو اولمق کرککه پس از مرگ تو هزار ارزد زیرا سن اولدکدنصکره اول خانه
بیک درهم دکر زیرا عیبی قالمز **حکایت** یکی از شعرا شاعرلردن بری پیش
امیر دزدان رفت حرامیلرک بکی قتنه کتدی که اندن بر نسنه حاصل ایده وثنا گو فت
واکا ثنا ایتدی و مدح ایلدی فرمود تا جامه اش بر کنند امیر دزدان بیوردی
که انک جامه سنی قیدیده لر و ازده بدر کنند و اول کویدن طاشره ایلیه لر سگان
در قفای وی افتادند کلبلر انک اردندن دوشدیلر خواست سنگی بر دارد
شاعر دیلدیکه بر طاش قالده که کلبلری اوره زمین یخ بسته بود یر بوز لنمش ایدی
عاجز شد عاجز اولدی گفت شاعر ایتدی این چه حرامزاده مردمانند بو نه حرام
زاده ادملردر که یعنی بونلر نه خشنند طایفه در که سگرا گشاده اند و سنگرا بسته

كه كلبي صالي ويرمشدر و طاشه بغلمشدر تاكه كمه طاشي الوب كلبه اعتيا ايمين
ازغير قد بشنيد و بخنديد امير يزدان غفرده شاعرك بو لطيفه سني
اشتدي وتعجب ايدوب كلدي و كفت دخي شاعره ايتدي اي حكيم ازمن
چيزي بخواه اى عاقل بندن بر نسنه استه كه ويرم كفت شاعر ايتدي جامه
خود مي خواهم اكر انعام فرمايي كندو قفتاني استرم اكر انعام بيوروسك
بيت اميد وار بود آدمي بخير كسان آدمي كسه لرك خيرينه نفعنه اميدلو
اولور كه احسان ايدلر ديو مرا بخير تو اميد نيست شر مرسان كيلمنك
خيرك بنم اميدم يوقدر بهاره شراير شدر مصراع رضينا من نوالك بالرحيل
سنك عطاكدن بز راضي اولدق كيتمكله يعني بو ندن كيتمك مانع اولمدكك
تمام احساندر سالار يزدان را بخود رحمت آمد حرا يدك اولوسندانك
اوزرينه ترحم كلدي جامه اش بفرمود اكه كندو جامه سني بيوردي
وقبا پوستيني براي مزيد كرد وانك اوزرينه بر كوركلو قفتان زياده ايلدي
و درمي چند بداد و بر قاج اقچه ويردي حكايت منجمي بخانه خود كه آمد
بر منجم كندو خانه سنه كلدي مرد بيكانه را ديد خانه سنده بر يابانجي
كوردي باز ان خود كه كندو عورتي ايله بنها بنشسته بيله مجلس اوتورمش دشنام
داد

داد منجم او كمسه يه شتام ويردي وسقط كفت و ناسعقول سوز سويلك
وفتنه و آشوب بر خاست وفتنه و غوغا قالقدي صاحب دلي بر يهحال
واقف شد بر صاحب دل بو حاله اوزره واقف اولدي و كفت دخي ايتدي
بيت تو بر اوج فلك چه داني چيست سن اوج فلكك نه روحاني ندن
نه بيلورسن نه يعني نه ظاهر اولسه كركدر چو نداني كه در سرايت كيست
چون بيلمزسن سنك سرايكده كيمدر يعني خانكده كلني و ايچروكي قباحتي
بيلمزسن حكايت خطيبي كريه الصوت صوتي قبيح بر خطيب خود را
خوش آواز پنداشتي كندو سني خوش آوازه صانوردي وفرياد بيهوده
بر داشتي و بيهوده فرياد طوتردي يعني خطبه يي اول قبيح صوتله ايلدعام
شدت ايله اوقوردي اعتقادي بو ايدي كه خلق انك آوازندن تمام حظ
ايدرلر توكفتي اكر سن انك آوازني استماع ايلديك ايدر ايدك نعيب غرا
ب البين غراب البينك آوازي در پرده الحان اوست اول خطيبك اوست
الحاني پرده سنده در يعني انك صوتي غراب البينك صوتي كبيدر يا ليت
ان انكر الاصوات لصوت الحمير در شان او يا خود بو آيت كريمه انك حقنده
آوازيدر نازل اولمشدر آيت كريمه نكتة اللفظ معناسي تحقيق صوتك قبيح تركي حمارلو
م

شعر اذا نهق الخطیب ابو الفوارس ابو الفوارس خطیب قچان آغزسه
یعنی بلند آوازیله اوقوسه له صوت یهد اصطخر فارس اول خطیب
ایچون بر صوت وار در که اول صوت زیادی قوتده وخشونتده اولدوغندن
اصطخری یقار خراب ایلر زیاده استحکامی وار ایکن و دهیان ده اول
خطیب اولدوغی قریه نک اهلی بعلت جاهی که داشت شول
منصب سببی ایله که اول خطیب طوتمش ایدی بلیتش میکشیدند
انک بلاسنی چکرلر ایدی تا یکی از خطبای آن اقلیم تا که اول اقلیم خطیبلرندن
بری که با وی عداوت نهانی داشت که اول خطیبه مخفی عداوت
طوتر ایدی باری بپرسیدنش آمده بود برکره آنی یعنی اول خطیبک
خاطرنی صورمغه کلمش ایدی گفت که ترا خوابی دیده‌ام سنک ایچون
یعنی سنک حقکده بر دوش کوردم خیر باد خیر اولسون گفت خطیب
ناخوش آواز اول خطیب ایتدی چه دیده‌ء نه کوردک سن گفت
دوش کوردم دیو خطیب ایتدی چنان دیدم که ترا آواز خوش
بودی انجلین کوردم که سنک آوازک لطیف ولمش و مردمان از نفست
در راحت بوده اند و ادملر سنک نفسکدن راحتده اولمشلر خطیب اندرین
لختی

لختی بیندیشید خطیب بو سوزی بر مقدار فکر ایلدی و گفت دخی ایتدی این
چه مبارک خوابست که دیدی بو نه مبارک دوشدر که بنم حقمده کوردک
که مرا بر عیب خویش مطلع گردانیدی که بنی کندو عیبم اوزره مطلع ایلدک
معلوم شد که آواز ناخوش دارم معلوم اولدی که ناخوش آوازلوم
و خلق از نفس من در رنجند و خلق بنم نفسمدن رنج والمده در یاخود معنی
بویله اوله خلق نفسمدن انجنورلر بو تقدیرجه که حسن لفظ ایچون اولور
توبه کردم توبه ایلدم ازین پس خطبه نخوانم مگر باهستگی شمدن صکره
خطبه اوقومیم مگر آهسته لک ایله یعنی آهسته آهسته اوقویم قطعه
از صحبت دوستان برنجم دوستلرک مصاحبتندن انجنورم که اخلاق بدم حسن
نمایند ذمیم اقبیح خویلریمی باکه خوب و لطیف کوسترلر بنی کندو عیبم اوزره
خبردار اتمزلر عیبم هنر و کمال بینند مبتلا ندن عیبمی هنر و کمال حسبانلن
کوررلر خارم گل و یاسمن نمایند خاریمی باکه گل و یاسمن کوسترلر بو سوز
تمثیل طریقی ایلدر کو دشمن شوخ چشم بی باک تا عیبمی اعکاره یعنی دشمن
سویلمکدن خوف اتمز گستاخ دشمن تا عیب مرا بمن نماید تا بنم عیبمی بکا کوسترر
لرکه برر دخی متنبه اولوب اخلاق حمیده یه تبدیل اتمکه سعی ایدیم حکایت

یکی در مسجد سنجاریه بر یکی سنجاریه مسجدنده بتطوع بانک نماز کفتی تطوع ایله
نماز بانکی ویرر ایدی یعنی الله ایچون اجرتسز اذان اوقور ایدی بانک وی که مستمعان
را از او نفرت بودی اما برای قصد ایله که مستمعه اولانلردن نفرت اولور
ایدی و صاحب مسجد امیری بود عادل و مسجد صاحبی بر عادل بک ایدی
و نیکو سیرت و ایو سیرتلو ایدی نخواستش که دل آزرده کردد امیر استمدی که
اولکسه دل آزرده و بیحضور اوله کفت امیر اول کسیه ایتدی جوانمرد
این مسجد را موذنان قدیمند ای جوانمرد بو مسجدک قدیم موذنلری واردر که
هر یکی را از ایشان که انلردن هر برینه پنج دینار وظیفه است بشر دینار
وظیفه واردر ترا ده دینار بدهم سکا اون دینار ویریم تا بجایی دیکر بروی
تا بر غیری یره کیدهسن برین اتفاق افتاد و برفت بو سوز اوزره اتفاق دوشدی که
یعنی قبول ایلدی و کیدوب کیتدی بعد از مدتی بر مدتدنصکره در کذر امیر
باز آمد بر کچیده یعنی بر یولده امیرک اوکنه کیرو کلدی و کفت دخی ایتدی
ای خداوند بر من حیف کردی ای خداوند بکا حیف ایلدوک که بده
دینارم ازین بقعه روان کردی که اون دینار ایله بنی بو بقعهدن
روان ایلدک انجا که رفته‌ام اولدیغم کیتدیکم راضی اند که بیست دینارم

بدهند

بدهند تا رضی لرده که باکه یکرمی دینار ویره لر که بجایی دیکر روم که بر
غیری یره کیدم قبول نمی کنم اما بن قبول اتمزم امیر بخندید و کفت امیر کلدی
وایتدی زنهار تا نستانی صاقن که المیه سن بدر پنجاه دینار هم راضی
شوند زیرا اللی دیناره دخی راضی اولورلر بیت بتیشه کس نخراشد ز روی
خارا کل کسر ایله کیمسه سنک خارانک یوزندن یعنی اوستندن بالجمله قازمغه قادر
دکلدر چنانکه بانک درشت تو می خراشد دل اکملین که سنک ایری آوازک
کوکلی طرمالر یعنی تیشه نک سنک خارایه تاثیرندن دلده سنک ایری آوازوکک
تاثیری زیاده در حکایت ناخوش آوازی بر قبیح آوازلو بیانک بلند
قرآن همی خواند بلند آواز ایله قرآن عظیم اوقور ایدی صاحب دلی بروی
بکذشت بر صاحب دل انک اوزرینه کذر ایلدی و کفت دخی ایتدی ترا
مشاهره چندست سنک مشاهرک نقدردر کفت هیچ ایتدی هیچ نسنم یوقدر
کفت اول صاحب دل ایتدی پس چرا زحمت خود می دهی ایلیه نیچون
کندوکه زحمت ویررسن کفت اولکسه ایتدی از بهر خدا می خوانم الله ایچون
اوقورم کفت صاحب دل ایتدی از بهر خدا مخوان الله ایچون اوقومه
بونده ایهام لطیف واردر بیت کر تو قرآن بدین نمط خوانی قرآن عظیمی اکر

اکرسن بو اسلوب ایله اوقویه‌سن ببری دو نوع مسلمانی مسلمانکک رونقی و لطافتی

ایلدرسن یعنی کیدرسن که مسلمانلغی اصلا رونق و لطافتدن اثر قالمز **باب**

پنجم در عشق و جوانی بشنجی باب محبوبلر اولان محبتک بیاننده در و یاکلک ایله

اولان عشقک وصافنده در حسن یمندیرا گفتند حسن میمندی ایتدیلر سلطان محمودی

چندین بنده صاحب جمال دارد سلطان محمود بو قدر صاحب جمال بنده طوتر

یعنی بو قدر چندلر محبوب بنده‌سی واردر که هر بیری بدیع جهانی انده که هر بریسی

جهانک بدیعی و بی مانند بی مثلی در چکونه نداشت بیچوندر یعنی سبب ندر با هیچ یک

از ایشان میلی و محبتی ندارد که اول صاحب جمال بنده‌لرندن هیچ بریسنه بر میل

و بر محبت طوتمز چنانکه با ایاز داشت چنانکه ایازه طوتر یعنی ایازه اندلرندن زیاده

محبت ایدر که او در زیاده حسنی نیست حال بو که اندلردن انک زیاده بر حسنی

یوقدر گفت حسن میمندی ایتدی هر چه در دل فرو آید که کوکله

مقبول و محبوب کلدی در دیده نیکو نماید بالفعل چشمه ایو کورنور فی الحقیقه

انده حسن یوق ایسه‌ده **مثنوی** هر که سلطان مرید او باشد هم کیمکه سلطان

انک محبی اوله گر همه بد کند نکو باشد اولکه اکر چه کلی قباحت و نامعقول

ایده ایو و مقبول و مستحسن اولور و انکه را پادشاه بیندازد و اما اولکه بی که

در بعضی نسخه خوبی

پادشاه اتدیعنی رد ایده کسش از خیل خانه ننوازد پادشاه رد ایتدی بیوا

خلقندن کمسه انی اوخشمز **قطعه** کسی به دیده انکار اگر نگاه کند بر کسه انکار کوزیله

نظر ایلیه نشاید صورت یوسف دهد بناخوبی یوسفک صورتنه زشتلق ایله نشان

ویره یعنی اکر بر کسه انکار کوزی ایله یوسف پیغمبر علیه الصلوات والسلامه

نظر ایده بو قدر حسن جهان افروز ایله حاشا ثم حاشا که قبیحدر دیه و گر بچشم

ارادت نگه کند دیوی و اما اکر محبت کوزی ایله شیطانه نظر ایلیه فرشته

انش نماید بچشم کروبی اول کمسه‌نک کوزینه شیطان فرشته کروبی کوروینور

بو قدر قبیح ایکن **حکایت** گویند ایدرلر یعنی حکایت ایدرلر خواجه را بنده

نادر الحسن بود بر خواجه‌نک نادر الحسن بر محبوب بنده‌سی وار ایدی و با وی

و اول بنده‌یه بر سبیل مودت و دیانت محبت و دیانت طریقی اوزره

نظری داشت بر نظر طوتر ایدی با یکی از دوستان گفت دوستلرندن

بریسنه ایتدی یعنی اکا بنده‌سندن شکایت ایله‌که بو یله دیو دریغ اگر این بنده

حیف اکر بو بنده با حسن و شمائلی که دارد شول حسن و شمائل ایله که طوتر

یعنی انده که بو قدر حسن و شمائلی که واردر زبان دراز و بی ادب نبودی

دلی اوزون و ادبسز اولمیدی گفت اول کمسه ایتدی ای برادر چون

افتاد دوستی کردی ای برادر چونکه دوستلق اقادن ایلدک یعنی اکه محبت
ایلدک یعنی اکه محبت ایلدک ازو توقع خدمت مدار اول بنده دن خدمت
امید نه طوت که چون عاشقی و معشوقی در میان آمد زیرا چونکه عاشقلق
و معشوقلق اورتایه کلدی مالکی و مملوکی برخاست افندیلک و بنده لک
مرتفع اولدی بلکه امر عکس اولدی **قطعه** خواجه با بنده پری رخسار
افندی بر پری یوزلو یعنی محبوب بنده ایله چون در آید ببازی و خنده
چونکه اوینمغه و کولمکه کله یعنی لطیفه و مصاحبته مباشرت ایلیه عجب
که خواجه حکم کند عجب دکلدر بنده اکر خواجه کبی حکم و ناز ایلیه وی
کشد بار بنده چون بنده وبو یعنی خواجه اول حالده بنده نک ناز و حکم یوکنی
چکه بنده کبی **بیت** غلام آبکش باید و خشت زن غلام سقا و کرپیچی کرک
یعنی غلام سای رو و دلربا کرکز بود بنده نازنین مشت زن زیرا نازنین
و محبوب بنده مشت اورجی و افندیسنی دوکیجی اولور زیرا خدمت باشقه
بوس و کنار باشقه در **حکایت** پارسایی دیدم حضرت شیخ ایدر بر صالحی
کوردم بمحبت شخصی کرفتار شده بر کسنه نک محبتنه کرفتار اولمش یعنی عاشق
اولمش و رازش از پرده برملا افتاده و انک رازی پرده دن ملایه دوشمش یعنی

عشقی فاش اولمش **بیت** پیر آنند سرم عشق جوانی بسر افتاد وین راز که در دل بنهفتم
بدر افتاد چندانکه ملامت دیدی اولقدر که خلقدن ملامت کوردی ایدی
و غرامت کشیدی و غرامت یعنی عذاب چکر ایدی ترک تصابی نکردی
اشتیاق و محبتی ترک ایلمز ایدی **قطعه** کوته نکنم ز دامنت دست سنک دامنکدن
دستمی قصه ایلمزم یعنی سنی ترک اتمزم ور خود بزنی به تیغ تیزم خود بنی کسکن
قلیچ ایله اورسن بعد از تو ملاذ و ملجایی نیست سندن صکره یعنی سندن غیری
بنم ملاذ و ملجام یوقدر هم در تو کریزم از کریزم اکر قچسم ینه سکا قچرم یعنی
عالمده بهمان سنی بیلورم سندن غیری کمسنه بلمم که اکه التجا ایدیم باری ملامتش
کردم حضرت شیخ ایدر بر کره اول پارسایی ملامت ایلدم و کفتم دخی ایتدم
عقل نفیست را چه شد که نفس خسیس برو غالب آمد سنک نفیس
و لطیف عقلکه نه اولدی که خسیس و خبیث نفس انک اوزرینه غالب کلدی
که سنی بو بلایه ایرکوردی زمانی بفکرت فرو رفت اول پارسا بر زمان
فکره طالدی و کفت دخی ایتدی **قطعه** هر کجا سلطان عشق آمد نماند هر قنده که
عشق سلطانی کلدی یعنی عشق ظاهر اولدی قوت بازوی تقوی را محل
تقوی و زهد بازوسنک قوتنه محل و اعتبار قلمدی **بیت** پاکدامن

چون زید بیچارۀ پاک داس ینجه دربلد بر بیچاره افتاده تا گریبان در وحل
که بقیاسنده کن باتغد دوشمش اولسه حکایت یکی را دل از دست رفته
بود بر کمنک کوکلی الدن کتمش ایدی یعنی عاشق اولمش ایدی وترک جان گفته
وجان ترکینی دیمش ایدی عرای جاننی ترک ایلمش ایدی یعنی معشوقی بولنده اولکه
دلکه اولمش ایدی ومطمح نظر او جای خطرناک وبو عاشقک نظرنک مطمح
خوف وخطرناک یر ایدی زیرا شیر ذاده ایدی وغرطۀ هلاک وهلاک گردابی
ایدی زیرا احتمال ایدی که فاش اوله انک هلاکنه قصد ایده لرنه لقمۀ که
تصور شدی بکام آید انک کبی بر لقمه دکل ایدی که ممکن ومتصور اوله که طمع کله
ویا مرغی که در دام افتد و یا خود انجلین بر مرغ دکل ایدی که طوزاغه دوشه یعنی هرکز
برطریق ایله انک وصالنک حصولی میسر دکل ایدی بیت چو در چشم شاهد نیاید
زر وسیم سنک التون نک جونکه شاهدک کوزنه کلمیه یعنی محبوبک سنده المیه زر و
خاک یکسان نماید برنت زیرا ایله خاک سنک قتنکده یکسان وبرابر کوره زیرا وصاله
وسیله اولمیه یاران بنصیحتش گفتند که سنلری اکه نصیحت ایله ایتدیلر
ازین خیال محال تجنب کن بو محالدن وخام سودادن تجنب وفراغت ایله که خلقی
هم بدین هوس که تو داری اسیرند بای در زنجیر زیرا بر اولو خلق دخی بو هوس سبکه

خلقی

طوتسن اسیرلر وایقلری زنجیرده در یعنی بو سز محبت اتدوکک شهزاده
نک عشقندن سنندن غیری چوق کمسه وصالنه وصول بولمیوب بینجه بلا یه
ارشمشلردر ایلیه انک ترکی اولید دیو نصیحت اتدیلر بنالید و گفت اول
عاشق ایکلدی وایتدی قطعه دوستان کو نصیحتم مکنید ای دوستلر
بانکه نصیحت ایلمکوز که مرا دیده بر ارادت اوست زیرا بنم کوزم انک
ارادتی اوزره در جنگ جویان بزور پنجه و کتف بهادر لر پنجه وغرور
زوری ایله دشمنان را کشند و خوبان دوست دشمنلرینی دیلر اما خوبلر
عاشقلرینی دیلر شرط محبت نباشد محبته لایق اولمیه که با اندیشۀ جان
که جان خوفی ایله دل از مهر جانان برگرفتن جاناننک محبتندن کوکل یوقاری
طوتمق یعنی فراغت ایلمک مثنوی تو که در بند خویشتن باشی سنکه کندو قیدوکده
اولدن عشق بازی دروغ زن باشی یالانجی بر عاشق سن گر نشاید بدوست
ره بردن اکر دوسته یول التمک یعنی وصاله ممکن ومیسر اولمیه شرط یاریست
در طلب مردن یار لغک شرط یعنی عاشقلغه لایق اولان انک طلبنده اولمکدر
وآنی ترک اتمکلکدر دو بیتی خیزم چو نماند از ین تدبیرم قالقرم یعنی وصول
جانبنه سعی واقدام ایلرم جونکه بوندن زیاده تدبیرم وطاقتم قالمدی خصم ار همه شمشیر زند یا تیرم

خصم اگر باکه دوکلا شمشیر یا تیر اوره گردی سر نشد که آستینش گیرم اگر الوم اریشور
که انک یکنی طوتم یعنی وصال الندایم فبها و نعمت ور نه بنم بر آستانش میرم
واللا وصال میسر اولمیه کدم انک استانی اوزره اولم که بو دخی عاشقه
قتنده بر سعادتدر متعلقانش که نظر کار او بود اول عاشقک متعلقلرکه
انک ایننده اندوک نظری وار ایدی یعنی انی کوزوب کوزه جرلر ایدی و شفقت
بر وزگارانی وانکه روزگارینا انلرک شفقتی وار ایدی یعنی انک بو حالنه شفقت
ایدرلر ایدی بندش وا ند اکه بند ومرحید و بندش نماند و اکه مجنونلر
کبی بند قویدی **بیت** دری اکه طبیب صبر فرماید دی اکه طبیب باکه
صبر بیورد و فی نفس حریص را شکر باید اما بو حریص نفسه شکر کرک
بو سوز تمثیل طریقی ایلدر **منثوی** آن شنیدی که شاهدی بنهفت از اتکمه
که بر محبوب تنهای با دل از دست رفته بیلفت بر کوکلا الله کتمشی
یعنی عاشقنه ایتدی تا ترا قدر خویشتن باشد مادامکه سکا کندو قدرک
اولدیغی جشمت جه قدر من باشد سنک جشمک قتنده بنم نه قدرم
اولور پایی شاه زاده را که مطمح نظر او بود بان شاه زاده یدکه اول عاشقک
نظرنک مطمحی ایدی یعنی انک منظوری و محبوبی ایدی خبر کردند

خبر ایلدیلر

خبر ایلدیلر بویله دیو که جوانی بر سرای میدان که بر جوان بو میدان باشی اوزره
مداومت می نماید مداومت کوستر خوشی طبع و شیرینی زبان خوش طبع
و شیرین سخندر سخنهای لطیف و نکتهای غریب ازو می شنویم اول
جواندن لطیف سوزلر و عجیب و غریب نکته لر استماع ایدر ز چنین معلوم
می شود بویله معلوم اولور که شعری تر و سوزهای دلپذیر دارد که باشنده
بر شعر و سودا و قلبنده بر سوز و حرارت طوتشدر صفت است دیوانه شکلر
پس دانست که شهزاده بیلدی که دلاویخته او ست که اول جوان شهزادنک
دلاویخته سیدر یعنی شهزاده اکلدی که وصف ایتدوکلری جوان کندو عاشقیدرکه
اکه تعلق اتمشدر واین گرد بلا و بلانوزدی انگیخته او انک قوپرلمشدر
یعنی اول جوانک بو بلایه ارشمسنه سبب کندوسی اولمشدر و کیت بجانب
افراند شهزاده و کیمی اولجوانک جانبنه سوردی جوان چون دید که شاه
زاده جوان چون کوردیکه شاه زاده بنزدیک او عزم آمدن دارد انک قتنه
کلمک قصدن طوتدی نکریست و کفت اغلدی و ایتدی **بیت** انکس که مرا
بکشت با ما آمد بیشی اولکه که بنی عشقی ایله بکدکیره بنم قتمه کلدی
ما نا که دلش بسوخت بر کشتهٔ خویش بکذو که کندونک مقتولی اوزره

کوکلی یاندی یعنی عاشقننک رحم ایتدی چندانکه ملاطفت کرد اولقدرکه شهزاده
اول جوانه ملاطفت ایلدی و پرسیدش که از کجائی و اکه قندنسن دیو سؤال
ایلدی و چه نام داری و نه نام طورسن و چه صنعت داری و نه صنعت بیلورسن
جوان در قعر بحر مودت جوان محبت دریاسنک قعرنده یعنی دیبنده چنان غریق بود
انجلین غریق اولمش ایدی که مجال دم زدن نداشت که نفس اورمغه مجال طوتمدی
قدر قلدیکه شهزاده جوان بجمتک سؤالنه جواب ویروب مصاحبت ایتمکه
قادر اوله **بیت** اگر خود هفت سبع از بر بخوانی اگر خود یدی سبعی یعنی تمام
کلام قدیمی از بر اوقیه‌سن که بو قدر حفظک اوله چو آشفتی الف بی تی ندانی
چونکه عاشق اولدک الف بی تی بیلمزسن یعنی فراموش ایلیوب بیلمز اولورسن
سبع تمام مصحف معناسنه در کلام قدیمی یدی قسم ایتمشلردر جمعه کونی
اولندن سورهٔ انعامه جمعه ایرتسی سورهٔ انعامدن سورهٔ یونسه یکشنبه
سورهٔ یونسدن سورهٔ طه یه دوشنبه کونی سورهٔ طه دن سورهٔ عنکبوته
سه شنبه کونی سورهٔ عنکبوتدن سورهٔ زمره چارشنبه کونی سورهٔ زمردن
سورهٔ واقعه یه پنجشنبه کونی سورهٔ واقعه دن اخرینه دکین هر کیم بو
ترتیب اوزره کلام قدیمی ختم ایتسه و دعا ایلسه دعاسی مقبول اوله

شهزاده

شهزاده گفتا شهزاده جوانه ایتدی که با من چرا سخن نگوئی که بکا نیچون سوز
سویلمزسن که من هم از حلقهٔ درویشانم که بن دخی درویشلر حلقه سندنم
بلکه حلقه بگوش ایشانم بلکه انلرک حلقه بگوشی یعنی بنده سی ام انکه بقوت
استیناس محبوب اند کهکره محبوب یاننده اولمنک قوتی ایله از میان تلاطم
امواج محبت محبت موجلرینک تلاطمک اورتاسندن سر بر آورد و گفت
باشنی یوقاری کتوردی و ایتدی یعنی دلبری قتنده سویلمکه هر زحمت ایله
بر مقدار فرصت بولدی که تا بو وقته عشق دریاسنه غریق ایدی **بیت** عجبست
با وجودت که وجودم بماند عجبدر که سنک وجودک ایله بنم وجودم قاله
تو بگفتن اندر آیی و مرا سخن بماند سن سوزه کله‌سن و بکا سوز قاله این گفت
اول جوان بونی ایتدی و نعره‌ای بزد و بر نعره اوردی و جان بحق تسلیم کرد و جانینی
حقه تسلیم ایلدی **بیت** عجب از کشته نباشد بدر خیمهٔ دوست دوستک
خیمه‌سی قپوسنده دبلنمشدن عجب اولمز عجب از زنده که چون جان بدر آورد
سلیم عجب زنده دن که جانینی طشره نیجه سلیم کتوردی یعنی نیجه اولمکد ایلیه نجه سلیم
تعجب بونده در انده کلدرابائی نشندکه خراب پیرانه شد حسن پیران
آفت صاحب نظران شد **حکایت** یکی از متعلمان کمال بهجتی داشت تا کردلردن

بری بر حسن و بهجت کمالنی طوتر ایدی یعنی صاحب حسن ایدی بو وجهلد
دخی معنی قابلدر حسنک کمالنی طوتر ایدی یعنی حسنده حددن زیاده ایدی
و معلّم را از آنجا که حسّی بشریّت است واوستادک اولدیغی یعنی اولکه سیدی
بشریت حسیدر که انسان بالفطره حسنه مائلدر با حسن بشره او اول شاکرده که حسن
بشره سند یعنی خوب چهره سند میلی داشت بر میل طوتر ایدی نتهکم اوستادلرک
عادتیدر که محبوب شاکرده میل ایدر عتابی که زجر و توبیخ که بر کودکان
دیگر کردی اما میلی بر مرتبه ده ایدی که غیری کودکلره ایتدیکی زجر و توبیخ که ایکده
در حق او روا نداشتی اول شاکردک حقنده اندی روا و معقول طوتمز ایدی
بلکه اکه رعایت ده حرمتده مبالغه ایدر ایدی و غالب اوقات او حر یعنی سمی
بودی و اکثر اوقات اوستاد بو سوزی ایدی قطعه که ای نکته‌دان بتو شغولم
ای بهشتی روی ای بهشتی روی یعنی ای غلمان یوزلو محبوبم سکا انجلیچ
شغول دکلم که یاد خویشتنم در ضمیر می آید که کندمی الکه نیم خاطرمه کلدیگی
سکا شویله مشغول اولمشم که کندوم یاد اتکلی فراموش اتمشم ز دیدنت
نتوانم که دیده بر دوزم سکا نظر اتکدن قادر دکلم که کوزمی دکم یعنی کوز
یوممغه وگر مقابله بینم که تیر آید و کر مقابلهده کورم که اوق کلور

حاصل معنی

حاصل معنی بران سکا نظر اتمکه قادر دکلم بیت بفراغ دل زمانی نظری بماه روئی
به از آنکه چتر شاهی همه روز هاي و هوئی باری پسر کفتش که ای پسر اولوستاده ایدک
انچنانکه در آداب درسم اجتهادی سیکنی انجلیین که نیم درسم اوبرانده اجتهاد و اهتمام
ایدرسن در آداب نفسم هم نظر ومّای نفسم اوبرانده دخی بر نظر ایدرم که اکر در
اخلاقم که اکو نیم خویلرمده ناپسندی بینی که برنا معقول خوی کورسن که مرا آن پسندیده
آید که اول نا معقول خوی باکه مقبول کلمه که بر آنم مطلع کردانک افزره بنی مطلع
ایله تا بتبدیل آن مشغول شوم تا که انک تبدیلنه مشغول اولم کفت اول اوستاد
ایدی ای پسر این سخن از دیگری پرس ای پسر بو سوزی بر غیریدن سؤال ایله
که آن نظری که مرا با تست ذیرا اول نظر که نیم سکا در یعنی نیم نظرم سکا بر حالت
ایلدر که جز هنر نبینم هنردن غیری کورمزم قطعه چشم بد اندیش که بر کنده
باد بد اندیشک کوزی قویلسون یعنی چقسون اولسون عیب نماید هنرش در نظر
هنر انک کوزینه عیب کورینور زیرا عداوت کوزی ایله نظر ایدر ور هنری داری و
هفتاد عیب اما اکر بر هنرک و یتمش عیبک طوتدرسن یعنی بر هنرک و یتمش عیبک
اولسه دوست نبیند بجز آن یک هنر دوست اول بر هنردن غیرینی کورمز

شبی
حکایت یاد دارم که یار عزیزم از در درآمد یاد طورتم یعنی خاطرمده در کیچه
بنم عزیز محبوبم قپودن ایچرو کلدی چنان بی اختیار از جای برجستم که اختیاردن
اجلیین یردن سچردم که یعنی عجله ایله ایاغ اوزره قالقدم که چراغم با آستین
کشته شد که چراغم آستینم ایله یعنی اتکم ایله دپرنمش اولوب یعنی سوندی
بیت سری طیف من یجلو بطلعته الدجی کیجه ایله کلدی شول کسنک خیالی
که ظلمات انک ایله روشن اولور شگفت آمد از بختم که این دولت از کجا آمد
بختمدن باکه عجب کلدیکه بو دولت باکه قندن کلدی بنشست و عتاب آغاز
کرد محبوبم اوتوردی و باکه عتاب اتمکه شروع ایلدی بو ایله دیوب که مرا در حال
دیدی چراغ را بکشتی که بنی فوری کوردک یعنی کوردککه دم چراغی سوندردک
سببی ندر گفتم حضرت شیخ ایله ایتدم کمان بردم که آفتاب برآمد ظن ایلدم که
آفتاب طلوع ایلدی و ظریفان نیز گفته اند قطعه گر گرانی بپیش شمع آید اگرش
ثقیل که یعنی بر صقللو شمع اوکنه کلسه خیزش اندر میان جمع بکش یعنی اول
صقللو ثقیلی جمع اورتاسنده دپله ور شکر خنده ایست شیرین لب اما اگر شمع
اوکنه کلسه بر شکر کلشلو شیرین لب یعنی زیبا دلبر اولسه آستینش بگیر و شمع بکش
اول محبوبک یکنی طوت و شمعی سوندر حکایت یکی دوستی را مدتها ندیده بود
بکد

بر کسه محبوبنی نیجه زماندن کورمش ایدی کفتا اولکسه حین ملاقاتده اکا ایتدی
کجایی که مشتاق بوده ام قنده سن که مشتاق اولمشم گفت محبوبی اکا ایتدی مشتاقی
به ملولی کوره سی مشتاق اولمق یکدر چوق کوروب ملول اولمقدن مثنوی دیر
آمدی ای نگار سرمست کیچ کلدک ای عالی جناب نگار زودت ندهم دامن از دست
سنک دامنکی الدن تیز ویرمزم یعنی سنی یقنده کتمکه قومزم زیرا اشتیاقم سکا حددن
زیاده در معشوقه که دیر دیر بینند محبوبی که کیچ کیچ کوره لر یعنی دائما ملاقاتده
اولمیه لر آخر کم از آنکه سیر بینند آخر اندن کمیدر که اول معشوقی طویجه کوره لر
یعنی ملول اوله جق کوره مکدن گاه گاه کوروب اشتیاق افزون اولمق اولیدر
کو یا بیت اول عاشق جانبندن بیت ثانی معشوق جانبندندر نکته شاهد که
با رفیقان آید محبوب که رفیقلری ایله عاشقنی زیارت اتمکه کلور بجفا کردن
آمده است یعنی عاشقنه جفا اتمکه کلمشدر بحکم آنکه اول سبب ایله که از غیرت
و مضادت خالی نباشد غیرتدن و ضد لشمکدن یعنی عاشقنه مخالفتدن خالی اولمز
شعر اذا جئتنی فی رفقة لتزورنی رفیقلک ایله قچان سن بنی زیارت اتمکه کلدک سن
وان جئت فی صلح فانت محارب اکرچه صلح اتمکه کلدک اما سن ینه جنک ایدیجیسن
زیرا مخالفت ایلرسن قطعه بیک نفس که برآمیخت یار با اغیار برنفسده که یار

رقیب سوزینه موافقی اولمق کا تعیبنک سببی

بيفنده كه يار اغيار قوشدى بس نماند كه غيرت وجود من بكشد چوق قلمدى كه غيرت
بنم وجودمى دپليه يعنى غيرت بنى هلاك ايليه بخنده گفت كه من شمع جمعم اى سعدى
محبوبم بو سوزى اشتدى كلمك ايله ايتدى كه بن جمعك شمعيم يعنى بن كمسنك مخصوص
دلبرى دكلم اى سعدى مرا ازان چه كه پروانه خويشتن بكشد باكه اندن نه غم پروانه
كندوسنى ديد حكايت ياد دارم كه در ايام پيشين ياد طوتدم كه گچمش زمانده يعنى
خاطرمده در كه جوانلق عالمنده بو حكايت حضرت شيخك كندو سركذشتيدر من ودوستى
بن وبر محبوب يعنى بن بر محبوب ايله چون دو مغز بادامم در پوستى بر قبقده حاصل اولمش
ايكى بادام ايچى كبى يعنى ايكى ايچلى بادام كبى صحبت داشتم مصاحبت طوتر ايدوك
ناگاه اتفاق سفر افتاد ناگاه اول محبوبه سفر اتفاق دوشدى پس از مدتى كه باز آمد
بر مدتدن صكره كه اول محبوب كيرو كلدى عتاب آغاز كرد باكه عتابه تمكه شروع
ايلدى بويله ديو كه درين مدت قاصدى نفرستادى كه بو مدتده يعنى بو قدر زمان
گچديكيه باكه بر قاصد كوندرمدك كه سنك صحتكى بلوب خرم اوله قدرسن دخى
بنم احوالمى نيجه ايدوكنى معلوم ايدييدك گفتم حضرت شيخ ايدر اكا ايتدم دريغ آمدم
كه ديدۀ قاصد بجمال تو روشن گردد باكه حيف كلدى كه قاصدك كوزى سنك
جمالك ايله روشن اوله وقتى محروم باشم وبن محروم اولم قطعه يار ديرينه

واگر

وا گر زبان توبه سدم اى قديم يار يعنى اى قديمدن بنم محبوبم اولن باكه زبان ايله
توبه ويرهم بنى ترك ايله ديو كه مرا توبه بشمشير نخواهد بودن زيرا باكه قليج ايله
توبه اولمه كركدر يعنى بنى ترك ايله يوخسه سنى هلاك ايدرم ديرسك اول قابل
دكلدر كه سنى ترك ايليم رشكم آيد كه كسى سير نخواهد بودن كيم وديم كه باكه
رشك كلمز زيرا كمسه سكا نظر اتمكه اولمه كركدر حكايت دانشمندى را ديدم بر عالمى
كوردم محبت شخصى گرفتار بر كمسنك محبتنه كرفتار اولمش جور فراوان بردى عالم
اول محبوبدن واغر جور ايلر ايدى وتحمل بى كران كردى ونهايتسز تحمل ايلر ايدى
بارى بطريق نصيحتش گفتم حضرت شيخ ايدر بر كرت بن اول كمسه نصيحت طريقى ايله
ايتدم دانم كه ترا در محبت اين منظور علتى نيست بيلورم كه سكا بو محبوبك
محبتنده بر علت يعنى غرض نفسانى يوقدر وبناى محبت بر ذلتى نيست ومحبت بناى
بر خطا يعنى شهوت پرستلك افردر دكلدر باوجود اين معنى بو معنينك وجودى
ايله يعنى چونكه حال بويلدر لايق قدر علما نباشد علمانك قدرنه لايق اولمز
خود را متهم كردن كندوسنى نامشروع ايله متهم ايلمك وجور بى ادبان
بردن وادبسزلرك جورينى التمك كه ورا خويده گفت اول عالم ايتدى اى يار
دست عتاب از دامن روزگارم بدار اى دوست عتابك النى بنم روزگارم

اتكندن

بكا غيرت كلور كه بر كيمسه سكا [illegible] ايده
بازگويم نه كه كس سير نخواهد بودن
٩

طوت یعنی باکه عتاب ایلمه که بار ما که نیچه کره برهن مصلحت که تو کویی
بو مصلحتده که سن دیرسن اندیشه کردم فکر ایلدم صبر بر جفای او سهلتر
نماید انک جفاسی اوزره صبر ایلمک آسانرک کورینور که صبر از وی که اول محبوبدن
صبر ایلمک یعنی انک جمالی مشاهده سندن صبر اتمکدن جفاسنه صبر اتمک آسانرک
کلور که حکیمان گفته اند که عاقلان ایتمشلردر دلبر مجاهده نماید جفا
و مجاهده اوزره کوکل قومق یعنی تحمل ایلمک آسانترست اسانرکدر
که چشم از مشاهده بر گرفتن که انک جمالی مشاهده سندن چشم یومق
طوتمقدن یعنی نظر ایلمکدن **مثنوی** آنکه بی او بسر نتواند برد اول کمسه که
اننسز عمری باشه التمک ممکن اولمیه یعنی انک مشاهده سندن جدا اولمقده علم اضطراب
والم لازم کلنه گر جفایی کند بباید برد انجلیین کمسه اگر جفا ایده التمک گرک یعنی
جفاسنه تحمل اتمک گرک هر که دل پیش دلبری دارد هر کیمکه کوکلنی بر دلبره قتنده
طوته یعنی عاشقلره ریش در دست دیگری دارد صقلنی غیری کمنک النده طوتمش
غیردن مراد بونده محبوبدر آهوی پالهنگ در گردن بو بینده پالهنگی اولان آهو
نتواند بخویشتن رفتن کندو اختیاریله مراد اتدوکی یره کیتمکه قادر اولمز زیرا
مانع وار در دوزی از دوست گفتمش زنهار بر کون دوستدن بنده دوستم

زنهار

زنهار دیدیم یعنی الامان سندن که باکه بو قدر جفا ایلرسن دیدیم چند اینان دفتر کردم استغفار
اوسن لک ایتدیم دیعی اول کوندنبری نه قدر استغفار تدم نکند دوست زنهار از دوست
عاشق معشوقندن زنهار ایلمز بلکه انک جمیع جفاسنه تحمل ایدر دل نهادم بر اجبه خاطر اوست
چونکه بو یلده بن دخی کوکل قودم اولندرا اوزره که انک خاطری و اراده سیدر یعنی محبوبک
رضاسی اوزره اولدم هر نه ایدرسه اتسون گر بلطفم بنزد خود خواند اگر دوست لطف
ایله بنی کندو قتنه اوقیه وفا ایلیه ور بقهرم براند او داند اگر قهر ایله بنی قتندن سوره
و جفا ایلیه اول بلور هر کن مخالفتم یوقدر **حکایت** کند غنفوان جوانی جوانلق اولنده
چنانکه افتد انجلیین که دوغر و دانی دخی بیلور سن باخوش پسری برخوش پسر یاخود
برخوش پسر ایله دیککولنه سری و سری داشتم در سری و سر طوتدم یعنی بر ذیبای لره
محبت ایتدم بحکم آنکه اول سبب ایله که حلقی داشت او پسر بو غاز طوتی ایدی
طیب الادا ادا سی لطیف یعنی خوش آوازی وار ایدی وخلقی دخی اول پسر بر ذات
طوتی ایدی کالبدر اذا بدا ایک اون دوردی کبی قچان ظاهر اولسه یعنی اول
پسرک حسنی چهره سنده که بدر منیر کبی کروفر ایدی **بیت** آنکه نبات عارضش
آب حیات میخورد اول محبوبکه انک عارضنک نباتی آب حیات ایچردی که شکرش
نظ کند هر که نبات میخورد اول محبوبک لبنه نظر ایلسون هر کیمکه شکر یر زیرا

لذتدن

برمقداریله مشابه اولسه اولور اتفاقا بخلاف طبع اتفاقا یعنی طبیعتمه مخالف ازو حرکتی دیدم

اول پسردن بر حرکت کوردم نپسندیدم که آنی بکنمدم دامن ازو درکشیدم اول پسردن

دامنمی چکدم یعنی انک ایله اولان مصاحبت واختلاطی ترک ایلدم ومهرهٔ مهرش

برچیدم واول پسرک محبتی بوجقنی دیدم یعنی اندن تعلق کیدردم وگفتم دخی اول پسره

ایتدم بو حکایت شیخک کندو سرکذشتیدر بیت برو هرچه میبایدت پیش گیر یعنی

هرنه که سکا کرک اوکا طوت یعنی شمدنصکره هرنه ایلرسک ایله که سکا مانع اولم سرما

نداری سر خویش گیر بزم باشمزی طوتمزسن کندو باشکی طوت یعنی بزه موافقت و متابعت

ایلمزسن ایله باشنی قوشمز سنر وار اولان که ایله باشی قوشی شنیدمش

میرفت ومیگفت حضرت شیخ نور الله مرقده ایلر اشتدمکه اول پسر کیدر ایدی

و ایدر ایدی بیت شب پره گر وصل آفتاب نخواهد یعنی اکر آفتابک وصالنی طلب اتمز

رونق بازار آفتاب نکاهد آفتابک بازار رونقی و لطافتی اکسلمز این بگفت

وسفر کرد اول پسر بو سوزی ایتدی وسفر ایلدی وپریشانی او در من اثر کرد و اول

پسرک پریشانلغی بنده اثر ایلدی شعر عربی فقدت زمان الوصل والمرء جاهل بن

وصال زمانني يتردم حال بوکه کشی بیلمیجیدر بقدر لذیذ العیش قبل المصائب

لذیذ عیشک قدرنی مصیبتلردن اوک بیت باز آی ومرا بکش که پیشت مردن

کیمو کل و بنی ایلد زیرا سنک اوکلده اولمک خوشتر که پس از تو زندگانی کردن که سنک

فراقکده سندن صکره دیرلک اتمکدن امّا شکر و منّت خدایرا عزّ وجلّ امّا جلیل و تعالی

الله شکر و منّت که پس از مدتی باز آمد که بر زماندن صکره اول محبوبم کیرو کلدی

آن حلق داودی متغیّر شده اول داودی بوغاز یعنی اول لطیف آواز متغیر اولمش و جمال

یوسفی بزیان آمده و اول یوسفی جمال زیانه کلمش یعنی کیتمش و بر سیب زنخدانش و اول محبوبک ٣

سیب کبی لطیف ذقنی اوزرنده چون به گردی نشسته ایوا کبی بر تغز اوتورمش یعنی تازه

خطی کلمش و رونق بازار حسنش شکسته و انک حسنی بازارینک رونقی صنمش یعنی اول کلی

کبی لطافتی قلمیوب کتمش و توقع که در کنارش کیرم امید ایلدیکی ایدی که اول کلکی کبی کنارمده

طوتم یعنی درآغوش ایدوب انک ایله معانقه و مصافحه ایدیم کنار کرفتم امّا کنار

طوتدم یعنی کنار جزدم وگفتم دخی ایتدم قطعه آن روز که خط شاهدت بود

اولکونکه سنک شاهد و لطیف خطک وار ایدی یعنی محبوب ایدک صاحب نظر از نظر

براندی صاحب نظری سنک غروری ایله نظر کدن سوردک یعنی ترک ایلدک امروز

بیامدی بصلحش بو کون اول صاحب نظر ایله صلح اتمکه کلدک کش فتحه وضمه برفشاندی

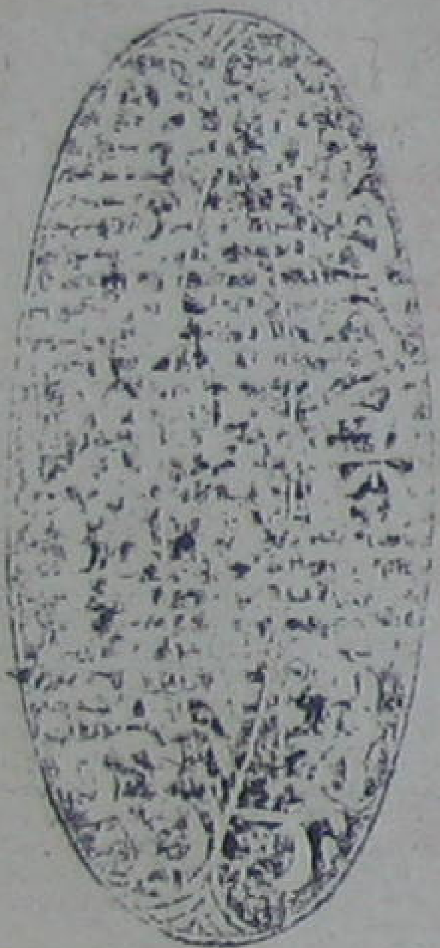
حال بوکه شمدی اول خطک فتحه وضمه صاچدک یعنی صقلک کلدی اوکلی کبی نازنین لکنک

استرسک مثنوی تازه بهارا ورقت زرد شد ای تازه بهار سنک ورقکک زردی اولدی

یعنی حسنک کلی صولکدی یک منه که آتشی سارد شد چولک قوهد نیرانم آتشم
سرد اوکد یعنی بن ناز و شیوه ایلمه که سکا میلم قالمدی چند جوابی و تکبر کنی
نیچه بر صالنورسه و نیچه بر کبر ایدرسه دولتی یا دینه تصور کنی بلدر داغ دولتی
یعنی دولتکی حسنی هنوز باقی تصور ایلرسه اول خود زائل اولمدی بیشی کسی ره که
طلبکار نیست ناز بران کن که خریدار تست اولکمسه اغنده یعنی اولکسه ناز
ایله سنک مشتریکدر قطعه سبزه در باغ گفته اند خوش نست ایتمشلردر که باغده سبزه
خوشدر داند آنکس که این سخن گوید مصراع اولدر واد نه ایدوکنی اولکمسه
بیلور که بو سوزی دید یعنی از روی دلبران خط سبز یعنی دلبرک یوزنک
تازه خطی دل عشاق بیشتر جوید عاشقلرک کوکلنی زیاده رک استر بوستان تو
کند نازارست اما سنک بوستانک یعنی یوزک برکتد نالکه بس کی مر کنی
همی روید زیاده که قویه سز یعنی هر نه قدر که یولرسه کیرو متصل بتر قطعه
تو بار رفته چو آهو سن بلده آهو کبی لطیف کتمش ایدی یعنی آهو کبی لطیف
و مقبول ایدک کورن میل ایدر ایدی انسال بیاسدی چو یوزی اما بویله
ب بادس کبی کلدک که صقلک کلمک ایله کورنز سندن نفرت ایدر لر سعدی
خط سبز دارد سعدی تازه خطی یعنی تازه خطی کلشی دلبری دوست طوتر محبت

ایدر

ایدر نه مهر الف جوال نغزی اول محبوبه دوست طوتر که صقلک هر برقلی جوال
نغز کبی که اندن عشاقه نفرت حاصل اولور قطعه گر صبر کنی ور بکنی سوی
بناگوش اگر بو حاله صبر ایدرسن که بناگوشک موینی یولمیه‌سن اگر بو حالده ایتمیوب
بناگوشک موینی یولرسن این دولت ایام نکوئی بسر آید البته بو کوزلک زمانی نینک
دولتی باشه کلور یعنی غایت بولور گر دست بجان داشتمی همچو تو بر ریش

اگر جانمه قدرت طوتیدم سن صقلک اغزه طوتدوغک کبی یعنی سنک صقلک
حکمک کچدوکی کبی بنم جانمه حکمم کچیدی نگذاشتمی تا بقیامت که بر آید
قومز ایدیم کم قیامت دکی جانم یوقاره کله یعنی چقه اما سن قادرسن بس نه
سببدن قراشی ایتمزسن قطعه سؤال کردم و گفتم جمال روی ترا اول محبوبه سؤال
ایلدم و ایتدم سنک یوزک جمالنه یعنی کوزل یوزکه چه شد که مورچه
بر گرد ماه جوشیده است نه حال اولدیکه ایک اطرافنه قرنجه‌لر
قینمشلر یعنی ماه کبی لطیف عذارک اطرافنه خط کلمشلر بخندید و گفت
ندانم چه بود رو یم را کلمک ایله ایتدی بیلمم یوزمه نه حال اولدی مگر بماتم
حسنم سیاه پوشیده است و اریسه حسنم ماتم ایله یعنی حسنم ماتمندن اوتری
یوزم سیاه کیمشلر نتکم ماتم زده لر کرک عادتیدر حکایت یکی از شعرای بغدای

که کسی با شاه دعوی در خلوت نشسته بر که برای یعنی محبوب ایله خلوتده
تنها اوتورمش اولسه و درها بسته و رقیبان خفته و قپولر بغلنمش و قپولر
اویومش اولسه و نفس طالب و شهوت غالب و اول وقت نفس وارده طالب
و شهوت و آرزو غالب اولسه حال بو که مانع دخی یوغیسه چنانکه عرب
گوید انجلین که عرب ایدر الثمر یانع خرما ایرشمش یعنی تمام لطیف و لذیذ
و الناطور غیر مانع دخی باغبان مانع اولمیه هیچ باشد که بقوت پرهیزکاری
هیچ اولمیه او کمسه پرهیزکارلک قوتی ایله از دیو بسلامت بماند اول
محبوبدن سلامت ایله قاله انک و هالنه ایریمیه کفته اول عالم ایدی اگر از ماه
رویان بسلامت بماند اگر او کمسه ماه رویلردن سلامت ایله قالسه و اول فعله
خاطرنه کتورمیه از بد گویان نماند البته بد گویلردن سلامت ایله قالمز آنی ذکر ایتمش
اغتشدردیلر **شعر** و ان سلم الانسان من سوء نفسه اگرچه انسان کندو
نفسنک قباحتندن سالم اوله یعنی نفسنه تابع اولوب هرگز نامشروع اتمیه
فمن سوء ظن المدعی لیس یسلم لیکن مدعینک قباحتندن سالم دکلدر **بیت**
شاید پس کار خویشتن بنشستن نمکنده کندو ایشی اردنجه اوتورموق
یعنی جمیع نامشروعدن فراغت ایلمک لیکن نتوان زبان مردم بستن **حکایت**

بغدادی ستوریلردن برینه پرسیدند سؤال ایلدیلر که ما تقول فی المرد که اوغلان حقنده
نه دیرسن گفت لا خیر فیهم اول ستور جواب ایدی اصلا انلرده خیر یوقدر مادام احدهم
لطیفا زیرا مادام که انلرک بری لطیف و مقبول اوله یتخاشن خشونت ایدر
فاذا خشن بتلاطف واما قچان خشن اولسه ملاطفت ایدر یعنی تا خوب
و لطیف اند درشتی میکنند یعنی مادام که انلر خوب و لطیفلردر ایریلک ایدرلر
و چون درشت شوند و چون درشت اولدلر چنانکه بکاری نیایند انجلین
که برابیشه یراییدلر یعنی بوس و کنار قابل اولمیه لر تلطف کنند و دوستی
نمایند اول وقت تلطف و ملایمت ایدرلر و دوستلق و محبت کوسترلر
قطعه اوغلان که خوب و شیرینست یا لک یعنی اول وقت که خوب
و شیرین در تلخ گفتار و خوی تند بود آجی سوزلو و نامعقول خویلو اولور که دایم
حسننه مغرور اولور چون بریش آمد و بلعنت شد اما چونکه اوغلان ریش
کلدی و لعنت ایله اولدی یعنی صقالی کلمک ایله خلقک محبت والتفاتندن
دور اولدی که کمسه انکه رعایت و اعتبار اتمز اولدی و درآمیزد و جوی بود
اول حالده خلقه قاتشیجی و محبت ایستیجی اولور یعنی هر کس ایله اختلاط ایدوب
کندی سوکدرمک استر **حکایت** یکی را از علما پرسیدند عالملردن برینه

سؤال ایلدیلر که

طوطی را با زاغی در قفس کردند بر طوطی بر زاغ ایله بر قفسده ایلدیلر طوطی از

قبح مشاهده او طوطی زاغک مشاهده سی قبحندن مجاهله پیری زحمت ایلدی ایدی

و میکفت دخی ایدر ایدی ای چه طلعت مکروهست بو نه مکروه طلعتدر و هیئات

ممقوت و بغض اولنمش هیئاتدر که هرکز کمسه حظ اتمز و منظر ملعون و لعنت

اولنمش منظردر که هرکز کمسه اکا محبت ایله نظر ایلمز و شمائل ناموزون و ناموزون

شمایلدر یا غراب البین ای غراب البین یا لیت بینی و بینک بعد المشرقین

نولیدی سنک ایله بنم اره‌مزده اکی مشرق ارالغی اولیدی یعنی شرقله غرب

تعبیرده اولیدیم قطعه علی الصباح بروی تو هر که برخیزد علی الصباح هر کیمکه

سنک یوزکه قالقه یعنی هر کیمکه علی الصباح خوابدن قالقدقده سنک

یوزکه کوره صباح روز سلامت بر او مسا باشد سنک شآمتکدن سلامت

کونک صباحی انک افزرینه مسا اولور او لکون انک اشی هرکز راست

کلمز بد اختری چو تو در صحبت تو بایستی سنک صحبتکده سنجلین

بر بد اختر کرک ایدی ولی چنانکه تو یی در جهان کجا باشد اما انجلین

سنسن جهانده قنده اولور یعنی قباحتده و خباثتده جهانده سکا مشابه

کمسه یوقدر عجبتر انکه عجبرک اولکه غراب نیز غراب دخی از مجاورت طوطی

بجان آمد

بجان آمد بو طوطینک قوکشولغندن و مصاحبتندن جانه کلمش ایدی

یعنی نیایه مضطرب اولمش ایدی و دستهای تغابن بر یکدیکر همی مالید و

حیرتندن زیان التدینی بر بری افزره سورر ایدی و میکفت دخی ایدر ایدی

این چه بخت نکونست بو نه منعکس بختدر و طالع دون و الحق طالع

و ایام بوقلمون یعنی متغیر و بر حال افزره اولمیجی زمانه لایق قدر من

آنستی بنم قدرمه لایق اول ایدی که با زاغی که کندو جنسمدن بر زاغ

ایله بر دیوار باغی بر باغ دیواری افزره خرامان همی رفتمی صالنرق

کیدیدیم بیت پارسا را بس اینی قدر زندان صالحه بو قدر زندان یتر

که بود در طویله رندان که لوندلرکه هم طویله سی اوله یعنی انلر ایله

مختلط اوله بیت پاک خواهم زدن این دلق ریایی چکنم در صحبت

ناجنس عذابیست الیم تا چه کنه کرده ام عجب نه کناه ایلمشم که روز کادم

بعقوبت آن که روز کار بنی انک عقوبتی ایله یعنی اول کناهندن اوتری

بلکه عقوبت اتمک ایچون در بند صحبت چنین ابلهی بو نجلین

بر ابلهک صحبتی سلکنده که خودرای که اول ابله خودرای و ناجنس

یاوه درای و ناجنس و هرزه کویدر چنین بند بلا مبتلا کرده است بو نجلین

بلا بند شده کرفتار اولمشلر قطعه کس نیاید بپای دیواری شول دیوار
دبینده کمسه کلمز که بر آن صورتت نکار کنند که اول دیوار اوزره
سنک صورتکی نقش ایدهلر کر کرانی در بهشت باشد جای اکر سنکا
جنت اولسه یعنی جنته کیرسک دیکران دوزخ اختیار کنند
غیریلر صورتکی کورمکدن اوتری جهنمی اختیار ایدرلر این مثل
بدان آوردم بو مثلی اول سبب ایله کتوردم تا بدانی تا بلسن
که صد چندانکه دانا را از نادان نفرتست که یعنی اول قدر که عالمک
جاهلدن نفرت واجتنابی واردر نادانرا از دانا وحشتست جاهلک
عالمدن یعنی اولقدر وحشت واحترازی واردر قطعه زاهدی در سماع
رندان بود رندلر سماعنده بر زاهد وار ایدی زان میان کفت
شاهدی بلخی اول آرادن بلخلو بر محبوب اول زاهده ایتدی کر ملولی
ز ما ترش منشین اکر بزدن ملول و بیحضور ایسک ترش روی ودیشاق
اوتورمه که تو هم در میان ما تلخی زیرا سن دخی بزم آرامزده
آجی سن یعنی سن بزدن نیجه حظ آلمز ایسک بز دخی سندن اویله حظ
آلمزز رباعی جمعی چو کل و لاله بهم پیوسته بر جمع کل و لاله کبی بری

بیند

بیند اولاشمش یعنی منتظم اولمش تو هیزم خشک در میانشان
رسته سن قوری هیزم سن اورته لرنده کبی انلرک اورته لرنده بتمشسن
که اصلا یقشمزسن چون باد مخالف و چو سرما ناخوش بی
نسبت سنه حظ اولنمز یل کبی مخالف و صوق کبی ناخوشسن چون
برف نشسته و چو یخ بسته بهم اوره تاوزی قار کبی برورت
ایله اوتورمشسن و بوز کبی طوکمشسن یعنی منقبض سن حکایت
رفیقی داشتم که سالها باهم سفر کرده بودیم بر رفیقم وار ایدی
که نیجه ییللردن بری ایله سفر ایتمش ایدک و بی کران حقوق صحبت
ثابت شده و نهایتسز مصاحبت و دوستلق حقلری مابینمزده
ثابت اولمش ایدی آخر بسبب نفعی اندک آخر براز جزئی فائده
سببیله آزار خاطر من روا داشت بنم خاطرمی انجیتمکی روا کوردی
دوستی سپری شد اول سببدن دوستلق تمام اولدی و با این همه
دخی بو دیدکلرمز مخالفت ایله از هر دو طرف دلبستکی بود ایکی طرفدن بیله
بیله محبت وار ایدی بحکم آنکه اول سبب ایله که شنیدم ایشتدم
روزی دو بیت اشتدم که بر کون ایکی بیت از سخنان من بنم سوز

لرمده

ده مجمعی همی گفتند بر مجمع ایتدیلر **قطعه** نمکدانش چو شکر آید بخنده نمکین
نیم محبوبم چونکه نمکین خنده یه کلد یعنی طتلو طتلو کلد نمک ذیابی کند بر جراحت
دل ریشان محو حکاک یعنی دل ریش عاشقلرک یاره سی افزده نمک زیابی ایدر
مناسبتی ایله نمک ذکری لطیفدر حاصل معنی نیم محبوبم چونکه بو حالت ایله تبسم
کلد عاشقلرک محبت و شعرینی زیاده ایدر چه بودی از سر زلفش بدستم
افتادی قولیدی اگر انک زلفی اوجی نیم الدم دوشیدی یعنی الده کریدی
چو آستین کریمان بدست درویشان کرعکلک یکی درویشلک الند
دوشدو که کبی طایفه دوستان بر بلوک دوستلر بر لطف ایله سخن
بو سوزک لطفی افزوده کلدیلر بلکه بر حسن سیرت خویشتن بلکه کندولرنک
حسن سیرت افزده کواهی دادن بودند طانقلق ویرمشی ایدیلر واو هم
کدیان و اول دوست دخی افلاطن سبالغه کرده بودی اول بیتک
لطفی مدحنده سبالغه ایلمشی ایدی وز فوت صحبت قدیم تأسف خورده
و صحبت قدیمک فوتنه افزده تأسف و حسرتینی ایک و خطای خویشتن
اعتراف نمودی و اول دوست کندو نک خطاسنه اعترافی کوسترمشی
ایدی معلومم کرده کد از طرف او رغبتی هست حضرت شیخ ایدر معلومم اللیم که

انک

انک طرفندن دخی بر رغبت وار ابیات بیتها فرستادم بو بیتک کوندردم
و صلح کردم دخی صلح ایلدم **قطعه** ده سار ابر میان عهد و وفا بود
بنم اورتامزده عهد وفا یوغمی ایدی جفا کردی و بدمهری نمودی
عاقبت عهد و وفایی ترک ایدوب باکه جفا ایلدک و محبت سزلک
کوستردک بیکبار از جهان دل بکندم بستم بالکلیه جهاندن کوکلمی سکا
بغلدم ندانستم که بر کردی بزودی بلمدم که تیزلک ایله کیرو دونر
هنوزت کر سر صلحست باز آی هنوز اکر سکا بنم ایله صلح ایلمک هوسی
وار ایسه کیرو کل کز آن محبوبتر باشی که بودی اندن محبوبک اولورسن
حکایت یکی را از صاحب جمال در گذشت بر کمسه نک بر صاحب جمال
عورتی وار ایدی کچدی یعنی وفات ایلدی و ماتی زن فاول عورتک
اناسی پیره زن فرتوت بود بو نامشی قری ایدی بعلت صداق کابین
سببی ایله در خانه متمکن بماند اولکسنک خانه سنده متمکن قالدی
زی از مجاورت او بجان رنجیدی وفات ایلدن عورتک اوری انک مادرنک
مصاحبتندن جان ایله انجنور ایدی یعنی حددن زیاده بیحضور اولور ایدی
و بحکم صداق و کابین سببی ایله از مجاورت او چاره ندیدی انکله قونشلقدن

جای کورمز ایدی یعنی خلاص ونجاته مجال بولمز ایدی مگر اینکه بلطائف بو طائفه نک
یعنی دوستلرندن بری گفت ایتدی چگونهٔ در فراق یار عزیز یارک
یعنی زوجه‌نک فراقنده نیجه‌سن گفت اولکه ایتدی نادیدن زن بر من
چنان دشوار نمی آید که خوشدامنی کورمک باکه انگلین دشوار و مشکل گلمز که عورتک
اناسنی کورمک یعنی خاتونک فراقندن والده سنک وصالی باکه مشکل کلور
مثنوی گل بتاراج رفت و خار بماند گل تاراجه کتدی وخار قالدی گنج بر
داشتند و مار بماند گنجی مال الدیلر یعنی الدیلر و ایلان قالدی دیده بر تارک
سنان دیدن کشی کوزینی کوندرک دیبسی اوزره کورمک یعنی کوزی چقمق
خوشتر از روی دشمنان دیدن دشمنک یوزنی کورمکدن خوشترکه واجبست
از هزار دوست بریدن بیک دوستدن کسلمک واجبدر تا یکی دشمنت نباید
دید تاکه سکا بر دشمنی کورمک کرکمیه یعنی بر دشمنکی کورمک ایچون حکایت
یاد دارم که در ایام جوانی یاد طوتارم که جوانلق ایامنده گذر داشتم بکویی
بر محلیه گذر طوتر ایدم یعنی محبوبک محله‌سنی طواف ایدر ایدم ونظر داشتم
بماه رویی وبر آی یوزلویه نظر طوتر ایدم یعنی عاشق اولمش ایدم در تموزی
اتابر تموزده طواف ایدر ایدم کوی جانانی که حرورش آب دهان بجوشانیدی

که اول

که اول تموزک کیجه ایله اسی اسیلی دهانک صوینی یعنی تکرکینی قوریدر ایدی
وسموم شی مغز استخوان بجوشانیدی واول تموزک کوندزی اسی اسیلی استخوانک
ایلکنی قینادر ایدی از ضعف بشریت آدمیلک ضعفندن وخلق الانسان
ضعیفا تاب آفتاب هجیر اویله آفتابنک حرارتنه طاقت نیاوردم طاقت کتورمدم
التجا بسایه دیواری کردم بالضروری بر دیوارک سایه سنه التجا ایلدم مترقب که
کسی زحمت حر تموز یعنی مترقب ومنتظر ایدم که بر کمسه تموزک حرارتی زحمتنی
از من بنده ببرد کسه وبابی فرو نشاند وبر صووق صو ایله اشغه اوتوره یعنی کیده
ناگاه از تاریکی دهلیز خانه ناگاه خانه دهلیزنک قره کولکندن روشنایی
بتافت بر آید کلوب کوردم یعنی بر جمال کوردم که زبان فصاحت از بیان صباحت او
انک حسنی بیانندن عاجز بماند عاجز قالور چنانکه در شب تاریک تجلیی که لیل
مظلمده صبح بر آید صبح طلوع ایدر یا آب حیات از ظلمات بدر آید یا خود آب حیات
ظلماتدن طشره کلور اول محبوبک کوزلری بهار بوکه بکزر ایدی قدحی برف آب
در دست گرفته بود بر قدح قارلو صو النده طوتمش ایدی وشکر در آن ریخته واندر
شکر دوکمش ایدی وبعرق در آمیخته واعرق ایله قرشدرمش ایدی یعنی گلاب
ایله تعبیه اولنمش شکر شربتی کتوردی ندانم بگلابش مطیب کرده بود یا نم

اول شربتی فی الحقیقه کلاب ایله می مطیب ایلمش ایدی یا قطره نمند از گل روی ترش

کران چکیده یاخوی انک گل کبی لطیف یوزندن اول شربته بر قدح می طاملمش ایدی

فی الجمله شراب از دست نکارین بستدم محصل کلام شربتی اول نکارینک الندن

الدم و بخوردم یعنی نوش ایلدم و غم گذشته از سر گرفتم و گچمش غمی باشدن

طوتدم گویا که آب حیات ایچلدم شعر ظماء بقلبی لا یکاد یسیغه برعطشی

وار در بنم قلبمده که قریب اولمز یعنی ممکن دکلدر که اول عطشی ازاله ایلیه رشف

الزلال ولو شربت بحورا زلالک رشفی یلکده بحرلر ایچرسمده بنم عطشمی کیدرمز

قطعه خرم آن فرخنده طالع را که چشم حتم و سرور اول مبارک طالعلو کدانک

گوزی بر چنین روی افتد هر بامداد هر صباح بو نجلین بر جمیل یوزه اوغره

روشنده مست می بیدار گردد نیم شب شراب سرخوشی اولن نصف اللیلده

بیدار اولمز مست ساقی روز محشر بامداد لیکن ساقینک مستی اولن یعنی

محبوب حقیقی نک شرابی ایله مست اولن قیامت گوننده صباحاو یانور

یعنی شراب عشقک سکرنده غایت یوقدر مادامکه حیاتده در بو عجله دخی

سعنی قابلدر محبوبک عشقی شرابی ایله مست اولن قیامت گوننک صباحی

بیدار اولمز حکایت سالی سلطان محمود خوارزم شاه بر ییل خوارزم شاهی سلطان

محمود

محمودی با ملک خطا خطا پادشاهی ایله برای مصلحتی بر مصلحت ایچون صلح اختیار کرد

صلح اختیار ایلدی بجامع کاشغر در آمدم حضرت شیخ ایدر کاشغر جامعنه کلدم

یعنی ایچری کیردم پسری دیدم انده بر پسر کوردم در خوبی خوب لقده بغایت

اعتدال و غایت جمال اعتدالک غایتنده و جمالک نهایتنده چنانکه

امثال او گفته اند انجلیین که انک امثالی محبوبلر حقنده ایتمشلردر رباعی

معلمت همه شوخی و دلبری آموخت معلمک سکا دوکلی شوخلق و دلبرلک

اوکرتدی جفا و ناز و عتاب و ستمگری آموخت عاشقه جفا و ناز و دخی عتاب

و ستمکرلک ایتمک اوکرتدی که بو فنده عجب اوستادسن من آدمی بچنین شکل

و خوی و قد و روش بن ادم اوغلانی بو نجلین خوب شکلده و لطیف خویده

و موزون قدده و رعنا روشده رفتارده ندیده ام مکر این شیوه از پری آموختی

کورمشم وار دیسه بو شیوه یی پریدن اوکرندی که شیوه یه بو و تبدن ماهر در

که بو مقوله شیوه آنجق پریده اولور بیت که نازی کمی عشوه کهی لطف و کهی

جور غیر از تو چه داند دلبری این همه فنها مقدمه نحو زمخشری که در دست

داشت زمخشرینک نحو رساله سنی اول پسر النده طوتمش ایدی و همی خواند ضرب

زید عمرا و اول رساله دن بو تر کیبی اوقور ایدی و کان المتعدی دخی ضرب

ضرب سعدی وعمراً سعدی اولدی یعنی عمرو مفعول به واقع اولدی گفتم حضرت شیخ
ایدر چونکه اول پیردن بونی اشتدم سبب مصاحبت اولسون ایچون لطیفه ایله
اکرام ایتدم خوارزم وختا صلح کردند ای پسر خوارزم ایله ختا پادشاهی
صلح ایلدید وزید عمرورا همچنان خصومت باقیست وزید ایله عمرونک
یعنی اوقلکی کبی خصومت باقیدر بخندید پس چونکه بندن بو لطیفه یی اشتدی
تعجب ایدوب کولدی و گفتا مولدم پرسید ومولدمی صوردی گفتم از خاک شیراز
اول پیر ایتدی از سخنان سعدی چه یاد داری شیخ سعدینک سوزلرندن
نه یاد طوتارسن گفتم حضرت شیخ ایدر اول پیره ایتدم قطعه بلیت بنحوی
یصول علی غضباً بی ستلا اولدم بر نحوی قوتیله محبوبه اما ایله محبوبکه حمله ایلر
نتم اونزد منه غضب ایدیجی اولدوغی حالده علی کلخیر کزید فی مقابلة العمرو
زیدک حمله اتمسی کبی عمرو مقابله سنده علا جرّ ذیل لیس یرفع راسه اتکنی
چکیجی اولدوغی حالده یوروکه اول محبوب باشنی یوقاری قالدرمز دیکلدر
یعنی متکبرلک کبی کبر و نازایله یورر باشنی قالدرر دیکلدر یعنی متکبرلک کبی
ناز ایله یوردر باشنی قالدرب کسیه التفات ایلمز وهل یستقیم الرفع من عامل الجر
ومهرکز رفع مستقیم وحاصل اولور جر عاملندن یعنی عامل جردن رفع نیتر
اولدوغی کبی

اولدوغی کبی جر ننیله معتاد اولان دلبردن راسنی رفع ایلمک کلمز وهل یستقیم
الرفع مصراعنده ایهام لطیف واردر که اهلنه مخفی دکلدر لختی باندیشه فرو رفت
اول پیر چونکه بندن بو ایکی بیتی اشتدی بر زمان فکره واردی وگفت دخی
ایتدی غالب اشعار او سعدینک اکثر اشعاری درین زمین بوده بزبان
فارسیست فارسی دل ایلهدر اگر بگویی اگر فارسی اشعاردن دیرسه بفهم نزدیکتر
باشد الکلمه یقینرق اولور کلّم الناس علی قدر عقولهم سن ناسه سویله انلرک
عقللری مقداری اوزره یعنی تعقل اتدکاری قدر گفتم ایتدم شعر طبع ترا تا هوس
نحو شد سنک طبعکه تا که نحو هوسی اولدی یعنی علم نحوه هوس ایدلدن بری صورت
عقل از دل ما محو شد عقل صورتی بزم کوکلمزدن محو اولدی اول سببدنکه درسی
غیریله اوقورسن بیت ای دل عشاق بدام تو صید ای محبوب که عشاقک
کوکللری سنک دامکه صیددر یعنی عشقکه اسیر و کرفتار اولمشدر ما بتو مشغول تو با عمرو زید
نه عجب حال اولور که بز سکا مشغول ایکن سن عمرو و زیده مشغولسن بو مصراعده ایهام
لطیف واردر بامداد انکه عزم سفر مصمم شد علی الصباح که سفر عزمی مقرر اولدی
گفت از کاروانیان کسی گفته بود شیخ مکر کاروانده اولنلردن برکه اول پیره
دیمش ایدی که فلان سعدیست که فلان کمسنک ایله مصاحبت ایتدک سعدیدر

دیدم که نقاب آمد بوداع کردم که اول پسر یک وداع کلدی و تلطف کردی
دخی تلطف ایلدی و تأسف خوردی و تحسر یدی بعید دیو که چندین روز که بو قدر
کون بو شهری اولدی که چرا نگفتی که منم بیچون دیدک که بنم تا بشکر قدوم بزرگان را
تا که اولولرک کلمسی شکرینه یعنی کلدکلریندن اوتوری بخدمت میان بستمی خدمته
بل بغلیدم گفتم اول پسره ایتدم **مصراع** باری بحوت دنتی آواز نیامد که منم اول وقت
سنده برخطا کوردم که سنک وجودک ایله بندن آواز کلمدیکه بنم دیم زیرا سنک
قتکده محو اولدم گفت اول پسر ایتدی چه شود اگر چند روزی چند کردی بنقد
براسایی نه اولور یعنی نه تفاوت ایدر اکر بر قاچ کون بو یرده کلدیسن تا بخدمت
مستفید شویم تا که سنک یانکده خدمت ایله مستفید اولیوز گفتم نتوانم اول
پسره ایتدم فائده کلم حکم این حکایت بو حکایت سببی ایله **مثنوی** بزرگی دیدم
اندر کوهساری بر کوهساری بر اولوی کوردیم قناعت کرده از دنیا بغاری
دنیادن فراغت ایدوب بر مغاره ده قناعت ایلمش چرا گفتم بشهر اندر نیایی
اولکیسه ایتدم نیچون شهره کلمزسن که باری بند از دل بگشایی که دکلو کوکلدن
بندی آچه سن یعنی دفع ایلیه سن بگفت آنجا پری رویان نغزند اولبزرک ایتدی
انده شهرده لطیف پری یوزلولر وار که انده نظر ایدنلر لعد نیدن پری اولورلر

جوكل

چو گل بسیار شد پیلان بلغزند دیمک کلدیکه سی اندن تخفیف ایلدیسن اکه جواب
ویروب ایدی چونکه بالچق چوق اولکه فیللر بیله طایغرلر یعنی چونکه دلبر زیاده زیبا
اوله زاهدلر بیله آشفته اولورلر **بیت** چشم اگر اینست و ابرو این و ناز و شیوه
این الوداع ای زهد و تقوی الفراق ای عقل و دین یعنی بکفتم بونی ایتدم و بوسه
بر سر روی هم دیگر دادیم و بر بریمزک باشمزه و یوزمزه بوسه ویردک و وداع کردیم
و بر بریمزه وداع ایلدک **مثنوی** بوسه دادن بروی دوست چه سود محبوبک
یوزینه بوسه ویرمک یعنی اوپمک نه فائده هم کران لحظه کردنش بدرود هم اول
لحظه ده انی وداع ایدوب اسنلمک بلکه بیچه زمانلر بیله اولمق کرک تا که فائده حاصل اوله
سیب گویی وداع یاران کرد دیر سنکه تفاح یعنی الما باغده دوستلرینی وداع
ایلدکده روی ازین نیمه سرخ و زان سو زردی یوزی بو جانبدن سرخ و اول جانبدن
زرددر یعنی یوزینک نصفی قزل و نصفی صاری اولمشدر کویا اول باشدن باشه
قزل ایدی اما یارانینک فراقندن نصفی صاری اولدی حضرت شیخ بونده مبالغه
ایلدی یعنی فراق بر حالتدر که ذی روحدن غیری نباتاته بلکه جماداته بیله
تأثیر ایدر دیمشدر نته کم کندونک دیوانده و سایر شعرانک دیوانلرنده هدی
زیاده واقع اولمشدر **شعر** الم است یوم الوداع تأسفا کوبی وداع کونی تحسرتدن

٦

اولیم لا تحسبونی فی المودة منصفا سزینی محبتده انصافلو صنمکونز بیت لولا مفارقة الاحباب

ما وجدت ید المنایا الی ارواحنا سبلا حکایت خرقه بوشی بر خرقه بوش

یعنی بر درویش در کاروان حجاز همراه بود حجاز کاروانندہ یولداشی اولدی

یکی از اواء عرب بکا نندن بری و مرا صد دینار بخشیده بود اول خرقه بوش

یوز دینار بغشلمش ایدی تا نفقهٔ عیال کند که عیالنه نفقه ایلیه دیو ناگاه دزدان

خفاجه ناگاه خفاجه قبیله سنک حرامیلری بر کاروان زدند کاروانی اوردیلر و پاک

بردند واول قافله نک اولان مالی جمله التدیلر بازرگانان گریه و زاری کردن

گرفتند بازرکانلر مالکرندن اوتری گریه و زاری ایلمکه شروع ایلدیلر و فریاد

بی فایده خواندند و فایده سز فریاد اوقودیلر یعنی فریاد ایتمکه باشلدیلر بیت

گر تضرع کنی و گر فریاد اکر تضرع و کر فریاد ایده سن دزد زر باز پس نخواهد

داد حرامی الدیغی التونی صکره کیرو ویره جک دکلدر مگر درویش خرقه

پوشی که اول خرقه پوش درویش که برقرار خود مانده بود که کندو

قراری اوزره قالمش ایدی و تغییری در و نیامده و اکر بر تغییر کلمامش ایدی

گفتم حضرت شیخ ایدر اکا ایتدم مگر آن معلوم ترا نبردند مگر سنک اول

التمدیلر یعنی اول یوز دیناری الامدیلر که بی ضجر دکلسن گفت اول

درویش

درویش ایتدی بلی بردند بلی التدیلر ولیکن مرا بان معلوم ولیکن بنم اول معلوم ایله

چندان الفتی نبود اول قدر دانشم و محبتم یوق ایدی که بمفارقت آن خسته

دل باشم که انک مفارقتی ایله خسته دل و دلریشان خاطر اولم بیت نبایدبستن

اندر چیز و کس دل بر شیئه و بر کیسه کوکل بغلمق کرکمز که دل بر داشتن کاریست

مشکل دل صکره کوکل قالدرمق بر مشکل ایشدر گفتم حضرت شیخ بن اکا ایتدم

موافق حال منست بنم حالمه موافقدر انچه تو گفتی ای که سن ایتدک که وا که ٥

عهد جوانی که با که جوانلق زمانندہ با جوانی اتفاق مخالطت بود بر جوان ایله

مخالطت اتفاقی اولدی یعنی انک ایله اختلاط ایلدم و صدق مودت تا بحدی

که قبلهٔ چشمم جمال او بودی و محبت صدقی بر مرتبه ایدیکه چشمک قبله سی

انک جمالی ایدی یعنی چشمم انک جمالندن غیری یه نظر ایتمز ایدی و سود سرمایه

عمرم وصال او و عمر سرمایه سنک سودی انک وصالی ایدی قطعه مگر ملایکه

بر آسمان و گرنه بشر مگر آسمان اوزره ملائکه اوله حسنده اکر نظیر و شبیه اوله

بحسن بشر بجنس صورت او در زمین نخواهد بودی انک حسنی و صورتی ایله

یری اولدیغی دکلدر بدوستی که حرامست بعد از و صحبت بر دوست حقیقی و الله

یعنی انک وفاتندن صکره بر محبوب دخی تعشق ایلیوب انک ایله مصاحبت ایلمک

وامدکه هیچ نطفه جی آدمی نخواهد بودکه هیچ نطفه انجلیی آدمی اولجق دکلدر

ناگاه پای وجودش ناگاه انک وجودی ایاغی بکل اجل فرو رفت اجل بالچقنه

اشقه کتدی یعنی باتدی وفات ایلدی و دود فراق از دود سانش بر آمد

وفراق تو تنی انک قبیلدن سندن بو قاری کلدی دفن ها بسر خاکش

تجا قدی کشتم نیچه کونلر انک قبرینک باشی اوزره مجاور اولدم و از جمله بیتها که

در فراق او گفتم واول بیتلرک جمله سندن که انک فراقنده ایتدم بری این

بود بیسی بو ایکی قطعه کاش کان دفن که در پای تو شد همای اجل کاشکه

اولکونکه سنک ایاغکه کتدی یعنی باتدی اجل دکنی یعنی وفات ایلدک

دست کیتی بزدی تیغ هلاکم بر سر جهانک الی باشم اوزره هلاک تیغنی

اوردی تا ندیدی دفن جهان بی تو ندیدی چشتم تا که بو کونده سنسز

جهانی کوزم کورمیدی ای صنم بر سر خاک تو که خاکم بر سر بو ینم سنک

قبرک اوزره که خاک بنم باشم اوزره یعنی ای بنم محبوبم سنک فراقکده

بو حالده کرفتار اولمشم قطعه انکه قرارش نگرفتی و خواب اول محبوب که قرار

و خواب طوتمز ایکی یعنی قرار اتمز ایدی واویمز ایدی تا کل و نسرین

نفشاندی نخست تا امکه اول فراشی اوزره کل و نسرین صاچمیدی

بو وقتده

بو وقتده نادرک اندام ایدی گردش گیتی کل رویش بریخت جهانک دونمسی

اول محبوبک کل یوزینی دوکدی یعنی صولدردی بر زخمه ایلکه خار بنان بر سر

خاکش بر شت دکن فدالک سمدی انک قبری اوزره بتدی بیت عجب نیست

بر خاک اکر کل نشکفت که چندین کل اندام در خاک خفتست بعد از مفارقت

او عزم کردم اول محبوبک مفارقتندن صکره قصد ایلدم و نیت جزم و محکم

نیت ایلدم که بقیت زندگانی فرش هوس در نوردم که بر لکه بقیه سنک

هوس فرشنی درم یعنی عمرم اولدقجه هوا و هوس ترک ایدم و کرد مجالست

نکردم و مجالست و مخالطت اطرافنه طولنمیم یعنی عزلت اختیار ایلیم قطعه

سود دریا نیک بودی کر نبودی بیم موج دریانک نفعی ایو ایدی اکر موجی

خوفی اولمیه صحبت کل خوش بدی کر نیستی تشویش خار کلک صحبتی و

مقارنتی ایو ایدی اکر خار تشویشی اولمیه دوش چون طاوس می نازیدم

اندر باغ وصل دونکیجه وصال باغنده طاوس کبی تفاخر و جلوه ایدردم

دیکر امروز از فراق یار می پیچم چو مار بو بیسی کون یعنی بوکون یارک فراقندن

ایلان کبی قیویلورم یعنی تمام انقباض و اضطرابده ایم حکایت یکی را از ملوک عرب

عرب پادشاهلرندن برینه حدیث لیلی و مجنون بگفتند لیلی ایله مجنونک سرگذشتی

وشورش حال او و انک حالنک پریشانلغنی و جنوننی بیان کرده‌اند سان ایلدیلر
بویله دیو که با کمال فضل و بلاغت که فضل و بلاغت کمالی ایله یعنی بوقدر فضل
و بلاغتی وار ایکن سر در بیابان نهاده است حیوانلر کبی بیابانه باش قودی
و زمام اختیار از دست داده و اختیاری الندن ویردی شدر که هیچ
بر نسنه‌یه مقید دکلدر بفرمودش تا حاضر آورده‌اند اول عجب پادشاهی بیوردی
که مجنونی حاضر کتوردیلر ملامت کردن گرفت بویله دیو ملامت اتمکه شروع
ایلدی که ای شرف انسان که جمله مخلوقاتده عزیز و شریف اولن انسانده
چه خلل دیدی نه خلل و نه نقصان کوردک که خوی حیوانی گرفتی
که حیوانلق خوینی طوتدک و ترک عیش آدمی گفتی و آدمینک عیشینی
ایتدک یعنی ترک ایلدک مجنون بنالید و گفت **بیت** فدیت صدیق لامنی
فی ودادها چوق دوست بنی ملامت ایلدی اول لیلینک محبتنده الم تر ها
یوما فیوضح لی عذری اول دوست ای عجب برکون لیلی‌یی کوردیمی که بنم عذرمی
ایضاح و روشن ایلیه **بیت** یارب سببی ساز که یارم بسلامت باز آید و
برهاندم از چنک ملامت **قطعه** کاشکی کانان که عیب من جستند
کاشکه اول کمسه‌لر که بنم عیبم استدیلر یعنی سنک عشقکده بنی تعییب

ایلدیلر

ایلدیلر رویت ای دلستان بدیدندی کاشکه ای دلستان سنک یوزکی
کوره‌لر ایدی تا بجای نظرت تا که تنج جهة سکا نظر اتمکده بی خبر دستها
بریدندی بی خبر الارینی قطع ایدرلر ایدی تا حقیقت معنی تا که معنینک
حقیقتنی یعنی معشوقه‌مک حسنی بر صورت دعوی دعوی صورت اوزره
یعنی عشقمک صدقی اوزره گواهی دادی طانقلق ویردی و گفتی و اول حالده
بن دخی ایدیدیم **قوله تعالی فذلکن الذی لمتننی فیه** بو شول کمسه در که سز
بنی ملامت اتدکوز انک ایچون یعنی انک عشقندن زیرا مصرک خاتونلری
که یوسفک عشقندن زلیخایه طعن اتمشلر ایدی یوسف علیه السلام انلره
کوسترمک ایله انلر خجل ایدوب ملامتلرندن خلاص بولدی ایکی مجنون دخی
اول سمتده سلوک ایدوب طعن ایدن پادشاهک ملامتندن خلاص اولمق دخی
اوقدی بو آیت کریمه‌یی اقتباس ایلدی کویا اول پادشاهه خطاب ایدوب ایتدی
اکر سن انی کوردیدک بنی ملامت اتمزدک میل کل در دل آمد که پادشاهک
٥ کوکلنه کلدیکه جمال لیلی را مطالعه کند که لیلینک جمالنی مطالعه ایلیه
تا ببیند که چه صورتست تا کوره که نه صورتلو در و نه وجهله خوبدر که موجب
چندین فتنه است که بوقدر فتنه‌یه سبب در بفرمود طلب کردند پادشاه

بنده لرنده لیلییی طلب ایتمک بیوردی در احیای عرب بگردیدند او کمسنه لر عرب
قبیله لرنده طولندیلر یعنی قبیله قبیله آنی جستجو ایلدیلر و بیافتند
آوردند و الدکتوردیلر و بپیش ملک در صحن سرا جدید اشتند و لیلیی پادشاهک
اوکنده اول سرای ایچرکی اورتاسنده طوتدیلر پادشاه آنی نیجه کمدا ایدوکنی
کوره ملک در هیئات او نظر کرد پادشاه انک اندام و شکلنه نظر ایلدک
شخصی دید سیاه فام لیلییی قره بغز بر کمسه کوردی و ضعیف اندام و ضعیف
اندام ولاغر بر کمسه کوردی در نظرش حقیر آمد لیلی پادشاهک نظرنه حقیر
کلدی بحکم آنکه اول سبب ایلدی که کمترین خدام حرم او اول پادشاهک حرمنده
اولان خدمتکارلرک یعنی جاریه لرک ادنی سی بجمال از وی بیش بود جمالده اندن
زیاده ایدی و بزینت بیش و زینتده ایدی ایک مجنون بفراست در یافت مجنون
پادشاهک لیلییه حقارت ایله نظر اتدوکنی فراست ایله بولدی یعنی اکلدی
و گفت ای ملک ای پادشاه از دریچه چشم مجنون مجنونک کوزی
پنجره سندن بجمال لیلی بایستی نگریست لیلینک جمالنه نظر ایلمک کرک ایدی
تا سر مشاهده او تا انک مشاهده سنک سری و جمالنک حقیقتی بر تو
تجلی کند سنک اوزرکه تجلی ایلیه بیت ترا تا بدیده من دیده نیاید بنم

طرحم اوزره

دهم افزوده نکاه و جهت کلمن رفیق من یکی هم دردی باید بنم رفیقم بنجلین بر دردی لولرکرک
که با او قصه میگویم شب و روز که شب و روز اکا قصه می دیم تعویمزم را
بهم خوشتر بود سخن زیرا که اوروزنک بر بری ایله یامسی خوشترک اولور
شعر ناوه من ذکر الحی بسمعی شول شنده که حبیبک منزلنک یعنی حبیبک
اوصافنک ذکرندن بنم سمعمه و دراتک یعنی استماع ایلیم و حسنه نیجه
ایدوکنی معلوم ایلیم لو سمعت ورق الحمی صاحت معی حمینک کول
دمکلو کوکرجینک اکرا و لاوصاف استماع ایدیک نغه العقولدن دکل
ایکن اندی حمی شوقلرندن بنم ایله صیحه وافغا ایلیه ایدی یا معشر
الخلان قولوا للمعافی دوستلر بلورکر سزی یکفز حالات عشقلدی بی خبر
اولان عافیت لنمشه فی لست تدری ما بقلب الموجع سن اکلمزسن دیو
و مجعو او قلبنده اولان سوزو حرارتی رباعی تن درستا مرا نباشد دردی ریش
تن درستلر یاره دردی اولمز یعنی مجعو اولمینه جراحت المی اولمز جز بهمدردی
نکویم درد خویش ایلیب بو کنلمو درد بر همدردن غیریه کیمسه زیرا فایده
سی یوقدر بلکه تمسخر ایلدر گفتن از زنبور بی حاصل بود زنبوردن سو یلمک
یعنی زنبورک نیشندن حکایت ایلمک فایدسز اولور تا بکی در غم خود نا خورده نیش

برکسید که کندی و عمرنده نیش یمشدر یعنی آنی ادی صوقمشدر تا مرا حالی نباشد
همچو من ما کمکه سکا بنجلین بر حالی اولمیه یعنی بنجلین عاشق اولمیه والمی چکمیه
حال من باشد مرا افسانه پیش بنم حالم سنک قتکده افسانه اولمقده تصدیق
ایلمزسن و نه متاثر اولورسن بلکه بنم سوزمی بر قصه فرض ایلرسن سوز من
یا دیکری نسبت تمکن بنم سوزم عشقمی بر غیره نسبت و تشبیه ایلمه کونک
بر دست و من بر عضو خویش رنجی زیرا الکه اولکه ال اغرده طوتر
طوتر و بن مجروح عضوم اغره طوتدم یعنی سایر عاشقلرک عشقی بنم عشقمه
نسبت ال اغرده اولن طوزا ایله مجروح عضو اغرده اولن طوز کبیدر که ال
اغرده الم چکمز اما مجروح عضوده الم و زحمت چکر **حکایت** قاضی
همدان را حکایت کنند همدان شهرینک قاضی سنی حکایت ایدرلر که با نعلبند
پسری سرخوش بود که نعلبند اوغلی ایله باشی خوش ایدی و نعل دلکشی
کرد آتش وانک کوکلی نعل اولور پسرک عشقی آتشنده ایدی یعنی انک قلبنده اول
پسرک عشقندن تمام حرارت ایرشمش ایدی دمیر کاری بر دو مرد کار یعنی جوق
زمان کرد طلبش متهلف بود بوکد بو یان قاضی او پسرک طلبنده تحسر ایدیجی
و یلیجی ایدی و مترصد وجویان او پسری کوزدیجی و طلب ایدیجی ایدی

فبحسب

فبحسب واقعه کوبان دخی واقعه حسبی اوزره دیجی ایدی یعنی کندینک
حسبی اوزره بو بیتک سویلیجی ایدی **رباعی** ای چشم من آمد ان سهی سرو بلند بنم
چشمیمه کلدی اول بلند سرو سهی یعنی اول قد بلند محبوبی کوردم بر بود
دلم ز دست و در پای افکند کوکلمی المدن قپدی و ایاغنه براقدی
یعنی دلمی الدی و بنی حقیر ایلدی این دیده شوخ میکشد دل بکمند بو کستاخ
کوز کوکلمی کمند ایله چکر خواهی که بکس دل ندهی دیده ببند اکر استرسک
که کمسه کوکل ویرمیه سن کوزک بغله یعنی محبوبه نظر ایلمه **بیت** از یاد تو
غافل نتوان کرد بهیچم سنی اکمقدن هیچ نسنه ایله بنی غافل ایلمک ممکن دکلدر یعنی
سنی یاد ایلمکدن هیچ نسنه بانکه مانع اولمز سر کوفته مانم نتوانم که بهیچم باشی
ازیلمش ایلانم قادر دکلم که قوه یلم یعنی سنک عشقک ایله بر حالته ایرشمشم که
کندمی ضبط اتمک و مصالحم تدارکنه قلدم قالمستله شنیدم که کند کذری اشتدم
بر یولده یبیش قاضی بانز آمد او لپسر قاضینک اوکنه کلدی بر خی از ین معامله
بو معاملدن یعنی قاضینک اکد اولان محبتندن بمقدار بکوش رسیده
بود او لپسرک قولغنه ایرشمش ایدی و ز ایده الوصف بجنید و حقدن زیاده نخش
ایک دشنام بی تحاشی داد او لپسر قاضیه احترازسزی شتام ویردی

بی باک سوکدی و سقط گفت و نامعقول سوز سویلدی و سنک بر داشت
و طاش قالدردی یعنی طاش چاپندی که قاضی اوره و هیچ از بی حرمتی
فرو نگذاشت و حرمتسزلقدن هیچ اشفه قومدی یعنی اندن کلن
اهانتی ترک اتمدی قاضی با یکی از علماء معتبر که همعنان او بود قاضی
معتبر عالملردن برینه که انک همعنانی ایدی یعنی انک ایله رکاب رکابه مصاحبت
ایلوب کیدر ایدی گفت ایتدی بیت ای شاهدی و خشم کرفتنش
بینش اول محبوبک محبوبلغی و انک خشم طوتسی یعنی عاشقنه غضبنی کور که
نه لطافت واردر و آن عقده بر ابروی ترش شیرینش و انک شیرین و لطیف
ابروسنه اوزره اولان اکشی بروشنی کور که نه حلاوت واردر یعنی دخی
قابلدر انکترش ابروسی اوزره اول شیرین عقده یی کور و کند بلای عجب
کوینه و عجب شهرلرنده ایدرلر ضرب الحبیب زبیب محبوبک ضربی کندی
عاشقنه قوری اوزم در یعنی انجلین لذیذدر بیت از دست تو مشت
بر دهان خوردن سنک الکلک دهانم اوزره مشت یمک یعنی اوغرمشت
ایله اورمق خوشتر که بدست خویش نان خوردن خوشترک که کندی الم ایله
نان یمک یعنی اول خوشترکه کندی الم ایله نان یمکدن بیمانا بکزکه از وقاحت

اوانک

اوانک قلتدن حیاسندن بوی سماحت می آید سنخا رایحه سی کلور یعنی ملایم
کلبه بکزر که پای شاهان سخن بصلابت می کویند زیرا پای شاهلر سوزی آشکارا
صلابت و هیبت ایله سویلرلر و باشند که زعفان صلح جویند و اولور که نادانلر
صلح استرلر ایلیا احتمالدر که بو ایسه دخی بویله بیت انکور نو آورده ترشش
طعم بود یکی کتورلمش انکورک هنوز تازه یتشمش اوزمک لذتی اکشی اولور
دو روزی دو سه صبر کن که شیرین کردد بر ایکی اوچ کون یعنی بر قاچ کون صبر ایله
که شیرین اولور پس بیرک دخی جر زمانه کچمک ایله قولی اوکر نفر اندن صکره
٢٦ صید اتمک اسان اولور ای بکفت قاضی همعنانه بونی ایتدک و مجسند قضا با آمد
و محکمه سنه کیرو کلدی تنی چند از عدول و کی که ملازم او بود کلدیکیله
ایدجی عادلردن برنیچه کمسه که اول قاضینک اوکنده خدمت دینی اوبیدیلر
بو ایلدیکینه باجازت سخنی داریم نه خدمت بکوییم بر سوز طوتز یعنی بر سوز مز
واردر که اجازت ایله آنی خدمتکده سویلیه لم اکرچه ترک ادبست اکرچه
ها ترک ادبدر و بزرکان کفته اند واولولر ایتمشلردر بیت نه در سخن بحث کردن
روانست بر سوزی بحث و نزاع اتمک روا دکلدر خطا بر بزرکان گرفتن خطاست
اولولر اوزره خطا طوتمق یعنی خطا اسناد اتمک خطادر اما بحکم انکه اما

اول سبب ایلدکه سوابق انعام خداوندی خداونده منسوب اولن انعام سوابق
انعام خداوندی خداوندم که ملازم دوغر کار بندکانست که بندرک رغ کاریند
ملازمدر یعنی خداوندک بوقدر زماندن بری انعامنی کورمشدر مصلحتی کوبینند
بر مصلحتی که کوره واعلام نکنند واز اعلام اعمیلر نوعی از حیانت باشد
حیانتدن بر نوع اولور ایلیه بنده لرکه لازمدر که سنی خیره دلالت ایده لر
طریق صواب آنست معقول طریق اولدر که بیراسن این طمع نکردی که بو
طمعک امر افندی دولتمیسن وفوش ولع در نفردی وحرص وشتی یعنی طمع دوشکنی
دعه وبو نقلبند ناد سود اسنددن فراغت ایلکسن که منصب قضا زیرا قضا
منصبی پایکاه منیع است بلند ولطیف جو تبه در تابکنا هی شنیعش ملوث
نکردانی تاکه آنی شنیع یعنی قبیح کناه ایله ملوث وناپاک اتمیسن حریف اینست
که دیدی محبت اتدوکک کمسه بو کمسه که کوردک که هک انک وصیا متیر کلد
وحدیث این که شنیدی وانک سوزی بوکه کد اشتدک که نقدر نا معقول
سوز سویلدی مثنوی یکی کرده بی آب روی بسی بر کسه که جوق یوز سزلک ایلی او له
جه غم دارد از آب روی کسی اولکسه بر کسنک یوزی صوینده یعنی اینی رسوای
ایلملکدن نه غم طوت بسا نام نیکوی پنجاه سال اللی ییلدن دو جوق ایوادی که یک نام
زشتشی

زشتش کنند پایمال که بر قبیح نام آنی پایمال وضایع ایلد قافیرا قافیه نصیحت یاران
یکدل وصادق یکدل وصدق القول یارانک ودوستلرک نصیحتی پند آمد
مقبول کلدی وبر حسن رای وحفظ وفای ایشان آفرین کرد وانلرک کندی ٥
حقنده اولن حسن رایی ووفا حفظی ودوستلوغی اعزره تحسین ایلدی وکفت
دخی ایتدی نظر عزان در مصلحت حال من عزیزلرک نظری بنم حالمک مصلحتنده
عین صوابست صوابک عینیدر یعنی صواب اولمقده اصلا شک یوقدر ومسئله
بی جواب وجوابسز مسئله در یعنی تمام مقبول ومعقولدر ولیکن استابوقدر
واد که شعر ولو ان حبنا بالملام یزول اکر تحقیق محبت ملامت ایله زایل
اولیدی لسمعت انما یفتری یعذول البته بن قبول ایدر ایدم شول کنبی که
ملامت ایدجی افترا ایدر محصل الکلام ملامت ایله عشق زایل اولمز بیت
ملامت کن وا چندانکه خواهی ملامت ایله بنی اولقدر که استرسن یعنی هکف
تاثیری یوقدر کند نتوان شستن از زنکی سیاهی زنکیدن سیاهلغی
یومق وانده اولحالتی که هک ممکن دکلدر این بکفت قاضی بونی ایتدی
وکسان او کنندی کمسه لرینی بتفحص حال او اولمبرک حالنی تجسس ایتملکه برانکیخت
قوپردی یعنی کوندردی ونعمت بیکران بریخت واولبرک وصولنده وافر نعمت
دوکدی

يعنى چوق سيم وزر خرج ايلكده كه گفته اند كه ايتمشلردر هر كرا زر در ترازوست
هر كيمك كه ترازوسنده زرى واردر زور در بازوست بازوسنده قوتى
واردر يعنى التون ايله جميع وارلقه ايرشمكه قادردر وآنكه در دنيا دست
رس ندارد واولكمسه كه دنيا اوزره قدرت طوتمز يعنى مستغنى سيم وزره
قدرتى يوقدر در همه عالم كس ندارد اولكمسه يى كلى عالمده كمسه طوتمز يعنى اونك
حصولنه كمسه اكه مقيد اولمز بيت هر كه زر ديد سر فرو آورد هر كيمكه التونى كوردى
باشى اشغه اندردى يعنى التونه ميل ايدوب جميع امورده اطاعت ايلدك بونده ايهام
لطيف واردر ور ترازوى آهنين دوشست اكر دمور اغرلو آهنينى
ترازو ايسه ده زركه دركه سرفرو ايدر بيت بر ملايم نسنه بولدم آدى انك سيم وزر
هر كيمه خرج ايلسك قدين بوكر بغزين اذ زر في الجلد و بالجلد شبى در كيجه خلوتى
ميسر شد نعلبند زاده محبوب ايله برخلوت ميسر اولدى وهم در ان شب شحنه را
خبر شد وهم اول كيجه ده شحنه يه خبر اولدى كه قاضى همه شب شراب خورده قاضى
دكلى كيجه شراب باشنده يعنى سرخوش وشاهد در بر ومحبوب سينه سنده
از تنعم نخفتى تنعمدن اويومدى وبترنم گفتى وترنم ايله ايدردى رباعى امشب
مگر بوقت نمى خواند اين خروس بو كيجه مكر وقت ايله اوتمديو خروس عشاق بس

نكرده هنوز

نكرده هنوز از كنار وبوس زيرا عشاق هنوز كنار وبوسدن چوق ايلمشدر يعنى
وارلغيده كنار بوسدن متمتع اولمشدر رخسار يار ديده خم گيسوى تابدار محبوبك رخسارى
تابدار گيسوسنك خمنده چون گوى عاج در خم چوگان آبنوس آبنوسدن
كعزلمش چوكانك خمنده فيل استخوانندن كعزلمش طوب كبى ايدى يك دم كه چشم فتنه
بخفته است زنهار بكعكه فتنه نك كوزى اويومشده صقين بيدار باش تا نرود
عمر بر فسوس بيدار اول تا كه عمر غبن بيهوده كيتميه تا نشنوى ز مسجد آدينه بانگ صبح
مادامكه جامعدن صباح نمازينك اذانن اشتميه سن يا از در سراى اتابك غريو كوس
يا خود پادشاهك سرايى قپوسندن كوس صداسنى اشتميه سن لب بر لبى چو چشم
خروس ابلهى بود چشم خروس كبى ايلهك ده در ترك اشتن بكفتن بيهوده خروس
خروسك بيهوده اوتمسى ايله قالده يعنى خروس اوتدكيچون محبوبك شكر كبى
لذيذ لبنى بوس وكنارسنى درآغوش اتكدن فراغت ايلمك ابلهلك واحمقلقدر
قاضى در حالت بود قاضى بو حالده ايدى كه يكى از متعلقانش كه قاضينك
متعلقاتندن بريسى ايچرو كلدى وگفت دخى ايدك چه نشينى خيز وتدارك
طوريو قادى تا باى دارى گريز مادامكه ايق طوتر سن يعنى يوريمكه قدرتك
وطاقتك واردر بعبادته قاچ كه حسودان بر نقى دگر كرفته اند زيرا حسودلر

سنک قندر کہ بر دق طوتمشدر یعنی سنی غم المشدر بلکه حقی گفته اند یلکه
صودلر بر حق دیمشلردر یعنی واقع نه ایسه آنی سویلمشلردر تا مکر این آتش
فتنه کہ نهفته اند کشت تا مکر بو فتنه آتشنی کہ ضعف ازدر با آب تدبیری فرو
نشانیم انی بر تدبیر صویی ایله سوندرهلم یعنی انک دفعنه بر تدارک ایدهلم
مبادا کہ ذوی اجود بالا گیرد اولمیه کہ یارین جون یوکسک طوته یعنی بلند و زبانه
اوله عالمی فرا گیرد بتون عالمی احاطه ایده قاضی بر تبسم کرد و نکته کرد و گفت
قاضی تبسم ایله اولکسیه نظر ایلدی وایتدی قطعه پنجه در صید بردن ضیغم را بنجه سی
صید التمشی یعنی شکاری المشی ارسلانه چه تفاوت کند کہ سگ آید نه تفاوت
ایلر کہ قندر ضرر ویره کہ کلب اوره یعنی کلبک اورمسندن اکر زیان ایرشمز
روی در روی دوست کن بگذار بعد که محبوبک یوزینه ایله وفرقکده اول
تا عدو پشت دست می خاید تاکه عدو اضطرابدن النک ارقه سنی چیکنیه
ملکنا همکرا آن شب پای شاهد دیگری اوکیجه الهی کدا یدند آکاهلق وحی ایلی
بو ایلدی کہ در ملک تو چنین فتنه کہ سنک مملکتکده بو نجلین منکر یعنی نامشروع
حادث شده است ظاهر اولمشدر چه فرمایی نه بیورورسن گفت پادشاه ایتدی
من اعرابم او قاضی از جمله فضلاء عصر زمانه فاضللرنک جملهسندن

قیکاننده دهر و دائم وحمرک فریدی بیلورم باشد که معاندان اوله کہ معا ندلر
در حق او بغرض کردی باشند انک حقنده غرض ایله بو نجلین نامعقول سوزی
شوع ایتمش اولهلر این سخن در سمع قبول من نیاید بو سوز بنم سمعمه کلمز مکر آنکه
که معاینه گردد مکر اولوقت قبول سمعمه کلور کہ معاینه و آشکارا اوله که حکما
گفته اند که عاقللر ایتمشلردر بیت به تندی سبک دست بردن بتیغ غضب ایله
تیز و غضبی القلیجه التمک یعنی بر کمسنهیی قتل ایلمک بدندان گزد پشت دست
دریغ ایله ایله کمرده شی ایله دریغ النک ارقه سنی اصره یعنی حیف لنوب
و پشیمان اوله جب النک ارقه سنی اصره ایلیه حرامیشی ثانی کرکشنیلم که
سحرگاه انشتلم کہ سحر وقتی ملک پادشاه با تنی چند از خاصان ماصلری
بر نیچه کمسه ایله ببالین قاضی آمد قاضینک یصدغنه یعنی باشی اوجنه کلدی
شمع را دید ایستاده شمعی حاله افروده طورمش کوردی و شاهد نشسته و محبوبی
اوتورمش کوردی و می ریخته و قدح شکسته و شراب دوکلمش و قدح صمنش
کوردی و قاضی در خواب مستی و قاضی مستلک اویقوسنده بی خبر از ملک هستی
وارلق ملکندن خبرسز ملک بلطفش بیدار کرد پادشاه آنی لطفیله بیدار
ایلدی و گفت خیز کہ آفتاب بر آمد قالق کہ آفتاب طلوع ایلدی

قاضی در یافت که حال چیست قاضی کلدی که حال ندر و کفت دیمی اتیدی از کدام جانب
قنغی جانبدن طلوع ایلدی کفت پادشاه اتیدی از جانب مشرق اقا کبی یعنی مشرق جانبندن
طلوع ایلدی کفت قاضی اتیدی الحمد لله که هنوز در توبه بازست الحمد لله که هنوز
توبه قبوسی مفتوحدر نکلم ای حکایت شریف بو حدیث شریف حکمی ایلیه که لا یغلق
باب التوبة علی العباد که توبه قبوسی قپنمز قولره حتی تطلع الشمس
من مغربها شمس طلوع ایتمینجه غروب اتدکی یردن استغفر الله و اتوب
الیه اتدکم نا مشروع فعللردن الله تعالی حضرتندن عن اثمه مغفرت طلب ایلدیم
یعنی ایتدکم کناهلردن فارغت ایلدیم ایدوب حق تعالی حضرتنه رجوع ایلدیم
قطعه ای دل چه نیم در کنا انکیختند بو اکا نسنه بنی کناه قیلدردیلر
یعنی سبب اولدیلر بخت نا ارجام و عقل نا تمام مرا از نکیختند و نا تمام عقلم
بو مصراع ثانی مصراع اولک بیتی در کر کرفتار شم کنی مستوجبم اکر کناهدن
اوتری بنی مؤاخذه و کرفتار ایلرسن مستحقم ور ببخشی عفو بهتر ز انتقام
اکر لطفک ایله خطامی بغشلیسن عفو ایلمک یکرکدر انتقام ایلمکدن بیت
کفت پادشاه اتیدی توبه کردی حالت تو بسو حالتده که بر هلاک خود اطلاع
یافتی که کندو هلاکک اوزره اطلاع بولدک سوی نکند در فایده ایلمز فکم یک

ینفعهم

ینفعهم ایمانهم لما رأوا بأسنا بزوم عذابمزی کوردکلری حینده کتوردکلری
ایمان فائده ویرمدی زیرا اول ایمان یأسدر فرعون علیه اللعنه نک و حالت نزعده
ایماندکلی کفرهنک ایمانی کبی قطعه چه سود از ندری انکه توبه کرکنن اوغریلقدن
اول وقت توبه ایلمک نه فائده یعنی اصلا فائده سی یوقدر که نتوانی کمند انداخت
بر کاخ که قصر اوزره کمند اتمغه قادر اولمیسن بلند از میوه کوتاه کن دست
بلند قامت اولان کیمسه دخی الکی میوه ده قصد ایله یعنی الکی النی قصد

ایلسون که کوته خود ندارد دست بر شاخ زیرا قصیر القد اولن النی شاخ
اوزره طوتمز یعنی انک الی بوی اغه ایرشمز اکه تنبه لازم در کلمه فرابا وجودی
چنین منکری که ظاهر شده است سبیل خلاص صورت نبندد بو نجلین
بر نامشروعک وجودی ایله که سندن ظاهر اولمشدر سکا خلاص
طریقی صورت بغلمز یعنی سن خلاص بولمغه متصور دکلدر این بکفت پادشاه
بو نی ایتدی و موکلان عقوبت و عقوبت موکللری که دیوی اویختند
که اصلدیلر یعنی اکه پاینده یک کده فراعون الوب کیده لر کفت قاضی
اتیدی پادشاه و ای خلعت سلطان یک سخن باقیست سلطانک حضورنده
سویلیجک بنم دخی سوزم باقیدر ملک عرسید که آن چیست پادشاه قاضیه

سؤال ایلدی کہ اول سوزندر کفت قاضی ایتدی قطعہ با آستین ملالی کہ برمن
افشانی شول ملال اتکی ایلہ کہ بنم اوزرمہ سلکرسن یعنی بحضوره اوجب بندن
اعراض ایلرسن کلع مدار کہ از دامنت بدارم دست امید طمع ایدرکہ سنک
دامنکدن الطمع یعنی باکہ دنجیده خاطر اولوب ایلہ بنی ترک ایلہ ایسک
ظن ایلیمہ کہ بو سنی ترک ایدہ ب دامنکی المدن قویم اکر خلاصم محالست
ازین کند کہ مراست اکر باکہ عفوبندن خلاص محال ایسہ بو کندکدن اوتری کہ باکہ
کر یعنی بندن صادر اولمشدر بدان کرم کہ تو داری امیدوارم هست
اما اول کرمہ کہ سن انک ایلہ باکہ عفوبندن خلاص اولمغہ امید لکمک عارضہ
یعنی امیدم قطع اتمزم ملک کفت پادشاه ایتدی این لطیفہ بدیع آوردی
بو لطیفہ یی عجب کتوردی کہ واین نکتہ غریب کفتی و بو نکتہ یی غریب
وخوب دیدک ولیکن محال عقلست اما محال عقلدر وخلاف نقل وخلاف
شرعدر کہ او فضل کہ بو کون کہ ترا فضل و بلاغت نہ فضل و بلاغت
از جنک عقوبت من برهاند بنم عقوبتمدن اللدن قورتره مصلحت آن
می بینم سنک معقول آنہ کورورم کہ ترا از قلعہ بشیب اندازم کہ سنی
قلعہ دن اشغہ اتام تا دیکران عبرت کیرند تا کہ غیرلر عبرت طوتہ لر

دبونجلین

ودبونجلین فعلدن احتراز ایدہ لر کفت قاضی ایتدی ای خداوند جہان
ای جہانک پادشاهی پرورده نعمت این خاندانم بو خاندانک نعمتنک ٦
بسلنمشیم و نہ تنہا من این کنہ کردہ ام و بو کناهی یالکز بن ایلمشم
دیکریرا بینداز تا من عبرت کیرم بر غیر یسنی آت تا بن عبرت طوتم
ملکرا ازین سخن خندہ آمد پادشاه بو سوزدن کلمک کلدی و بعفو
از سر خطای او در کذشت و عفو ایلہ انک خطاسی اوسندن کچدی
و متعلقانرا کہ اشارت بکشتن او کردہ بودند و قاضینک مذلتنی
طلب ایدیجیلرہ کہ قاضینی قتل اتمکہ اشارت ایلمش ایدیلر یعنی اولدرمکہ
سعی اتمش ایدیلر کفت پادشاه خطاب ایلدی بیت ای کہ حمال
عیب خویشتنید ای کمسہ لر کہ کندی عیبکزک حمالیسز یعنی سزده
دخی نیچہ عیب واردر طعنہ بر عیب دیکران مزنید غیرلرک عیبی
کہ ردی بوشن اوزرہ طعنہ اورمکز بیت محتسب کر بخورند در بازار تحسید انیرند
حکایت منظومہ جوانی پاکباز و پاکرو بود بر جوان وار ایدی
کہ پاکباز پاکروی بود ایکی کہ با پاکیزه رویی در کرو بود
ایدی کہ بر پاکیزه یوزلو ایلہ رهنده ایدی یعنی بر غریب پای لرہ عاشق اولمش

بو مجلده دخی سعی همکندر بلکه اندن اولادر اول جوان بر پاکیزه روی
محبوب ایله کشتیده ایدی بو تقدیرجه کف اوقنمق کرک کاف عربینک
فرانک فتحی ایله که کشتی معناسنه در و یا لفظی بو معنایی مؤیددر
چنین خواندم که در دریای اعظم ۰ مکاتیده بویله اوقودم که اول
جوان ایله محبوبی دریای محیطده بگردابی در افتادند با هم ۰ اکسی بیلد
بر کردابه دوشدیلر ۰ چو ملاح آمد تا دست گیرد ۰ چونکه ملاح کلدی
تا اول جوانک النی طوته که آنی غرقدن اولمقدن خلاص ایلیه سیاکانیدن
حالت بمیرم ۰ اولمیه که اول حالده اولدی ۰ همی گفت از میان موج و تشویر
اول جوان غرقدن بی باک اولوب موج اقرباسندن و جمالتندن ایدر
ایکمر ایکذارو یار من گیر ۰ بنی قو و نیم محبوبمک النی طوت اوله که آنی
خلاص ایله سزدرین گفتش جهان ۰ بروی بر آشفت ۰ بو سوزدن جهان انک
افزده مکدر و شوقلی اولدی یعنی غرق اولمه مقرر اولدی ۰ شنیدندش
که جانی داد و میگفت ۰ اشتدیلر که اول جوان اول حالده جان ویرر
و ایدر ایکی سوز قول بو در ۰ حدیث عشق از آن بطال منیوش ۰ عشق
سوزنی اول بطالدن اشتمه و عشقنه اعتماد ایلمه ۰ که در سختی کند

یادی

یادی فراموش ۰ که سختلقده یعنی باشنه بلا کلدکده دوستلغنی فراموش
ایلیه ۰ چنین کردند یاران زندگانی ۰ دوستلر بویله درلک ایلدیلر ۰ ز کار افتاده
بشنو تا بدانی ۰ ایشی دوشمشدن یعنی حالات عشقدن خبردار اولمش
کمسه دن اشت عشق حالنی تا که نیجه ایدوکنی بیله سن حضرت شیخ
کرچک دیمشدر اما که سعدی راه و رسم عشق بازی ۰ که سعدی عشق بازلغک
عادتنی و طریقنی ۰ چنان داند که در بغداد تازی ۰ انجلین بیلور که بغداده د
عربی بیلور که بغدادی عربی بیلور یعنی شهر بغدادده عرب واد ایدوکنی
بلدوکی کبی عشق بازلغک رسم و قواعدینی دخی انجلین بیلور ۰ دلارامی ما
که داری دل در و بند ۰ بر محبوب که کوکلک اکا بغلو طوترسن یعنی انی
کنلک که محبوب اتمشسن ۰ همان کوکلک اکا بغله ۰ دگر چشم از همه عالم
فروبند ۰ کیرو بو کلی عالمدن چشمکی شعد بغله یعنی اندن غیری یه
نظر ایلمه ۰ اگر لیلی و مجنون زنده گشتی ۰ اگر لیلی ایله مجنون دیری اولیدی
حدیث عشق ازین دفتر نوشتی ۰ عشق سوزنی بو دفتردن یازر ایدی یعنی
بو کتابدن اوکرنور و حاصل ایدر ایدی ۰

بیت

لیلی و مجنون اگر می بود
در زمان تو ۰ ای یکی حیران من بود آن یکی حیران تو ۰

باب ششم

حکایت بیانندەدر وضعفک پیرلکک باب التنجی وپیری ضعف در

با طایفهٔ دانشمندان بر بلوک دانشمندلر ایله در جامع دمشق شام شریف

جامعنده که مراد جامع بنی امیه در بحثی همی کردم بحث ایدر ایدیم

ناگاه جوانی از در درآمد ناگاه بر جوان جامع قپوسندن ایچرو کلدی

وگفت دخی ایتدی در میان شما سزک آرالکزده کسی هست که زبان

فارسی داند بیلکه وارمیدر که فارسی دلی بلور اشارت بمن کردند

اول دانشمندلر بکا اشارت ایلدیلر یعنی بنی کوستردیلر گفتم چه حا

لتست حضرت شیخ ایدر بن اول کیسه ایتدم نه حالتدر یعنی فارسی

بلور کیمسه طلب ایلمکدن مراد ندر گفت اول کیمسه ایتدی پیری صد و پنجاه

ساله یعنی اللی یاشنده بر پیر در حالت نزعست حالت نزعده در

بزبان فارسی چیزی میگوید واول پیر فارسی دل ایله بر نسنه سویلر

لیکن فهم نمی گردد لیکن اول سوزلری فهم مفهوم اولمز اگر بکرم

قدم رنجه شوی اگر کرم ایله قدم رنجه اولکسن یعنی اگرچه زحمتلو

اولورسه کلەسن ونی یابی ثواب بولورسن باشد که وصیتی کند اولدکه

بر وصیت ایلیه چون ببالینش فرا رسیدم چونکه انک یصدوغنه یعنی

باشی

باشی اوجنه یقین ایرشدم شنیدم که این بیت میگفت اشتدم که اول

پیر بو بیتی ایدر ایدی قطعه دمی چند گفتم که برآرم بکام ایتدم

که بر قاچ نفسی مرادم ایله یوقاری کتورم یعنی عمر سورم و آسوده

حال اولم دریغا که بگرفت راه نفس حیفا نفسی یولی طوتلدی یعنی یول

مقرر اولکن دریغا که برخوان الوان عمر حیفا که عمرک کونا کون نعمت

ایله بزاولمش سفرەسی افزوده دمی خورده بودیم گفتند بس بردم یمش

ایدک ایتدیلر کفایت ایلر یعنی قومدیلر که دوام ایدم افزوده عمر سورم

معنی این بیت بشامیان همی گفتم بو بیتک معناسنی لسان عجمی ایله

شاملولره ایتدم شامیاندن مراد بونده جامعه کلنلر ایله بحث

ایدن دانشمندلردر که حضرت شیخ ایله اولره کتمش ایدیلر تعجب

میکردند اول دانشمند تعجب ایدرلر ایدی از عمر دراز و تأسف خور دن او

بر حیات دنیا اول پیرک افزون عمرندن وانک دنیا حیاتنه افزوده تحسر

یدوکندن گفتمش چگونه حضرت شیخ ایدر اول پیره ایتدم نیجه سن در

حالت بو حالتده یعنی حالت نزعده گفت اول پیر ایتدی چه گویم نه دیم

قطعه ندیده که چه سختی همی رسد بکسی کورمزمیسن که نه سختلق

و ندالم ایر شعر بر کشید که اژدها آتشی بلند میکنند ندای که انک اغزندن

بر دشنی چقاره لی قیاس کن که چه حالتش بود درین ساعت قیاس ایله

که بو ساعتده انک حالی نیجه اولمی یعنی نه مشقت و نه المی چکر که از

وجود عزیزش بند روی جان که انک عزیز وجودندن بر جان طشره

کیده یعنی اوله گفتم تصور و کـ از خیال بد رکن اولبیره اتیم موت

فکرنی خیالکدن طشره ایله یعنی موتی خاطرکه کتورمه وهم راز طبیعت

نشود لیکدوان و طبیعت افزوده وهمی غالب ایلمه که یعنی وهم اتمه که

فیلسوفان یونان زیرا یونان مملکتنک فیلسوفلری گفته اند ایتمشلردر

مزاج اگرچه مستقیم بود مزاج اگرچه مستقیم و قوی اوله اعتمادی بقارا

نشاید بقا انک اعتمادینه لایق دکلدر یعنی مادامکه صحت مزاج یرنده

در حیات افزوده باقی اولمسنه اعتماد اتمک کرکن زیرا نیجه کمسه مزاجه

انحراف عارض اولمدین اقل موت ایرشوب اولمدر و مرض اگرچه هایل

بود و مرض اگرچه مخوف و شدید اوله دلالت کلی بر هلاک نکند هلاک

افزوده کلی دلالت ایلمز یعنی موت مقرر اولمز اگر فرمایی طبیب انجو ایم

تا معالجه کند اگر بیورر ایسکز طبیب و قوبلم تا که علاج ایلیه که بن

بند

بند شوی که ایوا ولدم گفت هیهات دیدی یعنی شمدن صکره علاج

محالدر **مثنوی** خواجه در بند نقش ایوانست خواجه ایوانی نقش ایلمک

قیدندهدر خانه از پای بست ویرانست حال بوکه خانه تملندن ویراندر

دست بر هم زنند طبیب ظریف ظریف طبیب اللری بری برینه اوردی

حریف گویا انکیچون تأسف ایدی لیکن معنیده تمسخر ایلدی چون خرف بیند افتاده

اولمش یاتن کمسه یی چونکه بوناشی کوردی انک علاجنه مباشرت اتمز زیرا

علاجدن کچمشدر بهر وی در نزع می نالید بر پیر کشی نزع حالنده ایکن

زیرا جان اجیسی زیاده آجیدی پیره زن صندلش همی مالید انک عجوزه سی

انکه صندل سودری ایکی ظن ایدر ایدیکه صندلک انکه فائده سی اوله صندل

خوی صداع و حرارت ایچون ایودر که دفع ایدر چون مختبط شد اعتدال

مزاج چونکه مزاجک اعتدالی یعنی معتدل اولان مزاج مختل و منحرف اولدی

مرض قوی و پیرلک سببی ایله نه نزعت اثر کند نه علاج انده که اکه

نه افسون نه علاج اثر و فائده ایدر **حکایت** پیر وی حکایت کند

بر پیر کشی حکایت ایدر که دختری را خواسته بودیم که بر قیز جفت طلب

اتمش ایدم یعنی نکاح ایله المش ایدم و حجره بکل آراسته و حجره

گل ایلد من بن اتمش ایلم و دیده و دل کرده و بسته و کغذه و کوکلمی الکدن غلمش
ایلم یعنی اظهار محبت ایدوب اکد زیای سفید اولمش ایلم و شبهای دراز
نخفتمی و اول وقت افزون کیجه لر اویوغ ایدیعم و بذلهای لطیفها کفتمی
و بذله لر و لطیفه لر ایدر ایدیم تا باشد که وحشت نکیرد تا اولکه وحشت
طوتمیه و مؤانست پذیرد و موانست قبول ایلیه یعنی باکه انیس اوله
از ان جمله که شبی میکفتم اول جمله سوزلردن که بر کیجه اکه ایتدم که بخت
بلندت یار بود که بلند بخت سکا یار اوله و چشم دولت بیدار بود دولتنک
کوزی بیدار اوله که بصحبت پیری افتادی که بر پیرک صحبتنه دوشدک
تجربه و جهان دیده بیتمش قوجلمش و آجی صوق طاتمش و سیر و سیاحت ایلیوب
جهان کورمش و کرم و سرد روزکار چشیده روزکارک کرم و سردینی طتمشدر
و نیک و بد آزموده و ایو یاوز صناشدر یعنی اسوردیه که حقوق صحبت
بداند صحبت حقلرنی بلور و شرط مودت بجای آورد و محبت ودوستلق
شرطنی یرینه کتورر مشفق و مهربان شفقتلو و محبتلو در خوش طبع و شیرین
زبان لطیف و شیرین سوزلودر مثنوی تا توانم دلت بدست آرم ما
دامکه قادرم سنک کوکلکی الدکتوردم یعنی المدن کلدوکی قدر سکا عنایت

ایدرم ور بیازاریم نیازارم اکوسن بنی انجیدهسن بن سنی انجیتم بو وجهله
دخی معنی قابللر اکوسن باکه انجینورسن بن سکا انجنمم کر چو طوطی شکر بود خورشت
اکر طوطی کبی سنک طعامک شکر اوله جان شیرین فدای پرورشت شیرین جان
سنک بسلدکک و طعامک حصولنه فدا اولسون ور تلخ کند کفتار آمد بدست
جوانه بر جوانک النه کرفتار کلمه ک معجب خیره رای متکبر و ضعیف رایلو
یعنی سفیه شد تیز رو سبک پای قالقمجی و کزیجی که هر دم هوسی پزد که هر دم
بر هوس پیشورر و هر لحظه رایی زند و هر لحظه بر رای اور و هر شب جایی
خسبد و هر کیجه بر یرده یاتور و هر روز یاری کیرد و هر کون بر یار طوتر
قطعه وفاداری مدار از بلبلان چشم بلبللردن وفادارلق امیدنی طوتمه
که هر دم بر کل دیکر سرایند زیرا انلر هر نفس بر غیری کل افزوده ایرلار یعنی
غیری کله میل و محبت ایدرلر جوانان خوبرو خساره اند و دلبر جوانلر خوب
یکاقلو و دلبرلردر و لیکن در وفا با کس نپایند لیکن وفا بکمه ایلیه بر قرار
اولمازلر یعنی وفاسزلردر اما طایفه پیران اما پیرلر طایفه سی بعقل و ادب
زندکانی کنند عقل و ادب ایله دیرلک ایدرلر نه بر مقتضای جهل
جوان زجهلی جوانلرک مقتضاسی افزوده دیلک ایلمزلر بیت ز خود بهتری

جو وفرصت شمار کند کدن ایو رک بر کیمسه استه و فرصت صای که با جون

خودی کم کنی مغتنم کار زیرا سن بر کندک کبی ایله رو زکاری کم و ضایع ایلیه

بلکه جد و جهد ایت نیجه طبقه سندن یک کمسه ایله مصاحبت ایله تا که

هر هم سکا انده فائده اوله کفت اول پیر ایتدی بر یمن نمط بسیار بکفتم

بو اسلوب افزون اوله دختره چوق سوز سویلدم و کمان بردم و ظن

ایتدم که دلش در قید من آمد که اول دخترک کوکلی بنم قیدمه کلدی

و صید من شد و بنم صیدم اولدی یعنی جان و دلدن بنی قبول ایلدی

ناکاه نفسی سرد از دل بر آورد ناکاه دردی ایله طلوع کوکلندن بر صوق

نفس یو قاری کتوردی یعنی درد ایله آه ایلدی و کفت و دخی ایتدی چندین

سخن که کفتی بو قدر سوز که ایتدک در ترازوی عقل من بنم عقلم

ترازو سنده وزن آن یک سخن ندارد اول بر سوزک وزنینی طوتمز

یعنی اول سوز سنک سوزلرک کلدیک و مقبولدر که وقتی از قابله

خویش شنیده ام که بر وقت کندو ایلچیمدن یعنی طایه مدن اشتمشم که

ایتمشدر که زن جوان را اگر تیری در پهلو نشیند که اکر کنج عورتک

پهلو سنده بر تیر باشد به که پیری یک کمه اول عورتک پهلو سنده بر پیر

اوتوره

اوتوره اول سوزکه قابله سندن نقل ایلدی بوندر کراولنان سوز که

غفلت اولنمیه شعر لمارأت بین یدی بعلها وقتا که عورت کندی

زوجنک اوکنده بر نسنه کوردی اید شیئا کان حمی شفرت الصائم

صائمک شفه سنک لینتی و ملایمتی کبی تقول هذا معه میت عورت

ایلیه بونک ایله بله اولمشدر یعنی زوجی و انک ذکری میتدر که

هکذا حرکتی یو قدر و انما الرقبة للنائم حال بو که تحقیق

افسون اولمز الا نائم ایچون اولور بو خود اولمشدر افسو نک بو که

تاثیری یو قدر رباعی زن کز بر مردی رضا برخیزد عورت که زوجنک

قتنده رضاسز و اجازتسز قالقرسه فتنه و جنک ازان سرا برخیزد

اول سرایده چوق فتنه و جنک قالقر یعنی زوج ایله زوجه اورتاسنده

خصومت واقع اولور پیری که زجای خویش نتواند خواست بر

کنمز یرندن قالقمز قادر اولمز الا بعصا کیش عصا برخیزد اول پیرک

عصاسی یعنی ذکری قیان قالقر که جماع اتمکه قادر اوله غوغا

خوی انک ایچوندر فی الجمله اسکان سوافقت نبود تحصل کلام موافقه

اسکان اولمکه بمفارقت اجاز امید مفارقت ایرشد بوجمله دخی

الصائم برنده مرحوم کفوی افندی شرحنده الهائم لفظی بازمشلر هائم متحیر معناسنه ودوه دود لغلنه دیرلر وحضرت شیخ سعد بنک عربیه و شائنه لابق دکلدر کز اولا عضوی صائمه تشبیه اکرچه اکثر کلماتده نسخه لرنده الصائم واقعدر لکن

پیر که

زنی جادر مفارقت ایله آخر اولکه یعنی ایلشدیکه چون مدت عدت
برآمد چون عدت زمانی کالکه یعنی تمام اولکه عقد نکاح بستی با جوانی
ببست انک نکاح عقدینی بر جوانه بغلدیکه یعنی بر جوانه نکاح ایله
ویردیلر تندخوی زشت روی که اول جوان یاغمور وحش روی ایدی
و تهی دست و بدخوی دخی فقیر و بد خوی ایدی جور و جفا سدید
عورت بو جوانک الندن جور و جفا کوردی ایدی فریاد و غم عنا میکشید
ویردی بلا چکر ایدی و شکر نعمت حق همچنان میگفت و انجلین حق تعالی
لینک نعمتی شکرنی ایلر ایدی که الحمد لله که از آن عذاب الیم
برهیدم که الحمد لله که اول عذاب الیمدن قورتلدم و بدین نعمت
مقیم رسیدم و بو مقیم و ابدی نعمته ایرشدم بیت با این همه جور و
تندخویی بو قدر جور و تندخولق ایله یعنی سندن که بو قدر
جور و الم چکرم نازت بکشم که خوب روئی سنک نازک بلا چکرم
زیرا خوب رویسین قطعه با تو مرا سوختن اندر عذاب بالکه سنک
ایله عذابده یعنی جهنمده یانمق یکدر به که شدن با دیگری در
بهشت که بر غیری ایله یعنی اول بیر ایله جنتده اولمقدن بوی بیان اند

دهن

دهن خوب روی خوب رویک اغزندن پیاز رایحه‌سی نغزتر آیدکه
گل از دست زشت لطیفرکه کلور زشت رویک الندن کلدن
قطعه روی زیبا و جامه دیبا زیبا یوز و دیبا قفتان عرق و عود
و رنگ بوی و هوس کلاب و عود دخی رنک و رایحه و هوا و هوس
این همه زینت زنان باشد بو جمله‌سی عورتلرک زینتیدر یعنی انلره
لایق و سزاواردر مرد را کیر و خایه زینت بس ار اولانه کیر ایله خایه
زینت یترکه یا بو سعدلی اولار اغزنلدر حکایت مهمان پیر
بودم شبی در دیار بکر حضرت شیخ ایلر سیاحتده یعنی سیاحت زمانده
دیار بکرده بر پیره مهمان اولدم که مال فراوان داشت و فرزند
خوب روی که اول پیر وافر مال طوتر ایدی و محبوب اوغلی وار ایدی
شبی حکایت کرد حضرت شیخ ایلر بر کیجه اندن اولدم بر کیجه
اول پیر بکا حکایت ایلدیکه مرا به عمر خویش که بنم کندی عمرمده
یعنی جمیع عمرمده بجز این فرزند نبوده است بو فرزنددن غیری
اولمامشدر درختی درین وادی زیارتکاه هست بو وادیده زیارتکاه
بر درخت وار ایدی که مردمان بحاجت خواستن انجا روند که ای ملر

ط

حاجت طلب اتمکه انده کیدرلر یعنی دعالری انده مقبول اولور شنیدها
که پای آن درخت بحق نالیده ام کیجه لر اول درخت دیبنده حق تعالی
حضرتنه ناله و تضرع ایتمشم تا و ای فرزند بخشیده است تا که الله تعالی
حضرتی لطفندن باکه بو فرزندی بغشلمشدر شنیدم که پسر با رفیقان
آهسته میگفت اول پسر چونکه پدرندن بو سوزی اشتدکه حضرت شیخ
ایله اشتدم که رفیقلرینه آهسته ایله ایدر ایدی چه بودی که من
آن درخت را بدانستمی که کجاست تا ندا ولیدیکه بن اول درخت
بلیدیم که قنده در تا دعا کردمی که پدرم بمیرد تا دعا ایدیدم که پدرم
اوله لطیفه خواجه شادی کنان که فرزندم عاقلست یا باشادلق
ایدیجی که فرزندم عاقلدر و پسر طعنه زنان که پدرم فرتوت
و پسر طعنه اوریجی که پدرم بوناشده قطعه سالها بر تو بگذرد که
گذر نیجه یللر گچسنک اوغرد که نکنی سوی تربت پدرت که باباک
تربسی جانبنه گذر ایلمزسن یعنی تربه سنه زیارت ایله جب روانی
خیر ایله یاد اتمزسن تو بجای پدر چه کردی خیر تا سن پدرک حقنده
نه خیر اتدک ایده تا همان چشم داری از پسرت پسرکدن همان اوامیه

امید طوتم

امید طوتمزسن حکایت روزی بغرور جوانی سخت رانده بودم
حضرت شیخ ایدر جوانلق عالمنده بر کون جوانلق غروری ایله محکم سکرتمشی
ایدم یعنی زیاده سرعت ایله یورمشی ایدم شبانگه افتادم وقتی
بپای گریوه ء بر بلک دیبنده سست مانده در جای قالمشی ایدم پیر
مردی ضعیف بر ضعیف قوجه کشی از پی کاروان همی آمد کاروانک
ارد ندن کلور ایدی گفت چه نشینی خیز با که ایتدی نه اوطورر سن
قالق که نه جای نشستن است که بوراسی اوطورجق یر دکلدر
گفتم حضرت شیخ ایدر اول پیره ایتدم چون روم که نیجه کیدیم
که نه پای رفتن است که کتمک ایاغی قلمدی یعنی اصلا ایاغمده رفتاره
قدرت قالماشدر گفت اول پیر ایتدی نشنیده که گفته اند اشتمدکمی
که عاقللر ایتمشلردر رفتن و نشستن به برلحظه کتمک و بر لحظه
اوطورمق به که دویدن و گسستن نیک که یلمک و اوزلمک
یعنی ایله اتمک یکدر بویله اتکلدن قطعه ای که مشتاق منزلی مشتاب
ای کمسه که منزله مشتاقسن تیز ایرشم دیرسن اولمه پند من
کار بند و صبر آموز بنم پندمی ایشی بغله یعنی نصیحتمی طوت

وصبر او كره يعنى استعجال ايتدى اسب تازى دوتك رود بشتاب
عربجه آت اكه يلمك كدر سرعت ايله يعنى مرايكن قوشمق ايله يو
رولور قالور اشتر آهسته مى رود شب وروز اما اشتر آهسته آهسته
شب وروز كيدر قالور چند زياده الم چكلر يليه هر انيشده ثانى
اولور حكايت جوانى چست ولطيف وخندان وشيرين زبان
در حلقهٔ عشرت ما بود چست ولطيف وخندان وشيرين
زبان برجوان بزم عشرتمز حلقه سنده ايدى يعنى مصاحبمز
ايدى كه در دلش كه انك كوكلنه از هيچ نوعى غم نيامدى
هيچ برنوع دن غم كلمز ايدى بلكه غم نه ايدوكنى بلمز ايدى
ولب از خنده فراهم نياوردى ولبنى خنده دن دريركتورمز
ايدى يعنى دائما كولر ايدى روزكارى برآمد برروزكار كلدى
يعنى برزمان كچدى كه اتفاق ملاقات نيفتاد كه اتفاق اول
جوان ايله ملاقات دوشمدى بعد از آن ديدمش اندن صكره
يعنى برزماندن صكره آنى كوردم زن خواسته ولتمش وفرزند
خاسته وفرزندلرى حاصل اولمش وبيخ نشاطش بريده وانك
نشاط

نشاطى كوككى كسلمش يعنى بالكليه نشاط وسرورى كتمش وكل هوسش
پژمرده وانك هوسى كلى صولمش يعنى هوا وهوسى قالمامش پرسيدمش
كه اين چه حالتست حضرت شيخ ايدر اول جوانه سؤال ايلدمكه
بو نه حالدر قنى اولكى نشاط وسرور كفت اول جوان ايتدى
تا كودكان بياوردم تاكه كودكلر كتوردم يعنى فرزندلرم اولدى
ديكر كودكى نكردم كيرو كودكلك ايلمدم شعر ساذ القلبا والشيب
غيرلمتى نه بو اوغلانلق يعنى هوا وهوس ميل وارزو حالى وكه بيرلك
تغيير ايلدى بنم لمتى لمه كيسك باشنده چكنديه صرقن صاچيدر اما بونده مطلقا
صاچ وصقل مراد در كويا حضرت شيخ بو بيت ايله كندوسنه خطاب ايدر وكفى
بتغيير الزمان نذيرا حاليوكه زمانك برحالدن برحاله منقلب ومتغير
اولمسى كافى اولدى نذير بوندن يعنى نذير اولمسى يتر بيت چون پير شدى
ز كودكى دست بدار چونكه پير اولدك كودككلكدن الچك بازى وظرافت
بجوانان بكذار اويون وظرافتى جوانلره قو مثنوى طرب نوجوان ز پير مجوى
نوجوانك طرب ونشاطنى پيردن استمه كه بوقدر كه دكر نايدت آب رفته
بجوى زيرا كتمش صو كيرو ايرمغه كلمز زرع را چون رسيد وقت درو

زرعک چون بیچمی وقتی ایرشدی بو معنی دخی لطیفدر زرع چون بیچم وقتی
ایرشدی نخواهد چنانکه سبزهٔ نو اولمز زرع صالنمز اکلین که تازه سبزه
صالنور قطعه دگر جوانی بشد از دست من جوانلق زمانی نیم المدن
کتدی آه و دریغ آن زمن دلفروز آه و دریغ اول کوکل شعله لندرجی
لطیف زمانکه هرکز انک قدرینی بلمدک قوّت سر پنجهٔ شیری برفت ارسلانلق
سر پنجه سنک قوّتی کتدی یعنی جوانلق عالمی کچدی و پیرلک عالمی ایرشدی
راضیم اکنون به پنیری چو یوز شمدی پارس کبی بهادر پنیره راضیم یعنی
یالکز انک ایله قناعت ایدرم قطعه پیره زنی موی سیه کرده بود بر قوی
عورت صاچنی سیاه ایلمش ایدی نتکم عجوز تکرک عادتیدر گفتمش ای مامک
دیرینه دوز حضرت شیخ ایلدی بن اول پیره زنه ایتدم ای اسکی کوکللو یعنی
یاشلو اناجغم موی بتلبیس سیه کرده کیر صاچکی تلبیس ایله سیاه ایلمش
طوت یعنی سیاه ایلدک فرض ایله راست نخواهد شد این پشت
کوز اما بو منحنی ارقک راست اولمیسر یعنی ممکن دکلدر بو کوزنه
چاره ایدرسن حکایت دوزنی بجهل جوانی زرکون جوانلق جهلی ایله بانک
برمادر زدم مادرم اوزره بانک ایلدم یعنی غضب ایله برایکی سوز سویلدم

بیحضور ایلدم

بیحضور ایلدم دل آزرده اوزنشین بنشند دل آزرده اولدوغی حالده
یا خود معنی بو ایلد اوله بنشند دل آزرده اولوب بکنجی نشست بر بو حقه
اوتوردی گریان همی گفت گریان اولوب ایلر ایدی که فرموشی فراموش
کردی مکر طفللغی فراموش ایلدک که درشتی میکنی که غلظت و درلو
ایلرسن قطعه چه خوش گفت زالی بفرزند خویش برو کندو فرزندینه
نه لطیف دیدی چو دیدش پلنک افکن و پیل تن چونکه فرزندی پلنک
یقیجی یعنی پهلوان واری جسملو کوردی مقول قوله بود گر از عهد
خوردیت یاد آمدی اکر طفولیت زماننده سنک یاد که کلیدی
که بیچاره بوده در آغوش من که اول زمان نیم قوجاغمده چاره سز ایدک
که دنی شیر مردی و من پیره زن که شمدی سن شیر مردی وقوی سن و بن
پیره زن و ضعیفه ام حکایت توانکری بخیل را پسری رنجور بود بر بخیل
غنینک بر اوغلی خسته اولدی نیکخواهانش گفتند اول بخیلک دوستلری
اکه ایتدیلر مصلحت آنست مقبول اولدرکه از بهر او اننک اوغلی
یعنی فرزندنک صحتندن اوتری ختم قرآن کنی یا بذل قربان قرآن
عظیمی ختم ایدرسن یا خود قربان بذل ایدرسن باشد که او لکن خدای تعالی شفا دهد

الله تعالی حضرتنه شفاعت ایده لختی باندیشد وفوق فت بر زمان فکره طالدی وگفت دیدی

ایتدی ختم مصحف بحضور اولیتر است حضور قلب ایله مصحف عزیزی ختم ایتمک

که شمدیکی مصحف عزیز حاضردر اوقیرکدر که کلدی تعذرست زیرا سوزی ایراقدر

صاحب دیرا بشنید وگفت بر صاحب دل اشتدی وایتدی ختمش بعلت آن اختیار

آمد اولجهتله ختم قرآن اول سبب ایله اختیار کلدی که قرآن بسر زبانست

زیرا قرآن عظیم دل اوجنده در فقد کم میان جان اما التون جان اعز ایلدی

کدر بیت بدیعا گردن طاعت نهادن ای دریغ انک طاعت بوینینی قوشدی

یعنی انک طاعتنه کردنش همراه بودی دست داذن اگر اول طاعت بوینینی

قوسنه ویرمک الی یولداشی اولیدی یعنی طاعتی کبی سخاسی اولیدی

غایت ایو اولوردی اما حیفا انک طاعتنه که سخاسی هیچ بر عملده مراد

بدبنیادی چو خر بکل بماند بدبنیاد ایله خر بالجمله قالدوغی کبی

قالور یعنی بدبنیاد ویرمکه قادر اولمز فر الحمدی بخواهی صد بخواند

اما اگر فاتحه طلب ایدرسن یوز اوقور حکایت پیر مردی را گفتند

چه ذن نکنی بر پیر مردی ایتدیلر نیچون اولنمزسن گفت اول پیر مرد ایتدی

با پیرزنانم الفتی نباشد پیرزنلر ایله باکه بر الفت اولمز یعنی انس حاصل

اولمز

اولمز زیرا طبیعت حظ ایتمز گفتند اول پیر مرده ایتدیلر ذن جوان بخواه چون

تمکنت داری گنج عورت ال یعنی اسنه چونکه جماعه قوت وقدرت طوترسن

گفت اول پیر ایتدی مرا که پیرم با پیرزنان الفت نباشد باکه پیرم قوی عورت

لر ایله الفت ومحبت اولمز اقرا که جوان باشد با من که پیرم دوستی

چون صورت بندد اول عورتکه گنج اوله انک بنم ایله که پیرم دوستلغی نیجه

صورت بغلر بیت زور باید نه زر که بانو را قوت کرک جماعه التون کرکمز

زیرا خاتونه گزری دوست تر که ده من گوشت بر صوج مقبولکلن

کدا اون بتمن اتدن یعنی اتدن حکایت نظم شنیدم که در ایام دوقد ما

کهن پیری اشتمشم که بو کوندی یعنی بو وقتده یقین زمانده ذایل یاشلو

بر پیر خیال بست به پیرانه سر که گیرد جفت خیال بغلدیکه پیرلک وقتنده جفت

طوته یعنی اولنمک فکرن ایلدی بخواست دختر که خوب روئی وگوهر نام گوهر

ادلو خوب روی بر قز جفت استدی یعنی نکاح ایلدی الکد چون کرج گوهر نش

از چشم مردمان بنهفت اولدی دختری ملک کوزندن گوهر حقه سی کبی

مخفی ایلدی یعنی مستور ایلدی چنانکه رسم عروسی بودی مرتبا بودی انجلیس که دوکلن

عادتیدر یعنی لازمه قصور جمله مهیا اولدی ولی بجمله اول عصای شیخ

بجفت

امّا اوّل حمله ده شیخک عصاسی اویدی یعنی آلتی قالقدی گمان کشیده
نزدی بر هدف که نشوان دوخت گمان چکدی امّا نشانه اورمدی یعنی جهد
قصد ایتدی امّا قادر اولمدی زیرا دیکمک ممکن دکلدر مگر بسوزن پولاد جامه
منکفته صوق و محکم دوقنمش جامه یی مگر پولاد سوزن ایله یعنی بکا راستی
ازالیه قادر اولمدی بیوستان گلدی آغاز کرد و حجت ساخت تعقیب
التسونز دیو اول پیر دوستلرنه شکایت ایتمک باشلدی و حجت گتوردی یعنی
بهانه پیدا ایلدی بو ایلدی دیو که خانمان من این شوخ دیده پاک برفت که بنم
خانمانی بو گستاخ پاک سوپوردی یعنی نم وارسه باباسی اوزه ایلتدی
میان شوهر و زن جنگ و فتنه برخاست چنانکه عاقبت زوج ایله
زوجه اراسنده جنگ و فتنه قالقدی انجلیج که سر بشحنه و قاضی
کشیده شد گفتند که صوکره شحنه و قاضی یه چکلدی یعنی عاقبت شحنه
و قاضی یه واردیلر دیمک اولبیر آیتدی بو حکایت حضرت شیخ زماننده
واقع اولمشدر غفلت اولنمیه پیش از خلافت و شنعت گناه دختر
چیست سنک مخالفتکدن و قباحتکدن صکره قزک گناهی ندر یعنی
بوخصوصده قباحت سنکدر قزک اصلا گناهی یوقدر ایکده دست

بلرزد

بلرزد گهر چه دانی سفت سنک الک دترر گوهری دلمکی نه بیلورسن بو وداعه
ایهام لطیف واردر معلومدر لطیف طبع اولنه باب هفتم در تأثیر
تربیت یدنجی باب کاملرک تربیتلرینک تأثیری بیاننده در حکایت
یکی از قدر ابری گوگی داشت وزیرلردن برینک بر کودن
پسری واریدی پیش یکی از دانشمندان فرستاد اول پسری تعلیم ایچون

دانشمندلردن برینک قتنه گوندردی که وی را تربیتی میکن گر بو پسر
بر تربیت ایلدکه که عاقل شود اولدکه عاقل اوله مدتی تعلیمش
کرد بر مدت اول پسر تعلیم ایلدی مؤثر نبود تعلیم اکه مؤثر اولمدی
پیش پدرش کسی فرستاد اول پسرک باباسی قتنه بر کیسنه گوندردی بلیه
بیع که این عاقل نمی شود که بو پسر عاقل اولمز و مرا نیز دیوانه کرد
و بنی دخی دیوانه ایلدی قطعه چون بود اصل جوهری قابل
چونکه بر ذاتک اصلی قابل اوله تربیت را درو اثر باشد
تربیتک انده اثری اولور یعنی تأثیری اولور هیچ صیقل
نکو نداند کرد صحن صیقل ایو ایلمکی بیلمز یعنی ایو اتمز آهنی را که بد
گهر باشد آهنی که بد گهر اوله یعنی جنس و مقبول آهن اولمیه

سگ به دریای هفتگانه مشوی کلبی یدی دریوده یایقه یومه که یعنی
یدی دریوده یاده یویوب پاک اتمک قصدن ایلمه که چون تر شد پلیدتر
باشد زیرا چونکه کلب اصلنده اولکی دن ناپاکدر اولعد خر عیسی اگر بمکه
برند عیسی پیغمبر علیه الصلات والسلامک خرنی اگر مکیه ایلده لر شرفها الله
تعالی چون بیاید هنوز خر باشد چونکه مکه دن کله اولکی کبی هنوز ینه
خردر حکایت حکیمی پسران را پند همی داد که عاقل پسرلرینه نصیحت
ویرر ایکن بویله دیو جانان پدر ای باباڭ جانی هنر آموزید
هنر اوکرنکز و کمال حاصل ایدیکز که ملک دولت دنیا زیرا دنیانڭ
سلطنتی و دولتی اعتماد را نشاید اعتماده لایق دکلدر و جاه از دروازه
بدر رود و منصب دروازه دن طشره کیتمز زیرا غربتده سنک ایله بله
اولمز و سیم و زر در سفر محل خطرست و سیم و زر خطر و خوف محلنده در یا
دزد بیکبار ببرد یا بوده که با اوغری دزدی ایلیه یا خواجه بتفاریق
بخورد یا صاحبی آز آز یر اما هنر چشمه زاینده است اما هنر طو
غیجی چشمه در یعنی ناقص اولمیوب زیاده اولیجیدر و دولت پاینده
و باقی دولتدر وگر هنرمند از دولت بیفتد غم نباشد واکر هنرلو

دولتدن

دولتدن دوشسه اصلا اکدر غم اولمز که هنر در نفس خود دولتست زیرا هنر
کندو نفسنده دولتدر هنرمند هر جا که رود هنرلو هر یره که کلسه قدر بیند
حرمت و عزت کورر و در صدر نشیند و صدرده اوطورر و بی هنر هر جا که
رود و اما هنرسز هر یره که کیدر لقمه چیند لقمه دیرر یعنی سؤال و منت
ایله خلقدن طلب ایدر و سختی بیند و سختلق و مشقت کورر احتیاج فقری
بیت سخت است پس از جاه تحکم بردن منصبدن صکره کمسه دن حکم التمک
مشکلدر یعنی حکم و حکومته معتاد اولمش کمسه بنده کبی کمسنک حکمی
التنده اولمق زیاده ام عسیردر خو کرده بناز جور مردم بردن
نازو سعده خوی ایلمش کمسه خلقک جورنی التمک جفاسنی چکمک
مشکلدر قطعه وقتی افتاد فتنه در شام بر وقت شامده بر فتنه
دوشدک یعنی واقع اولدی هر کس از گوشه فرا رفتند هر کمسه بر کو
شه دن کتدیلر یعنی اوراده پراکنده اولدیلر روستازادگان دا دانشمند
دانشمند اولمش روستازاده لر یعنی کوی خلقنک دانشمند اولمش و علم
بوزیری پادشا رفتند پادشاهک وزیرلکنه کتدیلر یعنی پادشاهه وزیر
اولدیلر پسران وزیر ناقص عقل وزیرک ناقص عقل پسرلری بگدایی بروستا رفتند

کوید دلیچکلکه کتید زیرا اعتبار علم و کمال ایلهدر نسب و مال ایله دکلدر
بیت میراث پدر خواهی علم پدر آموز باباکک میراثنی یعنی وصفنی
اکر استر ایسک باباکک علمنی اوکرن یعنی تحصیل ایله کمال اول کین مال پدر
خرج توان کرد بده روز زیرا بو باباکک مالنی اون کونده یعنی از چوق زمانده
خرج ایلمک ممکندر حکایت یکی از فضلا تعلیم ملک زاده‌ای کردی فضلا
دن بری پادشاه زاده‌یه تعلیم ایلر ایدی و ضرب بی محابا زدی و اول پادشاه
زاده‌یه ترحمسز ضرب اوروردی و زجر بی قیاس کردی و قیاسسز زجر
جفا ایدر ایدی باری پسر از بی طاقتی بس طاقتسزلقندن شکایت پیش پدر برد باباسی
قتنه شکایت ایلدی و جامه از تن دردمند برداشت و دردلو جسمندن جامه
قالدردی که اوستادک ضربندن تننده قورشی دکلی کوستردی پدر
را دل بهم بر آمد پدرک کوکلی بو خصوصدن منقبض و سکلنمش اولدی استاد را
بخواند اوستادی اوقودی و گفت دخی ایتدی پسران آحاد رعیت را
لا علی التعیین آحاد رعیتک پسرلرینه چندین جفا و توبیخ روا
نمیداری بو قدر جفا و توبیخی روا طوتمزسن که پسر مرا که بنم پسرمه
طوتارسن یعنی بنم پسرمه اندن زیاده جفا و توبیخ ایلرسن سبب چیست

سببی نه

٢١٧

سببی ندر گفت اوستاد ایتدی سخن اندیشه باید گفتن سوزی فکر
ایله سویلمک کرک و حرکت پسندیده باید کردن فعلکی مقبول ایلمک
کرک همه خلقرا بعقلا خلق خاصه پادشاهانرا خصوصا پادشاهلره کرکدر یا
لازمدر که هرچه بر دست و زبان ملوک رفته شود زیرا هرنه که پاد
شاهلرک دست و زبانندن کچمش اوله یعنی انلرک اللرندن و دللرندن
هرنه که صادر اوله هرآینه بافواه گفته شود البته اغزلرده سویلنمش
اوله یعنی مشهور اوله و قول و فعل عوام را چندان اعتبار نباشد
اما عوامک قولی و فعلنه اول قدر اعتبار اولمز قطعه اگر صد ناپسند
آید ز درویش اگر درویشدن یوز ناسقول کلسه رفیقانش یکی از صد
ندانند انکه رفیقلری یوزدن برنی بلمزلر زیرا التفات ایلمزلر وگر یک
ناپسند آید ز سلطان اما اگر سلطاندن بر ناسقول کلسه از اقلیمی
باقلیمی رسانند براقلیمدن براقلیمه ایرشدررلر پس تر تهذیب
اخلاق خداوند زادگان ایلیس خداوند زاده‌لرک اخلاقنک تهذیب ببند
وانلرک تربیتنده انبتهم الله نباتا حسنا الله تعالی حضرتلری نبات حسن
بتورسن یعنی نبات حسن کبی حاصل و جمع اشون اجتهاد بیش از آن باید کرد که

کره حق عوام اجتهادی اندن زیاده ایتمک کرک که عوام حقنده قلنور
قطعه هر که در خردیش ادب نکنند هر کیمکه طفولیت حالنده اکر
تأدیب ایلمیه لر در بزرگی فلاح از و برخاست جوانلق عالمنده فلاح و صلاح
اندن قالقدی یعنی کتدی که اندن اصلاح قابل اولمیه چوب تر
را چنان که خواهی پیچ یاش و تازه چبوغی انکلیچ که استرسن بوک
نشود خشک جز باتش راست اما چوب خشک آتشدن غیری ایله
طوغری اولمز شعر ان الغصون اذا قومتها اعتدلت تحقیق تازه
بوداقلقجان سن انی مستقیم ایلسک یعنی مستقیم اتمک مراد ایلسک
معتدل و مستقیم اولور و لیس ان ینفعک التقویم بالخشب تحقیق شاه
بودقکه قوری چوبی سن مستقیم ایلمک ممکن دکلدر ملکرا حسن تدبیری
ادیب پادشاهه استادک حسن تدبیری پسندیده آمد مقبول
کلدی خلعت و نعمت بخشید خلعت و مال بغشلدی و پایهٔ ماهیش
از اندازه بوده و انک منصبنی اولندنکه واریدی یعنی اولکیدن
برتر کرد انید یوجه ترک ایلدی حکایت معلم کتابی دیدم در دیار
مغرب مغرب دیارنده بر مکتب خواجه سنی کوردم ترش روی تلخ گفتار

اکشی

اکشی یوزلو و آجی سوزلو و بدخوی و مردم آزار و یرامز خویلو و آدم اینجیدیجی
و گدا طبع و ناپرهیزگار و جاهل و فاسق که عیش مسلمانان بدیدن او تبه بود
که مسلمانلرک عیشی انی کورمک ایله خراب ایدی و خواندن قرآنش
دل مردم سیه کردی و انک قرآن عظیم اوقومسی خلقک کوکلنی سیاه
ایلردی جمعی پسران پاکیزه بر بولوک پاکیزه پسرلر و دختران دوشیزه
و باکره قزلر بدست جفای او گرفتار انک جفاسی النده کرفتار ایدیلر
نه زهرهٔ خنده و نه یارای گفتار انک خوفندن نه کلمکه زهره لری
و نه سویلمکه قدرتلری واریدی که عارض سیمین یکیرا طپانچه زدی
و گاه ساق بلورین دیگریرا و کاه بر نیک بلور کبی لطیف و بیاض ساقنی
شکنجه کردی شکنجه ایدر ایدی یعنی فلقیه ضرب ایدر القصه شنیدم که طرفی
از خباثت او معلوم کردند محصل کلام ایشتدم که انک خباثتندن
بر مقدار معلوم ایلدیلر بزدند و براندند او معلمی دوکدیلر و مکتبدن
قوودیلر و مکتب او را و انک مکتبنی بمصلحی دادند بر مصلحه ویردیلر
پارسایی سلیم اولکه بر سلیم القلب پارسا ایدی و نیکمردی حلیم
و حلیم بر نیک مرد ایدی که سخن جز بحکم ضرورت نگفتی که ضرورت

حکمتدن غیری ایله سوز سویلمز ایدی و موجب آزار کسی بر بانش نرفتی
وانک لساننه اوغره لمنکه انجنمه سز سبب بر نسنه کتمز ایدی کودکان را هیبت
اوستاد نخستین از سر برفت اولکی اوستادک هیبتی اوغلنجقلرک باشندن
کتدی و معلم دوم مین را اخلاق ملکی دیدند و ایکنجی معلمی ملک خویلو
کوردیلر دیو یکدیگر شدند بری برینک شیطان اولدیلر و باعتماد حلم
او ترک علم کردند وانک حلمنه اعتماد ایلمک ایله علمی ترک ایلدیلر وغد
اغلب اوقات و اکثر وقتلرده ببازیچه فراهم نشستنک بر یره جمع اولوب
اوینفه اوتوررلر ایدی و لوح درست ناکرده و لوحلرنی درست ایلمش
ایکن یعنی لوحلره مسطور اولن سبقلرنی حفظ ایتمدن اقل بر سر یکدیگر
شکستند بری برینک باشنده هرلر ایدی بیت استاد معلم چو بود بی آزار
اوستاد و معلم چونکه آزار سز اوله یعنی شاگردلره زیاده حلم کوسترسه خرسک
بازند کودکان در بازار اوغلنجقلر بازارده خرسک اوینادلر استاد
لرندن خوف اتمدکلرندن بعد از دو هفته ایکی هفته دن صکره بر کذر
آن مسجد کذر کردم حضرت شیخ ایدر اول مسجدک قپوسی اوغره کذر
ایلدم معلم اولین را دیدم دل خوش کرده بوئند کم هم اولکی
معلمک

معلمک کوکلنی خوش ایلمش ایدیلر و بمقام خویش باز آورده و آنی
کیرو کندو مقامنه کتورمش ایدیلر انصاف برنجیدم الحق بو خصوص
زیاده انجندم و لا حول کنان کفتم و لا حول ایدرک یعنی لا حول ولا قوة
الا بالله العلی العظیم دیو عجب ایتدم ابلیس را معلم ملایکه ذکر باد
چرا کردند ابلیسی کیرو نه حکمتدن ملائکه یه نیچون معلم ایلدیلر
پیر وادی حیران دیده جهان کورمش بر پیر کسی بشنید و بخندید و کفت
بنم سوزمی اشتدی و تعجب ایدیب کولدی و ایتدی نشنیده که کفته اند
اشتمدک میسن ایتمشلردر مثنوی پادشاهی بپسر بمکتب داد بر بای شاه
فرزندینی مکتبه وردی لوح سیمینش در کنار نهاد اول پسرک
کنارینه یعنی قوجاغنه سیمدن دوزلمش لوح قودی بر سر لوح او نوشته
بزر انک لوحنک باشنه اوغره التون ایله یازلمش ایکن جور استاد به که
مهر پدر استادک جوری یکدر بابانک محبتی یعنی پدرک محبتندن
اوستادک جوری یکدر ذیرا بو علم سببی اول جهله سببدر حکایة
پادشاهی را نعمت بی قیاس از حد کذشته بسبب اقتضای عمر لرینک
مت که سندن بر پادشاهزاده نک اللذ قیاسسز نعمت دوشکی فسق و فجوره
را آغاز کرده

فسق وفجوره شروع ایلدک وبنیادی بنیاد کرفت وفسق فلکی صنعت طوتدی
فی الجمله محصل کلام چیزی نماند از سایر معاصی وفسق که نکرد سایر معصیتلر
دن وفسقدن برنسنه قالمدی که ایلمدم وفسقی که نخوردم وبر سکر ویدیجی
قالمدی که آنی ایچمدم باری بنصیحتش کفتم حفظ شرح ایلدیکم اولبارسا
زاده یه نصیحت ایلدی ایتدم ای فرزند دخل آب روانست ای فرزند
کشینک کلوری آب رواندر یعنی آب روان کبیدر وعیش آسیای
کردان وعیش دونجی دکرمندر یعنی دونجی دکرمن کبیدر یعنی خرج
فراوان کردن یعنی وافر خرج ایلمک مسلم کسی را باشد برکسیه مسلم
اولور که دخل معین دارد که معین کلوری اوله قطعه چو دخلت
نیست خرج آهسته ترکن چونکه کلورک یوقدر خرجی آهسته ترک
ایله که میکویند ملاحان سرودی ذیل ملاحلر سرود ایلرلر
سرودلری بو بیتدر اگر باران بکوهستان نبارد اکر طاغلره
یغمور یاغمیه بسالی دجله کردد خشک رودی دجله دجله ایرماغی ب
قوری دره اولور انده بوقدر واو آب وارکن عقل وادب پیش کیر
عقل وادبی اوکوکه طوت ولهو ولعب بکذار ولهو ولعبی قو کچ

نعمت

نعمت سری شود زیرا چونکه نعمت تمام اوله سختی بری سختلق ایلدن
و پشیمان خوری وپشیمانلق یرسن بسر انکشت آی و نوش بسر یغ لذتند
یعنی بوغدری ندنده وعیش ونوش لذتنده ایی سختی در کوش نیاوردم
بو سعدی قولنه کتورمدک وبر قول اعتراض کرد وبنم سوزم اوزره اعتراض
ایلدی وکفت دخی ایتدی راحت عاجل شمدی وحاضر اولان راحتی بتشویش
محنت آجل کلیجی محنتک تشویشی ایله منغص کردن مکدر ایلمک خلاف
رای خردمند انست عاقللرک رأینک خلافیدر مثنوی خداوندان کام
نیک بختی واد نیکبختلک صاحبلری چرا سختی برند از بیم سختی سختلق یعنی قورقو
احتیاج قورقوسندن نیچون سختلق ایلرلر وغم والم اولورلر برو شادی
کن ای یار دلفروز بوری سوغمک ایله کوکل سرورینی یاد غم
فردا نشاید خورد امروز یارینک غمی بوکون یمک معقول ولایق دکلدر
بیت غم نا آمده خوردن بنقدم رنجه نیدارد همان بهتر که نافردا
کذاریم کار فردا را فکیف اکر کسی دفع صلوه وروحی نیتسسن ام خصوصا
باکد کره وقت صدرنده اوقوریشم وعقد فتوت بستم وفتوت عقدنی
بغلشم وذکر انعام وبنم انعاملری ذکری در افواه عوام افتاده است

عوامك اغزنده دوشمشدر سنی هرکه علم شد بسخا و کرم هرکه که سخا و کرم
ایله مشهور اوله بند نشاید که نهد بر دهنم لایق دکلدر که اول کمسه دهنم
اغزمه بند قویه یعنی بذل مال ایتمه نام نکویی چو برون شد بکوی
چونکه ایلك و سخاوت آدی طاشره محله کتدی یعنی فاش اولدی
کر نتوانی که ببندی درش قادر اولمزسن که قپوسنی یوزنه بغلیه‌سن
یعنی سخاینی ترك ایده‌مزسن دیمك شهرتی مانع اولمز دیدیکم که نصیحت
من نمی بندد ذ حضرت شیخ ایله کوردمکه بنم نصیحتمی قبول ایتمز و کرم من
و بنم استی نفسیم کرم آهنش سرد او اثر نکند انك صووق آهننده اثر ایلمز
یعنی بنم لطیف سوزلریم اکه سرایت ایتمز ترك مصاحبت کردم اول بار سازاده بد
نصیحت ایتمکی ترك ایلدم و روی از مصاحبت او بکردانیدم و انك
مصاحبتندن یوزمی دوندردم و بکنج سلامت بنشستم و سلامت بوجاغنده
اوتوردم و قول حکما را کار بستم و عاقللرك سوزینی ایشه بغلدم که گفته
اند که ایتمشدر بلغ ما علیك سنك اوزرکه لازم اولان نسنه‌دیر
ارشددر فان لم یقبلوا ما علیك اکر سنك سوزك قبول ایتمیلر سنك
اوزرکه نسنه یوقدر ذیرا ما علیك الا البلاغ و طرفه کرچه دانی که نشنوند

بگوی

بگویی اگرچه بیلورسن که سوزك قبول ایتمزلر اماسن سویله هرچه میدانی
از نصیحت و پند نصیحت و پندن هرنه که بیلورسن زود بینی که خیره سر
بینی تیز اوله که اول سرسیمه و لجوجی کورسن بند بر پا اوفتاده اندر بند
ایکی ایاغی ایله بنده دوشمش یعنی کرفتار اولمش دست بر دست
میزند که دریغ پشیمان اولدوغندن والمندن النی اله اورر که حیف
نشنیدم حدیث دانشمند عالمك سوزینی یعنی پندینی قبول ایتمدم
اما اول وقت نه فایده یعنی از عقبی بر مدتدن صکره انجه اندیشه کردم
بوخم آلی که فکر ایلمشی ایدیم از نکبت حالش انك حالنك نکبتندن
بصورت بدیدم صورتا یعنی اشکاره کوردم که باز و پاره هم میدوخت
کده جبه‌سی اوزره پاره پاره دکه ایدر و لقمه لقمه میاندوخت فقیره
قپودن دلنمك ایله نان و طعامی لقمه لقمه قرقوب ایدر لم از ضعف
حالش بهم بر آمد کوکلم انك حالنك ضعفندن و زبونی فقوندن منقبض
و ملکدر اولدی و مروت ندیدم و وقت کوردم که چنان حالت اغلیمه
حالده ریش درونش را انك ایچینك یاره‌سنی بناخن ملامت خرا شیدن
ملامت طرناغی ایله قاشیمق و غم یاشیدن و طعنه صاچمق بازی خوش گفتم

کنندکو کلمه ایتدم مثنوی حیف سفله را پایان مستی سفله وبی عقل اولان

کمه مسلک نمایند یعنی تمام مستلکده نیندیشکنند روی تنک

دستی تنکدی ستلک وفوکوننده فکر وعاقبت حال نیجه اولجغنی

اکلمز کدرخت اندر بهاران برفشاند کدرخت بهارلرده میوه سنی نثار

ایلدز مستان زان سبب بی برک ماند اول سببدن قیشن بیراقسز قالور

حکایت پادشاهی پسر شوا با دیب داد بر پادشاه فرزندنی ادیبه ویردی

وکفت دخی ایتدی تربیتش چنان کن کد یکی از فرزندان خودی اولبن

انجلین تربیت ایله کد کندو فرزندلرکدن برینه ایلکدن سالی دروسعی

کرد اول ادیب بر بیل الدیسر اوزره سعی ایلکد بجایی نرسید اما بر بیره ایره شمدی

یعنی نسند حاصل اتمد وفرزندان ادیب اما استادک فرزند کوکر

فضل وبلاغت منتهی شدند فضل وبلاغتده منتهی اولدیلر ملک

دانشمندرا مواخذه کرد پادشاه دانشمندی مواخذه ایلدی یعنی اکد عتاب

اتد وکفت دخی ایتدی وعده را خلاف کردی وعده یه خلاف ایلدک

وشرط وفا بجا نیاوردی دخی وفا شرطنی یرینه کتورمدک کفت استاد

ایتدی ای ملک تربیت یکسانست ای پادشاه تربیت یکساندر ولیکن

استعداد

استعداد مختلف اما استعداد مختلفدر قطعه کرچه سیم وزر زسنک ایدهمی

اکرچه سیم وزر طاشدن کلور یعنی اندن حاصل اولور از همه سنکی نیاید

زر وسیم لیکن هر طاشدن زر وسیم کلمز بر همه عالم همی تابد

سهیل سهیل یلدزی هر کلی عالم اوزره یلدز وجه تو ویره جایی

انبان میکند جایی ادیم بویله ایکن بر یرده انبان بر یرده ادیم اولور یعنی

سهیلک تاثیری مستعدک استعدادی مقداریدر اول سببدندر که

مشینی سختیان سختیان مشین اتمکه قادر دکلدر حکایت

یکی را شنیدم از پیران مربی تربیت ایدجی پیرلردن یعنی مشایخ عظامدن

برنی اشتدم که مریدی را میکفت که مریدینه ایلر ایدی چندانکه اولقدر که تعلق

خاطر آدمیزاد بروزیست آدم اوغلینک خاطرینک تعلقی ورقیلی رزقدر

اکر بروزی ده بودی اکر رزق وعالمه اولیه مقام از ملائکه کذشتی

رتبه ده ملائکه دن کچر ایدی قطعه فراموش نکرد ایزد در آن حال اول حالده

سنی الله تعالی حضرتی اسمنده فراموش ایلمدی که بودی نطفه مدفون ومدهوش

کد انکه اناک قرنده دفن اولنمش یعنی مستغرق بی عقل نطفه ایدک

کد هکزیدیشه علم وقدرتک یوغیدی ایکن روانت داد وطبع وعقل وادراک

سکا لطفندن اول الله روح و طبع و دخی عقل و ادراک ویردی جمال نطق
فزای و فکرت و هوشی جمال و نطق فزای دخی و هوش ویردی که انکشت
ونتب کده بدست الک افنده اول برمق ونتب ایلدی و بازو بیت
وکت ساخت بدعوشی او معنک دیه اکه بازو ترکیب ایلدی کنون
بنکه ای ناچیز همت شمدی ظن ایدرمیسن ای همتسز که خواهد کرد
دفنی فراموشی که سکا بو قدر انعام و احسان اتمش ایکن سنک ذکری
اونتیه کرکدر اکر بو قدر توغل کوستردیسه اول خوفدن ذکری فراموش اتمز
حکایت اعرابی دیدم که پسر را میکفت بر اعرابی کوردم که بسرینه ایدر ایدی که
یا بنی ای بنم اوغلنجغم انک مسئول یوم القیامة تحقیق سن قیامت کوننده
سؤال اولنورسن بویله دیو ماذا اکتسبت دنیاده خیر و شردن نه کسب
اتدک ولا یقال بمن انتسبت کیمه منتسب سن دینلمز یعنی ترا خواهند
پرسید یعنی قیامت کوننده سکا سؤال اتسه لر کرک که عملت چیست که
سنک عملک ندر و نکویند که پدرت کیست و سکا دیمزلر که سنک پدرک
کیمدر فاذا نفخ فی الصور فلا انساب بینهم قطعه جامه کعبه را
که می بوسند کعبه شریفک اورتنی که اوپرلر بلکه یوزلرینه کوزلرینه سورلر

اولنه

اولنه از کرم پیله نامی شد او یعنی کعبه اورتسی ایپک قورتندن آنلو یعنی
مشهور و مقبول اولمغه زیرا که اول رعایت ایپک قوردینه اولمز با غیری
نشسته دفنی چند بلکه کعبه نک جامه سی بر قاچ کون بعضیسی ایله
اولدی که ولی کعبه شریفه شرفها الله تعالی لاجرم همچو او کرامی شد
اول اجلدن کعبه شریفک اورتسی کعبه شریف کبی حرمتلو عزتلو اولدی حکایت
کن تصانیف حکما آورده اند حکمانک تصنیفلرنده کتورمشلردر که کژدم را
ولادت معهودی نیست که عقربک ولادت معهوده سی یوقدر چنانکه سایر
حیوانات را انجلیس که سایر حیواناتک ولادت معهوده سی یوقدر وار که
زیرا هر چند بر وقت تعیین اولنمزلر تا عقربه یوقدر بلکه احشای مادر را
بخورند بلکه مادرنک ایچلرینی یرلر و شکمش را بدرند و مادرلرینک
قارنینی یرتارلر و بدر وند آیند دخی طشره کلورلر و آن قراء صحرا کیرند
وصحرا یوللری طوتارلر و آن پوستها که در خانه کژدم بینند و اول
پوستکه که عقربک یواسنده کوردکلری اثر آنست انک اثریدر بادی
این نکته را بر کرم بو نقطه نکته دیو پیش بزرگی گفتم بر او لعنک قتنده
ایتدم گفت اول عقلانیتک دلیلی بصدق ایچ حدیث گواهی دهد

بنم كوكلم بو سوزك صدقنه طانقلق ويدي و چون چنين نشايد بود و بونك
كبيدن غيري اولمغه يرازكه در حالت خودي زيرا كوچكلك حالنده
باباسيدر و پدر چنين معامله كرده اند انالري و بابالري ايله بو بخيلي
نامقبول معامله ايلمشلردر لاجرم اول اجلدن در بزرگي بيوكلكده
چنين مقبول الله و محبوب بو بخيلي مقبول اللهدر و محبوبدر بو سوز
مشهوردر قطعه پسري را پدر وصيت كرد بر پسر باباسي وصيت ايلدي
كاي جوانمرد ياد گير اين پند كه اي جوانمرد بو پندي ياد طوت يعني خاطركه
آلكه هر كه با اصل خود وفا نكند هر كيمكه كندو اصلنه وفا ايلميه يعني بابا
و مادرينه رعايت اتميه نشود دوست روي دولت مند اول كمسه
دوست يوزلو و دولتمند اولمز يعني مقبول و سعادتلو اولمز لطيفه
كژدم را گفتند عقربه ايتديلر چرا بزمستان بيرون نمي آيي نيچون قيشده طاشره
گلمزسن گفت عقرب ايتدي بتابستانم چه حرمت است يازده نه حرمتم
واردر كه بزمستان نيز بيايم كه قيشده دخي طاشره گلم حكايت فقيره
درويشي بر درويشك خاتوني حامله بود حامله اولدي مدت حملش
بسر آمد انك حملي زماني باشه گلدي يعني وقتي اولدي درويشرا همه عمر

فرزند

فرزند نيامده بود درويشك ديري عمرنده فرزندي گلمامش ايدي گفت اول
درويش ايتدي اگر خداي عز و جل اگر عزيز و جليل الله مرا پسري دهد
بكا بر پسر ويره جز اين خرقه كه پوشيده ام بو خرقه دن غيري كه
كيمشم هرچه در ملك منست هر نسنه كه بنم ملكمده در ايثار درويشان كنم
درويشلره ايثار ايليم اتفاقا زنش پسر آورد اتفاقا انك عورتي بر اوغلان
كتوردي شادماني كرد درويش شادمانلق ايلدي و سفره ياران بموجب
شرط بنهاد و شرطنك وجودي سببي ايله يارانه سفره قودي پس از
چند سال بر قاچ ييلدن صكره از سفر شام باز آمدم حضرت شيخ ايدر شام
سفرندن كيرو كلدم بمحله آن درويش گذر كردم اول درويشك محله سنه
كذر ايلدم و از كيفيت حالش پرسيدم و انك كيفيت حالندن سؤال ايلدم
گفتند ايتديلر بزندانست شحنه گرفت شحنه نك زندانندهدر گفتم سبب
چيست سبب ندر ديدم گفتند ايتديلر پسرش خمر خورده است انك
پسري شراب اچمشدر و عربده كرده و غوغا ايلمشدر و خون كسي ريخته
و بر كمسنك قانني دوكمشدر و از شهر گريخته و قصاص خوفندن شهردن
قاچمشدر اكنون بعلت آن گرفته اند شمدي بدريني اول سبب ايله

لوشندن وسلسله تشویدن وبند گران بر پای نهاده اند دخی بو بلند
زنجیر وایاغی اغیره اغیند قوشلدی گفتم بن انده ایتدم این بلا را
بو بلایی اولدروینی بدعا از خدا خواستند است دعا ایله الله تعالی
حضرتندن عن اسمه طلب اتشدر قطعه زنان بار دگر ای مرد هشیار حامله
عورتلر ای عاقل کمسنه اگر وقت ولادت مار زاینده اگر ولادت وقتی ایلان طو
غورسه لر از آن بهتر بنزدیک خردمند اندن یکرکمسه عاقل قتنده که فرزندان
ناهموار زایند که ناهموار یعنی بد سیرتلو فرزندلر طوغوره لر زیرا ایلان
کرهیو هلاک ایله لر تربیتنده زحمت چکمزلر اما بد سیرتلو فرزندلک
ینجا ولجغنی بیلمزلر تربیتنده مشقت چکر صکره بدر ومادرینه نکبتی ایر
شدرکنندن غیری ینجه کمسنه بیله ضرری ایرشور حکایت
طفل بودم بزرگیرا پرسیدم از بلوغ طفل ایدم که درا اولو بیر بلوغدن
یعنی بالغ اولمقک نشانه لرندن سؤال ایلدم گفت اول اولو ایتدی
در کتب مسطور هست کتابلرده مسطوردر که سه نشان دارد
که اوچ نشان طوتر یکی پانزده سالگی در بیری اون بش یاشلو لق
وحدوم دخی ایکنجیسی احتلام احتلام اولمقدر وسیوم دخی اوچنجیسی

آمدن سوی زهار زهار تک یعنی قسقنک موی بیتمکلک اما حقیقت
یک نشان دارد اما حقیقتده بر نشان طوتار آنکه اولدر نشان اولدیکه که بند
رضای حق عز وجل عزیز وجلیل الله تعالینک رضاسی قیدنده بیشتر از آن باشد که در
بند حظ نفس اندن زیاده اولدیکه نفسنک حظی قیدنده اوله هر که در وی این
صفت موجود نیست هر کیمکه انده بو صفت موجود دکللر محققان بالغ نشمارندش
محققلر انی بالغ صیمازلر یعنی بلوغه ایرمش اولمزلر قطعه بصورت آدمی شد قطره آب
صورتا آدمی اولدی بر قطره آب که چهل روز قرار اندر رحم ماند که قرق کون کون
او قطره نک حمله قراری قالدی وگر چهل ساله را عقل وادب نیست اگر قرق یاشلویه که
عقل وادبی اولمیه بتحقیقش نشاید آدمی خواند حقیقت ایله انکا آدمی اوقومق لایق
دکلدر اگرچه صورتا آدمدر ایسه ده قطعه جوانمردی ولطف است آدمیت آدمیلک
جوانمردلک ولطفدر همین نقش هیولانی مپندار آدمیلکی انجق بو ظاهرده کورنن
هیولانی نقش صنعتی مپندار که صورت میتوان کردن آدمیده هنر ومعرفت کرک
زیرا صورت ایلمک ممکندر بایوان نهادن از شنگرف وزنگار ایوانلده
شنگرف وزنگاردن چو انسانرا نباشد فضل واحسان چونکه انسانک
فضل واحسانی اولمیه انجق صورت اولدقجه فرقست آدمی را نقش دیوار

ادمیدن دیوار نقشنه دکن یعنی آدمی ایله دیوارده اولان نقشک مابیننده نه
فرق وار در بدست آوردن دنیا هنر نیست دنیا الده کتورمک هنر دکلدر
یکی را اگر توانی دل بدست آر اگر قادر ایسک بر کسنک کوکلنی الده کتور

حکایت سالی نزاع در میان پیادگان حجاج افتاد بر ییل حاجیلرک پیاده
لری اره سنده نزاع دوشدی و داعی هم در آن سفر پیاده بود و دعاجیکوز
دخی اول سفرده پیاده ایدی انصاف در سر و روی یکدیگر افتادیم الحق
ذیبه بری برینک باشنه و یوزنه دوشدک یعنی محکم خصومت ایتدک
و داد فسوق و جدال بدادیم فسق و جدال دادنی ویردک یعنی سوکشمکده
و نزاعده قصور قومدق کجاوه نشینی را محفه ده اوتورنجی شنیدم
اشتدم که با عدیل خود میگفت که کندو عدیلنه یعنی همامنه ایدر ایدی
یا للعجب ای کشی بو نه عجب حال العلمکه پیاده عاج که فیل
استخواننده در شطرنج بیادقیدر چو عرصه شطرنج بسر میبرد
چون شطرنج میدانینی باشه ایلتسه فرزین میشود فرزین اولور یعنی به
از آن می شود که بود یعنی اندن یکلعرکی که ایدی و پیادگان حجاج
عرصه بادیه اما حاجیلرک پیاده لری بادیه میدانینی بسر بردند باشه ایلتدیلر

و بتر شدند

و بتر شدند یعنی بتر اولدیلر قطعه از من بگوی حاجی مردم گزای را ادم اینجیدیجی
حاجیه بندن یعنی بنم طرفمدن دی کو پوستین خلق بآزار میدرد که اول
حاجی خلقک پوستینی ازار جفا ایله یرتار حاجی تو نیستی شتر است از برای
آنک حاجی سن دکلسن بلکه سنک شترکدر و یاخود حاجی سن دکل شتردر
اول سبب دنکه بیچاره خار میخورد و بار میبرد بیچاره شتر خار یر و یوک
ایلتر اما سن اشتر افزوده حضور ایدوب خلقه جفا ایلرسن رباعی دل بدست
آور که حج اکبر است از هزاران کعبه یک دل بهتر است کعبه بنیاد خلیل
آزر است دل نظرگاه جلیل اکبر است حکایت هندوی نفط انداز
همی آموخت هندو نفط اندازلق او کرنوردی حکیمی گفت بر عاقل
که ایتدی ترا که خانه نیین است سنک که بیتک یعنی اوک نیندن کره یعنی
نیدن بنا اولنمشدر بازی نه اینست سنک اویونک بو دکلدر بیت
تا ندانی که سخن عین صوابست مگوی مادام که سویلیجک سوزک عین
صواب ایدوکنی تمام بلمیسه سویلمه و آنچه دانی که نیکوش جوابست مگوی
واول نسنه‌یی که بلورسن ایوی معقول جواب دکلدر سویلمه حکایت
مردکی را درد چشم خاست بعد که یعنی بر حریفجغک کوزی اغریسی ظاهر

اولکه

یعنی کوزی اغریدی پیش بیطار رفت ایلدی لکنندن نعلبند قتنه کتدی که دوا دهد کن
که باکه علاج ایله دیو بیطار از آنچه در چشم چهار پایان کردی نعلبند
اولاننه دی نکه چار پایلک کوزینه ایلدکی یعنی اندک کوزینه قودیغی
در دیده او کشید انک کوزینه چکدی کور شد کور اولدی حکومت پیش
داور بردند حکومتی قاضی قتنه التدیلر یعنی قاضیه واردیلر حاکم کفت
قاضی ایتدی برو تاوان نیست انک یعنی بیطارک اوزرینه ضمان یوقدر
اول سببدن که اگر این خر نبودی اگر بو اشک اولمیدی پیش بیطار نرفتی
بیطار قتنه کتمز ایدی مقصود از این سخن آن است بو سوزدن مقصود
اولدر که هر کی نا آزموده را که هر کسه که صناعت نمامش و ایشی کورمامش کسیه
کار بزرک فرماید اولو مشکل ایشی بیوره با آنکه ندامت برد شونک
ایله که ندامت ایلیه یعنی نداستدن فضله ایله در نزد یک خردمندان
عاقللر قتنده بخفت رای منسوب کردد خفت رایلق ایله یعنی خفت
عقل ایله منسوب و مشهور اولور قطعه ندهد هوشمند روشن رای
روشن رایلو عاقل و دیده ور بفرومایه کارهای خطیر اجق اصللویه مخوف
و مشکل ایشلر زیرا حقتدن کلمز بوریا باف اگر چه بافنده است حصیر جی اگرچه

نفقوسیحی در نبرند کش بکارکاه حریر اما آنی ابریشم کارخانه سنه التمزلر زیرا
اصلا انک تللری اتمغه قادر دکلدر حکایت یکی از بزرکان اولولردن بری
پسری شایسته داشت بر معقول پسر طوتر ایدی وفات یافت وفات بولدی
پرسیدند کش اولوبیه سؤال ایتدیلر که بر صندوق تربتش که اول پسرک
تربتی صندوقه اوزره چه نویسیم نه یازه لم کفت اول بزرک ایتدی آیات
کتاب مجید را قرآن عظیم آیتلرینک شرف بیش از آن است شرفی اندن زیاده
در که روا باشد که چنین جایها نوشتن که بو کبی یرلرده یازمق
روا اوله که بروزکار سوده کردد زیرا زمان ایله محو اوله و خلایق
بر وی کذرند و خلایق انک اوزرینه کچلر و سکان بر وی شاشند و کلبلر انک
اوزرینه تبول ایدرلر اگر بضرورت چیزی نویسید اگر ضرورت ایله نسنه
یازرسکز این دو بیت کفایت میکند بو ایکی بیت کفایت ایدر قطعه
وه که هر کی که سبزه در بستان واه که هر قچانکه بستانده سبزه بتیدی
بدمیدی چه خوش شدی دل من نه خوش اولور ایدی بنم کوکلم بکذر ای
دوست تا بوقت بهار اوغرا ای دوست که بهار وقتنده وفات
صکره سبزه بینی دمیده بر کل من بنم قبرم اوزره سبزه بتمش کوره سن

حکایت پارسایی بر یکی از خداوندان نعمت گذر کرد بر صلاح اغنیادن
بریند راست کلدی و دید که بنده را دست و پای استوار بسته ایدی
کوردی که بر بنده نک اللنی و ایاغنی محکم بغلمش عقوبت ایدوب عذاب ایدر
ایدی پارسا گفت صالح ایتدی ای پسر همچو تو مخلوقیرا ای پسر سنک کبی بر
مخلوق خدای عز و جل عزیز و جلیل الله اسیر حکم تو کردانیده است
سنک حکمکه اسیر ایلمشدر و ترا بروی فضیلت نهاده و انک اوزره سکا
فضیلت فزیاده لک قومشدر یعنی سنی خداوند انی بنده ایلمشدر شکر نعمت
حق تعالی بجای آر حق تعالینک نعمتنک شکرینه یتور و چندین جفا بروی
روا مدار و اول بنده اوزره بوقدر جفایی روا طوتمه نباید که فردا در
قیامت که کمن که یعنی اولمیه که یارن قیامتده این بنده از تو به باشد
بو بنده سندن یک اوله و شرمساری بری دخی خجالت ایلیه سن
مثنوی بر بنده مگیر خشم بسیار بنده اوزره چوق خشم طوتمه جورش
مکن و دلش میازار اکر جور ایلمه و انک کوکلنی انجتمه اورا تو بده درم
خریدی نهایتی آنی سن اون اقچیه یعنی بر قاچ اقچیه صاتون الدک
آخر نه بقدرت آفریدی آخر انی قدرت ایله یرتمدک که اکر بوقدر

جفا

[illegible]

جفا ایدرسک این حکم و غرور و خشم تا چند بو حکم و غرور و بو خشم
نیجه بر و نیجه یه دکین هست انکه ز تو بزرگتر خداوند ای مغرور سندن
اولو کیمسه افندی واردر غافل اولمه ای خواجه ارسلان و آغوش ای
ارسلان و آغوشک خواجه سی فرمان ده خود مکن فراموش کندو فرمان
ده لکی یعنی حقی فراموش ایلمه که خبرست حدیث شریفده وارد
از پیغمبر علیه السلام پیغمبر علیه السلامدن که پیغمبر مشاهد بزرگترین
حسرتی ذیلی اولورکه بر حسرت که در روز قیامت قیامت کوننده آن
بود که بنده صالح را به بهشت برند اولدر که بر صالح بنده یی جنته
ایلته لر و خداوند فاسق را بدوزخ و فاسق افندی یی جهنمه
ایلته لر قطعه بر غلامی که طوع خدمت تست بر غلام اوزره که
سنک خدمتکه مطیع و منقاددر خشم بی حد مران و طیره مگیر حد سز
خشم سورمه یعنی حددن زیاده غضب ایلمه و طیره و پریشان خاطر
طوتمه که فضیحت بود روز شمار زیرا رسوایلق اولور حساب کوننده
بنده آزاده خواجه در زنجیر بنده آزاد اوله و افندی زنجیرده عقابده
حکایت سالی از بلخ بریل بلخدن بامیانم سفر بود حمد الله باکه سفر اولدی

قده ازخامیان بخطفیعل جواسیدن خطا افندن آیدی جوانی ببلبد قد
بر جوان بدر قدا ایلدی همراه ماشد بزه یولداش اولدی سپر بان سپر اوینجی
فجاخ انداز وجاخ آتجی و سلحشور دخی جند و بیش زفر و ذیلی
قوتلو کد بده وتن توانا که اول قوتلو دایله کمال افراز نگرندی
اول جوانک یاینی قبضه قولوا اید قبضوسا آوران روی زمین قره بع
ذنک زورلولری پشت افرانه مصارعه برزمین نیافرندی
وکورشده انک ارقسنی یرده کتوره قولوا اید اما متنعم بود اتانعمت
وناز ایله بیوش اید وسایه پرورده وحضور سورده بسلنمش
اید خانه دن طاشره چقمش دکل اید نه جهان دیده و نه سفر کرده
اول جوان نه جهان کورمش ونه سفر ایلمش اید قره عد کوس
بلا قران و بلا قره کرعد بکزد کوسی یعنی کوسنک اوازی بکوشی
اوفرسیده اول جوانک قولاغنه ایرشمش اید و برق شمشیر سواران ندیده
وسوارلوک برق کبی یلدرایجی شمشیرنی کورمش اید یعنی جنک کورمش
دکل اید **بیت** نیفتاده بدست دشمن اسیر عمرنده دشمن النده اسیر
دشمنش اید بکرد دش نباریده باران تیر انک اطرافنه اوق یغمورى یعنی یغمور

کبی

کبی اوق یاغمش اید اتفاقا من و ای جوان اتفاقا بوجوان ایله
بی هم دوان ببغرک آزدنجه بلیجی هران دیوار قدیم که بپیش آمدی
لاعلی التعیین هر اول اسکی دیوار که انک اوکنه کلیدی یعنی اوغرایدی
بقوت بازو بیفکندی بازو قوتی ایله آنی یقاب اید وهر درخت
عظیم که دیدی هر عظیم شجری که کوردی بزور سرپنجه برکندی
سرپنجه زوری ایله قوپارر اید و تفاخر کنان کفتی و تفاخر
ایدرک ایدر اید **بیت** پیل کو تا کتف و بازوی کوان ببیند فیل قنی
تاکه کوکلرک یغرنی و بازوسنی کوره یعنی قوت پنجه اوله کوره
شیر کو تا کف و سرپنجه مردان ببیند ارسلان قنی تاکه بهادرلرک کفنی
وسرپنجه سنی کوره تا مدتی حالت بودیم بو حالده ایدک که نهندی
اکی هند از پی سنکی سرت آمدند بر طاش اردنده باشی قالدیرلر
وآهنگ قتال ما کردند وبزم ایله قتال اتمکه قصد ایتدیلر دست
یکی چو پی برینک اند بوجب یعنی بر زمرده ست و اراید و بر
بغل آن یکی کلوغ کو بی واول برینک قولتقنده بر کلوخ کوچ
وار ایدی چو لغزا کفتم چه باید جواب ایتدم نه توقف ایلدی

اڭلك كوستر بيت بنياد اگر بر داری ز روی و زفن کنند انی كه طورتسی

اولكدن قورقدن تا كه دشمن بپاى خود آيد بگفتند كه دشمن كندى اياغيله

ايله قبره كلدى تير و كمان را بيم از دست جوان افتاد اول حالده

كوردم تير و كمان قورقدن جوانك اليندن دوشدى نديدم كه موى شكافد

بد تير جوشن خاى بو بيلمدكلرده كيمكه قل يارر جوشن جيندجى تير ايله

يعنى جوشن دلجى اوق ايله بزخم حمله جنك آوران بدره پاى بيامد

لرك حمله سى زخمنه اياق طوتمدى يعنى طوتمدى زيرا نيجه استادى سلحشوره

وارمه كه جنك كونينده قورقدن آت اوستنده اوقدن غافل

اولمز قنده قالدى جنك اينچين چاره جز آن نديدم اندن غيرى چاره كورمدك

كه رخت و سلاح را رها كرديم كه اسباب و سلاحمزى ترك ايلدك يعنى

اراده قودق و جان بسلامت برديم و جانمزى سلامت ايله التدك

يعنى قيدك بو معنى دخى لطيفه جانمزى سلامت الدك قطعه بكار هاى

گران مرد كار ديده فرست مشكل ايشده ايشى كورمش كمسه كوندر كه شير

شرزه را در آرد بزير خم كمند شرزه ارسلانى كمندك حلقه سى التنه

كتورر تا بپيرو حيله ايلده اصلا قوتده احتياج قالمز جوان اگر چه قوى

بال و پيلتن باشد جوان اگرچه صاحب زور و دخى قوتلو و پيلتن اولسه جنك

دشمنش از هول بگسلد پيوند اولكسه دشمن جنكنده قورقدن پيوندى قوپار

بمرد پيش مصاف آزموده معلوم است جنك صنامش كمسه قتنده جنك

معلوم و آساندر چنانكه مسئله حكم شرع پيش دانشمند انجليين كه

شرع شريف مسئله سى عالم قتنده حكايت توانگرزاده را ديدم بر

غنينك فرزندينى كوردم بر سر گور پدر نشسته پدرينك قبرينك باشى

قتنده اوتورمش و با درويش بچه مناظره در پيوسته و بر درويش اوغلى

ايله مناظره اولاشدرمش يعنى انكله بحث اتمكه شروع ايلمش كه صندوق

تربت پدرم كه نيم پدرمك تربه سنك صندوقى سنكين است

و كتابه رنكين و رنكين كتابه سى واردر و فرش رخام انداخته

واتده و فرشى قوشلدر و خشت پيروزه در و ساخته و آنده پيروزه

كرپج دوزلمشدر يعنى قوشلدر ظاهر بودر كه خشت پيروزه دن و آك

كاشيدر بگور پدرت چه ماند سنك پدرك قبرينه نه بكزر كه خشتى دو فراهم آورده

كه برايكى كرپج برده كتورلمش و مشتى خاك و بر اوچ طپراق يعنى بر مقدار

طپراق بر او پاشيده انك اوزرينه صاچلمشدر درويش پسر اين بشنيد

که ویشی اوغلی بو سوزی ایشتدی وگفت ذوخی ایدی خاموش ایشم اول که تا
بلدت که تا سنک باباک زیر آن سنگ گران برخود کندی اوزره اولن ثقیل
طاشک التندن بجنبید باشد بیرمش اولنجه پدرم به بهشت رسیده
باشد نیم پدرم بهشته یتشمش اولور خبر ثبت موت الفقراء راحة
حدیث شریفده واردر که فقیرلرک سوتی راحتدر چیزی ندارند که بحسرت
بگذارند دنیایه برنسنه طوتمزلر که حسرت ایله قویه لر **بیت** خر که کمتر
نهند بر وی بار خر که انک اوزرینه یوک آز قویه لر بی آسوده
تر کند رفتار **قطعه** وجود مرد فقیری که بار ستم فاقه کشید درویش
کشی که فقر ظلمنک یوکنی چکدی بدر مرگ همانا که سبکبار آید بکذ که
موت قبوسنه یتیشجک یونکل کلور یعنی موتدن زیاده زحمت چکمز
و انکه در نعمت و راحت و آسایش زیست اما اول کمسنه که نعمت
و راحتده و آسایش حضورده دیرلکدی مردنش زین همه شک نیست که دشوار
آید بو دنیا کلی ناز و نعمتدن شک یوقدر که موت اکا دشوار کلور
زیرا بو قدر نسنه دن جدا اولور به همه حال اسیری که زبندی بدر رهد
دنیا کلی حالدن بر اسیر محبوس اولمقدن قورتلمق بهتر ش از آن امیری که گرفتار
آید

آید اول اسیری بر امیردن یکرک بیل که اول امیر گرفتار کلور یعنی بندن
آزاد اولن اسیر بندده گرفتار اولن امیردن یکدر **حکایت** بزرگی را پرسیدم
یعنی برکه سوال از معنی این حدیث بو حدیث شریفک معناسندن که اعدی
عدوک نفسک التی بین جنبیک که سنک دشمنلک دشمنرکی یعنی جمله
دشمنلردن قوی و ظالم دشمنک نفسکدر انجلین نفس که اوکا
که گفت اوله بدر که ایتدی بحکم آنکه اول سبب ایله که هر آن دشمن که
اکا احسان ایلسن دوست گردد دوست اولور مگر نفس الا النفس
بویله دکلدر چندانکه زیرا اول قدر که مدارا بیش کنی نفسه مدارا واحسان
زیاده ایدرسن مخالفت بیشتر کند مخالفتی زیاده ایلر **قطعه** فرشته
خوی شود آدمی بکم خوردن آز یمک ایله آدمی فرشته خویلو اولور و گر
خورد چو بهایم بیوفتد چو جماد اگر بهایم کبی ییسه جماد کبی دوشر
مراد هر که برآری مطیع امر تو شد هر کیمک که مرادنی حاصل ایدرسن
امرکه مطیع اولور بلکه عبدک اولور خلاف نفس که فرمان دهد چو یافت
مراد نفسی بونک خلافیدر زیرا چونکه مرادنی بولدی فرمان ویرر و نامشروع
جانبنه وارر **جدال سعدی با مدعی در بیان توانگری و درویشی**

با وی احسان کنی صح

هر اوله دو دشمنی

الانسان عبید الاحسان

باب هشتم وار بخد بو محل شیخ سعدینک غنیلک فقر ویش لک امرتاسنده
بحث ایلدیکی اولان جدال و بحثی بیان ایلدیکی یکی از صورت درویشان
بمکه بی درویشلر صورتنده ندر سیرت ایشان اما انلرک سیرتی اوندن
دکل دیدیم کوردم که در محفلی نشسته بر مجلسده اوتورمش و شنعتی در پیوسته
و بر شنعت یعنی قباحت متعلق بحثه اولاشمش و دفتر شکایت باز کرده
و شکایت دفتری کشف ایلمش و ذم توانگران آغاز کرده و غنیلرک نقصنه
شروع ایلمش سخن بدینجا رسیده که سعدی بعد ایرشلرمش که میگفت
کدا ایدیکه درویشان از دست قدرت بسته است درویشلرک قدرتی
الی بغلنمشدر یعنی قدرتی یوقدر و توانگرانرا پای ارادت شکسته و غنیلرک
ارادت ایاغی صنمشدر یعنی قدرتی واردر اما احسان ایتمزلر **بیت**
کریمان را بدست اندر درم نیست کریملرک الننده درهم یوقدر که کرم
ایلیه لر خداوندان نعمت را کرم نیست نعمت صاحبلرینک کرمی یوقدر
مرا که پرورده نعمت بزرگانم بن که اولولرک نعمتنک بسلنمشیم که انلر
دن زیاده احسان کورمشم این سخن نا پسند آمد بو سوز نامعقول
کلدی گفتم ای یار اولکسیه ایتدم ای یار توانگران دخل مسکینان اند

غنیلر

غنیلر مسکینلرک کلوریدر و ذخیره گوشه نشینان و کوشه نشینلرک
آذوغیدر و مقصد زائران و زیارت ایدجیلرک و سائللرک مقصودی حاصل
اولجق یریدر و کهف مسافران و مسافرلرک و غریبلرک مغاره سیدر و متحمل
بار گران از بهر راحت دگران و غیریلرک راحتندن اوتری آغر یوکه
تحمل ایدیجیدر دست تناول بطعام آنگه برند تناول الی طعام اول
وقت ایلدرلرکه که متعلقان وزیر دستان بخورند که کندونک
متعلقلری وزیر دستکی یعنی بنده لری وخدمتکارلری ییه لر و فضله
مکارم ایشان و انلرک کرملرینک ارتغی بارامل و پیران طول و عدتلره
و پیرلره و اقارب و جیران رسیده و اقربایه و همسایه لره ایرشمشدر
مرابلعی توانگرانرا وقفست و نذر و مهمانی غنیلرک وقف و نذری
و مهمانی واردر زکوة و فطره و اعتاق و قصدی و قربانی زکوة و فطره و اعتاق
دخی هدی و قربانی واردر تو کی بدولت ایشان رسی که نتوانی انلرک
دولتلرینه سن قچان ایرشورسن که قادر دکلسن جز این دو رکعت وآن
هم بصد پریشانی بو ایکی رکعتدن غیری انی دخی یوز پریشانلق ایله
ادا ایلرسن اگر قدرت جودست اگر سخا قدرتیدر واگر قدرت قوت سجودست

واكر طاعت قوتيدر توانكرانرا به ميسر شود غنيلرك يك ميسر اولور كه
مال مزكّي دارند زيرا زكوة ويرلمش پاك مال طوتارلر وجامهٔ پاك وپاك
جامه طوتارلر يعنى پاك لباس كيرلر وعرض مصون ومحفوظ عرض قار
طوتارلر زيرا هر سنديه قادرلردر وقوّت طاعت در لقمهٔ لطيفست
وطاعت قوّتى لطيف لقمه در وصحّت عبادت در كسوت نظيف
پيداست وعبادتك صحتى پاك لباسله ظاهردر زيرا جامه پاك
اولمدقده عبادت جائز اولمز كه از معدهٔ خالى چه قوّت آيد
زيرا بوش معده دن نه قوّت كلور واز دست تهى چه مروّت
وبوش اللدن نه مروّت كلور واز پاى بسته چه سير ودستش
ايا قدن نه سير كلور واز دست كرسنه چه خير واچ كمسنه نك اللدن
نه خير كلور قطعه شب پراكنده خسبد آنكه پديد كيجه پراكنده
وبيحضور اويور اولكه كه ظاهر اولميه نبود وجه بامدادانش
انك على الصباح لازم اولان خرجلغى يعنى لوازمندن هر ايدنجك
نسنه سى اولميه مور كرد آورد بتابستان وتجد كندويه لازم اولن نسنه يى
يازين جمع ايدر تا فراغت بود زمستانش تا كه قيشين اكه فراغت

وحضور اوله

محضور اوله فراغت با فاقه نپيوندد ومحصل كلام فراغت فوايد
بونده جمع اولمز وجمعيت در تنكدستى صورت نبندد وتنكدست
لكده جمعيت خاطر صورت بغلمز يكى تحريمهٔ عشا بسته بركسه عشانك تحريمه سنى
بغلمش يعنى عشا نمازنه شروع ايلمش وديكرى منتظر عشا نشسته
وبر غيريسى عشايه منتظر اوتورمش هركز اين بدان كى ماند بركسه بواكا
يعنى فقير غنييه قچان بكزر زيرا غنى حضور قلب ايله طاعته طورمشدر
فقير پريشان خاطر ايله نه طرفدن بر طعام كله ديو منتظر اوتورمشدر
بيت خداوند نعمت بحق مشتغل دولت صاحبى يعنى غنى حقه
مشغولدر پراكنده روزى پراكنده دل رزقى پراكنده اولن كوكلى پراكنده در كدر
پس عبادت ايشان بمحل قبول نزديكترست ايليه بونلرك عبادتى
قبول محلنه قريبركدر كه جمعند حاضر زيرا اندجمع وحاضرلردر
يعنى قلبلرى پراكنده دكلدر نه پريشان ودر اكنده خاطر پريشان دل
وپراكنده خاطر دكلدر كه معيشت ساخته زيرا معيشت اسبابنى
تهيه ايتمشلر ومهيا ايتمشلر وبافراغ عبادت پرداخته وحضور قلب ايله
افراد وعبادته مشغول اولمشلردر عجب كويد ايدر اعوذ بالله من الفقر المكب

بن الله تعالی حضرتنه صغنورم کثیبی یعنی افنده دوشمنجی یعنی زیاده
حقیر ایدیجی فقردن فَمُجَاوَرَةُ مَنْ لَا اُحِبُّ وشول کسنه نک قوکشلغندن
الله تعالی حضرتنه صغنورم که بن آنی سومم فَکَذَا خَبَرٌ وَحَدِیثٌ
شریفده وارددر اَلْفَقْرُ سَوَادُ الْوَجْهِ فِی الدَّارَیْنِ فقر یوز قاره لغیدر ایکی عالمده
کفت اول درویش ایدی نشنیدی که پیغمبر علیه السلام کفت اشتمدک
میسن که پیغمبر علیه السلام ایتدی اَلْفَقْرُ فَخْرِی فقر بنم فخرمدر کفتم خفت
شیخ ایلدی ایتدم خاموش ایتسم اول کسی حدیث شریفک معناسنی
بیلمزسن که اشارت خواجۀ عالم صلی الله علیه وسلم بفقر طائفه
اینست زیرا خواجۀ عالمک علیه السلام اشارت شریفی بر طائفه
نک فقرینه درکه مردان میدان رضا اند که رضا میدانینک ارلریدر
وتسلیم تیر قضا وقضا تیرینه تسلیم لر درلر اینان حبیب اکرمک
اشارتی بونلرک فقرینه درکه خرقۀ ابرار پوشند که ایولرک خرقه سنی
کیرلر و لقمۀ ابرار فروشند وآنی وظیفه لقمه سنه صاتارلر رباعی
ای طبل بلند بانک که در باطن هیچ ای بلند اوازلو طبل که باطنکده
معرفت وفضلدن هیچ نسنه یوقدر بی توشه چه تدبیر کنی وقت بسیچ
آزقسنز

آزقسنز نه تدبیر ایلرسن سفر قصدی وقتنده روی طمع از خلق بپیچ از
دنیی اکر وده ایسک خلقدن طمع یوزنی چویر تسبیح هزار دانه بردست
مپیچ بیک دانه لو تسبیحی الکه چویرمه زیرا بوکه هرکز فایده یوقدر درویشی
بی معرفت نیار آمد معرفتسز درویشی دکلمز تا فقرش بکفر نینجامد
تاکه انک فقری کفره ایرشمیه یعنی ایرشمیه که کَادَ الْفَقْرُ اَنْ یَکُونَ کُفْرًا
زیرا قریب اولدیکه فقیر کندوسی کفر اوله ونه شاید جز بوجود
نعمت ونعمتک وجودندن غیری ایله ممکن دکلدر بدهند را بوشیدن
مرعیانه جامه کیدرمک یا از استخلاص کرفتاری کوشیدن بری یانه
جامه کیدرمک یا خود بر کرفتارک استخلاصنه چالشمق اَبْنَاءِ جنسی را
بم تقدیر ایشان که رسانند بنعم ابناء جنسیمزی انلرک وتبسنی کیم ارشلله
وید علیا بید شغل جد ماند وبوکسک ال اَلْحَقُّ الد یعنی وبیجینک
الی الیجینک الندی بخبر بکذ نبینی که حق جل وعلا کوعتریمیسن که جلیل
وتعالی الله که در کلام تنزیل کلام یعنی کلام قدیمک محکمنده انه نعمت
اهل بهشت خبر میدهد جنت اهلنک نعمتندن خبر ویرد که
اُولٰئِکَ لَهُمْ رِزْقٌ مَعْلُومٌ که جنت اهلی ایچون معین ومعلوم رزق واردر

تا بداني كه مشغولِ كفاف تا بيلسن كه كفاف وكسبه مشغول اولمق
از دولتِ عفاف عفاف وعصمت دولتندن محرومست وكفلت وملك
فراغت فراغت وحضور ملكي زير نكين رزق معلوم معلوم رزقك تمكيني
يعني حكمي التنده در كه هر كيمك كه رزقي معلوم وار فراغت وحضوري وار
در بيت تشنگانرا نمايد اندر خواب همه عالم بچشم چشمهٔ آب خوابده
دوكلي عالم صوسزلغك كوزنه چشمهٔ آب كورنور يعني فقيره فراغت اولمز
زيرا فكري نيجه يارهكيله هر كجا سختي كشيده هر قنده بر سختلق چكمش
وتلخي چشيده را ببيني وهر آجيلق طاتمشي كوردكسن خود ابتره كر كارها
خوف اندازي كندوسني حرص ايله خوف ايتدره آثار واز توابع آن
نپرهيزد وانك كبيلردن پرهيز ايلمز واز عقوبت آن نهراسد وانك
عقوبتندن خوف ايلمز وحلال از حرام نشناسد وحلالي حرامدن
اكلمز يعني فرق ايلمز قطعه سكي را كلوخي بسر آيد بكلبك كر باشه
افنده بر كلوخ كله يعني باشنه اورسن ز شادي بر جهد كين استخوانست
كه بو باشنده قتى نسنه استخواندر ديو شادلغندن قالقر وكر
نعشي دو كس بر دوش كيرند وكر بر نعشي يعني جنازهٔ ايكي كمسه

او معنى كرنده

او معنى لرندر كتوره لو لئيم الطبع پندارد كه خوانيست لئيم الطبع اولان صا نعمه كه
خوانندر يعني سفره ايله نعمتدر اما صاحب دنيا اما دنيا صاحبي يعني غني
بعين حق تعالى حق سبحانه وتعالى حضرتنك عنايتي ايله ملحوظست نظر اولنمشدر
وبحلال از حرام محفوظ وحلال سببي ايله حرامدن محفوظدر حتى
همانا كه تقرير اين سخن نكردم فرض ايده لم كه بن بو سوزي تقرير
ايلمدم وبرهان بيان ننهادم وبو خصوصده برهان وبيان
كتورمدم انصاف از تو توقع دارم سندن اميد طوتارم يعني قتي دغا اوغري
انصافك كه هرگز ديدي كه دغايي بركتف بسته كه هر كز كوردكمي
كه بر دغانك الي يغرنه اوزره بغلمش يا بي نوايي در زندان
نشسته يا بر قدرتسز زندانده اوتورمش يا پردهٔ معصومي دريده
يا بر صالحك پرده سي يرتلمش يا كفي از معصم بريده يا بلكدن ال كسلمش
الا بعلت درويشي الا درويشلك وقدرتسزلك سببي ايله شير نقب لغم معناسنه
مردانرا بحكم ضرورت در نقبها گرفته اند ارسلان كبي بهادرلري
ضرورت وفقر سببي ايله لغملرده يعني كوشه لرده قباحت اوزره ايكن
طوتمشلردر وكعبها سفته وطوبوقلرني دلمشلردر يعني باشلرنه بلا كتورمشلر مشلردر

ومحتملست كه ويشنه واحتمال داركه بدلا ويشنك نفس اماره مطا
لبت كند نفس امارەسى مجامعت و نامشروع طلب ايليه چون قوه
احياتش نباشد چونكه كندوسنى زنادن و نامشروعدن حفظ اتمكه
قوتى اولميه بعصيان مبتلا گردد عصيانه مبتلا اولور كه بطن و فرج
ذيل بطن ايله فرج توءمانند ايكزدر يعنى نعم فرزندندر يك شكم اند
يعنى بر قرنده ايكى قرداشلر كه برى برندن ايرلماز ماكلدن ايكى
بر جماعت ماكلدن بودر كه واى بطنه كه ديندر يعنى اكل و شرب
متوددر و آن دكر بر پاست واول برى كه واى فرجدر ابلغ افندردر
يعنى جماعه ميل متوددر بر پاستده ايهام لطيف واقعدر شنيدم كه
درويشى را اشتدم كه بر درويشى در خشتى بگرفتند بر خسته طوتديلر
باآنكه شرمسارى بدى شونك برلده كه اول درويش حالت التى
بيم سنگسارى بود لا تشكنوا غنى واليد گفت اول درويش ايتدى
اى مسلمانان در زندانم كه زن كنم اى مسلمانلر طوغنم كه نا اهل
ايلم و قوت ندارم كه صبر كنم فقيه طوغنم كه جماعت صبر ايليم چكنم
نيجه ايلم كه كندومى جماعتدن منع ايليم لا رهبانية فى الاسلام حال

بوكه

مو

بوكه اسلامده رهبانيت يوقدر زيرا حبيب اكرم عليه السلام انى منع اتمشدر
رهبانيته رهبانه مخصوص اولن فعللردر دوام افطار صوم و لحم ترك
و نساده باالكليه فراغت ايلمك عزلت نشين اولمق كبى و از جمله
موجب سكون و سكون سببلرينك جمله سندن و جمعيت بدون
كدوكى سببلرينك جمله سندن كه خداوندان نعمت راست كه نعمت
صاحبلرى ايچوندر يعنى انلره ويرلمشدر يكى آنست كه هر شب صنمى در بر
گيرند برى اولدر كه هر گيجه بر محبوب بريسينه لرنده طوترلر و هر روز
جوانى از سر و هر كون جوانلغى باشدن طوترلر يعنى اول صنمك وصالندن
ذوقى سعى حاصل اتدكلرندن گويا ينه اوكلى كبى جوان اولورلر بيت
كه چه پيرم تو شبى تنگ در آغوشم كشى كه سحر كه ز وصال تو جوان برخيزم
ز صبح تابان راى است از صباحت وجه دلشت اما اوپله صنمك حسنى كه
صبح تابانك الى انك حسندن قلبى افندردر و شرع خاماندا بانى حجالتى
از وكر كل و سرو خرامانك حجالت ايانجى اول صنمك باالجمله بيت
بجوى غزان وو بز چنك اول صنم عزيزلرك قاننده نيجه سنى باتبعه مشدر
سر انگشتها گرد عناب رنگ اول قان ايله برمقلرنك وجهى عنابه بكزلو ايلمشدر

محالست که با حسن طلعت او محالدر که اول صنمک حسن طلعتی ایله یعنی
انجلین زیبا صنم مالک ایکن گرد مناهی گردند مناهی و نامشروعک
اطرافنه طولاشلر یعنی میل ایده لر یا قصد تباهی کنند یا تباهی یا زنایه
قصد ایده لر بیت دلی که حور بهشتی ربود و یغما کرد بر کوکلکه جنت
حوریسی قاپد و یغما ایلیه کی التفات کند بتان یغمایی خوبلره
یعنی اوراییه دوشمش زنلره و محبوبلره قچان التفات ایلیه شعر من کان
بین یدیه ما اشتهی رطب شول کمسه که تازه خرما اشتها ایتدی اول
وقت اونند انک او کنده او لسه یغنیه ذلک عن رجم العناقید
اولکمسه آنی اوتدکی خرما اوکنده حاضر و موجود اولمق انی خرما صالقملرینی
طاشله آتمقدن منع ایلر اصلا احتیاج قومز یعنی غنینک بو قدر جمیله
جاریه لری و زیبا خاتونی واردر انک سایر زنلره و محبوبلره
احتیاجی واردر بو سوز غنیلر طریقی ایلدر اغلب تهی دستان
فقیرلرک اکثری دامن عصمت بمعصیت الایند عصمت و صلاح
اتکنی معصیت بوله اشدرلر و چون سگان گرسنه و آج کلبلر کبی
ازدیکر نان ربایند بری بریندن نان قاپرلر بیت چون سگ درنده

گوشت یافت

گوشت یافت نپرسد چونکه یرتجی کلب ات بولدی سؤال ایلمز بو یلدیمی
کیمی شتر صالحست یا خر دجال که بو صالح پیغمبر علیه السلامک دوه سی
میدر یا دجالک حماریمیدر چه مایه مستوران نه قدر صالحلر و مستورلر
بعلت درویشی درویشلک علتی سببی ایله در عین فساد
افتاده اند فساد چشمه سنه دوشمشلردر و عرض گرامی بباد زشت
نامی داده اند و حرمتلو عرض و ناموسی زشت نامسلقه یله ویرمشلردر
بیت با گرسنگی قوت پرهیز نماند آچلق و فقیرلک ایله پرهیز قوتی
قالمز افلاس عنان از کف تقوی بستاند مثلا مفلس لک تقوی الندن
عنانی الور حالی که من این سخن بگفتم اول حالده یعنی همانکه بن بو سوزی
ایتدم عنان طاقت درویش درویشک طاقتی عنانی از دست تحمل
تحمل الندن کیتدی یعنی صبر طاقتی قالمدی و تیغ زبان برکشید و زبان تیغنی
چکدی یعنی بحثه اقدام و اهتمام ایلدی و اسب فصاحت در میدان وقاحت
جهانید فرسی ایلوی اشی وقاحت میداننده قالغندی و بر من دوانید و بنم
اوزریمه یلدردی یعنی بنمله سوزلکه شروع ایلدی و گفت دخی ایدی چندان
مبالغه در وصف ایشان کردی انلرک وصفنده او قدر مبالغه ایلدی و سخنهای

بر نسخه

پریشان گفتی

و پریشان و نامعقول سوزلی ایدک فهم تصور کنند که و هم تصور ایلیه که اینی
طایفه ذره قدر آرتیامند که بو طایفه یعنی اغنیا فقیرلق زهرینه تریاقدر
یا کلید خزینهٔ ارزاق یاخود رزق خزینه سنک مفتاحیدر فتنی متکبر
دیلوک متکبرلردر مغرور معجب مغرورلر و خودبینلردر و نفور و ظلومدر
نوخوت ایدیجیدر و مشتغل مال و نعمت و مال و نعمته مشغوللردر
و فتنی جاه و ثروت و منصب و غنایه مفتونلردر سخن نگویند
الا بسفاهت سوز سویلمزلر الا سفاهت ایله و نظر نکنند الا بکراهت
غیره و فقرایه نظر ایلمزلر الا کراهت و حقارت ایله علما را بگدایی منسوب
کنند علمایی گدالغه نسبت ایدرلر یعنی گدا دیرلر و فقرا را به بی سر و
پایی معیوب گردانند و فقیرلری باشسزلق و ایاقسزلق ایله معیوب
ایدرلر یعنی قدرسز دیرلر بغرور مالی که دارند و مالی غروری سببی
ایلدکه طوتدقلری و عزت جاهی که پندارند و منصب عزتنک غروری
سببی ایله و تحقق ایتدکلری منصب برتر از همه نشینند و کنده
کمسه دن یوقارو اقعدرلر و خود را بهتر از همه بینند و کندو
لرینی هر کمسه دن یکرک کوررلر و نه آن در سر دارند و باشلرنده آنی

طوتمشلرکه

طوتمشلرکه بکسی سر بر آرند که بر کمسیه باش قالدیره لر یعنی باش قالدروب
کمسیه التفات ایلمزلر بی خبر از قول حکما اما عاقللر سوزندن بیخبرلردرکه
گفته اند که ایتمشلردر هر که بطاعت از دیگران کمست هر کیمکه طاعتده
غیرلردن کمدر و بنعمت بیشی و نعمتده و مالده زیاده در به بصورت توانگرست
و بمعنی درویش اول کمسه صورتده غنی و معنیده درویشدر بیت گر
بی هنر بمال کند کبر بر حکیم اگر بی هنر مال ایله عاقله کبر ایلیه کون خر شی
شمار اگر گاو عنبرست انی اشک کوتی صای اگر بخسی عنبر اولور
گاو ایسه ده گفتم مذمت ایشان روا مدار اول کمسنه یه ایتدم انلرک
یعنی اغنیانک مذمتنی روا طوتمه که خداوندان کرمند زیرا کرم صاحبلریدر
گفت اول درویش ایتدی خطا گفتی که بنده درمند خطا ایتدک که انلر
درهم بنده لریدر چه فایده که ابر آذرند فرض ایتدم که انلر آذر بلوطیدر
یعنی مارت ایلی اولان بلوطیدر اما نه فایده بر کسی نمی بارند کمسه اوزره
یاغمزلر یاخود یاغمورلری معناسنده اوله یعنی قدرتلری کمالده اما کمسیه
احسان ایتمزلر و چشمهٔ آفتابند و فرض ایتدم که انلر آفتاب چشمه سیدر
بر کسی نمی تابند اما کمسه اوزره پارلمازلر و بر مرکب استطاعت سوارند

وقدرت وکبنه سعد لرهد تی راهند سعرفلر یعنی قلدتکی وار اما ویعزلر قدر
نمی خواستهند الله ایچه بقلم قوفلر وکنده بی من آزی نه کنهند ونت
آذیس بر سهم ویعزلرو مالی بشقت واهم آقرهند و بر وافر مال مشقت
ایله جمع ایدرلر وبجنت نکذارند وصحت ایله حفظ ایدرلر و بحسرت
بکذارند وعاقبت آنی بنیان حسرت ایله قورلر وحکما کفته اند عاقللر
ایمشلدکه سیم بخیل از خاک برآمد بخیلک سیم فندی شول وقت خاکدن
چقار که وی بخاک رود که اول خاکه کیده بیت برنج وسعی کسی نعمتی
بچنک آرد برنج وسعی وجهد ایله بر کمسنه بر وافر نعمت اله کتوردی کو
کس آیدوبی برنج وسعی برد ازی بر غیری کمسنه کلور رنج وسعی سز
آنی یوقاری طوتار یعنی خرج ایدر بشر مال البخیل بحادث
او وارث کفتم بن اکه ایتدم بر بخل خداوندان نعمت اغنیانک
بخلی اوزره وقوف نیافته الا بعلت کدایی وقوف بولمامشدر الا
دلنجیلک سببی ایله ورنه پر خسته هر کیمکه طمعی رجا نبه قویه یعنی
ترک ایلیه کریم وبخیلش یکسان نماید کریم وبخیل اکا یکسان کورنور
محک داند که زر چیست محک بیلورکه زر ندر و نیجه در وکدا داندکه

ممسک

ممسک کیست وکدا بیلور که ممسک کیمدر کفتا اول درویشی ایتدی بنجه آن
شکلیم بو سوزی اول تجبه ایله ایدیسم که متعلقان بر حضرت ایرند که خدم
ستادلرنی قپو اوزره طوتارلر وغلیظان شدید ابر کمارند وقتی غلیظ
لری حواله ایدرلر تا بار عزیزان ندهند تا عزیزلره اجازت ویرمیه لر
تاکه کنعلرا ایله بولشمیه لر و دست بر سینه صاحب تمیزان نهند و صاحب
تمیزلرک سینه سی اوزره ال قویه لر یعنی فضل و معرفت صاحبلرنه
ایچری کرمکه مانع اولورلر وکویند که کس در سرای نیست و دیرلر که
سرایده کمسه یوقدر و بحقیقت راست کفته باشند و فی الحقیقه کرچک
دیمش اولورلر بیت انرا که عقل وهمت وتدبیر ورای نیست اولکمسنک
که عقل وهمتی وتدبیر ورایی یوقدر خوش کفت پرده دار که کس در سرای نیست
خوش ولطیف دیدی حاجب که سرایده کمسه کفتم بن اکه ایتدم بعلت آنکه اغنیانک
تیو پر بواب قومه اول سبب ایله درکه از دست متوقعان بجان آمده اند امید
لولرک الندن جانه کلمشلردر و از رقعه کدایان بفغان و سائللرک رقعه سندن
فغانه کلمشلردر محال عقلست که اکر ریک بیابان در شود محال عقلدر که
اکر بیابانک قومی در اوله چشم کدایان پر شود کدالرک کوزی پر اوله بیت

دیده اهل طمع بنعمت دنیا اهل طمعک کوزی دنیا نعمتی ایله پر نشود همچنان
که چاه بشبنم پر اولمز چاه شبنم ایله پر اولمدوغی کبی حاتم طایی که بیابان
نشین بودی حاتم طایی که بیابان نشین ایدی اگر شهر بودی اگر شهرده
اولیدی از جوش گدایان بیچاره گشتی گدالرک جوشش و هجومندن بیچاره
اولوردی و جامه بر تن او پاره و انک جسمی اوزرنده جامه پاره پاره
اولوردی چنانکه در طیبات آمده است انجلین که لطایف کلامشلر
بیت بر من منگر تا دگران چشم ندارند باکه نظر ایلیه یعنی بنده
امید طوتمه تا که غیریلر بنده امید طوتمیه لر کز دست گدایان نتوان
کرد ثوابی زیرا که گدالر الندن بر ثواب ایلمک ممکن دکلدر گفتا اوله مدعی یعنی
ایتدی من بر حال ایشان رحمت می برم بن انلرک حالی اوزرینه رحمت ایدرم
گفتم نه ایتدم سن انلرک حالنه ترحم اتمزسن که بر مال ایشان حسرت میخوری
بلکه انلرک مالی اوزرینه حسرت یرسن ما درین گفتار و بز بو سوزده و هر دو
بهم گرفتار و هر ایکمز بری برینه گرفتار هر بیدقی که براندی اول مدعی
هر بیدقی که سوردی ایسه بدفع آن بکوشیدمی انک دفعنه سعی ایدر ایدم یعنی
هر نه سوز که سویلر ایدی اکا جواب ویرر ایدم و هر شاهی که بخواندی و هر

گشت شاه که

گشت شاه که اوقور ایدی یعنی دیر ایدی بفرزین بپوشیدمی آنی فرزین ایله
اورتر ایدیم یعنی هر قچان که بر معقول سوز ایله بکا غلبه ایلر کبی اولسه انک
سوزندن معقول بر جواب ایله انکا غلبه ایلر ایدیم تا نقد کیسه همت
همه در باخت تا که همتی کیسه سنک نقدنی تمامی نرد اوینیوب صرف
ایلدی یعنی سویلیه جک سوزی قالمدی و تیر جعبه حجت همه بینداخت
و حجتی تیرکشنک تیرنی تمامی نرد اویندی آتدی قطعه هان تا سپر
نیفکنی از حمله فصیح که اوله صاقن سپر بقیه سن فصیحک
حمله سندن یعنی خوف ایتمه انک ایله بحث اتمکدن فراغت اتمیه سن
کو را جز آن مبالغه مستعار نیست زیرا انک اوله عاریتی مبالغه دن
غیری یوقدر یعنی افواه رجالدن خاطرنشان ایدنمش بر قاچ سوزدن
غیری یوقدر که انلر فصیح دن مراد حقیقتده فصیح دکلدر بلکه بر سجع
استعمال و اصطلاح حفظ ایدوب اظهار فصاحت ایدن کمسه در
نی قدر و معرفت که سخن دان سجع گوی کبی و معرفته جاهلدر زیرا
سجع گوی اولان فصیح دکلدر سلاح دارد کسی در حصار نیست قیلوغده
سلاح طوتمه و حصاردن کمسه یوقدر یعنی بجلیس سجع گوی اولان سخن دان

جعبه تیرکش

دخی بوکه بیله که علم و معرفت تحصیل اتمشی یکلدن انجق بوندن اندک بر
مقدار سننده خاطرنده المتلدر عاقبت الامر ذلیلش غماند عاقبت الامر انک
دلیلی قلمده ذلیلش کردم غلبه اتمک ایله آنی خوار و خجل ایلدم
دست تعدی بران کرد تعدی النی دراز ایلدی یعنی خصومته شروع
ایلدی و بیهوده گفتن آغاز و عبث و نامعقول سویلمکه آغاز ایلدی
که سنت جاهلانست زیرا جاهللرک طریقی و سیرتیدر که چون بدلیل
از خصم فرومانند که چون دلیله خصمدن اشقه قالدی یعنی عاجز
قالدقده سلسلهٔ خصومت بجنبانند خصومت زنجیرنی دپر
درلر یعنی خصومته باشلرلر چون آزر بت تراش بت یونجی یعنی
بت کسیجی آزر کبی کند بحجت با پسر برنیامد که حجت ایله پسری ایله
یعنی حضرت ابراهیم علیه السلام ایله یوقاری کلمدی یعنی غالب اولمدی
بجنگ برخاست جنکه قالقدی که قال الله تعالی لئن لم تنته لارجمنک
آزر حضرت ابراهیم علیه السلام ایتدی اگر سن بنم اصنامه عبادتک
منعندن فراغت اتمزسک البته بن سنی رجم ایلرم لسانم ایله یعنی دشنام
و شتم ایله یاخود طاش ایله یا بودرکه اوکلرمه یاخود بندن نفرت
ایلکه

ایدرسن نشنید دشنام داد باکه دشنام ویردی سقطش کفتم بن دخی اکا
نامعقول سوز سویلدم گریبانم بدرید بنم یقامی یرتدی زنخدانش کرفتم
انک چکه سنی یعنی صقلنی طوتدم قطعه او در من و من در و فتاده
او بکا بن اوکا دوشدم یعنی ایکمز بری بری ایله خصومتده خلق از
پی ما دوان و خندان خلق بنم ارده دن یلیجی و کلیجی ایله تعجبده
انکشت تعجب جهانی جهان خلقنک تعجب برمغی از گفت و شنید
ما بدندان بنم کلماتمزدن دیشلرنده یعنی تعجبلرندن برمقلرندن ایصیرمشلر
ایدی القصه محصل کلام واقعه ای سخن بو سوزک واقعهسی بپیش قاضی
بردیم قاضی قتنه التدک و بحکومت عدل راضی شدیم عدلک یعنی قاضی
عادلک حکومتنه راضی اولدق تا حاکم مسلمانان مصلحتی بجوید تا مسلما نلرک
حاکمی بر مصلحت طلب ایده یعنی بر معقول طریق پیدا ایده و در میان
توانگران و درویشان فرقی بکوید غنی ایله درویش اره سنده
بر فرق دیه قاضی چون هیأت ما بدید قاضی چونکه بنم حالمزی
و هیأتمزی کوردی و منطق ما بشنید و بنم سوزمزی اشتدی سر بجیب
تفکر فرو برد باشنی تفکر یقهسنه اکدی و بعد از تأمل بسیار و جوه

فکردن صکره سن بر آفریده کفت باشنی قالدردی و ایتدی ای آنکه توانکرا

ثنا کفتی ای شول کمسه کد اغنیایه ثنا اتدک و انلری درویشلردن

ترجیح اتدک و بر درویشان جفا روا داشتی و درویشلره

جفایی روا طوتدک بدانکه هرجا که گلست خارست بیلکه هر یرده

که گل وار ایسه انده خار وار در و با خمر خمارست و خمر ایله خمار وار در

و بر سر گنج مارست و گنج باشی امزده یعنی مال اولدوغی یرده

یلان وار در و انجا که در شاهوارست و اول یرده که در شاهوار

وار در نهنک و دم خوارست آدم بیجی نهنک وار در لذت عیش دنیا

را لدغه اجل در پیست دنیانک عیشی لذتینک دیوار مکاره در بیتی

و جنت نعمتنک اوکنده مکاره دیواری وار در یعنی طالب جنت اولن

لازمدر که تکالیف شرعیه یه امتثال ایده نته کیم حبیب اکرم

صلی الله علیه وسلم بیورمشدر حفت الجنة بالمکاره جنت تزیین اولنه

مشقتلر قحملا ایلیه که او تکالیف شرعیه در بیت جور دشمن چه کند

کر نکشد طالب دوست دوسته طالب اولان اکر دشمن جورنی

چکمیه نتیجه ایلر یعنی نه فایده ایلر البته دشمنک جفاسنی چکر هرکز خلاص

محال یوقدر

محال یوقدر گنج و مار و غم و شادی بهمند زیرا گنج ایله مار و گل ایله خار و

غم ایله شادی بر ایکیدر یعنی بیله در کرک هرکز انفصال محال یوقدر

بیت عاشق چه کند کر نخورد تیر ملامت با هیچ بلا قدر سپر تیر قضا نیست

نظر نکنی در بستان نظر ایلمزمیسن که بوستانده بید مشک است و چوب

خشک که انده مشکه بیدلو سکوت و چوب خشک وار در همچنان انجلیل

در زمره توانکران اغنیا بلوکنده دخی شاکرند و کفور حق تعالینک

نعمته شکر ایدیجیلر و شکر اتمیجیلر وار در و در حلقه درویشان و در

ویشلر جمعنده صابرند و ضجور بلایه صبر ایدیجی و صبر اتمیجیلر وار در بیت

اکر ژاله هر قطره در شدی اکر ژاله نک هر بر قطره سی در اولیدی مقربان

حضرت حق جل و علا حق جل و علا حضرتنک مقربلری توانکرانند درویش

سیرت درویش سیرتلو غنیلردر و درویشانند و توانکر همت و غنی همتلو

درویشلردر یعنی جناب قدسک مقبوللری ایکی طائفه در بریسی صورتده

غنی سیرتده درویش بریسی صورتده درویش سیرتده غنی در مهین توانکران

آنست که غم درویشان بخورد غنیلرک اولوسی اولدرکه درویشلرک

غمنی ییه و بهین درویشان آنکه کم توانکران نکیرد درویشلرک ایوسی

انجیلر

نکران

اولدرکه

غنیلک یکنی طوعتیب یعنی احتیاج عرض ایتمیه همان حق تعالیه توکل ایدره

اولدر کما قال الله تعالی نتکم الله تعالی حضرتلری کلام مجیدنده بیوردی

ومن یتوکل علی الله فهو حسبه یعنی هر کیم که الله تعالی حضرتنه توکل ایتسه

اول الله آکا کافیدر بنشیند روی عتاب از من بدرویشی کرگی صحکرده عتاب

یوزنی بندن درویشه ایلکده وگفت دخی ایتدی ای کید گفتی ای کیمکه

ایتدک توانگران مشتغل بملاهی اند غنیلر ملاهی و ناسفقوله مشغوللردر

ومست ملاهی وملاهی ومناهی یه مستدر نعم طایفه چنین که گفتی

هستند نعم بر طایفه بو یلجه که ایتدک واردر قاصر همت وکافر نعمت

قاصرهمتلو وکافرنعمتلو یعنی همتسز و شکرسزکه ببرند و بنهند که مال

جمع ایدرلر و حفظ ایدرلر ونخورند ونهند واول مالی کندولر یزلر

و الله ایچون کمسیه ویرمزلر گر بمثل اگر فی المثل باران نبارد یعنی یغمور یغمیه

یا جهان طوفان برآرد یاخود جهان طوفان یوقادوکتوره یعنی جهانده

طوفان پیدا اوله باعتماد مکنت خویش کندولرینک قدرتنه اعتماد

ایلمک ایله از محنت درویش نپرسند درویشک محنتندن صورمزلر واز

خدای نترسند و الله تعالی حضرتندن خوف ایتمزلر وگویند دخی ایدرلر

بیت

گر از نیستی دیگری شد هلاک اگر یوقلقدن بر غیری کیمسه هلاک اولدیسه

مرا هست بط را ز طوفان چه باک کیم که بنم واردر بطک طوفاندن نه باکی

واردر بو جمله دخی یعنی ممکندر بطه طوفاندن نه باک وار ده حاصل معنی

بطک طوفاندن خوفی اولمدیغی کبی غنینک دخی یوقلقدن خوفی یوقدر

شعر ومن راکبات نیاقا فی هوادجها ناقه لره بنمیجوق نا اولناقه لرک اوستنده

اولان هودجلره اولمقدار حال الله لم یلتفت الی من غاص فی الکثب هودجلره اولن

بناقم ایچنه باتن کیمسیه التفات ایلمزلر وبو زحمت چکندکنی بیلمزلر بیت توانان

چه کلیم غنیمتی بیرون برند الحقل چونکه کندو کلیمنی آبدن طاشره التدیلر یعنی

بلا و محنتدن خلاص بولدیلر و آسوده دل اولدیلر گویند چه غم گر همه عالم مردند

دیرلر که نه غم اگر جمله عالم اولدیلر ایسه یعنی اولسه قومی بدین صفت

که بیان کردم اغنیاده بر قوم واردر بو صفت ایله که بیان ایلدم یعنی اغنیا نک

جمیعسی بو صفت ایله دکللردر وطایفه دیگر واغنیاده بر طایفه دخی

واردر که خوان نعم نهاده اند که نعمت سفره سنی قومشلردر وصلای کرم درداده

و کرم صلاسنی ویرمشلردر یعنی کرم صلالتمشلردر و ابرو گشاده تواضع

ایله ابرولرینی آچمشلردر یعنی ترش روی دکللردر طالب نام اند ومغفرت

نام ومغفورند طالبلردن و صاحب دنیا و آخرت ودنیا وآخرت صاحبلریدر
یعنی ایکی عالمده سعادت ایرشمشلردر چون بندگان حضرت پادشاه پادشاه
حضرتنک بنده لری کبی عالم عادل شوید که اول پادشاه عالمده عادلدر حق
تعالی قتنده مؤید وموفقدر منصور مظفر که مالک ازمة الانام خلقک یولار
لرینک مالکیدر یعنی جمله خلقک پادشاهیدر حامی ثغور الاسلام اسلام
لک بندلرینی وکدکلرینی یعنی اسلام شهرلرینی حفظ ایدجیدر
وارث ملک سلیمان سلیمان ملکنک وارثیدر اعدل ملوک الزمان زمان
پادشاهلرینک عادلرکیدر مظفر الدین دینک مظفریدر یعنی دینی انک ایله قوتلنمشدر
ابو بکر سعد بو اوصاف ایله موصوف اولان سعد اوغلی ابو بکردر ادام الله
ایامه الله تعالی حضرتی انک ایاملرینی دائم ایلسون یعنی عمرینی اوزون ایلسون ونصر
اعلامه والله تعالی حضرتی انک علملرینه یاردم ایلسون **قطعه** پدر بجای پسر
هرگز این کرم نکند پدر پسری حقنده یعنی پسرینه هرگز بو کرمی ایلمز که
دست جود تو با خاندان آدم کرد که سنک جود الی آدم اوغلانینه
ایلدی یعنی خلقه باباسندن زیاده شفقت ایلدی **بیت** خدای خواست که بر
عالمی ببخشاید حق تعالی حضرتی دیلدیکه عالم خلقی اوزره رحم ایلیه لطف

خویشتن

خویشتن را پادشاه عالم کرد کندی لطفی ایله سنی عالمک پادشاهی ایلدی قاضی چون
بدینجا رسانید قاضی چونکه سوزی بو مرتبه یه ایرشدردی و از حد
قیاس و حد قیاسدن گچدی اسب مبالغه در گذرانید مبالغه آتنی گچوردی
واوسویلدی بمقتضای حکم قضا رضا دادیم قضانک حکمی مقتضاسنه رضا
ویردک یعنی قاضینک حکمنه راضی اولدق و از ما مضی در گذشتیم
وگچمشدن گچدک و بعد از ماجری وماجرادن یعنی خصومتدن صکره طریق مدارا
گرفتیم مدارا طریقنی طوتدق یعنی مدارایه باشلدق و سر بتدارک بر قدم یکدیگر
نهادیم و اعتذار ایچون تدارک باشنی بری برینک قدمی اوزره قودق یعنی
بری برینه عذر دیلدک و بوسه بر سر و روی همدگر دادیم وبری برینک
باشنه ویوزینه بوسه ویردک یعنی اوپوشوب صلح ایلدک و ختم سخن
بدین دو بیت بود و سوزک ختمی بو ایکی بیت ایله اولدی **قطعه** مکن ز گر
دش گیتی شکایت ای درویش ای درویش جهانک دونمسندن
شکایت ایلمه ای درویش که تیره بختی اگر هم برین نسق مردی زیرا تیره
بخت سن اگر هم بو اسلوب اوزره اولدک ایسه یعنی بدبخت سن اگر سن
بو حال اوزره اولمز ایسک توانگرا چو دل و دست کامرانت هست ای غنی

چونکه سنک عمرک سوتیجی دلک والک وارهد یعنی قدرتک کماله نه بخند
و بخشش کِه دنیا و آخرت بر دهی کندک یه وغیره بغشلدکه بو طریق ایله
دنیا و آخرت آلدک یعنی هم دنیا صاحبی وهم آخرت صاحبی اولدک بیت
بدنیا توانی کِه عقبی خری بخر جان من ورنه حسرت بری باب هشتم
در آداب صحبت حکمت سکزنجی باب صحبت و حکمتک آدابی
بیاننده در بهر آسایش عمر است مال عمرک آسایشی واستراحتی ایچوندر
نه عمر از بهر گرد کردن مال عمر مال جمع اوتمق ایچون دکلدر که عمرکی اکا صرف ایده سن
عاقلی را پرسیدند بر عاقله سؤال ایلدیلر که نیک بخت کیست و بدبخت
چیست که نیکبخت کیمدر و بد بخت ندر یعنی کیمدر گفت اول عاقل
ایتدی نیکبخت آنکه خورد و کشت نیکبخت اول کمسه در که یدی و اکدی
یعنی الدنیا مزرعة الآخرة حسبنجه حق تعالی حضرتی یولنده بذل ایلدی و بدبخت
آنکه مُرد و هشت و بدبخت اول کمسه درکه اولدی و ترک ایتدی یعنی و مالی جمع
ایلدی حق یولنه بذل ایتمیوب آنی صقلدی عاقبت اولوب حسرت ایله یرنده
قودی بیت مکن نماز بران هیچ کس که هیچ نکرد نماز قلمیوب قلمیه اول سفله امره
اولدکه هیچ که دنیاده حق تعالی حضرتنک هیچ عمل صالح و خیر ایتمیدی که عمر در سر

تحصیل مال

تحصیل مال کرد و نخورد که عمرنی مال تحصیله سوداسنده صرف ایلدی و ییمدی بند موسی
پیغمبر علیه السلام قارونرا نصیحت کرد موسی پیغمبر علیه السلام قارونه نصیحت
ایلدی بو ایله دیوکه احسن کما احسن الله الیک که خلقه احسان ایله نتکم
الله تعالی حضرتی سکا احسان ایلدی نشنید و عاقبتش شنیدی قارون حضرت
موسینک نصیحتنی قبول ایلمدی اما انک عاقبتنی اشتدک که نیجه هلاک اولدی
قطعه آنکس که بدینار و درم خیر نیندوخت اول کمسه که دینار ودرهم ایله
خیر قزانمدی سر عاقبت اندر سر دینار و درم کرد عاقبت باشنی دینار و درهم
سوداسنده ایلدی یعنی اول سودایه اولدی قارون کبی خواهی که متمتع شوی
از نعمت دنیا ایستر ایسک که متمتع و بهره مند اولهسن دنیا نعمتندن با خلق
کرم کن چو خدا با تو کرم کرد خلقه کرم ایله چونکه حق تعالی حضرتی سکا کرم
ایلدی عرب کویدکه عرب ایدر جد ولا تمنن سنخا ایله ومنت قومه فان
الفائدة الیک عائدة زیرا تحقیق انک فائدهسی عاقبت سکا دونجیدر یعنی
ثوابی سکا ایرشور یعنی بخشش ومنت منه یعنی احسان ایله ومنت قومه که
فایدهء آن بتو باز کردد زیرا انک فائدهسی کیرو سکا دونر قطعه درخت
کرم هرکجا بیخ کرد کرم اغاجی هرقنده که کوک ایلدی یعنی محبت ایله زایل اولمدی

گذشت از فلک شاخ بالای او اول کرم اغاجینک بوداغی و بوینی فلکدن کچدی
یعنی اول کرم مقبول حق اولدی کر امیدواری کز وی خوری اکر استیلو ایسک
اندن یمشی یییسن یعنی مقبول حق املغی کرم و احسانک ثوابندن آخرتده
محروم قالمیسن منه ارّه بر پای او قطع ایلمک قصدنده منت ایله اول
کرم اغاجنک آیاغی اقندره قومه یعنی منت ایله کرمی باطل ایلمه قوله
تعالی لا تبطلوا صدقاتکم بالمن والاذی قطعه شکر خدای کن که موفق
شدی بخیر الله تعالی حضرتنه شکر ایله که خیر ایله موفق اولدک یعنی ضمیر
آنکه سنا قدرت ویردی ز انعام و فضل او نه معطل گذاشتت اول
الله کهلی انعام و فضلندن سنی معطل قومدی منت قوی که سلطان
خدمتنی ایدرسن یعنی سلطانه خدمت ایدرم دیو منت ایلمه منت شناس
ازو که بخدمت بداشتت منت کلدی اندنکه سنی خدمتنده طوتدی یعنی
خدمتنه قبول ایلدی که بو دخی بر نعمتدر حکمت دو کس رنج بیهوده بردند
اکی کمسنه عبث یره رنج و زحمت ایلتدیلر و سعی بیفایده کردند و فایده سز
سعی ایلدیلر یکی آنکه اندوخت و نخورد بری اولکه مال کسب ایلدی
و یمدی و دیگر آنکه آموخت و نکرد بری دخی اولکه علم اوکرندی

وانکابا

وآنک عمل ایلمدی مثنوی علم چندانکه بیشتر خوانی علمی اول قدر زیاده اوقو
قودرسن چون عمل در تو نیست نادانی لیکن چونکه سنده عمل یوقدر نادانسن
نه محقق بود نه دانشمند اول کسنه نه تملانه عالمدر چاروپایی بروکتابی چند
بر حیوانکه انک اوزرینه بر قاچ کتاب واردر قال الله تعالی مثل الذین
حملوا التوریة ثم لم یحملوها کمثل الحمار یحمل اسفارا
آن تهی مغز را چه علم و خبر اول عقلسزکنه علمی وار نه خبری وار که بروی
هیزم است و یا دفتر که انک اوزرنده اولان نسنه هیزم میدر یوخسه
کتابمیدر خیر اکر احکام کتاب اللهدن خبری اولیدی انکا ایله عمل ایدر
ایدی حکمت علم از بهر دین پروردنست علم دینی بسلمکدن اوتری
در یعنی دینی تربیت و تقویت ایچوندر نه از بهر دنیا خوردن
دنیا یمکدن اوتری دکلدر یعنی مال و جاه تحصیلی ایچون دکلدر هر که پرهیز
و علم و زهد فروخت هر کیم که پرهیزی و علمنی و زهدینی صاتدی یعنی حصول
دنیا ایچون حاصل ایلدی خرمنی گرد کرد و پاک بسوخت شو که بکرز که
اول کمسه خرمنی جمع ایلدی و هپ یقدی یعنی آخرتده اندن اکده فایده ایرشمز
همان دنیانی چکدی که شفقت قالمز حکمت عالم نا پرهیزکار فاسق

فاسق عالم کوریست مشعلدار الندە شمعدان طوتجی بر کورەدر یعنی بو کمسه بکزر
کیمسه‌یه که بیدی وهو لا یهتدی زیرا انک ایله هدایت بولنور کندی غیری کمسه‌لر اندن
علم تحصیل ایدوب عمل اتمک ایله هدایت بولورلر اما اول مهتدی اولمز که
علمندن کندی سنا صلا هدایت یرشمز **بیت** بی فایده هر که عمر در باخت
هر کیمسه عمرنی فایده‌سز عبث یره صرف ایلدی ● چیزی نخرید و زر بینداخت ایلدیکی
شونکه بکزر که بر نسنه صاتون المدی اوتری یانندن النونی اکدی عاقبت
بر نسنه صاتون المدی و التونی ضایع ایلدی **حکمت** ملک از خردمندان جمال
گیرد ● سلطنت عاقللردن جمال و رونق طوتر ● ودین از پرهیزکاران کمال
یابد ● ودین اسلام صالحلر ایله کمال و شرف بولور ● پادشاهان بنصیحت
خردمندان محتاج ترانند ● پادشاهلر عاقللرک نصیحتنه محتاجراق در که
که خردمندان بقرب پادشاهان که عاقللر پادشاهلرک قربنه محتاج
اولدقلرندن ● یعنی پادشاهلرک عاقللره احتیاجی زیاده‌در **قطعه** پندم
اگر بشنوی ای پادشاه ● بنم نصیحتمی اگر قبول ایدر ایسک ● ای پادشاه
در همه دفتر به از این پند نیست ● کلی دفترده سلطنته متعلق
بوندن ایو پند یوقدر اولدر ● جز بخردمند مفرما عمل ● عاقللردن غیری
کمسه

کمسه‌یه عمل بیورمه ● گرچه عمل کار خردمند نیست ● اگرچه عمل عاقللرک ایشی دکلدر یعنی
عاقل اولانلر کمسه بو نکبی ایشه قریشمز **حکمت** سه چیز بی سه چیز
پاینده نماند ● اوچ نسنه اوچ نسنه‌سز پاینده باقی قالمز ● مال بی تجارت
بی تجارتسز مال ● علم بی بحث ● بری دخی بحثسز علم ● وملک بی سیاست
بری دخی سیاستسز سلطنت ● رحم آوردن بر بدان ● یرامزلره ترحم
کتورمک یعنی انلره ترحم ایلمک ● ستمست بر نیکان ● ایولره ظلمدر
زیرا انکه تجریه ایدرلر ● وعفو کردن از ظالمان ● وظالملردن اتدکلری
ظلمی عفو ایلمک ● جورست بر درویشان ● مظلوملره و فقرلره جور در
زیرا انلره جفا ایدرلر **بیت** ترحم بر پلنگ تیز دندان ● کسکین دیشلو قپلانی
اوزره ترحم ایلمک ● ستمکاری بود بر گوسفندان ● قویونلر اوزره ظالملق
اولور زیرا که ترحم ایلمک مضیق انلره ظلم ایلمکدر **بیت** خبیث را
چو تعهد کنی و بنوازی ● خبیثه چونکه حمایت و رعایت ایده‌سین بدولت
تو گنه میکند بانبازی ● سنک دولتک سببی ایله اول خبیث گناه ایدر
سنک شرکتک ایله یعنی اول خبیثک ایلدوکی گناهه سندخی شریکسن
حکمت هر آن سری که دانی با دوست در میان منه هر اول سری که

دوست ایلدی اورتایه قومه چه دانی که وقتی دشمن گردد نه بیلورسن که بر
وقت دشمن اوله صکره پشیمان اولورسن یعنی دوسته سویلمه و هر گزند رسد که
توانی بدشمن مرسان و هر ضرر که قادرسن آنی دشمنه ایرشدرمه باشد که
وقتی دوست گردد اوله که بر وقت دوست اوله **پند** رازی که خواهی که
نهان ماند بر دانی که استرسن نهان قاله باکسی در میان منه انی بر کمسه ایله
اورتایه قومه اگرچه معتمد بوده اگرچه اول دوست معتمد و صادق اوله
اوّلا نیز دوستان صادق باشند زیرا انک دخی صادق دوستلری اولور
ده بزیدن فاش اولور و هیچ کس بر سر تو و هیچ کمسه سنک سرک اوزره
از تو مشفق‌تر نباشد سندن مشفق ترک اولماز **قطعه** خامشی به که ضمیر
دل خویش خاموشلق یکدر که کندو کوکل سرّنی باکسی گفتن که مگوی
بر کسیه دیمک و آکه تنبیه ایدوب دیمک که اول سرّی کمسیه دیمه ای سلیم
آب ز سرچشمه ببند ای سلیم صوی چشمه باشندن بغله چو پر شد
نتوان بستن جوی زیرا چونکه بر اکدی یعنی چوق اولدقده اول وقت ارمغی
اولوری بغلمق ممکن دکلدر **بیت** سخنی در نهان نباید گفت سوزی
تنهاده سویلمک کرکز که بهر انجمن نشاید گفت که انی هر مجلسده و کثرتده
سویلمکلایه

سویلمک لایق اولمیه **حکمت** دشمنی ضعیف که در طاعت آید بضعیف
دشمن که طاعته کله مقصود وی جز آن نیست انک مقصودی اندن
غیری دکلدر که دشمن قوی گردد که وار ایام ایله بر قوی دشمن اوله
و گفته اند دخی ایتمشلردر که بر دوستی دوستان اعتماد نیست که
دوستلرک دوستلغی اوزره اعتماد یوقدر تا بتملق دشمنان چه رسد عجب
دشمنلرک تملقلرینه ایرشور **پند** هر که دشمن کوچک را حقیر شمارد هر کیمکه
ضعیف دشمنی حقیر صاید بدان ماند که آتش اندک را مهمل گذارد اکدیکز که
آز جق آتشی مهمل قوه یعنی سوندرمیه **قطعه** امروز بکش چو می توان
کشت آتشی بوکون سوندر چونکه سوندرمک ممکندر کآتش چو
بلند شد جهان سوخت زیرا آتش چونکه بلند یعنی زیاده اولدقده جهانی
یاقار یعنی بر دشمن آتش کبیدر که فرصت بولیجق عالمی خراب ایدر مگذار که
زه کند کمان را قومه که دشمن یاینی قوره و جنکه حاضرلنه دشمن که به تیر
می توان دوخت دشمنی که تیر ایله هلاک ایلمک ممکندر **پند** بر دوستی
پادشاهان اعتماد نشاید کردن پادشاهلرک دوستلغی اوزره اعتماد ایلمک
لایق و معقول دکلدر و بر آواز خوش کودکان غره نباید بود و اطفالک

خوش آواز اوزرده موقوف اولمق گرکدر که آن بخیالی مبدّل شود زیرا او یعنی یاد
شاهدک دوستلغی برخیال ایله مبدّل اولور غایت بخوابی متغیّر گردد و بو یعنی
اطفالک خوش آوازی برخواب ایله یعنی بالغ اولمق ایله متغیّر اولور بیت
معشوق هزار دوست را دل ندهی ور بدهی بیک عاشقلو محبوبه کوکل ویرمه
فرمیدهی آن دل بجدایی بنهی اگر کوکل ویررایسک اول کوکلی ایرلغه قویه
یعنی وصال امیدنه طمع ایتمه حکمت سخن در میان دو دشمن چنان گوی
سوزی ایکی دشمن اراسنده اویله سویله که اگر دوست شوند شرم
زده نباشی که اول ایکی دشمن اگر دوست اولورلر خجل اولمیه مثنوی
میان دو کس جنگ چون آتش است اکی کمسه اراسنده جنگ آتش کبیدر
سخن چین بدبخت هیزم کش است بدبخت غمّاز هیزم چکیجیدر
یعنی خصومته سبب اولیجیدر کنند این و آن خوش دگر باره دل بو و او
یعنی اول ایکی دشمن کیرو بری بری ایله کوکل خوش ایدرلر یعنی صلح ایدرلر
وی اندر میان کوربخت و خجل اما اول سخن چین اراده کوربخت و خجل
اولور میان دو کس آتش افروختن ایکی کمسه اراسنده آتش شعله
لندرمک نه عقلست خود در میان سوختن عقل دکلدر یعنی عاقللق دکلدر

کندوینی

کندوسی اراده یانمق قطعه کر سخن با دوستان آهسته باش سوزی دوستلر ایله آهسته
اول یعنی پک سویلمه تا ندارد دشمن خونخوار گوش تا که قان ایچیجی دشمن قولق طوتمیه
پیش دیوار آنچه داری گوی هش دار دیوار قتنده آنکه سویلرسن عقل طوت تا
که نبیند دیوار گوش تا که دیوار اردنده قولق اولمیه یعنی قولق طوتمش اولمیه
حکمت هر که با دشمنان دوستان خود صلح کند هر کیمکه کندو دوستلرینک
دشمنلری صلح ایلیه سر آزار دوستان دارد دوستلرینی اینجتمک حوسنی طوتر
بیت بشوی ای خردمند ازان دوست دست ای عاقل اول دوستدن
ال یو که با دشمنانت بود همنشست که سنک دشمنلرک ایله بله اوتورمیه
مصاحبتی اوله حکمت چون در امضای کاری متردد باشی چون بر
ایشی اشلمکده تردد ایدرسه اولسن آن طرف اختیار کن که بی آزار
تر بر آید اول طرفی اختیار ایله که ضرر و سزرک حاصل اوله بیت
با مردم سهل خوی دشخوار مگوی رفق و ملایمت ایله سویلیجی کمسه یه یدبک سویلمه
با آنکه در صلح زند جنگ مجوی اول کمسه که صلح قپوسنی قاقه جنگ استمه یعنی
صلح طلب ایت حکمت تا کار بزر بر می آید مال املکه ایشی آلتون ایله حاصل
اولور جان در خطر افکندن نشاید جانی خطره برقمق یعنی کشی کندوسی

تهلکه‌یه آتمق لایق دکلدر عجب کوید آخر الحیل السیف عجب ایله حیله‌لرک
آخری قلیجدر چونکه حیله‌لر ایله مصلحت اولمیه البته جنکه مباشرت لازم کلور
بیت کر او پای جنک آوری در رکاب • نخواهد بمحشر از تو داور حساب •
بیت چو دست از همه حیلتی در کسست • چونکه الده کلی حیله‌دن
کسلدی یعنی حیله ایله مصلحت حاصل اولمدی حلالست بردن بشمشیر
دست اولوقت الی قلیجه اتمک یعنی جنک ایلمک حلالدر بند بر عجز
دشمن رحمت مکن ای دشمنک عجزی اوزره ترحم ایلمه که اکر قادر شود بر تو
رحمت نکند • زیرا دشمن اکر قادر و غالب اولسه سنک اوزره که ترحم ایلمز
بیت دشمن چو بینی ناتوان لاف از بروت خود مزن • دشمنی چون کر
قدرتسز و ضعیف کورسن کندو بیغکدن لاف اورمه یعنی قوتکله مغرور
اولوب ایله بیغکی بوروب لاف اورمه • مغزیست در هر استخوان و مردیست
در هر پیرهن • زیرا هر استخوانده بر ایلک واردر و هر پیرهنده بر ادم واردر
بیت خوار مشمر هر ضعیف و ناتوان ایسک پسر • نزد مجنی بی دلاور کو شهکار آنه
بند هر که بد را بکشد هر کیم که بر ظالمی دپلیه • خلق را از بلای او برهاند •
خلقی اول ظالمک بلاسندن قورتارر • و او را از عذاب خدای • و اول ظالمی

حق تعالینک

حق تعالینک عذابندن قورتارر قطعه پسندیدست بخشایش ولیکن ترحم
مقبولدر اما منه بر ریش خلق از آزار مرهم • ظالمک یاره‌سی اوزره مرهم قومه
یعنی اکه ترحم ایتمه نه دانست آنکه رحمت کرد بر مار • اولکه یلان اوزره
ترحم ایده بیلمز • که آن ظلمست بر فرزند آدم • که ایلانه ترحم ایلمک آدم
اوغلی اوزره ظلمدر بند نصیحت از دشمن پذیرفتن خطاست • دشمندن
نصیحت قبول اتمک خطادر • ولیکن شنیدن رواست • اما اشتمک قولاق
تا بخلاف آن کار کنی که آن عین صوابست • تا انک خلافی ایله ایش ایده‌سن
که اول عین صوابدر مثنوی حذر کن زانچه دشمن کوید آن کن • حذر ایله
اولنسندن که دشمن آنی ایله دیر یعنی دشمن اهتمام ایدوب انک
سعی ایله باشی اشکدن حذر ایله • که بر زانو زنی دست تغابن زیرا
صکره مغبون اولوب و پشیمان اولوب النی دیزک اوزره اورسن کرت راهی نماید
راست چون تیر • اکر دشمن سکا اوق کبی طوغری یول کوسترسه که اصلا
آنده خطا ظاهر اولمیه • از وی بکرد و راه دست چپ کیر • اندن رجوع
ایله و صول طرفی یعنی طوغری حکمت خشم بیش از حد گرفتن وحشت آرد • حددن
زیاده غضب نفرت کتورر یعنی خلق اندن نفرت ایلر • و لطف بی وقت

هیبت ببرد و وقتسز لطف هیبت ایلمه یعنی هر وقت ملاطفت و قلات
ایلمک کشینک حرمتنی و هیبتنی کیدرر نه چندان درشتی کن که از تو
سیر گردند اولقدر حدت و غضب ایلمه که سندن طویق اوله لر یعنی متنفر
اوله لر و نه چندان نرمی کن که بر تو دلیر شوند و اولقدر ملایمت و رفق
ایلمه که سنک اوزرکه دلیر اوله لر یعنی سکا غلبه ایده لر مثنوی درشتی
و نرمی بهم در بهست غلظت و ملایمت بر برلیه اولمق ایودر چو
فاصدکه جراح و مرهم نهست قان الیجی که یاره ایدجی و مرهم قویجیدر درشتی
نگیرد خردمند پیش عاقل اولن کمسه خشونتی اوکند طوتمز نه سستی که
ناقص کند قدر خویش نه عاقل سستلکی اوکند طوتر که کندو قدرنی
ناقص ایلیه یعنی اولقدر ملایمت و تواضع ایلکه حرمت و عرض نقصان
ایرشه نه خویشتن را فزونی نهد نه براغرده کندو سنی زیاده لک و کبر
قر یعنی نه کبر ایدر نه یکباره تن در مذلت دهد نه براوغرده تننی
مذلته ویرر یعنی کندو سنی ذلیل ایدر **مثنوی** شبانی با پدر گفت ای خردمند
برجو یاره باباسنه ایتدی ای عاقل مرا تعلیم ده پیرانه یک پند باکه پیرانه
بر پند تعلیم ویر یعنی باکه بر معقول نصیحت ویر بگفتا نیک مردی کن

نه چندان

نه چندان باباسی ایتدی نیکو مردلک و ملایمت ایله اما اولقدر ایلمه که گرگ
خیره گرک تیز دندان گستاخ دیشلو قورد سنک اوزرکه قوی و غالب
اوله که قیونلرکه هلاک ایلیه نصیحت طلب ایدن چوبان اوغلنجغه ایکی
بو یله نصیحت ایتدی **حکمت** دو کس دشمن ملک و دین اند اکی کمسه
ملک و دینک دشمنیدر یعنی بری ملک و بری دین دشمنیدر پادشاه بی حلم
حلمسز پادشاه ملکک دشمنیدر که غضب سببی ایله خلق اندن نفرت
ایدر و زاهد بی علم و علمسز زاهد دین دشمنیدر که نیجه کمسنک ضلالتنه
سبب اولور **بیت** بر سر ملک مباد آن ملک فرمان ده ملک باشنه اولمسون
اول ملک فرمان ویرجی پادشاه او اولسون که خدارا نبود بنده فرمان
بر که الله تعالینک امرنه طوتیجی بنده سی اولمیه یعنی الله تعالینک اطاعت
اتمیه کمسه پادشاه اولمسون **حکمت** پادشاه باید که تا بحدی بر دشمنان
خشم ندارد که گرگکه پادشاه دشمنک اوزرنه بر مرتبه ده خشم سورمیه که دو ستانرا
اعتماد نماند که دوستلره اعتماد قالمیه آتش خشم اول در خداوند خشم
افتد غضب آتشی اول غضب صاحبنه دوشر یعنی غضبک ضرری اول
غضب ایدن کمسه یه ایرشور پس زبانه بخصم رسد یا نرسد صکره یا دکلی خصمه

حصه ایرشمز یا ایرشمز یعنی غضبک اثری اکا ایرشمک مقرر دکلدر مثنوی
نشاید بنی آدم خاک زای که خاکدن خلق اولنمش ادم اوغلینه لایق
دکلدر که در سر کند کبر و تندی و باد که باشنده کبر و حدت و سرعت
و عجله ایلیه یعنی متکبر و حدتلو و عجله ایدجی اوله ترا با چنین
گرمی و سرکشی سنی بو مثللو یا قزلق و سرکشلک ایله نپندارم که از
خاکی یا ز آتشی ظن ایلمزم که طپراقدنسن یوخسه آتشدنسین که سنده
بو قدر حدت و کبر و عجب واردر یعنی سن شیطان کبی آتشدن یاراد‌لمش
سنکه سنده بو قدر اخلاق شیطانی واردر قطعه در خاک بیلقان برسیدم
بعابدی حفت شیخ ایله بیلقان نام شهرده بر عابده ایرشدم گفتم مرا
بتربیت از جهل پاک کن اول عابده ایتدم تربیت ایله بنی جهلدن
پاک ایله گفتا برو چو خاک تحمل کن ای فقیه ایتدی یوری خاک کبی تحمل
و تواضع ایله ای عالم یا هر چه خوانده همه در زیر خاک کن یا خود
هر نه که اوقودک سن دخی کلیسنی طپراق التنه ایله یعنی عملکه التفات
و اعتماد ایلمه زیرا علم عمل ایچوندر چونکه سنده ثمرۀ عمل علمک علمکه
مغرور اولمه بلکه معدوم متابه‌سنده قو زیرا اول علمدن اصلا اشکافایده

یوقدر

یوقدر نتیجۀ کلام تواضع و تحمل کرک کبر و عجب کرکمز حکمت بدخوی در دست
دشمنی گرفتار است بدخوی اولن بر دشمن النده گرفتاردر یعنی کندی یدنه
کندو ید دشمن متابه‌سنده اولوب علی الدوام زحمت و مشقت ایچره در که هر
کجا که رود که هر قنده که کیده از چنگ عقوبت آن خلاص نیابد اول دشمنک
عقوبتی الندن خلاص بولمز بیت اگر ز دست بلا بر فلک رود بدخوی
اگر بلا الندن خلاص ایچون فلکه عروجه کیده بدخوی اولن کمسه ز دست
خوی بد خویش در بلا باشد کندو اوز خوینک الندن بلاده در که هرکز
خلاص بولمز پند چو بینی که در سپاه دشمن تفرقه افتاد چون کوره‌سنکه
دشمن عسکرنده تفرقه و مخالفت دوشدی تو جمع باش سن جمع و صفای خاطر
افزه اول و اگر جمع شود و اما اگر دشمن عسکری جمع و متفق اولدیلر
از پریشانی اندیشه کن پراکنده لکدن خوف ایله یعنی منهزم ایدرلر ایلیه
غافل اولمه قطعه برو با دوستان آسوده بنشین یوری دوستلر ایله
آسوده اوتور چو بینی در میان دشمنان جنگ چونکه دشمنلر اراسنده
جنک کوره‌سن و گر بینی که باهم یکدل باشند اما اگر کوره‌سنکه جمی بری ایله
متفقدر کمان را زه کن و بر باره بر سنگ یا یکی قوره و حصاره برج باروسی

افزه

طاسش الت یعنی جنکه حاضر اول حکمت دشمن چون از همه حیلتی در ماند
دشمن جنکده کلی حیله‌دن عاجز قلدی یعنی حیله ایله فرصت بولمیه سلسلهٔ
دوستی بجنباند کوستلوه زنجیرنی دپره‌در یعنی دوستلق صورتنی کوستره
پس آنکه اندن صکره اول دشمن بدوستی کارها کند کم دوستلق ایله اینده‌لیکه
هیچ دشمن نتواند کرد که هیچ دشمن اوله ایشلری ایلمکه قادر اوله‌لر بند سر مار بدست
دشمن بکوب ایلانک باشنی دشمن الیله دوکک که احدی الحسنیین خالی
نباشد زیرا ایلدا ایلمک ایکی فائده‌نک برندن خالی اولمز که اکر این غالب آید مار کشتی
زیرا اکر بو یعنی دشمن غالب کلسه ایلانی دپلدک واکر آن از دشمن رستی
واکر او یعنی ایلان غالب کلسه دشمندن قورتلدک بیت بروز معرکه ایمن
مشو ز خصم ضعیف جنک کوننده ضعیف دشمندن ایمن اولمه که مغز شیر
بر آید آری جو دل ز جان بر داشت زیرا ارسلانک بینی سینی طوتدی یعنی حیاتندن
امیدنی قطع ایلدکده بند خبری که دانی دلی بیازارد برخبری که بیلورسن برقلبی انجیده
ایلر تو خاموش باش اول خصوصده سن خاموش اول تا دیکری بیارد تا که اول
خبری بر غیری کتوره بیت بلبلا مژدهٔ بهار بیار ای بلبل بهار مشتلغنی کتور خبر بد
ببوم باز کذار بد خبری کوف بایقوشه قو بند پادشاهرا بر خیانت کسی واقف

مکردان

مکردان پادشاهی بر کمسنک خیانتنه اوزره واقف ایلمه مکر آنکه مکر او وقت واقف ایله
که بر قبول کلی واثق باشی که کلی قبول اوزره اعتماد ایدیجی اوله‌سن یعنی سوزکک تمام
نفوذنه اکلیه‌سن و کرنه در هلاک خود سعی میکنی یوخسه کندو هلاککه اوزره سعی ایلرسن
بیت بسیج سخن گفتن آنکاه کن سوز سویلمک تدارکنی و فکرنی او وقت ایله که
که دانی که در کار کیرد سخن که بیله‌سنکه سوزکک تاثیری واردر بند هرکه نصیحت
خود رای میکند هرکیمکه بر خودرایه نصیحت ایلیه او خود بنصیحت دیکری محتاجست
او کندوسی بر غیری کمسنک نصیحتنه محتاجدر حکمت فریب دشمن مخور دشمنک
فریبنی یمه یعنی حیله‌سنه الدانمه و غرور مداح مخر و مداحک غرورنی صاتون الما
یعنی مدحنه مغرور اولمه که این دام زرق نهاده است زیرا بو یعنی دشمن زرق
و نفاق طوزاغنی قورمشدر سنی غافل قلمق ایستر و آن کام طمع کشاده است و او یعنی
مداح طمع طمعنی یعنی اغزنی اچمشدر ظرافت ایله سندن بر نسنه المق ایستر احمق را
ستایش خوش آید احمقه ستایش خوش کلور چون لاشه کش در کعب فربه
نماید که اول لاشه‌نک طبوغنده اوفوره‌سن سمز کورینیر نته‌کم قصابلر کعب تنیر
ایله ایدرلر قطعه الا تا نشنوی مدح سخنکوی آکاه اول صقن مداحک
مدحنی استماع اتمیه‌سن که اندک مایه نفعی از تو دارد زیرا سندن بر آز اوج مقدار

مقداری فائده طوتدی یعنی حاصل ایلدی اول سببدن سنی بو قدر مدح ایلدی اگر بگفتمی
وا گفتی بر نیاری اما اگر بن گوندن انک عیبنی حاصل اتمیسه‌یدم دوست چندان عیوبت
بر شماری اول وقت اکی بو اولقدر سنک عیبلریکی صایاردی حکمت متکلم را تا کسی عیب
نگیرد سخنش صلاح نپذیرد انک سوزی سویلیجی نک مادامکه بر کمسه عیبنی طوتمیه
صلاح قبول ایلمز یعنی سوزی معقول و لطیف اولمز بیت مشو غره بر حسن گفتار
خویش کندو حسن گفتارک افزوده غره اولمه بتحسین نادان و پندار خویش نادانک
تحسینی ایلدیکی و کندو پندارک ایله حکمت همه کس را عقل خود بکمال نماید عالمده
هرکشی کندو نک عقلی کمال ایله کورینور یاخود کمال اوزره کورینور دیمک اوله
و فرزند خویش بجمال و هرکشی کندو نک فرزندی جمال ایله کورینور یاخود
جمال اوزره کورینور دیمک اوله قطعه یکی جهود و مسلمان نزاع میکردند بر جهود
و بر مسلمان بری بری ایله نزاع ایلدیلر چنانکه خنده گرفت از نزاع ایشانم
اما انجلین نزاع ایلدیلر که انلرک نزاعندن بنی کولمک طوتدی یعنی گلدم بطیره
گفت مسلمان گر این قباله من مسلمان غضب ایله انلر آیتدی اگر بو بنم
قبالم درست نیست خدایا جهود میرانم درست دکل ایسه ای خدا بنی
جهود اولدر جهود گفت بتورات میخورم سوگند جهود مسلمانه ایتدی

توآنه

تو آنده آنند ایچرم اگر خلاف کنم همچو تو مسلمانم اگر بو خصوصده خلاف ایدرسم
سنک کبی مسلمانم گر از بسیط زمین عقل منعدم گردد فرضا یر یوزندن اگر عقل
منعدم اولسه یعنی کیده [illegible] عقل قالمیه بخود کمان نبرد هیچ کس که نادانم هیچ کمسه
بن نادانم دیو کندو سنه ظن اتمز بلکه عالمده بندن عاقل کمسه یوقدر ظن ایدر
حکمت ده آدمی بر سفره بخورند اون آدمی بر سفره اوزره حضور ایله طوغاسز طعام
یرلر و دو سگ بر جیفه بسر نبرند و اکی کلب بر جیفه اوزره باشد اتمزلر غوغا
ایدرلر حکمت حریص با جهانی گرسنه است بتوان جهاندن حریص اولان کمسه
آجدر زیرا احتیاجدن خلاص بولمز و قانع بنانی سیر و بر نانه قناعت ایدنجی
طوقدر زیرا کمسیه احتیاج عرض اتمز بیت روده تنگ بیک نان تهی پر گردد
طار بغرسق بر بوش نان ایله یعنی قتقسز اتمک ایله بر اولور نعمت روی زمین
پر نکند دیده تنگ اما طار و طمعکار گوزی یر یوزینک نعمتی پر ایلمز مثنوی
پدر چون دفتر عمرش منقضی گشت پدر مک چونکه عمری دفتری منقضی اولدی
یعنی عمری آخره ایرشدی مر این یک نصیحت کرد و بگذشت باکه بو بر نصیحتی
ایلدی و گچدی که شهوت آتش است از وی بپرهیز که شهوت آتشدر اندن پرهیز
و احتراز ایله بخود بر آتش دوزخ مکن تیز کندو اوزرکه دوزخ آتشنی

آتشی افزده تیز ایلمه یعنی کندوکه دخی زیاده آتشلنمه گرای آتش نداری طاقتِ سوز •
اول آتشده یانمغه طاقت طوتمزسڭ • بصبر آبی بزن آتشی زن اوجغنه باری بو کون
دنیاده صبر ایله بو آتشی افزده بصوندر یعنی شهوتی ترک ایله حکمت هرکه در حالِ
توانایی نکویی نکند • هرکه که قدرتلو اولدیغی حالنده غیره ایلک ایلمیه در وقتِ ناتوانی
سختی بیند • قدرتسزلق وقتنده سختلق والم کورر بیت بدنفس اژدهم آزار نیست
ظالم و موذیدن بدبخترک عالمده کمسه یوقدر • که دروغ و غیبت کسیکش یار نیست
زیرا مصیبت وبلا کوزه آکدکمه یاردم ایدن وکللر حکمت جان تن حمایت نیک
دست • جان بدن نفسک حفظنده در یعنی حیات بدنفس ایله قائمدر که اول نفس
منقطع اولسه حیات دخی منقطع اولور • دنیا وجودِ میانِ دو عدم است • دنیا
ایکی علم اورتاسنده بر وجوددر اول ایکی عدم قدیم ویکی عدم حادثدر • بدنیا
فروشان فرزندی یعنی دنیایه صاتیجیلر که لردر یعنی احمقلردر • یوسف را
بفروشند تا چه خرند یوسف پیغمبر علیه الصلوات والسلامی صاتدیلر
عجب انکله ما سیلدانلر یک و مقبول نه صاتون الدیلر بیت یار ممنون تنی
بدنیا که بسی سود نکرد • انکه یوسف بدرهم ناسره بفروخته قال الله تعالی الم اعهد
الیکم یا بنی آدم ان لا تعبدوا الشیطان حق سبحانه وتعالی حضرتی ایتدی بن سزه عهد
وصیت

وصیت ایتمدمی ای آدم اوغللری شیطانه عبادت واطاعت ایتمیه سز • بیت •
بقولِ دشمن پیمانِ دوست بشکستی • دشمنک سوزنی ایلدی دوستک پیمانی
صیدک یعنی شیطانک اغواسی ایله حق تعالی حضرتنک اوامرنه مخالفت ایتدک • ببین که
از که بریدی وبا که پیوستی • کورکه کیمدن کسلدک وکیمه اولاشدک یعنی
خدادن دور اولوب شیطانه قریب اولدک حکمت شیطانِ رجیم با مخلصان
برنیاید • شیطان رجیم مخلصلری اضلال ایتمکه قادر اولمز • و سلطان
با مفلسان • وسلطان مفلسلر ایله یوقاری کلمز یعنی انلردن مالنی المغه
قادر اولمز ظالملر ملتزملر کبی که مفلس اولدقلرنده محبوس اولورلر
مثنوی وانکش وده انکه بی غاز نیست • قوت وده اولکسیدکه بی غاز نده ره
خوی دهقانی زفاقه باز است • اکر خوی انک اغنیا فقردن آجلمش ایدره
یعنی زاری فقر اولور ایدی ده • کو فرض خدا نمی گذارد • زیرا اول بی غانه الله تعالی
نک فرضنی ادا ایلمز • از قوت توانگر غم ندارد • ظاهردر که سنک قوتکدن دخی
غم طوتمز حکمت هرچه زود برآید دیر نپاید • هر نسنه که تیز حاصل اولور
چوق زمان اکلنمز قطعه خاک مشرق شنیده ام که کنند • اشتمشم که شرق
خاکنی ایله لر بچهل سال کاسهٔ چینی • قرق ییلده کاسهٔ چینی که دواری

نفغفور یلر صد بغوزی کنند نز بغداد بغداددن بکوندن یوزنی ایدلی یعنی کوندن
یوزدانسز ایدرلر لاجرم قیمتش همی ببینی لاجرم انک یعنی کاسه جینینک
قیمت واعتبارینی کوررسن که نیجه‌در وسائر کاسه‌لر انکه نسبت ایله نه‌در
قطعه وغک از بیضه برون آید و روزی طلبد وغک یومورته‌دن طاشره
کلور ورزق طلب ایدر یعنی فوری اکه بوقدر حس حاصل اولور وآدمی
بچه ندارد خبر از عقل و تمیز وامّا آدمی اوغلانی عقل وتمیزدن خبر طوتمز
و کندو سنی بیلمز آنکه ناگاه کسی گشت بچیزی نرسید وین بتمکین و
فضیلت بگذشت از همه چیز اما بوکه وآدم اوغلیدر قدرت وفضیلت
ایله کلیدن کچدی یعنی ذکی اولدی اولکه بو معنی دخی لطیفدر
قدرت وفضیلت ده بومعنایه کوره بتمکینده اولن باقی معناسنه اولور
آبگینه همه جا هست ازان قدرش نیست همچه کلی یرده وار اول
سببدن انک قدری یوقدر لعل دشوار بدست آید ازانست عزیز
لعل صعوبت ومشقت ایله اله کلور یعنی اله کیرر اول اجلدن عزیز ومقبول
در حکمت کارها بصبر بر آید ایشلر صبر ایله حاصل اولور ومستعجل بسر در
آید اما عجله ایدیجی دکبه سی اوزره کلور یعنی مصلحتی حاصل اولمز مثنوی

بچشم خویش

بچشم خویش دیدم در بیابان کندو کوزم ایله کوردم بیابانده که آهسته
سبق برد از شتابان که آهسته کیدن عجله ایدیجی‌دن سبق الدی یعنی
منزله ایرشمکده آنی کچدی سمند باد پای از تک فروماند یل آیاقلو یعنی
چابک آت یلمکدن قالدی شتربان همچنان آهسته میراند دوه‌جی اغلن یعنی
اقلکلی آهسته آهسته سورردی اصلا قالمدی بند نادان را به از خاموشی نیست
نادانه خاموشلقدن یک نسنه یوقدر اگر این مصلحت بدانستی
اکر نادان بو مصلحتی بلیدی نادان نبودی نادان اولمز ایدی قطعه چون
نداری کمال و فضل آن به جونکه کمال وفضل طوغمز سنز اول یک که زبان
در دهان نگهداری که لسانکی اغزکده حفظ ایده‌سن آدمی را زبان فضیحت
کند آدمی یی لسانی رسوای ایدر جوز بی مغز را سبکساری ایج سز قوزی
بینجکلک رسوای ایدر که در که الندالن بر دخی المز قطعه خری ابلهی
تعلیم میکرد برابله برخره سویلمسه دیو تعلیم ایدر ایدی بروبرصرف کرده عمر
دایم دایم عمرنی آنک اوزره صرف ایلمش ایدی حکیمی گفتش ای نادان چه کوشی
برعاقل اکه ایتدیکه ای نادان نه جالشورسن گرچه شود بترس از لوم لایم
بو سوداده ملامت ایدیجینک ملامتندن خوف ایله که ساکه طعن وسرزنش ایده

نیا موزی بهایم از تو گفتار بو ظاهردر که بهائم سندن نطق و گفتار اوکرنمز
تو خاموشی بیاموز از بهائم یاری سن بهائمدن خاموشلق اوکرن مثنوی
هر که تأمل نکند در جواب هر کیمکه جوابده تأمل و فکر ایلمیه یعنی سوزده
بیشتر آید سخنش ناصواب اول کمسنک اکثر سوزی ناصواب کلور یعنی
نامعقول سویلر یا سخن آرای چو مردم بهوش یا آدمی کبی سوزی
عقل ایله دیه یعنی عاقل کبی معقول سوز سویله یا بنشین همچو بهائم
خموش یا خود بهائم کبی خاموش اوتور حکمت هر که با داناتر از خود
بحث کند هر کیمکه کندودن عالمرک ایله بحث ایلیه تا بداند که داناست ست
تا بیلهلر که دانادر یعنی عالم ایدوکنی بیلسونلر ایچون بدانند که نادانست
بیلورلر که ناداندر زیرا کندودن اعلم ایله بحث ایدن اولدوغی آنی
البته ملزم ایدوب خجل ایلر بیت چون در آید به از تو بی سخنی چونکه
سوزه کیره بر کمسه سندن یک کلمه یعنی سندن اعلم اوله گرچه به دانی اعتراف
مکن اگرچه اول سوزی ایو بیلورسن لیکن اعتراف ایلمه وفوق کل ذی
علم علیم حکمت هر که با بدان نشیند هر کیمکه بدلر ایله اوتوره ایلک
کورمز زیرا الطبیعة سارقة مقتضاسنجه البته اویلهلر ایلک کلمدن کلمکلها صل

اولور

اولور مثنوی گر نشیند فرشته با دیو اگر بر فرشته شیطان ایله اوتوره یعنی
اختلاط ایلیه وحشت آموزد و خیانت و ریو فرشته ایکی شیطاندن
وحشت و خیانت و حیله اوکرهنور از بدان نیکوئی نیاموزی هیچ بدلر که
یاوزلردن ایلک اوکرنمزسن نکند گرگ پوستین دوزی قورد کورکجیلک
ایلمز زیرا انک طبیعتنده یرتجیلک قونمشدر پند و دو مازا عیب پنهانی پیدا
مکن ای عیبلرک گزلو عیبنی آشکارا ایلمه که و ایشانرا رسوای کنی زیرا
انلری رسوای ایدرسن و خود را بی اعتماد کنی و کندوکه اعتمادسز ایدرسن حکمت
هر که علم خواند و عمل نکرد هر کیمکه علم اوقودی و انکله عمل ایلمدی
بدان ماند که گاو راند و تخم نیفشاند شو کمسیه بکزر که بر کمسه جفت سوردی
و تخم صاچمدی حکمت از تن بی دل طاعت نیاید دلسز تندن کلمز یعنی
محبت حق و فکر آخرت اولمیه کمسهدن طاعت کلمز و پوست بی مغز
بضاعت را نشاید و ایچ سز قابوق بضاعته یرامز زیرا مقبول اولمز ایچی
بوش بر فائدهیه یرامز زیرا حدیث شریفده وارد که حق تعالی حضرتی
عبدک قلبنه نظر ایدر عملنه و سایر احوالنه نظر ایلمز تن بی دلدن طاعت
کلمز کلمه دخی مقبول اولمز ایدیک طاعتی کبی حکمت بد خو که در

بجای لە جست در معاملە درست هر کیمسە مجادلەدە یعنی بحث و نزاعدە

جست و قوی اولە معاملەدە یعنی سیرت و صلاحدە درست اولە بویلە 6

دکلدر حکمت نە هر کە بصورت نیکوست سیرت زیبا درست هر کیمسەنک صورتی

ایودر اندە سیرت زیبا یوقدر یعنی هر صورتی خوب اولنک سیرتی خوب دکلدر

کە کار اندرون دارد نە پوست زیرا ایشی قلب طوتر بدن طوتمز قطعه

توان شناخت بیک روز در شمایل مرد بر کوندە کشینک شمائلندن اکلمق ممکندر

تا کجاش رسیدست پایگاه علوم کە انک علملرینک مرتبەسی قندە ایرشمشلر

ولی ز باطنش ایمن مباش و غره مشو اما انک باطنندن ایمن اولمە

و مغرور اولمە کە خبث نفس نکردد بسالها معلوم زیرا نفسک خباثتی

نیچە ییللردە معلوم اولمز حکمت اگر سنگ همە قدر بودی اکر دکلی بیلەلر

قدر اولەیدی پس شب قدر بی قدر بودی اکر دکلی ایلیە قدرکیجەسی قدر

اولمز ایدی بیت گر سنک همە لعل بدخشان بودی اکر دکلی طاشی لعل

بدخشان اولەیدی پس قیمت لعل و سنک یکسان بودی ایلیە لعل بدخشان ٥

ایلە سایر طاشک قیمتی برابر اولوردی بیت پیش قامت خوش کە دیبە

جا نباشد یوق معذورن قامت کە جاد النده اولمە جوت باز کنی مائد

مائد باشد چونکە جاری آچە سز کوردسنکە او انا سنک انا سیدر یعنی زیادە

یاشلو عجوزەدر بند هر کە با بزرگان ستیزد هر کیمسە اولولر ایلە لج و عناد ایدر

خون خود ریزد کنندی قانینی دوکر یعنی کندو الی ایلە کندو سنی هلاک

ایدر قطعه خویشتن را بزرگ می بینی کبر کدن کندوکی اولو کوردسن

راست گفتند یک دو بیند لوچ کرچک دیدیلر بری شاشی بری ایکی

کوردر زود بینی شکستە پیشانی انلکی تیز صنمشی کوردسن تو کە بازی کنی

بنس با قوچ سنکە باشک ایلە قوچ ایلە اویون ایکرسن یعنی قوچ ایلە توقوشرسن بو وجهلەدخی سعی قابلدر سنکە قوچە باشک ایلە اویون ایلەسن

حکمت پنجە با شیر افکندن و مشت با شمشیر زدن کار خردمندان نیست

ارسلان پنجە جمق و شمشیرە یومرق اورمق عاقللرک اشی دکلدر بیت جنک

ذرآوری مکن با مست مست ایلە جنک و زور آورلک ایلمە یعنی مقابلە

و مقاتلە ایلمە پیش سر پنجە در بغل بند دست قوی کمە قیندە الکی قولتقکە

قو یعنی خصومت اتمە بند ضعیفی کە با دلاوری کند بر ضعیف کە قوی کیسە

دلاورلک ایلە یعنی انک ایلە جنک اتمکە اقدام و اهتمام ایلە یار دشمنست

در هلاک خویش کندو بی هلاک اتمکدە دشمنە یاری معینلر قطعه سایە پرورده

را

چه طاقت آن نازك حضورى بسلنمش كمسنك اكرنه طاقتى وقدرتى وار ايسه كه رود
با نبرد زان بقتال كه بهادر اوله قتال كيده سست بازو بجهل مى فكند ضعيف
وقوتسز اولن كمسه جهل ايله پنجه براغور يعنى پنجه طاتشور پنجه بازوى آهنين
چنكال كه عور پنجه لعكه ايله آتانه فائله كه كنديسى ضرر ايله حكمت هر كه نصيحت
نشنود هركيمكه نصيحت قبول اتميه سر ملامت شنيدن دارد ملقدن ملامت
اشتمك هوسنى طوته بيت چون نيايد نصيحتت در كوش چونكه نصيحت
سنك قولغكه كلميه يعنى قبول اتميه سن اگرت سرزنش كنم خاموش اگر سكا
طعن ايدرسم خاموش اول يعنى بيخبر اولمه حكمت بى هنران هنرمندانرا
نتوانند ديدند هنرسزلر هنرلولرى كورمكه يعنى انلر ايله مقابله اتمكه قادر
اولمزلر همچون سگان بازارى بازارده اولان كلبلر كبى كه سگ شكارى را ببينند
كه شكاره منسوب اولان كلبى كوردكلرى مشغله بر آرند غوغا كتورورلر و پيش
آمدن نيارند واكه قتنه كلمكه قادر اولمزلر حكمت سفله چون بهنر با كسى
بر نيايد سفله چونكه هنرى بركسه ايله يوقارى كلميه بخبثش در پوستين
افتد خباثت ايله اوكسنك غيبتنه دوشر يعنى غيبت ايله زمانه ده اولن
اداتى كبى بيت كند هر آينه غيبت حسود كوته دست مواجهه مقابله

ايلعج

كنكلدنيز

ايلعج سويلشمكه قدرتى اولميه حسود البته غيبت ايله چو در مقابله
كنكلش بود زبان مقال چونكه مقابله ده اول حسود كه مقاله كنك اوله حكمت
حكيمى كه با جهال در افتد بر عاقل كه جاهلر ايله مصاحبت واختلاط ايليه
بايد كه عزت توقع ندارد كركدر كه انلردن عزت طوتميه وجاهلى كه زبان آورى
بر حكيمى غالب آيد وبر جاهل كه دل بازلق ايله بر عاقل اوزره غالب كله
عجب نيست عجب دكلدر كه سنكست كه جوهرى مى شكند زيرا اول جاهل
طاشدر كه بر جوهرى قرير بيت چه عجب كر فرو رود نفسش عجب دكل
اگر انك يعنى عندليبك نفسى اشغه كيده عندليبى غراب همقفسش
بر بلبلكه غراب انك همقفسيدر حكمت كر هنرمند ز اوباش جفايى بيند
اكر هنرمند اوباشدن بر جفا كورسه تا دل خويش نيازارد هم نشود كه اول هنر
مند كندو كوكلنى پريشان وبيخبر اتميه ومنقبض اولميه سنك بدگوهر
اگر كاسه زرين شكند ذاتى دراز يعنى اعتبارسز طاش اكر التوندن كاسه يى
قيمت سنگ نيفزايد وزر كم نشود طاشك قيمتى زياده اولمز و التونك قيمتى
ناقص اولمز حكمت عجب نبود اگر در زمرهٔ اجلاف سخنش ببندند بر عاقلك
كه جاهلر وناسفق لكر زمره‌سنده سوزى ثقلنه يعنى سويلمكه قادر اولميه شكفت

مدار

عجب طوطیدر که آواز بربط زیرا بربطک آوازی با غلبهٔ دهل برنیاید دهل
غلبه‌سی ایله یوقاری کلمز و بوی عنبر از گند سیر فرو ماند و عنبر ایچه‌سی
صرمسق رایحه‌سندن آشفته قالور یعنی بونک آوازندن انک آوازی اسلد
اشدلمز مثنوی بلند آواز نادان گرفته او آخت بلند آوازلو نادان بو یعنی
یوجلتدی که دانا ابدی شرح ببندد آنکه حیاسزلق ایله اول عاقل خجل
و مغلوب ایلدی نمی داند که آهنگ حجازی لیکن اول جاهل بیلمز که حجازه
منسوب اولن صدا یعنی حجازدن‌سه حجازاوان اکه مقاملدن بر مقامک
اسمیدر عشاق و صفاهان کبی فرو ماند ز بانگ طبل غازی جان یا رطبلنک
آوازندن آشفته قالور یعنی مغلوب اولور حکمت جوهر اگر در خلاب افتد
جوهر اکرچه بدکوشه نیمنا و نفیسی است اینجلیں یعنی اوقلکی کبی نفیس
و لطیفدر غبار اگر به فلک برشد وغبار اگر فلکه قدر اوارشد همانست
خسیس یینه خسیسدر حکمت استعداد بی تربیت دریغست تربیت بی
استعداد یعنی قابلیتی اولمیه تربیت یعنی ادبسز بیوتوب صکره
دن تربیت ایلمک حیف وحیفدر که ضایع اولور و تربیت نامستعد
ضایع و قابلیتی اولمیه تربیت ایلمک ضایعدر زیرا تاثیری یوقدر

خاکستر

خاکستر اگرچه نسب عالی دارد خاکستر اگرچه عالی نسب طوتیدر که آتش جوهر
علویست که اول نسب عالی جوهر علوی اولان آتشدر که اندن حاصل اولور
و لیکن چون بنفس خود هنری ندارد اما چونکه کندی ذاتنده بر هنر
طوتمز یعنی هنری یوقدر با خاک برابرست خاک ایله برابردر قیمت شکر
نه از نی است شکرک قیمتی قمشدن اوتری دکلدر که آن خاصیت
وی است بلکه اول لذت و طعم بیله شکرک خاصیتیدر مثنوی چو کنعان را
طبیعت بی هنر بود چونکه کنعانک طبیعتی هنرسز ایکن یعنی ذاتنده هنر یوغ
ایدی کنعان نوح پیغمبر علیه السلام فرزندنک اسمیدر که کافر ایدی غرق
اولدی بو آیتکریمه انک حقنده در انه لیس من اهلک پیغمبر زادکی قدرش
نیفزود پیغمبر اوغلی اولمقلق انک قدرنی زیاده ایلمدی هنر بنمای اگر داری
نه گوهر هنر کوستر اگر طوتدک ایسک اصل کوستر مه گل از خارست و ابراهیم
از آزر زیرا گل خاردن و ابراهیم علیه السلام آزردندر اگر اصله اعتبار
اولنیدی اولمق لازم کلوردی که حضرت ابراهیم ع م و گل اعتبار اولنمیه
حالبوکه بویله دکلدر حکمت مشک آنست که ببوید مشک اولدر که
قوقه یعنی آنده مشک ایچره‌سی نه آنکه عطار بگوید مشک اولدر که عطار اکه مشکیدر

امتانده مشکر ایجیسی اولمیه دانا چو طبلهء عطارست خاموش وهنر نمای
عالم عطار طبلهسی کبیدر که ابسم و هنر کوستریجیدر و نادان چون طبل
غازیست و جاهل جاه باز طبلی کبیدر بلند آواز و میان تهی آوازی
بلند و ایجی بوشدر و بافده ترای و نامعقول سوزلودر قطعه عالم اندر
میانه جهال جاهللر آراسنده عالم مثل گفته اند صدیقان بو خصوصده
صدیقلر بر مثل ایشدیلر اول مثل بودر شاهدی درمیان کوران است
اول عالم کورلر آراسنده بر محبوبدر یعنی شاهد و محبوب کبیدر که کورلر
محبوبه کورمکلک کبی جاهللر دخی عالمی کورمزلر واکا التفات و اعتبار
اتمزلر مصحفی در سرای زندیقان زندیقلر سراینده بر مصحفدر
یعنی بر مصحف کبیدر که زندیقلر اکا تعظیم اتمزلر جاهللر دخی عالمه
تعظیم اتمزلر حکمت دوستی راکه بعمری فراچنگ آرند بر دوستی که
عمری یعنی بر نیچه زمانده الدکتورلر وانک ایله دوست اولدلر نشاید
که بیکدم بیازارند لایق دکلدر که اول دوستی بر نفسده برنجیده و بیحضور
ایدلر بیت سنکی بچند سال شود لعل پاره ئی بر طاشی نیچه ییلده بر لعل
پاره سی اولور زینهار تا بیک نفسش نشکنی بسنگ صاقین تا اول

لعل

لعل پارهسنی طاش ایله صیمیه سن حکمت عقل در دست نفس چنان
گرفتار است عقل نفس الندهٔ اغلین گرفتاردر و زبوندر که مرد عاجز در
دست زن گربز که عاجز زن فرقوی عورتک النده گرفتار و زبوندر
یعنی گرفتار و زبون اولدیغی کبی بیت کر حجره بر سرای ببندند و ملوق
قیوسنی شول سرای اغزینه بغله یعنی ارتق اول سرایه سرور و حضور
امید نه طمع مکن که بانک زن آوازی بر آید بلند که عورتک آوازی اول
سرایده یوقاری گله یعنی طاشره یه اشیدیله حکمت رای بی قوت
مکر و فسونست قوت بی رای مکر و فسوندر یعنی صافی قوت مکر و فسوندرکه
هیچ فائده یه یرامز و قوت بی رای جهل و جنونست رای سز قوت جهل و
جنوندر یعنی رای قوت و قوت رای لازمدر که حصول واده وسیله اوله
بیت تمیز باید و تدبیر و عقل انکه ملک اولا تمیز و تدبیر و عقلک اندن
صکره سلطنت کرک که ملک و دولت نادان سلاح جنک خداست زیرا
نادانک ملک و دولتی خدانک جنکنه سلاحدر یعنی خدانک اونه مخالفت
اتمکه و حکمنی قبول اتمکه سببدر و قوتدر حکمت جوانمردی که بخورد
و ببخشد بر جوانمرد که کندو ییه و غیره ویره بر از عابدی که روزه داری

و بنهند

یکلمه بر عابدینک اوروج طوتمه و صقلیه حکمت هرکه ترک شهوت از بهر قبول
خلق کرده است هر کیمسه مقبول خلق اولمق ایچون ریا ایله شهوت وارزوسنی
ترک ایلسه از شهوت حلال کر شهوت حرام افتاده است اولکمسه حلال
ارزوسنه حرام آرزوسنه دوشمشدر زیرا اکل و شربی ترک ایدوب صایم اولمسی
و دنیایی ترک ایدوب عزلت نشین اولمسی حق ایچون دکلدر ایلیه حرام اولور
بیت عابد که نه از بهر خدا گوشه نشیند عابد که الله دن اوتری گوشه ده
اوتورمیه یعنی ترک دنیا اتمسی و عبادت زهدی الله ایچون اولمیه بیچاره در
آیینهٔ تاریک چه بیند بیچاره قرکوا بیننده نه گورور زیرا اول طاعتدن انک قلبنه
صفا حاصل اولمز جناب قدس ایله آشنا اولمغه سبب اولمز حکمت اندک اندک
خیلی شود آز آز بر یره جمع اولور وافر اولور و قطره قطره سیلی گردد و قطره
قطره بر یره جمع اولور بر سیل اولور یعنی آنانکه دست قدرت ندارند یعنی
انلرکه قدرت الینه طوتمزلر سنک خرده نکه دارند خرده طاشی صقلرلر تا بوقت
فرصت تا که فرصت وقتنده دمار از دماغ ظالم بر آرند ظالمک دماغندن
دماری قادی کتورهلر شعر و قطر علی قطر اذا اتفقت قطره قطره افراده
متفق اولسه نهر کبر یعنی قطره قطره ایله جمع اولسه نهر اولور فنهر الی

نهر

نهر اذا اجتمعت بحر نهر نهر ایله مجتمع اولسه بحر اولور حکمت بیت اندک
اندک بهم شود بسیار آز آز بری بری ایله چوق اولور دانه دانه است
غله در انبار کوره و مشن که انبارده اولان غله دانه دانه در که بر یره جمع
اولمشدر عالمرا نشاید که سفاهت از عامی بحلم کند عالمه لایق
دکلدر که حلم ایله جاهلدن سفاهتی کچوره یعنی انک ادبسزلکنه تحمل ایلیه
که هر دو طرفرا زیان دارد زیرا اکی طرفه بیله زیان طوقنور مابعدی آنی
بیان ایلر هیبت این کم شود بونک یعنی عالمک هیبتی و حرمتی ناقص
اولور و جهل آن مستحکم وانک جهلی محکم اولور بیت چو با سفله گویی
بلطف و خوشی چونکه سفله یه لطف و خوشلق ایله سویلیه سن فزون
گرددش کبر و گردن کشی انک کبری گردن کشلکی زیاده اولور حکمت
معصیت از هر که صادر شود ناپسندیده است معصیت هر کیمدن که صادر اولسه
نامقبولدر و از علما ناپسندیده تر اما علمادن نامقبولترکه علم سلاح جنگ
شیطانست زیرا علم شیطان ایله جنک اتمکه سلاحدر و خداوند سلاح را
بسیری برند و سلاح صاحبنی چونکه اسیر ایله ایلدلر شرمساری بیشتر بود
نهایتی زیاده در کا اولور مثنوی عامی بنده دانشمند نا پرهیزکار فاسق دانشمند

ت

یکدم گمان بنابینایی اندر چاه افتاد زیرا احمق نادان نابینالق ایله یولدن دوشدی
یعنی گمراه اولدی که خلاف شرع اولان فعله ارتکاب ایلدی فنی دع چشمش بود که
بچاه افتاد اما بو عالمک ایکی کوزی وار ایکن یعنی وار ایکن قویو یه دوشدی یعنی
فسقه اختیار ایتدی **حکمت** هرکه در زنده گی نانش نخورند هرکیمک حال حیاتنده
انک نانینی عیالی و احسانینی کورمدیلر چون بمیرد نامش نبرند چونکه اوله انک
نامنی اکمزلر یعنی یاد ایتمزلر **حکمت** یوسف پیغمبر علیه السلام در خشک
سال مصر سیر نخوردی یوسف عم مصر قتلغنده طوق بچه یز ایدی تا گرسنگان را
فراموش نکند تا آجلری فراموش ایلمیه انکه در ناز بیوه اند انلرک لذتنی طول
عورت بیلمز زیرا تمام احتیاط وارده نه خدا افندیمز نیوه صاحبی بلمز **مثنوی**
آنکه در راحت و تنعم زیست اولکمسه که راحت و تنعم ایله دیریلدی او چه داند
که حال گرسنه چیست اول نه بیلور که آجک حالی نه در کمسه بیلورکه باحوال
خود فرو مانده که نیجه احوالده عاجز و زبون قلدی **قطعه** ای که بر مرکب تازنده
سواری هشی دار اولکمسه که چابک عربی آت اوزره سوارسین عقل طوت یعنی
عقلک باشکه جمع ایله که خر خارکش مسکین در آب و گلست زیرا مسکین
خار چکیجی حمار آب و کل ایچنده دوشمشدر جهد ایله آنی تا که اول الهدن

خلاص

خلاص ایده سن آتش از خانه همسایه درویش مخواه درویش همسایه نک
خانه سندن آتشی طلب ایلمه کانچه از روزن او میگذرد دود دلست زیرا اول
توتونکه انک روزنندن چقار اول درویشک کوکلی توتونیدر یعنی آهیدر
حکمت درویش ضعیف حال را در تنگی سال میرس ضعیف حال درویشی
یل طار لغنده یعنی قحط شدتنده صورمه که چونی که نیجه سن مکر آنکه بر مرهمش
اول وقت سؤال ایله که مرهمی بر ریشش بنهی انک یاره سنه اورره جق مرهم قویه سن
و معلومی در پیش نهی و انک اوکنه بر معلوم قویه سن یعنی اکر بر خرج احسان
ایده سن **قطعه** خری که بینی و باری بگل در افتاده بر خری که کوره سن
یوکی ایله بالچق ایچنده دوشمشدر القصه قادر کلک بدل برو شفقت کن ولی
مرو بسرش ای اقدامه کو کلک ایله انک اوزره شفقت ایله اما انک یاننه کتمه
چونکه انی خلاص ایتمکه قادر کلسن و لیکن چو رفتی و پرسیدیش که چون افتاد
اما چونکه انک یاننه کیتدک و صوردک که نیجه دوشدک میان ببند و چو
مردان بگیر دم خرش میانکی بغله یعنی اتکلریکی بیلکه صوقه ارلر کبی اول
خرک قویروغنی طوت خلاص سعی ایله **حکمت** دو چیز محال عقلست
و خلاف نقل اکا شنه محال عقل و خلاف نقلدر خوردن بیش از رزق مقسوم

بیسی رمزاندن مقسوم اولان آز قدن زیاده یمکدر و گفته بیش از وقت

نخورده وجهی یعنی معلوم اولان وقتدن اقدم یعنی اجلدن اوّل اولمکدر

که بو ایکیسی عقلاً و نقلاً محالدر قطعه قضاء کرنشوی کرهزار ناله و آه

بشکر یا بشکایت برآید از دهنی شکر ایله یا شکایت ایله براغزدن یوقاری

کلدن فرشتهء که وکیلست بر خزینهء باد بر فرشته که یل خزینه سی اوزره وکیلدر

که وای بیکای بلیه علیه السلام چه غم خورد که بمیرد چراغ بیوه زنی ندغم

یه که بوصول عمر تک چراغی سوینه حکمت ای طالب روزی بنشین که بخورند

ای رزق طالبی طلب ایدجی اوتور که یسن وی مطلوب اجل وای اجلک

مطلوبی یعنی ای اجلی ایرشمش کمسنه و مرو که جان نبری کتمه که جان الترمسیه

یعنی قاچمه که جان خلاص ایلمزسن قطعه جهد رزق ار کنی و گر نکنی

رزق ایچون اگر جهد ایلیه سن اگر ایلمیه سن برساند خدای عز و جل غنی جلیل

الله ایرشدرر یعنی اولدقچه سکا ایرشدرر ور روی در دهان شیر و پلنگ

اکر ارسلانک و قپلانک اغزینه کیره سن نخورندت مگر بوقت اجل سنی یمزلر مگر

اجلک کلدیکنده یرلر حکمت بنا نهاده دست نرسد رمزاندن قسمت اولنمش

الا یشمز و نهاده هر کجا که هست وقسمت اولنمش هر قنده اولورسه ایرشد

الایدمغز

الا ای شعر بیت شنیده که سکندر برفت تا ظلمات اشتمش میسن که یانوی شنیدن سن

معناسنه اولور که اسکندر ظلماته کتدی بچند محنت و خورد آب حیات نه چند

محنت ایله ایچدی اولمیکه آب حیات ایچدی یعنی نصیبی اولمدی ایچدی که مراد

حضرت خضر علیه السلام در بیت صیاد بی روزی نصیب سز صیادی درجله

ماهی نگیرد دجله ایرمغنده ماهی طوتمز وبی ماهی بی اجل در خشکی نمیرد واجلسز

ماهی قوریده اولمز بیت مسکین حریص در همه عالم رود مسکین حریص کوچ

عالمده یعنی جمیع جوانبه یدا اوفکر وقفای رزق و اجل در قفای او اولدر

رزق آردنده و اجل انک ارد نده اما اجلدن غافلدر حکمت توانگر فاسق

فاسق غنی کلوخ زر اندوده است التون ایله صواغنمش کلوخدر و درویش

صالح و صالح درویش شاهد خاک آلوده طپراغه بولشمش محبوبدر این دلق

موسی ست و قعیم بو یعنی صالح درویش موسی پیغمبر علیه السلامکه دلقیه

یعنی یمه لنمش خرقهء شریفه در و آن ریش فرعون است مرصع وان یعنی فاسق

غنی فرعون علیه اللعنه نک صقالیدر که جواهر ایله مرصعدر شدت نیکان

روی در فرج دارد ایولرک شدتی یعنی زحمت طعت یعنی ایولر بلانه

تیز خلاص بولورلر و دولت بدان سر در نشیب دارد و ایولرک دولتی باشنی

کلوخ زر اندوده یعنی ...

اینشده طوت یعنی زوال زایل سعادت فنده در قطعه منکه دارا جاه دولتست
بدان هر کیمک منصبی و دولتی واردر ولیکن انک ایله خاطر خسته فرخواهد
یافت فستدنک خاطرنی بولمق استمیه یعنی اول منصب انک اللرنه ایکن
بیچاره لره رعایت واحسان اتمیه خبرش ده که هیچ دولتی جاه اولکیمه
خبر ویرکه دولت و جاه بسرای دیگر نخواهد یافت غیری سرایه یعنی
اخرته بولمیه کرکدر حکمت حسود از نعمت حق بخیلست حسود حق
تعالینک نعمتندن یعنی نعمتنه بخیلدر و مردم بیگناه را دشمن و گناهسز کیشیه
دشمندر قطعه ندیدم خشک مغزرا دیدم جو عقلش ازجکری عدم رفته
در پوستین صاحب جاه بر صاحب دولتک غیبتنه کتمش یعنی ذمتین ایتمکه
شروع ایلمش گفتم ای خواجه گر تو بدبختی حضرت شیخ ایدر اکه ایتدم ای کشی اکر
سن بدبخت ایسک مردم نیکبخت را چه گناه او نیکبختلو کشینک نه گناهی وار
قطعه الا تا نخواهی بلا بر حسود اگاه اول صاقن حسوده بلا استمیه سی
که آن بخت بر گشته خود در بلاست زیرا اول بختی دونمش یعنی اول بد
بخت کندوسی بلاده در چه حاجت که با وی کنی دشمنی نه حاجت که اول حسوده
دشمنلک ایده سن که او را دشمنی در قفاست زیرا اول حسودک قفاسنده انکلیچ

بدشمن

بدشمن واردر حکمت تلمیذ بی ارادت عاشق بی زرست استاده محبتی و علمه
میلی و رغبتی اولمین شاگرد التونسز عاشقدر که مقصودینه وصول بولمز و رونده
بی معرفت مرغ بی پر و معرفتسز سیاح قنادسز قوشدر که واردنده سهولت ایله
ایرشمز و عالم بی عمل درخت بی بر و عملسز عالم میوه سز درختدر که علمک اکا نفعی
اولمز و زاهد بی علم خانه بی در و علمسز زاهد قپوسز اودر که شیطان آنی
صراط مستقیمدن جدا ایدر حکمت مراد از نزول قرآن عظیم قرآن عظیمک

نزولندن مراد تحصیل سیرت خوبست خوب سیرت تحصیل اتمکدر یعنی احکام شریفنی ایله
عامل اولوب کشی اخلاق ذمیمه سین اخلاق حمیده یه مبدل ایلیوب طریق مستقیمه
سالک اولمقدر نه ترتیل سورة مکتوب مسطور اولن سوره یی تجوید ایله یعنی
قرائت اوقومق دکلدر عامی متعبد پیاده رفته است عبادت ایلیجی جاهل
یولده کیتمش پیاده در که مشقت و زحمت ایله منزل مقصوده جملدن صکره ایرشور
و عالم متهاون سوار خفته و عمده کاهل اولن عالم یولده اویومش سوار که منزله
ایرشمسی زیاده صعوبت ایلهدر عاصی که دست بردارد بر عاصی که تضرع ایدوب
خدایه ال قالدره و عصیاننه معترف اوله به از عابدی که کبر در سر دارد بیکبر
عابددنکه باشنده کبر طوته بیت سرهنگ لطیف خوی دلدار کوکل مستللی ایدیجی

لطیف خوی لوس حنک بتر ز فقیه و حکم آزار آدم ابجدجی عالمدن بیک کره
حکمت یکی را گفتند بر کسی ایندیل عالم بی عمل بچه ماند عملسز عالم نیه بکزر گفت
اولکه ایتدی بزنبور بی عسل عسلسز زنبوره بکزر بو تشبیه ذاتی خوجب
واقع اولمشدر چونکه زنبوره روشندر زنبور درشت بی مروت را کوی
وعقتسز یافز زنبوره دیه باری چو عسل نمی دهی نیش مزن یعنی جونکه عسل ویرمز
سن باری نیشی اورمه یعنی صوقمه حکمت مرد بی مروت زنست مروتسز ار
عورتدر و زاهد با طمع ره زن و حیله‌کار و دنیا پرست زاهد خلقک یولنی
اورجیدر یعنی ریا ایله طاعت ایلمشی کسه قطعه ای بناموس کرده جامه
سپید ای ناموس ایله جامه سنی سپید ایلمش بهر پندار خلق و نامه سیاه
خلقک پندارندن یعنی حسن ظننندن اوتوری نامهٔ اعمالنی کثرت ذنوب ایله
سیاه ایلمش دست کوتاه باید از دنیی دنیادن ال قصر کرک یعنی دنیایی
ترک اتمک کرک که اگر بو کرد آستین چه دراز و چه کوتاه نه فرق کرد آستین
اوزون و نه فرق قصر اولمش بونلدن سکا نه نفع نه ضرر واردر حکمت
دو کس را حسرت از دل نبرد و ... اکی کمسه نک کوکلندن حسرت طاشره کیتمز یعنی
هر کز پشیمانلق کیتمز و پای تغابن از کل بر نیاید و الدغق یعنی پشیمانلق ایاغی

بالجقدن

بالجقدن یوقاری کلمز یکی تاجر کشتی شکسته بری سی دریا سفرنده کیدن کمیسی
صنمش تاجر که نیجون دریا سفرنه اتدم دیو پشیمانلغی کیتمز دیگر وارثی با قلندران
نشسته ایکنجیسی بر وارث که قلندرلر ایله اوتورمش یعنی ارث ایله الندایرشدیکی
مالی قلندرلر ایله جو یدی مالمی نیجون صرف اتدم دیو پشیمانلغی کیتمز قطعه پیش
درویشان بود مال خون تو مباح ظاهراً اوری یعنی اولنلرک قتنده سنک قانک
مباح اولمز کر نباشد در میان مالت سبیل اکر سنک مالک انلرک اورتاسنده سبیل
وقف و مبذول اولمیه یا مرو با یار ازرق پیرهن یا خوی کوک کوملکلو یار ایله
کتمه یعنی نامعقول یار ایله باشی قوشمه یا بکش بر خانمان انکشت نیل
یا خوی خانمانک اوزرنه چوبید بعنی جنک یعنی مالکدن امیدی قطع ایله
یا مکن با پیلبانان دوستی یا خوی فیلجیلر ایله دوستلق ایلمه یا بنا کن
خانهٔ در خورد پیل یا خوی فیله لایق برخانه بنیاد ایله که کلدوکده قتی
فیلنی اندن بغلیه قطعه حکمت خلعت سلطان اکرچه عزیزست سلطانک
خلعتی اکرچه عزیز و لطیفدر جامهٔ خلقان خود آزان بعزت تر لیکن کندی
کهنه لبسم اندن عزیزدکر یعنی اندن مقبولرکدر زیرا بی منت در و خوان
بزرگان اکرچه لذیذ است و اولولرک طعامی اکرچه لذیذدر خردهٔ انبان خود

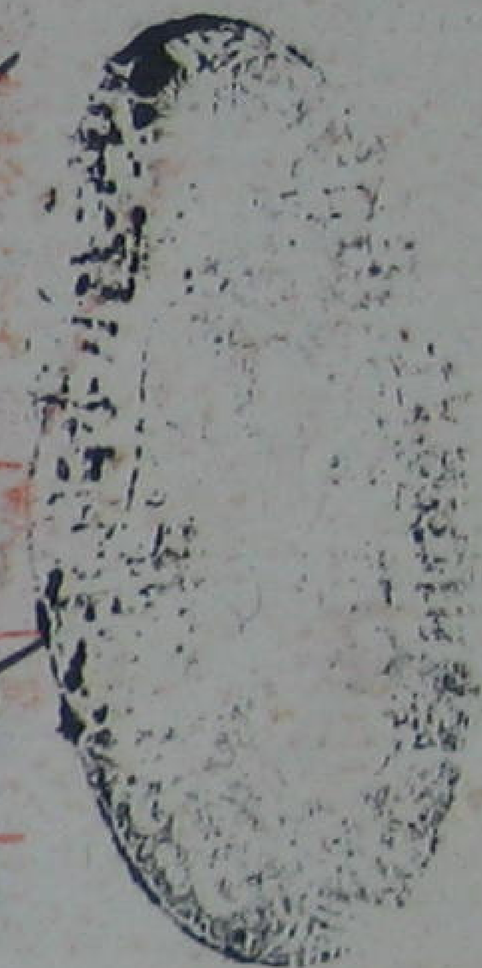
خلقان خلعتدن اعز لطیف عجیبدر

اناك بلندت مر لیکن کندن جغم خورده سه اندن لذتلرک ایلدر یعنی اندن
لذتلو کلدر بیت بس که از دست رنج و زحمت کسینک کندن کسپندن سرکه
وقده یعنی بوندایله قناعت ایلمک بهتر از نان ده خدای و ده گوی کتخدا انک
نان و برسندن یعنی قوی سندن یکلدر حکمت خلاف راه صوابست معقول
طریقک خلافیدر یعنی معقول دکلدر ونقض عهد اولی الالباب وعقل صاحبلرینک
فکرینک عکسیدر دارو بگمان خوردن شبهه ایله دارو یمک وراه نادیده بی کاروان
رفتن وفکر ایتمیوب کاروانسز گیتمک زیرا جاهل کسه یول آزه دخی واروب
بیره هلاک از امام مرشد محمد غزالی رشد اولن امامدن که محمد غزالیدر رح
سیده ند سؤال ایلدیلر بو یله دیو که بدین منزلت در علوم چگونه رسید که علومه
بو مرتبه یه نیجه ایرشدک گفت محمد غزالی ایتدی بدانچه اولنسنه ایله ایرشدم که هرچه
ندانستم که هر نه نسنه یی که بیلمدم از پرسیدن آن ننگ نداشتم انی صورمقدن
عار طوتمدم قطعه امید عافیت انگه بود موافق عقل صحت امید اولوقت
عقله موافق و ملایم اولمق که نبض را بطبیعت شناس بنمایی که نبضک بر
حاذق طبیبه گوستره سن بپرس هرچه ندانی که ذل پرسیدن هر نیی که بیلمزسه
اهلندن آنی سؤال ایله زیرا سؤال خوارلغی دلیل راه تو باشد بعزت دانایی

دانالق

دانالق عزتنه سنک یولکه دلیل اولور یعنی عزتکه سبب اولور پند همه انجه
دانی که همه آیند معلوم تو خواهد شدن همان اولنسنه بیلورسن که البته سنک
معلومک اولسه گرکدر بپرسیدن آن تعجیل مکن آنی سؤال ایتمکله تعجیل ایتمه که
هیبت دارد زبان زیرا هیبتکه زیان طوقنور که اکسز دیدرلر قطعه چو لقمان
دید کاندر دست داود چون لقمان حضرتی کوردیکه داود پیغمبر علیه السلامک
مبارک النده همی آهن بمعجز موم گردد آهن معجزه ایله موم اولور یعنی موم کبی
ملایم اولور نپرسیدش چه می سازی چو دانست لقمان حضرتی داود پیغمبر
حضرتنه سؤال ایتمدی که نه ایدرسن چونکه بلدیکه بی پرسیدنش معلوم گردد
که سؤال ایتمکسز اولنسنه معلوم و روشن اولور حکمت از لوازم صحبت
یکی آنست مصاحبتک لوازمندن بری اولدر که خانه بپردازی که خانه یی
بوشلدسن یا با خانه خدای در سازی یا خود صاحب خانه ایله ممتزج و مختلط
اولسن که اگر مخالفت ایتمیسن قطعه حکایت بر مزاج مستمع گوی حکایتی
ایشیدنک مزاجی اوزره سویله یعنی مزاجنه موافق سویله اگر دانی که دارد
با تو میلی اگر بیلورایسک که سکا بر میل طوتر و کلامک اصغا ایدر زیرا بویله اولیجق
سوزک ضایع اولمز هر آن عاقل که با مجنون نشیند هر عاقل که مجنون ایله

اوقوره نگوید جز حدیث روی لیلی لیلینک یوزینک سوزندن غیری سویلمز زیرا
مجنون نک وادی بیابانده همان اوللر **حکمت** همه کس را بدانائی نشیند هر کیمکه دیرا ذلر ایلد
امقوره اگرچه طبیعت ایشان نگیرد اگرچه انلرک طبیعتنی طوتمیه لیکن بفعل
ایشان متهم گردد اما انلرک فعلی ایله متهم اولور که انلردندر دیو چنانکه
اگر شخصی بخرابات رود انجلیین که اگر بر کمسه مینخانه یه کیده شراب ایچمکه کتدی
دیرلر زیرا نماز قلمغه واردی اولسه مسجده وارردی دیرلر بنماز گذاردن
منسوب نمی شود بجز خوردن منسوب شود **مثنوی** رقم بخود بنادانی
کشیدی لغدک افزوده نادانلغه رقم چکدک یعنی نادانلغه اقرار ایلدک که نادانرا
بصحبت برگزیدی که نادانی مصاحبته اختیار وقبول ایلدک طلب کردم ز دانایان
یکی پند عاقللردن بر نصیحت طلب ایلدم مرا گفتند با نادان مپیوند یعنی ایتدیلر
نادان ایله مصاحبت واختلاط ایلمه که گر دانای عصری خر بباشی زیرا اگر
زمانه نک عالمی ایسک انک مصاحبتی ایله حمار اولورسن وگر نادانی ابله تر باشی
وگر نادان ایسک انک مصاحبتی ومقارنتی ایله دخی ابله ترک اولورسن
حکمت حلم شتر چنانکه معلومست دوه نک حلمی انجلیین که معلومدر یعنی زیاده
حلیمدر اگر طفلی مهارش گیرد فرضا اگر بر طفل انک مهارینی یعنی یولارنی طوتسه
صد

صد فرسنگ ببرد یوز فرسخ ایلده ایلتسه گردن از متابعت او نپیچد انک
متابعتندن بوین چویرمز اما اگر دره هولناک پیش آید اما اگر اشترکه اوکنه
بر مخوف دره کلدکده موجب هلاک باشد که هلاکه سبب اوله وطفل بنادانی
آنجا خواهد رفتن وطفل نادانلغی ایله اوراده کتمک استیه زمام از
کفش در گسلاند نشتر اول طفلک الندن یولاری اقندرر یعنی قوپاروب چکر
مطاوعت وی نکند وکیرو اکا مطاوعت ومتابعت ایلمز که هنگام
درشتی ملاطفت مذمومست زیرا خشونت وقتنده ملاطفت قبیحدر وگفته اند
که دشمن بملاطفت وایتمشلردر که دشمن ملاطفت ایله دوست نگردد
دوست اولمز بلکه طمع زیادت کند بلکه طمع زیاده ایلر یعنی فرصت بولدقجه
دشمنلکی زیاده اولور **قطعه** کسی که لطف کند با تو خاک پایش باش بر کمسه که
سکا لطف ایلیه سن انک خاک پایی اول وگر خلاف کند با تو در دو چشمش
کن خاک واگر سکا مخالفت وعداوت ایلیه انک اکی کوزینه طپراق طولدر سخن
بلطف وکرم با درشت خوی مگوی درشت خوی وبدخوی اولان کمسیه
سوزی لطف وکرم ایله سویلمه که زنگ خورده نگردد بنرم سوهان پاک زیرا
پاسلنمش دمور اگنک ملایمتی ایله پاک اولمز بلکه شدید وکسکین سوهان ایله پاک اولور

حکمت هر که در میان سخن دیگران افتد هر کیمکه غیرک سوزی اورتاسنده کسند

دو مشد تا مایهٔ فضلش بدانند تا انک فضلنک مقدارنی بیلدلر پایهٔ جهلش

بشناسند انک پایه سنی اکلرلر قطعه ندهد مرد هوشمند جواب عاقل کمه

جواب ویرمز مگر انگه کزو سؤال کنند مگر اول وقت جواب ویره که اندن سؤال

ایده لر گرچه بحق بود مزاج سخنش اگرچه اولکسنک سوزینک مزاجی یعنی اصلاحی

افزره اوله اصلا اندن کذب و خطا اولمیه حمل دعوییش بر محال کنند انک دعویسنی

وسوزینی محال افزره حمل ایدرلر زیرا مناسبتسز سوز سویلمشدر حکمت دیشی

درونم جامهٔ داشتم جامه ایچنده بر یاره طوتار ایدم یعنی مستغرق ده بر جبانم

وار ایدی حضرت شیخ رحمة الله علیه شیخ حضرت الله تعالینک رحمتی انکا ونده

اولسون هر نفس پرسیدی که دمبلت چونست هر کون بانکه سؤال ایده ایدی

که جبانک نیجه در و نکفتی که کجاست و دیمز ایدی که قنده در دانستم که احتراز

میکند حضرت شیخک قاردی بیلدم که بو یله سؤالدن مقصودی اول ایش که

اندن احتراز ایلیکه ذکر همه عضوی روا نباشد که هر عضوک ذکری روا اولمز زیرا

کشی عورت یرینی ذکر ایلمک ادب سعقولی که لنه خردمندان گفته اند و عاقللر

ایتمشلردر هرکه سخن نسنجد هر کیمکه سوزینی طارتمیه یعنی فکر ایله سویلمیه

از جوابتی

انجوابتی رنجد اولکسه جوابندن بیحضور اولور زیرا سوزینه کوره جواب اشیده

قطعه تا نیک ندانی که سخن عین صوابست تا ایلکه ایو صحیح بیلمیسن که سوزک عین

صوابدر باید بگفتن دهن از هم نگشایی کرک که اول سوزی سویلمکده اغزکی یعنی ایلیوکی

بری برندن اچمیه سن یعنی معقول اولن بوند که اول سوزی سویلمیه سن گر راست

سخن گویی و در بند بمانی اگر طوغری سوز سویلیه و حبسده قالدسن بندن زانکه

دروغت دهد از بند رهایی یکدر اندن که کذب سکا بندن خلاص ویره حکمت

دروغ گفتن بضربت لازب ماند یلان سویلمک جراحتک اثری قالمق ضرب بکرند که جراحت

اگرچه درست شود که یاره اگرچه درست اولور لیکن نشان بماند لیکن نشانی

واثری قالور چون برادران یوسف علیه السلام یوسف علیه السلامک برادرلری کبی

که بدروغ گویی موسوم شدند که یلانجیلق ایله موسوم و مشهور اولدیلر بر راست

گفتن ایشان نیز اعتماد نماند انلرک طوغری سوزی افزره اعتماد قالمدی زیرا ابهی یا منن

قصدیله سوزلرحق ایکن حضرت یعقوب علیه السلام اعتماد ایلیمدی و ایتدی

بل سولت لکم انفسکم امرا فصبر جمیل بلکه نفسلرکز سزه بر نسنه یی تزیین ایلدی یعنی سزه

خوش و معقول کوستردی که اول سببدن کذبی اختیار ایلدکز لیکن بو خصوصده

صبر ایدرم زیرا صبر کوزلجکدر ایدم و اجر که وادم و سیله اوله قطعه کسی را که

مرسم علامتنی

عادت بود راستی بر کسنک که عادتی راستلق اوله یعنی طوغری سویلمک اوله خطایی کند
کر کذارند ازو اولکه اکر بر خطا ایلیه یعنی بریلان سوز سویلیه اندن کچرلر و اکر نامور شد
بناراستی امّا اکر یلانجیلق ایله مشهور و نامور اولدیسه کر راست باور ندارند
ازو ارتق اولکه دخی طوغری سوزه اعتماد اتمزلر قطعه بدروغی نیکوی صاحب
دلانی صاحب دلدر یلانجی طوتمزلر براد کسی که بیهوده گفتست راست اول
کمسه اغزه کده دایم کرچک سویلمشدر و کر مشتهر شد بناراستی اکر چکه یلانجیلق
ایله مشهور اولدیسه اکر راست کوید تو کویی خطاست اول کمسه اکر کاهی
کرچک سویلیه سن اکا اعتماد اتمیوب خطادر دیرسن زیرا اغزی یلان سویلمک
ایدکی اکا حمل ایدرسن حکمت اجلّ کاینات بالاتفاق آدمیست مخلوقاتک جلیل
ترکی و مقبولرکی عاقللرک اتفاقی ایله آدمیدر و اذلّ موجودات سکست و سک
ذاتک حقیرکی کلبدر و باتفاق خردمندان و عاقللرک اتفاقی ایله سک حق شناس
یعنی لقمه نک حقنی بیلجی کلب به از آدمی ناسپاس شکر ناشناس آدمیدن یکدر قطعه
سکی را لقمه هرکز فراموش نکردد کلب بر لقمه ویرسک هرکز اول لقمه فراموش اولمز یعنی
فراموش ایلمز نکردد کر زنی صد نوبتش سنک اکر یوز نوبت اول کلبه طاش اورسک
و کر عمری نوازی سفله را امّا اکر بر عمر یعنی چوق زمان بر سفله یی اوخشیه سک
بکمتر

بکمتر چیزی آید با تو در جنک بر کمتر و حقیر نسنه سببی ایله سنک ایله جنک ایلمکه
کلور شعر لقد ربیت جروا طول عمری فلمّا صار کلبا عضّ رجلی حکمت از نفس
پرور هنروری نیاید نفسنی بسلیجی یعنی چوق ییجیدن هنرلولک کلمز یعنی
هنرور اولمز مثنوی مکن رحم بر کاو بسیار خوار زیرا بیجی کاو اغزه رحم
ایلمه که بسیار خسبد و بسیار خوار زیرا چوق اویوبجی چوق ییجی حاصل
اولور بیت خفتند و دم همی بخورند که تا بعد از ان از هنر لاغرند چوکاو
ار همی بایدت فربهی کاو کبی اکر سمزلک کرک ایسه چو خر تن بجور کسان در
دهی خر کبی جسمکی کمسه لرک جورینه ویره سن یعنی انلرک جفاسنی چکه سن حکمت
در انجیل آمده است انجیلده کلمشدر یوسف که ای فرزند آدم که ای آدم
اوغلی اکر توانکری دهمت اکر سکا غنیلک ویرهم از من مشتغل شوی بمال بندن
یعنی بنم ذکرمدن غافل اولوب مال ایله مشغول اولورسن و اکر درویش کنمت اکر سکا
درویشلک ویرهم تنکدل نشینی تنکدللک ایله اوطورسن حلاوت
ذکر من کجا یابی ایلیه بنم ذکرمک لذتنی قنده بولورسن و بعبادت من کی شتابی
و بنم عبادتمه قچان ایورسن قطعه کها اندر نعمتی مغرور غافل کاهی نعمت و غناده
مغرور و غافلسن که اندر نعمتی مغرور و غافل که اندر تنکدستی خسته و ریشی

کاهی فقری عناده خسته وجمعی حسن چوکه سراو هر حالت اینست چونکه سوغه
غناو سنک حالک بوکه که بیان اولنید ندانم کی بجوع پرکاری ازخویش بیلم قچان
کندکندن فراغت ایده حب حقه مشغول اولوره حکمت ازادیب بیچون یکیراز
تخت شاهی فواری حق تعالینک ازادی دخی شاهلق تختندن اشغه کتوره کوی یک یوا
که شکم ماهی نکید کاری وبر غیرینه ماهینک قرننده نکه طوتدی یعنی هلاک ایتمیوب حفظ
ایلدی که فرار یونس علیه السلام که بو آیت کریمه انک حقنده در فالتقمه الحوت
وهو ملیم یعنی بای شاهلغنی الندن الدی بیت وقتست خوش اثر کدبوده
ذکر تو مونس وقتی خوش ولطیفدر اول کمه نک که سنک ذکرک که مونسی
اوله بو جمله دخی معنی جایزکه سنک ذکرک انک مونسی اوله قد
فرخوش بود انانه شکم حوت یونس اکرچه یونس پیغامبر علیه السلام کبی بالق
قرننده اوله حکمت اگر تیغ قهر برکشد اکر حق تعالی حضرتی قهر قلجنی چکه یعنی
جلالی کوستره نبی وولی سرکشد نبی وولی خوفندن باشنی ایچرو چکه که
اصلا انکم اوه مجال اولمیه بیت بشهد اگر برکشد تیغ حکم بماند
کروبیان صم بکم واکر غمزه لطف بجنباند و اکر حق تعالی حضرتی عنایتمه لطف غمزه
سنی یعنی لطف اظهار ایلیه بدانا به نیکان در رسانند شقیلری سعیدلر

ایشدید

ایشدیر بیت وکر زلّه بخشد زخوان کرم عزازیل کوید نصیبی برم قطعه
کر بمحشر خطاب قهر کند اکر قیامتده قهر خطابنی ایلیه یعنی قهر ایله خطاب ایلیه انبیارا
چه جای معذرتست انبیایه نه معذرت یریدر یعنی اعتذاره قادر دکلدر برده
از روی لطف کوبرکار لطف یوزندن برده‌یی رفع ایلسه دیر یعنی لطف ایلیه
کاشقیارا امید مغفرتست زیرا شقیلره دخی لطفندن امید واردر مغفرت ایتمسنه کیم
ایلیه حکمت هرکه بتأدیب دنیا راه صواب نکیرد هرکیمکه دنیا تادیبی ایله
صواب یولنی طوتمیه یعنی اصلاح کلمیه بعقبی کرفتار آید آخرت عذابنه کرفتار
کلور قال الله تعالی حق تعالی حضرتی ایتدی ولنذیقنهم من العذاب الادنی دون العذاب
الاکبر البته زانده طاتدروز عذاب ادنیدن که فرار قتل وحد وبونلرک
امثالیدر عذاب اکبردن واد عذاب آخرتدر بیت بندست خطاب وهر آین
انکه بند اولورک سوزی اوقل نصیحتدر اندن صکره بندلر جسبندی جون پند
دهند نشنوی بندنهند چونکه پند ویره لر قبول ایتمیسه اکک وایاغک اوندرقولر
حکمت نیکبختان بحکایات وامثال پیشینیان پند کیرند نیکبخت کیمسنه قوم
واقعه‌لرک حکایتیله نصیحت طوتدی پیشینی ازانکه اندن اقدم کیسیناندن صکره کلنلر
بوا قصهء ایشان مثل زنند انلرک واقعه‌سی ایله مثل اوره‌لر و منتفع اوله‌لر

قطعه تو دوزخ سوی دانه فراز وز دانه جانب یقین کیمز خوف ایدر بوینی دگر
وغ بیند اندر بند چونکه انده غیری و بغی بنده کورز پند گیر از مصائب دگران
غیرینک مصیبتلرندن پند طوت یعنی نصیحت و پند حصه قبول اول تا نگیرند دیگران
ز تو پند تاکه غیرلر سندن پند طوتمیه لو حکمت از آنکه کوشش ارادت گران آمده
اندا اولکه سنک ارادتک قولغنی تقیل خلوع اعتشدر یعنی استماع ایلمز
حقی باطلدن فرق ایتمز چون کند کیب تو نود نیجه ایلمیه که استماع ایده یعنی ازلده
کوکلی قولغی صاغر قلمشدر وازکه کمند سعادت کشیده اند و اولکسه که سعادت
کمندی ایله چکمشدر یعنی ازلده آنی مقبول و محبوب و سعید خلق ایتمشلر در
بیت نه خود میرود هرکه جویای اوست بعنفش کشان میبرد لطف دوست
چون کند که نرود نیجه ایلیه که کیمسه طالب حق اولمیه قطعه شب تاریک
دوستان خدای الله دوستلرینک قاره کوکیجه سی می بتابد چو روز رخشنده
یلدزلی کون کبی یلدرار وین سعادت بزور بازو نیست بو سعادت بازو زوری
ایله دکلدر بلکه طاعت ایله دخی دکلدر تا نبخشد خدای بخشنده تا که بغیشلیجی
الله بغیشلمیه رباعی از تو بکه نالم که دگر داور نیست سندن کیمه نالش ایدیم وسنی ترک
ایدوب قنده کیدیم که سندن غیری حاکم یوقدر وز دست تو هیچ دست بالا تر

نیست

نیست و سنک الکدن یوقاری هیچ ال یوقدر ید الله فوق ایدیهم
از آنکه تو رهبری کنی گم نشوی اولکیمسه که سن رهبرلک یعنی قولاغوزلق ایلیه
اولکسه هرگز گم و ضال اولمز وانکه تو گم کنی کسش رهبر نیست اما اولکه
که سن گم یعنی ناپدید و ضال ایده سن یعنی ضلالت و شقاوته دوشره سن
کمسه که رهبری ککلدر یعنی هرکه که هادی یوقدر من یهدی الله فلا مضل له
ومن یضلل فلا هادی له حکمت گدای نیک انجام عاقبتی ایو گدا به از
پادشاه بد فرجام عاقبتی دان پادشاهدن ایودر بیت غمی کز پیش شادمانی
بری بغم که اندن صکره شادمانلق ایکه یعنی شادم اولوسی به از شادی
کز پسش غم خوری ایکه بدر شادلقدن که صکره غم یره حکمت زمین را از
آسمان نثارست یعنی اسماندن نثار وار در و آی باران که جمیع نعم ظاهره نک
سببیدر و آسمان را از زمین غبار و آسماننه زمیندن غبار وار در کل اناء یترشح
بما فیه هر ظرف ترشح اولور شول نسنه یی که اول ظرفده وار در یعنی ظرفک ایچنده
نه وار ایسه اول طشره ویرر بیت گرت خوی من ناسزاوار آمد اگر بنم خیم سکا ناسعقول
کلدی ایسه تو خوی نیک خویش از دست مگذار اوزک کندی ایو خویکی الدن قومه
یعنی ترک ایلمه حکمت حق تعالی می بیند و می پوشد حق تعالی حضرتی بنده لرینک عاصیسنی

کوردی لطف ایلدی شتر اولیه و همسایه نمی بیند دمی خوش شد و همسایه یعنی قونشوک
کوردی حقیقتنه مطلع اولمز خوش ایدر بیت نعوذ بالله اگر خلق غیب دان
بودی نعوذ بالله اگر خلق غیب بیلجی اولیدی کسی بحال خود ازدست کسی نیاسودی
کندو حالنده و تنها سنده بر کیمسنه الله آسوده یعنی راحت اولمز ایدی
حکمت زر از معدن بکان کندن بدر آید الندن سوندن یعنی معدنی قزمق
ایله طشره کلور و از دست بخیل بجان کندن و تا بخیلک الندن اولمک ایله طشره
کلور زیرا اول عقت انک الندن خلاص بولور قطعه دونان نخورند گوش
دارند دنی طبع اولوب الجق اولاند یغارلر و حفظ ایدرلر گویند امید به که خورده
عیالرینی یکا امیدی یکده بیغشی اولمقدن بو سوز لسان عربده ضرب مثلدر که دلو
المسؤول خیر من المأکول دفنده ببینی بکام دشمن لیکن بر کون دشمنک
وادی ایله کوروسن زر مانده و خاکسار مرده الله ما ... افندینک قالمشی و اول
سفله اولمشی مثنوی بخیل توانگر بدینار و سیم طلسمست بالای گنجی مقیم ازان
سالها می بماند زرش که لرزد طلسمی چنین بر سرش بسنگ اجل ناگهش بشکنند
بآسودگی گنج قسمت کنند حکمت هر که بر زیردستان نبخشاید هر کیمکه اللنده غیله
و ضعیفله ترحم اتمینجه بجور زبردستان گرفتار آید قویلک جورینه گرفتار کلور مثنوی

نه هر بازو که دروی قوتی هست اولدی کلمه یعنی هر بازو که انده قوت وار در عجزی
عاجزان را بشکند دست مردلک و قویلک ایله عاجزلرک النی صیب یعنی انله جفا
ایلیه و اکر ایلدوکه جفانک خوشجانه و عاطفینده جزاسی قلدی بویلدوکلده ضعیفانرا
مکن بر دل گزند ضعیفک کوکلنی اغزده بعضا ایلمه که در مانی بجور زورمندان مندی
که عاقبت بقوینک جورینه گرفتار اولور عاجز قالور من لا یرحم لا یرحم
حکمت عاقل چون خلاف بیند عاقل جونکه خلاف و غوغا کوره بجهد صحبتا یعنی
کناره جماد و چون صلح بیند و جونکه صلح کوره لنگر بنهد لنگر یعنی ایاغ
کلور که آنجا سلامت بر کنارست زیرا انده یعنی جنک اولن یرده سلامت
کناره در و اینجا حلاوت در میانه و بعرده یعنی صلح اولن یرده حلاوت اورته ده
حکمت مقامر را سه شش می باید قمار بازه یعنی قمار طریقی افندیده اوج التیلجی
کمیه سه شش کرک زیرا انک لعبنده فائده لورد و لیکن سه یک می آید اما سه یک کلور
بیت هزار بار چراگاه خوشتر از میدان اوتلاق میداندن بیک کره خوشترکلیه
ولیکن اسب ندارد بدست خویش عنان اما آتک عنانی کندو النده طوتمق که
وادی جانبینه کیده حکمت درویشی در مناجات میگفت بر درویش مناجاتنده ایتدی
یارب بر بدان رحمت کن ای نیم بر نیکان رحمت کرده ای یعنی شقیلر افندیه رحمت ایله که ایکیلرا

خوی را جمع کرده‌ای زیرا ایولر خوی رحمت اتمشی سن که ایشان انیک خویلری زیرا انلری
سعید خلق اتمشی سن اول کسی که علم بر جامه اقلبر که که جامه اوزره نقش
ونشان قودی و انگشتری انگشتری کرده شست نهاد والله یعنی بر فند خاتم
قودی جمشید بوی جمشید اید کفتند تن همه زینت چرا نجنب وادی جمشید
اتدیلر که کلی زینتی نیچون صولدیدک وفضیلت راست وحالی بوکه فضیلت
صانع طرفکدر کفت جمشید اید راست از زینت راستی تمامست راسته راستلق
زینتی کافیدر قطعه فریغون کفت نقاشان چهره را فریبنده چون نقاشلر
ایده که پیراهن خرکاه شد بدوزند که انک اوتاغنک اطرافنی دیکدلر یعنی
لازم اولدیکی وقت ونقش ایدرلر پادشاهک اوتاغی نیچه ایدوک معلوملر
بدلر انیکخواه ای مرد هشیار نیز اولدی ایو طوت یعنی انده ایو رعایت ایله
ای عاقل کشی که نیکان خوی بد زکنند نیکو ونیز ایولر خوی اولورلر نیته
دتلولر سنک رعایتکده احتیاجک یوقدر حکمت بدان را کفتند
براولدیه اتدیلر باچندین فضیلت که داشت راست کاری بوقدر فضیلت
ایله صانع الطوق یعنی انده وارد خاتم چرا هست چپ می کنند خاتمی
نیچون صول اله ایدرلر کفت اهل اولو ایده تدانی که همیشه اهل فضل محروم باشد

بیلمزمیسن

بیلمزمیسن که اهل فضل دایما محروم اولورلر بیت انکه خط آفرینش روزی بخت اهل الله
که نصیب نهند فرزق کعنه کی یعنی بنده لرنک رزقنی مرتب ایلدی یا فضیلت یعنی یا نهه
یا بخت یا فضیلت وعلم ویرد یا تخت وبخت ویرد بیت کنج زر کر نبود کنج قناعت
باقیست آنکه آن داد آن بشاهان بکدایان این داد حکمت نصیحت پادشاهان
شاهان کردن پادشاهلره نصیحت ایلمک مسلم کسی راست بیمی مسلم ولا یق
که کر بیم سر ندارد که باشی قورقوسنی والتون امیدی طمعی مشغول موحد مساوی
چه در پای ریزی زر ریزی نه فرق اکر موحدک ایاغنه التون دوکه سن یعنی ایت
ایلیعب واوز التون ویره سن چه شمشیر هندی نهی بر سرش نه فرق باشی اوزره
هند قلجی قویه سن یعنی هلاک قصد ایده سن امید وهراس نباشد زکس
اهل موحدک کمسه دن امید وخوفی اولمیه بر اینست بنیاد توحید وبس تو
حیک بنیادی انجق بونک اوزره در حکمت پادشاه از بهر دفع ستمکارانست
پادشاه ظالمک دفع اتمکده اوتیرر وشحنه برای خونخوارانست وسو
باشی قان اچیجیلر ایچوندر که انک بکجتسی ایده وقاضی مصلحت جوی طراران
وقاضی طرارلرک مصلحتنی طلب ایدیجیدر انلرک احوالنی تفحص اتمک اکه لازمدر
هرکز دو خصم راضی پیش قاضی نروند عالمده حقه راضی اکی خصم هرکز قاضی قتنه

کتمزلو قطعه چو نقد معاینه دانی که می بباید داد چونکه یقین و آشکاره بیلور
که حقی صاحبنه ویرمک گرک یعنی ویرمسی لازمدر بلطف به که بجنگ آوری
قدلتسی لطف ایله ویرمک یکدر که خصومت و جنگ آوره‌سن و بحضورلق
وحلتسنلک ایله ویردکدن خراج اگر نگذارد بطیبت نفس برکسه اگر
خراجی کوکل خوشلغی ایله ادا ایتمیه غنی ایله بقهر ازو بستاند مرد سرهنگی
بر سرهنک کشی البته قهر ایله اول خراجی خراج کذاره‌دن الور بیت چو کاری
بر آید بلطف و خوشی چه حاجت به تندی و گردنکشی حکمت
همه کس را دندان بترشی کند گردد کلمسننک اکشی یمک ایله کند اولور
مگر قاضی یانرا بشیرینی مگر قاضیلرک که طتلو یمک ایله کسمز اولور بیت
قاضی که بخورد پنج خیار قاضی که رشوت ایله سندن بش خیار ییه یعنی
الا ثابت کند از بهر تو ده خربزه زار خلاف شرع سندن اوتری اون قاون
قپاد بغ بوستانی نی ثابت ایلیه حکمت قحبهٔ پیر از نابکاری چه کند
که توبه نکند پیر قحبه نیچه ایلیه که نابکارلقدن توبه ایلمیه یعنی کوجه که
هیچ ایشه یرامز زنادن توبه ایلر و شحنهٔ که معزول از مردم آزاری و معزول
اولمش سوباشی نیچه ایلیه که مردم آزارلقدن توبه ایلمیه یعنی توبه ایدر
بیت

بیت جوان گوشه نشین شیر مرد راه خداست هوا و هوسدن ترک ایدوب گوشه
نشین اولن جوان الله یولنک ارسلانی ایدر یعنی مقبول حقدر که پیر خود
نتواند گوشه گرفت زیرا پیر کندوسی بر گوشه‌دن قالقمغه قادر
اولمدیغی ایلیه پیرک گوشه نشین اولمسی اضطراریدر بیت جوان سخت می
باید که از شهوت بپرهیزد نفسنی مغلوب قیلوب اغلب سخت و قوی
جوان گرک که شهوتدن پرهیز ایلیه که پیر سست رغبت را خود آلت

نمی خیزد زیرا سست رغبتلو پیرک خود آلتی قالقمز که نامشروع ایشی ایلیه
انک ترک ایتمسی ضروریدر اولقدر مقبول دکلدر حکمت حکیمی را پرسیدند
بر عاقله سؤال ایلدیلر بویله دیو که چندین درخت نامور که بو قدر
نامور و مشهور درخت که خدای عز و جل آفریده است که عز و جلیل
الله خلق ایلمشدر بلندلق بر عظمتلو یوکسک و میوه‌لو هیچ یکیرا آزاد نخوانند
مگر سرو را که هیچ بری نیست آزاد اوقمازلر مگر سروه که ثمره ندارد حالبوکه
ثمرسز بر میوه طوتمز درین چه حکمتست بوندر نه حکمت واریدر گفت اول عاقل
ایتدی هر یکی را دخلی معینست بوقتی معین بر کلمدی و ایکی گاهی بوجود
آن گاهی اول دخلک وجودی ایله تازه اند تازه لردر و گاهی بعدم

وگناهی انک عذر ایله صولشدر وشعر اچهچه ازین چیزی نیست وسوک
بعدن هیچ ربنسنه یوقدر فقد هد فرصت تازه است فدعوگا وقتلا تازه در
قطعه بر آنچه میکذری دل منه که دجله بسی اولنسنه اقدره کچه دلقو یعنی
نتله اولن خلیفه محبت اتمه زیرا دجله ایدی چوق زمان بسی از خلیفه بخواهد
گذشت در بغداد خلیفه دن صکره کچسه گرکدر گرت ز دست بر آید چو نخل
باش کریم اگر سنک الکدن کلورسه خرما اغاجی کبی کریم اول گرنزی شت
نیاید چو سرو باش آزاد اگر الکدن کلمز ایسه که نخل کبی کریم اولسه باری
سرو که آزاد اولکیه جفا ایلمه دیو کسوره زندن تحتربوز ندا بکمه اولدیکی حرمت
التدید بکی انکید داشت وتخورد بی اولکه مال طوتدی وبدی وبیک انکید داشت
ونکورد بر دخی اولکه بیکد یعنی تحصیل علم ایکدو انک ایله عمل ایکمدی قطعه
کس نبیند بخیل فاضل را که فاضل بخیلی کورمدی یعنی هر کیمکه بو فاضل بخیل کورمه
انک فضلنه اعتبار ایتمیوب بخلندن اوری اقیم لعم ایله یعنی بخل جرتبه قبیحدر
که فضل بعد تبدی لطیف شریف ایکن انک قبیحنی سترادفر گریجی دو فیدکند
دایردا اما اگر جو کریم ایکی یعنی گناه لعته یعنی نیجه گناهی وعیوبی اوله گر فش عیبها
وو بوشد کرم انک عیبلرنی سترایلر خاتمهٔ کتاب شرح گلستان شمعی

بحمد الله

بحمد الله تمام شد کتاب گلستان گلستان کتابی تمام اولدی والله المستعان حال
بوکه الله تعالی حضرتی مستعاندر که عون الله طلب اولنور یعنی مستعانک عونی ایله
بو کتاب لطیف آخر اولدی وکذرین جمله بو جمله ده یعنی بو کتابده چنانکه رسم مؤلفانست
انجلیق که شو لفظ کنعادتیدر تلفیقی زرفته بر تلفیق کیمدی یعنی کمسنک سعدینی
بو کتابده نقل اتمک واقع اولدی بیت کهن خرقهٔ خویش پیراستن کنندی کهنه
خرقهٔ زینت اتمک واولکیمک به از جامهٔ عاریت خواستن غیردن عاریتی
جامه طلب ایلمکدن یکدر غالب گفتار سعدی سعدینک اکثر سوزی طرب
انگیزست طرب قوزیجی وشوق ویجیده وطیبت آمیز ولطیفه ایله مختلط
کد یعنی بو کتابده نیجه لطایف درج اولنمشدر وکوته نظران را وکوته
نظرلرک یعنی اصحاب سخندن خبری اولمین بی بجرلرک بدین علت بولطا یف
سببی ایله زبان طعن دراز کردند طعن دلی دراز اولدی بو یله دیو که مغز
دماغ بیهوده بردن که عبث یره دماغک مغزنی التمک یعنی عقله الم وافراح
وبیک ودود چراغ بی فایده خوردن وفایده سز چراغک توتونی یعنی
بی فائده زحمت ومشقت چکمک کار خردمندان نیست عاقللرک ایشی دکلدر
یعنی کوته نظر اولنلر حضرت شیخک بو قدر معرفت ونصیحت اظهارنی فایده سز

تلفیق بیان ایدن بر جنسه وضع
... جمع ... اکل ... فصل
اوس ... وحدت ...

کلستان لطف صنعا سز

شفقت عدا ایدرلر بیت حافظ تو ختم کن که هنر خود عیان شود با مدعی

نزاع و محاکا چه حاجت است و لیکن برای روشنی صاحب دلان اما صاحب

دللرک روشنی و لطیفه ایچون قتنده که دوری سخن کرد ایتمشدر که سعدینک

یوزنی انده یعنی سعدینک حقیقتنی نجه ایدوکنی انکلیه لر معتقد بی

بهره اولمشدی جاهللر بیلمزلر یوشیده نماند مستعد و مخفی قالمز

که بونیم سعدیلرم حقیقتده که در موعظه های شافی که شفا ویجی موعظه

ونصیحتلردر در سلک عبارت کشیده عبارت سلکنه چکلمشدر و داروی

تلخ نصیحت ونصیحتک آجی داروسی بشهد ظرافت بر آمیخته ظرافت

عسلی ایله قرشمشدر تا طبع ملول نشود صافی نصیحتدن بر اوصانمش کلستانه

طالب اولنلرک طبعی ملول بیحضور اولمیه الحق و از دولت قبول

محروم نماند و ملالت سببی ایله قبول دعتدن محروم قالمیه قطعه ما نصیحت

بجای خود کردیم بز نصیحتی کندی یرنده ایلدک یعنی بزه لازم اولان نصیحت

ایدی آنی یرینه کتوردک روزگاری درین بسر بردیم بو کتابک تصنیفنده بر

روزکاری باشه ایلتدک یعنی عمردن بر مقداری بونک حصولنه صرف ایلدک

گر نیاید بگوش رغبت کس بو بنیم نصیحتم اکر کمسنه رغبتی قولاغنه کلمیه یعنی

رغبت ایدوب

رغبت ایلمیه قبول ایتمیه بر رسولان پیام باشد و بس رسوللرک اوزرینه انجق

پیام ایرشدرمکدر قبول ایتدرمک دکلدر نته کیم حق تعالی حضرتی حبیب اکرمه

خطاب ایلدیکی ایتمشدر وما علیک الا البلاغ شعر یا ناظرا فیه

سل الله مرحمة ای بو کتابه نظر ایدیجی یعنی بو کتابی اوقویجی کمسنه الله تعالی

حضرتندن رحمت طلب ایله علی المصنف واستغفر لکاتبه مصنف اوزرینه

وانک کاتبی ایچون مغفرت طلب ایله نغایه بجلا وله لطفکدن بو کتاب

شریفک لسان ترکی اوزره شارحی اولن شمعی فقیر اوزرینه دخی مغفرت

طلب ایله واطلب لنفسک من خیر تریده وکندو نفسک ایچون طلب

ایله خیر مرادک انی کبی استرسن من بعد ذلک غفرانا لصاحبه بو جملهدن

صکره انک صاحبی ایچون ایچون مغفرت طلب ایله

قد وقع الفراغ عن تسوید هذا الکتاب عن ید العبد الضعیف

کثیر ... حسن المولوی ازلادیوی

غفر الله لهما ولجمیع المؤمنین والمؤمنات

والمسلمین والمسلمات وصلی الله علی

سیدنا محمد واله اجمعین والحمد لله رب العالمین

تمت

م م م

جانا لبلری لعل بدخشان ده میسن

سروی دخی قدیکه حور ده میسن

[illegible]

ای بنده‌م ای بلبل تشنه انجحوخا سو نه سن

سنده اولاجق نوا الکف کور سو وارایدی